MAGICA
DE SPECTRIS
ET
APPARITIONIBUS SPIRITŪ
De Vaticiniis, Divinationibus &c.

LUGD. BATAVORUM,
Apud Franciscum Hackium. *A°. 1656.*

Reverendissimo, ac Illustrissimo & Generosissimo

PRINCIPI

AC DOMINO,

D. HENRICO JULIO,

Episcopo Halberstadensi, Duci Brunovicensi & Lunæburgensi, &c.

Domino suo Clementissimo S.

SÆpè & multum in Reipub. deliberationibus cogitari à viris sapientissimis solet, Princeps Reverendissime & Illustrissime, Domine Clementissime, ecquænam hujus tuenda ratio sit, ita ut & turbulentis temporibus imminentia incommoda avertantur, & florente

florente rerum statu, pax civium tranquillitasque diutissimè conservetur: & quò quisque prudentior est, ac societatis humanæ amantior, eò magis ab aliis curis domesticis animum abducit suum, & ad hasce de rep. consultationes convertit, quod ego non modo viri boni arbitror esse & civilis, verum etiam hominis Christiani, quoniam magnus ille rerum omnium auctor & gubernator Deus, ad futuram illam beatitatem, quam paravit nobis, non ducit quenquam, nisi per hanc mortalitatem: nemoque adeò ad ævum illud sempiternum pervenire potest, nisi prius vitâ hac temporariâ defungatur. Positi enim in hac vita mortali sumus, ut hîc fundamenta jaciamus inter nos beatæ illius societatis, quæ jam hîc efflore-

scat

ſcat ad æternam patriæ cœleſtis felicitatem, & hac ratione animi noſtri officiis hiſce terrenis adſueſiant ad ſempiternæ vitæ munera felicius obeunda. Nam hæc terrena & fragilis ſocietas, conſortio conſtans civili & conſuetudine commerciorum, quaſi quoddam ſimulachrum eſt perfectæ illius & ſempiternæ reipub. quam in futuro ævo immortalis Deus conſtituet. Quamobrem non poteſt ulla melior & laudabilior ab homine politico cura ſuſcipi, quàm ſi de ſalute civium ſuorum cogitet; & apud Ciceronem Scipio ſempiterna vitæ cœleſtis præmia pollicetur his, qui induſtriam, ſtudium, laborem ac diligentiam ſuam omnem adjuvandæ augendæque reip. causâ in hac vitâ impenderint. Hoc verò dolendum

 eſt,

est, multos viros bonos & Reip. amantes consiliis suis eam quam quærunt salutem Patriæ non semper adsequi: nam si quid in rebus humanis difficile est, utique difficillimum est constituere Respub. easque ita informare, informatas regere, ne felicitate nimia obtorpescant, ociòve diffluant, aut ex contraria parte periculis exhauriantur, laboribus frangantur, bellis devastentur, sed pace diuturnâ, & (ut paucis multa comprehendam) perpetuâ tranquillitate perfruantur. Talem igitur virum, qui certa in hanc rem consilia suppeditaverit, haud scio an ulla meminerit ætas, aut ullum imperium inde usque à primo mundi exordio viderit. Nam omnes monarchiæ omnia Regna & potentissima & opulentissima certis temporum

porum spaciis floruerunt, posteaque paulatim quasi senio confecta debilitari cœperunt viribus, & tandem planè interierunt, nec ullius ope consiliòve à ruina conservari aut ab interitu vindicari potuerunt. Quamobrem etsi omnis de repub. supervacanea videri posset cogitatio, eò quod stabilitatem aliquam non habeant consilia humana, statumque Reip. successu perpetuo florentem præstare nequeant; non tamen ob id omnem ejus curam deponendam esse viri prudentes arbitrantur, ne fracti animo atque abjecti locum à Deo immortali adsignatum deserere velle videamur. Ergò si æternam in hac vitâ instituere remp. non liceat, cogitemus saltem qua ratione pacatam habeamus, quâ in deliberatione, ut in princi-

pio dixi, omni tempore ſapientiſſimorum hominum cura cogitatioque verſata eſt. Plato is, qui Rempub. exactam commentariis ſuis informavit, fundamenta ejus ferè poſuit in ſtudio Philoſophiæ, criditque tum demum beatas fore reſpub. ſi hi qui eas regerent literis doctriniſque eſſent dediti. Quanquam verò optimis diſciplinis artibuſque ingenuis carere, ob uſus varietatem nulla reſp. poſuit, plura tamen & fortaſſe etiam majora deſideraret alius, qui non ad ocia literarum, ſed ad bellicas laudes gloriam imperii ſui traducendam putaret. Quòd ſi verò maximarum civitatum & regnorum florentiſſimorum ortus obituſque ex hiſtoriarum monumentis repetere volumus, atque cum his etiam conferre memoriam

moriam temporum nostrorum, nihil tam insigne & ad diuturnitatem reip. stabile esse reperiemus quàm Relligionem aut saltem opinionem relligionis, quæ omni tempore maximè dignitatem Reip. augere potuit, atque tueri auctoritatem magistratus defendere, fidemque subditorum retinere & confirmare. Nam si diligenter instillatus sit animis civium relligionis metus, ita ut in omni negocio maximè rationem habendam esse arbitrentur cultus Deorum, nihilque à gubernatoribus aut sanciatur aut præcipiatur, quod non aliquam præ se ferat auctoritatem numinis divini: tum omnia summa cum devotione accipiuntur, summo studio efficiuntur; relligioni obtemperant omnes, nemo refragatur, bonos ad obsequen-

dum allicit pietas, improbos metus cogit, quin imò etiam barbaræ ac planè indomitæ nationes hac solâ viâ ad imperii suscipienda juga flectuntur: nam etsi aliâs innata illa animi vitæque feritas omnem doctrinam & mansuetudinem respuat, tamen ab opinione cultuque Deorum alieni non sunt, quos etiam eò majore studio colunt ac venerantur, quò sunt in cæteris rebus omnibus efferatiores. Quamobrem nemo facilè invenitur, qui, etsi hominum judicia pœnasque non pertimescat, Deo tamen immortali sese non libenter submittat, Itaque sapientissimi quique Reges ac Principes semper dignitatem suam relligione Dei immortalis stabiliverunt. Moses ut Judæos ex Ægypto educeret, vitamque eorum dissolutam

tam

tam adhuc & vagam, legibus certis adstringeret, auctoritate Jehovæ usus est, unde postea consuetudo emanavit apud gentem sacram, ut quoties opus esset, de rebus necessariis Jehova consuleretur, atque omnia jussa magistratuum ejus nomine promulgarentur, quem morem deinde aliæ gentes superstitiosa quadam æmulatione imitatæ sunt. Lycurgus enim, cum Lacedæmoniis leges tulisset, Apollinis sese de iis oraculum exquisiturum civibus persuasit, eosque juramento adstrinxit, ne ab iisdem discederent, donec reverteretur, quâ jurisjurandi religione hoc obtinuit, ut per quingentos amplius annos legibus ejus respub. Lacedæmoniorum floruerit. Numa Pompilius alter Romanorum Rex, ut populi Rom. animos Romuli di-

ſciplinâ ferocientes ad manſuetudinem inſtitutis ſuis traduceret, cum Ægeria Dea congreſſus nocturnos ſimulabat. Quintus Sertorius milites habuit promptiſſimos, eò, quòd ſeſe à Deo per cervam de ſucceſſu rerum ſuarum certiorem fieri prædicaret. Et ſanè hac una re maximè dilatata eſt potentia populi Rom. quòd in omnibus auguriorum aliorumque rituum ſacrorum diligenter rationem habuerint, quibus uſque adeò incubuerunt, ut ne minimum quidem ſuſciperent, quod non cum quadam opinione relligionis conjunctum eſſet, quæ res effecit, ut ubi perſuaſum haberent ſeu augurum admonitu, ſeu ducum confidentia, ſucceſſus fore ſecundos, tum confirmati animo, ac quaſi certi jam de exitu optato audacter inſtituta

tuta persequerentur, etsi nonnunquam mors haud dubia ob oculos versaretur, quæ sanè seu fortitudo, seu magnanimitas, seu pertinacia, seu quo alio dicenda videtur nomine, nunquam adeò valenter animos eorum potuisset occupare, nisi prius superstitiosum quendam & pertinacem relligionis ardorem imbibissent.

Et verò Dæmones quoque hanc consectantur rationem sui inter homines imperii tuendi, quod ipsis quidem eò muniendum est valentius, quò magis hominum generi exosi sunt, magnaque inprimis ac subtili arte opus est, ut in officio retineant, quos semel sibi nefariâ superstitione devinxerunt. Itaque ut auctoritatem suam apud homines defendant, neminique in orbe cedere

dere videantur poteſtate atque imperio, ſemper fraudibus atque impietati ſuæ ſpeciem ſacroſanctæ relligionis prætexunt. Hinc oracula, hinc prædictiones atque auguria: Hinc ſomnia, viſiones, revelationes: hinc apparitiones geniorum, ſpectrorum, lemurum, manium: hinc illuſiones, præſtigiæ, deceptiones, & ſi quæ finitimæ ac propinquæ ſunt his ac talibus Dæmonum fraudibus atque impoſturis: quæ omnia eò fiunt, ut homines imprudentes atque ignari improbiſſimæ calliditatis, rerum incredibilium, quas ſe efficere Diabolus ſimulat, admirationis adducti, ei ſeſe addicant, eumque quaſi numen aliquod cœleſte venerentur.

Hac admirabili impoſturâ cum omnia literarum monumenta referta

ferta sint, tum non ita pridem in Bibliotheca quadam reperi commentarium, in quem ferè omnia quæ passim ejus rei apud scriptores reperiantur exempla congesta sunt, librisque duobus compræhensa, autore incognito; quæ cum ad patefaciendas Sathanæ fraudes magnoperè profutura videantur, magnum me subsidium allaturum putabam, Jurisperitis cæterisque quibus de magorum ac lamiarum maleficiis cognoscendum judicandumque est, si libros eos sumptibus meis in publicum offerrem. Confirmavit eam in me voluntatem postea etiam sacrarum rerum cogitatio; arbitrabar enim hasce historias valdè quoque commodas fore iis, quorum in vero Dei cultu explicando sacra versatur occupatio, quibus hic quasi quæ-

dam

dam ſylva proponitur deligendorum exemplorum, quibus auditores ab ejuſcemodi horrendis ac diabolicis flagiciis abſterreant, & ad pietatem cohortentur. Cuilibet certè etiam in domeſtica vita magno ad informandam familiam adjumento eſt, noſſe exitus & horribiles caſus eorum qui haſce dæmonum ſpectrorumque fraudes ſectati ſunt.

Sed enim dum patronum quæro operi huic typis publicis prodeunti, neminem præter Inclytam Celſitudinem tuam reperio, Princeps Reverendiſſime atque Illuſtriſſime, cui id magis adſcribendum videatur. Nam primum Inclyta Celſitudo tua cum omnes alias artes ingenuas ac liberales, tum inprimis Typographiam magnoperè fovet, eoſque, qui huic dediti ſunt, omni clemen-

tia

tia ac liberalitate complectitur. Deinde verò etiam Inclytæ Celsitudinis tuæ civis ego sum ac subditus, quamobrem meritò quicquid à me præstari possit, id omne Inclytæ Celsitudini tuæ Principi & Patri Patriæ meæ debetur: & verò aliâs quoque eximia Clementiæ suæ monumenta Inclyta Celsitudo tua in me exstare voluit, eaque non ita pridem nova testificatione confirmavit, quæ sola magna ratio est, quamobrem memorem me aliquando gratumque Inclytæ Celsitudini tuæ debeam ostendere. His accedit, quòd cum superioribus temporibus in populum Christianum haud leviter profuderit Sathanas virus illud abominandæ impietatis suæ, tum præter cæteros Inclyta Celsit. tua severitatem Judiciorum ad scelera-

tam ſagarum manum converterit, ut omnes eos, qui ſeſe miniſterio Diaboli ad diſciplinas ejus impias perdiſcendas exercendaſque nefario ſcelere obligaviſſent, pœnis meritis proſequeretur, atque è provinciis ſuis imposturas illas Dæmonum funditus extirparet. Cum ergo libris hiſce, artes & præſtigiæ Dæmonum non obſcurè pateſiant, ei certè inprimis exhibendi ſunt, qui omni operâ ſtudioque in id incumbit, quo illæ & detegantur & debitâ animadverſione coerceantur.

Quamobrem opus hoc Theologis percommodum, Juriſconſultis neceſſarium, atque adeò univerſæ reip. Chriſtianæ, ut arbitror, utiliſſimum, Inclytæ Celſitudini tuæ humillimâ animi ſubmiſſione offero, ut meæ ſit teſtimonium gratitudinis

atque

atque observantiæ, oroque supplex Inclyta Celsit. tua æqua id & benigna fronte accipiat: quamque semel erga me concepit voluntatem præclaram, eam posthac pro innata sua & digna Heroe clementiâ tueatur: ut sub Inclyto Celsitudinis tuæ nomine opus hoc eo tutius oculos hominum subeat, mihique animum augeat & confirmet ad alia hujus generis scripta præclara producenda, quale inter cætera sunt, HISTORIÆ TRAGICÆ *pari fide ac diligentiâ ex optimis scriptoribus ab eodem, ut auguror, autore congestæ duobusque libris distinctæ. Equidem quod in me est & utilem reipub. Christianæ civem me præstabo, & inprimis Inclytæ Cels. tuæ, summi Patriæ meæ Magistratus, Principis sapientissimi, Domini mei cle-*

clementissimi omni studio cultu & veneratione observantem. Summus orbis terrarum moderator, immortalis Deus, Reverendissimæ & Illustrissimæ Celsit. tuæ vitam diuturnam, valetudinem prosperam & florentissimam gubernationem largiatur. Lipsiæ Nonis Octob. Anno M. D. XCVI.

Reverendissimæ & Illustrissimæ
Celsit. tuæ

Subjectissimus & obsequentissimus civis

HENNINGUS GROSIUS,
Bibliopol.

CATA-

CATALOGUS AUCTORUM,
E quibus Historiæ atque Exempla ista congesta sunt.

A.

ADon Viennensis.
Ælianus.
Æmilius.
Æneas Sylvius.
Agatinus.
Alexander ab Alexandro.
Antonius Beneventus.
Antonius de Turquemada.
Apolonius.
Apulejus.
Artunus.
Athenæus.
Aventinus.
Augustinus.

B.

BArtholomæus Bononiensis.
Benno Cardinalis.
Blondus.
Bonfinius.

C.

CArolus Magnus.
CasparGoldwurm
Caspar Peucerus.
Cassiodorus Remius.
Catalogus Treverensis.
Cedrenus.
Chronicon Cassinense.
Chronicon Helvetiæ.
Chronicon Saxoniæ.
Cicero.
Cœlius.
Collenutius.
Cromerus.
Cuspinianus.

D.

DIctys.
Diodorus Siculus.
Diogenes Laertius.
Dion Cassius.
Dion Nicæus.
Dosithæus.

E.

EGnatius.
Erasmus Rotterodamus.

Eua-

Euagrius.
Eunapius.
Eusebius.
Eustachius.

F.

FRanciscus Petrarcha.
Francius.
Fulgosus.

G.

GEllius.
Georgius Agricola.
Georgius Sabinus.
Gilbertus Cognatus.
Gregoras.
Gregorius Turonensis.
Guilielmus Mamulsbruciensis.

H.

HAdriani Chronicon.
Haithonus Armenus.
Hector Boethus.
Henricus Coloniensis.
Henricus Erfordiensis.
Hermanus Gygas.
Herodotus.
Hieronymus.
Hieronymus Cardanus.
Homerus.

I.

JAcobus Meyer.
Jacobus Ruffus.
Jason Pratensis.
Joachimus Camerarius.
Joannes Agricola.
Joannes Baptista Porta, Neapolitanus.
Joannes Bodinus.
Joannes Fincelius.
Joannes Langius.
Joannes Magus,
Joannes Meyer.
Joannes Saxo, Grammat.
Joannes Trithemius.
Joannes Vierus.
Jobus Fincelius.
Jodocus Darmudanus.
Josephus.

L.

LAurentius Valla.
Leonides.

Lilius Gregorius Gyraldus.
Livius.
Ludovicus Guicciardinus.
Lycosthenes.

M.

MAcrobius.
Malleus Maleficarum
Mamelburiensis.
Manlius.
M. Fritschius.
M. Paulus, Venetus.
Martinus Lutherus.
Marulus.
Metaphrastes.
Munsteri Cosmographia.
Mutius.

N.

NAtalis Comes.
Nauclerus.
Nicephorus.
Nicetas.
Nicolaus.

O.

OLaus Magnus.
Ovidius.

P.

PAschasius.
Paulus Æmilius.
Paulus Diaconus.
Paulus Grillandus.
Paulus Jovius.
Pausanias.
Petrus Ciezus.
Petrus Mamorius.
Philippus Melanthon.
Philostratus.
Platina.
Plinius.
Plutarchus.
Pollux.
Polydorus Virgilius.
Pontanus.

R.

RAbanus.
Ramulphus.
Regino.
Robertus Gaguinus.
Rutilius.

S.

SAbellicus.
Schaffnaburgensis.

Servius.
Severus Sulpitius.
Sigebertus.
Sleidanus.
Socrates.
Sozomenus.
Statius.
Stobæus.
Strabo.
Suetonius.
Suidas.

T.

THeodoretus.
Theodoric. Gresmundus.
Theopompus.
Thomas Patriarcha Barbasiensis.
Turpinus, Remensis.

V.

VAler. Maximus.
Vincentius.
Ulricus Molitor.
Volaterranus.
Vopiscus.
Urbanus.
Urspergensis.

W.

WErnerus.

X.

XIphilinus.

Z.

ZOnaras.

MIRABILIUM HISTORIARUM DE SPECTRIS, ET VARIIS PRÆSTIGIIS DÆMONUM.

Liber Primus.

1. Marcus Brutus & Cassius Cæsaris interfectores, Sardeis convenerunt. Cum transmissuri ex Asia essent, tetrum ostentum diciturBruto factum. Fuit natura ille vigilans, & somnum in exigui temporis portionem laboribus & continentia contrahebat. Interdiu quiescebat nunquam: noctu tantisper, dum omnibus sopitis, nihil esset omninò quod ageret, aut qui cum colloqueretur. Tunc autem bello conflato tractans ea, quæ ad summam rerum pertinebant, curaque in eventum intentus, cum primum vesperi à cœna indul-

ſiſſet pauliſper ſomno, reliquum noctis negotiis urgentibus tribuebat. Quod ſi abſolviſſet id muneris, librum uſque ad tertiam vigiliam volvebat, quo tempore Centuriones & Tribuni conſueverant eum adire. Cum igitur trajecturus ex Aſia eſſet exercitus, noctis conticinio luna non admodum lucebat, totus autem exercitus tenebatur ſilentio. Brutus verò volvens aliquid animo, & reputans ſecum, viſus eſt aliquem ingredientem ſentire. Reſpiciens ad januam, Spectrum cernit dirum & prodigioſum, immanis & horrendi corporis, ſilentio ſibi aſſiſtentis. Suſtinens rogare, Quiſnam, inquit, aut hominum, aut Deorum es? aut qua de cauſa ad nos veniſti? Subjecit ei Spectrum: Tuus ſum, Brute, malus genius, in Philippis me videbis. Cui nihil perculſus Brutus: Videbo, inquit. Eo ex oculis elapſo, pueros ſuos vocavit, qui neque ſe audiviſſe vocem aſſeruerunt, neque conſpexiſſe viſionem ullam. Ac tunc quidem iterum Brutus lucubravit. Ubi diluxit, ad Caſſium profectus, narravit ei ſpeciem illam. Philippis occiſo Caſſio, cum victor ad ſecundum prælium deſcendere pararet, in quo victus eſt, nocte Spectrum illud referunt, iterum Bruto obſervatum, eandemque repræſentans viſionem nihil locutum, ſed dilapſum fuiſſe. *Plutarchus in Bruto.*

Apud

2. Apud Actium M. Antonii fractis opibus, Caſſius Parmenſis, qui partes ejus ſecutus fuerat, Athenas confugit. Ubi concubia nocte, cum ſolicitudinibus & curis mente ſopita in lectulo jaceret, exiſtimavit ad ſe venire hominem ingentis magnitudinis, coloris nigri, ſqualida barba, & capillo demiſſo: interrogatumque, Quis nam eſſet? Reſpondiſſe: κακοδαίμονα. Perterritus deinde tam tetro viſu & nomine horrendo, ſervos inclamavit, ſciſcitatuſque eſt, ſi quem talis habitus, aut intrantem cubiculum aut exeuntem vidiſſent? Quibus affirmantibus, neminem illuc acceſſiſſe, iterum quieti & ſomno ſe dedit: atque eadem animo ejus obverſata eſt ſpecies. Itaque fugato ſomno, lumen introferri juſſit, pueroſque à ſe diſcedere vetuit. Inter hanc noctem, & ſupplicium capitis, quo eum Cæſar affecit, parvulum admodum tempus interceſſit. *Valerius Max. lib. 1. cap. 7. & Sueton. in Aug. & Plutarch. in vita Antonii.*

3. Dion Syracuſanus, liberatis Syracuſis, paulò ante, quàm à Calippo interficeretur, ſedebat fortè diei ſero domi in porticu cogitabundus. Ibi ſtrepitu repente facto, reſpiciens clara adhuc luce ad alteram porticus partem, conſpexit grandem mulierem, cultu & facie nihil à tragica abhorrentem furia, quæ verrebat ſcopis

domum. Ille vehementer perculſus & trepidans accivit amicos, viſumque iis narravit, atque oravit, apud ſe, ut permanerent & pernoctarent, quòd plane extorpeſceret, timens, ne ſi ſolum reliquiſſent, iterum ſibi obverſaretur monſtrum. Cæterùm id non eſt reverſum: ſed filius ejus ferè adultus, per dolorem aliquem animi & iram, ex parva & puerili ortam occaſione, de faſtigio domus præcipitavit ſe in caput, & interiit. *Plutarchus in Dione.*

4. Alexander III. Scotorum Rex, Joannem Henrici tertii Anglorum Regis ſororem in matrimonium habuit. Qua ſine filiis mortua, Margaritam ejus Regis filiam rurſus in matrimonium duxit, ex qua Alexandrum, Davidem, & Margaritam ſuſcepit. Quibus omnibus morte ſublatis, ipſe Rex non abjecta penitus ſucceſſionis ſpe, Iolantam filiam Comitis Draconenſis, tertiò ſibi deſpondit. Dum noctu feſtum celebraretur, videt mortui Spectrum in fine choreæ ſaltare. Eodem anno Rex ab equo excuſſus & occiſus eſt: hinc clades & ſeditiones ortæ, quæ florentiſſimum alioqui Regnum everterunt. Contigit hoc anno ſalutis M. CC. L. *Cardanus de Rerum varietate, lib. 16. cap. 93.*

5. Eſt familia nobilis, ac inter primas Parmæ, Tortellorum nuncupata, poſſidens arcem,

arcem, in qua aula eſt. In ea ſub camino ſolet videri anus jam centum annis, quoties è familia aliquis obiturus eſt. Referebat mihi aliquando illuſtris matrona Paula Barbiana, quæ ex ea familia erat, dum unà cœnaremus Belzoioſii, quandam puellam ægrotâſſe, viſam anum, exiſtimâſſe omnes illam perituram: at contrà accidit, ſervata enim eſt: ſed alius incolumis repentè è familia mortuus eſt. Referunt hanc anum, cujus nunc umbra videtur, olim fuiſſe prædivitem, & ob pecunias interfectam à nepotibus ſuis, & in fruſta diviſam, projectamque in latrinam. *Cardanus ibidem.*

6. Antonius Urceus Codrus Grammaticus Brixienſis, nocte quam ultimam in terris egit, videbatur ſibi videre quendam ingenti magnitudine, capite raſo, barba ad terram uſque promiſſa, ardentibus oculis, faces in utraque manu geſtantem, ac toto corpore tremebundum, eumque his allocutus eſt verbis: Quíſnam tu es, qui ſolus furiali habitu, ea noctis parte, qua mortales ſomno altiſſimo premuntur, deambules? effare quid quæras? aut quò ire pergas? Hæc cum dixiſſet, è ſtrato proſiluit, quaſi illum in ſe ruentem vitaturus. *Bartholomæus Bononienſis in ejus vita.*

7. Jacobus Donatus, Patricius Venetus ac dives, cum nocte quadam cum uxore

dormiens cereum accenſum haberet, atque in curuli lecto dormirent duæ nutrices cum infante, qui nondum annum expleverat, vidit oſtium cubiculi ſenſim aperiri, inde hominem, neſcio quem, caput intromittere: viderant autem & nutrices, ſed nemo faciem illius agnovit. Territus adoleſcens, ut par erat, ſurrexit, arripuit enſem, clypeumque, nutrices ſingulæ cereos magnos: id in aulam quæ contermino erat cubiculo, ubi clauſa omnia. Revertitur magna cum admiratione. Infantulus, qui incolumis erat, altera die mortuus eſt. *Cardanus de Rerum varietate, lib. 16. cap. 93.*

8. Cum Adrumeti, quæ civitas eſt Africæ, Curſius Ruffus, penes Quæſtorem, in ejus familia, nulla inſignis dignitate ageret, per meridiem in porticu deambulans, fœmineam umbram auguſtiore forma, longè ſupra humanam, vidit, à qua hæc verba accepit: Tu Ruffus es, qui in hanc provinciam Proconſul venies. Eo prodigio ad bonam ſpem erectus, haud multò pòſt à Tiberio Cæſare Africæ Proconſulatum obtinuit. Id quod viſionis eventum implevit. *Fulgoſus lib. 1. cap. 6.*

9. Eduinus Allæ Deiorum Regis F. (quæ pars eſt Northumbriæ in Anglia) ab Ethelfredo Northumbrorum Rege in exilium miſſus, ad Redovaldum Orientalium Anglo-

Anglorum Regem confugit. Paulò pòst cum ab Ethelfredo per legatos ad mortem peteretur, cœpit de salute multum laborare. Nocte intempesta quidam vultus habitusque incogniti, cum eo congressus, petiit ecquid muneris daret, si rem nunciaret, quæ ejus animum omni penitus mœrore liberaret? Ad ea Eduinus respondit, quicquid esset quod jure desideraret, in ipsiusque manu foret, se ultrò daturum. Tum ille prædixit fore, ut primùm ex insidiis inimici evaderet, deinde regnum avitum recuperaret, illudque victis hostibus, longè lateque amplificaret: mox super verticem capitis manu imposita, inquit: Quoties quispiam, simul atque rerum potitus fueris, Eduine, ad te adiverit, capitique tuo manum itidem admoverit, sis tunc demum fidei servandæ memor. His dictis, repentè evanuit. Oblectatus mirandum in modum adolescens eo oraculo, rem tacitus secum diu animo revolvens: nulli patefacere est ausus. Cæterum interfecto Ethelfredo in regnum reductus à Redovaldo, ab Ethelberga uxore, sorore Edbaldi Cantiorum Regis, ad Christianam religionem amplexandam admonitus, cum de industria negotium extraheret, nulliusque monitis flecteretur, Paulinus vir sanctus, qui diu rogando nihil profecerat, interim supernè, uti credere par est, de ora-

culo doctus, ad eum, qui Eboraci morabatur, accessit, capitique sanctissimam manum admovens, petiit, ut recordaretur quid illud portenderet. Eduinus miro Oraculi successu territus, sine ulla mora ad pedes Antistitis jacuit, & cum suis sacro fonte lotus est, anno 627. *Polydor. lib. 4. hist. Angl.*

10. Machabæus Amitinus, Regis Scotiæ Duncani, & Banquho Stuart Forres, vir strenuus, per silvas proficiscentes ad Regem, obviam tres habuere mulieres insolita facie. Quarum una inquit: Salve Machabæe thane glammis, hoc nomen erat Dignitatis, quam nuper acceperat. Altera verò inquit: Salve Caldarie thane. Tertia verò: Salve Machabæe olim Rex future. Tum Banquho: Et vos, inquit, quæcunque estis parum propitiæ videmini, quæ huic præter optimos Magistratus, etiam Regnum defertis, nec mihi quicquam. Ad ea, quæ prima fuerat, respondit; Imò tibi longè majora, quàm huic nunciamus: Nam hic quidem regnabit, verum infausto exitu, neminem post se ex suis posteris Regem relicturus: At tu longa nepotum serie, quæ Regnum obtinebit (licet tu Rex futurus non sis) relicta, decedes. His dictis, è conspectu se proripuerunt. Vana primò visa sunt hæc, sed ubi Machabæus Caldarius primum (id nomen dignitatis apud Scotos) inde Rex factus est

præter

præter ſpem, occiſo Rege Duncano, cui erant filii duo, memor oſtenti, conatus eſt Banquhonem, & unicum ejus filium Fleanchem, ad cœnam invitatos, occidere. Occiſo patre, tenebrarum ſuffragio filius evaſit. Tandem à Malcolmo, tertio Duncani filio, Machabæus occiſus eſt, & poſt multas ſtirpes, Regnum in familiam & pronepotes Banquhonis Stuart, apud cujus ſtirpis puellam adhuc manet, tranſlatum eſt. *Cardan. lib. 16. cap. 93. ex Hectore Boëtho.*

11. Hotherus Rex Sueonum & Danorum, inter venandum à comitibus divulſus, in antro quodam Nympharum chorum vidit. Quæ illi proſpera omnia pollicitæ ſunt, & hortatæ, ne Balderum Danorum Regem, magum inſignem, arcano ſuperum ſemine procreatum armis laceſſeret. His dictis repente evanuerunt, & Hotherum, qui in ſpem ſe eſſe putabat, in patulo campo ſolum reliquerunt. Poſt aliquot annos, cum infeliciter contra Balderum pugnaſſet, & in eaſdem, uti videbatur, Nymphas incidiſſet, geſtarum infeliciter rerum fortunam, triſteſque caſus deflere cœpit, ſecus ſibi ceſſiſſe queſtus, quàm ab ipſis promiſſum accepiſſet. Et Nymphæ eum, quanquam raró victor extiterit, æquam tamen hoſtibus cladem ingeſſiſſe dicebant: cæterum affuturam victoriam, ſi edulium augendis inimici

viribus excogitatum præripere posset. Sic dimissus vires reparat. Dum ergo hostium castra observat, vidit egredi tres Nymphas, arcanæ dapis gerulas. Quas cursim insequens, tandem tecta, quibus assueverant, subit, citharæque (cujus peritissimus erat) dulcissimo ministerio, accurati nitoris cingulum, potentemque victoriæ Zonam ab eis obtinuit: atque itinere, quo venerat, repetito, hostem obvium fudit, ut postridie Proserpinæ, quæ sibi per quietem astare aspecta est, transmitteretur. *Olaus Magnus lib.* 3. *cap.* 10.

12. C. Julius Cæsar, bello civili ad Rubiconis ripam progressus, paululùm substitisse fertur, secum reputans, quantam cladem ejus fluminis transitus humano generi importaret, feruntque cunctanti tale ostentum illi oblatum. Quidam eximia magnitudine in proximo sedens apparuit, fistula ex calamis compacta canens, ad quem audiendum cum præter pastores ex militibus quoque plurimi accurrissent, atque inter eos æneatores quidam: rapta ab uno tuba, in fluvium prosiluit, ingentique spiritu classicum exorsus, ad ulteriorem pertendit ripam. Tum Cæsar: Eatur, inquit, quò Deorum ostenta vocant, & inimicorum iniquitas. Jacta est alea. *Sabellicus libro* 7. *Ennead.* 6.

13. Pe-

13. Pelopidas præfectus sacræ cohortis Thebanorum, vidit Scedasi filias (quarum sepulchra in Leuctrico campo erant, ubi ille tunc castra habebat) circum sepulchra lamentantes, & Lacedæmoniis diras imprecantes: Ipsum autem Scedasum patrem (quem multò antè, cum tam atrocis facinoris vindictam non impetrasset, execrationibus in Lacedæmonios peractis, sese ad filiarum tumulum jugulârat) sibi præcipere, ut si victoriam de Lacedæmoniis expeteret, russam virginem filiabus suis immolaret. Sed cum hoc barbarum ei sacrum esse videretur, humana victima Deos placare, & animi dubius esset, equa nullum adhuc coitum experta, ut à grege aufugerat, eò loci, ubi consultabatur, constitit. Quam dum Theocritus vates fulvo colore rutilantem, cerviceque erecta lascivientem & hinnientem vidisset, Pelopidam alta voce compellavit, adesse ei victimam, neque aliam virginem expectandam. Proinde equam ad sepulchra virginum redimitam coronis adducunt, & immolant. Mox inito prælio, memorabilem illam cladem Leuctricam Lacedæmoniis, Bœotarcho Epaminonda, & Pelopida præfecto intulerunt. *Plutarchus in Pelopida.*

14. Cum noctu Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus, sub Leone Magno Imperatore ad altare astaret, & preces ad

Deum pro mundo funderet, ſpectrum quoddam Dæmoniacum viſum eſt, quod crucis ſigno ab eo repulſum, humana voce ita illi reſpondit: Illo quidem vivo ſe ceſſurum atque quieturum, poſtea verò modis omnibus Eccleſiam perturbaturum. *Nicephorus lib.* 15. *cap* 23. *Suidas. Cedrenus.*

15. Haud multò antè quàm Henricus VII. Imperator moreretur, non ſine Vicecomitum gentis clade, *ut Muſatus Patavinus, & Franciſcus Petrarcha ſcribunt*, Mediolani in area ædium Matthæi Vicecomitis, qui Magni cognomentum meruit, poſt ſolis occaſum viſus eſt eques armatus, longè humana ſpecie major: ubi à multis conſpectus per horæ ſpacium, poſtea evanuit, magno eorum qui rem viderant horrore. Triduo quoque pòſt, tertia hora, eodem in loco duo equites pari ſpecie diu inter ſe dimicantes conſpecti evanuerunt. *Sabellicus libro* 1. *cap.* 4.

16. Mercatores duo non ignobiles, per Taurinos ſaltus in Galliam profecturi, ampliorem humana ſpecie virum obvium habuerunt, accerſitique repentè, ab illo mandatum in hæc verba ſuſcepêre: Ludovicum Sfortiam fratrem meum alloquimini, haſque illi literas nomine meo date. Obſtupentibus illis, ac percunctantibus, Quíſnam eſſet? ſeſe Galeacium Sfortiam eſſe reſpondit,

dit, & mox ab oculis eorum evanuit. Illi properè Mediolanum rediêre, inde Viglevanum, ubi Maurus agebat. Literas Duci offerunt, ab aulicis irridentur. At cum pertinaciter in nuncio perſiſterent, in carceres conjecti,& tormentis examinati,nihil fraudis ſubeſſe conſtantia ſua declarârunt. Magno interea metu & conſternatione de aperiendis literis conſultabatur. Dubitantibus cæteris, unus Galeacius Vicecomes id auſus eſt. Charta erat in Pontificii brevi (ut vocant) modum complicata, oblonga, claviculo tenuiſſimis filis æneis obſerata. Cujus verba hæc erant: O, ô, ô Ludovice, cave tibi, quoniam Veneti Gallique tuam in perniciem coituri ſunt, tuamque à ſtirpe rem everſuri. Verum ſi mihi tria aureorum millia dederis, dabo operam, ut conciliatis ſpiritibus, ſiniſtra fata avertantur, idque conſecuturum ſpero, ſi mihi non adverſatus annueris. Vale. Subſcriptio erat: Galeacii fratris tui ſpiritus. Hîc attonitis aliis rei novitate, aliis commentum irridentibus, pleriſque pecuniam deponendam eſſe ſub cuſtodia affirmantibus: ne tamen ſeipſum ludibrio exponeret, à ſuperſtitioſa hac largitione princeps abſtinuit, & mercatores domum remiſit. Cæterum non multò pòſt, à Ludovico XII. Gallorum Rege principatu dejectus, & captivus abductus eſt. *Ar-*

tunus Section 1. historia Mediolanens. oculatus testis.

17. Ludovici Alodisii pater, qui Imolæ rerum potitus est, haud diu posteaquam decesserat, homini à secretis, quem filius Ludovicus Ferrariam mittebat, in itinere, equo insidens cum accipitre (ut in aucupio mos ei erat tenere) apparuit, huicque quanquam magna capto formidine dixit, ut filium moneret, ut postero die in eum ipsum veniret locum, quoniam magni momenti rem ei prædictum erat. Ea re audita Ludovicus tum quia non credebat, tum quia insidias verebatur, alium pro se misit. Ei illa ipsa umbra, quæ ante apparuerat, obviam facta, vehementer indoluit, quod filius non venisset: longè enim plura ei dicturum se fuisse affirmabat. Sed tunc illud tantum referri jussit, quòd transacto scil. 22. anno, ac præterea uno mense, die quoque specifice addito, Urbis imperium, quod obtinebat, esset amissurus. Ut tempus, quod umbra prædixerat, advenit, adhibita magna cura, ea ipsa nocte, quam patris manes suspectam fecerant, Ducis Philippi Mediolanensis (cui is fœdere junctus, propterea ab eo non timebat) milites glacie magna constrictis fossis ad muros penetrârunt, adhibitisque scalis, urbem cum ipso principe ceperunt. *Sabell. lib. 1. cap. 4. Exempl.*

18. An-

18. Antequam Byzantium ab immanissimis Turcis terra marique oppugnaretur, compertum est apud Comum citerioris Galliæ urbem, vergente ad occasum die, ingentem canum multitudinem per aëra ferri, postque diversorum pecorum armenta, species peditum primò levis armaturæ, deinde hastatos scutatosque subsequi, equitesque in turmas divisos ingenti instructa acie prosequutos, horis fermè tribus imaginem adventantis exercitus præbuisse. Demum corpore procero immanem & formidabilem hominem, supra quàm dici possit, velluti exercitus ductorem, terribili equo insidentem, processisse, aliaque ludibria oculorum per inane apparuisse, ingentium malorum prænuncia, donec nocte appetente, visio omnis illa dilapsa est. Quæ ostenta futurum excidium, cædem & calamitatem, quæ postea urgentibus fatis secuta sunt, præsignâsse nemo dubitavit. *Alexander lib.* 3. *cap.* 15.

19. Anno secundo Mauritii, juxta Sigeberti Chronicon, Antiochia divinitus eversa est. Vidit quidam ex civibus, vir pius & liberalis, largusque in erogandis eleëmosynis, seniorem albo indutum vestimento, cum duobus sociis stantem in medio urbis, sudarium, quod manibus gerebat, excutientem super mediam civitatis partem, quæ subitò

ſubitò cum ædificiis & hominibus everſa eſt. Vix autem retineri poterat à duobus ſociis, quo minus ſudarium ſuper reliquam quoque urbis partem, quæ incolumis ſtabat, excuteret. Cum virum hunc blandis verbis eſſet conſolatus, ultrà non eſt viſus.

20. Anno Domini 1536. negotiator quidam Siculus, Catana Meſſanam vigeſima prima Martii proficiſcens, ejus diei veſpere apud Taurominium divertit. Inde mane diei ſequentis iter ſuum pergens, non longe ab oppido obvios habuit circiter decem, ut illi tum videbatur, fabros cæmentarios cum ſuis ferramentis. Qui rogati quò tenderent, ajebant, ſe Ætnam (vulgus montem Gibellum vocat) petere. Nec ita multò pòſt in parem ejuſdem generis numerum incidit, qui & ipſi interrogati, reſponderunt quod priores, Se à mancipe ſuo in Ætnam ædificii cujuſdam gratia miſſos. Rogati quem mancipem dicerent? ajunt illum modico intervallo ſequi: pauloque pòſt offendit in itinere virum ſtatura ſupra vulgarem modum procera, coma ſimul & barba perquàm prolixa, & quovis corvo nigriore. Vulcanus videri poterat, ſi claudus fuiſſet. Is nulla ſalutatione præmiſſa, rogat negociatorem, an per eam viam ſuas operas vidiſſet? Reſpondit, vidiſſe quoſdam, qui ſe in Ætnam ædificatum ire dicerent, verùm neſcire cujuſnam

jusnam essent operæ: quod si ipse architectus esset, cupere se cognoscere, quid ædificii animo destinasset, aut qua ratione id aggressurus esset, toto monte alta adhuc nive cooperto, ut vix ab expedito viatore permeari possit. Tum ignotus ille architectus ait sibi & artem & vires superesse ad hoc, atque etiam longè majus, si liberet, perpetrandum, crediturum eum brevi suis oculis, qui nunc verbis ipsius parum fidei haberet: & cum dicto in auras evanuit. Quo facto hominem tantus derepente terror invasit, ut minimum abfuerit, quin ibi in vestigio expirârit, ægreque retrò ad oppidum attonitus ac totus tremens reversus, rituque recepto apud sacerdotem confessus, denarratoque viso, eadem die sub vesperam ex hac vita migravit. Noctis quæ secuta est initio, vigesimo tertio Martii, ignis cum terræ motu, & ingenti strepitu è vertice montis Ætnæ, quà Orientem spectat, ingens vis erupit, magnoque impetu versus ortum Solis ferebatur, ita ut clerus ac populus Catanensis pavore consternatus, in ædem Divæ Agathæ, ad opem divinam suppliciter implorandam concurreret, unde mox supplicationis pompa cum magno fletu, cumque psalmodiis & precationibus ac jugi inclamatione misericordiæ, campanis interim lugubre tinnientibus, ducta est usque ad ædem virgini

gini annunciatæ ſacram. Mirum dictu, priuſquam abſolveretur ſupplicatio, cœpit incendium decreſcere, brevique pòſt tempore videbatur omninò extingui. *Gilbert. Cognat. libro octavo Narrationum.*

21. Damaſcius Syrus Simplicius ex Sicilia, & alii docti viri convenerant, ut in Perſiam ad videndum Coſroëm regem, cujus virtutem prædicari audierant, unà abirent. Cùm domum reverterentur, in reditu invenerunt cadaver inhumatum in agro. Inhumanitatem Perſarum deteſtati, illud ſepelierunt. Noctu unus quidam ex eo comitatu, obverſari ſibi ſpeciem vidit hominis ſenis, & venerandi, dicentis: Noli inhumatum corpus humare, permitte canibus lacerandum. Terra univerſorum mater, matris corruptorem hominem non ſuſcipit. Ille expergefactus, aliis ſomnium expoſuit. Itaque mane regreſſi in illum agrum, viderunt corpus nudum in campi ſuperficie jacêre. *Agathius lib. 2.* Hoc videtur exprimere illud, quod eſt in Græcorum Epigrammatis.

Μὴ θάψῃς τὸν ἄθαπτον, ἔα κυσὶ κύρμα γενέσθαι,
Γῆ πάντων μήτηρ μητρόφθορον οὐ δέχετ' ἄνδρα.

22. Eduardus III. Anglorum Rex, cum exactores tributi populo impoſiti aliquando ingentem acervum pecuniæ ex eo tributo collatæ,

collatæ, delectandi ipsius animi gratia, coràm adduxissent, ille subitò Dæmonem circa ipsum acervum ludentem videre visus est: & ob id, hujusmodi pecuniam, ut rem funestam abhorrens, illicò aufferri ob oculis, restituique populo jussisse fertur. *Polydor. lib.* 8.

23. Capta Tyana urbe Asiæ, quæ rebellaverat, Aurelianus Imperator, dum solus in tentorio irarum plenus de evertenda cogitaret, coram oblatum sibi non sine magno horrore Apollonium Tyaneum Philosophum vidit, qui diu antè mortuus erat, submonentem: Aureliane, si cupis vincere, nil est quod de civium meorum nece cogites: Aureliane, si imperare vis, à cruore innocentium abstine. Aureliane, clementer te geras, si vicisse cupis. *Cælius lib.*17.*cap.*13. *ex Fl. Vopisco.*

24. Magnis tentationibus exagitatus est D. Martinus Turonensis Episcopus a Satana. Quodam tempore Diabolus purpura & diademate ornatus apparuit ei sub persona Christi. Cumque Martinus viso hoc spectaculo obstupesceret, ait ad eum Diabolus: Agnosce Martine, quem colis, Christus ego sum, descensurus ad terras, prius me tibi volui manifestare. Hic cum Martinus nihil responderet, rursus ait: Martine, cur dubitas credere, cum me videas? Christus ego sum.

Tunc

Tunc ille verbo Dei instructus per Spiritum sanctum ait: Meus Christus crucifixus fuit, & vulneratus, te vero tali in habitu non recipio, neque in te credo. Ad hanc vocem ille evanuit. *Marulus ex Severo Sulpitio.*

25. Legitur in vita S. Germani Antisiodorensis Episcopi, quòd cum nocte quadam in diversorio mensa iterum à cœna sterneretur, admirans inquisierit, cui cœna pararetur? eique responsum, Bonis illis viris ac fœminis, quæ nocte vagantur. Itaque Sanctus vigilare statuit. Et ecce, multitudinem ad mensam virorum ac mulierum venientem: quibus ille mandans, ne abirent, tota familia excitata quæsivit, Num quem ex iis cognoscerent? His omnes vicinos ac vicinas esse dicentibus, singulorum ædibus perscrutatis, omnes in suis lectulis decumbentes invenit. Itaque statim omnes adjuravit, qui se Dæmones esse confessi sunt.

26. Menippus Demetrii Cynici discipulus, adolescens formosissimus, cum Corintho Cenchræas proficisceretur, obviam habuit quandam imaginem puellæ peregrinæ, speciosæ & divitis, quæ ajebat se esse amore illius accensam. Invitavit ergo eum, ut domi suæ diverteret. Ille amore captus, sæpe illic se illi commiscuit, ac de ineundo matrimonio cogitabat. Habebat domum

regio

regio ornatu apparatam. Apollonius Tyaneus, cum in ea domo ſingula conſideraviſſet, exclamavit illam eſſe ex numero Lamiarum, quas aliqui Larvas, alii Lemures appellant. *Philoſtratus in vita Apollonii.*

27. Jamblichus magus inſignis, cum Apollinem, exciente quodam Ægyptio, ſtatim comparuiſſet, attonitis viſo præſentibus omnibus, Deſinite, inquit, ſodales mei mirari, eſt enim gladiatoris, qui ſingulari certamine interiit, ſpectrum. *Eunapius in Ædeſio.*

28. Cum Conſtantinus Gallum in Oriente Cæſarem feciſſet, Julianus in ſpem potiundi Imperii venit. Diſcurrebat autem per Græciam, & quærebat Vates & Ariolos, eoſque conſulebat de rerum eventu. Cum autem in quendam incidiſſet, qui polliceretur ſibi prædicturum futura, & in ſimulachrorum adyta introductus eſſet, invocabat ille Magus Dæmones. Apparebant autem ſubitò illi, & quidem forma, ut ſolent, atra & horrida. Julianus metu perculſus, illico frontem ſignat cruce. Ad eam rem Dæmones ſubitò diſparent, Dominici trophæi, & ſuæ ſtragis memores. Sed præſtigiator objurgat Julianum ob metum, & cum Julianus vim crucis admiraretur, ex animo ejus eam opinionem illo ſophiſmate evellebat, quod Dæmones non ob crucem evanuiſſent,

ſed

ſed odio facti ejus. *Theodoretus lib.3.cap.3. Sozomenus lib. 5. cap. 2.*

29. Mediolanenſis quidam plebeius homo, cum hora noctis tertia à labore rediret domum, vidit lemurem inſequentem: quam cum effugere conaretur, ocyus citato pede abibat, ſed à ſpectro captus, atque in terram projectus, exclamare nitebatur, ſed non poterat. Tandem cum diu in terra cum larva volutatus eſſet, inventus à prætereuntibus quibuſdam, ſemivivus domum relatus eſt, & octo diebus periit. *Cardanus de ſubtilitate.*

30. Polis Lacedæmonius, Platonem Philoſophum juſſu Dionyſii Tyranni è Sicilia ſublatum, Æginæ vendidit. Verum quia capitale erat Athenienſem Æginam adire, à Charmandro mortis reus accuſatus fuit. Sed neceſſitatis ratione habita, Anniceri Cyrenaico viginti minis venditus eſt, & ab eo manumiſſus. Polis poſtea à Chabria ſuperatus, in Helice ſubmerſus fuit, Dæmonio illi indicante, hæc ei Philoſophi gratia male tractati evenire. *Laërtius lib. 3.*

31. *Sozomenus narrat libro ſexto capite viceſimo octavo*, Apellem quendam Monachum circa Achorim, in monaſteriis Ægypti multa edidiſſe miracula, & aliquando cum noctu operas fabriles feciſſet, Spectrum Dæmonis forma pulchræ & exornatæ mulieris

lieris ei apparuisse & ad libidinem incitasse. Sed illum candens ferrum ex camino arreptum, in faciem Dæmoni impegisse, atque ita spectrum illud fugisse, & stridore & lamentatione suum dolorem testatum.

32. Datius Episcopus Mediolanensis, cum propter fidei confessionem ejectus, Constantinopolim tenderet, Corinthum appulit, & ibi ædes à Diabolo occupatas intravit, cum nullas alias famulitio suo aptiores invenisset. Intempesta nocte cum Dæmones fremerent, leonum more rugirent, balarent, &c. Datius expergiscitur, & inquit: Impurissime Dæmon, tu dixisti, ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis altissimo. Ecce propter superbiam porcis & asinis similis factus es, quandoquidem Deo obedire noluisti. Hac voce confusi Dæmones, domum eam deseruerunt. *Gregor. Turonensis lib.* 3. *Dialog cap.* 4.

33. Phlegon Trallianus Adriani Imperatoris libertus, libro de Mirabilibus & Longævis, historiam, quam oculata fide in quadam urbe cognoverit, recenset. Philinnium Damostrati hospitis & Charitûs filia, Machatem hospitem amare cœpit. Indignè id ferentibus parentibus, præ mœrore occidit, & publicè funerata est. Sexto post obitum mense, cùm eò revertisset Machates, ingressa ad illum Philinnium, hospiti se com-

commiſcuit, annulum ferreum & poculum inauratum dono ab eo accepit, inde abiit: ipſi viciſſim annulum aureum & faſciam pectoralem dedit. Nutrix Spectro obſervato, parentibus id indicat. Accurrunt illi, & altero die filiam cum hoſpite deprehendunt, cum ejulatu amplectuntur. Tum illa hæc eis dixit: O mater, & pater, quam injuſte invidiſtis mihi, ut cum hoſpite eſſem per triduum in domo paterna, abſque ullo maleficio. Proinde vos denuò lugebitis, propter veſtram curioſitatem, ego autem rurſum abeo ad locum mihi deſignatum, non enim abſque divina voluntate huc veni. Hæc locuta, fuit ilicò mortua, corpuſque ejus conſpicuum per lectum eſt exportatum. Populo in theatrum confluenti res geſta fuit narrata, ſepulchrum vacuum inventum, annulus tantum ferreus & poculum inauratum ibi reperta. Cadaver ex Hylli auguris conſilio, extra fines ſepultum. Machates præ mœrore mortem ſibi conſcivit.

34. Hieronymus in Vitis Patrum narrat, Monachum quendam à Dæmone in mulieris venuſtiſſimæ forma, ad obſcœnos invitatum fuiſſe amplexus, qui ſua inclinans membra, effectus eſt ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus. Atque ubi jam carnalem conaretur inire amplexum, illa teterrimæ vocis ululatum emittens, umbra,

ut erat

ut erat tenuis, & phantaſma inter manus amplectentis elabitur, ipſumque miſerum cum fœdiſſima irriſione deſerit. *Vierus libro 2. cap. 46. de præſtigiis Dæmonum.*

35. *Scribit Vincentius lib. 3. hiſtoriarum*, in Sicilia ſub Rege Rogerio juvenem quendam ſtrenuum, & natandi peritum, circa noctis crepuſculum lucente luna in mari lavâſſe, & mulierem poſt ſe natantem crinibus apprehendiſſe, tanquam ex ſociis aliquem qui eum mergere vellet. Quam alloquens ne verbum quidem extorquere potuit, quare opertam pallio domum duxit, & tandem in uxorem ſolenniter accepit. Increpatus aliquando à ſocio, quòd phantaſma amplexus fuiſſet, expaveſcens, gladio extracto conjugi minitabatur, ſe filium, quem ex ea ſuſceperat, interfecturum, niſi ipſa loqueretur, ſuamque fateretur originem. Quæ, Væ, inquit, miſero tibi, utilem perdis uxorem, dum me effari cogis. Tecum manſiſſem, ac in rem tuam eſſet, ſi injunctum mihi ſilentium permiſiſſes. Nunc autem me poſthac non videbis, & è veſtigio evanuit. Puer autem adolevit, & marinum cœpit frequentare balneum. Tandem die quodam coram multis puerum in eiſdem fluctibus occurrentem rapuit phantaſtica illa mulier.

36. In Marrea regione puella nobiliſſima & formoſiſſima, complurium averſata

connubium, in infandam cum Cacodæmone incidit consuetudinem. Quæ cum uterum ferret, parentum rigore coacta edere stupratorem: Adolescentem mira pulcritudine frequentius secum nocte, interdiu nonnunquam convenisse, unde venisset, quóve inde abiisset, nescire se respondit. Parentes, etsi filiæ parum crederent, accuratius rem advertentes, consilio quis esset, qui puellæ expugnasset pudicitiam, explorandi, cognito tertio pòst die, indice ancilla, stupratorem adesse, reseratis foribus, accensoque tædarum ingenti numero, cubiculum ingressi, horrendum monstrum, figura supra humanam fidem terribili, in filiæ amplexibus sunt conspicati. Concurrêre ocyus complures ad fœdum acciti spectaculum. Inter eos Sacerdos probatæ vitæ, nec sacræ disciplinæ ignarus, cæteris autem trepidè abeuntibus, aut pavore illisis terræ, cum Johannis Euangelii initium recitare orsus, ad eum locum, Verbum caro factum est, perduxisset, malus Dæmon horrendo sublato clamore, cubiculi tectum secum asportans, omni supellectile incensa abit. Fœmina periculo servata, post triduum enixa est monstrum undiquaque fœdum aspectu, quale nusquam antea, (ut ferunt) inter homines visum: quod obstetrices, ne in familiæ dedecus servaretur, extructa ingenti pyra, citissimè exusserunt.

Hector

Hector Boëthus libro octavo historiæ Scotorum.

37. *Aliam historiam recitat idem Boëthus eodem loco.* Anno Christianæ Salutis 1486. navigantibus è Phortea æstuario, negociationis causa in Flandriam, tanta ventorum oborta est vis, ut velis, malo, armamentisque ruptis, & navi fœdè inter tumentes undas jactata, certissimam mortem cuncti expectarent. Navicularius tantam tamque insolitam aëris inclementiam eo tempore demiratus (suberat enim Solstitium æstivum) cum id non sideri, sed malorum Dæmonum insidiis magnis tribueret clamoribus, reddita est vox ex ima navi mulieris se miserè incusantis, quod incubo humana sub effigie, qui cum per multos anteactos annos habuisset consuetudinem, jam tum fuisset commixta, & ab eo subacta: mari ergò celerius se tradendam, ut ipsa pereunte, quæ tanti mali imminentis causam præstitisset, cæteri Dei benignitate permanerent incolumes. Accedens ad lachrymantem fœminam sacerdos, ejus atque cæterorum saluti consulendi causa, crimen jam palam fatentem, horrentem scelus vehementer, alto pectore, suspiriis indicibus, pœnitentemque facti, piè est hortatus, ne sibi deesset, cui certò cognosceret numinis favorem adesse, &c. Media Sacerdotis adhortatione, cùm multis

ſuſpiriis afflicta mulier admiſſum facinus deploraret, cunctis viſa eſt atra nubes è navis ſentina proſiliiſſe, ingentique ſono, flamma, fumo, atque fœtore ſeſe dejeciſſe in mare. Sedatum eſt inde cœlum, pacatumque mare, & negociatores, cum navi, cunctis ſuis rebus ſalvis, in optatum portum abiêre.

38. *Franciſcus Mirandula* ſe agnoviſſe *ſcribit* Sacerdotem Benedictum Bernam, ætatis annorum ſeptuaginta quinque, qui annis plus quàm quadraginta cum Dæmone familiari, ſub forma fœminæ aſſociato concumbebat, in forum deducebat, alloquebatur, adeò ut aſtantes, qui nihil videbant, eum pro fatuo haberent. Vocabat autem illam Hermelinam, quaſi mulier eſſet. Alium quoque Pinnetum (ait) nomine novi, qui ad octoginta & amplius annos pervenerat, cum Dæmone alio, qui muliebri forma videbatur, vocabatque eam Florinæ nomine, plus quadraginta annis venereas voluptates exercuiſſe. *Vtramque hiſtoriam Cardanus recitat lib.* 15. *cap.* 80. *de varietate rerum, &c.*

39. Magdalenam civis cujuſdam famulam, *ſcribit Iacobus Ruffus lib.* 5. *cap.* 6. *de conceptione hominum*, noſtra memoria Conſtantiæ fuiſſe compreſſam à Dæmonio, eique tandem per pœnitentiam valedixiſſe,

ex

ex institutione ministrorum Ecclesiæ : ac postea tantos in utero sensisse cruciatus, ut in singulas ferè horas infantem se crederet, enixuram : inde clavos ferreos, ligna, vitra confracta, crines, stuppam, lapides, ossa, ferrum, & hujusmodi innumera ex matrice excrevisse.

40. Mercatoris cujusdam uxor, circiter sex vel septem milliaria à Wittemberga, Silesiam versus, absente negociationis causa marito, peculiarem solebat admittere concubinum. Contigit itaque marito peregrè agente, amasium noctu redire : & post curatam cuticulam, Venereamque peractam velitationem, ut videbatur, hora matutina specie Picæ assumpta, jumento concubinum insidere promptuario, ac concubinæ his verbis valedicere: Hic tuus fuit amasius: dictoque citius evanuisse, nec rediisse unquam. *Vierus libro 2. cap.* 44.

41. Benedictus VIII. patria Thusculanus, magicis artibus Theophylacti nepotis, qui Sylvestri II. Papæ olim discipulus fuerat, ad Papatum pervenit. Præfuit Ecclesiæ annis XI. Post obitum Episcopo cuidam, quo familiariter in vita usus fuerat, nigro æquo insidens apparuit, multis lachrymis de tormentis inferorum conquerens, ac fratrem Johannem XI. monere jubens, ut aurum sub terra à se olim defossum, in pau-

peres erogaret, quo se liberatum iri sperabat. *Benno Cardinalis.*

42. Theophylactus Benedicti & Johannis Pontificum ex fratre Alberico nepos, ad Pontificiam dignitatem, magia, qua insignis habebatur, evectus, Benedictum IX. se appellavit. Per intervalla sedit annis decem. Tandem in sylvis à quodam Dæmonum, quorum familiari sæpius uti consueverat colloquio, suffocatus est. *Benno. Referunt historici*, inter quos sunt *Martinus Polonus, Platina, & Petrus Damianus*, Benedictum prope molendinum à quodam Eremita horrenda imagine visum, erat enim corpore urso, cauda atque capite asino similis. Et cum interrogaretur ab eo, unde in eam incidisset metamorphosin? Respondisse fertur: Hac specie oberro, quia in Pontificatu sine ratione, sine lege, sine Deo vixi, & omnibus probris Romanam sedem inquinavi.

43. D. Martinus Episcopus Turonensis, cum non procul à suo monasterio martyris cujusdam incerti ossa colerentur, ne temerè authoritate sua superstitionem aliquam confirmaret, quodam die acceptis secum aliquot fratribus, ad locum illum pergit, Deique numine invocato, orat ut rei veritatem sibi patefaceret. Adsistit ergo ad lævam sordida umbra, quæ nomen suum edit, & de crimine confitetur, latronem se fuisse, &

ob

ob ſcelera necatum, vulgi errore celebratum pro martyre. Ocyus igitur Martinus aram tolli jubet, hocque modo populum ſuperſtitione liberavit. *Severus Sulpitius in ejus vita.*

44. Simonides Ceus cum in Theſſalia apud Scopam cœnaret, conciniſſetque id carmen, quod in eum ſcripſerat, in quo multa ornandi cauſa, Poëtarum more, in Caſtorem & Pollucem ſcripta erant, Scopas dixit, ſe dimidium ejus quod pactus eſſet, pro carmine illo daturum, reliquum peteret à Tyndaridis, quos æquè laudaſſet. Haud multò pòſt nunciatur Simonidi, ut prodiret, duos juvenes ſtare ad januam, qui eum magnopere vocarent. Surrexit, foraſque progreſſus, vidit neminem. Hoc interim ſpacio, conclave illud, ubi epulabatur Scopas, concidit, & Scopam cum ſuis oppreſſit. *Cicero in lib. de Oratore.*

45. Anno Domini 654. Imperii Conſtantis undecimo, cinere pluit, unde magnus metus Conſtantinopolim invaſit, ignis de cœlo decidit, & peſtis graviſſima tribus æſtivis menſibus graſſata eſt. Cunctis viſibiliter apparebant bonus & malus Angelus noctu civitatem circuire, & quoties juſſu boni Angeli malus Angelus venabulo, quod manu ferre videbatur, oſtium cujuſque domus percuſſiſſet, tot ex eadem domo ſe-

quenti die interibant. *Sigebertus in Chronicis. & Paulus Diaconus libro* 19. *Rerum Romanarum.*

46. Anno ſexto Conſtantini Copronymi, Palæſtina circa Jordanem & totam Syriam, in Januario, hora quarta concuſſionem patitur, qua multæ Eccleſiæ & Monaſteria evertuntur. Et Peſtis in Sicilia & Calabria orta, pervagatur Monobaſiam & Helladem, & inſulas vicinas, ac tandem Conſtantinopolin aggreditur. Multi mente deturbati, videbantur ſibi ſe videre peregrinos quoſdam homines, truculento vultu prope ſe euntes & colloquentes, ac in domos ingredi, hominesque aut vulnerare, aut ejicere, ac plerumque reſpondit eventus. Nam lues iſta plenas domos evacuabat, tantaque erat multitudo morientium, ut omnibus monumentis in urbe & ſuburbio completis, ciſternæ, lacus, vineæ, & horti ſepulchra fierent. *Anno Domini* 748. *juxta Sigebertum.*

47. Inuſitatum mortis genus, & penè prodigioſum Theodorici Oſtrogothorum Regis fuit. Nam poſt aliquod tempus quàm Symmachum atque Boëthium occiderat, cum ei in cœna magni piſcis caput appoſitum eſſet, viſus eſt ſibi in eo Symmachi caput videre, inferius labrum in minitantis ſpeciem mordentis, quemadmodum ipſe

medico

medico Elpidio, postea dixit. Qua imagine ita territus est, ut tunc cubare incipiens, nunquam dicere desiverit, se ea imagine terreri, quoad animam egit. *Fulgosus lib. 9. cap. 12.*

48. Aristeum Proconnesium, poëtam, Castrobii F. ajunt ingressum in Proconneso fullonis officinam, decessisse, fullonemque occlusa officina, abiisse denunciatum rem propinquis defuncti. Dissipato jam per urbem rumore, Aristeum esse vita functum: supervenit quidam Cyzicenus, ex urbe Artacia, qui dicebat sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque collocutum. Cum id iste contendendo asseveraret, propinqui mortui ad fulloniam præstò fuerunt, habentes quæ ad efferendos homines expediunt. Aperta domo, Aristeus nec vivus apparuit, nec mortuus: septimoque deinde anno, cum in Proconneso apparuisset, eos versus fecit, qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus evanuit. Metapontini in Italia, trecentis & quadraginta annis post, ajunt Aristeum, cum apud ipsos apparuisset, jussisse aram Apollinis extrui, quæ cognomen haberet Aristei Proconnesii, &c. *Herodotus libro quarto.*

49. Leonardus quidam Basileæ circa annum Christi 1520. sarctoris F. ingenio

ſimplex, voce balbus, Lienimannus vulgò dicebatur. Is neſcio qua arte cryptam illam, quæ Auguſtæ Rauracorum patet, ingreſſus, & ultrà quàm ulli alii nunquam potuerint, progreſſus, miranda quædam ſpectra referebat. Cereo conſecrato accenſo, in cryptam deſcendens, primò per ferream portam ſibi transeundum ajebat, inde ex una concameratione in aliam, atque etiam in hortos pulcherrimè virentes. In medio aulam magnificè ornatam ſpectari, & virginem pulcherrimam pubetenus, aureo diademate caput cinctam, capillis ſolutis, infernè in horridum ſerpentem deſinentem, à qua manu ad ſcrinium ferreum duceretur. Scrinio duos moloſſos nigros incubare, & terribili latratu accedentes arcere. At virginem mirabundæ ſimilem eos compeſcere. Tum clavium faſce, quem collo alligatum geſtaret, ſoluto, arcam recludere, & omnis generis numiſmata aurea, argentea, ærea depromere: Quorum non pauca liberalitate virginis ex ipſa crypta ſe retuliſſe oſtendebat. Addebat, virginem dicere ſolitam, diris imprecationibus ſeſe, cum Regio orta eſſet ſtemmate, jam olim devotam, in tale monſtrum mutatum fuiſſe, neque aliam ſalutis recuperandæ rationem ſupereſſe, quàm ſi ab illibati pudoris adoleſcente ter deoſcularetur. Tunc enim formam priſtinam ſibi

ſibi reſtitutum iri, & dotis nomine theſaurum omnem, qui in eo loco lateret, liberatori ceſſurum. Affirmabat quin etiam, bis ſeſe virginem deoſculatum, bis tam horribiles geſtus in ea præ nimio gaudio ſperatæ liberationis obſervaſſe, ut ſibi, ne vivus ab ea diſcerperetur, metuendum foret. Accidit interea, ut à quibuſdam nepotibus in ganeum deductus, ſcorto ſeſe miſceret. Quo crimine cum ſeſe polluiſſet, nunquam poſtea aditum ad cryptam reperire potuit, nedum ingredi. *De qua re miſellus ſæpe etiam cum lachrymis conqueſtus fuit.* Phantaſma hoc Diabolicum fuiſſe, quis non videt? at certè tamen vetuſtiſſima numiſmata Romana, quæ ex caverna illa retulit, & multis civium noſtrorum vendidit, indicium faciunt, latere fortaſſis in ea crypta theſaurum, quem avarus quidam Dæmon cuſtodiat, non ſecus atque in aurofodinis cacodæmones ſtrangulatores interdum metallicæ operæ magno ſuo cum malo experiuntur. *Et ne quis hæc fabuloſa putet, teſtes adhuc vivi ſuperſunt, qui ex ore Lienimanni hæc habuêre.* Poſt illum civis quidam Baſilienſis in ſumma annonæ penuria, ut familiam commodius aleret, ſpe numiſmatum eruendorum, in eandem cryptam deſcendit. Verum aliquouſque progreſſus, cum præter oſſa quædam humana nihil aliud

invenisset, maximo horrore correptus, concitatissimo gradu è specu rediit, spe sua frustratus, *teste Iohanne Stumpffio in Chron. Helvetiæ.*

50. *Ex Helinando Vincentius hæc refert libro 3. cap. 27.* In Coloniensi Diœcesi famosum & immane palatium Rheni fluminis supereminet, Juvamen nuncupatum, ubi pluribus olim congregatis principibus, inopinatò advenit navicula, quam collo alligatam cygnus argentea trahebat catena. Inde miles novus & incognitus omnibus exiliit, cygnusque navem reduxit. Postea uxorem duxit miles, liberosque procreavit. Tandem in eodem Palatio residens, & cygnum inspiciens adventantem cum eadem navicula & catena, statim in navem se recepit, nec visus est amplius: progenies autem ejus in hunc usque diem persistit. Ex eo in arce Clivensi (ubi & altissima turris vetusta conspicitur, Cygnea nuncupata, in cujus fastigio cygni simulachrum volvitur) antiquissimis tapetis intexto, originis Ducum Clivensium vetustatem deducunt. *Vierus lib. 2. cap. 46. de præstigiis Dæmon.*

51. Cum Persæ, vexato excursionibus Megarico agro, se Thebas ad Mardonium ducem suum reciperent, obortis repente Dianæ numine tenebris, per errorem viarum ad mantanam eos regionis partem deflexisse

flexisse ajunt. Ibi ex Dæmonum præstigiis objecta hostilis agminis specie sagittas misisse, ad quarum ictus cum proxima saxa tanquam gemitus imaginem redderent, homines esse qui ex vulneribus gemerent opinantes, non antè jaculari desiisse, quàm sagittas omnes profudissent. Cum verò illuxisset, Megarenses armatos contra inermes impetu facto, magnam ejus agminis partem trucidasse, atque eo rei eventu Dianæ Sospitæ signum dedicasse. *Pausanias in Atticis.*

52. In pugna Marathonia contra Persas Atheniensibus vir quidam specie atque habitu agrestis, opem tulit. Qui cum ex Barbaris quamplurimos aratro interemisset, repente evanuit. Neque verò quærentibus quísnam ille fuisset Atheniensibus, aliud respondit Oraculum, quàm ut Echelæum Heroa colerent. E candido verò lapide eo in loco trophæum erexerunt. *Pausanias in Atticis.* Eadem pugna Thesei spectrum Medos invadere multi viderunt. Ex eo postea tanquam Heroem colere Athenienses cœperunt. *Plutarchus in ejus vita.*

53. Cum Persæ ductu Xerxis ad sacellum Minervæ, quod est ante templum Delphicum, accederent, interea è cœlo fulmina in eos deciderunt, & à Parnasso duo abscissi vertices, magno cum fragore sunt devoluti, permultosq; eorum interceperunt. Atque ex

ipſo Sacello Minervæ vociferatio, jubilatioque extiterunt. Barbari fugæ ſe mandârunt. Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidêre. Qui ſuperfuêre, rectà ad Bœotios effugerunt, referentes vidiſſe ſe duos armatos humana natura auguſtiores ſeſe inſequentes. Hæc ſpectra Delphi dixerunt indigenas Heroas fuiſſe, Phylacon & Autonoum, quorum fana viſuntur. Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam ſuper ædem Minervæ: Autonoi verò propè Caſtaliam ſub Hyampeo vertice. Saxa quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad Herodoti uſque memoriam integra extitêre in fano Minervæ protemplaris locata, ad quod per Barbaros devoluta pervenêre. *Herodotus lib. 8.*

54. Dum contra Xerxem Græci ad Salaminem pugnant, fama eſt ingens lumen ab Eleuſine refulſiſſe, campumque Thriaſium ſtrepitu & vocibus, ſicut ex cœtu hominum myſticum Jacchum deducentium, ad mare uſque perſonaſſe. Ab agmine vocem edentium aſſurgens paulatim à terra viſa iis nubes deflectere à continente, & in naves incumbere. Alii ſpecies videre viſi ſunt virorum armatorum, manus ab Ægina pro Græcorum claſſe protendentium. Eos putabant eſſe Æacidas, quos votis ante pugnam imploraverant. *Plutarchus in Themiſtocle.*

55. Cum

55. Cum in Eleorum fines hostiliter Arcades invasissent, contraque eos aciem Elei direxissent, mulierem ajunt infanti puero mammam præbentem ad Eleorum Duces venisse, seque cum puerum eum peperisse diceret, addidisse, monitam per somnium, ut eum pugnæ socium Eleis adjungeret. Ibi eos, qui summa rei præerant, quod mulieris verbis fidem habendam censuissent, puerum nudum ante signa collocandum curasse. Impressione ab Arcadibus facta, puerum in eorum conspectu in anguem mutatum. Eo prodigio hostes exterritos, in fugam se protinus dedisse. Parta verò insigni victoria, à servata civitate nomen Sosipolidi inditum, quoque loco in cavernam visus fuerat se anguis abdidisse, confecto prælio fanum erectum, & Sosipolidi patrio genio dicatum. Honores Lucinæ decreti, quod ab ea in lucem puerum illum sibi editum interpretati sunt. *Pausanias libro 6.*

56. Cum Locrenses adversus Crotoniatas dimicarent, in Locrensium acie perspecti sunt in candidissimis equis duo juvenes, alios in prælio antecedere, parta victoria nusquam postea visi: quæ victoria eodem momento, quo parta fuit, Athenis, Lacedæmone atque Corinthi, etsi à Locris atque Crotone ea loca plurimum distant, denunciata fuit. Trecenta Sybaritarum millia

à pau-

à paucis cæſa, Sybaris everſa. *Fulgoſus lib.* 1. *cap.* 6.

57. Invadentibus aliquando claſſe ex Eubœa Tanagræum agrum Eretrienſibus, Mercurium ephebos in pugnam eduxiſſe ajunt, & ipſum etiam, quippe qui Ephebus eſſet, ſtrigili armatum, præ cæteris, Eubœenſes in fugam vertiſſe. Hanc ob cauſam Mercurio Promacho templum erexêre. *Pauſanias in Bœoticis.*

58. In eo bello, quod Romani contra Tarquinium Romam redire conantem geſſêre, fama tenet viſos in illa pugna Caſtorem & Pollucem, atque mox à prælio manantibus ſudore equis conſpectos in foro nuncios victoriæ, quo loco propter fontem ædes eorum extat. Unde diem victoriæ Idus Jul. Tyndaridis conſecravêre. *Plutarchus in Coriolano.* Bello ſimiliter Latino, Caſtor & Pollux apud lacum Juturnæ viſi ſunt equorum ſudorem abluere, cum ædes eorum, quæ fonti juncta erat, ſua ſponte patuiſſet. *Valerius Maximus lib* 1. *cap.* 6. Cum apud lacum Regillum A. Poſthumius Dictator, & Thuſculanorum Dux Manilius Octavius magnis viribus inter ſe concurrerent, ac neutra acies aliquamdiu pedem referret, Caſtor & Pollux Romanarum partium propugnatores viſi, hoſtiles copias penitus fuderunt. *Idem lib.* 1. *cap.* 8.

59. Cum

59. Cum Brutii atque Lucani odio incitatiſſimo, maximiſque viribus Thurniæ urbis peterent exitium, ac præcipue ſtudio ejus incolumitatem C. Fabricius Lucinus Coſ. protegeret, reſque ancipiti eventu, collatis unum in locum utriuſque partis copiis, gereretur, non audentibus Romanis prælium ingredi, eximiæ magnitudinis juvenis primum eos hortari ad capeſſendam fortitudinem cœpit: deinde ubi tardiores animadvertit, arreptis ſcalis, per mediam hoſtium aciem ad contraria caſtra evaſit, & admotis vallum conſcendit. Inde voce ingenti clamitans, factum victoriæ gradum: & Rom. ad aliena caſtra capienda, & Lucanos Brutioſque ad ſua defendenda, illuc traxit, ubi conſerti dubio certamine tenebantur. Sed idem impulſu armorum ſuorum proſtratos hoſtes, jugulandos, capiendoſque Romanis tradidit. Viginti enim millia cæſa, quinque millia cum Statio Statilio Duce utriuſque gentis, & tribus atque viginti militaribus ſignis capta ſunt. Poſtero die cum Coſ. inter honorandos, quorum ſtrenua opera fuerat uſus, vallarem coronam ei ſervari dixiſſet, à quo caſtra erant oppreſſa, nec inveniretur qui id præmium peteret, cognitum pariter atque creditum eſt, Martem patrem tunc populo Romano ſuo affuiſſe. Inter cætera hujuſce rei manifeſta

festa indicia, galea quoque duabus distincta pinnis, qua cœleste caput tectum fuerat, argumentum præbuit. Itaque Fabricii edicto, supplicatio Marti est habita, & à laureatis militibus, magna cum animorum lætitia, obliti auxilii testimonium ei est redditum. *Valerius lib.* 1. *cap.* 8.

60. Empusa, seu Onocale, spectrum diabolicum, ab Hecate immissum, & calamitosis apparens, quod in varias se figuras transformat, inde dictum, quòd uno pede incedat, alterum verò habeat æneum aut asininum. Putabatur autem etiam in meridie apparere, cum defunctis inferiæ ferrentur. *Aristophanes in Ranis:* At medius fidius belluam video magnam. Cujusmodi? Terribilem, multiformem. Jam enim bos fit, jam mulus, aliàs formosissima fœmina. Ubi est? accedam ad eam. At fœmina esse desiit, jam canis est. Empusa igitur est. Igne certe quidem tota collucet facies, & pedem habet æneum. *Suidas.*

61. In ea quæ est circa Syrtes Lybia, quandoque & maximè quieto à ventis tempore, apparent in aëre diversorum animantium formæ, quarum quædam quiescunt, quædam moventur: & hæ aliquando fugiunt, aliquando insequuntur: sed omnes magnitudine eximia, stuporem, timoremque insciis præbent. Quæ homines insequuntur, comprehen-

prehensum frigido circumdant contactu. *Diodorus lib. 3. cap. 4.*

62. De Actæone vulgatum inter Orchomenios fuit, vexari agrum ab ea larva, quæ saxo ejus (quod est inter Platæas & Megaras) insideret. Ea de re consulto Oraculo Delphico, jussi sunt, si quas reperissent Actæonis reliquias, eas ut terra tegerent. Præterea ut larvæ simulacrum ex ære factum ad saxum alligarent: *Pausanias in Bœoticis.*

63. In Parnasso monte Bœotiæ Apollini consecrato, Bacchanalia alternis annis aguntur, & frequens etiam Satyrorum cœtus cernitur, & plerumque voces propriæ exaudiuntur, itemque cymbalorum crepitus ad aures hominum sæpe pervenit. *Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 18.*

64. Ajunt Gello virginem quampiam fuisse, quæ puella adhuc vita decesserit. Hujus spectrum oberrare Lesbiis, creditum est, ac pueros impetere, unde puerorum mortem, qui præmaturo fato perirent, huic Gello imputabant. Hinc proverbium puerorum amans Gello. *Erasmus in Adagiis.*

65. *Strabo lib. 6. Geographiæ refert*, Temessam ab Lao primam urbem esse Brutiæ, ipsius ætate dictam Tempsam, quam ab Ausoniis conditam, Thoantis comites Ætoli deinde tenuerint, atque his expulsis Brutii,

demum

demum Hannibal & Romani funditus everterint. Juxta hanc ſacellum fuiſſe oleaſtris circumſeptum, Politæ cuidam ex Ulyſſis comitibus ſacrum. Hunc, quòd eſſet à Barbaris violatus, graves iras in eos exercuiſſe: adeò ut in proverbium abierit, dicerentque cavendum, ne Temeſſæus genius immineret. Deinde Locrenſibus Epizephireis urbe potitis, Euthymum quendam, ut inquit Ælianus, ex Italia illuc veniſſe pugilem inclytum, & inſigni robore, qui & lapidem ingenti magnitudine geſtaverit, qui Locris oſtendi ſoleat. Hunc cum Polite congreſſum, ac victorem è certamine diſceſſiſſe, atque ita finitimos hujus opera liberatos à tributo, quod ille conſueverat extorquere: Quin & compuliſſe illum, ut quod per vim abſtulerat, redderet etiam cum fœnore. Atque hinc proverbium natum putat, iis qui ſordidos & injuſtos quæſtus faciunt, adfore Temeſſæum genium, quo ſignificabant, aliquando dependenda cum fœnore, quæ præter jus, & fraude ſeu vi rapuiſſent. *Pauſanias in Eliacis paulò diverſius rem narrat:* Nempe, Comitem quendam Ulyſſis, ob virginem conſtupratam occiſum fuiſſe, atque ob id larvas ejus, niſi quotannis oblata virgine placarentur, graſſari ſolitas, ac perniciem afferre omni ſexui atque ætati. Atque hunc quidem ejus loci genium vulgo

fuiſſe

fuisse creditum, quem Euthymus pugil Temessam reversus compescuerit, virgine, quam devoverant, liberata, atque in matrimonium accepta. *Erasmus in Chiliadibus.*

66. Est insula Ægæ, unde deflexum est Ægæi maris nomen, Neptuno sacra, in qua non ferè quenquam posse consopori, *prodidit Nicocrates*, ex Phantasmatum Dei occursaculis, subinde quietem interpellantibus. *Cælius lib.* 30. *cap.* 9. *A. L.*

67. Priusquam cadaver C. Cæsaris Caligulæ sepeliretur, hortorum Lamianorum custodes, umbris inquietati sunt. In ea quoque domo, in qua occubuit, nullam noctem sine aliquo terrore transactam affirmarunt, donec ipsa domus incendio consumpta sit. *Suetonius.*

68. Nero matrem Agrippinam dicta factaque sua exquirentem acerbius, & corrigentem, interfecit. Neque tamen sceleris conscientiam, quanquam & militum, & Senatus, populique gratulationibus confirmaretur, aut statim, aut unquam postea ferre potuit: sæpè confessus, exagitari se materna specie, verberibus furiarum, ac tædis ardentibus. Quin & facto per Magos sacro, evocare manes, & exorare tentavit. Peregrinatione quidem Græciæ Eleusiniis sacris, quorum initiatione impii & scelerati

voce

voce Præconis ſubmoverentur, intereſſe non auſus eſt. *Suetonius.*

69. Otho Imperator Galba cæſo à ſuppliciis & terroribus Imperium auſpicatus. Nox enim, quæ primum Imperii diem ſecuta eſt, adeò turbida & infeſta illi contigit, ut per quietem ſubito pavefactus, gemitus ediderit ingentes, repertuſque ſit ab iis, qui eò occurrerant, humi ante lectum jacens: ob idque Galbæ manes, à quo deturbari ſeſe, expellique viderat, propitiare conatus eſt. Poſtridiè quoque in augurando tempeſtate orta graviter prolapſum, identidem obmurmuraſſe: τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς. *Suetonius.*

70. *Zonaras ex Thraceſio refert*, Iſaacio Comneno Imp. circa Neapolim venanti viſum eſſe aprum horrendo aſpectu, quem dum laxatis equo habenis perſequeretur, in mare demerſum evanuiſſe, & à pleriſque non aprum, ſed ſpectrum quoddam diabolicum eſſe judicatum: atque interim fulgore quodam, inſtar fulguris, perſtrictum Imperatorem, equo præ terrore excuſſum, & ſpumam ore rejicientem, humi attonitum jacuiſſe, atque inde navi piſcatoria in Regiam revectum, in Studienſe monaſterium ſe contuliſſe. *Zonaras.*

71. *Refert Auguſtinus*, quòd vir quidam tribunitius Heſperius, in Fuſalenſi territorio

ritorio Africæ fundum habuerit, qui fuit infestatus à malignis spiritibus, ita ut animalia & servos graviter afflixerint. Domestica igitur hac calamitate coactus, accessit Dominus fundi ad Ecclesiæ ministros, rogavitque ut aliquis ibi preces facere dignaretur. Abiit igitur eò, oravitque ardenter & seriò, imò etiam ibi cœnam Domini distribuit, & protinus illa Cacodæmonum vexatio cessavit. *Libro de civitate Dei vigesimo secundo, capite octavo.*

72. *Severus Sulpitius in vita Martini libri* I. *item in vita Clementis, scribit* Monachum quendam anachoretam habuisse patrem non procul degentem, qui filium invisurus, securim comportabat, qua in reditu ligna domum conferenda cæderet: quare Dæmon in Angeli specie huic apparuit Monacho, Diabolum in patris forma cum securi adventare, ut eum jugulet, nuncians affirmansque se ea causa prævenire, admonitum Eremitam, ut is Satanæ conatus præverteret, prius illum occidens, quàm ab eo interficeretur. Itaque ratus patrem accedentem salutantemque esse diabolum, confestim illum interemit, & vicissim monachum Dæmon è vestigio strangulat.

73. Sub Ludovico III. Imper. Dæmonium Moguntinam civitatem per triennium miserè afflixit. Est in Germania Galliaque

Celtica,

Celtica, haud procul à Bingo oppido, ubi Navas flumen Rheno miſcetur, pagus Camonti vulgò, quaſi caput montium dictus. Ibi anno 858. deſertor ac perfuga Spiritus multa miracula edidit, circulatorias præſtigias luſit, incolaſque infeſtavit. Primò umbra feralis à nemine quidem conſpecta, lapides in homines jactare, pulſare fores cœpit. Mox ſub humana ſpecie peſtilens ac nequiſſimus ille genius deliteſcens, reſponſa reddidit, furta prodidit, criminatus quoſcunque nota infamiæ aſperſit, diſcordias, ſimultates excitavit. Paulatim horrea, caſas omnes ſuccendit atque exuſſit, ſed uni moleſtior accidit, perpetuò ejus lateri, quocunque diverteret, hærens, atque domum comburens. Et ut viciniam univerſam in necem innocentis concitaret, ob ſcelera illius hunc locum infamem ac devotum eſſe, pravus mendaciorum faber jactabat. Coactus eſt homo ſub dio manere, ab omnibus enim quaſi lemuribus nocturnis ſacer tecto arcebatur. Atque ut ille confinibus ſatisfaceret, candens ferrum manibus portavit, ac cum non violaretur, inſontem ſe comprobavit: nihilominus tamen in agris frumenta ejus in acervos compoſitos, idem lar contaminatus ac perditus combuſſit. Et cum odioſus indies magis atque magis eſſe pergeret coacti pagani, rem ad pontificem Moguntinum defe-

deferunt. Sacerdotes, missi, agros, villas, sacris comprecationibus ac solennibus, lustrali aqua, saleque lustrico expiant atque collustrant. Prava ac conturbata mens primò quidem renitebatur, ac lapidibus quosdam vulneravit, verum divinis carminibus incantatus, efficacibusque supplicamentis adjuratus, tandem conticuit, nec usquam gentium apparuit. Ubi discesserunt Mystæ, Spiritus alter atque pestilens rursus adest, Interim dum illi, inquit, calvastri Sacrificuli, nescio quid immurmurarent, sub lineo amiculo Sacerdotis (nominatim hunc notabat) qui meo suasu filiam hospitis sui superiore nocte compressit, delitui. Atque hisce relatis, ingenti edito ejulatu, umbra feralis ex illis migravit sedibus, loca ritè lustrata reliquit, tenuesque evanuit in auras. *Sigebertus Chron. Hirsaug. Antoninus, Aventinus lib.* 4.

74. Apud Aquilonares populos solent nocturni Viatores, gregumque & armentorum excubiis intenti, portentis diversi generis circumfundi mirifico concentu. Hunc nocturnum monstrorum ludum vocant incolæ choream Eluarum: de quibus eam habent opinionem, quod animæ eorum hominum, qui se corporeis voluptatibus dedunt, corporibus illapsi circum terram voluten-tur. E quorum numero credunt eos esse, qui

ſe adhuc noſtro ſeculo in effigie humana accommodare ſolent miniſteriis hominum nocturnis horis laborando, equoſque & jumenta curando. Veſtigia certè harum larvarum manè interdum in herbida roſida deprehenduntur, interdum verò ceu igne exeſa conſpiciuntur. *Olaus Magnus libro* 3. *cap.* 11. *Septentrional. gentium.*

75. Arx eſt in extremis terris Finlandiæ ſuppolaris Regno Sueciæ ſubjecta, Nova arx dicta, eò quòd miris ingeniis extructa, arte naturaque munita ſit, nam in rotundo monte collocata eſt, unicum habens introitum & exitum verſus Occidentalem partem: idque per ratem grandibus catenis ferreis alligatam, quæ forti labore ſingulis diebus trochlearum beneficio, ob aquarum impetum, per noctem à cuſtodibus ad unam partem fluminis attrahitur. Hoc caſtrum præterlabitur vaſtiſſimus fluvius, inſcrutabilis profunditatis, ex albo lacu deſcendens, à fundo nigri coloris efficitur, præſertim in circuitu hujus arcis, ubi omnes piſces nigros habet, & generat, non tamen ingrato ſapore. Tandem vero nigrum lacum efficit, tranſiens per Viburgum. Ad hunc fluvium ſpectra ſubinde apparent, & imminente morte præfecti arcis vel militis alicujus, citharœdus per noctem in mediis undis ludens conſpicitur & auditur. *Olaus lib.* 20. *cap.* 19. *&* 20.

76. In

76. In Islandia insula sub Polo Arctico, Promontorium est, quod instar Ætnæ perpetuis ignibus æstuat: Ibique locus esse creditur pœnæ expiationisque sordidarum animarum. Illic nempe submersorum, sive alio violento casu enectorum spectra sese offerunt congressibus notorum hominum tam manifesta, ut tanquam viventes accipiantur ab ignaris mortis illorum data dextra. Nec deprehenditur error, priusquam disparuerint umbræ. Incolæ plurimum præsagiunt fata Principum, quidve remotius in orbe peragitur, revelationibus apparentium spectrorum. *Idem lib. 2. cap. 3.*

77. Naclum arcem Pomeranorum munitissimam Vladislaus I. Polonorum Rex obsidebat. Ibi nocte lucente luna, crebrò visebantur ab excubitoribus quasi armatorum hostium acies, ex apertis campis ad stativa Polonorum adequitantes, & incursantes. Cum id sæpius accideret, indignati Poloni, inquietari sese, nec usquam in apertum certamen prodire hostes. Nocte quadam, cum itidem hostes adesse nunciarentur, fremebundi agminatim è castris sese proripuêre, diffugientesque casso labore longius persecuti sunt. Obsessi tumultu Polonorum exaudito, & excursione ex castris animadversa, erumpunt subitò, & ignem in opera atque tuguria militum stramine arun-

dineque contecta injiciunt, quo celeriter pluribus in locis sese diffundente, paucis qui in castris manserant defendentibus, facile opera cum magna castrorum parte conflagrârunt. Nocturnas umbras illas fuisse autumant, quæ hostilis exercitus speciem ostentantes, Polonos ita divino permissu exagitârunt: Hoc incommodo accepto, Poloni quòd hyems, quæ citius & asperius regiones illas affligit, jam instabat, tuguriaque amiserant, sine quibus vim & injuriam hyberni cœli perferre non potuissent, simul quod terrores illos nocturnos in religionem verterant, re infecta ab oppugnatione Nacli discessêre. *Cromerus lib.3. histor. Polon.*

78. In Cracoviensi tractu ad lacum quendam peramplum, infestatione Dæmonum piscationibus & usibus hominum exemptum, & hyberna glacie concretum, vicinos cum Sacerdotibus vexilla, cruces, & reliquas sacras, quibus vis Dæmonum propulsaretur, ferentibus, piscandi gratia convenisse tradunt Anno Christi 1278. Immisso autem reti, primo quidem tractu, contendentibus piscatoribus, tres pisciculos, altero nihil nisi rete convolutum, tertio denique monstrum horrendum caprino capite, & in speciem ignis ardentibus oculis extractum esse. Territis autem ac diffugientibus cunctis, Spectrum illud sub

glaciem

glaciem ſeſe immerſiſſe: ac toto lacu diſcurſans, terribilem ſtrepitum ac ſonitum edidiſſe, afflatoſque ab eo nonnullos homines, fœda ulcera retuliſſe. *Cromerus libro 9.*

79. *Iaſon Pratenſis cap. 26. de cerebri morbis hiſtoriam narrat*, de Sacrifico, qui patiebatur incubum quavis nocte etiam vigilans, cum mulierculam ſibi notam ad ſe commeare imaginaretur, quæ vel reluctanti incumbens, graviſſimè eum affligeret.

80. *Alexander ab Alexandro lib. 2. Genialium dierum cap. 9. ſcribit*, quendam ſuum familiarem, non ambiguæ fidei hominem, amici funus curaſſe: & cum inde Romam reverterētur, nocte adveniente in hoſpitium viæ proximum divertiſſe, & ibi ſe animo & corpore fatigatum quieti dediſſe. Cumque ſolus degeret, & adhuc vigilaret, ait repentè amici nuper defuncti imaginem ſummo pallore & macie, ac eo fermè habitu oris, quali illum cum ægrotaret dimiſerat, ad ſe acceſſiſſe. Quem cum fuiſſet intuitus, & præ timore, nec animo nec mente ſatis conſtaret, Quíſnam eſſet? interrogavit. Ille autem cum nihil reſpondiſſet, exutis, ut videbatur, veſtibus, in eodem, cui ipſe incumbebat, lectulo ſe collocavit, ac prope acceſſit, quaſi eum amplexurus. Alter

verò cum ferè jam metu exanimis videretur, ad lectuli spondam secessit, illumque propius accedentem abegit. Qui se repulsam pati videns, alterum torvo & minus familiari vultu aspectat, resumptisque mox vestibus è lectulo surrexit, & cinctus calceatusque inde abiens, nunquam postea apparuit. Quo timore familiaris ille perculsus, gravi corripitur morbo, ut propemodum interierit. *Addebat his*, dum in lectulo cum illo luctaretur, se nudum illius pedem usque adeò gelidum contrectasse, ut nulla glacies huic frigori potuerit comparari.

81. Gordianus meus amicus, *inquit idem Alexander*, spectatæ fidei homo, mihi retulit, cùm Aretium cum familiari suo proficisceretur, & ab itinere, ut fit, longè aberrassent per difficilia & devia loca, ut nihil viderent culti, sed saltem nemora, saltus nivei & inaccessi objicerentur oculis, & ipsa terreret solitudo: vergenteque ad occasum Sole, labore fessi consedissent, tandem hominis vocem procul audiri visum est, quam secuti, in proximo fastigio trium hominum conspiciunt imagines immanes & formidabiles ultra humanum modum, nigris & demissis tunicis, in veste lugubri funestaque, barba capilloque summisso, horribili facie, qui cum voce gestuque ad se ipsos advocarent, ac jam propè illexissent, in-

gente

gente interim corporis mole, longè humana majores apparuerunt: atque alius specie non absimili nudus, mirificos edidit saltus, gestusque indecoros. Quo spectaculo consternati, fugam hi cœpêre, viamque arduam & præcipitem emensi, vix rustici demum vile hospitium, ubi diverterent invenêre.

82. *Idem Alexander ejusdem argumenti historias describit libro 4.cap.19. in hæc verba:* Nuper amicus meus summus, ingenio & fide singulari, rem dictu admirabilem sibi evenisse narravit, ejus veritatem multorum comprobans testimonio: se videlicet, cum apud sibi familiarem & conjunctissimum Neapoli diverteret, & nocte intempesta hominis in via clamantis, opemque implorantis vocem audivisset, accenso lumine accurrisse, quid rei esset inquisitum, ibique Dæmonem & dirum quoddam numen tetra & horribili specie conspexisse, quod juvenem vociferantem & reluctantem in via infestis manibus invadere nitebatur. Ad hunc prope accedentem miser ille accurrit, vestemque & manum quàm potuit tenacissimè apprehendit, multumque & diu frustra reluctatus, invocato numinis divini auxilio, vix tandem à Dæmone se vindicat. Quum vero juvenem animo turbatum in domum recepisset, ut ab ipso dimitteretur,

aut pallium relinqueretur, nequaquam potuit effici, tantus enim illum invaſerat horror, ut mente evicta ſui non eſſet compos, quum illi perpetuò ob oculos verſari videretur illa ſpecies. Ubi tandem ad ſe rediiſſet, rem omnem quo pacto habuerat, expoſuit. Fuerat autem ſceleratæ vitæ, contemptor Dei, & parentibus immorigerus, quos tunc objurgârat, contumeliaſque & intoleranda probra in eos congeſſerat, ut ab illis conſecratus diris execrationibus abierit.

83. Thomas Monachus, homo minime malus, cujus fidem probitatemque in rebus non paucis expertus ſum, *inquit idem*, ſeriò mihi retulit, quum in Monaſterio & ſacris ædibus, ſitis in Lucanis montibus, cum pluribus altercatus fuiſſet, & poſt multa convitia rixaſque animo perturbato ſolus ſeceſſiſſet per nemora, ſe ſpeciem hominis vultu tetro, aſpectu deformi ſævoque, nigra barba, promiſſis tunicis, obviam habuiſſe: Qui rogatus, quid ſolus per devia oberraret loca? Reſpondit: Se equum, quo vehi ſolet, amiſiſſe, & ſua opinione in proximos excurriſſe campos: cumque per ſinus invios equum unà quæſitum pergerent, ad rivulum, in cujus alveo gurgites latebant formidabiles, devenerunt. Quare Monachum calceos exuentem in faciliorem tranſitum, magnopere urgebat alter, ut in ipſius conſcenderet hume-

humeros, transferendus ab eo, qui major erat corpore. Ille acquiescens, collumque amplexus alterius vada inquirentis, pedes ipsius non humana, sed tetra & deformi specie contuetur. Qua re animadversa, terrore perculsus, divinam implorat opem: atque è vestigio Dæmonem & simulachrum illud dirum, audita invocatione divina, murmure querulo, & turbine usque adeò valido profugisse asseverat, ut imminentem quercum ingenti colliserit impetu, & infractis ramis radicitus everterit: Se autem consternatum, & velut exanimem diu jacuisse, & nisi prævidisset, Diabolum in vortices & voragines fluvioli præaltas ipsum præcipitaturum fuisse, atqûe interempturum, persuasum habet.

84. *Sed præ omnibus quæ audiverim aut viderim, res est admiratione digna, quam recenti memoria evenisse Romæ comperimus.* Cum apud Gabios quidam infimæ sortis & obscuris natalibus adolescens, furiosus, corruptorum morum, & facinerosæ vitæ, parentem objurgasset, convitiisque proscidisset, iis agitatus furiis Dæmonem invocat, cui se devoverat, Romamque meditatur, ut gravius aliquod flagitium in patrem moliretur. In itinere Dæmonem facie hominis truculenta, sordida barba & capillo, vesteque obsoleta & squalida obviam habuit: qui comitatus,

tatus, triſtitiæ & anxietatis cauſam ex juvene percunctatur. Hic, ſibi quid altercationis fuiſſe cum patre, & ſcelus aliquod in animo conſtituiſſe reſpondit. Cui Dæmon, ſibi eandem obveniſſe ſortem ait, pergendumque ut ſuas ſimul ulciſcantur injurias. Cumque nocte appetente ad urbem perveniſſent, in proximo diverterunt hoſpitio, unaque incubuerunt. Juvenis vero ſomno oppreſſi jugulo manus injicit peſtilens ille comes, quod jam infregiſſet; niſi alter expergefactus Deo ſupplicaſſet. Unde furiam illam teterrimam tanta vi, ſtridore & impetu cubiculum dicitur exeundo colliſiſſe, ut tigna & tectum diruerit, tegulaſque penitus perfregerit. Hoc ſpectaculo perterritum & ferè mortuum adoleſcentem, vitioſitatis & anteactæ vitæ pœnituit: qui alio afflatus ſpiritu, peroſus ſcelera, boni exempli vitam procul à populari tumultu egit. *Hæc ille.*

85. Alexander ab Alexandro Jureconſultus Neapolitanus, cum Romæ ægra valetudine oppreſſus, jaceret in lectulo, ſpeciem mulieris eleganti forma ſibi plane vigilanti obverſatam vidit: quam cum inſpiceret, diu cogitabundus & tacitus, reputans nunquid falſa imagine captus, aliter atque res eſſet aſpiceret. Cum ſuos ſenſus vigere, & figuram illam nuſquam à ſe dilabi videret, quænam illa eſſet, interrogavit. At illa tum

ſubri-

subridens, & ea quæ acceperat verba respondens, quasi eum planè derideret, cum diu ipsum fuisset intuita, discessit, *libro* 2. *cap.* 9.

86. Dæmones qui in domibus oberrare visuntur, vel mites sunt, vel tetrici & truculenti. Mites videntur Lares dici posse, qui in domibus concubia potissimum nocte versantur, & aliquid se facere vario strepitu indicant, cum revera nihil faciant. *Scribit Vierus*, in ædibus suorum parentum, se puero, Lares frequenter auditos, qui pridie quàm accederant mercatores lupulum empturi (è qua re pater ipsius quæstum facere consueverat) saccorum per scalas devolutorum strepitum imitare consueverant, omine semper fausto & veraci. His similes, quos Germani Gutelos vocant, à bonitate, qui etiam aliquid operum faciunt, curam præsertim jumentorum habentes, hominibus alioqui raró apparentes. Non diversi ab istis, quos Trullas nuncupant, qui sexu tam mulieris quàm viri ementito, cum apud alias nationes, tum maximè apud Suionas in famulatu fuisse ferunt. Jam vero truculentos Larvarum appellatione dignari possumus, qui familiam quocunque modo vel turbant, vel terrent.

87. In fodinis quoque metallicis utrumque genus reperitur, *teste Georgio Agricola*

libro de animantibus ſubterraneis. Et truculenti quidem vel ſolo aſpectu terribiles, plerumque metallicis infeſti atque inimici ſunt. Talis fuit Annæbergius Dæmon, qui operarios duodecim amplius flatu interfecit in ſpecu, qui Corona roſacea appellatur, eo nomine relictus, quantumvis argento dives eſſet. Flatum verò emittebat ex rictu, cùm equi ſpecie, habentis procerum collum, & truces oculos appareret. Ejuſmodi etiam fuit Schneebergius Dæmon, nigro cucullo veſtitus, qui in fodina Georgiana operarium è ſolo ſublatum, in ſuperiore loco maximæ illius concavitatis quondam feracis argenti collocavit, non ſine corporis attritu. Quæſtuoſam admodum fodinam deſerere apud Turcas cogebatur Judæus à Dæmone metallico, hominibus frequenter in forma capræ aurea cornua gerentis apparente. At ſedatos illos Germanorum alii, ut etiam Græci, Cobalos vocant, quod hominum ſunt imitatores: nam quaſi lætitia geſtientes rident, & multa videntur facere, interim nihil planè efficientes. Alii virunculos montanos nominant, quia plerumque apparent nani, tres dodrantes longi. Videntur autem eſſe Seneciones, & veſtiti more metallicorum, id eſt vitteto induſio, & corio circa lumbos dependente. Innoxii ſunt hi metallicis: etſi interdum glareis operarios laceſſunt,

ſunt, rariſſimè tamen eos lædunt, niſi prius cachinno aut maledicto fuerint laceſſiti. Potiſſimum opus facere videntur in his ſpecubus, è quibus metalla jam effodiuntur, vel ea effodi poſſe ſpes eſt. Quocirca à laboribus non deterrentur metallici, ſed omen inde capientes, alacriori ſunt animo, & vehementius laborant, eoſque exoptant.

88. Theodoſius Imperator, cum exhauſto frequentibus bellis fiſco, tributum novum urbibus impoſuiſſet, ſolus Antiochenus populus novum vectigal non tulit, ſed ſeditione mota, Placillæ quoque Imperatricis ſtatuam (quamvis jam mortuæ) fune pedibus adaptato per urbem contumelioſè traxit. Quod flagitium tam graviter Imperator tulit, ut niſi D. Flaviani Epiſcopi precibus, & D. Ambroſii autoritate (qui nihil eum in ſontes ſtatuere, priuſquam trigeſimus dies exactus eſſet, jurejurando adegerat) motus, cædem quoque ibi magnam, ſicut Theſſalonicæ, perpetraſſet. *Nicephorus lib.* 12. *cap*. 42. Ferunt ea nocte, quæ diem ſeditionis præceſſit, fœminam ſublimem in aëre conſpectam, magnitudine ingenti, aſpectu horrendo, quæ per urbis plateas in aëre currens, flagello aërem diverberavit, ſimilem ſonitum edens, qualem edere conſueverunt, qui in caveis ad furorem beſtias excitant. *Idem lib*. 9. *cap*. 42.

89. In Pelignis oppidi cujuſdam dominus ſuperbè avareque civibus imperitabat, ac trucibus dictis factiſque in ſubditos ſervilem in modum animadvertere ſolebat, eoſque, licet imperata facerent, neque ſegniter mandata exequerentur, ob leves plerumque cauſas, pœnis & damno mulctabat. Forte autem cum homo quiſpiam alioqui bonus, ſed tenui re familiari, inops atque deſpectus, ipſius domini venaticum canem, cujus miro ſtudio tenebatur, ita verbere affeciſſet, ut ob id periiſſe putaretur. Cum id dominus reſciviſſet, vehementer offenſus, eum truci & minaci vultu graviter increpitum, in peſſimum conjecit carcerem: ibique vinctus gravi cuſtodia teneretur, poſt aliquot dies hi, quibus diligens ipſius mandata erat, clauſo jam carcere, & tam foribus quàm omni aditu perſepto, ne elabi poſſet, cum ad illum accederent, ut ſolebant, in eodem intus carcere nuſquam invenêre: qui diu conquiſitus, quum non appareret, nullumque effugii veſtigium extaret, rem ad dominum detulêre. Quod cum credi vix poſſet, ipſeque mirum in modum obſtupefieret, poſt tres fermè dies iiſdem foribus peſſulo firmatis, idem ipſe, qui modo carceri addictus fuerat, imprudentibus omnibus, & nomine conſcio, rurſus in eodem intus carcere intruſus apparuit, & attonito ſtupentique ſimilis, ut ad do-

ad dominum quantocyus admitteretur, postulavit, habere quod illi propere nunciaret, magnum, nec differendum. Cumque ad eum protinus admissus esset, se ab inferis remissum enarravit, si quidem cum diutius carceris squalorem ferre nequiret, seu desperatione victus, seu judicium reformidans, inops consilii, malum Dæmonem, ut sibi præsto esset, seque ex tam tetro carcere relaxaret, advocasse dixit. Nec multò post, Dæmonem fœdo aspectu, & terribili facie in eodem intus carcere aspexisse, & secum pactum fuisse, ab eodemque & ferreis claustris, non sine gravi pressura extrusum, in loca deinde inferna, & profundas vastitates, ac fundum telluris intimæ actum esse præcipitem, singulaque lustrasse, impiorumque supplicia, & sedes consceleratas, æternasque tenebras & ærumnas vidisse, ac loca fœda & formidolosa, regesque & summos duces in abrupto hiatu & profundo voraginis densa mersos caligine afflictari, & furiarum ardentibus facibus agitari: Pontificesque vidisse infulis & trabeis, purpura & auro distinctis, ac gemmis ornatos, aliasque miserabiles facies omnis generis hominum, ætatum & ordinum, in cultu vario afflictos, & jacentes inter præaltas voragines, alios immenso limo haustos æternis suppliciis & nocte cruciari, ipsorumque damnata scelera sempi-

ſempiterno dolore puniri: inter quos plures, quos noverat in vita, adnotavit, & præcipuè intimum familiarem, quem dum in vita ageret, æqualem ſodalemque habuerat, allocutum dixit, adeò probè agnitus, & miti ſatis ſermone requiſitus fuit, quid rerum ageretur, & quid reliqui ſpei ſibi foret. Ipſeque cum patriam gravi ſervitio & crudeli dominatu uſque premi reſpondiſſent, illum mandaſſe, ut Domino enunciaret, caveret, ne quid tale ageret in poſterum, neve gravi tributo & iniquo vectigali ſubditos opprimeret, namque illi vacuam ſedem, quàm prope cernebat, præſtitutam eſſe prædixit. Et ut haud dubius promiſſi foret, fidemque ut dicto haberet, meminiſſe, inquit, illum debere ſecreti conſilii & mutuæ pactionis, quam dum una militarent, & in caſtris agerent, clam iniviſſent, quorum nemo particeps aut conſcius unquam fuit. Quod conſilium cum memoriter ille enunciaſſet, & non ſolum dicta conventaque, ſed & ſingula verba ſponſioneſque, quibus uterque aſtrictus erat, recenſuiſſet, ipſe Dominum ordine hæc audientem, animo ſerio & attentiore factum, mirum in modum obſtupuiſſe, ingenſque animo formido incuſſa fuit, conſideranti quonam modo, quæ ſoli ſibi credita, & nulli unquam enunciata fuêre, homo ille hebes & tardus ingenio, quaſi numine afflatus,

tus explorata haberet, eaque vultu interrito enunciaret. *Adjiciunt miraculo*, eundem interrogaſſe illum, cum quo tunc ſermo erat apud inferos, qui nitido cultu veſtituque apparato videbatur, nunquid aliquo cruciatu afflictarentur, qui inſigni veſte & auro conſpicui forent? illumque reſpondiſſe perenni incendio, interque maximos cruciatus, & ſempiterno dolore uſque premi & afflictari, idque totum quod auro & purpura fulgeret, ignem atque incendium eſſe. Et quum ipſe id experiri volens, propius manum purpuræ admoviſſet, admonitum ab eo fuiſſe, ne tangeret, & tamen efficere nequiſſe, ut non ex caloris afflatu, palma ſibi manus, quam tunc oſtendebat, incendio, ipſi purpuræ admota, deflagraret. Erat enim puſtulis liventibus, & tetris ulceribus veluti tabe & igne ſacro, maloque, quod latius ſerpere videbatur, ferè conſumpta. Referunt præterea qui illum adivêre, eum poſtquam ab inferis emerſit, quaſi mente conſternata, hebetique aurium, oculorumque ſenſu affectus foret, ſemper cogitabundum, rarum prodidiſſe ſermonem, vixque ſæpius interrogatum, colloquenti reſpondiſſe. Vultu verò tam tetro, & aſpectu tam deformi, revertiſſe, & qui dudum à conjuge & liberis probè agnitus foret, is poſteaquam remeavit ab inferis, tam diro vultu, totiuſq; facie corporis diſſimilis

eſſe-

effectus est, ut vix eundem illum esse crederent, sæpiusque obortis lacrymis, ob faciei diritatem, & speciem hominis fœdissimè mutatam, notos affinesque ipsum allocutos fuisse, ægreque ut ante obitum, qui mox consecutus est, res suas dispensaret, ac liberis & posteritati consuleret, vitæ spacium habuisse. *Alexand. libro 6. cap. 21. Genial. Dier.*

90. Hetrusco quodam arante in agro Tarquiensi, cum profundius adactus foret vomer, erupisse quendam Tagem narrant, puerili effigie, sapientia senili, & aratorem alloqui cœpisse, illum verò perterritum exclamasse. Ad cujus vocem finitimorum primò concursum factum esse, inde gradatim progressa rei fama, intra dies paucos in eum agrum universam Hetruriam confluxisse. Puerum illum audientibus cunctis, multa dixisse, dicta ejus observata & scriptis edita, ex quibus accedente longa rerum experientia, omnis aruspicina processerit, ita tamen, ut si ad alias serperet nationes, apud Thuscos præcipuum ejus magisterium vigeret. *Franciscus Petrarcha.*

91. Drusus Consul factus, nomine Augusti Cæsaris Germaniæ bellum inferens, eaque magna ex parte subacta, cum ulterius progredi statuisset, mulier ei natura humana major obvia, dicere visa est, Quonam properas Druse insatiabilis? Non in fatis est,

eſt, ut iſta omnia videas, verum abito, jam enim & vitæ & operum tibi finis inſtat. Inde rediens in morbum incidit, ex quo deceſſit. *Zonaras*.

92. Dunſtanus Anglus Glaſconienſis Abbas, cum ex ſcurrilibus Dæmonis cujuſdam ante ſe ſaltantis geſticulationibus Edmundi Anglorum Regis obitum cognoviſſet, ad aulam regiam incitato curſu contendit, & in medio itinere de obitu Regis certior factus eſt. *Vincentius lib.* 24. *cap.* 71.

93. Adrianus Patricius à Baſilio Imperatore contra Carthaginienſes miſſus, in Peloponeſo naves in ſtatione habuit. Quadam nocte Paſtores audivêre Dæmonum ibi degentium vocem inter ſe colloquentium, & pridiè captas exciſaſque Syracuſas narrantium. Is ſermo ab aliis ad alios pervagatus, tandem etiam ad Adrianum pertigit. iſque ad ſe vocatis paſtoribus & examinatis, deprehendit, rumorem ad ſe perlatum ipſorum verbis confirmari, ut ſuis etiam auribus fidem rei probaret, perductus ad eum locum à paſtoribus, Dæmoneſque eorum opera percontatus, captas jam eſſe Syracuſas audivit. *Cedrenus*.

94. Polycritus quidam Ætolus à populo Ætolarcha creatus per triennium, virtutis ergò uxorem duxit Locridem, cum

qua

qua tres dormivit noctes, quarta extremum vitæ diem morte confecit. Mulier domi vidua mansit. Et cum partus tempus appetiisset, infantem peperit binis pudendis, masculino ac fœminino, mirificè omnino monstrosum. Perterriti hoc casu propinqui, fœtum in forum protulerunt, advocataque concione, & coactis sacrificulis atq; monstrorum inspectoribus, de eo deliberârunt. Horum alii pronunciârunt, dissidium aliquod Ætolorum & Locrensium portendi, fœtum enim divisum esse, matris Locridis, ac patris Ætoli. Alii censuerunt matrem cum fœtu extra fines Ætoliæ deportari ac cremari debere. Dum hæc consultantur, subitò Polycritus pridem mortuus, in concione existit prope infantem, atra amictus veste, is perterritos cives eo spectro, affatus est, & sibi infantem suum precibus primò, mox etiam minis intermixtis, restitui petiit. Negantibus aliis, aliis consultationem differentibus, ira exardens Polycritus, arripuit infantem, & plerosque ferocius abigens, discerpsit eum, ac voravit. Clamorem multitudo sustulit, lapidibusque eum conjectis arcere aggressa est. Verum ille nullis saxorum obnoxius ictibus, totum infantis corpus, dempto capite, absumpsit, subitoque evanuit. Quòd factum cum Ætoli ægre ferrent, & in anxietatem haud mediocrem venirent, Delphosque

phosque mittere vellent, caput infantis in solo jacens loqui cœpit, & longa oratione ingentem cladem civibus impendere prædixit. Audito Ætoli oraculo, uxores, infantes, & senio provectos exposuerunt, quò quisque potuit: ipsi manserunt domi, & quid futurum esset, expectaverunt. Contigit autem, ut anno proximo inter Ætolos & Acarnanes bellum existeret, & utrinque magna fieret clades. *Phlegon Trallianus de Mirabilibus & longævis, ex Hierone.*

95. Bello Siculo, quod inter Octavium Cæsarem, & Sex. Pompeium Magni F. gestum est, Gabienus Cæsaris classium fortissimus, à Pompeianis militibus captus, incisa cervice & vix cohærente jacuit in littore diem totum, cumque tenebræ fieri densiores inciperent, gemitu precibusque congregato vulgarium cœtu, petiit uti ad se juberent Pompeium quamprimum venire, se ab inferis remissum habere quod nunciaret. Misit ex familiaribus Pompeius quamplures, quibus Gabienus dixit, Inferis Diis placere Pompeji causas, & partes pias, argumentum fore veritatis, quôd peractis mandatis protinus expiaturus esset: idque ita evenit. *Plinius lib. 7. cap. 52.* Verum Satanæ ludibrium eventus ipse detexit. Cæsar cum Superis victor Pompeium ad inferos suos misit.

96. Vi-

96. Victoriam de Tarquiniis, qui sociis Latinis arma moverant, duo viri eximia & eminenti specie visi sunt, qui brevi pòst recentes à castris nunciârunt. Hos Tyndaridas fratres conjecerunt fuisse. L. Domitius, qui primus eos appellavit pro fonte in foro reficientes equos, qui multo sudore manabant (Suetonius rure redeunti obvias factos jussisse ait victoriam nunciare) mirabatur victoriæ nuncium. Mox ferunt eos arridentes attrectasse manibus illius barbam, quam confestim in ruffam ex nigro versam, fidem nuncio, ac viro Ænobarbæ dedisse cognomen. *Plutarchus in Æmylio.*

97. Rathbodo Duci Frisonum Diabolus apparuit in Angelum transfiguratus, caput opertum diademate aureo cum gemmis, & veste auro intexta, inquiens: Virorum fortissime, quis ita te seduxit, ut à cultura Deorum velis recedere? noli hoc facere, sed mane in his quæ didicisti, & venies ad domos aureas, quas tibi æternaliter in proximo sum daturus. Cras ergo accipe Vulfrannum doctorem Christianorum, & ab eo quære, quænam sit illa mansio æternæ claritatis, quam tibi pollicetur. Quam dum demonstrare nequiverit, utriusque partis mittantur legati, & ego ero Dux itineris, & demonstrabo illis domum auream, mansionemque

nemque

nemque pulcherrimam, quam tibi promitto. Evigilans Rathbodus, narravit cuncta suo Vulfranno. Qui dixit: Præstigias has esse Diaboli. Respondit Dux, se futurum Christianum, si illam pulchram mansionem sibi ostenderet. Mittitur statim quidam Friso ex parte Ducis, & quidam Diaconus ex parte S. Vulfranni: Qui cum paululum ab oppido processissent, obvium habuerunt quendam itineris comitem, qui dixit eis: Properate cito, nam monstrabo vobis pulcherrimam mansionem Rathbodo Duci præparatam. Illi pergentes viam latissimam, & loca ignota, viderunt quandam viam diversorum generibus marmorum polito opere decoratam, videruntque à longe domum quasi auream, & pervenerunt ad plateam ante domum auro & gemmis stratam. Intrantes in domum, miræ pulchritudinis & splendoris, viderunt in ea thronum miræ magnitudinis. Tum ductor itineris ait illis: Hæc est mansio præparata Rathbodo Duci. Ad hæc Diaconus obstupescens, ait: Si à Deo facta sunt ista, perpetuò maneant: si à Diabolo, citò dispereant. Et cum signaret se signo sanctæ crucis, Ductor ille transiit in Diabolum, domus verò aurea in lutum. Remansitque Diaconus & Friso, in loco palustri, & senticoso: triduoque immensi itineris conficientes iter, reversi sunt ad oppidum, Ducemque mor-

mortuum invenerunt, narraveruntque quæ viderant, S. Vulfranno, *Anno* 718. *Vincentius libro* 23. *cap.* 146. *ex Ovone Presbytero. Sigebertus & Erphordiensis cap. 66.*

98. Valentinus quidam Mediolanensis Ecclesiæ Episcopus, Arianorum defensor, homo valde levis, cum in Ecclesia beati Martyris Syri sepultus esset, noctu ibi exauditi sunt horrendi clamores. Duo custodes exciti, accurrunt, & duos cacodæmones vident Valentinum pedibus ligatum & vociferantem ex templo trahere. Mane cadaver Valentini extra templum in alio loco conditum viderunt. *Gregorius Turonensis lib.*4. *Dialog. cap.* 53. *Vixit sub Iustino Imperatore.*

99. *Circa annum Domini* 1096. propè Wormatiam, multis diebus & noctibus maxima armatorum multitudo huc illuc discursitans apparuit: & in vicinum montem, unde prodire consueverant, subinde recurrit. Nocte quadam Monachus Limpurgensis, assumptis sociis quibusdam montem accedit, muniensque se signaculo crucis, adjurat exeuntes, per virtutem sanctæ & indivisæ Trinitatis, ut sua proderent nomina. Cui unus de turma: Nos sumus phantasmata, nec militum viventium turba, sed animæ hominum, principi terrenorum quondam in hoc mundo militantium, atque ante

ante paucos annos in hoc loco interfecto-rum: arma, habitus & equi, quæ nobis vivis erant instrumenta peccati, nunc in mortuis sunt indicia tormenti: omne quod jam cernitis circa nos, totum ignitum est nobis, quanquam vos ignem nostrum minimè videatis. Quærit porrò Monachus, utrum juvari ab hominibus possint. *Tum Spiritus illi:* Jejuniis, orationibus, & imprimis oblatione corporis & sanguinis Christi juvari possumus: & hoc à vobis fieri rogamus. His dictis, tota caterva, quasi una voce exclamat: *Orate pro nobis, Orate pro nobis, Orate pro nobis.* Et statim omnes in ignem resoluti videbantur, & mons ipse ardens ignem cum maximo fragore emisit. *Chronicon Hirsaugiense.*

100. Ciceronis nutrici spectrum ajunt se obtulisse, ac prædixisse, ingens eam bonum omnibus Romanis nutrire. Hæc cum somnia esse, & vana alioquin viderentur, ipse brevi ostendit certum fuisse oraculum. Eidem consulenti Apollinem Delphicum, qua potissimum ratione summam gloriam assequeretur? sortes datæ fuerunt, ut suum ipsius ingenium, non vulgi existimationem, ducem sequeretur vitæ. *Plutarchus in Cicerone.*

101. Pertinax paucis diebus antequam periret, fertur dixisse, se cum in vivarium

inſpiceret, in aqua umbram conſpexiſſe, quæ ſtricto gladio mortem minabatur. *Sabellic. lib.*1. *cap.*4. Et P. Annio Tacito Imp. mortis præſagia fuêre, ſponte patefactum parentis ſepulchrum: *Item*, quod jam mortuæ matris umbra ei apparuit: neque ſine horrore, diverſa in ſpecie locoque, fratris manes. *Fulgoſus lib.* 1. *cap.* 4.

102. Conſtantius Imperator à bello Perſico ad opprimendum in Gallia Julianum converſus, cum anceps hæreret, fortuna jam ſubſiſtente, & adventante fato vitæ, ſæpe nocturnis terrebatur umbris. Et cum eſſet moturus exercitum, nocte quadam nondum penitus merſus in ſomnum, imaginem patris viderat obtuliſſe pulchrum infantem, eumque ſuſceptum & locatum in gremio ſuo, excuſſam ſibi projeciſſe ſphæram, quam ipſe dextra manu geſtabat. Quod plane permutationem temporum indicabat, licet interpretantes pro captu ingenii ſui blanda reſponderent. Poſthæc confeſſus eſt familiaribus charioribus, ſe eſſe deſertum à Genio ſuæ tutelæ ac ſalutis autore, qui familiarius olim ſecum multa commentatus, tum ſqualidus & horrendus ſibi videretur, tanquam eum deſerturus. Hæc illi apparuêre, cum ex Antiochia verſus Tarſum veniret. *Cuſpinianus.*

103. Apameæ templum Jovis fuit, & maxi-

maximum, & ornamentis variis & præcipuis pulcherrimum, quod cum Præfectus Orientis cum duobus Tribunis urbem ingressus, demoliri vellet, lapidumque & materiæ structuram solidam & firmam admodum esse cerneret, fieri non posse putavit, ut tanta compago soluta deruatur. Divus autem Marcellus Episcopus, Præfectum sic laborem eum reformidantem cernens, illum quidem ad alias urbes transire, jussit: Ipse autem Deum precatus est, ut rei tam difficili & desperatæ exitum aliquem daret. Brevi post adiit quidam Episcopum, mercedemque stipulatus, sese igni fundamenta columnarum concessurum, templumque demoliturum pollicitus est. Verùm injecto igni Dæmon quidam ater apparuit, naturalemque ejus vim inhibuit. Quod ubi rescivit Marcellus, templum ingressus, ardentibus ad Deum fusis precibus, Dæmonem fugavit, nec mora flammam concipiente materia, fulcrisque columnarum evanescentibus, magno cum fragore tota structura ruinam traxit. *Niceph. lib. 12. cap. 27.*

104. Pilappii extremam Scandinaviæ Peninsulæ partem ad mare glaciale inhabitant. Apud eos ingens est numerus, & ingens potentia spectrorum, quæ versantur, convivantur, & colloquuntur cum ipsis, neque arceri aut abigi ulla ratione queunt.

Cumque præcipuè terreantur & exagitentur à manibus cognatorum post mortem, ne id fiat, prohibent cadaveribus defossis & sepultis sub foco. Hac medicina sola contra Dæmonum sese vexationes & terriculamenta muniunt ac tutos præstant. Id enim si faciant, nullæ in posterum illorum umbræ comparent amplius: Si negligant, obversantium perpetuò cognatorum umbris turbantur & infestantur. Hoc tempore minus est ibi incantationum, quàm fuit antea, quòd Sueciæ Rex, ne iis amplius utantur, severissimè prohibuit, & quantum potest, curat eos de Religione nostra rectè erudiri, &c. *Caspar Peucerus*, *de* Θεομαντεία.

105. *Ferunt* in Bavaria virum nobili familia natum, extincta uxore tantum animo dolorem cepisse, ut omni exclusa consolatione, vitam ageret solitariam. Tandem ubi nullum finem lugendi faceret, uxorem ejus noctu ei comparuisse excitatam à mortuis, ac dixisse, se quidem semel confecisse curriculum vitæ à natura datum, sed ipsius importunitate revocatam nunc in vitam, atque à Deo jussam uti ejus consuetudine diutius, hac tamen conditione & lege, ut matrimonium morte solutum, denuo per Sacerdotem solenni ritu inauguraretur, atque deinceps ipse abstineret blasphemis con-

convitiandi verbis, quibus uti consueverat: se enim horum causa ei ademptam fuisse, atque iterum excessuram è vita, cùm primum ejusmodi aliquod verbum edidisset. His actis illam curâsse rem domesticam, ut antea, & aliquot etiam peperisse liberos; semper tamen fuisse tristem & pallidam. Post multos verò annos maritum vesperi potum, & ancillæ iratum edidisse verba, quæ non debebat: Interea illam disparuisse è cubiculo, unde allatura erat marito poma, ac reliquisse muliebrem vestitum sine corpore stantem ad cistam ubi poma servabantur. *Hæc audivi ex multis viris fide dignis*, qui affirmabant Ducem Bavariæ eadem retulisse Duci Saxoniæ pro veris. *Hæc Sabinus in decimum Metamorphoseos Ovidianæ.*

106. Anno 1045. Bruno Episcopus Herbipolensis, cum Henrico tertio ejus nominis secunda Danubii aqua, sed in diversa navi Boiariam Orientalem petit. Est oppidum Austriæ, Greinon vocant, supra id præruptæ rupes surgunt, saxeæ moles cubant ac prominent, per quas Danubius vasto impetu, ingenti fremitu, qui procul auditur, spumandus fertur. Teutones hunc locum infamem, perniciosumque navigantibus Strudelon nuncupant. Cæsarem tum illac navigantem Bruno Wurtzburgensis Episcopus

(ut diximus) cognatus ejus alia nave comitabatur, dumque ſaxo cuidam eminentiori allabitur, atra Æthiopis imago, ſatis apertè, ferale (ut exitus probavit) ſignum: ibidem conſiſtit, Brunonem appellat: *Heus heus* Epiſcope, malus ſum, inquit, genius, & quovis gentium proficiſcare, meus es, nihil quidem impræſentiarum agere adverſus te habeo, brevi tamen iterum me videbis. Cunctis abominantibus, peſtilens Spiritus ab Epiſcopo ſigno immortali appetitus, adjuratuſque carminibus ſacris, ſub oculis omnium evanuit. Atque hoc ſaxum adhuc monſtrari ſolet, cui impoſita turris lapidea abſque tignis & tecto, cognomen ita ſortita, adhuc retinet. Unde ad decem millia paſſuum progreſſi, in vico Boſenburg divertunt. Ibidem Cæſarem Richlita vidua (cujus maritus Adalbero ab Eberſperg, primæ Boiariæ caſtelli, nunc templum eſt, Dynaſta, ſuperiore quadrageſima deceſſerat) magnificè hoſpitio & convivio excipit, oratque ut Boſenburg & prædia, quæ hiſce locis maritus precario poſſederit, Welphoni tertio, nepoti ſuo ex fratre, tradat. Cæſar cœnaculum conſcendit, dum coram Brunone Epiſcopo, & Alemanno præſide Eberſpergenſi atque Richlita, extendens dexteram poſtulatis annuit, repente contignatio collabitur, ex qua ruina

ruina Bruno interiit. *Aventinus lib.5. Annal. Boiorum.*

107. *Ferunt* in montanis Bohemiæ non rarò apparere Monachum, quem nominant Rubezal, & persæpe in thermis conspicuum, iter per montanas sylvas facturis sese adjungere, eosque bono animo esse jubere, se enim ignaros itineris recto tramite per sylvam deducturum, quos simul ac in nemore in avia deduxerit, ut quò se vertant prorsus nesciant, eum protinus in arborem subsilire, tantumque cachinnum tollere, ut vastum inde nemus resonet. Monachus iste vel Rubezal est Satanas ipse, qui assumpta Monachi specie istas nugas agit.

108. In mari aliquando monstrum captum fuit, per omnia fœminæ simile, mirificæ venustatis & pulchritudinis: Quod cum in navi detineretur, tandem ex remigibus unus uxorem sibi illud duxit, adeoque prolem unicam ex ea sustulit. Exacto triennio, cum ad eundem locum, ubi monstrum illud captum fuerat, reversi essent, fœmina ista è navi in mare protinus desilit, arrepto secum quem habebat infante. Infans in aquis periit, sed monstrum ex oculis omnium evanuit. *Perfacilè est, inquit Lutherus, Sathanæ, vel viri, vel mulieris formam assumere. Ex colloquiis Lutheri.*

109. Quidam nobili clarus prosapia, Martinum Lutherum, aliosque viros eruditione celebres, Witenberga in ædes suas ruri positas invitârat, cumque animi gratia venaturus lepores egressus esset, oblatus est ei lepus magnitudine insignis, & vulpes, festino cursu per campos properantes. Nobilis valido insidens equo, cum clamore eos insectatur, protinusque equus collapsus, sub ipso extinctus est: lepus in aërem sublatus evanuit. *Spectrum hoc verè fuit Satanicum.*

110. Anno 1546. Islebiæ in cœna referebat Martinus Lutherus, In Thuringia circa montem, quem vocant *Herselberg*, juvenes quosdam nobiles noctu leporum venationi & capturæ intentos, lepores circiter octo plagis involutos cepisse, quos cum domum reversi suspendissent, mane eos offendisse capita caballorum, qualia in fœtentibus carnificinis reperiuntur. *Ex colloquiis Lutheri.*

111. Rotenburgi ad Tuberum honesti viri ædes frequentare solebat quidam, & vestium splendore, & divitiarum jactatione, nobilitate illustrem sese virum professus, duos sibi junctos habebat comites, vestitu non minus precioso indutos. Adducebat tibicinem unà fidicine, convivia choreasque instituebat, sub prætextu illius patris-

trisfamilias ducendi honestam filiam. Se nobili stirpe natum esse affirmabat, divitias immensas, arces, prædia, oppidula in longinquis terris sibi esse plurima, nec quicquam eorum, quæ in hoc mundo optari aut desiderari possint, deesse, præter uxorem decoris ornatam moribus. Displicuit Patrifamilias hospitis ejusque sociorum importunitas. Quæ res eum movit, ut hospitibus istis adventantibus illius loci verbi divini ministrum quoque ad cœnam vocaret, & pia cum eo ex verbo Dei inter cœnandum misceret colloquia. Vehementer hospitem ejusque socios ista colloquia offenderunt. Quare aliam dicendi materiam quærentes, multas, inquiunt, facetias esse, quæ potius convivis exhilarandis inserviant, quàm divini verbi interpretationem: se rogare, ne eis ulterius sacra Scriptura tædium & molestias creare velint. Ex quibus facile cognovit Paterfamilias, diabolicum convivarum istorum ingenium, & jam satis adversus Diaboli insidias confirmatus: Apagite, inquit, vos scelerati nebulones, nihil vobis commercii est mecum & cum meis. Baptizati nos sumus, & pretioso Christi sanguine redemti, is quoque nos adversus Diabolicas vestras insidias tutabitur. His dictis, magno protinus cum strepitu impostor ille tartareus cum suis sociis evanuit, relicto post se

fœtore teterrimo, triumque ſuſpenſorum hominum cadaveribus. *Manlius in Collectaneis.*

112. Vir quidam divitiis abundans, tredecim miliaribus à Görlitz, cœna opiparè inſtructa convivas invitârat, qui cum advenire recuſarent, ira ille excandeſcens: proh, inquit, ſi venire iſti recuſant, adveniant ergo quotquot ſunt Diaboli. *Vota hæc non ſunt irrita.* Nam ingens protinus eorum numerus, quos cum execratione vocârat, ad ipſum adventat. Quos ille primo aſpectu non agnoſcens, humaniter accepturus accedit. Verum cum illi loco manuum ungues protenderent, ſupra modum territus, quos domi ſuæ jam haberet convivas facile intellexit. Trepidas itaque cum uxore ſua ex arce profugit, relicto in cunis infantulo & morione, qui in hypocauſto cunis aſſidebat. Sed cum infantulo morio iſte è turba Dæmoniorum incolumis evaſit. *Iobus Fincelius de Miraculis.*

113. Docti quidam viri in concilio Baſilienſi animi gratia in ſylvulam egreſſi fuerant, ut amicè de controverſiis illius temporis conferrent. Inter eundum aviculam in modum luſciniæ dulciſſimè canentem audiunt: admirantur vocis dulcedinem, cujus ſit avis cantus dubitant. Ingreſſi ſylvam, arbori inſidentem aviculam conſpicantur,

cam-

eamque citra remissionem quàm suavissimè canentem, attentis omnes & animis & auribus auscultant. Tandem is, qui cæteris cordatior videri volebat, alloquitur his verbis aviculam: Adjuro te in nomine Christi, ut indices nobis, quis sis? Respondit avicula: Se esse unam ex damnatis animabus, & destinatam esse ad eum locum, usque ad diem novissimum, & tunc supplicium æternum subeundum esse. His dictis avolavit ex arbore, clamitans: O quam diuturna & immensa est æternitas. *Iudico fuisse Diabolum, inquit Philippus Melanchthon, in illo loco habitantem.* Omnes verò qui huic adjurationi interfuerunt, vehementer ægrotare cœperunt, & paulò post sunt mortui. *In collectaneis Manlii.*

114. Vir quidam præpotens, & ætate grandis, Diaboli adjurationibus erat deditus, suumque hac in re studium tueri voluit dicto illo: Semen mulieris conteret caput serpentis, quasi homini data sit potestas in Diabolum, ut quandocunque ipsi lubeat, eum accersere & ejicere possit *Non inde animo meo, inquit Lutherus, ea accedit fiducia, ut Diabolorum uti commercio ausim.* Et subjecit tandem, quid Domino Nicolao Ambsdorffio Episcopo Cizensi, qui ut ipsemet retulit, & verè confessus est, aliquando in urbe Magdeburgensi, cum ibi

adhuc pastorem ageret, in diversorio noctu dormiens, à duobus Nobilibus, jam pridem mortuis, quos duo præcedebant adolescentes, faculas manibus gestantes, excitatus est, & sepolito omni metu, cum nihil ipsi periculi ingruat, jussus surgere. Dicto ille est audiens. Ibi viri isti nobiles literas, quas scriberet, ipsi dictârunt, & ut principi cuidam eas offerret, jusserunt. His peractis evanuerunt. Literas ille, cui offerre jussus erat, obtulit.

115. Anno 1545. Rotwilæ per urbem Satanas vagatus est, sæpe leporis, sæpe etiam anseris, interdum quoque mustelæ assumpta forma, claraque & diserta voce minatus est, se urbem incensurum esse. Quæ res non parum terroris hominibus incussit. *Fincelius lib.* 1.

116. Anno 1534. In vigilia Nativitatis Christi, in civitate quadam Saxoniæ, Diabolus humana specie assumpta, ejus loci parochum Laurentium Donerum, cum eos, qui postridiè sacram cœnam accessuri, peccata sua confiterentur, audiret, confidenter accessit, petens suam quoque audiri confessionem. Admissus horrendas adversus Christum filium Dei blasphemias evomuit. Verum cum virtute verbi Dei à Parocho victus esset, intolerabili post se relicto fœtore abiit. *Idem.*

117. Fri-

117. Friburgæ, quæ est celebris urbs in Misnia, vir quidam & pietate & ætate venerandus, cum gravi morbo decumberet, ultimusque dies jam instaret, Satanas pontificali veste amictus, eum solum forte relictum accessit, senemque in ipso agone vehementer exagitans, ab eo postulavit, ut singula delicta, quæ in vita sua commisisset, ordine enarraret, eaque ille chartam & atramentum in promptu habens excepturus erat. Verùm cum Senex ex verbo Dei postulata Satanæ vehementer impugnaret, nec tamen ille à sua importunitate desisteret, tandem ait Senex. Quandoquidem ergo omnino hoc urges, ut sigillatim delicta mea tibi enarrem: scribe itaque, hujusmodi primum facto exordio: Semen mulieris conteret caput Serpentis. Quibus auditis, Satanas chartam atramentumque in terram projecit, relictoque post se ingenti fœtore evanuit. Senex paulo pòst in Christo placidè obdormivit. *Doctor Wellerus, & Manlius in collectaneis.*

118. *Fuit* Heidelbergæ Doctor Theologiæ, fautor Euangelicæ doctrinæ, cujus famulus ex inferiore Germania oriundus, cum visitatis patriis laribus Heidelbergam reverteretur, nec procul ab urbe esset, obvium habuit equitem prægrandi equo insidentem, à quo vi in equum raptus est,

ubi cum equitem apprehensurus esset, ut à ruina sibi caveret, eques è vestigio evanuit: ipse verò ab equo in sublimem aërem raptatus, hinc proxime urbem juxta pontem gravi impetu dejectus est, ubi per aliquot horas omni sensu privatus, quasi exanimis jacuit: tandem ubi recollectis viribus, se prope urbem esse intellexit, surrexit, hospitiumque suum ingressus, per semestre spatium antequam pristinæ sanitati restitueretur, decubuit.

119. In inferiore Germania monstrum oberrâsse fertur, hominis quidem magnitudine, sed specie canis, id eos, qui morituri essent, quasi odoratu afflavit, estque à multis, qui non afflati ab eo sunt, nec eo anno mortui, visum. Funeris indicem nominabant. Qui mortem sibi ingruentem metuebant, ii per Idololatricas Missas opem & salutem quærere festinabant. Eo modo ad Idololatriam hominem adduxit Satanas.

120. Non procul à Torga quidam nobili prognatus genere, animi gratia per campos obambulans, obvium habuit quendam equitis habitu amictum (erat autem Diabolus) eum salutantem, famulum sibi adscíscit, qualis esset, tum temporis ignorans, equorumque curam ei committit. Porrò nobilis iste, homo erat impius, ex rapinis

pinis potissimum vivens, ad quam rem servum sibi idoneum adeptus fuerat. Aliquando cum discessurus esset, equum sibi præ reliquis charum ipsi commendabat. Servus equum in præaltam turrim subducit. Herum domum revertentem equus è turri agnoscit, clarumque edit hinnitum, capite è turris fenestra porrecto. Herus admirabundus, equum eò quis subduxerit, interrogat: Respondet frugi ille servus, se heri sui mandata sedulò executum esse. Cogebantur deinde magno cum labore equum funibus constrictum è turri rursus demittere. Accidit præterea, ut nobilem insectarentur ii, quos spoliaverat, ibi servus herum allocutus: Fugam, inquit, here capesse: moxque è sacco cum clangore depromit ferreos ungularum calces, quibus insectantium equos spoliaverat, eorumque cursum inhibuerat. Tandem in vincula conjectus, hujus servi sui auxilium implorat. Respondet servus, duris eum compedibus constrictum teneri, nec liberari à se posse. Instat herus, donec servo persuadet, ut suam operam hac in re sibi locaret, Ait itaque servus: Eripiam te vinculis, sed ea conditione, ut manibus quietus sis, nec aliquibus signaculis te tueri velis. Hinc arreptum cum catenis & compedibus sublimem per aërem avehit. Territus ille, ó æterne Deus, exclamat, quo avehor? protinusque

nusque in palustrem locum Satanas eum dejicit. Domum inde properans uxori ejus indicat, ut maritum suum in palude hærentem, compedibusque constrictum liberet.

121. Monachi quidam cum suo Præfecto vel Patre iter facientes, apud hospitem quendam diverterunt, in cujus ædibus unum è conclavibus Dæmonio erat infestum. Hospes de sanctorum Patrum adventu sibi gratulatus, eos humaniter excipit, sperans eos facilè Dæmonium illud suis adjurationibus ejicere posse. Lectum itaque in isto conclavi ipsis sternit. Noctu somno jam obrutos Patres Dæmonium istud crinibus rasam calvitiem terminantibus subinde lacessit. Tandem Spiritum adjurat Guardianus, jubetque ut in Monasterium eorum abscedat. Paret Dæmonium, mutataque Colonia Monachos domum revertentes antevertit, cœnobium ingredientes salutat & excipit, suamque ipsis operam defert. Monachi eum recipiunt, angulum in culina ipsi occupandum monstrant, cucullam cum appenso tintinnabulo, ut agnosci posset, ipsi tradunt, ejusque opera frequenter afferendo cerevisiam, aliaque quibus indigerent, utebantur. Volatus ejus & verba audiebantur. Quoties afferret cerevisiam, mensura se fraudari minimè patiebatur, En, inquiens, bonam

bonam offero monetam, vos viciſſim juſtam date menſuram. Tandem coqui famulum, qui variis eum moleſtiis onerabat, latibulum ejus, jam fervida, jam immunda aqua conſpurcando, transverſo corpore è trabe ſuſpendit, ſed vitæ ejus nihil damni intulit. Monachi itaque veriti, ne tandem res tragicum ſortiretur exitum, huic ſuo famulo officium reſignarunt. *Ex colloquiis Lutheri.*

122. Creſcentius Pontificis Legatus in Tridentino concilio, anno 1552. Martii die 25. ſcribendis literis ad Pontificem valde fuerat occupatus, & laborem ad noctem uſque continuavit. Ibi ſurgens, ut ſeſe reficeret, ecce viſus eſt illi canis quidam ater, inuſitata magnitudine, flammantibus oculis, auribus ad terram propè demiſſis, ingredi, & ad ipſam rectà contendere, deinde ſub menſam dilabi. Perculſus & obſtupefactus, ubi demum ſe collegit, famulos inclamat, qui erant in anteriori cubiculo, jubet afferri lumen, & inveſtigari canem. Cum autem nuſquam appareret, ne in vicino quidem conclavi, gravem concœpit cogitationem, & in morbum incidens deceſſit. Moribundus etiam, ſubinde ſuis acclamâſſe fertur, ut canem, qui lectum conſcenderet, arcerent. *Sleidanus lib.* 23.

123. Hal-

123. Halberſtadii quidam divitiis affluens, ſplendidè quotidie victitabat, genioque & voluptatibus indulgens, Chriſtianæ pietatis, æternæque ſalutis negligens adeò factus eſt, ut dicere non dubitârit, ſi talem in terris vitam perpetem ſibi liceret agere, ſe Deo cœlum ſuum nunquam invidere velle. Brevi pòſt præter ſuam expectationem mortuus eſt. Poſt mortem talia in ædibus ejus magnificè extructis quotidie circa veſperam apparuêre ſpectra, ut ab omnibus desererentur: nemine eas incolere auſo; Apparuit vir ille dives cum ſuis convivis in cœnaculo, quod delitiis & conviviis deſtinârat, aſtabant famuli, faces manibus tenentes, aureaque pocula & crateras menſis imponentes, opipareque inſtructis ferculis menſas onerantes: fidicines præterea, tibicineſque aſtabant, nec quicquam deerat ſplendoris ejus, quo dum in vivis erat, vir iſte opulentus uſus fuerat. Deo permittente, ex Satanæ operatione ſpectra hæc oculis hominum obverſata fuêre, ut ab Epicureorum impietate reliqui deterrerentur. *Fincelius lib* 2.

124. Anno 1559. *in Marchia res miranda accidit, quam complures magni nominis viri, & fide dignissimi verè ita accidisſe confirmârunt.* Tempore meſſis, quo ſecari ſolet avena, ſubitò aliquot viri in cam-

pis

pis apparuêre, primò quindecim, postremò duodecim, omnes inusitata magnitudine, & abominabili forma horrendi, primi, postremique capitibus caruêre. Hi omnes falces gerentes messorias, certatim avenam messuêre, ut stridor ferri clarè exauditus fuerit, interim tamen nihil avenæ resectum fuit. Protinus hujus portenti fama aulam adit, multique tam ex aulicis, quàm civibus egressi, portentosæ hujus rei spectatores fuêre. Multi etiam proprius accedentes, ex iis quæsivêre, quinam, & cujates essent, quídve sibi vellent? Ad quæ nihil illi responderunt, sed strenuè labori cœpto incubuerunt. Quidam etiam attrectare, & comprehendere eos ausi sunt, sed rapido cursu è manibus illorum evasêre, nec minus in ipso cursu falces suas per avenam strinxêre. Unde palam fuit omnibus Dæmones eos fuisse: Illustrissimus quoque Marchiæ princeps, convocatis Theologorum præcipuis, quídnam de isto portento judicarent, ex iis quæsivit: Eorum autem plærorumque omnium fuit sententia, quod ingruens pestilentiæ pœna hoc signo esset præmonstrata. *Fincelius lib.* 3.

125. Anno 1530. Julii 18. insequentibusque duabus noctibus, prope Spiram, ex elusione Satanæ, tale Spectrum visum est: Julii 18. tres Piscatores, cum Salmones capturi

frustrà

frustrà in Rheno laborâssent, abluentes tandem retia sua, ad somnum se composuerunt. Cum se quieti dedissent, accedens Monachus, unum ex piscatoribus istis excitavit, sese in ulteriorem Rheni ripam vehi petens. Monacho piscator obsequitur, protinusque sex alii accessêre, vultu habituque Monachis similes, qui & ipsi navim ingressi, Rhenum simul trajecêre: Quibus egressis, rapidissimo cursu navis per Rhenum retroacta est, statimque alii Monachi eandem navim ingressi, eodem quo priores modo Rhenum trajecêre. Piscator tandem in locum, ubi ad somnum capiendum se reclinârat, reversus, brevi post in morbum incidit. Altera nocte eodem modò è somno excitatur alter Piscator, ut Monachos Rhenum transvehat. Qui ubi ad navem progressus est, Monachus navim non omnium qui transvehendi sint capacem esse ait, aliam ampliorem querendam esse. Cum ergo secundo Rheno descenderent, duodecim Monachi accessêre, partim candido, partim atro amictu induti, naribusque uncis deformes, navimque ingressi transvecti sunt, quibus egressis, alii statim ingressi, Rhenum trajecêre. Quorsum autem Monachi delati sint, quorsum item navis, aut quomodo ad locum quietis ipse reversus sit, vector prorsus ignoravit. Et hic paulò pòst morbo oppres-

oppreſſus eſt. Idem & tertio nocte tertia accidit. Cui excitato, Monachumque ſequenti injunctum, ut navi in tranſvehendis Monachis nova uteretur: Quæ unde comparanda eſſet, cum neſciret, viſus eſt ſibi per loca ſalebroſa, aſperoſque ſcopulos ingredi, donec recens compactam carinam reperiret, in quam protinus complures Monachi, quidam parvæ, quidam magnæ ſtaturæ, atris, candidis, cœruleiſque cucullis induti, conſcenderunt, nullo edito verbo rectà per Rhenum tranſmeantes, cumque ad locum inæqualem arboribuſque conſitum delati eſſent, Monachi nave egredi recuſârunt, ulterius navim provehi jubentes. Hinc Monachis egreſſis, navis per ſe adverſo flumine prope urbem Spiram, ad ripam dictam *Kleebach*, delata eſt. Piſcator ſuiipſius neſcius, in caſam ſuam reverſus, navis quoque in ſuum reſtituta locum. Monachi, cum primum ex iis quæſitum eſſet, quorſum tenderent? Reſponderunt, Auguſtam verſus ad Concilium. *Rem ita geſtam quidam in Epiſtola deſcribit, Suredabum Cancrinum ſe nominans, qui etiam quàm accuratiſſimè Spectrum hoc explicat.*

De eodem SPECTRO ex ELEGIA GEORGII SABINI.

126. *URbs antiqua jacet celebri contermina Rheno,*
Vangionum longè non ea distat humo.
Nescio qui Nemetes hanc incoluisse feruntur,
Sunt ibi Francorum busta quaterna Ducum.
Cæsareis sedes fuit illa cohortibus olim,
Nomen ob id Grajum, Spira vocata, tenet.
Hîc humili modicis à stirpe parentibus ortus
Exiguæ quidam navita puppis erat.
Qui calamo pisces, linoque madente solebat
Fallere, jam radios Sole tegente suos.
Is dum forte leves hamos, ac retia tractat
Non procul à ripa lubrice Rhene tua.
Ecce per obscura tenebrosa crepuscula noctis
Obtulit ignoti se nova forma viri.
Atro tectus erat Monachum simulante cucullo
Vtque solent, raso vertice tonsus erat.
Nauta propinquantem consueto more salutans,
Ecquid agis seræ tempore noctis? ait.
Ille sub hac assum longinquis missus ab oris
Nuncius, ipse tuo me rogo lintre vehas.
Vt citò transmisso contingam flumine ripam:
Dixerat, assumptum navita lintre tulit.

Iam-

Iamque ferè medios cursus nox atra tenebat,
Flexaq; lenta pigri plaustra Bootis erant.
Cum procul in viridi venientes margine ripa,
Quinque cuculligeros rursus adesse videt.
Exoptatque illis piscator, ut ante, salutem,
Quoque velint media pergere nocte? rogat.
E quibus unus ait, Nos magna pericula cogunt,
Obscura tutas carpere nocte vias.
Omnibus invisi sumus, intentatque nefandam
Sacrificis nobis turba profana necem.
At te si quis amor tangit, si cura piorum,
Transvehe navigio corpora nostra tuo:
Vt tumidas lati superemus fluminis undas,
Néve moraturis impediamur aquis.
Sic optata tuis fortuna laboribus assit,
In tua sic multus retia piscis eat.
Annuit, & remo propellens navita cymbam,
Mox jubet adducta scandere puppe ratem.
Sed mihi quis, dixit, solvet mercede laborem?
Alter ad hæc, Nullas scis quod habemus opes:
Raraque percipimus discordi munera vulgo,
Non tamen ingratos nos habiturus eris.
Si nos in solido rursus fortuna locabit,
Præmia pro tali digna labore feres.
Solverat extremo piscator margine navem,
Iamque ferè medias illa secabat aquas:

Side-

Sidereas removent subeuntia nubila stellas,
Præcipiti fertur puppis & icta Noto.
Incipiunt nigris horrescere fluctibus undæ,
Sævaque tempestas imbribus orta furit.
Ipse repentino fassus pallore timorem
Nauta, Quid hæc, inquit, vult nova causa mali?
Nulla tamen pluviæ venturæ signa notabam,
Sol ubi flagrantes æquore mersit equos.
Nulla lacus usquam circumvolitabat hirundo,
Vlla nec est oculis ardea visa meis.
Tum neque Luna nigro surgebat pallida vultu,
Clarus & occiduo lumine Phœbus erat.
Talia jactanti, disturbant verba procellæ,
Impediuntque gravis ora loquentis aquæ.
Penè procellosi, subversaque turbinis ictu
Navis, & insanis fluctibus hausta fuit.
Ardua sublatas tendens ad sidera palmas,
A superis orans navita poscit opem.
Quid facis? è Monachis ait unus, & improbe, dixit,
Desine voce tua sollicitare Deum.
Moxque gravi tollens immanem pondere contum,
Nauta parum felix quo prius usus erat.
Illius hoc humeros pulsataque terga fatigat,
Cæsus ad extremam dum fuit usq; necem.

Proditus

Proditus est tandem perversi Dæmonis astus,
Detectusque fuit, fraude patente, dolus.
Vana recesserunt in inanes corpore ventos,
Mansit & ingratus nave relictus odor.
Mox quoque purgato fugerunt nubila cœlo,
Et rediit pulsis aura serena Notis.
Territus hoc monstro, gelidum sine sanguine corpus
Tollit, & ad ripam navita puppe redit.
Isthic in viridi procumbit languidus herba,
Donec ab Eois Sol fuit ortus aquis.
Mane sub Oceanum pulsis Hyperione stellis
Ducitur à puero prætereunte domum:
Omnia commemorans præsentibus æger amicis,
Clausit adhuc illo fata suprema die.
Postera cum croceis fulgens aurora quadrigis,
Protulerat roseas ore nitente genas,
Accidit & similis diverso tempore casus,
Acta sed eventu res meliore fuit.
Summa procul radiis feriente cacumina Phœbo,
Carpebat solus mane viator iter.
Qui Nemetum postquam digressus finibus esset,
Primus ubi positus distat ab urbe lapis:
Adventare nigro tectum velamine currum
Conspicit, hic Monachis currus onustus erat.
Ordine quem juncti septem traxêre jugales,

Quarta sed ablato defuit axe rota.
Quique manu flexas auriga tenebat habenas,
Terribili naso conspiciendus erat.
Attonitus curru stat prætereunte viator
Nec Monachos illos, Spectra sed esse videt.
Evolat extemplò sublatus ab æthera currus,
Mistaque cum fumo flamma secuta fuit.
Tristis & infaustum belli mortalibus omen
Horrida per nubes arma dedêre sonum.
Ille statim rediens, quæ viderat, indicat urbi,
Est ea res certa cognita vera fide.
Hæc igitur vobis, alius quos sustinet orbis,
Carminibus duxi significanda meis.
Expositurus eram, si res interprete egeret,
Spectra quid infesti Dæmonis illa velint.
Effera Germanos agitat discordia Reges,
Proque cuculligeris impia bella parant.
Hæc ea tempestas, hic impar ordo rotarum,
Hæc & cum fumo lucida flamma fuit,
Sed Deus est nobis orandus, ut arma quiescant,
Ille precaturis mitia fata dabit.

127. Magdalena Crucia Hispana, Cordubæ primaria Bœticæ urbe, in prima pueritia à parentibus obscuris, incertum pietatis an paupertatis causa, in cœnobium D. Claræ detrusa, (quod illa pòst ex collata stipe de fundamento novum extruxisset) Dæmonis

monis cujuſdam, ſub Æthiopis ſpecie ſeſe offerentis, miris blanditiis, quibus ea ætas potiſſimum capitur, ineſcata, familiariter illo uti cœpit, ſevera tamen interminatione interpoſita, ne quiſquam mortalium hoc reſciſceret. Illa interim cum Dæmonem in colloquium ſingulis penè diebus admitteret, ſupra ætatem ſapere, & indolis cauſa omnibus admirationi eſſe cœpit, incredibili ſanctitatis opinione, quam morum elegantia, vitæque auſteritas effingebant. Vix dum duodecimum ætatis annum attigerat, cum malus ille genius Magdalenæ in ſolidum poſſidendæ anſam captans, phaleratis verbis conjugii mentionem injicit, facileque adeò, ex ejus, quam jam deguſtaverat, ſanctimoniæ ſucceſſu, ſimplici & ambitioſæ puellæ perſuaſit. Dantur manus, fiunt ſponſalia, concumbitur denique. Dotis loco Magdalena ſui corporis uſumfructum, colloquendo, converſando, concumbendo pollicetur. Æthiops viciſſim contrà dotem ſplendidiſſimam offert, effecturum ſe, uti Magdalena per triginta & amplius annos, ea ſanctimoniæ authoritate per univerſam Hiſpaniam frueretur, qua omnes, qui eo laudis genere unquam fuêre celebres, vel æquaret, vel etiam ſuperaret. Neque verò mendax ille Spiritus hac in parte falſus videri voluit, ut univerſæ ſcilicet Hiſpaniæ

per hanc suam Sponsam imponeret. Quandocunque furtivis voluptatibus fruerentur, Sponsi famulus (nam majestatis causa famulum quoque veterator ille Æthiops sibi adjunxerat) tanquam Sosia quidam supposititius, foris in templo & cœnobio Magdalenæ larva assumpta, illius vultum, gestus, incessum, cantando, orando, comedendo exactè imitabatur. Si quando verò secessus illius voluptuarii pertæsa hera in publicum prodiret, ne quid interea temporis otiosè periret, per orbem terrarum vagando, quæcunque memoratu digna acciderent, Magdalenæ renunciabat. Sic de Francisci I. Gallorum Regis captivitate, sic de Romanæ urbis direptione certior facta, divinitus sibi hæc ab Angelo revelata dictitans, in principum virorum dignationem summam pervenit, & Abbatissæ dignitatem, ultrò cedentibus tantæ sanctimoniæ reliquis Monialibus: maxima totius ordinis Seraphici cum lætitia, qui ad se quoque tanquam ad Præceptores & institutores partem gloriæ hujus pertinere putabant. Miraculis intereà clarebat plurimis, sed inanibus atque ludicris. In solenni pompa festorum dierum, ad tres & amplius cubitos in sublime efferebatur, sæpe etiam imaginem Jesu recens nati manibus gestans, imbre lachrymarum profuso, comam ad talos usque repentè

enatam

enatam producebat, quæ ſenſim evaneſceret. Quotieſcunque Monachæ ſtatis diebus communione ſacra uterentur, ſacrificulo ex dinumeratis prius diligenter myſtici panis orbiculis unus ſemper deerat, quem Magdalena miniſterio Angelorum acceptum, ſe in ore habere palàm oſtendebat. Hinc tanta ei ſanctitatis fama accrevit, ut Pontifices, Imperatores, Reges per literas ejus ſeſe precibus commendarent: atque adeo Caroli V. uxor Philippum filium iis faſciis, quas Magdalena ſuis precibus conſecrâſſet, primum excipi curârit & involvi. Exactis annis minus 30. in hoc Diabolico conjugio tandem ſub annum Sal. 1546. Dei optimi Max. benignitate, nullo ſuo merito, ad ſeipſam Magdalena redire, & Dæmonem deteſtari cœpit. Ægerrimè autem ferente Æthiope hanc apoſtaſiam, & multis modis illam vexante, viſitatoribus ordinis, quos vocant, præter omnem expectationem ſcelus ingenuè aperit, peccatum fatetur, auxilium implorat, carceri includitur. Neque tamen intereà Dæmon loco excedere, ſed matutinis precibus, cum ſummo Monacharum ſtupore & terrore, ſub larva Magdalenæ intereſſe, ſæpè etiam alia obire munia. Monachæ larvatam Abbatiſſam, quam per 12. annos pertulerant, abhorrentes, multis vix tandem precibus impetrârunt, ut cognita

ex integro causa, Magdalena cœnobio excluderetur, ut sic demum præstigiæ cessarent. Neque verò alia graviore pœna, ob seriam resipiscentiam, & ingenuam confessionem, in eam animadversum est, ut quæ ficta atque dæmoniaca sanctimonia plurimorum superstitionem auxerat, eadem vera, & Christiana pœnitentia divinæ misericordiæ fontes nulli peccatori clausos esse, memorabili ostenderet exemplo. *Hæc ex Cassiodori Renii V. O. & D. acroamatis.*

128. Anno 1532. uni è rusticis, quos subditos sibi habebat, vir nobili prognatus genere, ex tyrannica malitia jussit, ut equo suo currui juncto, prægrandem quercum è nemore domum aveheret, gravem minatus pœnam nisi mandata exequeretur. Rusticus heri sui mandatis satisfacere nequaquam sibi possibile esse facile intelligens, non sine suspiriis & gravibus querelis nemus ingreditur. Accedit eum, humana assumpta specie, Diabolus, causam doloris ex eo quærit, cui rem omnem ordine recenset Rusticus. Diabolus eum bono animo esse jubet, domumque reverti, se enim ad heri ejus ædes quercum, citra moram ullam vecturum. Rustico vix domum reverso, Satan quercum prægrandem, densissimis ramis gravatam, ante ædes viri nobilis transversam projicit, aditumque, arboris & ramo-

rum

rum densitate, intercludit, cumque adamantinam duritiem quercus assumpsisset, nec ulla vi vel arte posset comminui, necesse fuit Nobili isti, ex alia parte ædium parietem effringere, novumque ædibus suis, non sine molestia, nec sine sumptu, adaptare ostium. *Fincelius lib. 2.*

129. Honestæ cuidam matronæ viduæ, quæ Philippo Melanchthoni fuit sanguine juncta, cum sola in conclavi sederet, apparuit maritus suus jam pridem mortuus, comitem habens proceræ staturæ Monachum, maritus uxorem blandis verbis affatur: Bono, inquiens, esto animo, mea uxor, maritus ego tuus sum, gravesque causæ, ut te accederem, me impulerunt: hinc per integram fermè horam cum ipsa locutus, eam hortatus est, ut Missas pro se defuncto celebrari curet. Discessurus, ut dextram sibi porrigeret, ab ea contendit, quam apprehensam atro carbonis colore infectam reddidit, eoque colore per omne vitæ ejus tempus manus defœdata fuit. *Fincelius libro 2.*

130. Anno 1555. Spectrum apparuit hujusmodi. Brunsvigæ pagus est Gehern, duobus distans miliaribus à Blomenaw, Ibi Rusticus quidam cum equis & curru lignatum exiturus in sylvam, prospexit ante ingressum sylvæ aliquot equitum turmas,

nigricanti ferro armatas. Quibus visis, territus domum recurrit, in pago annunciat, magnam foris equitum turbam apparere. Seniores itaque adjuncto sibi verbi Divini Ministro, propere egressi sunt, quos centum fermè personæ, partim viri, partim fœminæ comitabantur, equites istos conspexêre, eorumque turmas circiter quatuordecim numerârunt. Quæ protinus in duo sese agmina partitæ sunt, instructaque utrinque acie, agmen agmini stetit oppositum. Tandem ex utroque agmine vir procerus, atroque colore formidabilis prodiit, & uterque equo descendens, suum agmen accuratè perlustravit, quo facto, equos rursus conscendêre. Hinc instructa acie, agminibusque oppositis, equites omnes progressi sunt, campumque universum complevêre. Cujus eorum profectionis spectatores fuere Rustici, donec densæ noctis tenebræ ingruerent. Cæterum cum nihil prorsus tum temporis vel de bello suscipiendo, vel de equitum aut peditum profectione constaret, omnium ea fuit sententia, Spectrum hoc fuisse Diabolicum, vel iræ Divinæ signum. *Fincelius lib.* 1. *de Miraculis.*

131. Anno 1567. in Bohemiæ civitate *Trawtenaw*, Stephanus Hubener, in cumulandis divitiis, ædificiisque splendidè extruendis, tantis fortunæ successibus usus est, ut

ut omnibus magnæ esset admirationi. Tandem in morbum incidens moritur, & honorificè admodum sepelitur. Cæterum brevi post ejus mortem & sepulturam, corpus ejus (vel quod verisimilius, Satanas, qui pro Diabolica sua potentia corpus circumvexit) plurimos hominum arctis adeò complexibus compressit, ut multi rerum morerentur, multi etiam ex morbo revalescerent, qui omnes uno ore confessi sunt, se ab opulento isto viro, eo corporis habitu, quo vivum ipsum vidissent, compressos esse. Magistratus itaque loci illius, ut Satanicum illud Spectrum amoliretur, corpus viri istius effracto sepulchro effodi jubet, quod licet jam viginti hebdomades terræ defossum jacuisset, putrefactione tamen nulla adhuc corruptum, ea erat pinguedine, qua recentia & bene nutrita solent esse corpora. Carnifex corpus sibi traditum, ad locum, ubi de sontibus sumitur supplicium, avehit, securi caput resecat, hinc dissecto corpori cor exemptum discidit, nec aliter cruor è corpore emanavit, quàm si vivus instar malefici meritas sustineret pœnas. Itaque carnifex corpus flammis injectum, capite intra pedes reposito cremavit, astante magna hominum turba.

132. *Annis ab hinc fermè ducentis*, in Saxoniæ oppido *Hammel*, Satanas humana

assumpta specie, per vicos civitatis circumvagatus, res ludicras exercens, multos tam pueros quàm puellas ad se pellexit, quos cum extra civitatis portas in montem proximum adduxisset, unà cum iis disparuit. Quod cum per puellam, quæ à longinquo secura fuerat, civibus significatum esset, magna cura in fluviorum ostiis, portubus, totaque regione liberos suos inquisivêre, sed nemini unquam scire licuit, quónam abducti fuissent. *Quæ historia in Annalibus præmemoratæ civitatis annotata & descripta, à multis præclaris viris est lecta. Fincelius libro* 1.

133. Queritatur etiam interdum Diabolus, tanquam si gravissimo dolore premeretur, dicens se hujus aut illius animam esse, ut in errore homines detineantur. Historiæ hoc argumento extant quàmplurimæ, & nos suprà quasdam recensuimus. *Petrus Mamorius in Gallia narrat Consollenti ad Viennam fluvium historiam accidisse in Caplandi cujusdam ædibus, anno* 1458. Diabolum, qui animam defunctæ se esse prædicabat, gemitibus, clamoribus, & querimoniis omnia complevisse, monentem habendas preces, peregrinationesque obeundas, & res veras plurimas revelantem: sed dicente ei quodam, si tibi vis haberi fidem, Dic, Miserere me Deus secundum magnam,

gnam, &c. Respondisse, hoc à se fieri non posse. Tunc ludificantibus ipsum iis qui astabant, fremebundum aufugisse.

134. *D. Bartholomaeus Fayus libellorum supplicium in Parlamento Praeses scribit*, cum Nicolaa Alberia Vervinensis ad avi sui sepulchrum haberet preces, emersisse è terra hominem involutum linteo, qui mulieri dixit, se avum ipsius esse, atque ut à poenis purgatorii liber esset, Missas cani plurimas, & profectionem in aedem virginis Mariae à laetitia dicti suscipi oportere, tum seipsum retegens avus esse visus est: hunc ingentem Missarum numerum procuravisse, cum desinebatur ab earum celebratione, mulierem exagitatam fuisse gravissimè, sed eum dixisse tandem se Beelzebubum esse. Sed haec historia, cum per totam Galliam innotuerit, nihil dicam amplius. *Ecce autem recentiorem aliam, notam Parisiensibus necdum mandatam typis, quae Lutetiae ad insigne equi rubri in vico S. Honorati accidit.* Quidam Metaxarius neptim suam, quam esse videbat orphanam, ad se receperat: haec cum propter Gervasii ad sepulchrum patris haberet preces, Satanas se illi soli proceri hominis & atri figura obtulit, eamque prehendens manu dixit: Amica, ne timeto, pater tuus & mater bono loco sunt, verùm Missae aliquot dicendae

 sunt,

ſunt, eundem peregrinatione ſuſcepta ad noſtram dominam virtutum, ſic in Paradiſum rectà ituri ſunt. Roganti puellæ, Quis eſſet? Reſpondit: Se Satanam eſſe, & ne conſternaretur monuit. Puella imperatum fecit. Quo facto, eam juſſit Satanas peregrinationem Compoſtellas ad S. Jacobum ſuſcipere. Cui illa: Non poſſum, ait, tam longinquum iter conficere. Ex eo tempore non deſivit Satanas importunè urgere illam, & vacantem operi, cum ſola eſſet, familiariter compellavit dicendo, quàm crudelis es? nollet iſta propter me forfices in ſinum indere: quod illa cum effeciſſet, ut ei ſatisfaceret, atque ab ejus importunitate expediret ſeſe, rogabat ille, ut ſibi aliquid daret, provectuſque tandem eò eſt, ut de capillis peteret illius, Illa crinem roganti dedit. Nonnunquam etiam tentavit perſuadere, ut illa ſe in aquam daret præcipitem, nonnunquam etiam ut ſe ſtrangularet, & ipſe indita in collum reſte eam fuit ſtrangulaturus, niſi exclamaſſet: & avunculus aliquando volens illam defendere, verberibus ita exceptus eſt, ut dies amplius 15. ægrotus decubuerit. Semel etiam tentavit Satanas cum ea concumbere, & vim afferre illius pudicitiæ, illa verò fortiter obſiſtens, ita fuit affecta plagis, ut ſanguis ex illius corpore manaverit. Inter eos qui viderunt puel-

puellam, quidam Episcopi Valentini Secretarius, nomine Choinius, puellæ dixit modum pellendo Dæmonio esse aptissimum, ne quid respondeatur ad dicta illius, quamvis Deum orari præciperet, quod nunquam nisi blasphemans facit, aut ludificans nomen illius creatis rebus coaptatum. Videns itaque Satanas nihil à puella sibi responderi, causáve sua fieri, prehensam prostravit in terram: ab eo tempore non est puellæ oblatum visum. *Hæc Bodinus de Mag. Dæmonomaniæ lib. 3. cap. 6.*

135. Michael Curopalates Rancabes Imp. habebat vernam quandam puellam, quæ sub lunæ cum Sole coitu furore percita, ad Imperatorem clamabat: Descende, descende, cede alienis. Hoc sæpenumerò factum, Imperatori metum injecit. Itaque consilio communicato cum domestico suo Theodoto Michaëlis F. puellam furore jam correptam interrogavit, ad quémnam domus Palatina pertineat, quibusque is notis agnosci queat. Puella cum fureret comprehensa, & interrogata, Leonem Armenium nominatim indicavit, ejusque notas & formam descripsit: Quin etiam Theodotum descendere ab arce jussit, ibi ei duos viros obviam futuros, quorum alter mulo insidens omnino sit Imperio potiturus. Theodotus ad indicatum sibi locum ivit, rei explorandæ

causa, hominemque ibi iis, quas puella docuerat, ex notis agnovit, eamque sensit ex Diaboli, quo obsessa erat, inspiratione, minimè falsum prædicere. *Cedrenus & Zonaras tomo* 3.

136. *Erasmus Roterodamus in Oratione quam pro laude Medicinæ conscripsit, vidisse se ait virum*, nomine Phliarium Spoletanum, qui cum Italus esset, nec in Germania versatus unquam, pulchrè tamen Germanorum lingua loquebatur, quasi Dæmone detentus. Quamobrem curabatur à Panaceo medico celebri: isque medicamento exhibito, magnum vermium numerum eduxit, solvitque hominem morbo, & linguæ Germanicæ usu privavit. *Cardanus de Rer. Var. lib.* 8. *cap.* 43.

137. Norbertus apud Nigellam, puellam quandam à Diabolo obsessam exorcizans, à Dæmone irridetur, qui Cantica Canticorum per os puellæ ab initio usque ad finem recitavit, eaque postea latinè & germanicè interpretatus est. Sed tandem acriter Episcopo instante, expellitur, *anno* 1122. *ut Sigeberti habet continuator.*

138. In Italia virgo quædam à Diabolo obsessa, latinæ linguæ prorsus ignara, à Lazaro Bonamico Professore Bononiensi interrogabatur, quinam optimus esset versus in Vir-

in Virgilio? Respondebat illa, vel potius ex ea Diabolus:

Discite justitiam moniti, & non temnere divos.

Manlius libro 1. *ex ore Philippi Melanchthonis.*

139. In deserto Regionis Tangut audiuntur voces Dæmonum, qui solitariè incedentes, vel à comitibus paululum digressos propriis compellant nominibus, voces fingentes illorum, quos sibi comites per desertum junxêre, & à recto itinere abductos, in perniciem deducunt. Audiuntur interdum in aëre concentus Musicorum instrumentorum, sed frequentius sonitus tympanorum. *Cosmograph. Munster. lib.* 5.

140. Ante annos aliquot Erphordiæ corvum domi suæ aluit civis quidam, quem cum aliquando tacitum mœstumque videret, per jocum his eum verbis affatus est: Mi corve, quid mœres, quídve animo cogitas? Ad quæ ille præter omnem expectationem respondens, disertè & clara voce versum Psalmi septuagesimi septimi protulit: Cogitavi dies antiquos & æternos in mente habui. Satanas ex corvo locutus est. *Caspar Goldwurm, in libro de Miraculis.*

141. *Hieronymus Cardanus refert* parenti suo septem apparuisse Spiritus, qui de rebus variis & mirificis cum eo disputarint, & ex

& ex ſcriptis Averrois Medicorum principis, res abſtruſas & ante hac incognitas enucleârint.

142. Sub Trajani imperio, cornix, ſed Dæmon potius ex cornice, humana voce loqui cœpit, & è capitolio Græcis verbis vociferata eſt: ἔσται πάντα καλῶς. Omnia belle ſe habebunt. *Vnde Diſtichon illud incerti Authoris:*

Tarpeio quondam conſedit culmine cornix;
Eſt benè, non potuit dicere, dixit, Erit.

143. *Certiſſimum autem eorum quos Diabolus obſidet argumentum eſt, quòd variis linguis loquuntur, quas nunquam didicerint. Fuit, inquit Bodinus,* ante annum puer, nomine Samuel, annos duodecim natus, in pago *Wanteleti*, ad Laodunum, filius nobilis viri Landarum Domini, qui poſt menſem à matris obitu occupatus à Spiritu, infeſtatus plurimum, colaphiſque cæſus eſt, etiam in corpus illius ingrediebatur Spiritus, & ſi quis puerum volebat ſubducere, ille retrahebat violentia. Eum exorcizari pater noluit religionis quam profitetur nomine, an fuerit ab eo tempore liberatus neſcio. Annus quoque duodecimus vel decimus tertius agitur, ex quo Vervinenſis fœmina à maligno Spiritu poſſeſſa, hic Laodum exorcizata eſt, quam hiſtoriam, quia excuſis compluribus libris fuit expoſita,

præ-

præteribo. Iis abundant Italia atque Hispania, quos numellis opus est constringi: atque hi Græcè, Latinè, & linguis aliis, quas non didicerunt unquam, noverunt loqui, ac potius Spiritus in ipsis loquitur: Nam si quando Vervinensis illa linguam valde protruderet, Spiritus diserte loquebatur. Mulierem Dæmoniacam *Melanchthon scribit* à se in Saxonia visam, nescientem legere aut scribere, quæ Græcè tamen & Latinè loquebatur, & sævum illud Saxoniæ bellum prædixit his verbis: ἔςαι ἀνάγκη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ἐν τῷ λαῷ τούτῳ. *Narrat Fernelius in libro de abditis rerum causis*, se puerum vidisse Dæmoniacum loquentem Græcè, cum tamen literas nesciret. *Hippocrates libro de morbo sacro comitialem morbum putavit esse:* discrimen verò posteri optimè annotaverunt etiam in Græcia, cum obsessi auditi sunt varias linguas & divinationes proloqui, quod in comitialibus non potest percipi.

144. Tempore Romani Argyropoli Imp. in Thracensi Provincia, apud radices montis Cuzenæ, vox quædam exaudita est miserabilis, ejulatibus & lamentis permixta, neque hoc semel aut iterum, sed noctes diesque continuò, à mense Martio usque ad Junium. Cumque nonnulli accessissent speculatum locum, unde vox edebatur, alio ejulatus

latus isti transiverunt. Præmonstrabat autem, opinor, hoc portentum cladem Romanorum in Coelosyria acceptam. *Cedrenus.*

145. Calligraphus quidam Alexandriæ, venerabilis vir, ex matutina vigilia domum vadens, media nocte vidit statuas ex metallo æris abstractas, & voce grandi dicentes, interemptum Mauritium Imperatorem Constantinopoli, & filios ipsius apud Byzantium. Mane facto pergens, hæc Augustali retulit. Qui præcepit ei, nulli hæc manifesta faceret: scribensque diem, præstolabatur exitum. Die nona nuncius venit, indicans Mauritii cædem. Tunc Augustalis Dæmonum vaticinium coram populo publicavit. *Paulus Diacon. lib.* 17. *Rerum Rom.* & *Nicephorus lib.* 18. *cap.* 41.

146. Hircanus III. Judæorum Dux & Pontifex, cum filios Aristobulum & Antigonum obsidioni Samariæ præfecisset, & Samaritani Antiochi Cyziceni opem implorassent, fertur quòd illa ipsa die, qua ejus filii conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens, vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: Idque mox progressus renunciavit multitudini, & paulò post certius comprobatum est ejus Oraculum. *Ioseph. lib.* 13. *cap.* 18.

147. Romani cum Tarquiniis ingenti prælio commiſſo, L. Junium Brutum conſulem amiſerant. Cæterum nocte, quæ proximè ſecuta eſt, tantus terror hoſtes cœpit, ut irrito incepto pro victis Tarquinienſes Vejenteſque, tacito agmine domum diverſi adierint. Fama eſt nocte illa, quæ pugnæ ſucceſſit, ex proxima ſylva (*Livius Arſiam vocat*, *&* *Dionyſius Herois Horatii ſacrum id nemus fuiſſe ait*,) ingentem vocem redditam, ſive hujus fuerit, ſive Fauni, Sylvaníve, uno plus Hetruſcorum prælio occubuiſſe, Romanos acie vincere: quo prodigio territi hoſtes, pro victis ceſſerunt. *Sabellic. libr. 7. Ennead. 2. Valer. lib. 1. cap.* 8.

148. Quo die ad Pharſalum Cæſar Pompejo dimicavit in Theſſalia, Patavii C. Cornelius augur, cum capturus auguria reſediſſet, primo conſpectu ad ſuos repentè converſus: Jam res ipſa conficitur, inquit, jam viri opus ineunt: mox repetito auſpicio, lymphatica voce exiliit, clamitans, Vincis Cæſar. Ea res cum ſtuporem aſtantibus incuſſiſſet, detractam ille capiti coronam non prius repoſituram juratus eſt, quàm res arti fidem aſtipulata eſſet. *Livius & Plutarchus in Cæſare. Plinius perveniſſe ſtrepitum, ait*, duarum acierum ex adverſo confligentium, ad auguris ſenſum in Patavinis monti-

montibus ſedentis, auſique ob id affirmare, aut mundanam machinam brevi ſolutum iri, aut Cæſarem cum Pompeio conflixiſſe. *Sabellic. lib. 7. Ennead. 6. ex Gellii lib.* 15. *cap.* 18.

149. Cum à Domitiano Antonius deſciviſſet, atque ingens bellum in expectatione eſſet à Germania: urbe conſternata, repente & ſine authore populus ex ſeſe famam diſtulit victoriæ, ac ſermo Romam pervagatus eſt, interfectum eſſe Antonium, exercituſque ejus ſtrati nullam partem ſupereſſe. Fuit autem tam certa fides & flagrans, ut magna pars magiſtratuum ſacrificaret. Cum verò author rumoris quæreretur, nec extaret ullus, ſed ab alio ad alium rejectus refugeret ſermo, & demerſum denique in multitudinem immenſam, velut in vaſtum pelagus ex nulla certa proceſſiſſe origine apparuit. Hæc quidem fama properè effluxit urbe. Cæterum educenti legiones ad bellum Domitiano, nuncius & literæ jam in itinere victoriam ſignificantes, occurrêre. Hujus trophæi & famæ unus fuit dies, locis plus duo millia quingenta milliaria diſtantibus. *Plutarchus in Æmylio.*

150. Soſipatra Alexandrina mulier, quodam tempore coacto familiarium cœtu, diſceptatione orta de anima, dum furore quodam incitata rapitur, repente, voce vel-

uti

uti rescissa, obmutuit, & mox cœpit exclamare: consobrinus meus Philometor curru invectus, loco salebroso eversus est, cubitum oblæsit, manusque habet saucias,ferturque sella, & quidem quiritans. Veritatem dicti res ipsa paulò pòst cognita confirmavit. *Eunapius in Ædesio.*

151. Thamus Ægyptius nauclerus Romam navigans, propè Echinadas insulas in Ionio mari vocem incerti authoris nocte intempesta audivit, se nominatim vocantis. Obstupefactis omnibus, qui in navi erant, tertiò vocatus respondit. Tum vox illa, ubi in proximam appuleris insulam, inquit, magna voce de prora nunciato, Pana magnum interiisse. Thamus attonitus, religione tamen tactus, jussa exequitur. Simul atque mandata enunciavit, confestim tantus ejulatus, planctus, gemitus in aëre exauditus est, ut terrore omnes prope fuerint exanimati. Ea re celeriter Romæ divulgata, Tiberius Cæsar ad cognoscendam rei veritatem Thamum accersiri jussit & examinari, consulturique Augures & Pontifices, Pana ex Mercurio & Penelope natum eum fortè esse responderunt. *Plutarchus in libro de Oraculis*, quæ obmutuerunt. Ex quo loco versutiam Satanæ licet agnoscere, Christi opt. maxim. mortem tali commento eludere, & in dubium revocare

sata-

ſatagentis. Niſi fortè etiam hominum animas penitus poſt mortem interire, fabuloſo hoc panis interitu perſuadere voluit.

152. Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeos, ſororis Helenæ amore captus, eam in uxorem duxit, & ex ea primum Monobazum ſuſtulit, & alios ex aliis uxoribus. Tandem cum uxore rurſus prægnante cubans, & manum reclinatam habens in uxoris uterum, vocem quandam ſibi audire viſus eſt, jubentem ut manum à ventre tolleret, neve premeret fœtum, qui ut non ſine divina providentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox rem uxori indicavit, & natum eo partu filium Izaten nominavit. Quem propter hoc præſagium pater regni hæredem reliquit. Atque is cum matre Judæorum religionem amplexus, Artabanum Parthorum Regem regno reſtituit, contra Arabes & Parthos feliciter dimicavit. *Anno ætatis* 55. *Regni* 24. fatis conceſſit, relicto Regno fratri Monobazo, &c. *Ioſephus lib.* 20. *cap.* 2.

153. Nicephorus Phocas Imp. palátium Conſtantinopolitanæ arcis muniit, in quo prædictum ei fuerat ipſum moriturum. Quo tempore verò murus Palatii condebatur, nocte quadam per mare ſubvectus aliquis, ita vociferatus eſt: O Imperator erigis

gis muros, & tametsi vel ad cœlum eos deducas, intus cum sit malum, urbs captu facilis est. Qui hæc dixit, diu multumque est quæsitus, non tamen inventus est. Muro autem absoluto, tum periit, ea ipsa die, cum ei claves is, cui id negotii commissum erat, in manus traderet. *Cedrenus*.

154. Cum domi suæ Opicinus Cacia Novariæ per meridiem solus deambularet cogitabundus, vocari se nominatim, neminem videns, audivit, & postea dici: Vellésne ut filius tuus moreretur? cui cum nulla ad cogitandum mora interjecta, Velle se dixisset: Deinde ad se reversus, statim quod annuerat, negasset, ob prodigii atrocitatem, mœroris plenus erat. Itaque intra triduum Johannes Baptista ejus filius, quem unicum habebat, in adversum incidit valetudinem, & biduo post decessit. *Fulgosus lib.* 1. *cap.* 4.

155. Ante Neronis mortem in Curia barbaricum murmur cum multo risu, & tumultus in theatro cum magno fletu auditus est, cum ibi nemo hominum esset. In Albano sanguine pluit. Ambæ fores & Mausoleoli (in quo Cæsarum erant sepulchra, ex quorum progenie ultimus erat Nero) & cubiculi sponte sua patuerunt, ex eoque audita vox, Neronem ad se vocantis. *Xiphilinus ex Dione*.

156. Re-

156. Referebat M. Antonius Majoragius, Aprili mense audiri in Eupilo lacu sonum seu vocem ejusmodi óh,óh,óh,óh,óh, sed longiusculum, ita ut extrema vox concisa esset: & his annis, neque enim singulis auditur, proventum uberiorem omnium sequi, vini, tritici, ac cæterorum. *Cardanus de Rer. variet. lib. 15. cap. 85.*

157. Hircano III. Judæorum Duci & Pontifici cum aliquando spectrum apparuisset, rogavit de successore, sollicitus de Aristobulo & Antigone majoribus natu, quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cum Deus Alexandri natu minimi effigiem designasset, contristatus quod is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa eum educari voluit, ne quam Regni consequendi facultatem haberet. Sed oraculi fidem eventus approbavit. Potitus enim Regno post defunctum Aristobulum (qui Antigonum prius interfecerat) & alterum fratrem sibi insidiantem interfecit: alterum contemptum privata & otiosa vita in honore habuit. *Iosephus lib. 13. cap. 20.*

158. Ante Camilli exilium, M. Ceditius plebeius homo renunciavit, superiore nocte ex via, quam novam vocant, cum à quopiam alta voce appellaretur, respexisse se, nec vidisse tamen quenquam audivisse autem humana majorem vocem, quæ sibi hoc

diceret:

diceret: Age M. Cediti, tribunis militaribus nuncia summo mane, intra paucos dies Gallos expectent. *Tribuni hæc relata spreverunt, & habuerunt pro ludo.* Paulò pòst insecuta est Camilli calamitas, & Gallorum irruptio. *Plutarchus in Camillo, & Sabellicus lib 9. Enneade* 3.

159. Lycurgus cum casu Olympia venisset, & esset spectator, vocem ibi à tergo velut hominis ei accidisse narrant, increpantis eum & mirantis, cur cives suos ad celebrandum illud solenne non excitaret? Conversus ubi nusquam comparuit, qui fuerat locutus, divinam vocem esse ratus, ad Iphitum se aggregavit, sociusque concinnandi festi, clarius id & solidius effecit. *Plutarchus in Lycurgo.*

160. Cassius Chærea Tribunus militum, cum aliis quibusdam contra Caligulam conspiravit. Eo ingrediente Curiam, vox cujusdam è turba audita est, jubens eum, Diis juvantibus, destinata perficere. Primò suspicatus, rem ab aliquo è conjuratis proditam: tandem intellexit incitari se, aut à quopiam conscio, aut voce Dei. Itaque tertio die Circensium Cajum interfecerunt. *Iosephus lib.* 19. *cap.* 1.

161. Pertharis Arithperti Regis filius, à Grimoaldo pulsi, dum exul in Britanniam trajiceret, incerta voce admonetur, ut mor-

tuo Grimoaldo ex phlebotomia, regnum paternum repetat. Qua quidem voce permotus, licet incertus haberetur autor, in Italiam rediens tertio menſe poſt Grimoaldi mortem, regno Longobardorum ſine contentione potitus eſt. *Platina in Dono.*

162. C. Hoſtilius Mancinus Conſul, in Hiſpaniam profecturus, cum ab Herculis portu, quo pedibus pervenerat, navem conſcenderet, talis vox ſine ullo autore ad aures ejus pervenit: Mancine mane. Qua territus, cum itinere converſo Genuam petîſſet, & ibi in ſcapham eſſet ingreſſus, anguis eximiæ magnitudinis viſus è conſpectu abiit. A Numantibus victus, turpem deditionem fecit. *Valer. Max. lib.* 1. *cap.* 6.

163. Celebrabat feſtum Pentecoſtes Moguntiæ Henricus III. Imper. Ibi inter famulos Archiepiſcopi Moguntini & Abbatis Fuldenſis exorta eſt contentio, de locatione. Res à verbis ad verbera proceſſit: ac ſine mora gladiis congredientes, templum humano ſanguine fœdârunt. Epiſcopi accurrentes, prœlium cruentum diremerunt, ac templum rurſus expiârunt. Poſtea ſedato tumultu, cum caneretur, Hunc diem glorioſum feciſti: Vox Diaboli clara per templum auditur. Hunc diem ego bellicoſum feci. Imperator territus hoc portento, largitionibus eleemoſynarum Diabolum

bolum conatus est pellere, epulasque suæ aulæ paratas ipsemet cum proceribus distribuit pauperibus. *Nauclerus Volumine 2. Generatione 36.*

164. Constans Imp. cum Roma spoliata, sex annis in Sicilia fuisset, conspiratione domesticorum facta, periit Syracusis in balneo, cui Daphne nomen. Quidam enim Andreas balneum unà ingressus, Imperatorem, dum is se tergere incipit, cado graviter capiti inflicto necat. De morte Constantis, ea ipsa qua extinctus est die, in urbe cognitum est, voce ex aëre delata. *Zonaras & Cedrenus.*

165. Ex Constantino (*inquit Bodinus*) qui inter peritissimos Pyrotechniæ & artis metallicæ in Gallia numeratur, estque in toto Regno celeberrimus, audivi socios ipsius, cum perdiu flantibus, nulla spes speciesve boni ostenderetur, consilium à Diabolo petivisse, rectène facerent, & rem optatam confecturi essent: Illum verò unico verbo respondisse, *travaillez*, laborate: hoc exhilaratos flatores perrexisse, & flavisse adeò strenuè, ut omnia in nihilum multiplicaverint, etiamque porrò flaturos fuisse, nisi Constantinus dixisset ipsis, hunc esse morem Sathanæ, ut ambigua responsa edat: Illud autem verbum, laborate, innuere abjiciendam esse Alchymiam, & in laborem ali-

quem, ac honeſtam artem utilis ad vitam ſcientiæ incumbendum: hominis purè dementis eſſe, ſi quis cogitaverit tam brevi temporis ſpatio aurum effingere, in quo effiendo natura annos amplius mille ſolet conſumere.

166. Miles Romaricus conſanguineo ſuo equum tradidit, ut ſe mortuo venderet, & pecuniam pauperibus daret. Sed ille equum vendidit, & ſibi pecuniam retinuit. Poſt dies autem triginta, anima ejus reverſa (Diabolus fuit) inquit, Triginta diebus fui in pœnis Tartari: ſed tu, qui non pauperibus quod juſſeram dediſti, hodie eò venies, me in paradiſum tranſlato. Eodem die Dæmones illum rapuerunt, & in altiſſimo monte poſt 12. dies cadaver illius eſt repertum. *Vincentius lib.* 24. *cap.* 8.

167. *Narrat Hector Boëthius lib.* 8. *hiſtor. Scot.* in Gareothæ Regionis vico quodam, quatuordecim vix paſſuum millibus ab Aberdonia diſſito, eximiæ formæ adoleſcentem coram Aberdonenſi Antiſtite queſtum eſſe palàm, ſeſe à Dæmone ſuccuba (ut dicunt) gratiſſima omnium quas vidiſſet forma, multos jam menſes infeſtari, tandemque occluſis foribus noctu ad ſe ingredi, & blanditiis in ſuos compellere amplexus: dubia luce eam penè ſine ſtrepitu abire, nec ullo ſe modo, cum pluriſariam tentaſſet, à tanta

tanta tamque turpi vesania liberari. Jubet continuò circumspectus & pius Episcopus, adolescentem aliò se conferre, & ut secundum Christianam religionem magis laudatis jejuniis & orationibus solito attentius accommodaret animam, hinc fore arbitrabatur, ut piis operibus intento, victus cacodæmon tandem terga daret. Nec felix defuit successus salubri consilio: Quod adolescens religiosè executus, paucos post dies omninò ab illis vindicatur ludibriis. Sic incubum Dæmonem non amplius infestasse Navetis mulierem, post confessionem & sacram communionem, quæ jejunia & preces comitari solent, *legitur in vita Divi Bernhardi. Vierus libr.* 4. *cap.* 27.

168. Puella quædam in Burgo Melancholica, se Vergilii spiritu obsessam esse fatebatur, diu conjurata: quod creditum est facilius, quia puella simplex, admodum pia, & quæ semper domi latuerat, Hetrusca affectaret, exprimeretque Mantuanum, hoc est, Longobardicum idioma, ut subinde latinum aliquid sonaret. Cum nihil proficerent conjuratores, medicus ex arte adhibitis melanogogis primum, & deinde aliis roborantibus illam restituit. *Vierus lib.* 4. *cap.* 23. *de præstigiis Dæmonum.*

169. Philippus Wesselich Coloniensis, Monachus Abbatiæ, *Knechtenstein,* integer

& ſimplex, à Spiritu referente Abbatem macilentum, ante multos annos mortuum, exagitabatur miſerè & multifariam, *circa annum Sal.* 1550. interdum avehebatur ſub tectum, aliâs per ligna transverſa conjunctiora ſupra campanam intrudebatur, plerumque per murum transferebatur inopinatò. Inventus quandoque eſt corpore ſuper piſcinam projecto, capite autem in terram reclinante. Tandem ſeſe prodit Spiritus, diutinæ & multiplicis vexationis cauſam explicans: ſe nimirum eſſe illum Abbatem Mathiam Durenſem, tot annis ſepultum, ac eo torqueri, quòd ſuſpenſam D. Virginis effigiem exquiſitè depingi curârit: nec ſatis fuiſſe factum pictoris Noveſiani laboribus & impenſis, qui inde jacturam ſenſerit, ac ſibi ipſi vim fecerit, verum id fuit. Subnectebat hinc ſolutionis modum, expiari ſcilicet hoc delictum non poſſe, aut ulla ſe liberari ratione, niſi religionis ergò apud Treveros & Aquiſgranum peregrinaretur hic Philippus (quem ob ſimplicitatem accommodatum ſuis ludibriis organum ratus eſt Diabolus) & tres miſſæ, de Trinitate ſcilicet, de Dominica, & de tempore, in ejus aſſertionem recitarentur. Ut hujus Spiritus voto ſatisfieret, conſuluerunt Theologi Colonienſes, & id reliqui poſtulabant quoque Monachi, à ſuo Abbate Gerardo Strailgen

Mor.

Morſenſi, qui ſaniori inſtitutione, atque acri increpatione in aliam potius ſententiam Philippum exiſtimavit traducendum, ut videlicet fide viva omnis miſerationis Deo patri, & Chriſto aſſertori noſtro unico confiſus, Dæmonis impoſturas animo negligeret forti: redeuntique Spiritui objiceret, ſe non eſſe ſui juris, at ſub aliorum degere imperio, propterea nec poſſe ob rerum penuriam à ſe obediri ejus votis. Quo facto, Spiritus reſpondit: Dic Suppriori, de eo enim confirmandi ſui inſtituti ſpem conceperat. Quare Abbas, ubi Dæmonem perſeverare, nec Monachum illius illuſionibus ſatis confidenter reſiſtere animadvertit, ipſum denuo rectius inſtituit, ſtudioſe hortatus ut reſipiſceret, nec tam pronas offerret Sathanæ technis aures: ſi verò manes, uti hactenus, audire pergeret, ſe illum flagris, & quidem capitulariter cæſurum, ſeveriſſimè comminatus eſt. Hinc irritos ſuos Spiritus videns conatus, ob Abbatis conſtantiam, & animum Philippi magis erectum fiducia in Deum, adverſus fraudulenta exitialiaque Dæmonii ſtudia, nunquam rediit, alioque migravit. *Vierus lib. 4. cap. 29.*

170. Antonius Sucquetus, Eques Auratus, in aula Brabantica conſiliarius, filium reliquit nothum, qui Brugis duxerat uxorem. Hæc paulò poſt nuptias, à malo genio

cœpit vexari miſerè, ita ut ubicunque locorum eſſet, etiam corona honeſtarum matronarum cincta, è cœtu eriperetur, perque cubicula traheretur, ac ſæpenumero conjiceretur, modò in hunc angulum, modo in alterum, etiam reluctantibus, omnique vi illam retinere conantibus, qui huic aderant: id tamen accidit ſine magna admodum læſione corporis. Perſuaſum omnibus erat, hoc malefica arte fieri à pellice illi invidente maritum, cujus amore devincta tenebatur, erat enim juvenis forma non ineleganti. Cœpit interea geſtare uterum, at nihilo minus aut levius vexabatur. Tempore partus inſtante, cum una tantum adeſſet mulier, ea famulum ablegante, ut obſtetricem accerſeret, viſa eſt illi intrare pellex, quæ ei obſtetricis officium præbuit. Ipſa præ anguſtia in mentis concidit deliquium: ubi ad ſe rediit, liberatam ſe ſenſit ab onere: at puer nuſquam apparebat, mirantibus id omnibus ſupra modum. Accidit autem poſtridie, ut dum ex ſomno expergiſceretur, reperiret infantem juxta ſe in lecto, faſciis involùtum, cui & ubera ſemel atque iterum præbuit. Atqui non ita multò pòſt, rurſus illa dormiente, à latere infans abripitur, nec poſtea inventus eſt. Ajebant neſcio quas ſchedas cum magicis notis in oſtii ſera repertas. *Hiſtoriam recenſet Vierus libro 2. cap.* 48.

cap. 48. *de præstig. Dæmon.*

171. Virgo ſacra Juditha nomine, haud ita pridem Buſciducis in collegio juxta ædem D. Joanni Baptiſtæ dicatam, crudeliſſimis intorquebatur à Satana convulſionibus, ejuſque fauces, ne cibum admitterent, comprimebantur, lingua item inhibebatur quandoque, ne proloqui poſſet: voces interim reddebat & ridiculas & horrendas. *Idem lib.* 3. *cap.* 13.

172. Quidam paſtoris munere fungens in pago *Durweis*, circa *Eſweiler*, puellam nomine Helenam Diaboli obſidione preſſam in *Loën* pago, prope Aldenhoviam ſito, in Juliæ ducatu, ſuis execrationibus ſe liberare velle, elato ſupercilio promittebat, convocatis ad hujus miraculi ſpectaculum ſolenne aliquot eccleſiaſticis vicinis. Exorciſtæ huic aliquamdiu ſuis dejerationibus fruſtra ſudanti in exturbando Dæmone, hic tandem ait ſe manſurum, propterea quod circa vitrum loco illi illuſtrando applicatum verſarentur multi ejus collegæ, qui ipſum confirmarent. Miſer ille paſtor mendaciorum authori confiſus, ad eos per vitrum expellendos convertitur, atque ubi ſe operam ludere videret, indignabundus tandem in hæc erupit verba: Si ullam habes poteſtatem transmigrandi in Chriſtianum, transmigra ex illa in me. Cui incunctanter

respondit Diabolus: Quem pleno jure in postremo die possidebo, quid opus est illum tentare? Postea Dæmonis testimonium de Missa cognoscere cupiens, Johannes Sartorius Parochus in *Loën*, materna lingua rogabat Dæmonium, quare puella mox ad sonum campanæ, indicantem Missæ actionem celebrandam, semper ab eo cogeretur ad templum, num Missa tam esset, aut mala? Ad hanc quæstionem se non respondere posse, sed deliberaturum inquit. *Actus hic celebratus anno* 1559. *circiter* 17. *Augusti. Vierus libro* 4. *cap.* 21. *de præstigiis Dæmonum.*

173. Moniales Venteti occlusæ in comitatu Hornensi, diris modis à Dæmone sunt vexatæ. Paupercula fœmina in quadragesima salis libras tres mutuo à virginibus acceperat, fereque duplum circa Paschæ solennitatem restituerat. Hinc in dormitorio inveniebantur sphærulæ candidæ, velut incrustata saccaro semina, at gustu salsæ. Eodem in loco observabatur incessus spectri ingemiscentis, audiebatur item quandoque vox pleræque virgines ut surgerent, & ad ignem secum accederent, se ægrotam esse commonefaciens. Si quando in arrepta matula mejere tentarent, ea violenter erepta, lotio conspurcabant lectum. Aliquoties pedibus è lecto ad passus aliquot subtrahebantur,

tur, atque adeò ſub plantis titillabantur, ut præ nimio riſu modò non morerentur. Quibuſdam carnis particulæ evellebantur, pleriſque in adverſam partem prorſus intorquebantur tibiæ, brachia, & facies. Quædam ſic excarnificatæ; licet ad dies quinquaginta duos nihil præter raparum jus citra panem ſorpſiſſent, attamen atri liquoris, vel atramenti ſcriptorii multa vomitu rejiciebatur copia, tam acris, ut etiam pelliculam ex ore abraderet. Aliquæ ſupra hominis caput evehebantur, & mox dejiciebantur. Cum ægrotas recreaturi circiter tredecim numero amici veniſſent, illæ è menſa deorſum citra vocem & intellectum dilabebantur, nonnullæ inverſis tibiis & brachiis tanquam mortuæ jacebant. Una in altum ſuſtollebatur, & quanquam manibus injectis obluctarentur aſſiſtentes, tamen ſupra eorum caput abrepta, denuo præcipitabatur. Nonnullæ incedebant tibiarum extremitatibus innixæ, velut ἄποδες, citra pedum uſum, qui videbantur trahi tanquam ligamentis nimium laxatis in ſacculo penduli. Arbores quoque conſcendebant ut feles, ab iiſque proſerpebant, nulla corporis immutatione. *Contigit item*, ut cœnobii præfectæ (quam matrem vocant) in ejus ambitu colloquenti cum Margaretha comitiſſa Burenſi, ex fremore erueretur caro. Vulnus partim

tim livebat, partim nigricabat, sed curabatur. Duravit ea carnificina ad annos tres manifesta, quam postea celârunt. *Vide Vierum lib. 3. cap. 9.*

174. Haud dissimilia Coloniæ passæ sunt virgines religiosæ in Nazareth monasterio occlusæ: quibus hoc tamen accessit, quod licet annis aliquot antea varie & multifariam à Diabolo vexarentur, torquerentur, convellerenturque, tamen anno sexagesimo quarto supra sesquimillesimum, præter aliud spectaculum horribili modo frequenter editum, prosternebantur sæpenumero deorsum, infima corporis parte succussata ad eum modum, qui Veneri solet ascribi, oculis interim clausis, qui postea cum pudore aperiebantur, cum velut à multo labore respirarent. Ansam autem huic malo dederat quædam Gertrudis, anno ætatis suæ decimo quarto Monasterio inclusa, quæ ludibria hæc sæpius dissoluto Cachinno patiebatur in lecto, licet amasium singulis noctibus ferè congredientem stola consecrata abigere conaretur. Quam velitationem cum altera virgo in secundo decumbens lecto (hoc nomine adjuncta sociæ, ut tutior esset ab amasii insultu) audire videretur, tota exhorruit, ac tandem quoque Diaboli hospitium facta, miris convulsionum generibus distrahebatur: In paroxismo quandoque cæ-

cutiebat, ac licet mente appareret constare, varia tamen inconstanter nimis, & quæ desperationem spectarent, proferebat. Itidem & aliæ multæ. Ita pestis hæc velut contagio proserpsit, maximè cùm primùm ad legitima non confugeretur consilia. Dicta verò amasia suo proco horrendas scripsit literas, postea inventas in inquisitione à Johanne Viero in eodem collegio facta. *anno* 1562. 25. *Maji*, *Vierus libr.* 3. *cap.* 11. *de præstig. Dæmonum.*

175. Virgo nobili nata loco, cum ferventissimè adamati juvenis, sed ignobilioris, conjugio potiri non posset, reluctantibus parentibus, mœrore confecta, Dæmonem sub specie amasii obviam habuit. A quo persuasa, D. Brigidæ cœnobium non procul à Xanctis ingreditur. Ibi furore correpta, exiliebat, balabat, mugiebat, in sublime rapiebatur, strangulabatur. Id malum quodam veluti contagio in reliquas derivatum moniales. Ex eo deinde alio avecta prolem bis sustulit carceris custos, quoad ad se rediit. *Vierus lib.* 3. *cap* 9.

176. Moniales in Hesimonte Neomagi, Dæmonium aliquot annis infestavit; Dormitorium noctu velut cum turbine ingressum, testudine citharaque videbatur ludere suavissimè, ut ad choreas induci possent virgines. Inde canis instar in unius lectum in-

ſiliebat, in quam muti peccati, quod vocant, cadebat ſuſpicio. *Vierus ibidem.*

177. Novi aliud non ignobile collegium in Colonienſis provinciæ limitibus, ubi ante annos octo Dæmon canis ſpecie interdiu procurrens, conſcendenſque ſub interiori religioſarum virginum indumento, ſpurcæ velitationis indicia, exteriore veſtium motu oſtendere videbatur. *Idem lib 3. cap. 9.*

178. Virgines in Cœnobio Kentorpio propè veterem Marcam, in Marchiæ comitatu juxta Hammonem, incluſæ, monſtroſis convulſionibus fuerunt exagitatæ. Fœdiſſimum illæ halitum ore ſpirabant, in ipſo, & paulò poſt ipſum paroxyſmum: qui alias ſemel interdiu, aliquando ſæpius invadebat, aliquoties in horas aliquot multas protrahebatur. In acceſſione mali quædam convulſæ intelligentes erant, audiebant, aſtantes etiam internoſcere ſe plæraque poſtea affirmabant: at propter linguæ convulſiones loqui minus poterant. Torquebantur aliæ aliis mitius. Sed hoc commune propè omnibus erat, ut cum ex iis una agitaretur, cæteræ quoque in ſejunctis etiam cubiculis correptæ, ſolum tumultuantis ſtrepitum audientes, ſimili miſerrimo modo vexarentur. Prima ſic affligi cœpit Anna Lemgaw, quum primum ex ſiniſtro doleret hypochondrio, epilepſiaque correpta putaretur.

Ad

Ad ariolum itum eſt, is opinionem ingeſſit, ab Elſa Kamenſi coqua (quæ poſtea cum matre viva exuſta eſt) cunctas maleficio læſas eſſe. Hinc nervum ſortitus Diabolus, non ſolum eas multifariis convulſionum generibus torquere incipit, ſed incitare quoque, ut ſe mutuo & alios morderent, cæderentque, ſubveherentur item & dejicerentur citra noxam, ſicut plumæ ſibi viſæ, unde etiam non ſuæ poteſtatis ſe eſſe ſentirent. Si autem à percuſſione, vel quacunque alia violentia inhiberentur, cor afficiebatur graviter: at ſuæ libertati relictæ, etiamſi ſeipſas lædere, concutere, aut mordere viderentur, nihil inde ſentiebant mali: at in proprium ſævire corpus neceſſarium eſſe imaginabantur. Si quando Anna in paroxyſmo loqueretur, fiebat id quaſi altero inſpirante, & expirante: ipſa interim ſeipſam dum loqueretur intelligebat, ſed finito ſermone penitus menti exciderant prolata verba. Nequit ulli rei vel bonæ vel malæ ſeriò attendere, tanquam mente ſtupida, ſine ſenſu, diſcretione & judicio. Si pius aliquis eam alloqueretur, tum quaſi à Diabolo puniri videbatur. Si quando autem huic loquerentur aliæ fœminæ de rebus ſuis ludicris, mirè iis afficiebatur, levabaturque. Quum exorcizarentur, incredibilem ſanguinis copiam videbatur fundere per os. Omnibus verò illis

virgi-

virginibus, ita a Dæmonio affectis, is erat cum dolore inæqualiter serpente sensus sub pedum plantis, quasi aqua illas calida combussisset. Quanquam etiam variè torquerentur, cunctis tamen æquè vigebat appetitus & nutritio. Ex junioribus mentis impotibus frequenter & multum loquebatur Dæmon, quibus se etiam forma nigra objiciebat in specie felis nigræ, vel Elsæ Kamensis, aut ejus matris vel fratris, ut ab iis omnibus tam crudeliter exerceri crederetur perperam. Ubi postremò Anna firmiter animo constituisset, non redire in Monasterium, unde parentum ductu cesserat, desiit calamitas: si verò solummodo à collegii Præfecta ad eam epistola mitteretur, toto horrebat corpore, quasi relapsura. Postea autem viro nupsit, citra ullum ejusmodi noxæ sensum. *Vierus libro* 3. *cap*. 10. *de Præstig. Dæmon.*

179. *Narrat Iohannes Fernelius de abditis rerum causis libro secundo*, quod cum non iter dudum quidam per æstus nocte vehementer sitiret, è somno surgens, potu non invento obvium malum fortè præhendit: id mandens, fauces sibi quasi manu præcludi, strangularique sensit: simulque à subeunte Dæmonio jam obsessus, visus est in tenebris videre se à prægrandi nigerrimoque cane vorari, quæ postea, restitutus integra mente,

te, ordine recensuit. Hunc non pauci ex pulsu, ex calore & scabritie linguæ febricitare, ex vigiliis & mentis perturbatione simpliciter delirare judicabant. *Tradit idem*, Juvenem alium equestris familiæ, paucis antè annis, corporis concussione, & quasi convulsione ex temporum intervallis laborasse: qua nunc solum sinistrum brachium, nunc dextrum, interdum etiam digitum unicum, aliàs crus alterum, aliàs utrumque, aliàs corporis truncum tanta celeritate exagitaret, ut vix à ministris quatuor decumbens cohiberetur. Caput autem inconcussum jacebat, lingua & locutio libera, mens sana, omnesque sensus integri, vel in convulsionis ferocia. Decies ut minimum quotidie corripiebatur: in intervallis sanus, sed labore confractus. Vera Epilepsia judicari poterat, si mentis sensuumque læsio accessisset. Peritissimi quique adhibiti medici, convulsionem epilepsiæ finitimam à maligno venenatoque vapore, spinæ dorsi impacto censuerunt, è quo vapor in eos nervos emanaret, qui à spina in artus quoquoversum, non autem in cerebrum disseminantur. Hæc credita causa ut summoveretur, clysteres imperantur frequentes, purgationes generis omnis & validæ, cucurbitulæ infiguntur nervorum initiis, fotus, unctiones, emplastra primùm quæ discuterent,

dein

dein quæ roborarent, venenatamque malignitatem obtererent. His parum proficientibus, ſudores proliciuntur balneis, æſtuariis, & Guajacinæ hebeni decocto, quæ nihilomagis profuerunt, quoniam omnes longè aberamus à cognitione veri. Nam menſe tertio primum deprehenſus Dæmon quidam, totius mali author, voce inſuetiſque verbis ac ſententiis tum Latinis tum Græcis (quanquam ignarus linguæ Græcæ laborans eſſet) ſe prodens. Is multa Medicorum ſecreta detegebat, ridens, quòd eos magno periculo circumveniſſet, quodque irritis pharmacis corpus hoc penè jugulaſſent. Quoties laborantem pater inviſebat, is procul à conſpectu inclamabat, Appetentem hunc arcete, & ab ingreſſione propulſate, aut torquem è cervice detrahite: ex hoc enim, ut Gallorum torquatis equitibus in more eſt, Divi Michaëlis imago propendebat. Simulabat aſtutus Dæmon, ſe Divi Michaëlis imaginem vereri, ut aſtantes falleret evidentius: quaſi verò hic ullius exhorreſcat ſimulachrum, qui ne quidem ipſum Chriſtum, expreſſam Dei imaginem timuit, quem aggredi, aſſumere atque tentare auſus eſt. Interrogatus porrò, quis eſſet, aut quomodo, & qua hæc poteſtate moliretur? Dixit, multa intus eſſe domicilia, in quibus ſe recondat, & in quiete ad alios commigrare:

grare:

grare: Se in hoc corpus conjectum à quodam, cujus nomen non efferret: à pedibus ingressum in Regia: & à pedibus egressurum, cum præstitutus dies adventârit. *Vierus lib.* 3. *cap.* 14.

180. Oppidum Germaniæ *Schiltach*, 4. Idus Aprilis, qui dies erat Jovis ante Pascha, Anno à Christo 1533. conflagravit, à venefica incensum, *uti Erasmus* Roterodamus *ex Henrici Glareani narratione refert, & Cardanus lib.* 19. *de Subtilitate repetit:* Dæmon sibilo signum dedit è quadam ædium parte. Caupo suspicans esse furem, ascendit, neminem reperit. Sed idem signum rursus ex altiore cœnaculo redditum est. Et hoc conscendit caupo, furem persequens: Cum nec illic quisquam appareret, sibilus auditus est è fastigio fumarii. Illico tetigit cauponis animum, esse dæmoniacum quiddam, jubet suos esse præsenti animo. Acciti sunt Sacerdotes duo, adhibitus exorcismus: Respondit, se esse Dæmonem. Rogatus quid illic ageret? ait, se velle exurere oppidum. Minantibus sacrificis, respondit, se pro nihilo ducere illorum minas, quod alter esset Scortator, uterque fur. Aliquanto pòst mulierculam, qui cum habuerat consuetudinem annis quatuordecim, cum interim illa quotannis & confiteretur & acciperet Eucharistiam, eoque etiam die communicârat,

nicârat, ſuſtulit in aërem, impoſuitque fumarii faſtigio, tradidit ollam, juſſit ut inverteret, & intra horam totum oppidum exuſtum eſt.

181. *Vrbanus Regius Sermone, quem Witemberga anno* 1538. *de bonis maliſque Angelis habuit*, puellæ cujuſdam meminit à Satana obſeſſæ, pro qua cum precibus apud Deum in templo intercedendum eſſet, Satanas quieſcit, ſeque è puella jam exiiſſe ſimulat, ut per hanc ſimulationem, antequam publicæ preces haberentur, eam perderet: Nam cum diligentior cura jam remitteretur, puella manus ablutura rivum ædes præterfluentem aquæ gurgitem adigit, ibique dicto citius ſuffocat.

182. Anno 1536. Francofurdiæ ad Viadrum ancilla quædam, Marci Piſcatoris filia, capitis doloribus, & quàdam Phrenitide correpta fuit, quam miſericordia motus, civis Georgius à Kuliſch in ſuas ædes recepit: tandem autem eò res cum ipſa rediit, ut à Dæmone obſeſſa, res prorſus mirandas agitaret. Quicquid attrectaret, cujuſcunque etiam veſtem, thoracem, barbam, caput, inde monetam in ea regione uſitatam arripiebat, quam protinus ori ingeſtam mandit & deglutiit. Eamque pecuniam ſæpe manibus ejus extortam admirationis ergò aliis obtulêre. Nonnunquam ipſamet ultrò aliis eam por-

porrexit, sæpe acus correptas devoravit, & contra vernaculæ suæ linguæ proprietatem superioris Germaniæ dialecto, cui assueta non fuerat, locuta est. Nec facile fuerit, quicquid prodigiosè per eam gestum sit, verbis aut scripto brevi complecti. Quamobrem quid in tali puellæ statu agendum esset, ex ipso quoque Doctore Luthero quæsivêre. Qui respondit, ad sacras conciones puellam adducendam esse, ibique assiduis ardentissimisque precibus ad Deum fusis, pro ea intercedendum. Cui Lutheri consilio obtemperârunt. Adducta ad conciones concionantem verbi ministrum persæpè publicè redarguit. Tandem ex divina gratia, exauditis Ecclesiæ precibus, à Satana liberata, sanitatique restituta est. Nec quicquam tum de furore & morbo ipsi constitit, liberaque deinceps à Satanæ insultu, & tam corpore quàm animo sana, fideliter Francofurdiæ apud cives famulata est. *Rem verè ita gestam prudentissimus ejus Reipub. Senatus publicari jussit. Anno* 1538.

183. Anno 1559. non procul à Joachimicis vallibus Fabri cujusdam filia, pudicitiæ & honestatis laude excellens, omnibusque pietatis exercitiis sedulò vacans, ex permissu Dei à Satana circa Quadragesimam obsessa fuit. Sæpè eam Satanas arreptam humo allisit, non secus ac si comitiali morbo infe-

infestaretur. Quæ res movit parentes, ut apud eos, qui ex pythonico Spiritu incognita perspicere, & futura creduntur, consilium quærerent. Per quod parentum facinus, potentiam suam & confirmatam & auctam esse Satanas postea gloriatus est. Circa festum Paschatos, humana voce loqui ex virgine cœpit Diabolus, persæpe etiam in specie cuculi, corvi, crabronum, aliarumque avium apparuit, earumque vocem per omnia expressit. Varia eaque stupenda ex virgine locutus est, quæ omnia perscribere operosum nimis fuerit, unde magnus ad virginem hanc factus est concursus, plurimique ex peregrinis quoque locis quotidie adventabant, rem stupendam visuri, Satanamque loquentem ex virgine audituri, quorum complures ex pio sanctoque Zelo & verbis eum provocârunt, & respondentem intrepidè audiverunt. Virgo interim patienti animo crucem hanc pertulit, suas quoque preces persæpe cum reliquorum precibus conjunxit: quotiescunque autem Christi nomen invocaret, & liberationem à malo, quo premebatur, peteret, novo protinus furore in ipsa Dæmon sæviit, protuberantes oculi ei intumuerunt, lingua instar viminis contorti ex ore, quanta palmi longitudo protendebatur, capiteque intorto & in tergum reflexo, tristi & horrendo modo Satanas

nas eam affligebat. Facta paululum remiſſione, ſi ex ea quæreretur, quomodo res ipſius ſe haberent, reſpondit: eam obverſari ſenſibus afflictionem, ut videatur ſibi in profundo amni jam jam ſuffocanda hærere, piorumque hominum adventu è morte ſubinde eripi. Omnes ejus viciniæ Sacerdotes, verbique divini præcones eò frequenter advenêre, quibus cum virgine colloquia miſcentibus, magno cum ludibrio Satanas reſpondit, & quoties Chriſti incideret mentio, ad turpem inanemque deflexit ille fabulam. Interrogatus, quomodo in eam ingreſſus fuiſſet? Reſpondit, in hauſtu cereviſiæ, ſub ſpecie muſcæ. Nam integrum biennium ſeſe illi inſidiatum, antequam voti ſui compos factus ſit, parentibuſque ejus Pythoniſſam conſultum abeuntibus, pleniorem ſibi in eam poteſtatem factam. Quidam pietate inſigni in ea regione Helias Hirſch, ſingulas fermè noctes apud virginem inſomnes duxit, precibuſque ſuis adverſus Satanam pugnavit, in quem ille acribus convitiis ſæviit, & quotieſcunque è domo ſua progrederetur, id Spiritus iſte prædixit: En, inquiens, ſacrilegus iſte Helias iterum me afflicturus advenit. Vir iſte & ſanctus & pius, virtute verbi Dei eum oppugnavit, frequenterque nomine Jeſu Chriſti uſus, tantum non ad novam inſaniam Spiritum adegit, ut

furor

furor ſævientis procul quoque exaudiretur. Aliquando Heliam allocutus Dæmon, ait: Ohe choream mecum ducito, & ut lubet vel præcede, vel ſequere. Ad quæ ille: chorea tua ducat te in abyſſum tartari. Reſpondit Dæmon: Abi, jam choreas aſpicies. His dictis, tibias inflantis ſonum edidit, protinuſque hypocauſtum ingreſſus felis, & ſub menſa canis apparuit, hi mirabili geſtu & ſaltu chorea ducta, tandem diſparuêre. Hujus generis præſtigias plures inſtituit. Biduò ante Dominicam Trinitatis rurſus aggreſſi Dæmonem pii Sacerdotes, ex eo quæſiverunt, ex cujus ibi ſedem ſibi legerit? Ex juſſu, inquit ille, Dei, à quo miſſus ſum ut corpus affligerem, ſed animæ nihil poſſum afferre damni, tum ut hominibus ſignificarem, ut à faſtu, fœneratione, crapula, aliiſque id genus peccatis abſiſtant, & licet meo ingenio adverſum ſit hæc denunciare, attamen à Deo juſſus id facere cogor. In extremo autem die, plures ſcio me habiturum animas, quam Deum ipſum. Ad quæ verbi Miniſter Schlackewaldenſis, Mentiris, inquit, Sacrilege, Peccatores ſiquidem pœnitentiam agent, ſalutemque conſequentur: te autem tuoſque complices æternus Deus in extremo judicio in gehennam ignis deturbabit. Cur cœlo exulas, cum præluſtrem te Angelum Deus creârit. Non ſatis firma, inquit

inquit ille, ſedes mihi iſtic erat. Tu ſanè huic tuo labori rectius parceres. Haud me latet, te pro craſſa hac Margreta (ſic virginem nominabat, cujus nomen erat Anna) ſollicitum in feſto Pentecoſtes è ſuggeſtu preces ad Deum publicè fudiſſe. Et feci, reſpondet verbi Miniſter, & facere id non deſiſtam, donec te precibus noſtris hinc in abyſſum tartari præcipitemus. Et hæc dicens, quærebat ab eo: Num tu quoque in affligendo Jobo occupatus fuiſti? Quid ni, inquit ille, ô ſi modò ſimilis facta mihi poteſtas eſſet, & papulas ardentes, & peſtes hinc inde diſſeminarem. Hæc colluctatio per duas fermè horas duravit. Inter alia quoque dicebat Miniſter: En, qui creaturarum quondam fuiſti pulcherrimus, jam vel in immundi porci, vel alterius fœdæ beſtiæ forma lates. O mi ſacerdos, reſpondet Dæmon, perſæpè in leporem mutor, magnatibus cibus ſum gratiſſimus. Quorſum hinc exiturus, quærit Sacerdos, diſcedes? In fluxos, inquit ille, dilatatoſque caligarum ſinus. Sum enim hic ego centeſimus. Elapſis aliquot diebus, pii aliquot Sacerdotes puellam deduci curârunt, ibi in magna populi frequentia ardentibus Deum precibus invocârunt, Hymniſque & Pſalmis laudârunt, & quoties Jeſus Chriſtus nominabatur, tanto mugitu, ſtridoreque Satan ſæviit, ut

omnia ruinam minari viderentur. Hac vice re infecta abiêre. Cum è templo virgo reduceretur, castrensis tympani sonitum Dæmon edidit, Parum, inquens, abfuit, quin loco me movissent, profecto octo ex meis sociis jam hinc migrârant. Tandem verbi Minister Schlackenwaldensis eò cum decem aliis Ministris denuò accersitus est. E vallibus duos Diaconos eôdem misit Johannes Matthesius, à prima hora diei usque ad meridiem ingens omnium in orando, canendo, legendo fuit fervor & studium, sed re adhuc infecta prandium sumptum. A prandio advenit Schlackenwaldensis verbi Minister, adducens secum arcis Pragensis præfectum. Adfuit autem ingens turba hominum unanimiter Jesum Christum invocantium Hymnisque laudantium, tantoque Spiritu preces ad Deum fundentium, ut exaudirentur, ejectusque Diabolus instar examinis muscarum per fenestram exierit. Antequam exiret, à puella petiit unicum saltem corporis membrum, in quo moraretur, sibi communicari, hinc unguiculum digiti, tandem unicum pilum, sed id omne ipsi denegatum. Ait præterea jam exiturus: Omnes verbi & Ministerii, Sacramentorumque contemptores, omnes item crapulæ, usurisque addicti, & corpore & anima mei sunt, & nominatim Schlackenwaldensem Parochum monuit, ut

suæ

ſuæ Eccleſiæ cives ad pœnitentiam vocaret. Nempè Deus unicè noſtram ſalutem ſitit, ideoque Diabolus vel invitus pœnitentiam hominibus annunciare cogitur. Ejecto Satana, virgo in parentis ſui ædes deportata eſt,& in refrigerium animæ,corpore & ſanguine Chriſti refecta, ſanoque uſa judicio, licet corpore debilitata, obnixè concionatorum, qui præſtò erant, Eccleſiæque publicis ſeſe commendavit precibus. *Fincelius lib.3 de Miraculis.*

184. Anno 1567. in Bohemiæ civitate *Trawtenaw*,quidam in cumulandis divitiis, ædificiiſque ſplendide extruendis,tantis fortunæ ſucceſſibus uſus eſt, ut omnibus magnæ eſſet admirationi.Tandem in morbum incidens moritur, & honorificè admodum ſepelitur. Cæterum brevi poſt ejus mortem & ſepulturam, corpus ejus (imò Satanas, qui pro Diabolica ſua potentia corpus circumvexit) plurimos hominum arctis adeo complexibus compreſſit, ut multi eorum morerentur, multi etiam ex morbo revaleſcerent, qui omnes uno ore confeſſi ſunt, ſe ab opulento iſto viro,eo corporis habitu,quo vivum ipſum vidiſſent,compreſſos eſſe.Magiſtratus itaque illius loci, ut Satanicum illud Spectrum amoliretur, corpus viri iſtius effracto ſepulchro effodi jubet, quod licet jam viginti hebdomadas terræ defoſſum ja-

 cuiſſet,

cuisset, putrefactione tamen nulla adhuc corruptum, ea erat pinguedine, qua recentia & bene nutrita solent esse corpora. Carnifex corpus sibi traditum, ad locum, ubi de sontibus sumitur supplicium, avehit, securi caput resecat, hinc dissecto corpori cor exemptum discidit, nec aliter cruor è corpore emanavit, quàm si vivus instar malefici meritas sustineret pœnas. Itaque Carnifex corpus flammis injectum, capite intra pedes reposito, cremavit, astante magna hominum turba.

185. *Scribit in Dialogo Cæsarius Coloniensis*, Sacerdotis filiam, ab incubo Spiritu maligno agitatam, ex phrenesi laborasse, monitum autem Patrem illius effecisse, ut filia trans Rhenum deportata migraret: Sic Diabolum à filia discessisse, verum parentem adeò contudisse, ut post triduum vitam amitteret.

186. Dæmoniaci, *inquit Bodinus*, inveniuntur quàm plurimi in Hispania, Italia, & Germania maximè, qui decem aut viginti annos sic à Dæmonibus possidentur, ut arceri nequeant. Sic Amsterodami pueri Dæmoniaci triginta anno 1556. comperti sunt, à quibus nullo exorcismo Dæmones potuere propulsari: Id autem sordibus & maleficiis contigisse indicium fuit, quia ferramenta, vitrea fragmenta, capillos, acus, pan-

pannos, & similia excernebant, quæ solent ex sortilegiis homines affecti ejicere. Puellas Dæmoniacas & mulieres 80. *scribunt* Romæ à Benedictimo Monacho, quem Cardinalis Gondius parisiensis Episcopus eò adduxerat, exorcizatas fuisse anno 1554. sed nihil opera illius totis sex mensibus fuisse confectum. Huic percontanti à Satana, cur miseras istas puellas occupasset? Respondit: Se fuisse à Judæis missum indignè ferentibus, quòd istæ, quarum pars maxima ad Judæam gentem pertinebat, fuerint baptizatæ: quod à Satana credebatur dici, quia Theatinum Papam cogitabat procuraturum Judæorum necem, quibus erat infensissimus.

187. *Iohannes Vierus narrat lib. 5. cap. 14.* Puellam Dæmoniacam à se in Germania visam, & roganti Exorcistæ Satanam respondisse, fore opus, ut puella Marcodurum Germaniæ oppidum religionis ergo petat, terno quoque passu in genua procidens, & Missam in altari. S. Annæ celebrari curet, sic futurum, ut puella liberetur: adeòque signum liberationis sub finem Missæ venturum prædixisse. Hoc facto, sub finem Missæ Puella & Sacrificulus albam quandam viderunt imaginem, & illa Dæmone soluta est.

188. Est Menilii ad Dammartinum mu-

lier, Domina Rossa nomine, quæ inde ab octavo suæ ætatis anno, à maligno Spiritu ligari cœpit ad arborem, ad pedem lecti, ad præsepe stabuli, aut altera manu alteri imposita, fune, vimine, seta equinæ caudæ, cannabe, idque tanta celeritate, ut facto Diabolus velocissimum quemque oculorum jactum anteverteret. Sic puellam Parisios ductam anno 1552. viderunt Doctor Picardus aliique Theologi, omnesque artes suas ad liberandam ipsam consumpserunt, sed nihil effectum. Hos medicus Hollerius ridens, dicebat primum morbum esse melancholicum, postea verò quàm oculis suis in frequente corona vidit miraculum, puellam inter duas tresve mulieres stantem exclamare, & illico sic vinciri ambabus manibus, ut solvi non posset vinculum, ac secari opus esset, malignum Spiritum confessus est. Nemini apparebat quicquam, sola puella albam videbat nubem, cum Spiritus vincturus accederet. *Sylvula mirabilium historiarum, de Magicis & Diabolicis incantationibus, & variis ejusmodi Satanæ præstigiis, &c.*

189. *Apollonius in India apud Philosophos Brachmanes mira se vidisse asserebat*, quos arbitratu suo pluvias inducere & serenitates dicebat: convivia quoque vasis epulisque apparatissima struere, id quod in sua præsentia ab eis factum affirmabat, cum tamen

men qui apparando convivio, ferendis mutandisque ferculis ministrarent, nulli conspicerentur: Quin etiam terram ipsorum arbitrio ingenti motu tremere, ajebat. *Idem quoque vidisse se Gymnosophistas in Æthiopia affirmabat*, qui arbores ut ad humum se inclinarent, loquerenturque, efficerent. *Fulgosus ex Philostrato.*

190. In Africa reperiuntur familiæ, quæ sola voce effascinant, si quid impensius laudaverint. *Plinius libro 7. cap. 2. ex Isigone & Nymphodoro.* Hinc etiam apud nos consuetudo inolevit (*quod Aristot. 20. sect. Problem. 34. testatur*) ut aliquid laudaturi, præfemur, ne verba nostra nobis obsint, ut Deus id conservet. *Gellius libro 9. cap. 4.* Esse ejusdem generis in Triballis & Illyriis, *adjicit Isigonus*, qui visu quoque effascinent, interimantque, quos diutius intueantur, iratis præcipuè oculis, idque malum facilius sentire puberes. Notabilius esse, quòd pupillas binas in oculis singulis habeant. Hujus generis & fœminas in Scythia, quæ vocantur Bithyæ *prodit Apollonides*. Et in Ponto Thibiorum genus, multosque alios ejusdem naturæ, quorum notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in altero equi effigiem: eosdem præterea non posse mergi, ne veste quidem degravatos. Haud dissimile iis genus Pharnacum in Æthiopia *prodit Da-*

mon, quorum sudor tabem contactis corporibus afferat. Fœminas quidem omnes ubique visu nocere, quæ duplices pupillas habeant, *Cicero quoque autor est. Plinius lib. 7. cap. 2.* Neuri populi Scythiæ, incantatores maximi, ut qui ex hominibus in lupos se verterent. *Herodotus lib. 4.*

191. Rhodus prius dicta est Ophiusa, postea Telchinis, eò quod Telchines insulam incolerent, quos nonnulli fascinatores & maleficos dicunt, quòd Stygiam aquam animalibus & stirpibus perniciei gratia inspergerent, ac (*ut Diodorus ait lib.* 5. *cap.* 12.) nubes, imbres, grandinem, nivem inducerent, ac mutarent proprias formas, cum vellent, &c. *Strabo lib.* 14.

192. Ephesiæ literæ. Dictum videtur de iis, qui mira felicitate, tanquam divina virgula, quicquid optarent, assequerentur. *Ajunt enim* Ephesiis notulas quasdam, & voces magicas fuisse, quibus utentes in omni negocio victores evaderent. *Autor diogenianus. Eusthatius tradit*, his literis usum Crœsum in rogo. Fuisse autem verba quædam obscura, ænigmatibus simillima, neutiquam cohærentia, descripta in pedibus, zona, & corona Dianæ. *Suidas addit*, In Olympiis Milesium quempiam cum Ephesio palæstra commissum, nihil potuisse in conflictu, quòd is Ephesius in talo Ephesias habe-

haberet literas: Quod ſimul ac animadverſum eſſet, ademptis literis, Epheſium qui jam triginta defatigârat ſuccubuiſſe. *Eraſmus in Adagiis.* Cæterum Epheſi olim plurimos fuiſſe Magos, ex eo poteſt colligi, quòd Pauli Apoſtoli concionibus converſi, libros magicos innumeri precii exuſſerint: Erat enim ibi potentia Satanæ, propter Idolum Dianæ, maxima. *Actor.* 19.

193. Quum Gothi è Scandinavia profecti Scythiam attigiſſent, Philimerum eorum Regem magas quaſdam fœminas in caſtris deprehendiſſe, *Iordanus Gothus in hiſtoria ſcribit.* Quod genus mulierum, cum perniciosiſſimum Rex ille reputaſſet, edicto ſuo in ſolitudines abegit, ne milites venenis inficerent, aut eorum robora labefactarent. Abactæ, per ſylvas aliquandiu vagatæ, cacodæmonum ſe amplexibus inceſtârunt: hinc peperiſſe feruntur Unnos dirum genus hominum, quod non humana lingua, ſed quadam locutionis imagine uteretur. *Bonfinius lib.* 2. *Dec.* 1.

194. Bothnici Septentrionales, Lappi & Finnones magi excellentiſſimi, Biarmi itidem, qui ſub Polo habitant, quamcunque volunt, figuram aſſumunt, item quæ in alio gerantur orbe ab amicis vel inimicis, lineæ veſtis aut arcus precio dato, explorant. *Olaus lib.* 1. *cap.* 1. *& lib.* 3. *cap.* 18.

195. Zoroaſtres Bactrianorum Rex, artes magicas inveniſſe, & de iis centum millia verſuum ſcripſiſſe traditur, *teſte Plinio.* Hunc quidam Mizraim Chami filium eſſe volunt, alii verò diverſum, floruiſſe annis plus octingentis ante bellum Trojanum, tempore Abrahami. Is autem, ut in Clementis Itinerario legimus, volens videri Deus, & aſtris multum intentus, velut ſcintillas quaſdam ex ſtellis eliciebat, ut rudes in ſtuporem miraculi traherentur. Tandem ab ipſo Dæmone, quem importunius frequentabat, ſuccenſus, ſplendido diſcipulorum commento, tanquam amicus Dei, vehiculo fulminis ad cœlum levatus abiit. Quamobrem nomen poſt mortem ſortitus eſt Zoroaſtres, quaſi vivens aſtrum. Vixit Nini Regis temporibus, cum quo bella geſſit, Prædixit moriens, ſi cineres ſuos ſervarent, Regnum eorum non interiturum. *Suidas.*

196. *Fama eſt* Perſen & Æetam fratres, uno tempore, hunc in Ponto, in Taurica illum regnaſſe, immiti utrumque trucique ingenio. Hecate ex Perſe orta eſt, ſævitia & feritate paterna nihil inferior: quæ cum virgo adhuc eſſet, ſagittis, quos libitum fuiſſet, transfigere ſit ſolita. Sed majus adhuc illi ſtudium in venenis conficiendis. Aconiti inventum ad eam referunt quidam, vim

natu-

naturamque veneni in hoſpitibus experiri conſuetam. Mox patrem his artibus aggreſſa, vita ſpoliavit, cujus morte Regnum adepta, Tauricæ erexit templum Dianæ, ad cujus aram, ut hoſpites, ſive terra ſive mari adeſſent, crudeliter mactarentur, inſtituit: futurum rata, ut ſuum per hæc nomen in plures gentes fama diffunderetur. Nupſit hæc deinceps patruo, cui Circen, Medeam, & Ægialeum enixa eſt. CIRCE maternis artibus imbuta, & ipſa herbariam, venenaque tractavit, addidit etiam per ſe aliqua. Nupſit virgo Sarmatarum Regi, eoque veneficiis ſublato regno potitus eſt. Quo cum aliquandiu male eſſet uſa, crudeliterque nimis tractaret ſubjectas gentes, Regno pulſa, modico mulierum comitatu, deſertam in Oceano inſulam tenuiſſe dicitur. Sed major omninò fama eſt in Italiam eam veniſſe, conſediſſeque in Latii promontorio: Tum verò inſula fuit, ab eoque incolatu Circeiorum nomen adepta. MEDEA domeſticas artes & ipſa haud quidem aſpernata, medicis herbarum viribus, magicorumque carminum ambagibus operam dedit: Sed ingenio multò mitior quàm mater aut ſoror (quarum utraque feritate truculentiaque fuit inſigni) cum arte multa, tum gratia qua plurimum apud patrem valebat, hoſpites eripiebat cædi deſtinatos. Tandem patri ſu-

ſpecta, ad Solis templum in littore ſitum confugit. Argonautæ à Taurica in Pontum noctu delati, adventus ſui cauſam Medeæ indicarunt: Illa imminens à patre periculum, crudelitatemque in hoſpites ut caverent, admonuit. Communicato conſilio, Medea ſe adjutricem ad perficiendum certamen propoſitum pollicita eſt. Jaſon jurejurando data fide, uxorem ſibi illam, quoad vita ſuperſtes eſſet, futuram ſpopondit. Tum noctu Argonautæ, relictis templo cuſtodibus, cum Medea ad vellus aureum profecti ſunt. Cum iiſdem reverſa in Græciam, Aëſonem patrem Jaſonis jam ſenio confectum ſuis artibus reduxit ad juventutem. Peliam Jaſonis patruum à filiabus necari curavit, & cum Jaſone per decennium Corinthi vixit. At ubi Glaucen ſive Creuſam Creontis Regis Corinthiorum filiam ſibi præferri vidit, novæ nuptæ, diſſimulato odio, pallam venenis infectam muneri miſit. Quam cum illa induiſſet, ſubito flagravit incendio, parique exitio perierunt Creon & ejus Regia. Filios ex Jaſone ſuſceptos laniavit palàm Extincta præ mœrore Jaſone, Thebas fugiens, Herculem ab inſania liberavit. Inde à Draconibus in aërem ſublevata Athenas devolavit, nupſit Ægeo, &c. *Hæc ex Diodor. libro. 4. cap. 3. Ovid. 7. Metamor. & Sabellico.*

197. Pa-

197. *Pasetis semiobolus, proverbio circumfertur.* Pases mollis natura, omnes mortales magia superavit, adeò & ex incantationibus ejus, & cœnæ sumptuosæ apparerent, & ministrantes quidam. Habuit autem semiobulum ex mina à se factum, quem cum vendentibus, à quibus emere aliquid volebat, daret, cum volebat, ad eum redibat. Suidas. *Meminit ejus etiam Appion Grammaticus.*

198. Pythagoram magum fuisse, & in Diabolicis artibus eruditum, plurimi arbitrantur. Cum supervolantem susurraminibus magicis excantâsset aquilam, ita deduxit, ut mitem redderet, ac prorsus cicurem. Pythagoras, *inquit Ammonius*, fœmur suum apud Olympiam auream ostentavit: & cum aquila colloquebatur subinde.

199. Simon Samaritanus (*quemadmodum Ambrosius in Hexamerone, atque Clemens Pontifex in Itinerario testantur* (præter ejus artis mira permulta, quibus cum Apostolo Petro contendit, dum ut aliud pro alio appareret, persæpè effecit, pennis per sublime haud parvum spacium in volantis speciem vectus est. Itaque magicis artibus, & ope Dæmonum suffultus, egregiè adeò Romanos lusit & fascinavit, ut plerisque fecerit se numen, merueritque inter duos pontes statuam, hoc titulo: Simoni Deo sancto. Pueri incorrupti & violenter necati

animam adjuramentis ineffabilibus à se evocatam assistere sibi, & per eam omne quod juberet fieri, jactabat. Nimirum familiaris illi erat Diabolus, quem pueri animam esse prædicabat, ut divinitatem suam mentiretur cautius. *Vierus lib.* 1. *cap.* 16. *ex Clem. lib.* 2. *Recognit.*

200. Fuit in Galeotide quidam, qui & morbos verbis propulsare, & anni temporum intemperiem & sterilitatem, & penurias profligare sacrificiis quibusdam poterat: & mutationes excogitare atque efficere, & demonstrare bonas parandarum opum rationes, Hunc in Cretam muneribus à Minoë pellectum ferunt, ut celebrem illum Glauci interitum investigaret. *Suidas.*

201. Apollonius Tyaneus Philosophus, Apollonii filius. Mater gravida Dæmonem astantem vidit, qui diceret, se eum esse, quem illa gestaret in utero, Proteum scilicet Ægyptium. Hinc Protei filius est habitus. Floruit sub Claudio, Cajo, & Nerone, usque ad Nervam, sub quo decessit. More Pythagorico tacuit quinquennium: post in Ægyptum abiit, inde Babylonem ad Magos, inde ad Arabes, & ex omnibus illis locis celebres præstigias collegit. *Suidas. Vitam ejus descripsit Philostratus.* Voluit sanè astutissimus Dæmon nebulonis hujus præstigiis, Christi opt. max. miracula in dubium

bium revocare, eidemque veluti antagonistam opponere. *De eo magnus Anastasius Theopolis Episcopus ita scribit* : Quibusdam in locis ad hunc usque diem Apollonii opera stant, & suam habent efficacitatem : alia quadrupedibus ac volucribus damnosis avertendis, alia ad inordinatos animum excursus inhibendos, alia aliis rebus, quæ hominibus detrimentum afferrent, arcendis. Neque eo tantum vivo Dæmones per ipsum tot ac talia egerunt, sed ipso etiam mortuo, ad monumentum ejus perseveraverunt, atque ipsius nomine miracula quædam ediderunt, ad decipiendum miseros homines, qui facilè hujusmodi rebus se à Diabolo in fraudem induci patiuntur. Quid enim dicam de Manethonis magicis operibus? qui tantus fuit istarum imposturarum artifex, ut semper palam Apollonium irriserit, ut non perfecta ejus doctrinæ peritia instructum : Oportebat enim (ajebat) eum, sicuti ego soleo, solis verbis perficere quæ vellet, non operum effectionibus ad ea uti. *Cedrenus in Hist. compendio.*

202. Sedechias Judæus Medicus ludos coram Ludovico Imperatore & aliis principibus magicos fecit: Homines armatos cum equis & armis devoravit, vehiculum fœni cum equis & auriga absorpsit. Capita & pedes hominibus præcidebat, & cum sangui-

ne

ne in pelvim ponebat. Volabat per aërem, venaticos clamores excitabat, & similes ludificationes multas. *Chronicon Hirsaugiense.* Hic tandem Carolum Calvum Regem veneno sustulit.

203. *Ferunt* in comitum Andegavensium familia, unde Henricus II. Anglorum Rex ortus est, principem quandam fuisse fœminam triveneficam, maleficamque, & eam compulsam ad extremum colere & venerari Eucharistiam, subitò è templo per fenestram a conspectu hominum avolasse, nec comparuisse unquam. *Polydor. lib.* 13.

204. Mediolanensis quædam prope portam Comensem puerum strangulavit & devoravit. Cum super sceleris immanitate torqueretur, ab ipsis Diis inferis sibi persuasum ajebat, si trimum vel quadrimum puerum immolasset, omnia quæcunque vellet, consecuturam. Proinde gravissimum de ea supplicium sumptum est, rotarumque radiis cancellatim inflexam, ægreque collisis ossibus defractam, mors lenta sævaque confecit. *Artunus Hist. Mediol. sect.* 1. *suo tempore hoc accidisse scribit.*

205. *Quendam se vidisse Iohannes Fernelius scribit, libr.* 1. *de abditis rerum caussis*, vi verborum spectra varia in speculum derivare, quæ illic, quæcunque imperaret,

mox aut ſcripto, aut veris imaginibus ita dilucide exprimerent, ut promtè & facile ab aſſidentibus omnia internoſcerentur. Audiebantur quidem verba ſacra, ſed obſcœnis nominibus ſpurcè contaminata, cujuſmodi ſunt elementorum poteſtates, horrenda quædam & inaudita principum nomina, qui Orientis, Occidentis, Auſtri, Aquiloniſque Regionibus imperent. *Vierus lib. 2. cap. 7. de præſtigiis Dæmonum.*

206. Facius Cardanus, Hieronymi Cardani pater, Dæmonem æthereum, *ut ipſe dicebat*, diu familiarem habuit: qui quamdiu conjuratione uſus eſt, vera illi dabat reſponſa: cum autem illam excuſſiſſet, veniebat quidem, ſed reſponſa falſa dabat. Tenuit igitur annis viginti octo cum conjuratione, ſolutum autem circiter quinque. Dum aſtrictus eſſet, commodum ſe ſatis exhibebat. Neque ſolus ſemper, licet plerumque, ſed aliquando cum ſociis etiam veniebat. *Cardanus de Rerum varietate libro 16. cap. 93.*

207. Jacobus Jodoci de Roſa, Cortricenſis, annulum circumgeſtabat, in quo exorciſmis colligatum putabat Dæmonem, quem ſingulis quinque diebus, ut minimum, alloquebatur, & de rebus novis, de morbis & curandi modis conſulebat. Tandem in vincula conjectus eſt Arnhemiæ

Gel-

Geldrorum, & exilio mulctatus, cum prius annulus ille publico loco, multis spectantibus, à Cancellario ferrei mallei ictibus contusus fuisset & perfractus. *Actum Arnhemiæ*, 14. *Iulii*, *anno* 1548. *Vierus libro* 5. *cap.* 1. *de præstigiis Dæmonum*.

208. Anno salut. 1546. Johannis Ulmeri civis Eslingensis filia, Margarita nomine, ex ventris doloribus ita intumuit, ut ventris moles totam faciem obtegere, ac in circumferentia decem palmas excedere videretur. Dicebat autem, se diversi generis animalia alere in ventre, cum interim odoribus tantum & delicatioribus conditis se recreari fingeret. Audiebantur à circumstantibus lectum, in quo defixa erat, gallorum cantus, gallinarum Cocyzationes, anserum strepitus, latratus canum, ovium balatus, porcorum grunnitus, boum mugitus, hinnitus equorum: Eduxit miræ magnitudinis vermes atque serpentes ex latere circiter centum quinquaginta, quo miraculo fidem faceret. Consulti sunt Medici atque Chirurgi multi, inter eos quoque Leonhartus Fuchsius Tubingensis archiatrus, demum Caroli V. Imperatoris ac Ferdinandi Romanorum ac Hungariæ Regis Medici accessêre, aliquot Nobilibus comitati, nec quicquam fucatum invenêre. Cùm penè quadriennium morbus durasset, ac dolores

lores magis magisque incrudescere viderentur, Magistratus Eslingensis Medicum cum Chirurgis tribus ac obstetrice misit, ut puellæ alvum sectione aperirent. Reluctanti detrahunt tegimina, & ventrem magno artificio manibus fabricatum inveniunt, pulvinaribus suffultum, cum variis arcubus, quibus ventris rotunditas exprimebatur: Virginem interim nudam, optimè compacto, ac supra quam dici possit formoso corpore. Venter in curiam delatus, & anathematis loco adservatus. Mater filiæ venefica tormentis examinata, Satanæ instinctu, lucri gatia, hæc à se perpetrata fatetur, & fracto prius collo, publicè exuritur. Filia perforatis ignito ferro genis, perpetuis carceribus intra duos parietes damnata est. *Lycosthenes in prodigiis.*

209. In Creta Moses quispiam integro anno circuivit, Judæos excitans, sese ipsos per mare, non aliter quàm Moses olim factitârat, traducturum. Judæi convocant suos omnes, quoscunque poterant. Die præfinita miseros homines, comitante mulierum & liberorum multitudine, pseudopropheta in præruptum locum eduxit, ibique eis prominentem in mari rupem commonstrat, ac suadet, ut in mare insilientes, tantum ad eam natent, postea ipsos tutum iter habituros. Insiliunt plurimi, fascinati

ejus

ejus largis promissionibus, sed alii merguntur & pereunt in aquis, alii à piscatoribus casu intervenientibus ex undis extrahuntur. Ac plures secuti fuissent, nisi qui vix liberati fuerant, revertentes ad reliquam multitudinem, periculum & interitum aliorum exposuissent. Interea dum ista geruntur, propheta evanuit. Itaque non abs re judicatum est, fuisse cacodæmonem, qui permissu Dei miseram illam turbam ludificaretur, & multos morti traderet. *Socrat. lib. 7. cap. 38.*

210. Jarchas Indorum sapientum Princeps, divinitus Apollonio, nomen ejus, parentes, mores, & quæcunque ipsi contigerant, dixit, perinde ac si omnibus interfuisset. *Philostratus.*

211. Cum peterent Antiocheni ab Apollonio Antiocheno, ut terræmotus, quibus affligebantur, averteret, ingemiscens, in tabulis ita scripsit: Væ tibi misera urbs, quoniam terræmotibus multis, incendiisque prosternêris, teque Orontes ad ripas suas delebit. *Cedrenus.*

212. Jamblichus à sacris in urbem redibat cum discipulis confabulando. Et mox defixis aliquantum in terram oculis, Alia via ingrediamur, inquit, quòd cadaver non procul hinc elatum est. Discipulorum quidam eum insecuti sunt: Alii verò, inter quos Ædesius, iter cœptum peragentes, vespil-

vespillones, qui mortuum sepelierant, obvias habuêre. *Eunapius.*

213. Govarus Norvegiæ Rex adeò peritus divinandi erat, ut quicquid in Saxonia contra se tentaretur, prævideret in Norvegia, ultra centum milliaria Germanica. *Olaus Magnus lib. 3. cap.* 13.

214. *Tradunt* Magos nulla lege, sed novo commento adulteria vindicare, ut surculus per ranæ viscera ad os transfixus, in menstruis uxoris defigatur à marito. Tunc enim uxorem fastidire adulteria, & illorum tædio affici, pro certo opinati sunt. Cui haud absimile est, quod Aristoteles prodit, in Phasi flumine apud Colchos arbusculam nasci, cujus ramus excerptus à viro, & in uxoris thalamum immissus, efficit, ne uxor alium virum appellat. *Alexander libr.* 4. *cap.* 1.

215. Sosipatram viduam Eustathii, formosissimam & sapientissimam mulierem, Philometor consobrinus amare cœpit, & ut ea potiretur, magicis utebatur carminibus. Maximus Sophista, sacris operatus, Sosipatram ab hoc furore, ne manus daret amori, liberavit. E*unapius in Ædesio.*

216. Craca Regneri pugilis Dani uxor, venefica, epulum ex trium colubrorum tabo innoxium corpori, animo saluberrimum confecerat, & partem quidem ferculi albam,

ex albo

ex albo ſerpente paratam Erico privigno, nigram verò croceis diſtinctam notis, ex duobus acris confectam, Rollero filio propoſuit. Ericus deguſtato ferculo ex utraque parte, bono ſuo fato, ut erat Urbanus, catinum invertit: Sic, inquiens, æſtuante mari puppis in proram ferri ſolet. Comedit deinde, omniumque rerum cognitionem admirando modo conſecutus eſt, ita ut ferarum quoque & avium voces intelligeret, Craca errore cognito, cum inevitabilem fati providentiam videret, Erico filium ſuum Rollerum unicè commendare cæpit, ut felicitatis per edulium partæ fructum in fratrem redundare pateretur. Hic eſt Ericus ille, qui diſerti nomen meruit, & tandem ad Regnum pervenit. *Io. Saxo Grammaticus lib 5. hiſtor. Danorum.*

217. Sclerus Sethus, ſub Manuele Comneno Imperatore, virginem malo Perſico per Lenam miſſo, in ſui amorem pertraxit. *Nicetas lib. 4. Hiſtoriarum.*

218. Cajanus filius Simeonis, qui Bulgaribus dominabatur, in arte magica adeò valebat, ut quoties vellet, lupus, vel qualibet fera videretur. *Sigebertus in Chronico.*

219. Italæ quædam mulieres, oblatis cibis quibuſdam, humanas mentes ita perſtringebant, ut illis ea, quæ non erant, eſſe viderentur. *Hoc à Præſtantio ſe audiviſſe,*

Divus

Divus Augustinus scriptum reliquit. Narrasse enim Præstantium dicit, ipsius patrem, ejusmodi maleficis cibis per has mulieres fortè correptum, statim gravi somno indormivisse, ac post multos dies, quorum spacio expergisci nullis remediis unquam potuerat, narrasse se per id tempus equi habuisse speciem, ac semper frumenta tulisse: addebat etiam portandi tempus, locumque, & quomodo tulisset. Quarum rerum cum postea veritas inquireretur, ajebat inventum esse, quod equus, ejus speciei, quæ Præstantii pater dixerat, eo tempore, eo loco, frumenta iis tulerat, quibus ille dicebat. Res mira, profecto, fœminas tantum magica arte, datis cibis potuisse, ut alteri in somniis, alteri in vigilia, id viderentur agere, quod proculdubio nullo modo erat. Unde meo quidem judicio, in iis quæ die Strigilibus mulieribus dicuntur, haud aliud esse dixerim, quàm fantasticum magarum somnium, quanquam ipsis aliter esse videatur. Fortasse etiam iis dissimiles non fuerunt, quæ à Circe fieri dicebantur, transformationes: etsi allegorici sensus eis aliam præbeant rationem, Idem in puella Ægyptia ostensum fuit, cum parentes in equam mutatam, ad divum Hilarionem duxissent, quam is brevi in pristinam humanam speciem restituit. Cui etiam similis dici potest fuisse juvenis ille,

ille, qui per magas fœminas in asinam conversus videbatur, de quo cum coram Leone Pontifice Petrus Damianus accuratè disputasset, magicæ artis effectum, & non figmentum esse asseruit. *Fulgosus libr.* 8. *cap.* 11.

220. In Prussia, Livonia, & Lituania veneficorum maximus est numerus, qui festo Nativitatis Christi sub noctem, deposita in certo loco hominis forma, lupi assumunt faciem, & in sylva rusticorum ædes aggrediuntur, expugnant, cerevisiæ dolia ebibunt, pecora jugulant. Locum illum deinceps incolæ divinum arbitrantur, tali divinationis genere, ut si alicui in eo quid adversi contigerit, & is veluti vehiculum obvertatur, atque nivibus injiciatur, persuasum habent, eum illo anno moriturum, quemadmodum id à multis temporibus per experientiam explorârunt. Intra Lituaniam, Samogetiam ac Curionem est paries quidam, ex quodam castello diruto reliquus. Ad hunc certo anni tempore aliquot millia luporum conveniunt, ac uniuscujusque agilitatem in saltando explorant, qui hunc parietem transilire nequiverint, uti pinguioribus ferè evenit, flagellis ab eorum Præfectis cæduntur. Denique constanter asseritur, inter hanc multitudinem etiam magnates, atque ex prima nobilitate viros versari. *Illustrat id ipsum*

ipsum exemplis Olaus lib. 18. *cap.* 45. *& sequentibus*, asserens Ducem Prussiæ tali veneficio parum fidei adhibentem, quendam hujus maleficii expertum, vinculis clausum coëgisse, ut in lupum se transformaret, eumque mox igni exussisse.

221. Uratislaus Lucensis Dux, Uratislaviæ conditor, bellum contra Grezomislaum Bohemiæ Ducem, nepotem suum susceperat. Ibi mulierem fuisse tradunt, quæ privigno bellum petituro, Uratislaum in pugna casurum, majoremque populi partem cum eo interituram prædixit: posse tamen evadere juvenem, si sibi parêret. Adolescenti imperata facturum respondenti, jussit ut primum qui obvius fieret, occideret, atque utrasque aures abscissas in pera reconderet, mox gladio inter priores equi pedes cruce in terram facta, & deosculata, equum ascendens fugam maturaret. Pugnam in campo, cui Thusco nomen est, commissa, cæso Uratislao, adolescens, qui novercæ paruerat, domum incolumis effugit, sed uxorem, quam unice amabat, interemptam reperit, carentem auribus, pectusque confossam. Sic quas hosti amputaverat aures, conjugis suæ fuisse stupens, tristisque cognovit. *Æneas Sylv. in Histor. Bohem.*

222. Apollonius Tyaneus, cæcos, claudos, atque ab immundis spiritibus vexatos

ſanavit. Epheſi urbem gravi peſtilentia laborantem liberavit, oſtenſo eis mendico ſene, quem a populo lapidari juſſit: qui poſtea lapidum congerie detracta, canis effigiem habere inventus eſt, quem ipſe Dæmonem eſſe affirmavit.

223. Exempla quædam eorum, qui magicis carminibus in tormentis conſtantes perſtitêre, *recitat Vierus lib.* 4. *cap.* 10. *de Dæmonum præſtigiis.*

224. Duffus Scotorum Rex incognito morbo affectus, noctu in ſudorem immenſum ſolvebatur, interdiu dolore levatus, quieti ſe dabat. Corpus lenta conficiebatur tabe, effœto ſimillimum. Pulſus conſtabat, conſtabat quoque ſenſus, & cibi appetitus. Medici de ſalute Regis deſperabant. Obortus eſt interea ſub id tempus, incerto autore, rumor, Regem veneficarum mulierum arte contabeſcere, eaſque apud Forres Moraviæ oppidum, magicam & ſortilegam artem in Regis perniciem exercere. Miſſi nuncii velut ineundæ pacis gratia inter Duffum Regem & conjuratos Moravos, Forres adiêre, noctuque in arcem admiſſi commodum à milite quodam, qui hoc ipſum à ſuo ſcorto, cujus mater venefica erat, expiſcatus fuerat, de toto negotio admonentur. Ergò in ſortilegarum ædes irrumpentes, ſagarum unam cereum ſimulachrum,

chrum, ad Regis Duffi imaginem Dæmoniaca arte confectum, ligneo affixum veru ante ignem torrentem: alteram carminibus recitatis liquorem quendam fundentem sensim supra statuam invenerunt. Conjectæ in vincula, rogatæque de scelere, responderunt, dum simulachrum igni adhibitum torreretur, Duffum Regem in sudorem solvi: carminibus verò recitatis, perpetua teneri vigilia, & ad liquescentem ceram macie confici: consumpta autem cera, Regis mortem continuò subsecuturam. Ad facinus exequendum, mercede à Moravorum primoribus conductas fuisse. Exustis mulierculis, Duffus sudare desiit, & sanitati restitutus est. *Hector* Boëthus *lib.* 11. *historiæ Scotorum.*

125. Helsingorum Princeps Vitolfus, quos voluit ita videndi officio spoliavit, ut propinquas ædes nec prospectu capere, nec certis possent vestigiis indagare, adeò luminum usum nubilo quodam errore obtundere callebat. *Olaus lib.* 3. *cap.* 17. *Septentrional.*

126. Lappones & Finni Septentrionales faciunt de plumbo jacula magica brevia, ad modum digiti: ea mittunt per quædam dissita loca in eos, de quibus vindictam expetunt. Hi oborto carcinomate in crure vel brachio, intra triduum vehementia doloris exanimantur. *Idem Ibidem.*

128. Cum Isabella Alfonsi II. Arragonii Regis filia ad maritum Johannem Galeacium Ducem Mediolanensem est adducta, Ludovicus Sfortia ea conspecta subitò sic exarsit, ut eam sibi conjugem à patre dari concupierit: atque in hunc finem magicis artibus effecit, ut Johannes Galeacius per multos menses impos fuerit ad conjugii arcana peragenda. *Cuicciardinus lib.* 1.

129. Pythagoras Crotone & Metaponti eadem die atque hora aliquando visus est. *Apollonius in Mirabil. historiis.*

130. Apollonius Tyaneus, cum in Palatio publicè custodiretur, apud Domitianum accusatus, ab ejus conspectu evanuit, atque Puteolis eo die inventus est, quo comitem suum præmiserat, atque ut illic se expectaret, mandârat. Idem cùm in Tigillam manu libellus esset, in quo sua accusatio tenebatur, prodigiosè effecit, ut apertus liber, nulla in parte scriptus inveniretur. *Philostratus.*

131. Jamblichus Syrus Philosophus, inter fundendum preces, ab humo plusquàm decem cubitos sublimis attollebatur: corpus & vestimentum in aureolum colorem migrabat. Finitis precibus, in pristinam redibat speciem, & ad terram descendebat Magicæ nimirum contemplationis hæc erant ludibria. *Eunapius in ejus vita.*

132. Od-

132. Oddonem Danicum Piratam maximum, *tradit Olaus in historia Septentrionalium*, absque carina altum pererrâsse mare, & hostilia sæpe navigia, concitatis carmine procellis, evertisse: ac postremò peritiore hoste circumventum, gurgite submersum esse, qui marinos vortices præstigiosis carminibus olim calcare consueverat.

133. Othinus Magus, Hadingum Daniæ Regem magicis præstigiis turpiter illusum, atque longius à suis familiaribus avulsum, cum equo per vasta maris spacia ad propria reduxit. Hadingus per amiculi ejus rimas, sub quo trepidus delitescebat, animadvertit equinis freta patere vestigiis. *Olaus lib.* 3. *cap.* 19.

134. Thespetion Gymnosophistarum in Æthiopia Dux, suis incantationibus præcepit arbori ulmo, ut Apollonium salutaret: Illa salutavit, distincta quidem voce, sed fœminea, *Philostratus in vita Apollonii, & Volaterranus lib.* 13. *cap.* 8. *Anthropol.*

135. Theotecnus Magus Antiochiæ sub Maximino, simulachrum Jovis oracula edere vi magica effecit, quibus cives contra Christianos excitarentur, & Imperator ad illos persequendos efferaretur. Tandem Licinius, fraudibus illius cognitis, digno supplicio affecit. *Eusebius lib.* 9. *cap.* 3. *&* 11.

136. Appion Grammaticus Cynocepha-

læa herba (quæ in Ægypto Osirites vocatur, & contra omnia veneficia pollet, ille tamen qui eam eruerit, moritur) umbras Homeri evocavit, ut sciret, qua patria, quibusque parentibus genitus esset. Non tamen ausus fuit profiteri, quid sibi respondisset. *Plinius lib. 30. cap. 2.*

137. Apollonius Tyaneus veniens ad tumulum Achillis, obtestatus est Achillis manes, ut sibi antiquam suam imaginem demonstrarent. Leviter itaque tumulus intremuit. Mox juvenis quidam apparuit, primò statura cubitorum quinque, paulò post duodecim, pulchrior quàm dici possit. Interrogavit autem quædam frivola. Videns ergo adolescentem nimium lascivientem, cognovit eum à Dæmone occupatum esse. Compulit itaque Dæmonem corpus ejus relinquere. Quo discedente, in rei hujus signum statua quædam proxima cecidit. *Philostratus.*

138. Jamblichus Philosophus cum discipulis suis accesserat Gadara, thermas in Syria, secundus à Bajis in Romano Imperio obtinentes, quibus nullæ balneæ comparari possunt. Isthic cum lavaret, nata de balneis disceptatione, renidens Jamblichus, jussit discipulos sciscitari ab indigenis, quibus jam olim nominibus donati fuissent duo è calidis fontibus minores, sed cæteris elegantio-

res

res venuſtioreſque. Illi negârunt ſe poſſe cauſam nominum reſcire, uni tamen Amori nomen eſſe, alteri Anteroti, Deo amantium injuriæ vindici. Confeſtim ipſe contacta manu aqua, (ſedebat enim fortè in crepidine fontis, ubi depletur ac ſuperfunditur alveus) paucis admurmuratis verbulis, de fontis imo puſionem excivit, candidum, commoda ſtatura, capillitio in fulvum aurum tincto, dorſi cute nitida, qui totus lavanti aut loto aſſimilis erat. Attonitis rei novitate comitibus, ad proximum fonticulum tranſiens, ibique eadem quæ prius peragens, alterum Amorem evocavit, prioris per omnia ſimilem, extra comas nigrantes huic magis, & rutilas, per collum ſparſas. Ambo Puſiones circumfuſi, arctis complexibus Jamblicho velut naturali patri inhærebant. Quos ille in proprias ſuas ſedes eveſtigio reſtituit, lotuſque exceſſit. *Eunapius in ejus vita.*

139. Cum Baſilio Imperatore major natu filius Conſtantinus mortem obiiſſet, adeò ejus deſiderio tenebatur, ut poſt omnino vivum cuperet videre. Erat Monachus quidam Theodorus, cognomento Santabarinus, in metropoli Enchaitarum præpoſitus, qui ſumma erat junctus familiaritate Regi, utpote quem & obſervabat ut virum religioſum, & diligebat ut veritatis amatorem.

Hic se Regi filium monstraturum viventem inter frondosa virgulta equo insidentem promiserat. Stultus pater credidit, & visionem videns, quam fallax monachus Diaboli minister fabrefecerat, arbitratus est filium se amplexum, nihilque non perfido Monacho credidit: ut etiam filium Leonem, quem pater diademate ornaverat, & regem creaverat, patri adeò suspectum reddiderit, ut illum carceri incluserit, quo longo tempore innocens Rex est maceratus. *Cuspinianus ex Zonara.*

140. Puer quidam Lotharingus, honesto loco natus, æqualium probitate corruptus, cœpit in caupona perpotare, inscio Gilberto Cognato Nozereno, cujus fidei concreditus erat. Accidit ut adolescens ignotus (quem Cacodæmonem fuisse postea compertum est.) puerum à combibonibus seduceret, & artem parandæ pecuniæ facili carmine conceptis verbis se communicaturum promitteret, si modò Cauponi suo nomine symbolam numeraret, & ex animo, quæ in codicillo sacro à se exarato scripta esse crederet, neque unquam libellum sacrum explicaret. Puero omnia se facturum pollicente, specimen artis edit, & charta sinistro apprehensa pugno, dextræ manus indice & medio compressa, & carmine admurmurato (lingua Gallica, Orichalcum natat, aurum

rum salit) LX. coronatos, quot optaverat, à digitis excutit. Puer Præceptorem imitatus pari successu, lætus cum charta abit, & curiositate ductus, eam aperit, ut consimilem aliam conficeret. In medio sphæricus erat circulus, tanquam orbis, duabus lineis rectis per diametrum intersectus, crucis figura: suprà facies depicta, imminens circulo, horrifica, cornuta, & tanquam cacodæmonis. Ad dextram, binæ cruces inter se cohærentes. Ad lævam obscœna pars mulierum, eique adversum, & tanquam infestum pudendum viri membrum. Statim ut obscœnas illas imagines vidit, oculi nigrescere cœperunt, vertigine rapi caput. Neque soli sibi se jam credebat, quocunque iret, subinde respectans, tanquam à tergo insequentem quempiam videret. Jam contubernalis adolescens quidam animadverterat novum ali monstrum, expiscatur. Præceptoris jussu puer omnem rem aperit. Persuasus, chartam sacram in ignem conjicit. Ea semihora mediis in flammis duravit inusta, cum nulla magis materia ignem rapiat, adeò ut puer ipse admirans, exhorresceret. *Cognatus lib. 8. Narrationum.*

141. Sub Anastasio Imperatore Bulgari, gens prius ignota, in Illyricum & Thraciam incursiones fecêre. Contra quos aliquot Romani Duces cum exercitu profecti sunt.

Cumque illi excantationibus & magicis rebus usi essent, turpissimè Romani omnes, præter pauculos, victi & cæsi sunt. *Cuspinianus.*

142. Sigebertus Francorum Rex, ab Hunnis, qui magicis artibus instructi, ei phantasmata objiciebant, vincitur, exercitus ejus profligatur, & ipse capitur. *Gregor. Turon. lib.* 4. *cap.* 28.

143. Haquinus Norvegiæ Princeps, contra Danos pugnaturus, imbris maleficio ita hostium vertices inusitatis grandinis ictibus converberavit, ut eorum oculi veluti quibusdam membrorum spiculis lacessiti, prospiciendique penitus facultate defecti, graviorem ab elementis pugnam, quàm ab hoste sentirent. Biarmenses polo Arctico viciniores, in Septentrione contra potentissimum Regem Regnerum pugnaturi, carminibus horrendam tempestatem Danis immiserunt, eosdemque mox ferventissimo calore torruerunt. Ita anceps geminæ intemperantiæ malum, hostes vita & victoria spoliavit. *Olaus lib.* 3. *cap.* 19.

144. Arngrimus Sueticus pugil, Finnos sylvestres bello prosequebatur. Qui cum infeliciter dimicando fuga dilaberentur, tribus lapillis post tergum conjectis, totidem montium instar hostibus apparere fecerunt. Igitur Arngrimus ludificari visus, errore per-

perſtrictus, ab inſectando hoſte exercitum revocavit, magnarum ſe rupium interjectu coërcitum putans. Iidem poſtera die congreſſi, victique conjecta in terram nive, ingentis fluvii ſpeciem indiderunt. Ita victore vanam aquarum imaginem formidante, fugaelapſi ſunt Finni. Tertia tandem die videntes ſuas inclinari acies, poteſtati ſe permiſêre victoris. *Olaus lib.* 5. *cap.* 15.

145. Magicum induſium, Neceſſitatis nuncupatum, Germanis *Nothembt*, à veteribus celebratum, quo induebantur, ut in bellis à quocunque telorum vel ſphærularum bombardicarum ictu & armorum injuriis liberi perdurarent, & quodvis aliud corporis incommodum declinarent ſecuri. Eo quoque uſæ ſunt parturientes, ut citius tutiuſque fœtum deponerent. Hinc nomen ſortitum eſt, quòd in neceſſitate uſurparetur. *Hujus conficiendi hac erat ratio:* Nocte Natalis Chriſti, filum ex lino in nomine Diaboli notæ caſtitatis puellæ nebant, texebant, conſuebant. In pectore duo aſſuebantur capita, in quorum dextro longa propendebat barba, & velut galea erat impoſita, ſiniſtrum autem horridum, & corona ornatum, inſtar Dæmonis. Latus utriuſque muniebatur cruce. Longitudine à collo medium hominem contegit induſium cum manicis. *Id apud eximiæ nobilitatis virum*

se vidisse, cui à milite patruo milite strenuo cesserat, scribit Vierus lib. 4. cap. 15. de præstigiis Dæmonum, eoque olim frequenter Cæsares & Principes usos esse.

146. Poloni Tartaros anno Christi 1240. ad Legniciam commisso prælio graviter urgebant, & fugientibus instabant. Erat in extremo Tartarorum agmine inter alia signa vexillum insigne cujus pictura X. literæ figuram præferebat, in cuspide verô imago erat tetra nigraque capitis humani barbati. Illud vexillum cum signifer vehementius quateret, fumum atque nebulam densissimam & fœdissimam exhalabat. Ea nebula non modò aspectum Barbarorum Polonis adimebat, verum etiam odore teterrimo eos enecabat. Incantationibus id quibusdam Tartari effecerant, quibus juxta, ac ariolationibus, atque divinationibus cæteris, cùm aliàs tum in bello plurimum utuntur, ex humanis etiam extis de futuris eventibus conjectare soliti. Barbari ubi Polonos trepidare senserunt, cohortati se invicem, impressionem in eos faciunt, perturbatisque ordinibus, magnam cædem faciunt: in qua Pompo magister Cruciferorum cum fortissimis quibusque suorum occubuit, Tantus eo prælio interfectorum Christianorum numerus fuit, ut singulis singulæ auriculæ à Tartaris præcisæ, novem ingentes saccos exple-

explerent. *Cromerus libro* 8.

147. Grassante crudeli bello inter Reges Daniæ & Sueciæ anno 1563. ex castris Danicis scriptum est, Sueciæ Regem inter suas copias circumducere quatuor vetulas Lamias, quæ carmine omnem Dano præpedirent victoriam, ut nullum posset hosti facere damnum: & si qui à Sueciæ Rege cingerentur obsidione, redderentur imbelles, atque in deditionem proni. Ac licet famæ huic prius nulla fuisset data fides, postea tamen unam ex his Lamiis captam fuisse à milite generosi Comitis à Schwartzenburg Guntheri, Ducis exercitus, quæ ea confiteretur, scripto addebatur: deinde circa vias in puteis & locis aquosis limosisque inventa fuisse extracta longa fila, quibus ligneæ cruces multæ, aliique characteres appendebant. Graviter, *inquit Vierus*, utrinque delictum est, contra manifestum Dei mandatum: à Suecis, quòd vetitam opem accierint: à Danis verò, quòd sibi à Magicis illis præstigiis & Dæmonum ludibriis timuerint, *libro* 2. *cap.* 33. *de præstig. Dæmon.*

148. Empedocles Agrigentinus Magus, de seipso hæc scribit:

Medicamenta quæ & mala & senectutem propulsant,
Audies: tibi enim soli ego ista omnia conficiam,

Et sedabis indefessorum ventorum vires, qui in terram
Ruëntes flatibus rura corrumpunt.
Et vicissim si voles, reduces ventos adduces,
Et efficies ex imbre nigro tempestivam siccitatem
Hominibus, & efficies ex æstiva siccitate
Flumina fœcunda, quæque in æstate spirant,
Et reduces ex Orco defuncti animam viri.

Cum aliquando Etesiæ ita vehementer flarent, ut fruges læderent, jussit asinos excoriari, & utres fieri, eosque in Promontoriis extendi, ut ventum exciperent. Quo sopito, appellatus fuit κωλυσανέμας, quasi prohibitorem ventorum dicas. *Suidas.*

149. Sunt in Lydis, qui Persici cognomine vocantur, urbes, Hierocæsarea, & Hippæpæ: in templo utriusque urbis amplissimo cellæ cum aris, super his cinis alio longe colore à vulgari cinere. Huc ingressus Magus, ubi foco lignis impositis tiara caput velârit, implorat cognomen Dei, quicunque ille sit (ex libro enim carmen recitat barbaricum) ubi peroravit, sponte sua è lignis, nullo igne admoto, purissima emicat flamma. *Pausanias lib.* 5. *se hoc vidisse testatur.*

159. *Testatur Herodotus libro* 7. *de præfectis*

fectis Xerxis, quòd ii triduana tempestate 400. naves amisêre, donec quarto die Magi, Thety & Nereidibus sacrificando, tempestatem compescuerunt.

151. Castabalis est Dianæ Persicæ fanum, ubi dicunt sacras mulieres illæsas nudis pedibus super prunas ingredi. *Strabo libro* 12. Sub monte quoque Soracte urbs est Feronia, quo nomine & Dea quædam nuncupatur, quam finitimi miro dignantur honore. Eodem in loco ipsius templum est, mirificum sacrigenus habens. Nam qui ejus numine afflantur, nudis pedibus prunas calcant. Eô ingens mortalium multitudo convenit, & celebritatis ipsius, quæ quotannis celebratur, gratia, pariter & spectaculi: *Idem lib.* 5.

152. Tullus Hostilius Romanorum Rex, Numæ Pompilii imitatione dum Jovem Elicium elicere conatur, fulmine ictus, cum Regia conflagravit. Tuccia virgo Vestalis, incesti crimine rea Romæ, cum precatione certa aquam cribro hausit, anno urbis 609. *Plinius lib.* 28. *cap.* 2.

153. Arnuphis magus Ægyptius, in eo bello quod Romani cum Quadis gesserunt, cum fieret acerrimus conflictus, atque victoria in utramque ex æquo partem mutare videretur: Mercurium illum qui est in aëre, aliosque Dæmoras, quibusdam artibus magicis

gicis invocavit, & impetrata ab his horrenda pluvia Quados deterruit, atque Romanis victoriam peperit. *Dion Nicæus in Antonino, & Suidas. Nonnulli hoc Iuliano Chaldæo tribuunt.*

154. Finni olim Septentrionales populi olim mercatoribus ventos venales exhibebant, tres nodos magica arte sacratos eis offerentes, quorum primo soluto, placidos ventos, secundo vehementiores, tertio sævissimos essent habituri. *Olaus lib.3. cap.16. ex Sax. Grammat.*

155. Anno Salutis 1462. Ferdinandus Neapolitanorum Rex, Marcos oppidum, arci Montis Draconis, ad Massicorum montium exitum sitæ, subjectum, Andegavensium factioni favens, arcta obsidione premebat, & defectu aquarum propè ad deditionem compulerat, cùm impii Sacerdotes magicis artibus imbres elicere ausi sunt. Inventi enim ex oppidanis atque obsessis sunt, qui nocturnis in tenebris, deceptis castrorum vigiliis, per asperrimas rupes, furtim profecti ad littus, trahentes secum imaginem affixi ad crucem Christi, maledictis illam prius, ac diro prosecuti carmine, pòst in mare execrabundi immiserint, cœlo, mari, terrisque tempestatem imprecati. Quo etiam tempore Sacerdotes quidam mortalium omnium scelestissimi, dum satisfacere profa-

profanis militum artibus ſtudent, ritum nefarium ſecuti, quo (ut dictum eſt) in hujuſmodi elici imbres putantur, aſino pro ædis foribus conſtituto, tanquam agenti animam cecinêre funeſtum carmen. Pòſt divina Euchariſtia in illius os palatumque injecta, conclamatum aſinum funereis cantibus, vivum tandem ibidem pro templi foribus humavêre. Hîc verò vix dum perfecto ſacro obnubeſcere aër, ac mare agitari ventis cum cœpiſſet, dieſque medius offundi tenebris, ac nunc cœlum micari ignibus, nunc lux omnino eriperetur, tonitru cœlum, terræque horreſcerent, volarent evulſæ ventis arbores, diſciſſaque fulminibus ſaxa complerent auras fragoribus, prorupit tanta è nimbis pluvia, imbreſque tam validi, ut non ciſternæ modò colligendis aquis ſatis non eſſent, ſed arentia ſaxa, rupeſque exuſtæ ſolibus, torrentes undequaque prolapſos diffunderent. Ita Rex, qui ſola in ſiti potiundi oppidi ſpem collocaverat, fruſtra ab ea habitus, ad Savonem vetera in caſtra rediit. *Pontanus lib.* 5. *belli Neapolitani.*

156, Prope Elten Pagum, miliare medium ab Embrica, in Ducatu Clivenſi diſſitum, circa viam Regiam ante annos circiter quadraginta duos, Dæmonium viatores miris variiſque exercebat modis, cædens, vel ab equis dejiciens, vel vehicula

ſubver-

ſubvertens: nec aliud unquam videbatur, quam manus effigies. *Eckercken* huic nomen indebatur. Vicini ad Lamiæ maleficium referunt id facinus. Quare manus mulieri Sibyllæ Duiſcops nomine, ſervitutis jure Comiti Montenſi mancipatæ injicitur, eaque tandem exuſta, deſiit vexatio. *Vierus lib. 5. cap. 12. de præſtig. Dæm.*

157. Pelops in curriculo Olympico defodiens magicum quiddam, ab Amphione acceptum, fecit, ut eò loci equi ſemper inſolito terrore turbarentur. *Pauſan. lib. 6.*

158. Pythagoras Urſam quampiam feritate conſpicuam, magnitudine inuſitata, quæ viſentibus modò horrorem incuteret, accerſitam demulctamque apud ſe aluit. Mox demiſſurus, veluti conceptis verbis, jurejurando, ut ſic dicam, adegit, nulli animantium cunctarum, damno oblæſionive futuram. Abiens illa in ſylvas ſe conjecit ſuas, ſummaque fide, quod inter homines quoque perrarum eſt, in quod adjurata receſſerat, præſtitit. Hinc forte Pythogoricam necromantiam per literarum numeros & lunam ſolitam exerceri, recenſuit Auguſtinus. Narratur certè idem Pythagoras, bovem ubi propè Tarentum conſpexiſſet, fabaciam ſegetem morſicatim corrumpentem, tum etiam poterentem pedibus, bubulco inſinuâſſe. Bovem moneret, frugibus

parce-

parceret. Ridens busequa, Ego, inquit, bovatim non didici, tu qui videre scholarum id genus experiens, obeas vicem meam. E-vestigiò Pythagoras auribus sese admovens, sui artificii quæpiam immurmuravit. *Res additur mira:* Obedientissimus bos, ut ab eo qui amplius saperet, edoctus, lacerare mox segetem destitit: quin etiam in futurum ejusmodi pabulo abstinuit: sed & bubulum desiit obsequium, factusque de rurestri colono, ambulator urbanus. Tarenti placidè consenuit, de manibus hominum victitans. *Cælius lib. 19. cap. 7. A. L. Plutarchus in vita Numæ.* Idem Pythagoras, *ut ait Aristoteles,* in Etruria serpentem, qui morsu necabat, morsu interfecit. *Apollonius in Mirabil. historiis.*

159. Apollonius Tyaneus Roma Byzantium profectus, rogatu civium, ea urbe multitudinem anguium ac scorpionum expulit, ne cui porrò homini nocerent. Equorum etiam in conventibus Principum confusè ferocientium intemperiem refrænavit. Idem ab eo Antiochiæ, cum eò venisset, efflagitatum est. Cum enim Antiochenses à scorpiis & culicibus divexarentur, æreum ipse scorpium conflavit, supraque eum in terra depositum parva erecta columna, populo jussit, ut calamos gestarent, perque urbem circuirent, & calamos concutientes in-

clama-

clamarent, Vacet urbs culicibus. Eo modo & ſcorpii & culices ea ex urbe profligati ſunt. *Cedrenus.*

160. In majori India eſt provincia, Maabas dicta, venatione margaritarum celebris. Cum autem mare illud belluis infeſtum ſit, Abrachimini Magi illorum (qui olim Brachmanes) incantationibus diurnis cetos maximos ita effaſcinant, ut nemini nocere poſſint: noctu verò eoſdem relaxant, ne furibus latrocinandi detur occaſio. *M. Paulus Venetus lib. 3. cap. 23. rer. Oriental.*

161. Apud Hollandos in oppidis maritimis, Roterodamo & Scheidamo, ex piſcium captura maximè vivitur. Horum incolæ cum haleces piſcaturi enavigaſſent, & piſcium copia onuſtas reducerent Roterodami, retia lapidibus onerata Scheidami retraxerunt. Quod inſperatum infortunium maleficio confeſtim imputabatur. Quocirca mulieri injicitur manus, quæ incunctanter fatetur, maleficis ſuis artibus id accidiſſe, & ſe per vitri foramen (quod oſtendebat ejus magnitudinis, ægrè ut digitum transmitteret) dum piſcibus illi inſidiarentur, transvolaſſe, & in mytuli teſta (*Moſſel ſchulp* noſtratibus dicitur) ſe mari commiſiſſe, illudque trajeciſſe uſque ad halecum ſtationem, & ibi incantamentis haleces fugaſſe, & eorum loco ſubjeciſſe. Lata hinc potiſſimum ſenten-

ſententia, flammis illa fuit addicta. *Vierus lib. 5. cap. 8.*

162. Tradunt Paſetem quendam præſtigiarum & magiæ peritia primum nomen meruiſſe. Is incantamentis quibuſdam efficiebat, ut repente convivium omnibus inſtructum partibus adeſſe videretur: rurſum ubi libuiſſet, omnia protinus evaneſcebant. *Suidas.* Brachmanes convivia omni genere ferculorum inſtructa apponunt, nullo miniſtrorum conſpecto. *Philoſtratus.*

163. Fertur Numa Rom. Rex aliquando frequentes cives invitâſſe ad epulum, ſordidaque vaſa, & cœnam planè frugalem plebeiamque appoſuiſſe. Cœpta cœna intuliſſe ſermonem, deam ſibi familiarem adeſſe, ac repente domum oſtendiſſe poculis inſtructiſſimam precioſiſſimis, menſaſque epulis variis atque apparatu magnifico affluentes. *Plutar. in Numa.*

164. Gulielmus Comes Hollandiæ, inſtinctu Pontificis contra Fridericum II. & Conradum ejus F. Aquisgrani Rex Rom. coronatus, rediens coloniam lautiſſimum inſtituit principibus convivium. In quo, ut fertur, mirabili opera Alberti Magni Philoſophi, arbores media hyeme effloruerunt, & herbæ germinârunt. *Quod Scriptores ejus ætatis, & qui ſe vidiſſe commemorant, tradunt.* Ob id factum fratribus ejus Ordinis in

in Trajecto prædium ingens cum reditibus dicitur donasse, atque monasterium construxisse. *Cuspinianus.*

165. Pythagoram, Pythagum, hoc est, ludicrum per speculum factitâsse ajunt, ut quæ collibuisset, sanguine perscriberet in speculo, moxque literis ad lunam orbis pleni obversis, stanti à tergo, ut in lunæ exaratas disco, commonstraret. *Cæl. lib. 9. cap 23. Antiq. Lect. & Suid. in voce* Θετ'αλὴ γλυνή.

166. *Apuleius lib 1. de Asino aureo hæc refert:* Athenis, *inquit*, proxime & ante Pœcilem porticum, isto gemino obtutu circulatorem aspexi equestrem, spatham præacutam mucrone infesto devorasse, ac mox eundem invitamento exiguæ stipis venatoriam lanceam, qua parte minatur exitium, in ima viscera condidisse: & ecce pone lanceæ ferrum, qua bacillum inversi teli ad occipitium per inguem subit, puer in mollitiem decorus insurgit, inque flexibus tortuosis, enervam & exossam saltationem explicat, cum omnium qui aderant admiratione.

167. Philumena, Apellis hæretici scortum, in angustissimi oris ampullam panem maximum immittebat & eximebat. *D. Augustin.* Sedecias Judæus, milites cum equis & armis, vehiculum fœni devoravit, & volabat per aërem.

168. *An-*

168. *Andronici senioris Imp. & Andronici ejus nepotis tempore, præstigiatores quidam ex Ægypto Byzantium venerunt, artem suam ostentantes.* Navis onerariæ malos binos vel ternos funibus hinc inde in solo quopiam firmabant, ne in alteram partem inclinarent. Deinde funem alium ex unius mali cacumine in alterius cacumen extendebant, prætereaque alium funem à solo ad cacumen circumplicantes, gradus aliquot, quibus ascenderent, faciebant, per quos unus ex eis cùm evasisset, nudo cacumini mali insistebat, nunc alterum pedem, nunc ambos versus cœlum extendens, caput verò deorsum versus mali cacumen inclinans: Postea subitò saltu facto, unaque manu fune fortiter comprehenso, inde pendebat, & ita sæpe sese rotabat & circumagebat, sursum versus cœlum, & infrà versus terram paulo momento & continenter trochi in morem. Deinde inflexo crure manus vice fune prehenso, supinus dependebat, atque ita rursus eodem modo sese circumagebat & rotabat. Mox rectus in medio fune stans, arrepto arcu & sagittis, ad scopum eminus positum collineabat, adeò solerter, ut qui humi consisteret, melius non posset. Deinde clausis oculis, accepto in humeros puero, in sublimi fune ambulabat, ab altero fune ad alterum, & hæc unus agebat.

169. Alius

169. Alius verò equo insidens, ad cursum illum extimulabat, eoque currente, nunc erectus in sella stabat, nunc in equi juba, in fronte, nunc in clunibus, pedibus semper dextrè implexis, & velut avis in morem volitans. Nunc ex equo currente descendens, ejusque cauda prehensa insiliens, rursus in sella sedens conspiciebatur, & inde rursus ex altera sellæ parte se demittens, & circum equi ventrem se circumagens, facile ex altera parte ascendebat, ac rursus in ea vehebatur. Quibus rebus cum occuparetur, ne id quidem negligebat, ut equum flagello ad cursum incitaret. Et hæc alter è præstigiatoribus illis faciebat. Alius verò clava cubiti magnitudine capiti imposita, in eaque vase humore pleno collocato, ita circuibat, ut vas diu non agitaretur. Alius & ipse longam hastam in capite suo statuebat, tribus orgyis non breviorem, fune infernè versus apicem circumplicato graduum instar, quos puer manibus & pedibus ascendebat paulùm alternantibus, usque ad hastæ cacumen, & rursus inde descendebat: at qui hastam in capite gerebat, continenter obambulabat. Alius vitreum globum in altum jactabat, & relabentem nunc extremo manus ungue excipiebat, nunc posteriore cubiti parte, nunc aliter atque aliter. Sed ne ipsi quidem periculorum expertes fuerunt, sed præcipitati aliqui

aliqui perierunt. Nam cum amplius XL. patria excessissent, pauciores XX. Byzantium pervenerunt. Magnam tamen pecuniam à spectatoribus colligendo, quovis terrarum proficiscebantur, partim lucri faciendi causa, partim ostentandi gratia. *Gregoras lib.8.*

170. Michaël Sicidites Magus, imperante Manuele Comneno, earum rerum conspectum eripiebat, quas oculi intuebantur, & totas Dæmonum cohortes immittebat iis, quos volebat exterritos. Cum ex editiore Palatii loco naviculam vidisset, qua ollæ & patinæ vehebantur, magico carmine effecit, ut nauta exurgeret, & vasa non prius ferire desisteret, quàm in pulverem redegisset. At paulò pòst barba prehensa lamentari, amotaque caligine, se ut ira numinis agitatum deplorare. Rogatus, cur merces suas ita tractasset? Cum dolore narrabat, se remis intentum, horribilem serpentem supra vasa porrectum, oculis inconniventibus in se conversum instar devoraturi vidisse, qui prius volutari non destiterit, quàm fictilia confracta essent, inde subitò ex oculis evanuisse. Fecit & aliud non dissimile. In balneo lavans rixari cum quibusdam cœpit, mox egressus est: Paulò pòst & cæteri anhelantes præ metu ac festinatione invicem conculcantes procurrerunt, cum ex canali

calidæ aquæ viros pice nigriores exiliisse dicerent, à quibus nates ipsorum plantis pedum ferientibus, balneo exacti essent. *Nicetas libro* 4.

171. Gregorius VII. *ut Cardinalis Benno refert*, quando volebat, manicas discutiebat suas, unde ignis in scintillarum modum dissiliit, iis miraculis velut sanctitatis signo simplicium oculos ludificans.

172. Apud Ostrogothos lacus est maximus, Veter dictus, amœnam sed oblongam insulam in umbilico suo habens, duas tenentem Ecclesias parochiales, sub quarum altera specus cavernoso longoque introitu, & exitu immensæ profunditatis reperitur: in quam non nisi vanæ ostentationis & curiositatis homines cereis accensis, filisque glomeratis: repetendi regressus causa, descendunt: ut quendam Gilbertum nomine, Magum insignem conveniant, qui illic jam olim per proprium præceptorem Catillum, cui insultare præsumpserat, superatus atque ligatus est. Nam exiguo fuste certis characteribus Gothicis seu Ruthenicis insculpto, à præceptore projecto, & manibus apprehenso, Gilbertus immobilis mansit. Multi olim ad has præstigias videndas descendêre summo cum periculo. Deinceps legibus cautum, ne qui vel descenderent, vel descensum aliis suaderent, iisdem pœnis abnoxii essent,

quibus

quibus illi, qui mortem sibi ipsis inferrent. Os præterea specus saxis obstructum est. *Olaus Magnus lib. 3. cap. 20.*

173. Antoninus Heliogabalus arte magica ac suis incantationibus cùm aliorum multorum, tum potissimum Severi parentis sui, atque Commodi animas ab inferis evocavit, qui futura ei prædicent. Apollonium Tyaneum Cappadocem, qui floruerat Domitiani temporibus, laude & honore affecit, eique monumentum faciendum curavit, eò quod præstigiator summus fuisset. *Dion & Xiphil.*

174. Valens Imperator Arianus, cum ex magicis vanitatibus intellexisset, post se regnaturum, cujus nomen à littera Θ. inchoaret, omnes interfici jussit, qui hanc literam suo nomine gerebant, Theodoros, Theodotos, Theodulos, & quendam virum fortem ex Hispania Theodosium, patrem ejus qui pòst regnavit Theodosii. Quare territi plures, sua nomina inverterunt. Fertur autem ea divinatio facta esse per Libanium Sophistam, & Procli discipulum Jamblichum. Cum plures essent interfecti, jussit tandem Valens divinationis hujus authores inquirere. Veritus principis crudelitatem Jamblichus, sumpta veneni potione vitam exuit. *Socrates lib. 4. cap. 19. Sozomenus libro 6. cap. 35.*

175. Andronicus Comnenus Tyramus Sethum Magum, oculis à Manuele Imperatore privatum, consulit de successore & insidiatore. Sub initium Septembris Dæmon in turbidis aquis literam Sigma, deinde Iota ostendit. Andronicus hisce Isaurum denotari putavit, Isaæcium scilicet Comnenum, Manuelis Imperatoris nepotem, Manuelis nepotem ex fratre, qui ex Isauria veniens Cyprum tyrannide oppresserat. Facta etiam de tempore quæstione, Spiritus cum strepitu in aquam illapsus, intra exaltationem crucis, respondit. Ergo vanum, inquit Andronicus, est istud Oraculum. Quî enim Isaacius intra tam paucos dies Cypro advenire, meque imperio exuere poterit? Proinde vaticinium penitus neglexit. Cum autem quidam dixisset: Isaacium Angelum è medio tollendum, ne fortè oraculo ad illum perveniente, ipsi longinqua imaginarentur, iis, quæ ante pedes essent, neglectis: ne sic quidem divinationi assensus est: Isaacium Angelum, ut mollem & ignavum hominem contemnens. A quo tamen paulò pòst, & imperio & vita privatus est. *Nicetas lib.2.*

176. Euphrosyna Alexii Angeli Imp. Byzantini uxor, cum futura cognoscere vellet, in nefarias divinationes incumbebat, & multa illicita peragebat. Itaque æneii apri

Caly-

Calydonii roſtrum præcidit, qui ſetis horrentibus & exertis dentibus leonem in Hippico invadere conſpiciebatur: & inclytum Herculem, pulcherrimum Lyſimachi opus, qui leoninæ pelli incumbens, capite in manum inclinato, ſuas fortunas deplorabat, multis verberibus affecit. Neque hoc contenta, aliarum quoque ſtatuarum partes aliquas mutilabat, nonnullis capita malleis contundebat. Unde quidam ex circumforaneis, aves humanarum vocum imitatrices ſedulò edocuerunt, ut in triviis & angiportis vulgari voce canerent, politicam juſticiam. πολιτικὴ τὸ δίκαιον. *Nicetas.*

177. Sub Galerio Maximino Chriſtianorum perſecutore erat Athenis Theotecnus quidam, incantator, & Chriſtianorum hoſtis infenſiſſimus. Is omnem tum movit lapidem, ut Chriſtiani apud Imperatorem deferrentur, & accuſarentur. In quam fraudem Idolum Jovis, incantationibus, ac præſtigiis ſuis hæc verba ſonare facit: Edicere Jovem, ut Chriſtiani in exilium extra civitatem ac civitatis agros, tanquam ſibi inimici, expellantur. Impii Magi aſtus ſub impio Principe effectum ſuum facilè obtinuit. *Euſebius libro* 8.

178. Jaſon Æſonis filius, nepos Peliæ Theſſalorum Regis, aliquid agere optans memoria dignum, Perſei & aliorum præ-

clara facta imitari voluit. Pelias ejus desiderio assensit, non ut adolescentis gloriam augeret, sed sperans illum citius in belli expeditione periturum. Fratrem enim Æsonem timebat, ne quando filii ope, sibi regnoque insidiaretur. Pollicitus interim belli auxilia, si expeditionem pararet in Colchos, ad vellus aureum rapiendum. Habitabatur tunc Pontus à barbaris ac efferis nationibus, infensisque hospitibus cum omnes advenas eò navigantes interficerent. Jason ergo juxta Pelium montem navem ædificavit magnitudine atque apparatu longè majori, quàm quæ ad eam diem fieri consueverant. Erat enim antea parvarum navicularum usus. Diffusa per Græciam ejus rei fama, multos egregios adolescentes ultrò ad certamen, & ejus belli communionem allexit. Jason optimos eorum qui secum ire appetebant elegit, numero quatuor & quinquaginta. Ex his clarissimi erant, Castor & Pollux, Hercules, Telamon, Orpheus, Atalanta Schœnei, præterea Thespii filii, & ipse navigii autor Jason. Navis Argo dicta est, ab Argo ejus architecto, qui etiam inter navigandum ejus resarciendæ curam ceperat, vel ab ejus præcipua velocitate, quoniam antiqui velox argon appellabant. Ducem sibi præfecerunt Herculem, fortitudine & virtute præstantissimum. Divulgata

vulgata fama, omnes qui cum Jasone in Pontum navigârant, occidione occisos: Pelias primò Jasonis patrem sanguinem tauri bibere compulit. Fratrem Promachum adhuc puerum occidit. Alcimede mater morti destinata, virili animo rem ausa memoratu dignam, cum ad interiora Regiæ confugisset, orans Deos, ut tantæ impietati merita præmia darent, ense pectus transfixit. Jason in Thessaliam reversus, Argonautis suam operam ad tantum scelus ulciscendum pollicentibus, urbem oppugnare volebat. Medea pollicita est suis se Peliam necaturam dolis, regiamque se illis sine periculo tradituram, simul quæ actura esset, singulatim cum prædixisset, à regia maritimæ speculæ custodibus signum perfectæ rei se daturam asseruit, fumum die, noctu ignem. Parata igitur cava Dianæ imagine, varia venenorum genera in ea abscondit. Deinde capillos suos quibusdam medicamentis canos reddens, ita faciem corpusque rugosum effecit, ut aspicientibus anus videretur. Sumpta deinde Dianæ statua, in urbem profecta, omnes ad superstitionem commovit, tanquam ab Hyperboreis venisset, & Regis & civitatis bono. Cum singuli Deam sacris venerarentur, universus tanquam debacchatus populus, Medeam in Regiam deduxit. Hæc res & Peliæ superstitionem injecit, & filiæ in

cum ſtuporem Medeæ præſtigiis deductæ ſunt, ut perſuaderentur, præſentem Deam felicitatem Regiæ præbituram. Aſſerebat enim, Dianam à Draconibus per aërem delatam, magnam orbis partem circumiſſe: ut autem perpetuò coleretur, elegiſſe omnium Regum piiſſimum. Mandaſſe inſuper ſibi Deam, ut ſenectam Peliæ quibuſdam pharmacis ablatam, in adoleſcentiam verteret, multorumque annorum vitam beatam diiſque acceptam præberet. Ad quæ verba cum Rex obſtupeſceret, juſſit Medeam in ſeipſa, ut fides ei haberetur, quod dixerat, experiri. Illa petens, ut pura ab una ex filiabus afferretur aqua, cum ſe in thalamo incluſiſſet, unxiſſet corpus, herbarum viribus in priorem ætatem reſtituta eſt. Feciſſe quoque aſſerunt eam quibuſdam incantationibus, ut Draconum ſpecie Dea per aërem ab Hyperboreis vecta, apud Peliam divertere videretur. Pelias plurimi Medeam faciens, diligenter filias obſequi eidem imperavit, quicquid circa ſui corporis curam mandaret. Sequente nocte cum Pelias dormitum îſſet, ajunt dixiſſe Medeam, neceſſe eſſe ut Peliæ corpus in vaſe æneo coqueretur. Quod cum acturæ eſſent virgines, una experimento aliquo fidem verbis ſuis fieri poſtulavit. Aries aderat, multis annis domi nutritus, quem virginibus pollicita

licita est, si illum prius decoxisset, in integrum se postea restituturam. Cum virgines annuissent, ferunt Medeam arietis decoxisse corpus, in frusta divisum, ac medicamentis quibusdam ex lebete agni speciem eduxisse. Quo facto, fide Medeæ habita, reliquæ omnes patrem pulsando occiderunt. Sola Alcestis, ob insignem pietatem, à genitore abstinuit. Tum Medeam dicunt, ne Peliæ corpus aut inciderent aut coquerent, edixisse. Simulans verò prius votum Lunæ esse faciendum, virgines super culmen Regiæ cum lampadibus ascendere secum jussit. Ibi Colchorum lingua longa ad terendum tempus oratione habita, signum dedit Argonautis, rei conficiundæ tempus adesse. Illi igne è specula conspecto, existimantes, Regem defunctum, cursu urbem petentes, mœniaque ingressi, strictis ensibus ad Regiam profecti sunt, vigilibus qui obstiterant interfectis, &c. *Diodorus lib. 4. cap. 3.*

179. Johannes Teutonicus magni nominis olim, patre natus presbytero, eruditionis opinione ad Halberstatensem Canonicatum, ad quem alioqui non nisi nobiles, & loco nati legitimo, admittuntur, conscendit: Cæterum quia à collegis ob generis ignobilitatem spernebatur, convivio excepit illos splendido, & captata occasione

Vellentne singuli suos videre patres? interrogavit. Id cum illi se vehementer cupere dicerent, arte magica umbras excitavit deformes, coqui, stabularii, morionis, rustici personam gestantes, quarum facies in paternis ædibus aliquando se vidisse fatebantur. Ad extremum Teutonicus suum quoque patrem excivit, habitu Canonici aqualiculo pingui. Dimissis umbris, Eccujus tandem patrem nobiliorem esse judicarent? convivas interrogavit. Illi metu territi, pudore suffusi, suas quisque domos repetivêre, & Johanni porrò, si non natalium, at virtutis tamen commendatione clari, molesti esse desiêre. *Iohannes Agricola in Proverb. German.*

180. *Refert Nicolaus Venetus in Indica Historia*, Nauclerum Indum cum cessassent venti, invocato, ut ipse appellabat, Deo Muthian, tandem in Arabum quendam illum descendisse, correptumque hominem exclamasse, per navimque currentem ad tabulam, quæ hac de causa malo apposita erat, accessisse: Carbones quoque qui ibi aderant devorasse, & galli sanguinem petiisse, quem protinus jugulato gallo exuxit. Inde rogasse, quidnam peterent? Respondente Nauclero, Ventos. Et qua ex parte? Ex Occidente. Illos intra triduum daturum se pollicitus est. Admonuit quoque eos, ut in occasio-

casionem parati essent. Soluta conjuratione, Arabs nullius eorum quæ vel prædixerat vel passus fuisset, memor erat: Tempore tamen constituto, omnia ex sententia successerunt. *Cardanus de subtilitate, libro de Dæmonibus.*

181. *D. Hieronymus in vita Hilarionis eremitæ scribit:* Gazensis emporii oppido, virginem Dei vicinus juvenis deperibat. Qui cum frequenter tactu, jocis, nutibus, sibilis, & cæteris hujusmodi, quæ solent morituræ virginitatis esse principia, nihil profecisset, perrexit Memphim, ut confesso vulnere suo, magicis artibus rediret armatus ad virginem. Igitur post annum, doctus ab Æsculapii vatibus, subter limen domus puellæ tormenta quædam verborum, & portentosas figuras sculptas in æris Cyprii lamina defodit. Illicò insanire virgo, & amictu capitis abjecto, rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis: magnitudo quippe amoris eam in furorem verterat. Perducta à parentibus ad Monasterium, seni traditur, ululante statim & confitente Dæmone: Vim sustinui, invitus sum abductus, quam benè Memphis somniis homines deludebam? O cruces, ô tormenta quæ patior. Exire me cogis, & ligatus subter limen tenuor. Non exeo, nisi me adolescens, qui tenet, dimiserit.

Tum ſenex: Grandis ait, fortitudo tua, qui licia & lamina ſtrictus teneris. Dic quare auſus es ingredi puellam Dei? ut ſervarem, inquit, eam virginem. Tu ſervares, proditor caſtitatis? Cur non potius in eum qui te mittebat, es ingreſſus? ut quid reſpondit, intrarem in eum, qui habebat collegam meum, amoris Dæmonem. Noluit autem ſanctus ſigna jubere perquiri, ne aut ſolutis incantationibus receſſiſſe Dæmon videretur, aut ipſe ſermoni ejus accommodaſſe fidem, aſſerens, fallaces eſſe Dæmones & ad ſimulandum eſſe callidos. Severè autem reddita ſanitate increpuit virginem, cur feciſſet talia, per quæ Dæmon intrare potuiſſet? *Hæc Hieronymus.*

182. Cum ſeveris legibus Pontifici Hadriano VI. minime peſtilentia coërcenda videretur, contactu ægrorum ita exarſit, ut multa funera in compitis viſerentur, appareretque vaſtari urbem haud multo dierum ſpatio: niſi Græculus quidam, nomine Demetrius Spartanus, ſedandæ peſtilentiæ, favente ei turba hominum, negotium ſuſcepiſſet, nemine ſuperſtitionem vetare auſa: Nam ferum taurum, cui dimidium cornu diſſecârat, magico carmine dextram in aurem prolato, repentè ita manſuefactum reddidit, ut injecto tenui filo ad integrum cornu, quò vellet perducens, peſtilentiæ placando

cando numini ad amphitheacum immolavit. Nec credulæ multitudinis ſpem ex toto fefellit, cum ab ea inanis ſacrificii proſpera litatione, miteſcere morbus cœpiſſet. *Iovius lib. 21. Hiſtor. De ea re, & obſervatione & animadverſione digna, ſic ſcribit Cognatus:* Anno Chriſti 1522. graviſſima peſtilentia Romam invaſerat. Ibi tum Græcus quidam promiſſa barba, aſpectu tetrico, ἀλεξίκακον ſe fore profeſſus eſt, ſi XXX. aurei nummi ſibi poſteriſque in ſingulos menſes conſtituerentur. Romani conditionem acceptant, Is nigrum taurum adduci, fontem in ſuburbio novum reperire jubet. Nocte intempeſta ad radices Marii montis profectus, quo in loco & taurum paratum & fontem invenerat, funem texere aggreſſus eſt, texendoque nunc alta voce, nunc ſubmiſſa neſcio quid græcè immurmurabat, ſonitum vocis multis qui ſpectatum convenerant, audientibus. Poſt hæc conjecta in cervicem tauri fune, ferunt illum repente manſuefactum ter circa fontem perduxiſſe. Deinde proſtratum nulla vi ter dextro pede calcaſſe, atq; illi demum minimè reluctanti cornua abſecuiſſe. Quibus peractis, taurum per ſeptem urbis portas, & per ſeptem celebres vias à paſtoribus deduci juſſit, poſtea dimitti, ut in campos & ad paſcua nota regrederetur. Ajunt qui interfuerunt, qua ille hora attollens in cœlum oculos,

oculos, nescio quid insusurrabat, visa fuisse decidentia sidera, & innumerabiles canum, luporum, atque id genus animalium imagines passim volitare, &c. His in hunc modum confectis, magus in urbem reversus, egit cum Romanis Magistratibus, ut publico edicto caveretur, ne quis in triduum quadrupedem bestiam mactaret. Antistites, qui tum urbe aberant, Græcum impostorem comprehendi, & in carcerem duci jubent. Ægrè populi minis dimissus, sed æterno multatus exilio: Liber magicus, quo utebatur, publicè exustus est. *Gilbertus Cognatus lib. 8. Narrationum.*

183. *Antonius Benevemus libro* 8. *de abditis morborum causis ita scribit:* Mulier sextum decimum agens annum, ab ima ventris parte dolore exorto convellebatur manibus: cumque in horrendum clamorem erumperet, intumescebat illicò totus venter, adeò ut uterum crederes gestâsse octo menses; & voce exhausta, ubi per totum cubile hinc inde rejectans sese, & plantas interdum cervici connectens resiliebat in pedes, iterum procidens ac exiliens, istud ipsum identidem factitabat, quoad paulatim ad se reversa, quoquomodo recrearetur. Interrogata quid egisset? penitus ignorabat. Nos vero ejusmodi morbi causas inquirentes, arbitrati sumus hoc malum ex

matricis

matricis suffocatione, & vaporibus malis sursum elatis, ac subinde cor & cerebrum ferientibus, provenire. Sed cum medicamentis nihil promoveretur, ea ferocior facta, ac torvis oculis circumspiciens, tandem prorupit in vomitum, quo longiores & recurvos clavos, æneasque acus unà cum cera & capillis conglomeratis rejecit, & novissimè ex jentaculo frustum tantæ magnitudinis, quale integrum nullius deglutiissent fauces. Cumque idipsum sæpius etiam vidente me factitasset, teneri eam arbitratus spiritu malo, qui dum hæc ageret, spectantium oculos perstringeret. Quare Ecclesiasticis medicis commendat, manifestioribus deinde signis & argumentis comprobavit. Nam & nos eam vaticinantem audivimus, & ea præterea agentem vidimus, quæ omnem morbi vim supergressa, humanum etiam captum excederent.

184. *Commemorat Cardanus de varietate rerum libro decimo-quinto*, probum quendam Rusticum & amicum, qui facilius decipi poterat quàm decipere, sibi ipsi narrasse, quòd morbo incognito plures laborarit annos: quo tempore excantationibus sæpius vitrum, clavos & capillos evomuisset: & quanquam demum restitutus fuisset, tamen in eum diem quo hæc referret, sentire se in ventre asserebat maximam vitri con-

confracti congeriem, ſonumque non levem, quaſi quis ſaccum vitri fragmentis plenum concuteret, à quo non parum vexaretur: tum verò ſingulis octodecim noctibus, ſeptima hora, etiamſi horarum numerum non obſervaret, totidem ictus annis octodecim, quibus jam ſanatus fuerat, in corde maxima cum moleſtia perferre. Quis in eo organo, Diaboli ludibriis ob ſimplicitatem apto, non videt Dæmonis actus, præſtigias & vexationes priores & poſteriores. *Vierus lib. 3. cap. 7.*

185. In pago Levenſtet, ſub Duce Brunsvicenſi, puella nomine Margarita, Henningi Achils filia, annum agens viceſimum, anno 1562. die D. virginis viſitationi ſacro, calceos abſterſura, cultrum extrahit, ſeque in humiliorem ſedem demittit, propterea quòd viribus diuturna febri conſumptis, imbecillior adhuc eſſet. Præter opinionem domum ingreditur vetula, num puellam febris etiamnum fatigaret? rogans, & quomodo ſeſe ex morbo haberet? Reſponſum illi fuit à puella, Rurſum extra ædes nullo verbo facto egreditur. Calceis mundatis, cultrum in ſinu deponit, qui cum poſtea ſtudioſe ab illa quæreretur, horribili ſpecie canem nigrum ſub menſa ventri incubantem animadvertit, qui cum fremitu dentes oſtentans abiit. Mox puellæ videbatur à capite verſus

versus dorsum defluere quiddam tanquam humoris frigidi, cui etiam accedit animi deliquium, perduratque ea velut mortua sine sensu ad diem tertium, quo tandem nonnihil respirare cœpit, & se certo certius scire affirmavit, cultrum illum, è sororis vagina à se extractum, in sui corporis latere sinistro defixum hærere, eo enim se in loco dolorem persentiscere: à quo ita exercebatur, ut totam incurvatam baculo inniti oportuerit. Post tres menses prominere cœpit in sinistro latere, supra lienem, intra infimas duas costas spurias, vomica, ovi ferè gallinacei magnitudine, & lunæ instar: cujus incremento aut decessu, vel intumuit vel resedit. Tricesimo Junii erupit ex ulcere tanta copia puris, ut tumor nonnulli se remiserit, & inde cuspis velut cultri appaтuerit. Chirurgus Ducis Henrici ex arce Wolffenbüttel accersitus, cultelli cuspidem sub costis prominentem instrumentis traxit, & ulcus sanavit. *Io. Vierus lib.3.cap.12. de præstig. Dæmon.*

186. A Christi nativitate 1539. in quodam Eistettensis Episcopatus pago Fugestal, Ulricus *Newsesser* agricola, cum crudelibus dolorum tormentis circa alterum hypochondrium conficeretur, subitò clavum ferreum sub illæsa cute manu apprehendit, quem Chirurgus illic balneator novacula

cula exciderat: nec tamen cessârunt dolores, sed indies magis incrudescebant. Quapropter cum nec aliud doloris remedium fore miser, quam mortem suspicaretur, arrepto cultello, sibi guttur abscidit. Itaque dum tertio die ad sepulchrum mortuus efferretur, aderant tum Eucherius *Rosenbader* ex Weissenburg Noricorum oppido, ac Johannes ab Ettenstet balneator, qui astante magna hominum frequentia, demortui agricolæ ventriculum inciderunt, in quo lignum teres & oblongum, quatuor ex chalybe cultros, partim acutos, partim instar serræ dentatos, ac duo ferramenta aspera repererunt, quorum singula spithami longitudinem excedebant: aderat & capillorum instar globi involucrum. Sed quid potissimum hîc admiraberis? an quomodo tot & tanta ferramenta in ventriculi cavitate contineri potuerint, an qua arte sint ingesta? certè non alia, quàm Dæmonis astu & dolo. *Ioan. Langius lib.* 1. *Epistol. medic.* 28. *& Vierus lib.* 3. *cap.* 8. *de præstig. Dæmonum.*

187. Religiosus quidam, Hesdinensis pagi incola, in Leodiensi agro, cum religionis gratia Hierosolymam perrexisset, post comites Hierosolymis substitit, ut Paschatis die divina illic celebrari, quæ alii omittebant, audiret. Veritus autem postea,

nc

ne trajiciendi in Europam facultatem ob eam moram amitteret, Joppen ad mare properabat. Itaque defessus in itinere, equitem offendit, qui misericordia se motum ostendens, eum in equi tergum accepit, ab eoque eo ipso die, magna omnium suorum admiratione, in pagum suum Hesdinum perductus fuit. Ibi re exposita, ut contigerat, cum accolæ aberrare eum à recta mente putarent, in Hispaniam ad S. Jacobi fanum profectus, atque inde reversus est, priusquam ab Hierosolymis comites in patriam regrederentur. Ab eis cum esset affirmatum, post ipsos eum Hierosolymis substitisse, tunc quod ille de reditus celeritate narraverat, fidem cœpit habere. *Fulgosius lib. I. cap. 6.*

188. *Boccatius refert de nobili Lombardo*, qui Hierosolymitanæ militiæ nomen dederat, ad occupandam terram Sanctam: discedensque conjugi suæ partem annuli signatorii reliquerat, cum hoc pacto, ut si intra triennium ab ea die non rediret, uxori liberum foret, arra hac & symbolo neglecto, alteri marito nubere. In Judæa captus, ac in Ægyptum adductus, Sultano (quem jam olim in Europa peregrinantem, attamen ignotum, hospitio receperat pater ejus) propter parentis hospitalitatem, virique prudentiam ac dignitatem, mox adeò placuit, ut probatis diutina familiaritate ejus

ejus moribus, eum omnibus rebus suis præfecerit. Vertente triennio, in extremam incidit tristitiam. Cujus causam Sultanus expiscatus, Magum advocavit, qui illum in lectulo precioso consopitum, & magna auri gemmarumque vi onustum, postrema trium annorum nocte Papiam in summum templum deferendum curavit. Æditus eo conspecto trepidus fugit, ac cum aliis de spectro narraret Ægyptio, obvium eum habuit ad ædes uxoris properantem, jam ab alio sponso vesperi domum ducendam.

189. *Iohannes Baptista Porta Neapolitanus, lib. 2. Magiæ natural. sic scribit:* Incidit mihi in manus vetula quædam (quas à strigis avis nocturnæ similitudine, Striges vocant, quæque puerulorum sanguinem è cunis absorbent) spontè pollicita, brevis mihi temporis spacio allaturam responsa. Jubet omnes foras egredi, qui mecum acciti erant testes, spoliisque nudata, tota se unguento quodam valde perfricuit, nobis è portæ rimulis conspicua: sic soporiferorum vi succorum cecidit, profundoque occubuit somno. Fores ipsi patefacimus, multum vapulat, tantaque vis soporis fuit, ut sensum eriperet. Ad locum foras redimus, jam medelæ vires fatiscunt, flaccescuntque. A somno se vocata, multa incipit fari deliria, se maria montesque transmeâsse, falsa

ſe, falſa depromens reſponſa. Negamus, inſtat: livores oſtendimus, pertinaciter reſiſtit magis. *Hæc ille.*

190. Apollonium Tyaneum anulos ab Jarcha principe Gymnoſophyſtarum dono datos, inſtar Numinis habuiſſe ferunt: ita ut ſingulis diebus per vices variatis, maximorum ſecretorum particeps fieret. *Alex. ab Alex. lib.* 2. *cap.* 19.

191. *Auguſtinus de civit. Dei lib.* 18. *cap.* 18. *inquit:* cum eſſemus in Italia, audiebamus de quibuſdam mulieribus ſtabulariis, malis artibus imbutis, quæ caſeo quibus vellent viris dato, eos illico in jumenta verterent, ad neceſſaria onera portanda: perfuncta opera, ad ſe redibant, omnium eorum, quæ illis interea accidiſſent, recordati. *Idem quoque Apuleius in libris, quos aurei aſini titulo inſcripſit, ſibi ipſi accidiſſe tradit*, ut veneno accepto, humano animo permanente, aſinus fieret, &c. Sed præſtigias has eſſe & Dæmonum ludibria mentem & ſenſus hominum inani ſpecie decipientium, conſtat.

192. *Refert Vincentius in Specul. Natur. lib.* 3. *cap.* 109. & Guilielmus Mamulsbrucienſis Monachus in ſua hiſtoria, tempore Petri Damiani fuiſſe duas vetulas in via publica, qua Romam itur, quales Auguſtinus appellat ſtabularias, id eſt, transeuntes

tes ad hoſpitia pro mercede ſuſcipientes (nam ſtabulum propriè hoſpitium venale & publicum dicitur) quæ in uno commorantes tugurio, una quoque arte malefica imbutæ, hoſpitem quandoque ſolum advenientem, in equum, vel ſuem, vel aſinum mutabant, & certo precio mercatoribus divendebant. Quodam die juvenem, hiſtrionicis geſticulationibus victum exigentem, hoſpitio exceperunt, & in aſinum verterunt, multum eo lucri facientes, qui geſtuum miraculo diſtineret tranſeuntes: nam ad anus mandatum nutumque quocunque modo movebatur. Non enim illi intellectus perierat, ſed loquela. Ingentem inde quæſtum fecerant vetulæ. Quo cognito vicinus carè aſinum redimit. Cautio tamen hæc à mulierculis adhibita eſt, ut cuſtodiretur ne in aquam deſcenderet. Servatus eſt diu ab aqua, & tandem incautiorem nactus cuſtodem, in lacum proximum ſe conjecit: & ibi ſe aliquamdiu volutans, propriæ reſtituitur formæ. Cumque ab eodem obvius ſciſcitaretur ejus cuſtos, num aſinum vidiſſet? ille ſe eſſe reſpondit. Famulus ad herum retulit: Herus ad Leonem P.P. Convictæ anus idem fatentur. Dubitantem Papam confirmavit Petrus Damianus, vir eruditiſſimus, prolato exemplo de Simone Mago, qui ſuam Fauſtiniano imaginem impreſſerat.

193. Mi-

193. Michaël Verdunus, & Petrus Burgottus paſtores, inito pacto cum Dæmone, in lupos, quando vellent, unguento certo adhibito, ſeſe mutari, & homines ſimul aliaque animalia jugulare, cum lupis coire imaginabantur. Exuſti ſunt vivi in Diœceſi Biſnutina, anno Chriſti 1521. *Vierus lib. 5. cap.* 10. *de præſtig. Dæmon.*

194. Anno 1348. octavo Calend. Februarii, in Norico, quæ Pannoniæ, Illyrico, Dalmatiæ, Carnis, Hiſtriæque continuatur, maximus terræmotus exortus, continuè durabat, nec ante dies quadraginta ſiſtebatur, varieque terra quatiebatur, miraque edebantur opera. Moravia, Boiaria ſuperior ſenſit, ſex atque viginti urbes & caſtella proſtrata eſſe, in acta ejus anni relatum eſt. Homines cum pecoribus interierunt, mœnia, templa, ædes ſubverſa ſunt, totæ urbes corruerunt, montes abrupti cladem inſuper eam preſsêre. Nam duo montes concurrerunt, urbibus devoratis, agrorumque tractu hauſto, villæ eliſæ, animalia permulta, quæ intra fuerant, exanimata ſunt. Hiatus ſubſecutus partim remanſit, partim cuncta ſorbuit, ita inducto ſolo, ut nulla veſtigia extent. Quinquaginta amplius homines & ruſticas, multas item gentes cum vaccis extinctas diriguiſſe, & corpora à Spiritu terreno in Salarias ſtatuas redactas, apud Charinos,

hæc-

hæcque simulachra sibi & Cancellario Austriaco conspecta esse, refert Conradus de Meidenburg, ejus tempestatis insignis Philosophus & Mathematicus. *Aventinus Annal. Boiorum lib. 7.*

195. Egillus Sueonum & Gothorum Rex, cum esset strenuus justiciæ & æquitatis cultor, non paucos proceres, quibus ea severitas minimè placebat, offendit. Hi furiosum taurum magicis incantationibus procuratum, Regi publica via incedenti objecerunt, à cujus cornibus impetitus, vitam pariter & sceptra reliquit, *Iohan. Magn. lib.* 8. *cap.* 13.

196. *Retulit Philippus Melanchthon, se ex viris fide dignis, Christophoro Groß, & Sigismundo Gelenio audivisse*, Virginem quandam Bononicam, biennium post mortem inter homines versatam, conviviisque ad quæ vocabatur, interfuisse, sed parum cibi degustasse. Et cum aliquando inter alias virgines incederet, forte adest Magus, qui Diabolicam fraudem agnoscens, ad astantes ait: Virgo hæc pallida mortua est, protinusque ad eam accedens, submovet sub dextro humero fascinum, quo sublato, turpe cadaver concidit. Illud fascinum ab alio Mago erat impositum, Diabolusque corpus hoc toto tempore circumgestavit.

197. Erf-

197. Erffordiæ insano virginis amore juvenis studiosus correptus, ex amoris impatientia sui porro compos non erat. Huic sodalis erat magicæ artis peritus, qui ipsi pollicetur, quatenus omni complexu prorsus abstinere velit, se arte sua perfecturum, ut virgo, cujus amore ardeat, præsto coram ipso appareret. Omnem alter promittit continentiam. Nec mora, virgo pulcherrima thalamum subintrat, verbis & gestibus amabilem admodum sese exhibens. Quam ille visam, primo intuitu extra se raptus, affectibusque imperare impotens, perhumaniter amplectitur, statimque virgo mortua concidit. Quæ res supra modum ambos perturbavit. Suis tandem incantamentis Magus perfecit, ut Diabolus corpus ageret. Ex motu itaque Diaboli virgo domum reversa, laboribus consuetis intenta fuit, sed tota pallida, & verbum nullum proloquens. Triduo exacto, parentes sibi Theologos adhibuerunt, qui cum seriò eam alloquerentur, Satanas è corpore exiit, cadaverque prorsus fœtidum collapsum est. Sanguis est causa boni coloris, nec non Spiritus vitales, hos Diabolus creare non potest, sed solus Deus creator. *Ex colloquiis Lutheri.*

198. Anno Christi 1543. Italus quidam Andreas, præstigiator Sathanicus, hinc inde per sepulchra discurrens, canem rufum

& cæcum ducebat, per quem multa prodigiosè operabatur. Si quando in foro circumſtante turba conſiſteret, annuli aurei, argentei, ferrei, à tergo canis in terram deponebantur, quos ubi Andreas iſte contexiſſet, canis ex juſſu ejus ſingulos ordine depromptos ſuis reddebat dominis. Eodem modo varias monetas, nummulosque confuſè acervatos, juſſus ordine diſcernebat. Interrogatus, quidam fornicatores, mœchi, avari, vel magna authoritate & potentia præditi eſſent, eos minime aberrans commonſtravit, & ſi quid ſeorſim de aliquo ex ipſo quæreretur, ad id nutu reſpondit. *Quare nonnulli affirmare non dubitabant, Spiritu eum Pythonico vel Satanico ferri Chron. Hed. parte 2.*

199. Valente Romanorum Imperium adminiſtrante feruntur Libanius Rhetor, & Jamblichus Procli Magiſter, divinatione galli gallinacei quæſiviſſe, quis poſt Valentem Imperaturus eſſet? Ea porrò hujuſmodi eſſe perhibetur: Literæ viginti quatuor pulvere inſcribuntur, & cuique granum tritici & hordei imponitur, deinde gallus, recitatis quibuſdam carminibus dimittitur, & è quibus literis grana ſumpſerit, eæ literæ inter ſeſe junctæ, rem quæſitam declarare putantur. Quod cum illi feciſſent, gallum ex literis, Θ. Ε. Ο. Δ. grana legiſſe

giſſe viderunt, ambigua tamen habita eſt ſignificatio. Nam vel Theodoſius, vel Theodorus, vel Theodotus deſignari putabatur. Ea re cognita, ut ſupra diximus, Valens multos iis nominibus præditos, ſibi ſuſpectos, ſuſtulit, ipſis etiam divinatoribus quæſitis.

200. Johannes Fauſtus, turpiſſima beſtia, & cloaca multorum Diabolorum, Cacodæmonem canis ſpecie circumduxit. Wittemberga, cum edictum principis, de capiendo ipſo, promulgatum eſſet, evaſit. Sic Norimbergæ, cum pranſurus accubuiſſet, æſtuare cœpit, ſtatimque ſolvens hoſpiti quod debebat, abiit. Vix portis egreſſus erat, adſunt lictores, & de eo inquirunt. Fatis tandem urgentibus, cum in pago Wirtembergenſis Ducatus mœſtus admodum ſederet, quæſivit ex eo hoſpes, quæ mœroris cauſa eſſet? Reſpondit: Ne hac nocte terrearis, etiamſi ingentem ſtrepitum, totiuſque domus quaſſationem audias: Manè in conclavi ſuo exanimis, inverſa cervice, jacuit. *Talia nimirum præmia Satanas ſuis cultoribus ſolet reddere.*

201. Anno 1323. Fridericus Auſtriacus, Imperatoris titulum ſibi vendicans, adverſus Ludovicum Bavarum Imperatorem grave geſſit bellum, in quo captus Fridericus, triennio in cuſtodia detentus eſt. in arce vi-

cina oppido celebri ad Nabum fluvium Naburg. Interim Magus quidam Ducem Leopoldum, Friderici fratrem, accedens, promittit, se fratrem ejus Fridericum è custodia liberaturum, curaturumque ut intra horæ spacium salvus in Austriam deducatur. Leopoldus ingentia munera Mago isti pollicetur, quatenus id efficiat. Constituta itaque nocte, uterque circulum incantationibus magicis designatum ingressus est: Magus per suas adjurationes Spiritum accersit, qui in peregrini hominis specie apparens, mandatum adducendi Fridericum accipit, aitque se quidem facile & liberaturum & adducturum Ducem Fridericum, quatenus ille sequi non recusaturus sit. Protinus itaque noctu Spiritus captivum principem convenit, Frater inquiens, tuus Leopoldus, me huc misit, ut te è custodia liberem. Quare properè surge, & equò huic inside, teque evestigio ad fratrem tuum abducam. Ad quæ respondit Dux Fridericus: Quis es tu? Ne queras quis sim, ait spiritus, sed citra aliquam dilationem equum conscende, quatenus ex hac custodia liberari desideras. Ibi ingens horror & pavor tam Fridericum, quàm reliquos, qui cum ipso unà erant, invasit: cumque sanctæ crucis signo se munirent, evanuit spiritus, & ad Magum vacuus reversus est. *Chronic. Hedionis lib.* 4.

202. Fe-

202. Ferunt anno Christi 1271. Johannem Teutonicum, Canonicum Halberstadensem, Magicarum artium adeò peritum fuisse, equo suo avectus, ternas Missas in Vigiliis Nativitatis Christi celebrârit. Primam Halberstadii, secundam Moguntiæ, tertiam Coloniæ. Multa de hoc Canonico scribuntur prodigiosa admodum, quæ per artem suam edidit.

203 Anno Christi 1272. Crucenatum ex inferiore Germania Magus admodum præstigiosus advenit, qui publicè, inspectante populo, in foro caput servo suo amputavit, idque post horam dimidiatam, corpori humi jacenti rursus imposuit. Visus est sæpe cum canibus in aëre sursum deorsumque ferri, magnoque excitato clamore, venationis effigiem repræsentare. Sæpe etiam visus est virum armis ferreis indutum, aliquando plaustrum vini, vel ligni, unà cum equis devorare.

204. Anno 1553. captæ sunt duæ incantatrices, quæ per tempestates, grandinem & gelu, frugibus calamitatem inferre conatæ fuerant. Furto rapuerant istæ mulieres alterius vicinæ infantulum, eum dissectum, ollæque injectum cocturæ. Divinitus autem accidit, ut mater infantulum quærens interveniret, atque in olla infantuli sui membra dissecta conspicaretur. Captæ ita-

que duæ pestes, & per torturam examinatæ, confessæ sunt, si coctio ista perfecta fuisset, secuturam inde fuisse tempestatem, adeoque glaciem omnibus terræ fructibus exitialem.

205. Anno 1558. in pago Ihenæ vicino Magus quidam, variis à Satana monstratis herbis, non paucos sanitati restituit, quin etiam quotidianum cum Satana commercium habuit, ejusque in curandis morbis consilio assidue usus est. Accidit autem, ut inter ipsum & vicinum ejus fabrum lignarium rixæ orirentur admodum graves, inter quas scommatibus aliquot acerbioribus Magi animum faber exasperavit. Elapsis deinde aliquot mensibus, faber in morbum periculosum incidit: Magum itaque rogat, ut oblitus præteritarum injuriarum, sibi gravi morbo conflictanti opituletur. Magus animum placatum simulans, dum operam suam ipsi pollicetur, interim illatas aliquando injurias ulciscitur, & potione ex radicibus & herbis venenatis cocta, ipsum uti jubet. Qua sumpta potione, faber infandos in corpore sensit cruciatus, iisque extinguitur. Uxor itaque fabri cum agnatis accusant Magum homicidii. Defertur causa ad senatum Ihenensem, Magus in vincula conjicitur, per tormenta examinatus, & homicidium hoc & alia scelera,

lera, quodque à vetula quadam in vicinia Hercyniæ ſylvæ Magiam ſuam didicerit, confitetur. Propter quæ flagitia palo infixus, & combuſtus eſt. *Manlius in Collectaneis.*

206. *Martinus Lutherus, cum prolixius aliquando verbis in maleficarum mentionem incideret, referebat*, matrem ſuam ab incantatrice vicina variis modis vexatam fuiſſe, ſic ut omnem ei humanitatem exhibere, adeoque precibus ejus benevolentiam ſibi conciliare neceſſe haberet. Nam infantulos ejus incantamentis lædebat iſta Venefica, ut inter continuos clamores tandem expirarent. Cumque in genere concionator quidam, veneficarum taxans impietatem ad eam alluſiſſet, incantamentis ſic infeſtatus & infectus fuit, ut nulla ſalutis via relicta, ipſi pereundum fuerit. Nam terram de veſtigiis ipſius abraſam, adhibitis incantamentis in fluvium abjecerat, citra quam ei ſuccurri non poterat. Et cum ex Luthero quæreretur, anne fieri poſſet, ut piis etiam & fidelibus talia eveniant? Reſpondit: Maxime. Nam anima noſtra ſubjecta eſt mendacio, & licet ea liberetur, attamen corpus morti & afflictionibus ſubjacet. Et perſuaſum ſane habeo, quòd & meæ ægritudines, ex permiſſu Dei per incantationes me infeſtent, Deus verò ſuos Electos conſervat, liberans eos ab his malis.

207. Duæ incantatrices in diverſorio urnas duas aquæ plenas ſepoſuerant, cumque circa veſperam conſilia inter ſe conferrent, frumentóne an vino calamitas ſit inferenda. Forte hoſpes earum conſultationem audiit, arreptaque urna utraque, clam ad lectum, in quo cubabant, acceſſit, & aquam ſuper maleficas in lectum effudit, qua protinus in glaciem mutata, illæ extinctæ ſunt. *Ad quæ Lutherus:* Satanæ, inquit, magna eſt potentia in iſtis veneficis. Nam duobus modis Satanæ & maleficis poteſtatem facit Deus in homines graſſandi: primum in impios, ut eorum peccata puniat: Deinde in pios & fideles, ut probet eos, num in fide conſtantes perſeveraturi ſint. Nam abſque permiſſu Dei Satanas nullum detrimentum homini afferre poteſt: Ipſemet enim Dominus ait: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Et Chriſtus: Citra voluntatem patris ne pilus quidem de capite veſtro decidet.*

208. Alexander VI. cum Cardinalis eſſet, noctes dieſque in eo totus erat, quomodo Pontificali potiretur dignitate, utque hujus voti ſui commodius redderetur compos, ad Satanicam Magiam animum adjecit, operaque alterius Magi rem eò deduxit, ut cacodæmoni obedientiam polliceretur, quatenus quicquid ex eo quæſiturus eſſet, ad ea reſponderet: decernebatur etiam, quando-

quando & ubi, in qua item ſpecie, nempe Protonotarii, comparare debeat. Conſtituto itaque die, Satanas Protonotarii aſſumpta ſpecie adeſt, quis eſſet Alexandro indicat, ſeque ei, quicquid interrogaturus ſit, relaturum promittit. Quærit ille, Num Pontificalem dignitatem obtenturus ſit? Quod cum Satanas affirmaret, porrò quærit ille: Quam diu ſit in tali dignitate regnaturus? Ad quæ Satanas eo modo reſpondebat, ut octodecim annis Pontificatum ſibi promitti Alexander intelligeret. Verum undecim tantum annis regnavit, & diebus octo. Elapſis undecim annis, in morbum incidens, unum ex miniſtris ſuperius conclave ingredi jubet, librumque menſæ impoſitum, in quo Magicæ docebantur artes & præſtigiæ, ſibi offerre jubet. Miniſter aſcendens, apertis foribus, ibi Satanam in ſella Pontificis ſedentem, Papalique ornatu amictum, offendit: quo Spectro territus, recedit, & Papæ quæ viderit renunciat. Papa hæc audiens, eum denuo aſcendere cogit, viſurum, num adhuc Satanibus ibi Papa appareat. Reverſum miniſtrum Satanas eodem adhuc ſedens habitu compellat, quid ſibi velit, ex eo quærens? Reſpondit Miniſter: Se ingreſſum, ut librum Papæ tradendum afferret. Ad quæ Satanas: Quid Papam dicis? Ego Papa ſum. Hæc cum ex miniſtro ægrotans Papa audi-

visset, vehementer territus, quorsum jam res suæ tenderent facile intellexit Itaque in interius conclave se deportari jussit. Quò ubi delatus est, protinus Satanas subsequitur, assumptaque veredarii specie, cum impetu fores pulsat, intromissus, Papam lecto affixum accedit, tempus elapsum esse indicans, aliò ex hac vita ipsum vocari. Unde contentio inter eos orta est, ex qua ii, qui lecto astabant, facilè agnoscebant de annorum numero ipsis certamen esse. Verum Satanas evidentius ipsi explicata numerorum ratione abiit. Brevique pòst, ipse quoque Papa, spiritum suum reddidit.

209. *Retulit Martino Luthero Georgius Spalatinus.* 1538. virginem quandam inter plorandum lachrymarum loco, sanguineas guttas emisisse, idque ex incantatricis cujusdam malitia effectum, qua præsente virginem, licet eam non conspiceret, hujuscemodi lachrymas effudisse. Ad quæ Lutherus: Nullam hic pœnarum, ait, dilationem esse conveniebat, nec Jurisconsultos, qui nimis evidentia urgent testimonia, audiendos. Porrò hæc addebat: Oblatus, inquit, mihi intra hos dies casus fuit, concernens conjuges. Maritum suum Veneno interimere uxor conabatur, qui sumto veneno, lacertas per vomitum reddidit. Cumque mulier per tormenta hac de re [examinare-]

tur,

tur, nulla ex ea confeſſio extorqueri potuit. Veneficæ enim illæ mutæ ſunt, tormenta nihili pendunt, adeoque Satanas ipſe ora eis obturat. Cum verò res ipſa veneficii eas convincat, utique exemplum, ut aliis eſſent terrori, in ipſas ſtatuendum erat. *Ex colloq. Lutheri.*

210. Ante annos aliquot ſuſpenſus eſt Magus, qui bis antea ſuſpenſus eſſe ferebatur, verum in cruce eo evaneſcente, ſtramina in faſciculum convoluta pependerunt. Idem cum vendidiſſet cuidam inſignem caballum, monebat eum, ne ei inſidens, feſtinaret aquas ingredi. Unde major emptorem inceſſebat cupido inveſtigandi cauſſam, cur aquas cum equo ingredi venditor ſibi vetaret: protinuſque caballum merſare fluvio volens, aquas ingreditur: ſed in mediis undis jam hærens, faſciculo gramineo ſe inſidere animadvertit. Quare excandeſcens ira, anhelus ad præſtigiatoris hoſpitium contendit, qui emptor defraudati adventum præſentiens, in ſcamnum reclinato corpore ſomnum ſimulat. Emptor in hypocauſtum ſeſe irruens, crus illius arripit, quod dum vehementius attrahit, præſtigiatorem violenta raptatione excitaturus, è corpore ſibi viſus eſt evellere. Territus itaque, projecto in terram crure, properè aufugit. Idem præſtigiator perſæpe venditis porcis,

qui in fasciculos deinde stramineos mutati sunt, hominibus imposuit. Tandem verò, divina justicia eum ad supplicium attrahente, Neoburgi cum duabus mulieribus (quæ ejus erant complices, nemineque observante, bona aliena furto ad se pertrahere, diabolicis usæ præstigiis, poterant) captus, & in vincula conjectus est. Mulieres istæ, & aliam quandam opulentam fœminam, quæ honestæ matronæ famam obtinuerat, ejusdem secum sceleris, tum in furando fallaciæ, tum fornicationis, quam cum præstigiatore exercuerit, ream esse confitebantur, quæ itidem in vincula conjecta est. Præstigiator primum inter tormenta quamvis gravissima, nihil est confessus. Cum autem indicasset, sibi & artem & spiritum in crinibus hærere, undiquaque iis detonsis, scelera confessus est, paucisque diebus post, primum duæ mulieres, deinde & Magus suspensi sunt.

211. Horrenda, & inprimis miranda exempla de potestate Satanæ, quam per organa sua, Maleficas, exerit, *in Malleo Veneficarum* ob oculos nobis ponuntur. Quamquam autem magna Satanæ est potentia, adeoque cum propter peccata & incredulitatem hominum ei permittitur, ut pro sua malitia in homines sæviat, tum ipsi etiam Deo nonnunquam placet, suos tentare &

pro-

probare. Attamen certi nos ſumus, etiam pilos capitis numeratos eſſe, nec ullum abſque voluntate Dei defluere: Ideoque facilè quatenus peccata vitantes in fide & precatione firmi conſtanteſque perſeveraverimus, adverſus has Diaboli inſidias potentiamque munire nos poterimus. Verum quoniam præcipuè ſub Papatu ingentem ſibi potentiam per maleficas oſtendit Satanas, nec hodiernum in diem quieſcit: ideo ex præmemorato libro, exempla aliquot, per quæ, Satanæ quanta ſit potentia, tum quanto erga humanum genus flagret odio cognoſcatur, hic modo recenſere viſum eſt. *Qui volet magnam eorum copiam in dicto autore evolvat.*

212. De fœda iſta commixtione, quæ maleficis eſt cum Diabolis, vel loqui nefas eſt. Quiſquis enim ſcire deſideraverit, quomodo cum Diabolis turpes iſtæ peſtes & beſtiæ ſe commiſceant, ſæpe etiam deformes partus edant, & Satanica prorſus opera exerceant, *is præter prædictum Autorem legat Auguſtinum, libro tertio de Civitate Dei, capite 2.*

213. Ratisbonæ, è duabus maleficis, quæ ambæ combuſtæ in cineris vertebantur, una confitebatur, eaque balneatrix, ſeſe à Diabolo compulſam varias iniiſſe vias, viri cujuſdam honeſti & prædivitis filiam, virgi-

nem castam, seducendi, ut cum Satana nefando coitu misceretur, eamque tandem sibi rationem visam fuisse commodissimam, ut virginem die festo invitaret in conclave suum, ubi Dæmon, in forma speciosi juvenis, cum ea colloquia misceret. Id cum sæpius attentasset, virginem sanctæ crucis signo se munientem, conatus hos semper reddidisse irritos.

214. Alia virgo in Diœcesi Argentinensi, cum die Dominica in paternis ædibus sola moraretur, accessit eam vetula quædam illius oppidi, quæ inter complura verba scurrilia eam ultimò hortata est, ut sese in locum, ubi formosissimi juvenes omnibus istius oppidi hominibus cogniti, congregati essent, sequeretur. Puella fœdis verborum illecebris decepta, vetulam in domum ejus sequitur Quam cum ingressæ essent, vetula puellæ ait: Ad superiorem cameram, ubi juvenes, de quibus dixi, morarentur, ascendemus, sed cave te signo crucis munias. Puella se dicto audientem fore cum recepisset, vetulam per gradus sequitur, interim terrore quodam correpta, se precibus Deo commendat, signo crucis simul se muniens. Quod evanescentibus Dæmonibus facile sensit vetula, torvoque vultu pessima quæque puellæ imprecata, eam ædibus extrusit. *Ibidem.*

215. Con-

215. Confessa quoque est balneatrix ista, cujus meminimus, se itidem à vetula quadam seductam, Dæmoni, quem in juvenis specie in via obvium habuisset, corpus suum prostituisse, cum ille in omnibus rebus promptam detulisset operam, paratumque semper officium: seque octodecim deinde annis, cum fidei abnegatione, Diabolicis spurcitiis inservîisse.

216. In Diœcesi Brixiensi, juvenis Puellæ cujusdam amore tenebatur, quæ ut matrimoniali copula ei conjungeretur, vehementer instabat. Verùm juvenis nescio qua causa motus, ea spreta, aliam sibi uxorem despondit. Cum qua nuptias celebrans, pristini amoris non omnino immemor, amasiam illam priorem ad nuptias quoque vocat, quæ comparere haud detrectavit. Cum autem matronæ & virgines honestæ sua offerrent munera, ipsa quoque impudens bestia prodiit, sublataque manu ad sponsam ait: Ab hoc die parum admodum prospera frueris valetudine. Quæ quidem verba tum non magni æstimabantur, cum impudentis scorti nota esset levitas. Finitis autem nuptiis, nova nupta veneficiorum vi omnium membrorum vires amisit, & per decenniũ afflictissima mulier lecto affixa, vitam egit ærumnosissimam.

21[illegible] [illegible]es quidam illustri genere Westraviensis territorii, in finibus Argentinensis

ſis Diœceſis, cum uxorem duxiſſet illuſtri loco natam, eam, naturalibus ad procreandam ſobolem viribus per veneficia privatus, cognoſcere haud valuit. Elapſo jam à nuptiis triennio, dum propter expedienda quædam negotia civitatem Metenſem transiret, forte ibi incidit in mulierem quandam, quæ ante annos aliquot, priuſquam uxorem duxiſſet, ejus fuerat concubina, quam ille viſam, nihil mali de ea, vel de veneficiis, quibus affligeretur, ſuſpicans, blande priſtini amoris recordatus alloquitur, & quomodo res ejus haberent, ecquid bellè valeret, ex ea ſciſcitatur. Illa pietatem Comitis animadvertens, viciſſim eum de ſui corporis valetudine interrogat, quo reſpondente, & benè & proſperè ſibi cuncta ſuccedere: Illa attonita paulum ſiluit. Quod ubi ſenſit Comes, blandis eam verbis ad confabulandum invitat. Quæ de ſtatu uxoris quærit: & illam belle ſe habere reſpondet Comes. Rurſus illa, Num liberos etiam ex ea ſuſtuliſſet quærit? Ibi Comes, Tres, inquit nati ſunt mihi pueri maſculi, quolibet anno filium unum genuit. Ibi magis ſtupefacta illa ſiluit. Comes autem, rogo te chariſſima, inquit, cur accurratè adeò de rerum mearum ſtatu inquiris, nec enim dubito, quin meæ felicitati gratuleris. Tum illa: Verè gratulor, ſed maledicta ſit Vetula

ista, quæ sanctè juravit, effecturam se veneficiis suis, ut carnalem actum cum uxore nequaquam exercere possis. Cujus rei indicium tibi præbebit puteus, qui est in medio Curiæ vestræ, in quem conjecta est olla, veneficiis referta, de qua certò affirmabat vetula ista, fore, ut quam diu ibi lateret, coëundi potentia tibi deesset: Sed vana fuisse omnia nunc demum intelligo & gaudeo. Comes his auditis, re callidè dissimulata, properè domum contendit, puteumque jubens exhauriri, ollam reperit, qua exusta, vires suas pristinas recuperavit. *Ibidem. De modo, quo membra virilia maleficæ auferre solent, lege in Malleo veneficarum cap. 7. parte 2. Nullo modo credendum est, talia membra avelli, aut segregari à corporibus, sed arte præstigiosa per Dæmonem, ut nec videri aut tangi valeant, occultari.*

218. In oppido Bresiaco Basiliensis diœceseos, juvencula, quæ deinde conversa est, per materteram suam veneficarum cœtui aggregata fuit. Deducebatur à matertera (quæ Argentinæ combusta fuit) in superiorem domus cameram, ubi quindecim juvenes viridi amictu insignes una erant. Ibi ad puellam ait vetula: Elige tibi ex his quem volueris, & ipse se tibi sponsam assumet, quod cum illa recusaret facere, graviter vulnerata tandem acquievit. *Ibidem cap. 2.*

219. In

219. In Basiliensi diœcesi plebanus in villa *Oberweiler*, qui ejus erat opinionis, nullas esse in mundo maleficas, festino cursu pontem transiturus, obviam simili importunitate quandam vetulam habuit, quam, dum ei cedere nollet, de ponte in lutum detrusit. Unde indignata vetula, in verba contumeliosa prorupit, inquiens: *Pfaff*, impunè haud sic auferes. Quæ verba cum ille floccipenderet, nec satis intelligeret, domum reversus, noctu infra cingulum ita enervatus est, ut lecto surgere nequiret: cumque à duobus, quoties vel ad Ecclesiam vel ægrotos accederet, sustentari necesse esset. Quæ afflictio cum durâsset triennium, vetula ista, quam suspectam non immeritò habebat, in morbum incidit. Sacerdotem itaque accersi jussit, ut ei peccata sua confiteretur, qui licet primum id facere recusaret, persuasus tamen à matre sua, per duos villanos inter brachia sustentatus, domum ejus accessit, eamque peccata confitentem audit. Cum autem inter confitentem nullam de veneficio mentionem fecisset, peracta confessione ad Sacerdotem ait: Scisne à quo effascinatus, corpore incolumi uti nequeas? Cumque blandè responderet Sacerdos, se nescire: intulit illa: Tu me suspectam habes, nec immeritò. Malum enim, quo conflictaris, tibi intuli, eò quòd ponte

ponte me dejectam luto intrusisses. Verum hora mihi præfinita jam adest, efficiam itaque, ut paucis diebus à morte mea sanêris. Quod ita evenit, nam illa juxta statutum à Dæmone terminum obiit, & infra triginta dies Sacerdos nocte quadam sanum se reperit. *Ibidem.*

220. In diœcesi Lausanensi, quidam maleficus, vicini domum gravi sterilitatis plaga affecerat. Non solum enim omnia jumenta & pecora, aliaque domestica animalia infœcunda erant, sed & materfamiliâs septies abortum passa erat, fœtu in utero per malefici istius hominis veneficia interempto. Cùm denique capto quæstiones adhiberentur, fassus est, serpentem subter limen ostii domus defossum esse, quo amoto, plagam cessaturam, Quod cum factum esset, fœcunditas universæ domui restituta est. *Ibidem cap. 6.*

221. In oppido *Reichshoffen*, viri præpotentis uxor, cum impregnata esset, obstetricem aliquot septimanas ante partum ad se recepit. Famosissima autem in eodem oppido erat venefica, à cujus congressu & colloquiis ut sibi caveret gravida, ab obstetrice monebatur. Verùm interjectis aliquot diebus, cum animi gratia castrum egressa, mulieres quasdam in convivio congregatas accessisset, advenit & malefica ista, ventremque

que Dominæ, quasi salutationis gratia, ambabus manibus tetigit, subitoque vehementi cum dolore fœtum moveri in utero sensit. Territa itaque domum rediit, & obstetrici, quid sibi accidisset, narravit: Quæ consternata, Heu puerum amisimus, exclamavit. Quod, uti prædixerat, factum est. Nam nec abortum integrum, sed paulatim frusta, jam capitis, jamque pedum & manuum peperit. *Ibidem.*

222. In oppido quodam diœceseos Argentinensis, cujus nomen reticeri modestia postulat, cum domi suæ quidam ex inquilinis ligna secaret, ecce catus portentosæ magnitudinis de improviso ipsum impetiit, quem cum ictibus abigeret, en alius immanior se priori jungit, adversus quos dum acrius pugnat, tertius quoque accedit, ita cum tribus immanis sævitiæ felibus tantis pugnat viribus, ut è summis, in quas reductus erat, angustiis, non nisi vulneratis illis & in fugam actis, liberaretur. Quibus abactis, dum laborem suum persequitur, ecce duo accedunt lictores, eumque comprehensum ex judicis, qui gravi irarum æstu commotus, nec conspectum ejus tolerare poterat, mandato, in terrum carcerem abjiciunt. Necquicquam miser crebro ejulatu & gemitu suam testatur innocentiam. Judicisque ira indies augescit, clamitantis nefarium

rium hominem ſcelera, quæ commiſiſſet, agnoſcere nolle. Triduum jam erat elapſum, cum Judex crebrò aliorum inſtinctu captivum Senatui judicandum offert. Productus ad Senatum cum eſſet, Judex eum intueri minimè ſuſtinuit. Ille verò in genua procumbens, audiri ſe obſecrabat. Ibi graviter eum judex increpabat, ut qui paucis ante diebus tres primarias ejus oppidi matronas vulnerâſſet, nec tamen ſcelus perpetratum velit agnoſcere. Quæ miſer audiens, ſe quoad vixiſſet, nullam unquam ulli mulieri intuliſſe injuriam teſtatur. Contra intonat Judex, factum eſſe notorium, graviter læſas mulieres decumbere, membriſque omni ex parte luxatis, nec vel latus propriis viribus mutare poſſe. Ille rurſus mulieres á ſe læſas eſſe negat, ſed memini, inquit, me eo die, quo comprehenſus, & indicta cauſa in carcerem conjectus ſum, à beſtiis impeti, quas à me, quantis potui viribus, abegi. Quibus ejus verbis obſtupefacti qui aderant. A quibus, inquiunt, beſtiis? Ibi omnem ordine rem, ut geſta erat, recenſet, detectaque veritate, ut honori matronarum conſuleretur, rem omnem ſilentio premi petunt judices. *Ibidem cap.* 9.

223. In diœceſi Baſilienſi, in confinibus partium Lotharingiæ & Alſatiæ, vir integræ

græ famæ verbis asperioribus in mulierem maleficam invehebatur. Illa indignata, vindictam se brevi de eo sumpturam interminata est. Quas ille minas licet parvipenderet, eadem tamen nocte pustulam collo accrevisse sensit, ex qua cum eam fricaret, tumor totam faciem & collum occupavit, corpusque horribilis lepræ species defœdavit. Sic affectus, cum vetulam de veneficiis suspectam haberet, accersitis amicis & consulibus, rem omnem minasque imprimis vetulæ exponit. Quid multa? Mulier capitur, adhibitis tormentis examinatur, crimenque fatetur: adhæc Judici diligentius de modo & causa inquirenti, Cum ira, inquit, fervens ob dicta contumeliosa, quibus ille me aggressus fuerat, domum reversa essem, offendi ibi spiritum malignum, causam tristiciæ ex me quærentem. Cui cum singula enarrâssem, & de vindicta apud eum instarem, interrogavit Dæmon, quo ergo malo hominem affici velim? Respondi, vellem ut facies ejus inflata, tumore perpetuo defœdaretur. Ibi, ait, Dæmon à me digressus plaga multo fœdiore, quàm petiissem, hominem percussit. Quod crimen ubi fassa est, damnata in cineres fuit redacta. *Secunda parte cap.* 11.

224. In diœcesi Constantiensi inter Brisacum & Friburgum mulier leprosa multis

audientibus referebat. se motis cum muliere alia rixis, cum nocte jam ingruente domum reverteretur, à calido sufflatam fuisse vento, qui ex opposita domo, quam mulier, cum qua susceperat contentionem, incolebat, ferri sibi visus esset, protinusque lepra pessima, à qua liberari non possit, infectam esse. *Ibidem*.

225. In diœcesi eadem, & territorio Nigræ sylvæ malefica, cum per struem lignorum à carnifice de terra sublevaretur, illa ad carnificem conversa, Dabo, inquit, tibi mercedem: Et simul cum his verbis in faciem Carnificis sufflans, totum ejus corpus fœda lepra percussit, ex qua paucis post diebus extinctus fuit. *Ibidem*.

226. Oeniponti mulier honesta, retrò domum cum viridarium vicinæ horto contiguum haberet, vicinamque frequenter, nec sine damno, eò penetrare deprehenderet, nec tamen cum ea, quam de maleficiis suspectam habebat, rixari auderet, illa sponte magna cum impudentia advolans, Tune, inquit, suspectam me habes de transitu per hortum tuum? Cui altera, cum malefica rixari horrens, placidè his tantum verbis respondit: Gressus, inquit, in gramine, damna ostendunt. Ibi illa indignata, rixandi occasionem sibi nullam dari, cum murmure discessit. Paucis deinde elapsis diebus, altera

altera illa mulier immanissimis doloribus ventris, acutissimisque ex utroque latere torsionibus affligitur, adeò ut continuis doloribus tantum non confecta, indesinenti vociferatione & ejulatu vicinos omnes inquietaret. Cumque multi confluerent, qui eam consolandi gratia invisebant, inter cæteros & figulus accessit, qui cum vicinæ veneficia explorata haberet, & morbi hujus causam non aliam esse, quàm veneficia deprehenderet, jussit maritum afflictæ mulieris rimari, nunquid veneficiorum sub limine ostii inveniretur. Ibi inter varia veneficia cerea quoque imago, palmæ habens longitudinem inventa est, quæ undique perforata, duabus etiam acubus per transversum ex utroque latere transfixa erat, quibus veneficiis amotis, & in ignem conjectis, mulier à gravissimis illis punctionibus liberata est. *Capite* 12.

227. In Argentinensis diœceseos oppido Zaberino, deferebat ultrò operam suam in partu & puerperio obstetrix malefica mulieri cuidam piæ & honestæ, quæ partui jam vicina erat. Illa autem maleficiis infamem esse sciens, tam quidem placidis verbis eam à se dimittit, operam ejus sibi non ingratam fore simulans, instante deinde partu, ea neglecta, obstetricem accersit aliam. Ibi illa fœmineas iras pectore concipiens, no-

ctu,

ctu, elapsis à partu diebus octo, cum aliis duabus mulieribus, puerperæ cameram ingreditur, lectoque appropinquat. Puerpera gravi dolore perculsa, dum maritum alta voce inclamare nititur, & linguam & singula membra stupere sentit. Venefica ergo, cum in medio duarum mulierum staret, Ecce, inquit, hæc pessima me obstetricem assumere dedignata est. Quod inultum haudquaquam feret. Duæ verò istæ à latere stantes, pro ea intercedebant, Nunquam, inquientes, alicui ex nostris nocuit. Illa rursus: Quoniam hæc suis me intestinis turbavit, vicissim ego intestina ejus turbabo. Veruntamen in vestri gratiam per semestre spacium differetur pœna: & hæc dicens, ventrem puerperæ manu tetigit, cui interim intestina videbantur, quasi è ventre extrahi, iisque nescio quid involvi. Digressis deinde istis mulieribus, puerpera paulatim recuperatis viribus, maritum vocat, eique rem gestam exponit. Ille uxorem consolatur, bonamque spem fovere jubet, inania enim hæc esse terriculamenta, qualibus frequenter puerperæ infestari soleant. Cui illa respondens: Cruciatuum, inquit, dilationem per sex menses promisit, iis elapsis, si nihil tum mali percepero, tuæ acquiescam sententiæ. Erat præterea illi filius Archidiaconus, cui itidem, quo terrore perculsa

fuisset, exposuit. Evolutis deinde sex illis mensibus, internorum viscerum tortura tanta eam invasit, ut dies noctesque citra ullam respirationem aut quietem, immanes vociferationes & ejulatus, miserandum in modum doloribus continuaret. Nec tamen inter ineffabiles istos cruciatus Dei oblita est, cujus cum sedulò imploraret auxilium, ab eo exaudita & liberata est. Cum enim die quadam ad exonerandam alvum secessisset, subitò omnis illa immundicies è corpore prorupit. Ibi accersito filio & marito: Jam, inquit, non inane fuisse Spectrum aut terriculamentum, quo in puerperio perculsa fueram, apparet. Quis unquam vidit spinas, ligna, ossa, me comedisse? excreverat enim spinas rosarum longitudinem palmæ habentes, tum ligna, ossa, aliaque complura, unde infanda illa tormina, & punctiones oriebantur. *Ibidem cap.* 3.

228. Eo vesaniæ & impietatis veneficas adigit Dæmon, ut suos etiam liberos, vel infantes quosvis alienos, Dæmoniorum Principi horrendis execrationibus offerant, quæ earum malitia hunc in modum detecta fuit. Mulier malefica, cum partus tempore nec obstetricem, nec alias ad se accerseret mulieres, unius filiæ suæ contenta opera, maritus id demiratus, se clàm in domo abscondit, exploraturus, quid rerum uxor cum

cum filia sola moliretur: Ibi horrendos & sacrilegii & oblationis ritus conspexit. Videbat infantem nullo hominis auxilio fultum, sed Dæmonum vi per instrumentum appendiculi, ex quo ollæ in foco suspenduntur, ascendere, & quidem Satanico vultu deformem: Mater interim verbis horrendis Dæmonem invocabat, ritibus usa nefandis. Quod ubi attonitus observavit, acriter institit, ut citra dilationem ad Baptismum deportaretur infans. Assumptis itaque duobus vicinis, quibus clam rem, ut gesta erat, detexit, unà cum filia, quæ infantem gestabat, & mulierculis aliquot ad proximum pagum, in quo parochialis erat Ecclesia, tetendit. Cumque pontem transituri essent, Pater stricto gladio in filiam irruit: Nolo, inquit, ut per pontem infantulum transportes, sed effice, ut per se in ulteriorem ripam gradiatur: quod si recusas facere, meis his submergêre manibus. Mulierculis omnibus hanc viri violentiam demirantibus, ille acrius multò institit, donec coacta filia Dæmonem invocaret, infansque nemine deferente, in ulteriore ripa sisteretur. Baptizato deinde infante, cum per testes maleficii convincere posset filiam, jamque purgationis tempus elapsum esset, & uxorem & filiam accusat: Magistratus utramque comprehensam, pessimique sceleris convi-

ctam in cineres redegit. *Ibidem.*

229. In partibus Sueviæ, Villanus cum per agros unà cum filia sua, quæ vix octo annorum puella erat, erraret, segetemque contemplatus, dixisset: O si tandem pluvia irrigaretur terra, Puella audiens verba patris, ex animi simplicitate: Facile, inquit, si pluviam desideras, eam procuravero. Pater filiæ verba miratus, unde, inquit, ea tibi facultas est: Puella perfacile sibi esse subjicit, non solum pluvias, sed & grandines & tempestates concitare: Idem enim se didicisse ex matre, quæ commiserit se Magistro, quem singulis horis ad quævis postulata præsentem habere possit, matrem autem prohibuisse, ne cui id revelaret. Pater territus, vidistine, inquit, Magistrum istum? ibi rursus puella: vidi, inquit, frequenter ad matrem introëuntes & exeuntes viros quosdam, quos, mater ait, Magistros esse, & fautores nostros. Rursus ergo pater: An illa hora grandinem excitare posset, inquisivit? Maximè, inquit puella, si pauxillulum aquæ in promptu esset. Pater deduxit puellam ad torrentem, Age, inquit, jam effice pluviam sed quæ nostrum tantummodo agrum irriget. Nec mora, invocato Magistro suo, puella id effectum reddidit. Pater id cernens, Fac, inquit, & grandinem, sed tantum super unum ex agris nostris. Quod itidem cum

præ-

præstitisset puella, pater de maleficiis uxoris suæ certior factus, eam apud Magistratum accusat, & convicta mater sceleris, ignis supplicio addicta fuit. Puella in pietatis studio exercitata, è Satanæ cassibus erepta est. *Ibidem*.

230. In oppido *Fach*, Judex cum lictoribus injunxisset, ut maleficum comprehenderent, & ad supplicium raperent: illi tanto fœtore sunt deterriti, tantusque omnia corporis membra tremor pervasit, ut omnem comprehendendi hominis spem abjicerent. verum Judex (nomen ei Petro erat) acrius instans, lictores denuò exhortatur, ut collectis viribus, manus omni vi injicerent malefico, fatalem enim horam jam adesse, qua scelerati hominis maleficia detecta puniantur. Sic repressis & victis Satanæ effascinationibus, maleficus captus, dignas scelerum suorum pœnas luit.

231. Alibi cum super lignorum struem malefica alligaretur, in carnificis faciem sufflavit, qui protinus concidit, & extinctus est: pari modo & alterum peremit carnificem. Tertius cum diligentius sibi caveret, sic tamen ejus halitu læsus fuit, ut tota ipsius facies intumesceret, hinc etiam luminibus orbaretur, brevique post vitam cum morte commutaret.

232. Quanta etiam Dæmonum sit poten

 tia

tia in affligendis brutis animalibus, pecoribus & jumentis, quomodo lac suffurentur, quomodo tempestates conciteɲt, *in decimo quarto, & decimo quinto capite prædicti Authoris exponitur.* Exempla sunt admodum horrenda, nec consultum plura eorum commemorare. *Historia Iobi evidenter testatur,* quanta sit tum potentia, tum malitia istius immundi Spiritus.

233. Duo cum essent fratres, quibus mediocres à parentibus relictæ essent facultates, Alter eorum Monasticam vitam ingressus est, alter verò uxore ducta, hospitibus excipiendis vacans diversorium aperuit, qui cum divitiis colligendis inhiaret, omne genus fraudis exercuit, mensuraque injusta usus, tum homines tum jumenta defraudavit, adeoque pabulum præsepio impositum clam rursus suppilavit: interim plurimum res ejus familiaris laborare cœpit, & quo majore ipse studio opibus cumulandis intentus esset, eò graviorem omnium facultatum jacturam faciebat. Quem cum tandem frater, qui Monasticæ vitæ studiosus erat, accessisset, cum eo paternarum facultatum divisionem facturus, ille fratrem rogat, ne adversus se hac vice causam istam de bonorum divisione suscipiat, eò quòd summa oppressus inopia, gravissimam bonorum omnium jacturam fecerit, nec prodesse sibi ullum

ullum fraudis genus, quod ob congerendas opes erga hoſpites exerceat. Quibus auditis, Monachus, ô, inquit, frater mi, ſi vitam, reique familiaris rationem ſic inſtituis, prorſus tecum actum eſt. Talem enim foves hoſpitem, qui omnem tuam ſubſtantiam conſumit, quem ut videas, ſequere me in imam cellam, & quiſnam tuas facultates abſumat, facile oſtendam. Quo cum uterque deſcendiſſet, ſuis adjurationibus Monachus effecit, ut Satan ibi deliteſcens, videndum ſe fratri ſuo præberet. Nec mora, apparuit ibi beſtia horrenda & immanis, tantaque pinguedine obducta, ut ægrè non ſine magno molimine moveretur. Qua viſa, Monachus, ô quàm commodo, inquit, uſa es diverſorio: moxque ad fratrem converſus: En iſtam, ait, beſtiam tua fraude ſaginaſti, quidquid enim aliis fraudulenter ſuffuratus es, id beſtia iſta abſumpſit. Quare auſculta mihi, eſto fidus & apertus erga quoſvis, juſta & æqua utere menſura, neminem defrauda. Poſt quadriennium reverſus, paternas facultates tecum dividam. Monachi conſilio frater paret, & quantum anteà facultatibus defecerat, tantum jam proficit, brevique eam benedictionem Divinæ bonitatis expertus eſt, ut divitiis admodum largis frueretur. Elapſo deinde quadriennio reverſus eſt Monachus, ut quo in ſtatu res fratris ſui

essent, observaret, qui eum hilari & grata mente excepit, se ejus paruisse consilio indicat, rogans ut bestiam ante quatuor annos visam, denuo sibi ostenderet. Quare cum Monachus fratri grafiticaretur, bestiam rursus in cella delitescentem prodire jussit, quæ macilenta & tabida prorsus apparuit, sic ut vix ossa jam traheret. Ibi Monachus: En, inquit frater, hinc jam hospiti migrandum est, & de alio ipsi Domino dispiciendum. Quod si eam posthac usque rei familiaris rationem observaveris, largam Dei opt. max. benedictionem nusquam non experieris.

234. Nuper, *inquit Bodinus*, in Valle (hoc suburbii Laodunensis nomen) quædam malefica mulierem miseram gravissimè decumbentem sortibus liberavit, cum procidens in genua, demisso in terram vultu, Diabolum magno voce sæpius invocasset, ut curaret mulierem, & verbis aliquot enunciatis bucceam panis dedisset ei comedendum: atque hoc modo curata est. Quod quidem planè tantidem est, ac si ægrotans ipsa Diabolum de valetudine oravisset: itaque præstaret vel crudelissima omnium quæ unquam cogitari possint perire morte, quàm eo pacto curari. *Dæmonomaniæ lib.* 1. *cap.* 6.

235. Memini me Lutetiæ ante annos XX. in do-

in domo clariſſima videre adoleſcentem, qui intactum cribrum ſine alio naturali & latente modo, præſentibus multis honeſtis viris agitavit, enunciatis ſolummodo & recitatis ſæpius voculis aliquot Gallicis, quas hic placuit reticeri. Huic autem malignum Spiritum adfuiſſe eo demonſtratur, quod eo abſente alter idipſum enunciatis iiſdem vocibus tentavit facere, nec effecit quicquam. *Idem libro 2. cap. 1.*

236. Nemo jam Ruſticus neſcit, *inquit idem Bodinus*, uno verſu (quem nolo indicare,) è pſalmis pronunciato, quando lac premitur, non cogi butyrum. Fui Chellis Valeſiorum agro, cum parvulus à pedibus puer ancillæ impedimento eſſet, ne butyrum cogeret: ea autem interminante flagrum à Domino, ſi carmen non eximeret, fecit eodem verſu præpoſterè enunciato ac velut retexto, ut butyrum, (in quo totus ferè dies conſumptus) cogeretur. Si vel tantillum ſacchari indatur, butyrum non coagulari conſtat: hæc enim à natura eſt ἀντιπάθεια: eademque ratione ſi æris Cyprii aliquantum injiciatur in fornacem ferri, non liquatur ferrum, ſed abit totum in cinerem, quam ob rem fuſores accenſo igne, metuentes ne quid immittatur æris, in illud incumbunt, ne quis proxime caminum veniat.

237. Ars diabolica est, quam Δακτυλομαντείαν vocant, quæ fit annulo super aquæ cyathum posito, quam famosa quædam malefica, genere Itala, exercebat Lutetiæ, Anno M.D.LXII. nescio quas voces admurmurans, & interdum rem divinans, de qua consulebatur, etsi plærisque dabantur verba. *Ioachimus Cameracensis narrat* Hieronymum Moronem, ex quo Cancellarius Mediolani fuit, loquentem annulum, ac potius Diabolum, habuisse, qui tandem mercedem rependit hero suo dignam, & curavit eum abdicari. *Bodinus Dæmonoman. lib. 2. cap. 1.*

238. Ῥαβδομάντειαν Medicum Tholosæ exercentem vidi, & submissa voce aliquot verba murmurantem, ut ambæ unius virgæ extremitates oscula jungerent: sed nihil profecit, eos causatus qui intererant carere fide. Hoc facto, duo frustula ejusdem virgæ accipiunt, eaque de collo suspendunt curandæ quartanæ. *Ibidem.*

239. Ex omnibus sceleribus nullum extat frequentius passim, nullum propè perniciosius eo impedimento, quod novis conjugibus affertur: hoc vulgus dicit ligare ligulam, quod pueri quoque exercent palàm summa impunitate & licentia, nonnulli etiam gloriantur. Neque verò novum hoc institutum est: nam Amasin Ægypti Regem

apud Herodotum legimus fuiſſe vinctum, & impeditum ne rem haberet cum uxore ſua Laodice, donec carminibus ſolennibuſque precibus ſolutus eſſet. Concubinas quoque Theodorici Regis iiſdem ligamentis adverſus Hermambergam uſas eſſe, *Paulus Æmilius in vita Clotari ſecundi teſtatur.* Rident quidem Philoſophi Epicurei iſtud miraculum, veruntamen hi nodandæ ligulæ artifices, qui habentur paſſim, illos reddunt attonitos, ubi ſe experti ſunt, nulla arte mederi poſſe. Ideoque Canon: Si per ſortiarias, inquit, & maleficas artes, occulto ſed nunquam injuſto Dei judicio permittente, & Diabolo præparante, concubitus non ſequitur, ad Deum per humilem confeſſionem eſt recurrendum. Quo ex loco notari quatuor aut quinque axiomata neceſſe eſt: *Primum*, copulationem arte malefica impediri poſſe, quod omnes Theologi agnoſcunt uno ore, *& ipſe Thomas in librum quartum ſententiarum, diſtinctione* 24. ubi dicitur, vir reſpectu unius ſolum mulieris ac non aliarum nodari poſſe, *& cap. ultimo de frigidis. Secundum*, Id occulto fieri, ſed tamen juſto judicio permittentis Dei. *Tertium*, Id totum à Diabolo præparari. *Quartum*, ad Deum jejuniis recurrendum eſſe. Quod poſtremum caput apprimè notandum eſt, quia impietatis in eo laborare, ut (quod multi fa-

ciunt) diabolicis modis ſolvatur nodus: ſic enim ad Diabolum & Diabolicas ſuperſtitiones recurritur.

240. Inprimis verò illud eſt admirabile, quod pueruli magicarum ſortium imperitiſſimi, hanc artem pronuntiatis quibuſdam vocibus exercent, vinctaque ligula. De Rioleo generali apud Bleſenſes legato me audire memini, puerulum quendam in templo nodationem ligulæ ſub petaſo ſuo facientem à muliere fuiſſe perceptum, quo tempore conjugio duorum benedicebatur, cumque deprehenſum cum ſua ligula aufugiſſe. Pictavii quoque cum in magnis conventibus vices regii procuratoris gererem Anno M.D.LXVII. acta cujuſdam quæſtionis in Magos mihi ſunt tradita: quam cauſam cum meæ hoſpitæ, mulieri honeſtæ & bona exiſtimatione narrarem, illa tanquam iſtius artis doctiſſima, me & Jacobo Bauvaſio relationum actuario præſentibus, explicavit eſſe formas nodandæ ligulæ amplius quinquaginta, ſive ad virum conjugatum impediendum, ſive ad mulierem ſolummodo, ut alter alterius faſtidiens infirmitatem, adulteriis ſe pollueret: plærumque tamen virum illigari, vix mulierem. Ligari autem poſſe in diem unum, in annum, in æternum, aut quantiſper duratura eſſet ligula, niſi ſolverentur. Eſſe nodati-

nem,

nem, qua unus alterum deamet, neque redametur, sed odio sit vehementissimè: esse qua inter se amarent ardentissimè, sin ad congressum veniretur, alter alterum laniaret unguibus, & cæderet indignissimè: ut mihi fuit aliquando Tholosæ narratum, eo pacto fuisse virum mulieremque illigatos, qui post triennium reconciliati, pulchrám sobolem progenuerint. Et quod amplius mirer, narrabat mulier, dum vincta manebat ligula; tumores ei adnascentes veluti verrucas spectari, indicia, ut ajebat ille, liberorum qui fuissent editi, nisi occupasset nodatio: posse verò nodationem fieri ad procreationem intercipiendam, non ad copulationem prævertendam. Homines etiam affirmabat esse, quos nodare non possis, esse quos nodatio impediat ante conjugium, esse quos impediat conjugatos, sed difficilius. Præterea in hominibus ajebat ejectionem lotii impediri posse, ex eo non paucos emori. Sic comperi miserum quendam puerum propè enectum esse, tum impedimentum per eum qui infibulaverat, sublatum fuisse, ut mingentem palam puerum traduceret. Deinde verò post menses aliquot, Magus iste decessit de vita maniacus.

241, Cum in Pictorum agro hoc percrebuisset malum, Niorti capitalis Quæstor, cum vicinam suam nova nupta detulisset,

& accusasset ligati viri anno 1560. in obscurum carcerem eam rapi jussit, minatus ex eo nunquam egressuram esse, nisi solvisset virum, itaque post biduum captiva conjugatis concubitum imperavit, & Judex solutum esse audiens, è vinculis dimisit illam.

242. Illud observatione dignum est, neque penes Diabolum, neque penes Magos ipsius administros esse, ut alios sensus obligent hominesque à bibendo aut comedendo avertant, intercepta eorum facultate: neque similiter posse homini membrum ullum, præter virilitatem adimere, quod in Germania faciunt pudendis abditis, atque in ventrem contractis. *Ita Sprengerus, hominem Spiræ narrat*, cum se pudendis orbatum esse crederet, Medicos & Chirurgos ad se inspiciendum advocavisse, hos verò nihil omnino, ne ullum quidem vulnus percepisse: itaque hunc pacata deinde ea quam offenderat malefica, restitutum esse. *Alterum quoque exemplum affert civis Ratisbonensis*, qui Magam arripuit strangulaturus, eamque vi ad impedimentum solvendum compulit. *Hæc omnia Bodinus libro 2. cap.* 1.

243. Audivi ex Insulano Abbate Novalliorum Domino, qui jam legatione Constantinopoli à Rege fungitur, & ex nobili Polono cui nomen est Pruinski Legato in

Galliam, unum ex maximis Christiani orbis Regibus, avidum sui exitus cognoscendi, Jacobitam Necromantem ad se accersivisse, qui confecta Missa & sacrata hostia, primogenitum quendam decennem puerum ad hoc comparatum, truncari jussit capite: eo hostiæ imposito, certas voces pronunciasse, characteras quos scire non attinet adhibuisse, ac tum roganti quid vellet? caput duobus verbis respondisse, vim patior: Illico furibundum Regem indesinenter clamavisse, tollite caput istud: & in eo furore expirâsse. Hæc historia in toto Regno, ubi gesta est: pro certa & indubitata habetur, etsi quinque homines solum negotio interfuêre. *Hæc Bodinus.*

244. *Johannes Charterius, qui Caroli VII. conscripsit historiam* Guilhelm. Edelinum Sorbonæ Doctorem *narrat* Magicarum sortium fuisse damnatum pridie natalis Christi, anno 1453. confessum, se per noctem sæpe in Magorum conventus exportatum, Deo ibidem renunciavisse, Diabolum hirci figura visum adorâsse, & podici ejus oscula dedisse.

245. Vir quidam tenuis, cum uxorem interdum abesse noctu perciperet, bonamque noctis partem emanere, præterea dicentem, se aut ad deonerandam alvum egredi, aut ad lavandum. cum vicina sua ali-

quo-

quoties falsi evicisset, suspicionem concepit de perfida ejus libidine, & necem interminatus est, nisi locum, quò proficiscebatur, indicaret. Illa sibi à periculo metuens, rem, ut erat, confessa est, atque ut explores, & videas hæc ita se habere, inquit illa, si volueris, eodem venies: Tunc tradidit ei unguentum, quo se uterque inunxerunt, & pronunciatis aliquot vocibus, Diabolus eos Lochiis in arenarias Burdegalenses (quæ à Lochiis minimum quindecim dierum absunt) exportavit. Videns itaque vir, se in ignota Magorum, Magarum & Diabolorum (humana specie aspectus tamen horrifici) frequentia versari, dicere cœpit, Deus mi, ubi jam sumus? Hoc dicto, repente cœtus disparuit. Ille verò cernens nuditatem sui corporis, oberravit per agros nudus, donec manè rusticos invenit, qui ipsum in viam deduxerunt. Reversus Lochias, ad Quæstorem rerum capitalium contendit rectà, qui audita probè historia, fœminam prehendi jussit. Illa verò minutatim omnia quæ diximus, confessa est, & ultro agnovit peccatum suum.

246. Lugduni quoque ante paucos annos mulier potens comperta est, quæ surrexit de nocte, accendit lucem, arrepta pyxide, inunxit se, & post voces aliquot elata est: hos ritus fieri observans mœchus, qui

cum

cum ea cubuerat, lucernam capit, pervestigat undique: & ea non inventa, cum solam unguenti pyxidem reperisset, curioso animo exploraturus, quid unguentum posset, fecit prout fieri animadverterat, ita statim elatus, comperit se cum Magorum cœtu esse in agro Lotharingiæ, & consternatus est. Sed cum primum Dei opem imploravit, evanuit totus cœtus: Ille verò solum nudumque se comperiens, Lugdunum reversus est, & maleficam accusavit, quæ confessa rem totam, igne periit.

247. Idem quoque nobili cuidam viro non ita pridem ad Melodunum accidit, qui & molitoris verbis, & sua ipsius curiositate adductus, cœtum maleficorum adiit: sed quoniam perhorrescebat metu, quamvis non invocaret Deum, Diabolus maxima voce inclamavit, Quisnam hic metuit? Sic volente nobili viro discedere, ex oculis abscessit cœtus. Atque hic reversus indicare Magum statuerat, ille verò præmonitus, sibi consuluit fuga. *Bodinus Dæmonom. lib. 2. cap. 4.*

248. Apud Paulum Grillandum Jureconf. Italum legimus, qui de multarum maleficarum factis cognovit atque judicavit. Anno 1526. non procul à Roma rusticum extitisse, qui postquam nudam uxorem suam se inungentem vidisset noctu, sublatamque oculis

lis

lis domi non invenisset, eam postridie arrepto baculo non destitit percutere, donec rem ex veritate fateretur, quod illa faciens, veniam sibi dari postulavit. Hic veniam ea lege dedit, ut se in cœtum uxor deduceret. Ea postero die virum unguento suo curavit oblini, sic uterque insidentes hircis, pervenerunt in cœtum velocissimè. Virum autem uxor præmonuerat, à nomine Dei planè abstinendum esse, nisi per ludibrium, blasphemiamve diceretur. Hunc igitur in cœtu versantem mulier seorsim aliquantisper jussit consistere, ut mysterium totum cerneret, donec ipsa caput illius cœtus salutavisset ornatum principis amictu magnificentissimo, maximaque virorum & mulierum corona cinctum, qui honorem clientelarem singuli exhibuerunt domino. Hoc facto saltationem institui in orbem vidit ore extrorsum obverso, ita ut non viderent alter faciem alterius, quod in popularibus saltationibus receptum est: fortè eo consilio, ut alii non possint alios commodè observare atque agnoscere, quos illi indicent, si ad judicum manus pervenerint. Quod etiam Triscalanus Magus cui Rex Carolus IX. veniam dedit ut socios indicaret, adstante magna procerum turba exposuit Regi: Magos in suos conventus exportari, innumeras eorum adesse copias, qui adorant hircum, & poste-

& posteriores illius partes osculantur: tum adversis tergis non videntes inter se saltare: deinde cum Diabolis virili & muliebri forma coëuntibus copulari. Post saltationem instratæ fuerunt mensæ, cibi appositi. Mulier tum admovit virum ut Principem salutaret: deinde ut cum aliis accubuit mensæ, videns cibos insulsos esse, & in mensa desiderari salem, clamavit continenter, donec sal, ut videbatur allatus esset, quem antequam gustavisset dixit: Jam laudetur Deus, cum hic sal advenerit. Hoc dicto abierunt statim ab oculis omnia, homines, cibaria, mensæ: ipse solus remansit nudus, affectus ingenti frigore, nesciens ubi locorum esset: cumque illuxisset dies, pastores nactus est, à quibus rogatus, ubinam esset? cognovit se in comitatu Beneventano agere opima ditione Papæ. Hæc sub nuce gesta ad centesimum milliare ab urbe Roma: unde proficiscens ille panem & amictum coactus est mendicare, & octavo demum die, macer & exhaustus pervenit domum, uxoremque detulit, abs qua accusatæ aliæ & veritatem confessæ vivæ igni fuerunt traditæ.

249. *Idem autor est* anno 1535. adolescentulam in Spoletano Ducatu tredecim annos natam, à vetula quadam in Magorum cœtum sic perductam esse, miratamque conventum adeò numerosum, dixisse: Deus enc-

benedicte, quid hoc rei est? Simul atque pronunciâsset ista, evanuisse omnia, miseram diluculo à quodam Rustico inventam, ei rem totam enarrasse: eum deinde ad suos puellam remisisse, & Magam ab ipsa accusatam igne sublatam esse.

250. *Idem Paulus Grillandus libro de Sortilegiis scribit*, se anno 1525. à nobili quodam viro fuisse rogatum, ut in castellum S. Pauli, (quod Spoletani Ducatus, est) veniret, & de tribus Sagis mulieribus cognosceret. Earum minimam fretam sponsione suæ liberationis fuisse confessam, se jam ante annos quindecim à vetula Saga in Magorum cœtum deductam esse, ubi Diabolus interfuit, quo autore Deo, fidei, & religioni suæ renunciaverit, juramento cavens, se fidelem fore, & Diaboli mandatis obsecuturam, idque manu libro obscurissimam scripturam habenti imposita, item se ad solennitates nocte, & ad ferias cum imperabuntur, venturam, & quoscunque posset eodem adducturam: Diabolum ipsi vicissim læticiam, æternamque felicitatem spopondisse. Amplius confessa est, se ex eo tempore necem hominibus quatuor intulisse, pecori sæpenumero, & fruges calamitate devastasse. Siquando ipsam die stato contigisset ad cœtum non accedere, sine vera certaque excusatione, se ita de nocte fuisse vexatam,

tam, ut nec somnum caperet; nec quietem ullam. Cum proficiscendum illuc fuit, se viri vocem audivisse, quem parvum dominum, aut etiam interdum magistrum Martinetum appellabant; itaque simul ac se unguento quodam oblinisset, hircum, qui præsto ad portam aderat, conscendisse, quem tenebat pilo, eoque hirco sub magnam illam Beneventanam nucem, ubi innumeros offendebat Magos, transvectam esse. Ibi fide principi data saltari, tum mensis accumbi, postremò quemque Dæmonem cum eo eave, cujus præerat custodiæ, copulari. Hoc facto, singulos suo Dæmoni insidentes revolare, privatim verò Diabolum intra parietes domesticos adorare. Hoc ubi fuisset confessa, & cum duabus alteris comparata, aliæ præterea fuerunt accusatæ, quæ confessæ culpam, cum suis pulveribus & unguentis vivæ fuerunt concrematæ.

251. *In libro quoque tertio Antonii de Turquemada Hispani, aliam inter cæteras historiam recentem legimus*, voluisse Magum quendam socio suo persuadere, fore ipsum beatissimum omnium, si crediderit ipsi, & Magorum conventus adiverit. Ut autem consensit socius, Magum de nocte, post aliquot voculas, manum socii prehendisse, & utrumq; elatum in aëra procul fuisse in cœtum transvectos, in quo viri & mulieres innumeræ

meræ circumſtabant thronum, cui maximus inſidebat hircus, ad hunc oſculandum omnes acceſſiſſe, *en la parte maſuzia quetenta* (qui ſciunt Hiſpanicè, eam partem eſſe intelligunt, quæ honeſte non poteſt nominari) Novitium cum videret iſtud, ſocio dixiſſe, amitto patientiam, & inclamaſſe repentè Deum voce quàm maxima: tunc irrumpente turbine procellaque vehementiſſima diſparuiſſe omnia, illum ſolum ſubſtitiſſe, & triennium totum conſumpſiſſe, antequam in agrum ſuum reverteret.

252. *Bodinus quoque ſcribit*, Joannam Harvileriam Verberii ad Compendienſes natam inter cætera fuiſſe confeſſam, ex decreto curiæ ſententiam Judicis Sanliſiani confirmante, matrem ipſius vivam adjudicatam fuiſſe igni: ſe verò annos duodecim natam à matre oblatam fuiſſe Diabolo, ſpecie hominis atri, amictu atro, ocreis & calcaribus inſtructi, gladio accincti, equum nigrum habentis præforibus, utente his verbis: Ecce filiam meam, quam ſpopondi tibi, ad ipſam verò dicente, Ecce amicum tuum, qui beabit te. Ex eo tempore Deo & Religioni renunciaſſe, & illum ſic concubuiſſe ſecum, ut viri cum fœminis ſolent, niſi quòd frigidum erat ſemen: id octonis poſtea diebus, aut quindenis feciſſe, nec percipiente viro, cum ſimul in lecto eſſent.

Etiam

Etiam Diabolum ſemel ex ipſa quæſiviſſe, an gravida ex ipſo vellet fieri? ſe autem renuiſſe. *lib. 2. cap. 7.*

253. Summam quoque interrogationum Potezanis Magis ad Lognium propoſitarum (quæ igne quoque ſublatæ fuerunt) à Domino Andrea Ferreo, generali Regis vicario, apud Laodunenſes traditam legimus, ex qua confeſſiones aliquot hic viſum eſt apponere: Margarita Bremontio uxor Noëlis Lavereti dixit, ſe die Lunæ proximo nocte ineunte cum matre Maria in conventum, qui ad Franquiſanum piſtrinum prope Lognium in prato habebatur, iviſſe, matrem inter fœmora ſcopas habentem dixiſſe, (verba hic placet omittere) & ſtatim utramque eo exportatam eſſe, ubi invenerunt Joannam Robertam, Joannam Guilleminam, Mariam uxorem Simonis Agni, & Guilelmam cujuſdam Graſſi uxorem, cum ſuis ſcopis ſingulas: eodem ſex Diabolos humana ſpecie adveniſſe, aſpectu horridos, &c. facta ſaltatione Diabolos concumbentes rem cum ipſis habuiſſe: eorum unum qui ſaltantem duxerat, cepiſſe ipſam, bis oſculatum eſſe, & amplius ſemihoram cum ipſa concubuiſſe, perfrigidumque ſemen ejeciſſe. Joanna Guillemina hujus aſſentitur dictis, ſemihoram fuiſſe copulatos faſſa, & perfrigidum ſemen ab eo excreatum,

254. *Le-*

254. *Legimus item libro 16. Iohannis Meyeri, qui historiam Flandricam scripsit accuratissimè.* Anno 1459. ingentem virorum fœminarumque numerum in Atrebatiorum oppido crematum esse, qui inter sese accusantes fatebantur, se noctu ad saltationes fuisse transvectos, & cum Diabolis, quos adorabant humana specie, copulatos. *Iacobus quoque Sprangerus, & collega 4. Magarum quæsitores, se de innumeris Sagis cognovisse scribunt*, plurimasque Sagas supplicio ultimo addixisse in Germania: nominatim verò in Constantiensi & Ratisbonensi agro, anno 1485. quæ omnes fatebanter Diabolos concubuisse secum, postquam Deo & religioni suæ, Diabolo autore, renunciavissent. Amplius scribunt, non paucas extitisse, quæ nec accusatæ resipuerint, & à consortio isto discesserint, easque idem confessas esse, nempe Diabolum tantisper, dum fuerunt Sagæ, cum ipsis rem habuisse. *Ad hæc Sprangerus adjicit*, persæpe Sagas in agris & sylvis sese retegere, & clara die coire cum Diabolo, & sæpe retectas in agris visas, interdum etiam hærentes Diabolis (quos homines esse existimabant) à viris suis esse deprehensas, eosque gladio cædentes nihil effecisse. *Paulus Grillandus Iureconsf. Italus, (qui de Sagis plurimis cognovit) narrat in libro de Sortilegiis*, se anno 1526.

no 1526. Septemb. menſe, à S. Pauli ad Rom. Abbate rogatum eſſe, ut de tribus Sagis cognoſceret: eaſque inter cætera confeſſas eſſe, Magas ſingulas cum Diabolo copulari. *In historia S. Bernardi legimus*, Sagam extitiſſe, quæ marito ſuo nec percipienti accubans, ſæpenumero Diabolo commiſcebatur.

255. In horto florido Antonii de Turquameda Hiſpani aliam hiſtoriam reperi, de Hiſpana fœmina nobili, quæ ſe per vetulam Sagam, cum annum ageret duodevigeſimum perductam fuiſſe narrabat, & rem ex eo tempore cum Dæmone habuiſſe: hæc viva & impænitens cremata eſt, Cerdenas genere. Alteram idem reſipuiſſe narrat, & in monaſterio fuiſſe collocatam. *Adamus Martinus Laodunenſis confeſſus Procurator, mihi narravit, inquit Bodinus*, ſe de Saga Biebræ (hic vicus eſt, duobus milliaribus Laoduno diſtans) quæſtionem habuiſſe in juriſdictione D. Boani Verumanduorum Præfecti, anno 1556. quæ cum ad ſtrangulationem primum, deinde ad ignem fuiſſet damnata, viva tamen igni tradita eſt, culpa carnificis, ac potius juſto judicio Dei, qui ſic demonſtravit, oportere ut noxæ par pœna ſit, neque maleficium eſſe, quod ignem magis mereatur. Hanc igitur confeſſam eſſe, Satanam (quem Socium

 ſuum

suum appellabat) rem secum habere solitum, & se frigidum semen illius persensisse.

256. Cum in magnis conventibus essem Pictavii, *inquit idem Bodinus*, anno 1567. inter vicarios Procuratoris generalis meas partes agens, accepi duos Magos squalidos egentesque, ad prædivitem domum stipem postulavisse: ea recusata, injecerunt sortes, & domestici omnes in rabiem acti, obiverunt furiosi. *Dæmonom. libro* 3. *capite* 1.

257. Fuit Lutetiæ Veteramentarius sutor Magus, qui solùm attingens manu, febri quartana liberabat, sed is minimè curabatur, qui nolebat credere se curari posse. Et fuit apud Andes vetula quædam Itala, morbos curans, anno 1573. quæ cum ab interdicto Judicis, ne morbos curaret amplius, Curiam parlamenti appellasset, disertè, pariter ac doctè ipsius causa à D. Johanne Baltruo causidico Parlamenti Matratium domino collega & cive meo fuit perorata: sed modos quibus curabat probatum est à natura abhorrere, ut felis cerebro, quod venenatum est, capite corvi, & aliis consimilibus: quæ res planè evincunt, non præstantes olei, aut salutaris unguenti viribus (quod multi viri boni & pauperum amantes faciunt) sed modis præter naturam, aut carminibus curationis fuisse factas.

258. Scri-

258. *Scribit Iodocus Darmudanus in praxi crim. cap.* 37. Brugis in Flandria extitiſſe Magam in opinione maxima ſanctimoniæ, quòd morbos curaret innumeros, ſed illa hoc curabat primum, ut crederetur ſe poſſe ſanare, deinde jejunia indicebat, mandabatque dici aliquoties pater noſter, aut compoſtellas ad S. Jacobum, aut ad S. Arnoldum iri, tandem vero multarum ſortium magicarum evicta, meritoque ſupplicio affecta eſt.

259. Johanna Harvilleria, quæ viva, ut antea diximus, fuit igni tradita, ſortem à ſe injectam confeſſa eſt, ut hominem, qui filiam pulſaverat ipſius, enecaret, alterum verò ſupergreſſum ſorti, repentè in lumbis ſenſiſſe malum, & toto corpore. Cum autem (prout ipſa jam famoſa erat iſtius artis nomine) homini fuiſſet dictum, non aliunde malum ei obveniſſe, tum ſe promiſiſſe facturam, ut revaleſceret, & cuſtodiam ejus recepiſſe: ad eum finem precibus a Diabolo contendiſſe, & multis modis (quos deſcribi nihil attinet) de curatione ejus laboràſſe, quam fieri non poſſe Satanas reſponderit. Dicenti itaque ſibi, ne ergo amplius veniret ad ſe: Diabolum reſpondiſſe, Non venturum eſſe ſe. Paulò pòſt ægrotum obiiſſe, & Magam ſe abdidiſſe, ſed ut abdita fuerit, inventa eſt, &

ſcelerum ſuorum meritas pœnas luit.

260. Arvernum quendam Captivum Lutetiæ ſe vidiſſe *ſcribit Bodinus*, anno 1579, equos & homines interdum, curantem apud quem permagnus liber inventus eſt, pilis equorum boum, & aliarum beſtiarum coloris cujuſque plenus. Hic ſi quando ſortem in equum injecerat, conſulebatur, & de pilo equi illius habens, ita curabat illum, ut ſortem alteri traderet, ſed pecuniam non accipiebat, ſi acciperet, non curaturum eſſe affirmabat: Itaque pervetere ſago ex pannunculis mille ſufferto ambulabat. Sed cum ſemel in equum nobilis cujuſdam viri conjeciſſet ſortem, rogatus, curavit, traductis in ſervum ejuſdem viri ſortibus: accedentibus iterum ad curandum, reſpondit, ex Nobili cognoſcendum eſſe, utrum mallet, Servumne an equum amittere? qua in re anxio hærente nobili, & ad deliberandum cunctante, interiit ſervus, & fuit comprehenſus Magus.

261, A Domino Furnerio Aurelienſi Conſiliario audivi de Hulino Parvo Aurelienſi Materiario: Hic fortè Magica affectus lethaliter, accerſi curavit hominem, qui omnes morbos depulſurum ſe pollicebatur, ſuſpectum magicæ artis, ut ſanaret ipſum: Is autem reſpondit, ſe non poſſe ſanitatem homini reſtituere, niſi morbum filio ipſius,

tum

tum adhuc lactenti transdaret. Consensit parens in parricidium filii, rem observandam, ut eò melius Satanæ malitia videatur. Nutrix recognita, aufugit cum puero, dum Magus patrem sanaturus attingebat. Sanato ex tactu patre, puerum Magus afferri postulat, quo non invento, repentè exclamavit, actum est de me, puer ubi nam est? & vix dum abiens pedem janua extulerat, cum eum Diabolus interemit subitò, & cadaver ejus tam fuit atrum, quàm si quis de industria colore atro infecisset.

262. Audivi etiam, *inquit idem*, in Judicio Sagæ apud Nannetas, quæ sortilegii in vicinam jacti, accusabatur, imperavisse Judices, ut mulierem sorte affectam attingeret, quod à Germaniæ Judicibus etiam in Camera Imperiali fit sæpissimè, recusavit, & se cogi videns, exclamavit, actum est de me Simul atque mulierem affectam sorte contigit, hæc revaluit, mortuaque Saga corruit, cadaver igni damnatum. *Historiam ab uno Iudicum accepi, qui Iudicio interfuit.*

263. Tholosæ quoque audivi, Burdegalensem quendam studiosum, amico suo gravissimè ex quartana laboranti dixisse, ut febrim uni suorum inimicorum traderet, respondente illo, sibi neminem inimicum esse, dixisse, da igitur servo tuo: tandem

cum hoc illi religio esset facere, Magum dixisse, Da mihi eam, tum annuente ægroto, Magum febri oppressum obiisse, & ægrotum revixisse. *Bodinus lib.* 3. *cap.* 2.

264. Hoc autem minime novum & inauditum est. *Nam apud Gregorium Turonensem libro* 6. *cap.* 35. *legimus*, Childeberti Regis uxorem, ut filiolum suum ex maleficio audivit obiisse, muliebri rabie ingentem Sagarum numerum jussisse comprehendi, cremari, & rotis imponi: quæ Regis filium à se enectum fuisse agnoverunt, ut Mummonem magnum Magistrum servarent incolumem. Captus itaque Mummo, & equuleo impositus, certas pinguedines sibi potionesque à Sagis datas fuisse dixit, ad conciliandam, ut putavit, Principum gratiam, & carnificem, qui torquebat ipsum, indicare jussit Regi, nullum à se dolorem percipi. Tunc imperavit Rex eum distendi trochleis, stylosque ferreos unguibus pedum & manuum interseri, prout est in Oriente ratio torquendi, qua sine membrorum fractura, dolor fit intolerabilis. Post dies aliquot ad suos Burdegalenses deportatus obiit.

265. Morbum autem naturali modo, non maleficio obtingentem, non posse à Magis tolli, experientia docuit. *Exemplum Quæsitor Sprangerus affert:* Cum de Sagis Inspru-gen-

gensibus in Germania cognosceret, figulum Magum extitisse, qui pauperem vicinam suam videns affligi gravissimè, ut si intestina ipsius gladiis indesinenter peterentur: experiar, inquit, an sorte affecta sis, & sanabo te. Tum liquatum plumbum disco infudit aquæ pleno, & mulieri ægrotæ imposito, & certis vocibus enunciatis, quas reticeri placet, imagines quasdam percepit in durato plumbo. ex quibus agnovit sorte affectam esse mulierem. Hoc facto, abducit virum illius mulieris, & respicientes uterque sublimen januæ imaginem ceream palmarem invenerunt cujus acus duæ ad duo latera hærebant fixæ, cum aliis pulveribus, granis, serpentumque ossibus, quæ omnia objecit igni: Mulier verò, cum pignori dedisset animam suam Satanæ, & Magis, quos pro incolumitate sua adiverat, fuit restituta.

266. Ogerius Ferrerius, medicus doctissimus, cum Tholosæ essem, elegantes ædes, & bono loco ad Bursam sitas, minimo conduxit, anno 1558. quia malignus spiritus inquilinos earum infestabat: quod ipse non amplius curabat, quàm Athenodorus Philosophus, qui desertam Athenis domum, incolisque propter Spiritum vacuam, ausus est habitare. Sed cum illud audivisset, quod nunquam crediderat, non posse tutò adire cellam, nec quietem interdum capi:

monitus Lusitanum quendam studiosum in urbe esse, qui res occultas in ungue pueruli videndas exhibebat, fecit ut studiosus ille sua arte uteretur: Puella verò consulta, dixit, mulierem à se videri ornatam accuratissimè pretiosissimis catenis & auro, quæ ad columnam quandam manu gestabat tædam: itaque Lusitanus respondit Medico, ut in cella ad columnam humi curaret fodi, thesaurum ab ipso inventum iri. Gaudens Medicus, fodi jussit. Sed cum thesaurum inventum propè cogitaret, exurgens turbo extinxit lucem, & spiraculo cellæ exiens, ad 14. pedes pinnarum fregit in propinquis ædibus, quarum pars in prothyrum corruit, pars in cellæ spiraculum, pars in mulierem ferentem aquam, cujus hydria effracta est. Nihil postea à Spiritu auditum unquam. Lusitanus postridie factus de re tota certior, thesaurum dixit à Spiritu exportatum esse, mirari se, quòd Medicum non offenderit, qui post biduum mihi narravit historiam. Hæc die 15. Decembris, anno 1558. gesta sunt claro & sereno cœlo, ut esse solet diebus Halcyoniis. Et nos eodem tempore dejectas domus propinquæ pinnas prothyrumque ad tabernam fractum invisimus. *Bodinus Dæmonomaniæ lib. 3. cap. 3.*

267. *Affert Melanchthon historiam persimilem*: Homines decem Magdeburgi

ruina

ruina turris oppressos esse, cum ad thesauros, quos docuerat Satanas, reperiendos effoderent. *Georgius Agricola in libro de Spiritibus subterraneis scribit*, Annæbergæ, in ea fodina, quæ dicitur corona rosæ, Spiritum specie equi duodecim homines occidisse, & fecisse, ut fodina plena argenti cederent quam Magi ope Satanæ repererant.

268. *A quodam Lugdunensi accepi:* in æde S. Mariæ virginis Lutetiæ Capellanum fuisse cum sociis magica arte Arcolii propè Lutetiam thesaurum retexit: sed cum cistam, in qua erat conditus, habere cogitarent, eam fuisse exportatam turbine, in ipsum verò muri partem corruisse, ex qua toto vitæ spacio claudicans factus est. Et Sacerdos Noribergensis, cum ope Satanæ thesaurum invenisset, & jamjam scrinium aperturus esset, ruina domus extinctus est.

269. *Ex Lugdunensi quoque pragmatico audivi*, ipsum de nocte cum sociis abivisse, ut enunciatis conjurationibus thesaurum pervestigarent, cumque cœpissent fodere, velut hominis, qui rotæ impositus fuerat, vocem audivisse, horribiliter inclamantem ad fures: sic in fugam fuisse versos: Spiritus vero malignos eodem momento persequentes cæcidisse ipsos ad eam usq; domum, unde prodierant, & tanto strepitu eam ingressos esse, ut tonare hospes cogitaverit:

 atque

atque ex eo tempore juravit ſe theſauros nunquam perveſtigaturum eſſe. *Bodinus.*

270. Magos quoque hominum oculos effaſcinare poſſe, ac ſic riſum movere, & ſpectatores efficere attonitos, *exemplo probat Bodinus*, de Triſcalano illo Mago, qui de Curione quodam præſentibus parochis dixit, Videte iſtum hypocritam, qui fingens ſe breviarium ferre, fert chartas luſorias. Tum Curio volens oſtendere ut ferret breviarium, viſus eſt ſibi habere chartas luſorias, & quicunque aderant, chartas ſibi videre viſi ſunt, adeò ut Curio breviarium ſuum abjecerit, & pudibundus abiverit. Supervenientes verò paulò pòſt alii, breviarium collegerunt nudatum illa chartarum ſimilitudine: qua ex re fuit manifeſtum, multis in rebus Satanam illudere, nec tamen ſingulorum oculos præſtringere. Nam qui priori actioni non interfuerant, cùm præſtigias Magus adſtantium oculis offudiſſet, verum videbant breviarium, cum alii contrà ſpeciem chartarum cernerent, &c.

271. Cognituri Germani, quæ Saga impotentem equum & languentem effecerit, ad certas ædes uſque trahunt alterius equi viſcera, in non janua ſed cella ingreſſi aut ſpecu ſubterrranea, viſcera illa conſumunt igne, Tum malefica quæ commiſit malum, dolorem colicum in inteſtinis ſentiens,

tiens, ad ædes contendit rectá, ubi cremantur viſcera, ut prunam candentem poſtulet, & dolor illius deſinit: Quòd ſi non aperiantur fores, ædes offunduntur tenebris, tonitru perſonant horrendo, ruinamque minitantur, niſi qui intus ſunt aperiant: *quod Sprangerus ſcribit in Germania obſervatum, & à ſe viſum.*

272. A D. Antonio Lonanio generali Regis Legato, apud Ribemontenſes accepi fuiſſe Magum, qui cribro Magum alterum, pronunciatis quibuſdam vocibus, retexerit Proferebantur nomina omnium qui in ſuſpicione erant, cumque viri illius nomen cui culpa inerant efferretur, indeſinenter movebatur cribrum, & Magus affinis culpæ eodem adventabat: quod ubi compertum eſt, fuit damnatus Magus. *Bodinus lib. 3. cap. 4.*

273. Memini aliquando mihi narrare D. Bordinum, generalem Procuratorem Regis, cum totum ipſius pecus in villa apud Meldenſes moreretur, fuiſſe uxori dictum, beſtiam quandam occidendam eſſe, quam hic non placet exponere, eamque pedibus ſurſum verſus ſub limine ſtabuli ſuſpendere oportere, enunciando certas voces, quas hic opponi non eſt opus, hoc facto, nullam ex pecudibus ſuis periviſſe. *Idem ibidem.*

274. Johannes Martinus vices Præfecti Laodunenſis agens, mihi expoſuit cum de

Saga S. Probæ in jure cogniturus (hæc autem cæmentarium tanta affecerat invaletudine, ut ipsius caput inter crura ferè propenderet incurvo corpore, quod malum ipse à Saga sibi suspicabatur importatum) ut consideratus Judex, Sagæ renunciari jussit, ipsam non alia ratione posse vitæ suæ consulere, quàm si cæmentarium sanaverit. Fasciculum itaque à filia sua domo afferri jubet, Diabolum invocat, dejecto in terram vultu carmina quædam coram omnibus mussitat, & fasciculum tradens cæmentario, lavari eum in balneo præcipit, & illud quod fasciculo inclusum erat, in balneum indere cum his verbis: abi per Diabolum. Hunc, ait, & non alium esse revalescendi modum. His factis, curatus fuit cæmentarius. Veruntamen antequam ea viderentur balneo, volentes nonnulli cognoscere, quid in fasciculo esset, (quod illa fieri vetuerat) tres parvulos in eo lacertos deprehenderunt: Cæmentarius verò dum in balneo esset, quasi tres grandos carpiones sentiebat in eo: cum excessisset ex eo, quamvis pervestigarentur diligentissime, nec carpio, nec lacertus inventus est. Saga viva fuit concremata, & permansit ἀμεταμέλητος. *Idem lib. 3. cap. 5.*

275. *Legimus in horto Antonii de Tarquamedia, lib.* 3. de Mago quodam, qui homi-

homini Rustico, quem videbat à cane rabido fuisse morsum, dixit, Se esse Servatorem, ut non amitteret vitam. Cumque ter illius nasum ad missionem sanguinis pupugisset, ille sanatus est.

276. Carolus Martinus, Præfectus Laodunensis, factus certior, mulierem pauperem in valle (id suburbii Laodunensis nomen) fuisse à Saga vicina fascinatam, misertusque illius, necem interminatus est Sagæ, nisi morbum vicinæ adimeret. Metuens illa, promisit se curaturam: itaque ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus jungit, Diabolum maximum magna voce appellat, subinde preces renovat, voces incognitas aliquot repetens, & frustum panis ægrotæ tradidit, quæ eodem momento cœpit revalescere. Hoc facto Præfectus revertens domum, statuebat eam comprehendere, & igni quamprimum tradere: sed illa in his partibus ex eo tempore non fuit conspecta. *Idem Ibidem.*

277. Exemplum recens producemus, acceptum à Præside Vitriaci Franci honorato viro, qui ad conventus maximos Blesis fuerat allegatus anno 1577. Cum indigeremus opera illius, ut alii alios in communi onere juvaremus, institi acerrimè, ne antè loco excederet, quàm Ordines dimissi essent: Respondit, sibi amicum esse

quendam, qui ad mortem decumberet, ab eo se accersi, & hæredem institutum esse: hunc inde ab annis quinque aut sex ægrotum fuisse, & membris fractum, ideoque parentem admonitum in Flandria esse hominem, à quo filius curari possit, eò statim abivisse: Magum parenti morbum filii, quem nunquam viderat, explicâsse, & in Lusitaniam usque ad Magum alterum (cujus indicavit nomen) in comitatu regio versantem ablegâsse. Hoc ferentem æquo animo patrem, in Lusitaniam abivisse, ubi Magus parenti, antequam solùm hisceret, Amice, inquit, filius tuus brevi sanabitur, abi in Galliam, invenies Noviodunum versus, ad vigesimum milliare à domo tua, quendam M. Benedictum (sunt autem multi hoc nomine) hic filium tuum curaturus est. Miratum itaque parentem; peregrinationem tantum susceptam esse ut pervestigaret procul, quod propè aderat, sumpsisse animum, & ad M. Benedictum ivisse. Hunc autem parenti dixisse, plurimum laboris consumpsisti, in Flandriam, Lusitaniamque proficiscens, ut restituatur filius tuus, abi, jube ipsum venire ad me, ego is sum, qui curabo eum. Ad hæc parentem respondisse: Jam ex annis amplius quinque eum lecto non exivisse, ac ne tantillum quidem movendi facultatem inesse ei. Tandem verò maxima

mole-

molestia ægrotum eò fuisse perductum, & ex parte quidem fuisse sublevatum, veruntamen non diu bene habuisse. *Idem ibidem.*

278. *Eodem argumento Iacobus Sprangerus Magorum Quæsitor scribit*, Episcopum à se in Germania visum, qui adversa utens valetudine, ex Saga vetula cognovit, se ex malefico ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam esse, quàm ut eadem Saga sortilegio pereat, quæ sortem in ipsum conjecerat. Miratum Episcopum celeribus equis misisse Romam ad Nicolaum V. Papam, ut veniam indulgeret hujus curationis adhibendæ: Papam, qui Episcopum deamabat unicè, indulsisse hac clausula dispensationi adjecta, ut ex duobus malis fugiatur majus. Sagam diplomate allato dixisse, cum Papæ & Episcopo placeat, se illud effecturam. Sic media nocte restitutum fuisse Episcopum; Sagam verò quæ eum fascinaverat, in morbum ex quo obiit incidisse. Interea verò Saga illa, quæ vita defuncta est, nunquam voluit respicere, sed ad recuperandam valetudinem, se indesinenter Satanæ commendavit.

279. In Pictonum agro, anno 1571. Carolus IX. Rex, à prandio Triscalanum (cui veniam indulserat, ut affines criminis deferret,) ad se adduci jussit. Hic apud Regem & frequentem procerum, coronam, con-

fessus est modum quò exportantur Magi, saltationes, sacrificia Satanæ oblata, nefarios concubitus cum Diabolis, virilem & muliebrem formam habentibus: Addebat, à singulis pulveres acceptos esse, quibus homines, pecora, fructusque enecarent. *Hæc illius dicta singulis mirantibus, Caspar Collignius Galliæ Amiralius (nam hic fortè intererat) dixit*, adolescentem in Pictonum agro, ante aliquot menses fuisse compræhensum, de Nobilibus duobus enectis accusatum, hunc fuisse confessum ut servus eorum fuerit, eosque viderit pulveribus in domos segetesque injectis dicentes hæc verba: Maledictio in istos fructus, in domum, in Regionem istam: Se itaque hos pulveres nactum cepisse, & in cubile injecisse, ubi duo illi Nobiles recumbebant, sic utrumque mortuum in cubili fuisse compertum, sed tumentes & atros valde. Puerum Judices absolverunt. Tum audiens Triscalanus istud, permulta etiam narravit ejusmodi. Credibile est autem, si Rex (cujus alioqui corpus optima fuit compage & constitutione) hunc Magorum principem & alios asseclas jussisset concremari, Deum pro istis judiciis fuisse ipsi diuturniorem vitam & beatiorem concessurum. Nam Dei verbum semper sibi constat, Qui virum morte dignum absolverit, hunc in seipsum meritam illius pœnam refun-

refundere: ut Propheta Regi Achabo dixit, ipſum, quia gratiam viro morte digno fecerat, moriturum. *Ibidem.*

280: Conſtat apud omnes, Rupellæ hominem lethali vulnere affectum, de cujus ſalute chirurgi omnes deſperabant, Magi cujuſdam opera ſic fuiſſe inſtitutum ut incederet,& diebus aliquot loqueretur: nempe geſtabat illum Satanas ac non alius, ut Magis autoritatem ſuam compararet. *Ibidem.*

281. *Ioachimus Camerarius narrat libro de natura Dæmonum:* Cum fortè lanius quidam per ſylvam de nocte iret, ſtrepitum & ſaltationes audivit, re itaque perveſtigata accedens, pocula vidit argentea, quæ, ut Magi & Diaboli diſparuerunt illico, accepit lanius, & poſtridie ad Magiſtratum detulit: ſic illi, quorum ſigna poculis inerant, accuſaverunt alios, citati in jus, & omnes ſupplicio digno affecti ſunt.

282. Alterum extat exemplum inſignius executionis illius, quæ facta eſt Pictavii anno 1564. cujus executionis hiſtoriam cum à multis in eodem loco, tum etiam à Pictonum Præſide Salverto didici (qui tum ad judicium ferendum cum Daventonio Pictonum Præſide & Judicibus aliis fuerat accitus) & omnes in ea regione tenent. Tres viri cum fœmina una Magi damna-

damnati , & igne concremati sunt vivi, cum fuissent evicti necis hominibus plurimis pecudibusque importatæ opera (ut fatebantur) Diaboli subministrantis pulveres, quos humi stabulorum ovilium, domorumque limini subdebant. Narraverunt autem isti , se ter in conventum maximum solitos proficisci, quò conveniebant Magi innumerabiles ad compitalem quandam crucem, quæ ipsis usum præbebat signi : ibi præesse hircum ingentem nigrum , adstantes ratione humana compellantem, in ejus ambitum saltare omnes, tum unumquemque posteriores illius partes cum ardente candela osculari : hoc facto, hircum absumi igne, de cujus cinere singulos capere, ut eo bovem inimici necarent, hujus ovem , illius equum , hunc hominem languore , illum morte afficerent : Postremò Diabolum voce terribili hæc verba intonare , ulciscimini vos, aut mortem oppeteris : ita singulos ope Diaboli redire qua venerant. Amplius dicebat Præses Salvertus , vir clarissimus , apparere ex actis veteribus , Magos jam ante annos centum de eadem caussa fuisse damnatos, & paribus confessionibus , idque eodem loco, ad crucem eandem gestum. Horum duo resipuerunt , & duo in pervicacia sua cesserunt vita.

283. *Iudicium quoque legi in Magas*

Pote-

Potezanas, quod mecum Adrianus Ferreus generalis Vicarius Regis apud Laodunenses communicavit. In eo confessio illarum extat ejusmodi, se prope Lognium ad Frenquisanum pistrinum, certis vocibus pronunciatis, cum scopis delatas esse, ibique alias scopis ad manum instructas, & cum eis sex Diabolos, quorum habentur nomina, invenisse. Postquam Deo renunciassent, Diabolos humana forma, sed tamen aspectu deterrimos osculatas adorâsse, tum habentes in manibus saltavisse, postea Diabolos rem cum fœminis habuisse, ipsas verò pulveres enecando pecori postulâsse, Postremò constitutum fuisse, ut eôdem post octiduum, ineunte nocte convenirent ad diem Lunæ, cumque tres horas illic substitissent, fuisse reportatas.

284. *Bovinus Castelli russi Præfectus, Biturigum nomine delegatus apud Blesenses affirmavit,* Magam se judice crematam fuisse, quam filia accusaverat, quod ipsam in conventus deduxisset mater, & Diabolo instituendam obtulisset: Hæc inter alia scelera istud confessa est, se saltâsse in hirci ambitum, & tandem singulas rationes rerum à postremi cœtus tempore gestarum reddidisse, & qua in re pulverem occupâssent. Hic enectum à se infantem ajebat, alter equum, ille arborem. Una autem nihil ab

eo

eo tempore fecisse comperta, frequentes ictus accepit baculo ad plantam pedum, & ab aliis omnibus derisa est. Addebat illa, pulverem sæpe recentem haberi oportere. *Bodinus lib. 2, cap 4.*

285. *Huic simile est, quod in altero Maga judicio legimus*, quæ se fatebatur minimè quiescere, nisi quid mali quotidie committeret, saltem ut vasculum diffringeret: sed cum hera ipsius frangentem de industria vas terreum deprehendisset, tum rem confessa est, & addicta morti, quia dicebat nullam sibi omnino quietem esse, nisi aut enecto homine, aut perpetrato malo.

286. *Memini, inquit idem Bodinus*, Furnerium virum doctum Aureliensem consiliarium mihi dicere, vulgo sermonem esse, & quidem compertum, Magarum conventus haberi ad Cleriacum, & Diabolos illic, quicquid variis in Regionibus agitur, nuntiare, quia singula hominum facta referunt velut in commentarios: atque hic divinandi modus quo utuntur Magi. Illa autem Maga, cujus meminimus, à sententia lata noluit provocare, dicens, se mortem anteponere tantis Diaboli cruciatibus, à quo non poterat vel momento quiescere.

287. *Imprimis verò illud observandum est,*

est, nullum haberi conventum, in quo non saltetur. Sic Longuianæ Magæ inter saltandum canebant, har, har, Diabole, Diabole, sali huc, sali illuc: Lude hic, lude illic: Dicebant alii, Sabbath, Sabbath, id est, dies quietus festus, elatis sursum manibus & scopis, tunc ut testificarentur certò, quanta alacritate animi studioque colerent Diabolum, atque adorarent, tum ut adorationem, quæ debetur Deo, effingerent.

288. *Extat recens historia Magiæ naturalis a Neapolitano, qui rem narrat à se in* muliere Saga *fuisse exploratam*, quæ postquam se unxisset nudam, λεποθυμοῦσα & sensu destituta concidit, reversaque post trium horarum spacium in corpus suum, multa è regionibus variis nuntiavit, quæ vera deinde comperta sunt.

289. *Ex Turettano Præside audivi* Magam à se in Delphinatu visam, quæ viva fuit concremata, hanc ergo cubantem ad ignem, manete domi corpore, in ecstasin abreptam esse, & quia nihil intelligebat, gravissimis virgæ ictibus ab hero percussam, tum etiam ut viderent, an de hac vita decessisset, ignem partibus quæ maximè valent sensu, fuisse subjectum, nec propterea evigilavisse: eam itaque jacentem ab hero heraque mortuam esse existimantibus ibi derelictam esse: mane jacentem in lecto inventam. Quod

Quod cum miratus herus quæsivisset, quid rei contigisset ipsi? exclamantem suo sermone dixisse, Ah, here, quàm verberasti me? Id hero apud vicinos narrante aliquem dixisse, Saga est: ideoque non destitisse herum, donec illa rem fassa indicavisset se animo cœtum Magorum adivisse. Sic alia insuper scelera, quæ perpetraverat, agnovit, & igni fuit tradita. *Bodinus in Dæmonomania lib. 2. cap. 4.*

290. *Iacobus Sprangerus* Inquisitor, qui de permultis Sagis quæstionem habuit, eas scribit confiteri se, cum visum est, a Spiritu abripi, sin aliter videatur, etiam corpore. Exemplum nostra memoria, apud Burdegalenses alterum habuimus anno 1571. cum in Magos Galliæ instituta esset persecutio, Vetula quædam Burdegalensis Maga apud judices confessa est, se cum aliis per hebdomadas singulas fuisse exportatam, ubi magnus hircus adoratur, quo autore abnegabant Deum, se Diabolo servituras spondebant, singuli pudenda illius osculabantur, & post saltationes pulveres accipiebat quisque. Tum D. Belotus, libellorum supplicum magister, dicente Maga se nihil posse, nisi è carcere educta esset, volens rei veritatem explorare, eam educi jussit: & illa cum se nudam certo adipe inunxisset, velut mortua expersque sensus corruit, deinde post horas quinque

quinque reversa exurgensque, permulta narravit, quæ variis in locis ita habere, ut dixerat, comperta sunt. Hanc historiam mihi quidam comes equestris ordinis narravit, qui adhuc vivit, & isti experientiæ interfuit. Id in Borealibus partibus frequentari, Olaus testis est, & amicos ecstatici studiosè corpus observare, donec cum dolore ingente revertatur, & annulum, literas, cultellumve ejus, qui milliaribus trecentis abest, ab eo reportari. *Idem ibid.*

291. *Æque admirabile est judicium illud Magorum septem.* quod anno 1549. apud Nannetas didici. Cum igitur isti coram multis se indicaturos recepissent, ante horam, quid per milliaria decem in ambitum ageretur, exanimes conciderunt illicò, & tres horas defecti animo jacuerunt: exurgentes renunciaverunt quicquid in toto Nannetum oppido & ambitu longiore perceperant, locis, factis, & hominibus observatis, quæ omnia statim comperta sunt. Itaque omnes isti accusati, & maleficiorum multorum comperti, ad ignem fuerunt damnati. *Idem.*

292. Raziorum Baro (qui apud Nannetas magicarum sortium damnatus supplicium pertulit) non tantum fassus est, se octo puerulos occidisse, & animo habuisse occidere, & Diabolo sacrificare novum, suum

ſuum ipſius filium, idque in matris utero, ut ſummopere gratificaretur Satanæ, verùm etiam ſe in conclavi ſuo procidentem in genua Satanam adorare humana ſpecie comparentem, eique adolere. Huic res admirabiles Satanas ſpoponderat, ac nominatim ipſum fore magnum. Tandem verò ſe videns captivum, & acerbiſſimis malis oppreſſum, omnia confeſſus eſt, ultimumque ſupplicium paſſus. *Bodinus lib. 2. cap. 6.*

293. *Apud Sprangerum legimus*, cum de quadam malefica, quam damnavit igni, cognoſceret, eam confeſſam eſſe, (ut erat obſtetrix:) ſe pueros ſuſcipientem è matris utero Diabolo obtuliſſe in aërem extollendo, deinde in caput eorum aciculam magnam, ita ut non proflueret ſanguis, indidiſſe: tum iis in ſepulchrum elatis, abeuntem de nocte eos eruiſſe, furno coxiſſe, carnes comediſſe, pingue ad ſuum uſum aſſervaſſe: Hoc pacto quadraginta puerulos à ſe interemptos eſſe. Hæc Danenſis fuit, ad Baſileam.

294. Fuit Cazereis ad Tholoſam Saga, quæ benedicto pane altari oblato ad ſubmergendum ſe abiit, cumque retracta eſſet, benedictum panem faſſa eſt ſe veneno infeciſſe: canibus projicitur panis, moriuntur illi. Hæc in vinculis ecſtaſim horas amplius ſex paſſa eſt, omnis ſenſus expers, deinde exur-

exurgens clamavit, se valdè defessam esse, & nuncios à multis locis retulit cum certis indiciis. Cum autem damnata illa propè esset, ut judicatum fieret, Diabolum advocavit, dicens, eum spopondisse, tam vehementes futuros imbres, ut non esset ignem expertura. Sed ea nihilo magis defensa est ab ignis violentia. *Bodinus Dæmonoman. lib. 3. cap. 3.*

295. *Nihil, inquit idem Bodinus, lib. 2. cap. 5.* tam incredibile & admirabile, quam hominis in bestiam, & corporis in corpus. Veruntamen hoc judicia in Magos constituta, & divinæ atque humanæ populorum omnium historiæ probant certissimè. In libro Quæsitorum quinto adversus Magos, cujus sæpe memini, legimus Stasium quendam Magum in Bernatum agro, è medio inimicorum (quos habebat quamplurimos) repente ac multoties effugisse, nec aliter quàm inter dormiendum occidi potuisse. Hic duos reliquit discipulos, Hopponem & Stadlinum summos Germaniæ Magos, qui eo loco dicuntur tempestates, fulmina, & procellas maximas excitâsse.

296. Extat quæstio in Parlamento Dolensi habita, & sententia lata die 18. Januarii, 1573. contra Ægidium Garnerium Lugdunensem. Quod judicium nihil hic attinet exscribere, cum Aurelius apud

Eligium Giberium Parisiis apud Petrum Hayanum, & Senonibus fuerit typis commendatum: præcipua solum capita, quorum accusatus & evictus fuit, annotabimus: Et quod Garnerius iste die Michaëlis festo, ad serranam sylvam in vineis Chastenoyanis quæ à Dolensi oppido quadrante milliaris) absunt) puellam decem aut duodecim annos natam ceperat, manibus, quæ luporum pedibus consimiles videbantur, dentibusque occiderat, femorum & brachiorum carnem devoraverat, & de ea ad uxorem detulerat: Quod item post mensem eadem forma alteram puellam ceperat occideratque voraturus, nisi tres homines (ut ipse fatebatur) impedimentum attulissent: Quòd etiam post dies quindecim puerum decennem in Gredisanorum vineis strangulaverat, carnemque crurum, tibiarum, & ventris comederat: Quòd denique puerum alium hominis, non lupi specie, quasi tredecim annos natum, in vici Perusani saltu occiderat comedendi animo, (ut ipse sponte, ac non coactus ajebat) nisi fuisset impeditus. His ergo de causis ad ignem vivus est damnatus, effectaque sententia.

297. Alia quoque habetur causa Vesontione cognita à Johanne Boino Inquisitore, anno salutis 1521. Decembri mense, in Galliam, Italiam, & Germaniam missa; quam

quam *Vierus libro 6. de præstigiis, capite 13. exponit* copiosè, itaque percurram paucis. Rei Petrus Burgotus & Michaël Verdunus se Deo renuntiasse, fidemque dedisse Diabolo confessi sunt. Burgotum igitur Michaël duxit in vicum Castelli Carlonii, ubi candelam virentis ceræ obscura flamma, & coloris veneti habebant singuli, ita saltabant & sacrificabant Diabolo. Postea se unguento oblitos falsi sunt lupos fuisse factos, celeritate summa excurrentes: tum versos in homines, ac subinde in lupos, eaque specie lupas inivisse, eadem voluptate, qua cum mulieribus rem habere sunt soliti. Præterea confessi sunt, Burgotus quidem, se puero septenni lupinis pedibus dentibusque mortem attulisse, voraturum, nisi rustici abegissent. Verdunus verò se puellam in horto quodam pisa carpentem occidisse, & à domino Cuneæ depulsum esse. Ab utrisque puellas quatuor voratas esse certo tempore & loco, quarum ætatem exponebant: se pulvere quodam jacto necem hominibus importare.

298. *D. Bordinum generalem procuratorem Regis aliud exemplum mihi narrare memini*, ad se è Belgis missum cum judicio toto à Judice & actuariis obsignato, de lupo sagitta ad femur transfixo, qui postea in hominem versus, decubuit in lecto cum sagitta,

gitta, quam avulsam agnovit ille, qui fuerat jaculatus, tempore & loco ex confessione hominis comprobata.

299. *Iobus Fincelius scribit*, Paduæ Lycanthropum fuisse deprehensum, cui lupini pedes resecti sunt, & momento manibus pedibusque truncatus homo extitit. Quo exemplo, *inquit Bodinus*, judicium Magarum Vernonii confirmatur, quæ frequenter felium innumerabilium specie in castellum pervetus solebant convenire. Ibi constituentes viri quatuor aut quinque pernoctare, multitudinem felium se invadentem experti sunt: quorum unus occubuit, cæteri læsi sunt, sed multis felibus vicissim læsis, quæ postea in fœminas versæ, gravia vulnera compertæ sunt accepisse. Sed quia res incredibilis videbatur, judicia siluerunt. *Petrus Mamorius in libello de Sortilegis, mutationem istam hominum in lupos dicit à se in Sabaudia visam. Henricus Coloniensis in libello de Lamiis, pro indubitato affirmat. Vlrichus item Molitor in libello*, quem dedicavit Sigismundo Cæsari, disputationem conscribit coram Imperatore factam, & certissimis rationibus exemplorumque innumerabilium experientia constitutum fuisse docet transmutationem istam veram esse: & ipse Lycanthropum à se fuisse visum narrat Constantiæ, qui accusatus, evi-

ctus,

ctus, damnatus, & à confeſſione morti fuit traditus. *Multis quoque libris in Germania editis oſtenditur*, unum ex potentiſſimis Chriſtianorum Regibus, qui nuper vita defunctus eſt, in lupum ſæpe fuiſſe verſum, ut Magorum omnium facile princeps habebatur. Veruntamen hæc peſtis Græciam, Aſiamque amplius pervaſit, quàm Occidentis populos, *ut ajunt Mercatores noſtri*, eos illic cippo & carceribus contineri, qui in lupos convertuntur. Itaque anno 1542. Sultane Solymanno Imperium obtinente, tanta fuit luporum vis Conſtantinopoli, ut armatus Imperator cum prætoriano milite procedens, ad centum quinquaginta ſimul compulerit, qui univerſo populo proſpectante, ex urbe diſparuerunt. *Hanc hiſtoriam narrat, Iobus Fincelius, lib. 2. de Mirabilibus*, atque in hanc rem populi omnes conſentiunt. Hos lupos Germani dicunt *Werwolff*, Galli *loups garous*, Picardi *loups Warous*, ac ſi lupos varios dixeris (*g*. enim in locum *w*. ſufficiunt Galli.) Græci λυκανθρώπους & μορμολυκίας, latini varios & verſipelles, ut *Plinius* agens de hac tranſmutatione annotavit. *Pomponatius & Theophraſtus Paracelſus*, principes ſua ætate Philoſophi, *certiſſimam eſſe confirmant hominum in lupos transformationem. Caſpar Peucerus, homo doctus gener Philippi Melanchthonis ſcribit*,

bit, has ſibi ſemper viſas fuiſſe fabulas, ſed coactum fuiſſe credere, ex quo iſtud ſibi mercatores plurimi, ſide digni, negotiantes in Livonia confirmârunt, multos etiam fuiſſe accuſatos, evictos, & à confeſſione adjudicatos morti. Itaque deſcribit modum, qui in Livonia obſervatur: Nempe quotannis ſub finem Decembris nebulonem eſſe, qui Magos omnes citat, ut loco indicto compareant: Si defuerint, eos à Diabolo ictibus ferreæ virgæ cogi adeò, ut vibices extent: præire ducem, myriadas ſequi tranantes fluvium: eo trajecto mutari in lupos, in homines & pecora involare. & innumerabilia damna importare: poſt dies duodecim eodem fluvio remeare, & humanam formam recipere.

300. Languetum Burgundum vidi ſæpenumero virum doctiſſimum agentem in rebus Ducis Saxoniæ, dum pro Domino ſuo cum Rege Galliæ ageret: Hic ergo ſimilem hiſtoriam narravit mihi, & ſeni Livonia agentem dixit cognoviſſe id toti populo haberi exploratiſſimum. Habeo apud me Germani cujuſdam literas, qui ſtipendiarius fuit Henrici II. Regis, ſcriptas ad Conneſtabilem Galliæ, quibus certiorem facit Conneſtabilem de Livonia à Moſcho capta: Deinde ſubjicit. In illis locis Herodotus Neurios collocare videtur, apud quos

dicit

dicit homines converti in lupos, quod eſt adhuc uſitatiſſimum in Livonia. *Multa autem dicta ab Herodoto, quæ incredibilia olim videbantur, poſteritas comprobavit. Idem enim autor eſt*, extitiſſe Magos, qui certis inciſionibus tempeſtatem illam ſedaverunt, qua jamque naves Xerxis amplius quadragintæ fuerant ſubmerſæ: *& apud Olaum magnum lib. 3. cap. 18.* legimus Lappos Magos ſecundos ventos & procelloſos vendere ſolutis quibuſdam funibus, quod ab experientia frequentiſſima omnes nautæ ſciunt.

301. *In hiſtoria quoque Iohannis Tritemii legimus*, anno 1470, Judæum quendam Bajanum nomine, Simeonis filium, in lupum ſe cum placuit transformaſſe, & oculorum aciem effugiſſe, factum ἀόρατον.

302. Mirum quidem iſtud, ſed hoc meo judicio eſt admirabilius, complures non poſſe credere, cum populi omnes terræ, & tota antiquitas id uno ore agnoverit. Neque enim ſolum ante annos bis mille ducentos id ſcripſit *Herodotus*, & ante hunc *Homerus* 40. annis, ſed etiam *Pomponius Mela, Solinus, Strabo, Dionyſius Afer, M. Varro, Vergilius, Ovidius, & ſexcenti alii, atque in hanc ſententiam Vergilius.*

Has herbas, atque hæc ponto mihi lecta venena

Ipse dedit Maris, nascuntur plurima ponto,
His ego sæpe lupum fieri, & se condere sylvis Marin.

Miratus autem Plinius lib. 8. cap. 22. de hac re autores consentire: Homines, inquit, in lupos verti, rursumque restitui sibi, falsum existimare debemus, aut credere omnia, quæ fabulosa seculis comperimus. Hoc ille non audet confirmare, metuens, ut sibi habeatur fides: nam inter principes Græcos autores adducit Euanthem ipsum, qui ait in Arcadia ex gente Antæi unum tranare quoddam regionis stagnum, transfigurarique in lupum, deinde post aliquot annos reverti ad idem stagnum, & cum tranaverit, effigiem humanam recipere. *Et Agriopas qui Olympionicas scripsit, narrat* Demænetum Parrhasium degustatis pueri Jovi Lycæo immolati extis, in lupum fuisse conversum: *quod M. Varro omnium Græcorum, Latinorumque, Cicerone teste, doctissimus adducit, & pro indubitato confirmat.* Olaus Magnus *de gentibus Pilapiæ, Narboniæ, Fincladiæ, Angermaniæque loquens,* (sunt autem hæ gentes Ethnicæ adhuc, & malignorum Spirituum Magorumque plenæ) *in historia narrat,* homines vulgò in bestias ab eis commutari: Et qui infinita exempla, quæ brevitatis ergò omittimus, desideraverit, is Olaum,

Olaum, Saxonem Grammaticum, Fincelium, & Guilhelmum Brabantinum poteſt conſulere. Taceo Metamorphoſin Ovidii, quia res veras confudit cum fabuloſis multis: Sed quod de Lycaone Rege Arcadiæ ſcribit in lupum verſo, non eſt incredibile.

Territus ipſe fugit, nactuſque ſilentia ruris
Exululat, fruſtraque loqui conatur.

Neque fabuloſum eſt, quod Homerus narrat de Circe malefica, Ulyſſis comites ab ea in porcos fuiſſe transformatos, cum *Auguſtinus ipſe in libris de civitate Dei, hiſtoriam eandem adducat* (quamvis opinione ipſius miram) & illam de Arcadibus in Alpibus quoque memoria ſua frequens fuiſſe dicat, ut fabulariæ mulieres imbutæ malis artibus in caſeo darent viatoribus, unde in jumenta illicò verterentur, ut neceſſaria quæque portarent, poſtquam perfuncta opera iterum ad ſe redirent, ut ſupra diximus.

303. *Huic perſimilem hiſtoriam legimus apud Guilhelmum Tyri Archiepiſcopum, quam eandem Sprangerus Inquiſitor narrat*, juvenem Anglum militem in Cypro fuiſſe à Saga transformatum in aſinum, qui cum in navem ad ſocios volens remeare, fuſtibus abactus eſſet, ad Magam rediit: itaque illam eo uſam eſſe, donec aſinus in Eccleſia viſus eſt in genua procidere, eaque

facere , quæ ab animante bruta nequeunt proficiſci : tum Magam quæ agebat ipſum ex ſuſpicione ad Judices raptam, eum triennio elapſo reſtituiſſe & morte affectam eſſe. *Idem in Ammonio Philoſopho Peripatetico legimus, aſinum ordinariè lectioni ejus interfuiſſe.*

304. Nihil in Ægypto magis frequentari *tradunt mercatores noſtri: & ipſe Belonius in ſuis obſervationibus Lutetiæ excuſis hiſtrionem. ait*, in ſuburbio Cayxi oppidi in Ægypto à ſe fuiſſe viſum, qui cum aſino ſuo ſermones conſerebat, & confabulabatur quàm familiariſſimè : Aſinum verò ſignis, geſtibus, & voce indicaviſſe optimè accipi à ſe quicquid dicebatur : Si herus juberet aſinum pulcherrimam de cœtu fœminam deligere, contemplatum eum in omnes partes, ad unam tandem ſolitum, cui gratularetur, certo judicio accedere : Si herus ediceret hordeum aſino afferri, tum eum aliter quam ſolebant aſini exultâſſe, & alia id genus innumera, Quibus copioſè enarratis, *ſubdit Belonius*, amplius etiam dicturus eſſem, ſed metuo ut eis haberetur fines, quemadmodum nec ego crediſſem, niſi meis oculis ſpectante univerſo Cayro populo percepiſſem.

305. *Huic aſtipulatur, quod ſcribit Vincentius in ſpeculo, lib. 3. cap.* 109. duas in Ger-

Germania hospitas fuisse Sagas, quæ hospites solebant in bestias interdum vertere: cum itaque histrionicum adolescentem in asinum convertissent, qui (ut erat rationis compos) voluptates mille viatoribus exhibebat, hunc magno fuisse à vicino emptum: illas tamen dixisse, se non esse præstituras, nam eum si flumen accederet, amissum iri, asinum itaque die quodam elapsum in lacum proximum abiisse, & simul ac fuisset immersus, formam recepisse. *Id Petrus Damianus vir sua ætate inter primos numerandus*, (cum rem sciscitatus esset diligentissimè ex hero, ex asino, ex mulieribus Sagis confessis factum, & ex iis qui asinum elapsum ac restitutum viderant,) *Leoni* VII. *Papæ narravit*, & postquam diu in utramque partem coram Papa fuit disputatum, hoc tandem posse fieri fuit constitutum.

306. Atque hoc quidem pacto confirmari posset illud, quod *apud Lucianum & Apuleium atheos homines in asinum versos legimus*, qui hoc sibi ajunt à Larissæis mulieribus Sagis accidisse, quas ideo inviserant, ut cognoscerent, an istud ex veritate esset. Fuit autem uterque & *ἀθεότης*, & artis Magicæ accusatus: quamobrem Apuleius omnes machinas admovet in Apologia, ut istam sortilegii & veneficii accusationem diluat, &c. *Bodinus lib.* 2. *cap.* 6.

307. Ex omnibus actionibus, quas Magi sibi vendicant, vix insigniorem ullam inveneris, quam fulgura & tempestates provocandi, ut eam lex pro explorata habuit. Itaque in libro Inquisitorum quinto dicitur, anno 1488. in Constantiensi diœcesi procellas, grandines, fulmina, & tempestates extitisse, quæ proventum terræ per milliaria quatuor afflixerunt Rusticis autem omnibus in Magas invehentibus, comprehensæ fuerunt duæ, Anna de Mindelen & Agne, quæ primò inficiatæ, cum ad quæstionem raperentur, confessæ sunt seorsim se uno die in agrum cum paucula aqua processisse, & quamvis altera consilium nesciret alterius, effodisse scrobem, & sub meridiem aquam scrobi injectam conturbâsse adhibitis quibusdam verbis, quæ satius fuerit ignorari, Diabolum invocantes: his gestis, simul ac revertissent domum, procellam extitisse. Hæ incendio perierunt vivæ,

308. *Idem author ait*, Judicium à se in Sagam agri Constantiensis latam, quæ cum videret omneis sui pagi incolas in nuptiis convivari & saltare, ægrè ferens quòd non fuisset eò vocata, se per Diabolum clara luce, spectantibusque pastoribus curavit in collem exportari propinquum pago, & quia aquam non habebat, quam in scrobem à se effossam injiceret, ut cieret tempestatem

(nam

(nam hunc ritum falsa est observari) emisit lotium, & illud in scrobe movens, sermones quosdam pronunciavit: mox cœlo, quod sudum serenumque fuerat, obscurato, grando vehementissima solummodo in pagum & in saltantes irruit: Saga vero in pagum reversa est. Ea itaque visa, tempestatem ab ipsa accitam fuisse crediderunt omnes, eaque capta, pastores pro testimonio dixerunt, se vidisse cum in aëre transveheretur. Quod illa accusata evictaque agnovit, & viva fuit igni tradita.

309. *Apud Pontanum etiam libro quinto memorabilem historiam legimus*, Gallis Suessæ in regno Neapolitano ab Hispano obsessis, cum siccitate æstuque ferverent omnia, & penuria aquæ dulcis Galli in summo discrimine essent, aliquot Sacerdotes Magos crucifixum nocte per vicos traxisse, innumeris conviciis & blasphemiis proscidisse, atque in mare projecisse: deinde consecratam hostiam asino tradidisse, eumque vivum ad portam templi inhumasse: tum post aliquot carmina & detestandas blasphemias (quas nihil attinet cognosci) imbrem vehementissimum, diluvioque penè similem accidisse, itaque obsidionem ab Hispano solutam esse. Fuit etiam qui omnes imagines in Salini puteum injecit anno 1557. deinde abundavit pluvia.

310. Pecudes autem plerumque Sagæ pulveribus limini ſubjectis enecant. Non quo pulveres illud poſſint (Sagas enim potius quæ geſtant eos enecturi eſſent, quàm ſupergredientia animalia, maximè cum eos Sagæ ad pedem unum ſub humo cadant) ſed ſolus Satanas eſt hujus rei adminiſter. Audivi trecentas pecudes ratione iſta in quodam ovili Biturigum momento uno extinctas eſſe. Nec ſolum in tempeſtates, grandines fulmina, fruges, & animalia has vires exercet Satanas, ſed etiam in homines, in improbos tamen maximè. Sagas quæ Pictavii anno 1564. crematæ ſunt, diximus confeſſas in iis cœtibus quò ad Diabolum figura hirci adorandum convenerant, concluſionis loco fuiſſe maxima voce ab hirco pronunciatum ulciſcimini vos, aut moriemini: à ſe autem multas pecudes & homines enectos eſſe, cauſantibus non aliam ſervandæ vitæ ſuæ rationem extitiſſe.

311. *Niderus ſcribit*, judicium à ſe de Staldino quodam diœceſis Lauſanenſis fuiſſe conſtitutum, qui fœtus ſeptem à ſe in utero matrum fuiſſe occiſos fatebatur, & abortum toti pecori familiæ illius factum. Rogatum verò de modo, reſpondiſſe, Beſtiam quandam, cujus nomen reticebimus, à ſe limini ſubjectam eſſe, qua ſublata deſivit à tota domo abortio.

312. In

312. *In Monstreleti historia legimus*, Compendiensem Sagam cum duobus bufonibus à Sacerdote baptisatis fuisse deprehensam, quibus ad res magicas utebatur, quod ridiculum existimarem, nisi quotidiana ejusdem rei exempla existerent. Cum Dominus Johannes Martinus vices Præfecti Laodunensis gerens, Sagam S. Probæ condemnâsset, ut viva igni traderetur, qui exuebant bufones duos maximos in loculis illius invenerunt. *Froissardi historia testis est*, Curionem quendam apud Suessionas ad ulciscendum inimicum à Saga consilium petivisse, qua consulente ut bufonem baptizaret, nomen ei nideret, & consecratam hostiam edendam traderet, id a se factum, & alia multa tacenda confessus est. *Quinque Magarum quæsitores narrant inter alia*, se quæstionem de Maga habuisse, quæ fatebatur, se consecratam hostiam, quam oportuerat deglutivisse, sudario exceptam, in poculo, ubi bufonem alebat, condidisse, pulveresque sibi à Diabolo datos adjecisse, ut certis vocibus (quas reticeri præstat) enunciatis, ad enecandas pecudes limini ovilis substerneret. Deprehensa itaque & evicta, viva concremata est.

313. In Sagarum quoque Valerianarum in Sabaudia judicio, quod prostat excusum, legitur jacto in plantas pulvere, eas repentè emori.

emori. Habeo, *scribit Bodinus*, penes me judicialia acta, à generoso Domino Pipemontensi missa, de Barba Doræa, quæ ex Decreto Parlamenti 11. Januarii, 1577. sententiam Præfecti S. Christophoro ad Sanlisium confirmante fuit adjudicata igni, postquam confessa est, se tribus hominibus necem intulisse, conjecto pauculo pulvere charta involuta in eum locum, quà erant transituri, idque cum his verbis, In nomine Dei & omnium Diabolorum, &c. quæ hic non placet asscribere. *lib.* 2, *cap*, 8.

314. *Scribit Nederus*, qui de Sagis innumeris quæstionem habuit, unam a se visam, quæ unica solum voce homines enecaret: alteram, quæ vicinæ mentem sursum deorsum vertit, horrendo spectaculo. *Scribit quoque Anglus* (cujus historiæ quoque supra fecimus mentionem) *Palatinorum Principum Medicus*, anno 1539. Ulrichii fuisse infestum sortibus Agricolam, Neusesserum nomine, à cujus pelle ferreus clavus avulsus est, & cujus interanea tantis doloribus erodebantur, ut sese desperans jugulaverit. Eum in conspectu civium omnium fuisse dissectum, & in corpore ejus baculum, cultros chalybeos quatuor, ferramenta duo, capillorumque glomus comperta esse. Non est itaque mirandum magnopere, si Thessala Saga Pamphila fecit, ut mulieris venter

sic in-

sic intumescceret, tanquam si ter geminos fuisset paritura, & octo menses circumferret onus. Ejusmodi fuit Martina Saga, quæ occidit Germanicum, non veneno (*ut ait Tacitus*) aut ovo galli gallinacei, sed vi diabolica. Et illa in Constantiensi Diœcesi Maga, quæ efflando totum hominis corpus ita affecit elephantiasi, ut paulò post animam ageret. *Hanc Sprangerus & Quæsitores alii cremari curaverunt vivam. Idem Sprangerus narrat*, se autore alteram in finibus Basileæ & Alsatiæ fuisse combustam, quæ fassa est, se convitium à viro bono agricola objectum ferentem indignissimè, rogatam fuisse à Diabolo, quid eo homini fieri vellet, qui dixerat convitium? Cui cum respondisset, cupere se, ut semper facies illius turgeat: Non multò post agricolam ex insanabili elephantiasi laborâsse. Hæc tamen Judici confessa est, se non putâsse, id effecturum Diabolum. Quo argumento vincimus, à Diabolo hæc omnia effici, qui voluntati hominum ipso utentium ita se accommodat, ut si quis adversarium suum curet per socium tolli.

315. *Apud Sprangerum quoque legimus*, Plumberum quendam Magum, Lendenburgi in Germania extitisse, quem docuerat Satanas crucifixum sagittis ante pascha die veneris configere, qua ratione adhibi-

hibitis nefandis quibusdam verbis jaculans in aërem, ternos homines quos vidisset cognovissetque poterat quotidie occidere, quamvis in arcem munitissimam abditos, modò certum deliberatumque consilium occidendi eos habuisset. Eum verò tandem Rustici in frusta laniaverunt, sine juridica cognitione ulla, postquam homicidia plurima perpetrâsset. *Hæc gesta anno* 1420. *Bodinus Dæmonom, lib.* 2. *cap.* 8.

316. Apud Pedemontanos Cazalii quædam nomine Androgyna videbatur, cum intraret in alienas ædes, & paulò post homines interibant. Comprehensa itaque, Sagarum omnium consortium ejusdem maleficii retexit conjurationem (erant autem 40. fermè) quæ exteram januarum manum ad enecandas homines perungebant. Id anno Domini 1536. accidit. Genevæ quoque postea idem effectum est, anno 1568. ubi ad septennium fuit pestilentia, ex qua occubuerunt multi. Patavii Sagam à se visam *Cardanus scribit*, quæ puerum enecavit illicò, dum virga leniter dorsum illius contingeret Medeæ Saga zelotypa, quòd Glauca Regis Creontis filia, Jasoni quem deperibat nuberet, coronam auream misit ei nuptiarum die, cumque eam capiti suo imposuisset Glauca, exarsit flamma, ex qua repente obiit, *ut Euripides in Medea scribit*,

φα;-

φαρμάκων τ σῶν ὑπὸ *inquit*, hoc eſt, *non venenis tuis, ſed pharmacis.*

317. *Biebranæ Sagæ ſuprà meminimus*, quæ ad Laodunum cremata fuit anno 1556. Hæc infirmabat homines, mirificeque diſtortos reddebat, eoſque beſtias, & fruges perdebat. Sed ut primum fuit exuſta, ceſſaverunt hæc omnia, ut ex Judice, qui de ea quæſtionem habuit, cognovimus. Idem mihi præterea narravit, cum iſta cuidam fœminæ comminata eſſet, eam nunquam lactaturam, ita accidiſſe, & lac ejus ſubitò exaruiſſe, & quamvis multos liberos pareret, tamen ubera ſemper aruiſſe. Cremata verò Saga, ſtatim copioſo lacte abundaſſe. *Ex quodam Nobili honorato viro cognovi*, uxori ſuæ ab amita impedimentum fuiſſe factum ne pareret (ſic illa moriens confeſſa eſt) ut ſucceſſionem liberis acquireret. Illa ut mortua eſt, hanc brevi gravidam factam peperiſſe ſemel atque iterum, cum annos jam undecim conjugati vixiſſent. *Bodinus.*

318. *Vierus narrat hiſtoriam*, Magum à ſe in Germania viſum, qui ſpectante populo cœlum verſus aſcendebat clara luce, cumque uxor pedibus eum prehenderet, pariter ſublatam eſſe, hac item comprehenſa ancillam ſurſum abiviſſe: ita multo tempore in aëre verſatos eſſe, corona populi attonita & mi-

& miraculum admirante. *Simile exemplum in Hugonis Floriacensis historia legimus*, Matisconensem quendam Comitem maxima voce clamantem, amici adjuvate me, abreptum in aëra & delatum esse, nec deinceps visum. *Idem Vierus scribit*, se homines vidisse à Diabolis in aërem sublatos. Et quæsitum fuisse in Germania Magum, qui se pollicebatur liberos Francisci I. Regis Madrico ex arce educturum, & ex Hispania in Galliam per aërem devecturum esse, at nihil fuisse effectum, quòd metueretur, ne hoc duce ruerent, & ruentibus cervices diffringerentur. Sic fuit Judæus Magus nomine Sedechias, qui (*ut narrat Iohannes Abbas Tritemius*) emittebat hominem in aëra, in membra discerpebat, eaque recollecta adunabat, ut Simon Magus Nerone præsente fecit: currum etiam onustum fœno cum equis & agitatore coram toto populo absorbebat.

MIRA-

MIRABILIUM HISTORIARUM DE SPECTRIS, ET Variis Præstigiis Diabolorum seu malorum Dæmonum.

Liber Secundus.

De Oraculis, vaticiniis & Prædictionibus Dæmonum.

1. TElephus Mysorum Rex Græcos à descensione prohibiturus, quum obstinatè Ulyssem inter vineas insequeretur, præpeditus trunco vitis ruit. Achilles procul telo jaculatus femur sinistrum Regis transfixit. Pace facta, & Græcis domum reversis, Telephus dolore vulneris diu afflictatus, cum nullo remedio sanari posset, ad extremum Apollinis oraculo

culo monitus, uti Achillem atque Æſculapii filios adhiberet: properè Argos navigavit, Græcos orans, ne ſibi prædictum remedium negaretur. Achilles cum Machaone & Podalyrio adhibentes curam vulneri, brevi fidem Oraculi firmavêre. *Dictys lib.2.*

2. Crœſus Lydorum Rex, cum Atii filio amiſſo, alium haberet filium mutum, pro ejus vitio emendanda nihil non fecerat, tum verò Delphos ſciſcitatum miſerat. Cui Pythia reſpondit:

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε.
Μὴ βούλου πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φθεγγομένου. τόδε σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

Oraculum verum eventus oſtendit. Nam captis Gardis à Cyro, cum miles quidam in Crœſum irrueret, filius mutus alta voce exclamavit (cum prius nullam unquam vocem edidiſſet) ἄνθρωπε μὴ κτεῖνε Κροῖσον. Sic Crœſus culpa ſua Regnum ſuum amiſit, voce filii vitam ſervavit. *Herodotus libro* 1.

3. Heſiodi oſſa Minyæ hoc ſe modo recepiſſe narrant. Sæviente in homines & pecudes peſtilentia, miſſos ad Oraculum conſultores, reſponſum tuliſſe. Ad ſedandam luem

luem unicum illud fore auxilium, si ex Naupacto agro in Orchomenium Hesiodi ossa deportâssent: aliam sane nullam reperiri posse mali levationem. Percontatos rursus eos, in qua tandem Naupactii agri parte essent illa reperturi, respondisse Pythiam, locum cornicem monstraturam. Cum redirent in patriam qui sciscitatum missi fuerant, non longe à via cornicem conspexisse saxo insidentem. Ibique Hesiodi ossa inventa in ejus saxi latebra cum inscriptione. *Pausanias in Bœoticis.*

4. Atheniensis Catatrei filius, Cretensium Regis, cum Oraculum sciscitaretur, responsum tulit, in fatis esse, ut pater ab eo interficeretur. Evitare fata cupiens, sponte cum plurimis voluntariis abiit in eam Rhodi oram, quæ Camiros dicitur. Catatreus filii unici actus desiderio, profectus est in Rhodum, nati in Cretam deducendi cupidus. Cum noctu in insulam descendisset, orta inter suos locique incolas contentione ac pugna, Althemenes suis auxilio accurrens, jaculo inscius patrem occidit. Qua ex re Althemenes dolore ingenti perculsus, cum tantæ vim calamitatis ferre non posset, fugiens hominum consortia ac sermones, solusque per deserta inviaque loca oberrans, dolore consumtus expiravit. *Diodorus lib. 5. cap. 13.*

5. Amphionis tota domo ex pestilentia dele-

deleta, successit in Regno Thebano Lajus. Is sumta uxore Jocasta Creontis filia, cum diutius caruisset liberis, Oraculo consulto, An esset filios habiturus? responsum tulit: Non conducere sibi prolem habere, quòd qui ex eo prodiret filius, patrem occisurus esset, adversaque fortuna domum funestaturus. Lajus ergo, natum infantem trajectis ferro pedibus exponi præcepit: unde & Oedipus cognominatus est, à tumore vulneris. Sumptum puerum domestici cum non exposuissent, cuidam servili mulieri nomine Polybiæ tradidêre: Cum jam vir factus esset, Deum de infante exposito consulere statuit Lajus. Oedipus quoque à quodam se fuisse expositum certior factus, & ipse Pythiam, qui sui parentes forent, oratum proficiscebatur. Cum verò apud Phocidem invicem obviâssent, Lajusque illum de via cedere superbius mandâsset, Oedipus ira motus Lajum occidit, inscius patrem esse. *Diodorus lib.* 4 *cap.* 6.

6. Parysadæ Regis Cimmerii Bosphori tres filii, Eumelus, Satyrus & Prytamis, de regno post parentis obitum contendebant. Eumelus, ope Ariapharnis Thracum Regis Prytamin interfecit: Satyrus, Regiam oppugnans, vulnere in brachii musculo accepto periit. Itàque regno potitus est Eumelus per quinquennium, admirabili casu extinctus.

ctus. Nam cum ex Scythia domum reverteretur, & ad quoddam ſacrificium properaret, quadriga ad Regiam contendebat, & cum currus quatuor rotis veheretur, & haberet tentorium, perterrefacti equi, eum abripuerunt. Cum auriga habenas tenere non valeret, veritus rex ne in ſcrobes delaberetur, exilire conatus eſt, ſed cum enſis rotæ implicitus eſſet, ille unà tractus, eveſtigio expiravit. Satyrum Oraculo admonitum ferunt, ut ſibi à mure caveret. Itaque ſuorum ſubditorum neminem id nomen uſurpare paſſus eſt. Domeſticos & agreſtes mures formidabat, & pueris ſemper ut occiderent, & cavos obſtruerent imperabat. Tandem vitam finiit in brachii muſculo vulneratus. Eumelo autem reſponſum Oraculo fuerat, ut domum quæ portarentur caveret. Itaque haud temere domum intrabat, niſi pueri prius & fundamenta & culmen luſtrâſſent. Cum autem in quadriga vi rotæ extinctus eſſet, propter tentorium, quod quadriga vehebatur, omnes Oraculum impletum exiſtimarunt. *Diodorus Siculus libro vigeſimo.*

7. Cyrus Rex Perſarum, ad Iſtrum contra Maſſagetas & Eſſedonas profectus, conſuluit in Leſbo Orphei caput, Oraculis clarum eo tempore, de belli eventu. Reſponſum accepit: *τὰ ἐμὰ ὦ κῦρε σε*: Id eſt, Similem exitum, ut ego, habebis. Exitus Oraculo

fidem fecit. A Tomyri enim Regina Cyrus interfectus & capite truncatus est, sicuti à Thraciis Mænadibus Orpheus. *Philostratus testis.*

8. Polycrates Samiorum Tyrannus posteaquam Rheneam insulam cepisset, eamque consecrasset Apollini, constitutis apud Delphum ludis pulcherrimis, Delphos misit consulturus, utrum oporteret eos ludos Delios an Pythios appellare. Respondit Oraculum, ταῦτά σοι καὶ πύθια καὶ δήλια. futurum innuens, ut propediem excederet è vita. Itaque res in Proverbium versa.

9. C. Julio Cæsari futura cædes evidentibus prodigiis denunciata est. Paucos ante menses quum in Colonia Capua deducti lege Julia coloni, ad extruendas villas sepulchra vetustissima disjicerent: idque eò studiosius facerent, quòd aliquantum vasculorum operis antiqui scrutantes reperiebant: tabula ænea in monumento, in quo dicebatur Capys conditor Capuæ sepultus, inventa est, conscripta literis verbisque Græcis hac sententia: Quando ossa Capys detecta essent, fore ut Julo prognatus, manu consanguineorum necaretur, magnisque mox Italia cladibus vindicaretur. *Cujus rei, ne quis fabulosam aut commentitiam putet, autor est Cornelius Balbus familiarissimus Cæsaris. Suetonius.*

10. Ti-

10. Titus Imp. Uraculo acceperat, Ulyssis more se ἐκ τῆς θαλάττης periturum. Ulysses radio Pastinacæ marinæ loco sagittæ à filio Telegono peremptus est. Titus verò leporis marini veneno à fratre Domitiano sublatus. *Cælius lib. 26. cap.* 30.

11. Justinianus Imperator Romanorum circa annum Christi 533. Mundum Ducem in Dalmatiam, adversus Ostrogothos misit, qui Salonas occupavit. Ille ibi cum Mauricio filio cùm ad speculanda castra exiisset, à Gothis cæsus, oraculi fidem implevit, multosque timore liberavit. Erant enim qui dicerent, fatidica Sibyllæ carmina pronunciata esse, quorum sententia, periturum cum prole sua Mundum, ubi Africa denuò armis Romanis foret recepta. Atqui tum Africam domitis Vandalis Justinianus Rom. imperio restituerat. Hoc Sibyllæ vaticinium plærosque mortales conterruerat, qui excidium orbi terrarum imminens expectabant. Verum exitus & mors Mundi Ducis, filiique sui docuit, hujusmodi vaticinia, tam obscura ambiguaque esse, quàm fallaces sunt eorum artifices atri genii. *Aventinus lib.*3. *Annat. Bojorum, & Iohan. Magnus lib.*10. *cap.* 14.

12. Manuel Comnenus spe longioris vitæ deposita, monasticum habitum postulavit. Sic & vita & imperio cessit, quod an-

nos triginta octo gubernavit, tribus mensibus demptis. Ad quod imperii ſpacium vetuſtiſſimum illud Oraculum alludere videtur:

Tui prehendet te poſtrema nominis.

Nam ηλ poſtrema ſyllaba nominis Manuelis, apud Græcos tantum numerum complectitur. *Nicetas lib. 7.*

13. Xerxes Græcos bello adortus, cum eſſet apud Salaminem ſuperatus, ipſe quidem in ſe movit, verum Mardonium reliquit, qui ſuo nomine bellum proſequeretur. At cum hic quoque ad Platæas parum proſpere pugnâſſet, fugatuque eſſet, fama vulgo invaluit, Mardonium intra ambitum tentorii ſui theſaurum ingentem humo defoſſum reliquiſſe. Hac ſpe pellectus Polycrates Thebanus, eum agrum commercatus eſt. Verùm ubi jam multum diuque theſaurum quæſiſſet, nec quicquam proficeret, Delphicum Oraculum conſuluit, qua ratione poſſet eas pecunias invenire? Apollo reſpondit his verbis: πάντα λίθον κίνει. Id eſt, unumquemque move lapidem. Id ſimul atq: feciſſet, multam auri vim reperiſſe ferunt. Hinc ortum Adagium. *Eraſmus in Chiliadibus.*

14. Poſt Sethonem Ægyptiorum Regem duodecim Reges creati, ſanctiſſimo fœdere ab initio inter ſe pacti, ne ſibi alius alii inſidiarentur, ſicque fida conſpiratione Ægyptum adminiſtrarent, interim Oraculo co-

cognitum eſt, ut is qui ferrea phiala in Vulcani eſſet templo libaturus, ſolus Ægypti regnum obtineret. Nec longo deinde tempore interjecto, cum fortè in Vulcani æde ſolenni ſacro Reges omnes ſtarent, de more libaturi, Antiſtes templi numero aberrans, ſingulis, præterquam Pſammeticho, qui ultimo loco ſteterat, phialam obtulit: qua ille neceſſitate adactus, detracta ſibi galea, libavit. Ferebat tum ipſe, ut cæteri Reges, galeam, eaque re animadverſa, confeſtim Oraculi memoria circumſtantium animos ſubiit, ratique id conſilio factum, dignum Pſammetichum judicârunt, qui morte mulctaretur. Cæterum cum id caſu contigiſſe cognitum eſt, præcipua Regni parte exutum, in paluſtrem Ægypti partem relegârunt cæteri Reges ea lege, ut reliqua Ægypto abſtineret. Eam ignominiam ægrè tulit Pſammetichus, ſecretaque conſilio agitabat, ut præſentem contumeliam ulciſceretur. Ex Latone interim Oraculo, quod in Buti urbe omnium veriſſimum apud Ægyptios habebatur, relatum eſt, fore, ut æreis viris auxiliaribus quandoque uſus, qui è mari affuturi eſſent, ſe Pſammetichus in ſummam dignitatem vindicaret. Nec multum deinceps temporis proceſſit, cum Jones Caribus mixtis prædandi ſtudio maria luſtrantes, vi tempeſtatis voluntario curſu excuſſi, Ægyptum

tenuerunt. Unus interim indigenarum eos in littus egreſſos conſpicatus, novitate rei commotus, trepidè Pſammeticho nunciat, æreos homines adeſſe: cataphractum militem Ægyptii ad id tempus nunquam viderant. Senſit ille fatale tempus adeſſe, confeſtimque inito cum Jonibus & ſociis fœdere, multis pollicitationibus in deſtinati belli partes traxit, hiſque copiis fretus Pſammetichus, facilè Reges, à quibus fuerat relegatus, è medio ſuſtulit, totiuſque gentis unus eſt ditionem adeptus, *Sabellicus lib.* 4. *Enneadis* 2. *ex Herodoti lib.* 2.

15. Manuel Comnenus Imp. nato ſibi filio, ut natalem illius celebriorem redderet, cives honoratiores (uti moris erat) ramos geſtantes, conviviis excepit, & puerum Alexium nominavit, non tam ut eum proavi ſui nomine honoraret, quàm propter Oraculum, quod ei per ambages reſponſum fuerat, ſeriem Comneniæ familiæ duraturam tantum, quot literas nomen αἷμα complecteretur, per A. Alexius, per I. Johannes, per M. & A. Manuel, & filius ejus Alexius alter, haud obſcurè ſignificabantur. *Nicetas lib.* 5.

16. Bœotia Thracum impetu & bellico furore devaſtata, redditum iis, qui ſtragibus ſuperfuerant, ex intimo ſpecu Oraculum. Ibi ſedem firmaturos, ubi corvos al-

ben-

bentes conspicati forent. Id verò in Thessalia mox factum ad Pagæaticum sinum. Illorum namque oblati aspectibus sunt, Soli qui dicebantur sacri corvi, quos vino madentes pueri gypso litos emiserant. *Cælius lib. 57. cap.* 11.

17. Cum Teucri Cretenses alias sedes quærerent, & Oraculo consulto responsum accepissent, ut illic considerent, ubi γηγενεῖς, hoc est, terræ filii eos adorirentur: pervagata Mysia & Cilicia, tandem in Troadem venerunt. Ubi dormientibus ipsis, magna vis agrestium murium nervos arcuum & scuta arroserunt, ita ut expergefacti arcubus uti amplius non possent. Mures igitur hostes ab oraculo prædictos arbitrati, eò loci consederunt, & oppidum Sminthen condiderunt, quoniam lingua sua σμίνθους mures vocant Cretenses. *Eustathius Iliados α.*

18. Quod Phryges duce Ænea in Laurentem agrum delati, haud ulterius sint evagati, Oraculo asscribunt, quod futurum monstraret, ut ibi stabiles mansurasque sedes haberent, ubi fame adacti mensas absumere cogerentur. Quod non multò post ipsum appulsum contigisse memorant, ut paniceos orbes carnibus subjectos ex discumbentibus quidam panis inopia consumpserint, atque tunc ab uno atque altero exclamatum, defunctos esse se jam fatali er-

rore, quando ejusmodi mensas à vescentibus consumi contigisset, eamque vocem favore & assensu à circumstantibus exceptam. Non satis constat, ubi id responsum Trojani acceperint. Sunt qui Dodonæum fuisse arbitrentur: alii in Erythris Idæ tugurio, quod Sibylla incolebat, puella fatidica, atque inde indigena: jussos ajunt Troas profugos ad occidentem solem navigare, donec in eum ventum esset locum, quo mensas panis defectu consumere adigerentur. Id ubi accidisset, scirent jam adesse tempus finiendi erroris, seque fatalem terram attigisse. *Sabellicus lib. 7. Ennead. 1.*

19. Tarentum Coloniam Lacedæmonii deduxêre, Duce Phalantho Spartano. Huic Coloniam deducturo Delphis Oraculum redditum est, cum sub Æthra pluviam animadvertisset, tunc se agri & urbis compotem fore. Sed cum neque per se, quid illud responsum innueret, satis considerâsset, neque omnino quenquam interpretum consuluisset, classem in Italiam applicuit. Ibi cum Barbaros vicisset, neque tamen vel urbe, vel agro ullo potiri posset, Oraculi è re nata ei in mentem venit: ac planè sibi, quod fieri nullo pacto posset, Dei voce significatum suspicari cœpit, quòd scilicet nunquam eventurum esset, ut puro serenoque cœlo (quam Æthran Græci vocant) plueret.

Hunc

Hunc uxor animum despondentem amanter multis modis solabatur, & ejus genibus aliquando caput sustentans, dum pediculos legit, lachrymæ præ animi ægritudine, ob adversos viri casus, & irritam spem mulieri obortæ: quare effusius flens, viri caput perfudit. Tunc primùm evolutæ sunt Oraculi ambages: Æthræ enim uxori nomen fuerat. Ea itaque nocte, quæ diem illum insecuta est, Tarentum hostium urbem maritimam maximam, & opulentissimam cepit. *Pausanias in Phocicis.*

20. Codrus Rex Atheniensis è Thracia oriundus, cum bello Peloponnesiaco Attica omnis vastaretur regio, Oraculoque consulto responsum esset, Victuros eos, quorum Dux hostili manu periisset: deposito habitu regio, gregario militi assimilatus, se hostili globo objecit: unumque ex his falce percussum, in necem suam compulit. Cujus interitu factum, ne Athenæ perirent. *Cicero in fine lib.* I. *Tusc. quæst. & lib.* 5. *de Finibus.*

21. Cum Xerxes Græcis bellum inferret, Lacedæmonii de belli eventu sciscitati Oraculum, à Pythia responsum tulêre, Athenas eversum iri à Persis, Spartanorum verò Regem in prælio occubiturum. Athenas relictas Mardonius occupavit. Lacedæmonii trecenti cum Leonida Rege ad internecionem cæsi sunt. *Herodotus lib.* 8.

22. Romani adversus Pyrrhum Epirotarum Regem bellum gerebant, Paulus Æmylius responsum accepit ex Oraculo, victoriam se reportaturum, si aram eo in loco ædificaret, ubi hominem cursu demersum aspiceret. Post paucos dies Valerium Torquatum à terra absorptum vidit. Ibidem igitur structa ara, victor evasit, ex qua victoria centum sexaginta turres gestantes Elephantos Romam misit. *Plutarchus in Parallelis.*

23. Bello Cimbrico Batabaces Pessinunte adventavit, Matris magnæ Ideæ sacerdos. Hic Deam attulit ex adyto annunciasse sibi, Victoriam populo Romano, magnumque belli decus accessurum. Cum esset Senatus assensus, atque ædem Deæ Victoriæ causa decrevisset, prodeunti in concionem, ut hæc ad populum ederet, Batabaci interdixit A. Pompejus tribunus plebis, præstigiatorem appellans, hominemque cum indignitate depulit ex rostris, quæ res commendavit potissimum dicta ejus. Nam simul atque dimissa concione domum regressus Pompejus est, tanta vis occupavit eum febris, omnibus ut constaret & pervulgatum esset, eum intra septimum diem expirâsse. *Plutarchus in Marii vita.*

24. Cum bello acri & diuturno Vejentes à Romanis intra mœnia compulsi, capi non pos-

possent, eaque mora non minus obsidentibus quàm obsessis intollerabilis videretur, exoptatæ victoriæ iter miro prodigio Dii immortales patefecerunt. Subito enim Albanus lacus, neque cœlestibus auctus imbribus, neque inundatione ullius amnis adjutus, solitum stagni modum excessit. Cujus rei explorandæ gratia, Legati ad Delphicum Oraculum missi, retulerunt præcipi sortibus, ut aquam ejus lacus emissam per agros diffunderent. Sic enim Vejos in potestatem populi Romani venturos. Quod priusquam legati renunciarent, Aruspex Vejentium à milite Rom. (quia domestici interpretes deerant) captus, & in castra perlatus, futurum dixerat. Ergo Senatus duplici prædictione monitus, eodem penè tempore, & religioni paruit, & hostium urbe potitus est. *Valerius Max. lib.* 1. *cap. 6.*

25. Cum Dorienses Eleam repeterent, contra Augeæ posteros, quorum tunc Rex erat Eleus, Oraculum acceperunt, ut remigrationis Ducem Trioculum facerent. Forte obvius illi fit Oxylus, Æmone Thoantis filio genitus, exul ex Ætholia, quòd ludens disco, imprudenter hominem occiderat. Is cum mulum altero captum oculo ageret, Cresphontes acutè conjecit, Oraculum ad Oxylum pertinere. Itaque Dux electus, in Peloponnesum navibus trajiciendum, non

pedestri exercitu per Isthmum irruptionem tentandam censuit. Paruêre Dorienses, & Eleam obtinuerunt, *Pausanias lib.* 5.

26. Lacedæmonii cum à Tegeatibus bello semper superarentur, Oraculum consuluerunt, quemnam Deorum placarent, ut Tegeates vincerent? Respondit Pythia: Orestis filii Agamemnonis ossa Spartam referenda esse. Illis ambigentibus, & incertis de loco, in quo recondita essent: sic cecinit:

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται.
Ἔνθ' ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα,
Τὸν σὺ κομησάμενος Τεγέης ἐπιλύῤῥοθος ἔστῃ.

Oraculum nemo intelligere poterat. Liches unus Spartiatarum ἀγαθοεργῶν, hoc est, Benemeritorum, Tegeam venit, & in officina fabri ærarii considens, admirabatur operas. Cui faber: Quid miraris hospes, inquit: multò magis mirareris, si sepulchrum quod ego in fodiendo puteo sub terra reperi, vidisses, in quo ossa septem cubitorum longitudine conspexi, & terra iterum obrui. Liches statim Oraculum tacitus secum repetit, duos fabri folles, duos esse ventos: Incudem verò antitypum, patiendo e-

nim

nim reagit: malleum typum, quia incudem percutit. Malum primò passive, quòd à malleo pateretur: deinde etiam activè, quia ad hominis perniciem esset inventum. Hæc secum cogitans Liches, cum Lacedæmoniis re communicata, profugum se simulans, ad Tegeates revertitur, cortemque fabri conducit precio: & clam Orestis ossa effossa Spartam refert. Inde factum, ut Spartani Tegeates postea bello superârint, eodem ferè tempore, quo Cyrus Crœsum Regno exuit. *Herodotus lib.* 1.

27. Tiberii Imperatoris temporibus editum est Romæ Oraculum his verbis.

Bis ter trecentis circumvolventibus annis,
Seditio perdet Romanos.

Quod Neronis tempore factum putârunt. Eadem enim Oraculi verba, cum post urbem à Nerone miserè incensam populus recitasset, Nero populi consulendi causa, hos versus nusquam repertos esse dixit. Quo facto populus hunc versum verò Sibyllinum cecinit:

Vltimus Æneadum matrem necat Induperator.

Id quod accidit, sive verè prædictum divino Oraculo, sive afflatu multitudinis ex statu rerum qui tum erat. Nam ultimus Nero ex Julii familia, quæ ab Ænea profecta erat, regnavit. *Xiphilinus in Nerone.*

28. Paulo ante adventum Hispano-

rum in Americam, Rex insulæ, quam pòst de inventorum nomine Hispaniolam dixêre, Idolum Zemi consuluit, ut jejunio quinque dierum religiosè obito, flagellis etiam laceratus, quid de Regno à suo obitu futurum esset? Respondit Dæmon: Venturos homines barbatos, vestitos, Regnum per vim subacturos, uno ictu gladiis suis multorum corpora dissecaturos, servitute gravissima oppressuros incolas. Hoc Oraculum Rex, ad placandam Deorum iram, carmine comprehendi, quod Arentum vocant, & festis diebus cum solenni ceremonia cantari voluit Itaque multi incolarum, ubi Hispanos primum adventantes vidêre, fuga sibi consuluerunt Oraculi memoria *Petrus Cieza, tomo 2. rerum Indicarum, cap.* 33.

29. Sardanapalus Assyriorum Rex, ab Arbace Medo in urbe Nino obsidebatur. Erat responsum progenitoribus datum, nunquam Ninum capi posse, nisi cum fluvius urbi hostis fieret. Quod nunquam futurum ratus, spem ceperat obsidionis ferendæ, & simul futura auxilia expectabat. Cum duobus annis obsidio perseverâsset, per summum ocium obsessorum, tertio continuis imbribus excrescens supra modum fluvius, cum partem urbis inundâsset, muros dejecit ad stadia viginti. Hic Rex existimans tempus Oraculi advenisse, desperata salute,

ne in

ne in hoſtium poteſtatem veniret, Regia incenſa, ſe cum chariſſimis quibuſque exuſſit. Arbaces per murorum ruinas ingreſſus Rex creatus eſt. *Diodorus lib. 2. cap. 7.*

30. Heſiodo poëtæ datum fuerat Oraculum, ut Nemeæi Jovis templum fugeret. Cum ergo Nemeam Peloponneſi fugeret, fortè in Oeneonem Locridis pervenit, ubi Nemeæi Jovis templum fuerat. Eo in loco incautus ab Amphiphane & Ganetore Phyſigei liberis interemptus eſt, quòd ab eo vitiatam ſororem crederent, & ex eo ſtupro natum eſſe Steſichorum. *Thucyd. apud Gyrald. Dial. 2. hiſt. poët.*

31. Epaminondas Thebanus acceperat ex Delphici Apollinis Oraculo, Pelagus ſibi cavendum. Quare fuit illi præcipua cautio, ne aut triremibus, aut oneraria unquam manu veheretur. At præmonuerat Dæmon, non mare, ſed ſaltum eum devitandum ad Mantineam, cui Pelagus nomen, ubi occubuit. *Pauſanias in Arcadicis & Suidas.*

32. Cambyſi Perſarum Regi Oraculum Latonæ ex urbe Buti datum erat, cum in Ecbatanis vita exceſſurum. Intelligebat ille Ecbatana Medæ. At cum in Syria ageret, poſt interfectum Ægyptiorum Deum Apim, equum conſcenſurus, gladius vagina nudatus, in femore Regem vulneravit. Metu &

tu & dolore territus, quod nomen vicina urbs haberet, interrogavit. Ubi Echatana esse cognovit, errorem suum agnoscens, desperabundus obiit. *Herodotus lib.* 3.

33. Philippo Macedoniæ Regi mortem Pythia prædixit:

Taurus adest. & finis adest, ferietque minister.

Et Græcis pariter:

O utinam fierem Iovis ales in æthere, juxta
Thermodoöntis aquas, procul ut bella horrida ab alto.
Despicerem. Victus flet, at hic qui vicit, obivit.

Anceps hoc dictum Philippus in rem suam interpretatus est, veluti ab Oraculo prædiceretur, Persam victimæ instar mactatum iri. Sed res secus se habebat, contrariumque significabatur: Philippum scilicet in hominum conventu, inter ipsa Deorum sacrificia, uti coronatum taurum interfici debere. Lætus proinde agebat, Deos sibi auxiliares, ad Asiam in servitutem Macedoniæ trahendam, fore existimans. Cum ampla sacrificia in Deorum honore perageret, & Cleopatræ ex Olympiade uxore filiæ, Alexandro Epirotarum Regi Olympiadis fratri desponsatæ, nuptias Ægis Macedoniæ urbe celebrare instituisset, atque plures ex tota Græcia ad geniale convivium convenirent, magni-

gnificentiſſima certamina muſica, & convivia ad amicos & hoſpites accipiendos lautiſſima faceret, in mediis ſacris alba indutus veſte, à Pauſania uno ex ſtipatoribus cæſus eſt, ad Thermodonta fluvium, ad Chæroneam, ubi paulò antè contra Græcos inſigni victoria potitus fuerat. Indignè autem ferebat Pauſanias, quod de illato ſibi ſtupro ab Attalo Olympiadis nepote queſtus, à Rege inſuper irriſus fuiſſet. *Diodorus libro* 16. *& Pauſanias in Arcad.*

34. Idem cum conſuluiſſet Delphicum Oraculum, Quid evitandum ſibi eſſet, quò ad juſtam perveniret ſenectutem? Pythia Quadrigas vitare juſſit. Quo audito, toto regno ſuo cum omnes quadrigas amoveri juſſiſſet, locumque in Bœotia, qui Quadriga vocatur, non adire vellet, demum à Pauſania, qui quadrigam in capulo gladii cælatam habebat, occiſus eſt. *Val. Max. lib.* 1. *c.* 8. *& Cic. de Fato. Plutarch. in Alexand.* Alii dicunt, cum circuiret Thebaicam paludem, cui Currus nomen erat, trucidatum eſſe.

35. Æſchylus tragicus Athenienſis Oraculo acceperat, ex ictu deſuper ſibi pereundum eſſe. In Sicilia igitur exul, tecta vitabat, ne ruina illorum opprimeretur. Accidit ut ruri ſaxo inſideret, capite detecto. Quod cum ſublimè volans aquila, Morphos dicta (cui teſtudines raptas frangere

gere peculiare eſt) calvitii nitore eluſa, ſaxum eſſe putaret, teſtudinem marinam ei illiſit. Eo ictu Æſchylus periit. *Idem lib.* 9. *cap.* 12.

36. Daphidas Sophiſta, cum Delphicum oraculum Ironicè conſuluiſſet, an equum invenire poſſet quo veheretur? Oraculum, poſſe equidem equum invenire, reſpondit, ſed ut eo perturbatus periret. Mox igitur cùm ad Attalum Regem veniſſet, quem graviter olim offenderat, deprehenſus, & de ſaxo, cui Equi nomen erat, præcipitatus eſt. *Cicero de Fato, & Valerius Max. lib.*1. *cap. de Miraculis.*

37. Cum Dionyſius ſuperior Syracuſiorum tyrannus Athenis in feſto Bacchanalium tragœdiam edidiſſet, & victor declaratus ſuffragiis fuiſſet, quidam ex cantoribus Chori, ſplendidum honorificumque munus ſe accepturum ratus, ſi primus hoc nuncium attuliſſet de victoria, navigavit Corinthum. Ibi cum inveniſſet navem, quæ in Siciliam itura eſſet, conſcenſa ea ſecundis ventis uſus eſt, cumque appuliſſet Syracuſas, continuò retulit tyranno victoriam. Dionyſius nuncio muneribus affecto, magnam lætitiam ex ea re cepit, gratulatoriaque ſacrificia Diis offerens, compotationes & convivia magno cum apparatu celebravit. Cum autem invitâſſet amicos atque famili-

lia-

liares suos, & inter pocula nimium vino indulsisset, in gravissimum morbum delapsus est, propter ingurgitati vini copiam. Cum, verò responsum à Diis immortalibus accepisset, quod nunc moriturus esset, cum meliores superâsset. Ipse in eum sensum accipiebat oraculum, ut referret ad Carthaginenses, eos se meliores fortioresque esse arbitratus. Quamobrem sæpe etiam habito cum iis conflictu, si res ad victoriam spectare videretur, subterfugere solebat, & ultrò vinci, ne fortioribus superior fuisse videretur. Verum non potuit hac versutia fati necessitatem infringere. Sed cum esset parum bonus poëta, vicisse meliores poëtas Atheniensium suffragiis judicatus est. Itaque convenienter oraculi veritas præstita est, ut cum meliores sese vicisset, statim vitæ terminus sequeretur. *Diodorus lib* 15.

38. Alexander Epiri Rex accitus in Italiam à Tarentinis, Dodonæi oraculi sortibus jussus erat Acherusiam cavere, Pandosiamque urbem. Ibi fatis ejus terminum dari. Hæc illi causa fuit in Italiam maturius transmittendi, ut procul esset à Pandosia, Epiri urbe, & Acheronte ejusdem fluvio, quem ex Molosside fluentem in inferna stagna accipit Thesprotius sinus. Cæterum fatali necessitati humana providentia non repugnat, ruiturque sæpius fugiendo in ipsa fata.

fata. Vicerat ſæpe acie Alexander Brutios & Lucanos, ceperatque non paucas eorum urbes, &c. Interea tres haud procul Pandoſia urbe tumulos ad Lucanos & Brutios fines infeſtandos communiverat, atque inde quaque verſum premebat. Aſſidui autem imbres adeò interjacentibus campis inundaverant, ut exercitu trifariam intercluſo, nulli aliis ferre auxilium poſſent. Eam occaſionem amplexi hoſtes, Alexandro opem ſuis ferre nequeunte, duo præſidia expugnant, inde Ducem ipſum magna copiarum parte exutum obſidione cingunt. Erant ex Lucanis exulibus circa Alexandrum circiter 200. Hi pacto occultè cum ſuis reditu, regem ſe aut vivum aut mortuum in eorum poteſtatem daturos pollicentur. Interim Rex ipſe magnum facinus auſus, per medios hoſtes cum delecta manu erumpit, Ducemque Lucanorum cominus congreſſum obtruncat, contrahenſque ſuos in unum, denſo globo ad amnem pervenit, cujus pontem vis aquarum non multò antea diſcuſſerat. Hic cum incerto vado tranſitum meditaretur, miles labore feſſus, nomen fluminis Regi abominandum forte protulit, Jure, inclamans, Acheron nominaris, quæ vox auribus excepta, ingentem Regi dubitationem injecit, an fluvium tranſiret. Eum ita cunctantem Sotinus miniſter admonet, Lucanos quærere

locum

locum insidiis. Quos ubi ille respiciens in se ruere animadvertit, exerto gladio in flumen desiliit: Jam equus eum in adversa ripa statuerat, quum Lucanorum unus veruto transfixit. Eum labentem aquarum impetus, hærente hasta, in hostium præsidia exanimem traxit, ibi fœda corporis laceratio facta, medioque præciso partem Consentiam misêre, alteram ad ludibrium servatam, quum saxis & jaculis diutius incessissent: postremò mulierculæ condonârunt, quæ ut virum & liberos, qui captivi apud hostes erant, reciperet, cremati corporis ossa Metapontum ad hostes transmisit, unde ad uxorem Cleopatram sunt & Olympiadem sororem missa, Magni Alexandri matrem. *Strabo libro 6. Valerius Max. lib. 1.*

39. Oraculum ex Jovis Ammonis fano vetus de Annibalis clarissimi Carthaginensium Ducis exitu fuit.

Libyssa corpus teget tuum.

Annibal Africam suspicabatur, & sepulturam Carthagine, quasi vitam illic transacturus. Est autem locus Bithyniæ fabulosus juxta mare, nec procul exiguus vicus, Libyssa dicitur: ibi forte agebat Annibal exul, qui quòd Prusiæ Regis semper suspectam mollitiem haberet, & horreret Romanos, septem exitibus subterraneis jam ante domum ex tabernaculo suo aperuerat, aliò aliis cuniculis,

culis, omnibus procul tamen occultè se efferentibus. Ut igitur præceptum T. Quintii Flaminii legati Romani Annibalem sibi dedi à Rege postulantis accepit, tentavit per cuniculos fugam, verùm cum in custodias Regni incidisset, statuit mortem sibi ipsi consciscere. Nonnulli referunt pallio eum collum obvolvisse, jussisseque servo, ut infixo clunibus genu valideque impresso stringeret id, & contorqueret, quoad eliso spiritu necasset se. *Livius lib.* 8. *Decad.* 4. venenum tradit eum, quod penes se habebat miscuisse, sumptoque calice dixisse: Liberemus tandem diuturna cura populum Romanum, quando mortem invidiosi senis expectare longum & grave censuit. Hoc modo periisse Annibalem ferunt. *Plutarchus in Flaminio. Pausanias verò in Arcadicis*, eum, cum in equum ascenderet, sponte ense nudato digitum læsisse, atque inde non multorum sanè stadiorum itinere confecto, cum ejus vulneris inflammationem febris esset consecuta, tertio post die interiisse. Et sic oraculi vocem fatalis viri nomen implevisse, quem Libyssam Nicomedienses appellabant.

40. Appius Claudius, bello civili, quo Cn. Pompejus à Cæsaris concordia, pestifero sibi, nec Reipublicæ utili consilio abruperat, eventum gravissimi motus explorare

rare cupiens (viribus namque imperii Achajæ præerat) Antiſtenem Delphicæ cortinæ in intimam ſacri ſpecus partem coëgit deſcendere, unde ut certa conſulentibus ſortes petuntur, ita nimius divini (Diaboli potius) ſpiritus hauſtus reddentibus peſtifer exiſtit. Igitur impulſu capti numinis inſtincta virgo, horrendo ſono vocis Appio inter obſcuras verborum ambages fata cecinit: Nihil enim, inquit, ad te hoc Romane bellum, Eubœæ cellam obtinebis. At is ratus conſiliis ſe Apollinis moneri, ne illi diſcrimini intereſſet, in eam Regionem ſeceſſit, quæ inter Rhamnunta, nobilem Attici ſoli partem, Cariſtumque Chalcidico freto vicinam, interjacens, cellæ Eubœæ nomen obtinet, ubi ante Pharſalicum certamen morbo conſumptus, prædictum à Diabolo locum ſepultura poſſedit. *Valerius Max. lib.* 1. *cap.* 8.

41. C. Caligulæ fortunæ Antianæ reſponderunt, ut à Caſſio caveret. Itaque Caſſium Longinum Jureconſ. tunc Aſiæ Proconſulem, interfici delegaverat. Sed antequam imperio ejus ſatisfieret, a Caſſio Chærea interfectus, fatum vitare non potuit. *Rutilius in vita Caſſii.*

42. Michaël Comnenus Palæologus Imp. morbo cordis correptus, fertur mortis metu, eos qui adeſſent percontatus eſſe, quo nomi-

nomine locus ille vocaretur? Cum Pachomii & Allages nomen audiisset, cum alto suspirio dixisse, Hic sibi finem instare, vitæque mutationem fato decretam esse, & seipsum graviter accusâsse, quod non ita pridem honestum quendam virum nomine Pachomium excæcâsset, propterea quod vulgo ferebatur oraculum de Imperatore, sub vitæ mutationem Pachomium illi successurum: quo deceptus, & imperii cupiditate amens, Pachomium imperio inutilem efficere festinârat. *Gregoras lib. 5.*

43. Vabem olim in Olympo celebrem Libethra nomine fuisse ajunt, qua mons in Macedoniam se immittit. Ab ea urbe non longè Orphei monimentum abesse. Libethriis olim è Thracia à Liberi patris oraculo responsum allatum, à sue urbem deletam iri, cum primum Orphei ossa Sol aspexisset. De hoc illos Oraculo solitos esse oportere se nihil putâsse, quod nullam omnino feram vel tantam, vel tantis præditam viribus existere posse crederent, quæ urbem ejusmodi posset excindere, cum ea non magis fiducia quadam, quàm suo robore niteretur. Atqui ubi Diis visum est, hæc acciderunt. Pastor quidam meridie recubuit fessus ad Orphei tumulum. Is cum fortè somno se dedisset, in somnis cœpit Orphei versus magna & suavi voce decantare. Ea voce

qui

qui proximis locis vel pascebant, vel forte arabant, commoti, intermisso opere, ad illam dormientis pastoris cantilenam accurrerunt. Ibi cum ita, ut fit, alterum alter trudentes impellerent, dum propius quisque ad pastorem certant accedere, columnam evertunt. Ea ruente fracta est urna: quo factum, ut Orphei ossa Sol aspiceret. Ea deinde, quæ insecuta est, nocte, ingenti aquæ vi de cælo effusa. Sus amnis (unus hic est de Olympi torrentibus) Libethriorum muros dejecit, sacras & profanas ædes evertit, homines ipsos, & animalium cuncta, quæ intra mœnia fuerunt, extinxit. *Pausanias in Bœoticis.*

44. Siphnii insulares propter fodinas metallicas maximum thesaurum congesserant, & decimas illius quotannis Delphos mittebant. Consuluerunt Oraculum, diúne præsentibus bonis frui possent? Pythia respondit:

Ἀλλ' ὅταν ἐν σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται,
Λευκόφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς
Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον, κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Oraculum eventus confirmavit: Habebant eo tempore Siphnii forum, atque Prytanæum ex candido marmore Pario extru-

ctum. Samii cum] velocissimè ad Siphnum applicuissent, miserunt ad urbem cum Legatis navem, quæ (ut naves antiquæ omnes) rubrica delibuta erat. Nuncii decem talenta mutuò petebant. Negantibus Siphniis, eorum agros populati sunt Samii, eosque ex urbe egressos cæciderunt, multosque ceperunt, quos centum talentis Siphnii redemerunt. Tunc tandem, quamvis serò, oraculum intellexêre, ligneum agmen & rubrum legatum navem esse hostilem. *Herodotus lib.* 3,

45. Messanensibus in Sicilia olim datum fuerat Oraculum, Carthaginenses urbis suæ lixas futuros. Itaque arbitrabantur Carthaginenses urbi Messanæ ministeria pro servis obituros, atque inter servitia Messanensibus habendos. Qua spe sublatis animis, Hamilcari Carthaginensium Duci magna confidentia sese opponere ausi fuêre, Verùm capta urbe, serò tandem Oraculi ambiguitatem intellexêre. Hamilcar enim Carthaginensibus militibus tanquam servis mandavit, ut ædificia cuncta diruerent, solo æquarent, neque tegulas, neque ligna, nec materiæ quicquam incorruptum dissipatumque usquam relinquerent, igni absumerent, contusa obtritaque dispergerent. Nec ulla cuiquam cunctatio ad mandata fuit. Tanta simul ad diruendos parietes, & evertendas ædes

des properante ac fervente multitudine, brevi peractum opus, obliterata protinus monumenta omnia, deletaque loci species, ac solum, ubi urbs prius steterat, prostratum adeò proculcatumque apparuit, ut vix ulla habitationis usquam vestigia discerni possent, &c. *Diodorus lib.* 14.

46. Phocenses gravi bello Thessalorum propemodum attriti, misere Delphos, qui de periculo propulsando Oraculum consulerent, Qui missi fuerunt, tale retulerunt responsum.

Mortalem atque Deum jubeo decernere ferro:
Victor uterque, aliud sed enim mortialis habeto.

Phocenses ignari quid sibi vellet oraculum, trecentos speculatores emittunt Qui omnes ad internecionem cæsi sunt cum Gelone Duce suo. Ingentem ea clades pavorem in castra pertulit. Atque eò ventum est desperationis, ut conjuges, liberos, fortunas cæteras, quas agere quisque aut ferre posset, vestem, aurum, argentum: Deorum signa in unum coegerint: ibi maximo extructo rogo, viros 30. duntaxat reliquerunt, quibus imperârunt, si ita accidisset, ut quid ad prælium exîssent, hostibus succumberent: primò fœminas ac impuberes omnes jugularent: deinde quas congesserant opes in

rogum conjicerent, atque in eas ignem immitterent: postremò & ipsi vel mutuis confoderent se vulneribus, vel ultro in medium hostium equitatum ruerent. Ex eo sæva omnia & immania consilia, Græcorum verbo Phocica desperatio appellari cœpta. His ita constitutis Telliæ Elei vatis consilio contra Thessalos copias educunt. Devoti igitur in hostem irruunt, & extrema desperatione acti, victoriam adepti sunt, omnium quæ quibusvis ante populis evenissent maxime insignem. Ac tunc Apollinis ambiguum illud responsum omnibus innotuit. Cum enim utrinque de more à Ducibus militi tessaræ darentur, fortuito ad Oraculi verba appositæ datæ sunt: à Thessalis Itonia Minerva, à Phocensibus gentis auctor Phocus. *Pausanias libro* 10.

47. Lacedæmonii optimis & sanctissimis legibus à Lycurgo acceptis, post ejus mortem non contenti amplius ocio frui, cum se Arcadibus præstantiores esse arbitrarentur, de omni illorum terra occupanda Pythiam consuluerunt. Quibus illa respondit:

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς. οὔ τοι δώσω.

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,

Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγαίρω.

Δώσω

Δώσω τοι. τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Hæc reſponſa ubi accepêre Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abſtinentes, bellum intulêre Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captivitatem. Verum congreſſi prælio ac fugati, quicunque eorum vivi ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus indutis, campum Tegeatem metiri fune coluerunt. Compedes quibus vincti fuerant, ad noſtram uſque memoriam fuêre circa templum Minervæ Aleæ, apud Tegeam ſuſpenſæ. *Herodotus libro primo.*

48. Cleomeni Spartanorum Regi Oraculum Delphicum reſponderat, eum Argos eſſe capturum. Sperabat ille, urbem Argos ſeſe everſurum. At cum Argios in aciem progreſſos, in luco quodam concluſos igni injecto cremâſſet, & cujus Dei lucus ille eſſet, interrogâſſet: ubi Argi eſſe cognovit, ab Apolline ſe deluſum conqueſtus omnem Argos potiundi ſpem abjecit. *Herodotus libro 6.*

49. Philomelus Phocenſis capto Delphico Oraculo, Pythiam ut aliquid ſibi de patriæ rebus prædiceret, cogere cœpit. Ad cujus aſperitatem offenſa mulier, cum dixiſſet, ei licere facere quod vellet: lætus plu-

plurimum, verbum id, ut oraculum rebus suis aptissimum, accepit Philomelus, statimque ex scriptura illud in propatulo posuit, & passim vulgavit, sibi à Deo licentiam datam faciendi quod vellet. Postmodum concione vocata, quid sibi responsum esset exposuit, adhortatusque uti firmiores animos haberent, ad belli negocia se totum convertit. Factum est & ei in Apollinis templo ostentum hujusmodi: Aquila ædem supervolans, in terram se devolvit, educatasque in templo columbas persequebatur, ut earum aliquot ex ipso altari arripuerit. Idipsum earum rerum periti, Philomelo & Phocensibus fortunatum exitum Delphici belli portendere affirmabant. Quod Novennio duravit varia fortuna ad extremum tamen cum Phocensium excidio. *Diodor. l. 16.*

50. Crœsus consulto Oraculo Delphico, nunquid diuturnum habiturus esset imperium, à Pythia responsum accepit:

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μήδοισι γένηται.
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφίδα παρ' ἕρμον
Φεύγειν, μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Crœsus nunquam sperans fore, ut apud Medos mulus pro viro regnaret, imperium æternum sibi ipsi pollicebatur: non intelligens

gens per mulum significari Cyrum, quippe qui ex duabus diversis gentibus ortus erat: generosiore matre Mandane, quàm patre Cambyse. Nam illa quidem Meda erat, Astyagis Medorum regis filia. Hic autem Persa, & Medis subjectus. *Herodotus lib. 1.*

51. Arcesilaus cum Pheretima matre regno Cyrenæorum pulsus, Sami agens, unumquemque sollicitabat ad spem rei agrariæ, coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit: Ad quatuor Battos ac totidem Arcesilaos octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare, ulterius vos conari dehortatur. Tibi verò suadet, ut ingressus in domum tuam, quietem agas. Quòd si fornacem inveneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas ut circumfluum introëas, alioqui peribis tu pariter, & taurus optimè opus faciens. Arcesilaus sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenem, recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam adversariis, comprehensos in Cyprum ad necem mittebat, quos Cnidii ad suam terram appulsos liberaverunt, & ad Theram dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quandam &

privatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arcesilaus igni cremavit. Hoc perpetrato, agnoscens id esse oraculum, quo Pythia non sinebat eum inventas in fornace amphoras excoquere, excessit ultrò ex urbe Cyrene, extimescens necem oraculo prædictam, & quod Cyrenem existimaret esse circumfluam, contulitque se ad Regem Barcæorum, nomine Alazerim, cujus filius in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tum Barcæi tum Cyrenæi exules, cum in foro agentem animadvertissent, obtruncarunt, & insuper ejus socerum Alazerim. *Herodotus lib.* 4.

52. Nero Cæsar portendi sibi mutationem status à Mathematicis acceperat, qui in hoc concordes, in eo discordabant, quænam fortuna imperio dejectum exciperet. His æger Delphicum oraculum experiri statuit. Responsum est, annum 73. caveret. Quod cum audîsset, homini inconsiderato, & vix tricesimum ætatis supergresso, tanta securitas incesserat, ut jam nil metuens, & prosperitatem & ætatem sibi integram sponderet, quasi ante prænunciatum tempus ab Apolline mori non posset, eodemque vanitatis & insolentiæ raptus est, ut preciosissimis quibusdam de rebus maritima tempestate deperditis, affirmaret, eas ad se vel piscium obsequio reversuras. Talibus intu-

tumuerat erroribus, cum ſubitò ab omnibus deſtitutus, & ad turpiſſimam compulſus eſt mortem, utique conſiliario dignus Apolline: quamvis mendacii parens, ne quid mentitus videretur, conſuetis ambagibus atque arte providerit, quòd ipſe Nero ſuprema illa noctе, audito clamore militari, ſuum execrante, & Galbæ nomen celebrante, ſcilicet quiverit intelligere, & ad infelicitatis ſuæ cumulum auctorem oraculi veridicum opinari, Galba enim ſucceſſor tertium & ſeptuageſimum annum agebat. *Petrarcha ex Suetonio.*

53. Xerxes Darii filius, effoſſo vetuſto Beli monumento, vitream urnam reperit, ubi jacebat in oleo mortuus: non tamen plena fuit urna, vacuumque à ſummis labris ferè palmæ ſpacium habuit. Adjacebat urnæ columna exigua, in qua ſcriptum continebatur, Eum qui ſepulchrum aperuiſſet, neque repleviſſet urnam, peſſimè habiturum. Quo lecto, Xerxes expavit, & oleum celerrimè juſſit infundi, non tamen impletum eſt. Iterum infundi juſſit, neque ſic incrementum accepit. Donec fruſtratus omni labore infundendi, ceſſaret: clauſoque monumento, ſumma cum mœſticia diſcederet. Quinquaginta myriadum exercitu adverſus Græcos conſcripto, magnam cladem accepit, reverſuſque turpiſſima morte vitam

tam finivit, noctu instratis à proprio filio interemptus. *Ælianus ex Herodoti lib.* 3.

54. Sylvester II. Gilbertus antea vocatus, natione Gallus, malis artibus (ut ajunt) pontificatum adeptus est. Adolescens enim & Floriacensi cœnobio in Aureliana diœcesi posito dedicatus monachus & addictus, relicto monasterio, Diabolum secutus, cui se totum tradiderat, Hispalim civitatem Hispaniæ bonarum artium causa pervenit. Erat enim admodum doctrinæ & literaturæ cupidus: qua in re tantum profecit, ut brevi ex discipulo optimus præceptor sit habitus. Discipulos autem ejus hos fuisse *Martinus testatur*, Robertum Franciæ Regem, Lotharium virum nobilitate & doctrina insignem, qui postea Senonensis Archiepiscopus creatus fuit. Gilbertus igitur ambitione, & diabolica dominandi cupiditate impulsus, largitione primò quidem archiepiscopatum Remensem, inde Ravennatem adeptus, Pontificatum postremò, majore conatu adjuvante Diabolo, consecutus est, hac tamen lege, ut post mortem totus illius esset, cujus fraudibus tantam dignitatem adeptus erat. Nam cum Gilbertus regnandi cupidus, Diabolum sciscitaretur, quamdiu Pontificatu victurus esset, respondit humani generis hostis ambiguè, ut solet: Si non attigeris Hierusalem, *diu* vi-

ves.

ves. Dum itaque pontificatus sui anno quarto, mense uno, die decimo in basilica sanctæ crucis in Hierusalem Romæ sacrificaret, fato se moriturum statim cognovit: Unde pœnitentia motus, & errorem suum coram populo fassus, omnes primò posthabita ambitione & diabolicis fraudibus, ad benè & sanctè vivendum adhortatus est.

55. Cum maritima Atticæ vastarent Bœoti, & Athenienses adversus Æguinam expeditionem inirent, advenit è Delphis oraculum, ut ab Æginetis lædendis triginta abstinerent: tricesimo anno cum fanum Æaco dicâssent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis res successura. Sin bellum continuò inferrent, fore ut interea multa detrimenta acciperent & inferrent, sed ad extremum illos subigerent. Hoc oraculum Athenienses ubi audivêre, Æaco fanum dicârunt, quod nunc in foro extructum visitur: sed triginta annis non esse abstinendum censuerunt, quòd videlicet audissent esse fatale, multa se passuros indigna ab Æginetis, si bello abstinerent. *Herodotus lib.* 5.

56. Persicorum Magorum sapientia, ac divinandi notitia multorum monumentis celebratur, qui cum alia multa, tum Artaxerxis Ochi sævitiam adversus subditos & cædem ex signis quibusdam arcanis præ-

dixerunt. Nam cum Artaxerxe patre vita functo, regnum Persarum Ochus capesseret, magi cuidam ex Eunuchis praeceperunt, ut posita mensa animadverteret, quibus rebus ex objectis Rex primùm manum injiceret. Qui cum oculos in hoc attentos haberet, Ochus utraque manu protensa, dextra unum ex adjacentibus cultris arripuit: altera maximum panem accepit, quem carnibus impositum scidit, & alacriter comedit. Quibus auditis, Magi hæc duo vaticinati sunt, frugum tempestivam fertilitatem, atque annonæ copiam illo regnante, & cædium frequentiam, neque falsi fuerunt. *Ælianus lib. 2. de varia historia, & Diodorus lib. 17, Bibliothecæ.*

57. Apud Pædasenses, qui super Halicarnassum habitant, hoc fertur contingere, ut quoties Amphyensibus (qui circa eam urbem habitant) aliquid adversi certum intra tempus est eventurum, tunc Antistiti, quæ illic Minervæ est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. *Herodotus libro 8.*

58. Beleses Chaldæus Arbacem Medum ad invadendum regnum Babyloniorum hortatus est, & victoriam ei certam promiserat, quam biennio post, multis utrinque cladibus datis & acceptis, obsesso in urbe Nino Rege Sardanapalo, & præ desperatione

ne ad Regiæ incendium adacto, cum imperio optinuit. *Diodorus lib. 2. cap. 7.*

59. Thales Milesius cum ex futuro Vergiliarum ortu, sequentem annum oleis uberrimum fore perspexisset, venditores præoccupavit, diu antè olearum ejus anni fructibus emptis, haud admodum grandi precio: quod aliquot jam annis antè uber olearum fuerat proventus. Itaque cum, ut ipse præviderat, eo anno copiosæ oleæ, sequente verò infœcundæ fuissent, ingens lucrum fecit. *Fulgos. lib. 8. cap. 11. & alii. Plinius Democrito hoc tribuit, & idem Sextium Romanum Athenis fecisse testatur* Idem corpus suum jussit poni in abjecto quodam & contempto loco agri Milesii, cum ibi aliquando forum Milesiorum fore prævideret. *Plutarchus in Solone.*

60. Mnesarchidi Bœoto cauponi à Chaldæis responsum fuit, Euripidem filium victorem in certaminibus fore. Proinde filium in gymnicis certaminibus exerceri voluit. At postea ad Tragœdias scribendas conversus, omnium victor extitit, *Gellius libro* 15. *capite* 20. *ex Theopompo recenset.*

61. Augusti Imperatoris ortus incidit in eum diem, quo de conjuratione Catilinæ in curia agebatur. Quò cum tardiuscule Octavius pater venisset, excusaretque uxo-

ris puerperium, P. Nigidius, natali hora inſpecta, affirmâſſe dicitur, Dominum terrarum orbi natum. Ipſe cum Apolloniæ eſſet, Theogenis Mathematici pergulam cum Agrippa aſcendit. Sed cum multa & magna Agrippæ prius conſulenti Theogenes prædixiſſet, metu ac pudore ne minor in illo inveniretur, vix compelli potuit, ut ſuam vulgaret geneſim. Qua edita, Theogenes continuò exiluiſſe fertur, atque eum adorâſſe. Quæ res tantum illi fiduciæ attulit, ut ſuum poſtea vulgaverit thema, nummumque argenteum nota ſideris capricorni, quo erat natus, percuſſerit. *Sabellicus lib. 8. Enneade 6. ex Suetonio.*

62. Cum Livia peperiſſet Tiberium, Scribonius Mathematicus præclara ſpopondit: etiam regnaturum quandoque, ſed ſine regio inſigni, ignota ſcilicet tunc adhuc Cæſarum poteſtate. *Suetonius.*

63. Tiberius Cæſar in Rhodo inſula, artis Chaldæorum gratia, Magiſtrum Thraſyllum habuit. Quoties ſuper negotio conſultaret, edita domus parte ac liberti unius conſcientia utebatur. Is literarum ignarus, corpore valido, per avia ac derupta (nam ſaxis domus imminebat) præceſſerat eum, cujus artem experiri Tiberius ſtatuiſſet. Et regredientem, ſi vanitatis aut fraudum ſuſpicio inceſſerat, in ſubjectum mare præcipi-

cipitabat, ne index arcani existeret. Thrasyllus iisdem rupibus inductus, postquam percunctanti Tiberio imperium & futura solerter patefecit, interrogatur, an suam quoque genitalem horam comperisset, quem tum annum, qualem diem haberet. Ille positus siderum ac spacia dimensus, hærere primò, deinde pavescere, & quantum introspiceret, magis ac magis trepidus, admiratione & metu postremò exclamat, ambiguum sibi ac prope ultimum discrimen instare. Tum complexus eum Tiberius, præscium periculorum etiam incolumem fore dixit. Die quodam cum eo juxta mare deambulans, enixè ut meliora speraret, hortabatur. Tiberius verò cum contra sentiret, & Augusti vitrici sui iram metueret, atque parum abesset, quin, ut erat ira succensus, eum in mare præcipitem daret: Thrasyllus aliquantisper constitit, conversisque ad mare oculis, ut Rhodum versus venientem vidit navem, affirmare ausus fuit, ea navi felicia Tiberio afferri. Nave in portum delata, literas ab Augusto Liviaque Tiberius accepit, quibus Romam revocabatur. *Dion. in Augusto.*

64. Claudius Princeps, paulo ante mortem, cum Consules designaret, mensem illis, quo moriturum se præsagiebat, metam statuit: consilioque novissimo filios suos, ut fra-

ut fraternè viverent, obtestatus, Senatui commendavit: denique pro tribunali sedens, licet abhorrentibus qui aderant, & lætiora precantibus, sese ad mortalitatis terminum pervenisse iterum iterumque professus est. *Suetonius.*

65. Nero cum manè ante Solis exortum nasceretur, Astrologus quidam inspecto siderum cursu, statim respondit, hominem Romæ regnaturum, sed occisurum matrem. Quod cum Agrippina mater intellexisset, Interficiat, inquit, modò imperet. Eventus Astrologum vera prædixisse declaravit. *Xiphilinus in Nerone.*

66. Ascletarion Mathematicus ad Domitianum Imperatorem delatus, quod de ejus exitu quædam prædicere esset ausus, cum ne inficiaretur quidem jactâsse se, quæ ex arce prævisa sibi essent, ira accensus Domitianus, Dicas mihi, inquit, oportet, quis te tandem maneat exitus? affirmantem illum, fore ut brevi laceraretur à canibus. Ad elevandam scientiæ fidem confestim interfici jussit, corpusque accuratissimè cremari, sepelirique cineres. *Hæc ille.* Sed fatum mutari non potuit. Densus imber cœlo dejectus, medio rogum ministerio restinxit, cadaverque semi-ustum à bustuariis relictum, qui in opertum refugerant, canum superventu cœptum est lacerari. Id ei cœnanti cum Latinus Mi-

Mimus inter cæteras illius diei fabulas enarraret, ita commotus est, ut jam inde vitæ diffisus omnibus viveret casibus obnoxius. *Sabellicus ex Suetonio.*

67. Domitianus Imp. Mathematicis prædictionibus ad superstitionem usque deditus, cum sibi mortem instare cognovisset, pridie quàm interfectus est, cum tuberes sibi oblatos in crastinum jussisset asservari, illud adjecit, Si illis, inquam, uti licebit. Conversus inde ad eos qui proximè steterant, Futurum est, inquit, ut cras luna in aquario cruentetur, existetque facinus aliquod, de quo homines omnibus terris loquantur. Cæterum quia monitus fuerat, ut quintam illius diei horam caveret, sollicitus perseverat aruspicis causam audire, qui de casu fulminis consultus, mutationem rerum portendi dixerat. Cum igitur inter agendum verrucam in fronte scalpendo fregisset, fluxissetque ex eo attritu paululum sanguinis, Utinam, inquit, hactenus. Tum horas requirenti, pro quinta, quam metuebat, sexta ex composito nunciata est. Ad eam vocem lætus, tanquam instans periculum evasisset, surgens ad curam corporis festinaret, cum Parthenius cubiculi præfectus revocavit, adesse nuncians, qui magnum nescio quid afferret, neque id differendum. Summotis itaque omnibus, in cubiculum se recepit, ubi septem

ſeptem vulneribus à Parthenio & conjuratis contrucidatus mortem occubuit, anno ætatis quinto & quadrageſimo, ex quo imperare cœperat quintodecimo. Sabellicus libro 4. Enneadis 7.

68. Hadrianus Imp. non tantum aliis artibus operam dedit, verum etiam Matheſi. Quod Marius Max. uſque adeo demonſtrat, ut eum dicat cuncta de ſe ſciviſſe, ſic ut omnium dierum, uſque ad horam mortis futuros actus antè præſcripſerit. Satis conſtat de Vero, quem adoptaverat, ſæpè dixiſſe, Oſtendent terris hunc tantùm fata, nec ultra eſſe ſinent. Eo igitur anno, quo è vita exceſſit, uſque ad menſem tantum ſcripſit, quo deceſſit: ea re ſe menſem illum non tranſgreſſurum eſſe oſtendens. *Fulgoſus lib. 8. cap.* 11.

69. L. Septimius Severus Pertinax, peritiſſimus Matheſeos fuiſſe dicitur. Defuncta ſiquidem uxore Martia, Baſſiani matre, cum de conditionibus ageretur apud eum, genituris omnium inſpectis, Juliam apud Syros, haud bono genere natam, quòd Imperatoriam haberet geneſim ſibi conjunxit, è qua Getam peperit. *Volaterranus.* Idem in Britanniam profectus, non inde ſe rediturum pronunciavit, idque in laquearibus ædium, quæ erant in Palatio, in quibus jus reddebat, ſcriptum reliquit: ita ut ab omnibus

bus (præter eam partem, quæ ad horam, qua natus esset, spectabat) videretur. *Xiphilinus Dionis Nicæi abbreviator in Severo.*

70. Ægyptius quidam è tractu Mendesio, Constantinopolim veniens, cauponam ingressus est. Cauponaria (artis quoque obstetriciæ perita) dum Ægyptio vinum promit, ecce è vicinia accurrens una, in aurem illi narrat, affinem suam de salute periclitari tertio jam nixu, nisi ocyus succurratur. Illa, relicto Ægyptio, puerperam à partus laboribus liberavit, & ad hospitem recurrit, ira exæstuanti moræ suæ causam aperit. Ille confestim tempus diei & horam observans, Abi, inquit mulier, & puerperæ dicito, quod tantum non Imperatorem enixa sit, hocque elocutus, pleno poculo se proluit, nomenque suum mulieri cognoscendum dedit. Nato infanti nomen fuit Ablabius, qui usque adeo pila & ludus extitit fortunæ, ut sub Constantino Magno præfectus prætorio, Imperatore plus potuerit. *Eunapius in vita Ædosii.*

71. Hebræi duo Magi & Astrologi Zitæ Arabum principi Imperium & vitam longævam pollicebantur, si Christianorum templa & imagines Divorum demoliretur. Paret ille. Sed anno vix exacto repente moritur. Filius impostores punire parabat. Illi in Isauriam fugiunt, ibique Leonem (qui post-

postea dejecto Theodosio III. imperium invasit, & Isaurus dictus est) puerum ignobilem, sed optima præditum indole reperiunt, ei Imperium prædicunt, tanta fiducia, ut jurejurando polliceretur, si prædictioni eventus responderet, facturum se quicquid peterent. Posteaquam Leo ad Imperium pervenit, anno nono urgènt illi promissa, & nihil aliud petunt, quàm ut imagines Christi & Deiparæ aboleat. Imperator fidei suæ liberandæ càusa, simulacra tollit, Iconolatras graviter persequitur. *Cuspinianus è Zonara.*

72. Simeon Bulgarorum princeps in Crobatos duxit, ab iisque in angustiis montium prælio victus, omnem suum amisit exercitum. Johannes quidam Magus & Astronomus Romanum Lacapenum Imp. accessit, eumque monuit, mitteret aliquem, qui amputaret caput columnæ, quæ supra Xerolophi fornicem posita Occidentem respiciebat: ita enim Simeonem, cui illa fatalis erat, statim periturum. Paruit Imperator, & qua hora statuæ fuit abscissum caput, ea ipsa (quod diligenti inquisitione postea deprehendit) Simeon in Bulgaria cordis morbo interiit. *Cedrenus.*

73. Guido Maltraversus Patavinus, comes Lucii vici Patavini, ex Constantia uxore, filia Obicii Marchionis Estensis, Nico-

Nicolaum genuit. Quem Jambonus Andreas Astrologus & simul Magus, perniciosum patriæ civem fore prædixit: & Guidonem tantum movit, ut eum exhæredare voluerit, nisi amici obstitissent. Moritur Guido. Nicolaus opibus, & gratia potens, in patriæ perniciem cum Cane Scaligero conspirat, Bellum oritur cruentissimum, in quo ultra centum millia hominum occisa feruntur, & verum Jamboni vaticinium fuisse, exitus ipse declaravit. *Bernhardus Scardeonus lib. 3. classe decimatertia histor. Patavin.*

74. Obsidebant Galli Forum Livii, Martino IIII. militantes, Guidonis Appii ductu, eo tempore, quo Siculi Gallicas vesperas celebravêre. Guido Bonatus Foroliviensis Astrologorum Princeps, & haud dubio Magus simul, Guidoni Montisferrati Comiti prid. Cal. Majas, eruptionis faciendæ contra omnium expectationem author fuit, certam victoriam comiti cum vulnere coxendicis prædicens: atque ut medicæ artis peritus erat, ova cum stupis & enæmis aliis ad obligandum vulnus secum tulit. Nec præsagio defuit eventus, Gallis ad internecionem deletis. *Platina in Martino 4. Blandus lib. 8. Decad. 2.*

75. Antiochus Tibertus Cæsenas, insignis Chiromantes, Pyromantes, & Phisiognomon, prædixerat Guidoni Balneo, co-

cognomento Guerræ, quòd ab intimo amico perfidiæ suspicione necaretur. Pandulpho item Malatestæ Ariminensium Tyranno, quod ex patria pelleretur; & exul in extrema egestate periturus esset. Nec multò pòst Pandulphus Guidonem ob suspectam virtutem obtruncat: Antiochum ipsum custodiæ mancipat, eventum præsagii expectaturus. Antiochus custodis arcis filiam ita flexit, ut resti ab ea impetrata, in fossam demitteretur, sed compedum sonitu proditus, & à fuga retractus, cum puella securi percutitur. Pandulphus tandem exul & egens ab omnibus desertus, in hospitali diversorio senex periit. Sic aliis futura prædicere, sibi ipsi cavere non potuit Tibertus. *Iovius in Elogiis.*

76. Petrus Leonius Spoletanus, medicus celebris, qui primus ferè prolato Galeno veræ medicinæ limen aperuit, Astrologiæ & veteris Magiæ peritissimus fuit. Itaque cum sibi subitæ mortis periculum in aqua portendi cognosceret, è Patavio Venetiisque in umbriam & Spoletum emigravit, ut frequentes navigationes effugeret. Mox ubi ad Laurentium Medicem vocatus esset, & ex astrorum fallaci scientia morbum salubrem esse prædixisset, omnemque rei benè gerendæ occasionem prætermisisset, à Lazaro Placentino illustri medico (qui à Ludovico Sfortia Ticino missus sera

affe-

afferebat remedia) reprehensus, atque adeo omnibus invisus, post mortem Laurentii, incertum an desperatione actus, an illata vi à Petro Laurentii filio in proximæ Caregio villæ puteum præceps datus mergitur. *Teste Iovio in Elogiis.*

77. Bartholomæus Cocles Bononiensis, Antiochi discipulus, metoposcopus & Chiromantes peritissimus, Lucæ Gaurico Astrologo autor fuit, ut violenti cruciatus causas effugeret. Is monitis non parens, cum in Ephemeridibus Joan. Bentivolum Patria & Dominio excessurum præsagîsset, à Tyranno ex alta trochlea suspenso fune quinquies quassatus, artis suæ pœnas dedit. Prædixerat ille idem Cocles Copono cuidam, quod brevi scelestus homicida futurus esset: similiter & Hermeti tyranni filio, futurum ut exul in acie cæderetur. Hermes igitur fatali metu perculsus, Copono clam imperat, ut Coclitem κακὸν μάντιν interficiat. Præviderat necis discrimen Cocles, ideoque secreta galea caput munierat, ingenti gladio, quem peritissime ambabus manibus regebat, semper armatus. Verum à Copono bajuli habitu personato, dum seræ ostii, calculo injecto præpeditæ clavem insereret, adacta in occipitium securi interfectus est: nullam aliam patrati facinoris causam afferente Copono, quàm quòd ipse Cocles brevi homici

micidam futurum asseruisset. *Iovius in Elogiis.*

78. Astrologus quidam in aula Friderici II. Imperatoris, Rodolphum Comitem Habspurgensem, quamvis pauperem, summa observantia colebat, cum reliquos longe potentiores flocci penderet. Causam ab Imperatore rogatus, respondit: Imperatorem futurum video Rodolphum, cum proles tua deficiet, ejusque nomen longè lateque decantabitur, qui jam humilis plerisque apparet: Nec caruit eventu præsagium, nam anno Christi 1273. Calend. Octobr. Rodolphus à Germanis Principibus Francofurti in Regem Rom. eligitur, cum Basilæam obsideret. *Cuspinianus in Cæsaribus.*

79. In Magni Sfortiæ genitura Mathematici præcellentem siderum posituram & sedes, aspectusque mirabiles conspicati, ei magnum imperium, immortalem gloriam, felicemque sobolem prædixerunt: idque demum subjunxêre, eum nequaquam exacta ætate, & morte quidem repentina periturum. *Iovius in ejus vita.*

80. Braccius Motonensis Dux clarissimus, hostis sui Magni Sfortiæ in Piscaria flumine submersi morte nunciata, defunctum exquisitis, verissimisque laudibus prosecutus est: Neque verò tanto præsentis belli periculo liberatus, alacriorem vultum

mili-

militibus oſtendit, utpote qui fatalis arcani conſcius ab Aſtrologis didicerat, Sfortiam violenta correptum morte anteceſſurum quidem, ſed paulò poſt & ipſum, pari veluti ſorte, eandem exitus fortunam ſubiturum. Vix quintum ſupervixit menſem, cum ad Aquilam per tredecim menſes fruſtra oppugnantem, obſeſſamque, memorabili tandem prælio, Sfortiani militis gladio ſuperatus ac interfectus, & ſiderum & multorum Vatum fidem implevit. *Iovius in vita Sfortiæ.*

81. Vladiſlao Jagelloni Polonorum Regi Sophia uxor Vladiſlaum & Andream Caſimirum filios peperit. Erat Cracoviæ Henricus Boëmus, inſignis Aſtrologus, & Magiæ ſtudioſus, hic infantem recens natum, longævum, ſed infelicem fore, Poloniamque multis ac magnis malis atque calamitatibus eo regnante afflictum iri prædixit: Fratrem verò ejus Vladiſlaum, clariſſimum atque victorioſiſſimum futurum: & ni fata longiorem ei vitam inviderent, multis gentibus imperaturum. Quæ utraque eventus poſtea comprobavit. Vladiſlaus enim Rex Poloniæ, & Ungariæ Rex creatus, ad Varnam à Turcis cæſus, anno ætatis 20. præclaræ ſpei non ſatisfecit. Caſimirus verò qui fratri in Poloniæ Regno ſucceſſit, regnat annis 45. vixit 64. venationibus potius Litua-

tuanetis, quàm Reipub. deditus. *Cromerus lib.* 19. & 29.

82. Prædixere Alexandri Medici Florentinorum Ducis cædem, à Laurentio Medice propinquo suo perpetratam, Basilius Mathematicus, certissimè autem Græcus quidam Ariolus, illi non modò cædem, sed certum quoque percussorem indicavit, qui esset ipsi intimus, habitu gracili, vulticulo buxeo, & suspensa taciturnitate ferè cæteris in aula insociabilis. Cosmo etiam Medici pro constanti pollicebantur, quando in ipsa genituræ horroscopo Capricorni felix astrum mirabili conspirantium siderum aspectu irradiatum haberet, sicut olim Augustus, fore, ut hæreditate cresceret opulenta, audiente quidem Alexandro, & subridente Cosmo, quum absumendus morte prius foret magnus propinquorum numerus, quàm ulla ad se vel tenuis hæreditas perveniret. *Iovius.*

83. Johannes Liechtenbergius Bavariæ Principem in Ephimeridum suarum etesiis prædictionibus, ut ita dicam, seriò admonuit tum scripto, tum pictura, Leonem Aquilæ metu latebras petiturum. Sprevit ille: at non multò pòst à Maximiliano Imp. gravi bello petitus est. *Agricola in Proverb. Germ.*

84. Paulus III. Pontifex, Farnesius, cum

Astro-

Astrologiæ & Magiæ peritissimus esset, filio Petro Aloysio, qui per vim Placentiæ & Parmæ tyrannidem invaserat, scribit, ut decimum diem Septembris anni 1547. tanquam sibi infaustum caveret. Pater quidem monere potuit, at filius evitare periculum non potuit, quin à conjuratis Augustino Lando & Jacobo Scoto, Placentinis Comitibus in arce sua Colloquii prætextu interficeretur, & per pudenda diu suspensus, populo crudeliter dilacerandus exhiberetur. *Sleidanus lib.* 19. *Commentariorum.*

85. Fuit Lyco amni pons Xanthiorum oppidum impositus, in quo æneæ tabulæ fuisse dicebantur, in quibus incisæ erant literæ, Persarum Imperium à Græcis olim eversum iri. Tabellæ cum ponte excussæ aliquanto antea quam ad Granicum pugnatum est ab Alexandro Magno, in amnis alveum conciderant. Tabularum fama Alexander permotus, quum aliquamdiu dubius stetisset, in quam potissimum partem flecteret victoriæ cursum, ad dexteram conversus, omnem oram maritimam à Lydia usque in Phœniciam, mira celeritate subegit. *Sabellicus lib.* 4. *Ennead.* 4. *ex Plutarchi Alexandro.*

86. Bello Punico secundo præter multa visa & audita, quæ prodigiorum loco ferebantur, Martianum carmen per id tempus

conquisitum ac repertum, maximam civitati curam attulit. Id partim verissimo eventu probatum, haud dubiam futurorum fecit fidem. Scripserat, quisquis fuit ille Martius, Amnem Trojugena Cannam Romanæ fuge, nec te alienigenæ cogant in campo Diomedis conserere manum: sed neque credes tu mihi, donec complêris sanguine campum, multaque millia occisa tua deferat amnis, in Pontum magnum ex terra frugifera piscibus atque avibus, ferisque, quæ incolunt terras, his fiat esca caro tua. Hæc quia magna ex parte sunt hominum oculis repræsentata (nam & Diomedis campos, & Cannam ubi pugnatum erat, vulgus agnoscebat) major cura fuit alterius carminis procurandi, quod in hæc fuit verba conscriptum: Hostes Romani si pellere vultis vomicam, quæ gentium venit longè, Apollini vovendos censeo ludos, qui quotannis comiter Apollini fiant, quum populus dederit ex publico partem, privati uti conferant pro se suisque. His ludis præerit prætor, is qui jus populo plebique dabit summum. Decemque viri Græco ritu hostiis sacra faciant. Hæc si rectè faxitis, gaudebitis semper, fietque res vestra melior: nam is dius extinguet perduellem, qui vestros campos pascit placidè. Hoc carmine publice interpretato, ludi sunt Apollini voti, & in circo

co celebrati. *Sabellic. lib.* 4. *Ennead.* 5.

87. Occiso Procopio Tyranno à Valente Imperatore, Chalcedonis mœnia (quod ejus urbis cives Procopii partibus favissent,) solo sunt æquata. Quod dum fieret, in eorum fundamentis lapideam tabulam, cui hæc inscripta erant, repererunt.

Vrbem cum Nymphæ Choreas ducent propè sacram,
Ornatasque vias sertis: postquam & miseranda lavacris
Mœnia ponendis fuerint conversa, videbis
Mille hominum species variis è gentibus acri
In prædam rabie ardentes, validis heu viribus, ire
Trans Istrum, & mare Cimmerium: tunc Mœsia tellus,
Tunc Scythicæ gentes clade perdentur amara.
Cum tandem ad Thracas, ducente cupidine lucri,
Irrumpet trux barbaries, fato extinguetur iniquo.

Hoc vaticinium tum non intelligebatur, sed pòst est impletum, cum Valens aquæ ductum exædificasset, & abundantiam aquarum urbi induxisset. Is namque excisis mœnibus, saxis ad aquæ ductum usus est, quem

Valentem dixit de suo nomine, ut oppidanis gratificaretur, & balneæ hoc aquæ ductu juvarentur, licet aliqui thermas Constantianas appellarent. Tandem urbis Præfectus Clearchus, in loco cui nomen est Tauro, postea platea Theodosii dicta, Nymphæum extruxit, uti inductæ aquæ gratiam & amœnitatem demonstraret. Per has ædificationes lapideæ tabulæ jam Barbarorum adventum denunciarunt, qui in ipsa Thracia, post factas populationes, omnes oppressi sunt. *Cuspinianus in Valente.*

88. Anno sexto Justini Magni, Edessa urbs illuvione & Scirti amnis miserè fœdata est, & in ripa amnis inventa lapidea, hieroglyphicis literis inscripta in hanc sententiam: Σκίρτος ποταμὸς σκιρτήσει κακὰ σκιρτήματα πολίταις. Hoc est, Scirtus amnis saltabit malo civium. *Cedrenus.*

89. Alexandro Magno ex India Babylonem pergenti, Nearchus classis præfectus, qui ab Oceano Euphratem invectus reverterat, refert convenisse se certos Chaldæos, qui monerent, Babylone ut abstineret. Nihil motus tamen progressus est, ubi periit. *Plutarchus in Alexandro.*

90. Cum L. Vitellius in gratiam Herodis Tetrarchæ contra Arabes exercitum duceret, ferunt Arabum Regem Aretam excepto expeditionis Vitelli nuncio collegisse

ex au-

ex auguriis, impossibile esse ad petram pervenire illum exercitum. Unum enim è Ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cujus jussu paretur, vel eum contra quem movendum sit. Nec vanum fuit augurium. Nam cum Vitellius adhuc Hierosolymis esset, nuncius de Tiberii Cæsaris morte allatus, irritam fecit expeditionem. *Iosephus lib.* 18. *cap.* 7.

91. Apollonius Ægyptius, C. Caligulæ Romanorum Imperatori mortem prædixit. Qui eam ob causam Romam missus, ad Cajum eo die perductus est, quo ille mortem erat obiturus. *Xiphilinus Dionis abbreviator, in Caligula.*

93. Apollonius Tyaneus, Jovis filius, Cilicem quendam, hominem supra modum lascivum, tertia die interemptum iri prædixit, idque sic contigit. *Philostratus in ejus vita.*

99. Larginus Proclus publicè prædixit in Germania Domitianum Romanorum Imperatorem, quo die excessit è vita, mortem obiturum. Cumque esset ob hanc causam ab eo qui provinciæ præerat, Romam missus, introductusque ad Domitianum, id ita etiam tunc affirmavit fore. Itaque rei capitalis damnatus est. Sed Domitianus nihilominus vitæ periculum non effugere potuit, quia eodem die necatus est. *Xiphilinus.*

94. Julianus Imperator contrà Constantium movens, penetravit Illyricum, assiduè exta avesque rimatus, ut exitum contemplaretur. Quo tempore miles quidam exta manu erigens, humi prostratus, exclamavit, multis audientibus, Ilium cecidisse, cum Mopsocrenis Constantius moreretur in Cilicia. Quod mox ex legatis verum esse dicit. *Cuspinianus.*

95. Alexander Severus Augustus, cum in Gallia exercitum alloqueretur, cupiens à fausto verbo sermonem ordiri, fortuna contrarium obtulit, quod ut malum omen fuit acceptum, incœpit enim, Occiso Imperatore Heliogabalo, ab Imperatoris morte sermonem exorsus. Inde autem cum ad Persicum bellum proficisceretur, vesana mulier Gallica lingua hæc dixit: Vade, nec tibi victoriam polliceare, neque te tuorum militum fidei crede. Id quod recte monitum eventus docuit, ipso haud diu pòst à militibus occiso. *Fulgosus libro* 1. *capite* 3.

96. Maximinis duobus mulier quædam in foro julio (cum adversus Senatum cum exercitu venirent) obviam facta, passis crinibus, atraque veste, Maximinos magna invocans voce, ante eorum pedes mortua concidit. Post paucos dies exercitus Maximinos interemit. *Idem.*

97. Cum

97. Cum Diocletianus apud Tungros in Gallia; in minoribus adhuc locis militans, in Caupona quadam moraretur, & cum Druyde quadam muliere familiarem consuetudinem haberet, illaque Parsimoniam hominis incusaret, joco, non seriò respondisse fertur, tum se fore liberalem, cum Imperator fuerit. Ad hoc illa, Noli, inquit, jocari Diocletiane, planè imperator eris, simul ac aprum occideris. Quam quidem mulieris vocem ominis arripiens vice, studiosè sectari cœpit apros in venatu: haud intelligens videlicet vaticinii ænigma, quod eventus postea explicavit. Nam Numerianus Imperator, factione Arrii Apri soceri sui interemptus fuerat. Qua re prodita, milites Diocletianum vindicem creant, & Augustum consalutant. Ille itaque pro concione, quò Druydis dictum expleret, Aprum manu sua confodit, addens Maronianum illud:

Æneæ magni dextra cadis. ——

Cuspinianus.

98. Zeno Imperator Constantinopolitanus, Marianum sapientissimum Comitem arcana quædam interrogavit, Quisnam sibi in Imperio esset successurus? Respondit ille: Imperium & uxorem tuam accipiet quidam de Silentiariis, me autem injustè occides. Horum utrumque

ſuo tempore exitus comprobavit. *Cedrenus.*

29. Agilulphus Dux Taurinenſis civitatis, cùm Authari Regi Longobardorum ſponſam ſuam Theodelindam, Regis Bojariæ filiam adduceret, ſecum habuit Aruſpicem, qui ipſi ex fulminis ictu prædixit, ſe paulò pòſt ipſa ſponſa & regno potiturum: idque eventus comprobavit. Interfecto enim Authari in bello, Agilulphus ei in Regno & conjugio ſucceſſit. *Paulus Diaconus de geſtis Longobard. cap.* 14.

100. Antoninus Soſipatræ & Euſtathii Cappadocis F. apud Canobicum Nili oſtium ſcholam habuit. Prædixit diſcipulis, à morte Serapidis delubra everſum iri. Eventus vaticinium confirmavit ſub Theodoſio Imperatore. *Eunapius in Ædeſio.*

101. Remex quidam Rhodius, mente alienatus, teſtari clara voce cœpit, ante diem triceſimum futuras in Græcia ſtrages maximas, rapinaſque apud Dyrrachium, & incendium & fugam, claſſem verò ipſam domum eſſe redituram. Id cum Cn. Pompejus, qui prætor claſſi præerat, audîſſet, narrâſſetque tribus, Ciceroni, Varroni, & Catoni, omnes moti, quidam etiam valde perterriti dicuntur. Paucorum autem dierum interjecto ſpacio, Labienus fugiens ex

acie

acie Thessalica, stragem legionum & ingenti prælio fusas Pompeji copias nunciavit: confestim raptum ex horreis publicum frumentum, totaque civitate conspersum: qui illic erant, fuga præcipiti digressi, & à Rhodiis destituti, nolentesque sequi naves incensæ sunt.

102. *Procopius libro tertio de bello Vandalico refert*, Carthagine antiquum proverbium à pueris jactari solere, quòd Gamma quandoque Betam, & rursus Beta Gammam persequeretur. Suspicor puerorum lusum huc spectâsse, quòd inter vicinos frequenter oriatur dissidium. Verùm hic puerile dictum detortum ad rerum eventum, quòd Gensericus Rex Vandalorum Bonifacium expulisset: Postea Gilimerem Belisarius. Proverbium non est natum ex eventu, sed puerorum Carthaginensium ænigma fuit, velut oraculum ejus, quod accidit postea. *Erasmus in Adagiis.*

103. Extant in Leuctrico campo Scedasi filiarum, quas Leuctridas ex loco vocant, tumuli. Nam fortè eo loco, cum vi essent à Spartiatis compressæ hospitibus, humatæ fuerant. Eo perpetrato tam atroci atque nefario facinore, Pater earum, ubi vindictam impetrare non potuit Lacedæmone, diras Spartiatis imprecatus, super sepulchra puellarum seipsum jugulavit. Inde vatici-

nia & Oracula Spartiatis assiduè prænunciabant, Leuctricam vitarent & declinarent à Diis ultionem. Id autem non ita multi intelligebant, sed ambigebant de loco, quòd etiam oppidulum Laconiæ littori impositum Leuctron nominetur: Præterea ejusdem nominis sit vicinus locus Megalopoli Arcadiæ. Tandem in Leuctrico Bœotiæ campo à Thebanis atrociss. clade victi Lacedæmonii, imperium amisêre. *Plutarchus in Pelopidæ vita.*

104. Erat apud M Antonium triumvirum quidam ex Ægypto Magus, qui sæpius Antonium hortatus fuerat, ut procul ab Antonio facesseret: Fortuna, inquit, tua Antoni, per se splendida & ampla est, verum cum Octavio adhæret, continuò hebetatur. Tuus, ait, Dæmon illius genium reformidat: & cum celsus per se sit, atque alacer, hujus tamen appropinquatione humilis fit & pavidus. Fecit is facilius fidem, quòd sive sortibus, sive gallinaceorum aut coturnicum paria committerent, Antonius erat semper Octavio inferior. His igitur commotus, cum Octavia, ex qua jam filiolam sustulerat, Italia profectus Athenas navigavit. *Sabellicus libro nono, Ennead. 6.*

105. Cecinerant vates antiquissimi, Romana arma Ctesiphontem transire nefas esse, &

ſe, & Duces qui auſi fuiſſent, pœnas daturos eſſe. Putant M. Craſſum id cogitantem cum exercitu periiſſe. M. Ulpium Trajanum tranſgredi auſum, Italiam non repetiiſſe, & quinque provincias trans Tygrim ſtatim amiſiſſe, ſatiuſque fuiſſe iter non tentâſſe, legiones longo labore attrivit & ferè conſumpſit. Et quamvis victor longius produxerit terminos, tamen non multum profecit: Cteſiphontem cupiens tranſire, ſuperato Tygride, Valerianus à Sapore rege Perſarum captus eſt. Verum Odenatus Palmyrenus victor Romanæ Majeſtatis, Cteſiphontem uſque trans Tygrim pervenit. Carus imperator exercitum Probi Sarmatico bello latè victorem duxit in Perſida, hoſtile Regnum vaſtavit, Seleutiam cinctam Euphratè, quam olim ceperat Ælius verus Antoninus, expugnavit. Deinde Cteſiphontem petentem, & longius progredi volentem, vel morbus, vel ictus fulminis cœlo turbido & coruſcante abſumpſit. *Cuſpinianus.*

106. Sibylla de Antichriſti interitu vaticinata eſt:

Αἴλινος αὖ πότε καιρὸς, ὅταν λίνος αὐτὸν ὀλεῖται

Locum alii de laqueo intelligunt, quo ſe Antichriſtus ſit ſuffocaturus. Theodorus Bibliander, vir doctiſſimus, de arte Typo-

graphica, cujus materia est linum maceratum & conglutinatum, charta videlicet. Hoc lino Antichristus conficietur, utpote in quo sacrum Christi Euangelium, omnesque Prophetæ descripti continentur: quorum anthoritate, tanquam spiritu oris Christi, triceps bestia profligabitur.

107. Psammetichus Tementem Ægypti Regem sustulit. Deus Ammon Tementhi oraculum consulenti de regno, responderat: Caveret à gallis. Psammetichus Pigritato Care familiariter utens, cum ab eo cognovisset, primos Cares gallos imposuisse verticibus, Oraculi mentem intellexit, & magnam Carum multitudinem conduxit, eosque duxit versus Memphim, & juxta templum Isidis castra posuit in regia, quæ distabat ab urbe quinque stadia: commissaque pugna, victoriam adeptus est. Ab his Caribus pars quædam Memphis Caromemphitæ dicta est. *Polyænus lib.7. & Herodotus.*

108. Sibylla Macedonum bellicam gloriam Philippo Amyntæ filio regnante partam, alterius Philippi temporibus pessum ituram prædixit:

Æmathiæ populi (Argeadæ quis gloria Reges
Commoda nunc pariet regnans, nunc damna Philippus.

Nam-

Namque duces major populis atque urbibus unus
Imponet, Sed enim Hesperiis domitus minor annis,
Mox etiam Eois illustres perdet honores.

Romani enim qui ad occidentem sunt, Attali & Mysorum auxilio, qui ad Solis ortum vergunt, Perseum Philippi filium & regno & vita privârunt. *Pausan. in Achaicis.*

109. Sub Boleslao pudico Polonorum principe, in Cracoviensi territorio, puer quispiam dentatus, eodem quo natus est die, distinctè & articulatè locutus est, donec religioni Christianæ initiatus, & dentes & sermonis usum amisit. Alius verò semestris in urbe Cracoviensi prolocutus Tartaros adventuros, & Polonorum capita præcisuros esse prædixit: rogatusque, divinitus id se scire, & sibi quoque illud malum impendere respondit, Quod post duodecimum annum evenit. *Cromerus lib, 9.*

110. *Hali Abenragel, commemorat,* in Regia se vidisse natum infantem, qui vix dum viginti quatuor horis perfectis, loqui incepit, & manu signa facere. Qua re vehementius Rege conterrito, accessisse miraculum majus: Nam Rege, inquit, astante, & me quoque cum multis aliis, exclamavit infans, Sum, inquiens, infeliciter natus, ad pro-

ad prodendam Regni amiſſionem, & gentis perniciem ac deſolationem. Quibus ille enunciatis concidit exanimis. *Cælius lib.* 29. *cap.* 14.

111, Pherecydes Badis filius, Syrius, Pittaci auditor, deambulans in littore Samio, cum navem quandam plenis velis currentem vidiſſet, paulò poſt mergendam prædixit, atque id eo ſpectante contigit. *Laërtius, & Apollonius in hiſt. mirab.* Apollonius quoque Tyaneus navigium ſatis idoneum nactus, cum Leucadem tenuiſſet, Achaiam iturus, Deſcendamus, inquit, ex hac navi. Illa verò, quanquam tunc quieta, paulò poſt ſubmerſa eſt. Philoſtratus, Obſidente Cyzicum Mithridate, Ariſtagoras dixit, ſe ex Minerva accepiſſe, velle ſe modulatorem Lybicum in ponticum inducere tubicinem, proinde cives juberet bono eſſe animo. Moxque validius flante Auſtro, afflicta eſt claſſis Mithridatica, & machinæ parte plurima diſiectæ. *Cælius lib.* 20. *cap.* 24.

112. Pherecydem *narrant* in Scyro inſula ſitientem aliquando, aquam à diſcipulorum quodam petiiſſe: quam cum bibiſſet, pronunciâſſe, terræmotum poſt triduum ea in inſula futurum. Quod dictum ut exitus comprobavit, magnam eum reportâſſe gloriam. *Apollonius in Mirab. Hiſtor.*

119. Glaucus Epicydidis F. Spartanus, cum

cum à Milesio hospite magnam vim pecuniæ depositi nomine accepisset, & post ejus mortem filii pecuniam repetissent, Glaucus post quatuor menses sese responsum daturum affirmavit. Interea Delphicum oraculum sciscitatus est, utrum jurejurando interposito pecuniam depositam apud se negando, lucrum faceret? Pythia respondit:

Γλαῦκ' ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσσασθαι.
Ὄμνυ' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστὶν αἰώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες,
Οὐδὲ πόδες, κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.
Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

Eo responso territus Glaucus, veniam precabatur. At Pythia, idem esse tentare Deum & facere, affirmavit. Glaucus domum reversus, Milesiis juvenibus pecuniam quidem reddidit, verùm non multò post tota illius domus & progenies penitus extincta est. *Herodotus lib. 6.*

114. Alphonsus Arragonum & Siciliæ Rex, Neapolim obsidebat. Accessit ad eum vir quidam venerando vultu, & circa Calend. Junias eum urbe potiturum prædixit, sed non multò post anceps futurum prælium,

lium, in quo Dux caperetur, ſuadens ne tanto periculo ſe committeret. Prior vaticinii pars vera fuit, Nam 4. Non. Jun. urbem in poteſtatem redegit. Paulo poſt contra Antonium Caudolam in agro Campano acie dimicaturus, amicis dehortantibus, & vaticinium ei objicientibus, reſpondit, virum fortem ne mors quidem terrebit, nedum ambigua oracula. Prælio facto, Caudola victus eſt & captus. *Æn. Sylv. lib.* 2. *com. in Panormit. Alfonſum.*

115. *Autor Agathius eſt in Gothici belli ſecundo libro*, Germanos vatibus fœminis uſos quandoque, veriſſimo item eventu: Sacras vocat Plutarchus in Cæſare, ac ex fluminum vorticibus & ſtrepitu futura conjectâſſe. *Cælius libro* 18. *cap.* 20.

116. Abaris Seuthiæ F. ex Hyperboreis Theologus, ſcripſit oracula regionibus quas peragravit, quæ hodieque extant. Prædixit is quoque terræmotus, peſtes, & ſimilia, ac cœleſtia. Ferunt eum cum Spartam adveniſſet, Lacones monuiſſe de ſacris mala avertentibus, quibus peractis, nulla poſtmodò Lacedæmone peſtis fuerit. *Apollonius in Mirabilib. hiſt.*

117. Ædeſio Chryſanthii Philoſophi Sardiani F. corpus in motu ita fuit agile, ut fidem omnem ſuperaret, planeque in ſublime efferretur. Tanta eidem cum numine

erat affinitas, ut capiti laurea imposita opus non esset, sed oracula vera, & ad genuinam afflati numine Spiritus speciem conformata, Solem tantum aspectans funderet, quamquam nec versuum legem sciret, nec dum Grammatices præcepta calleret. *Eunapius.*

118. Spartæ ante Augusti aram in foro ænea est Agiæ effigies. Agiam hunc divinâsse ferunt Lysandro, classe Atheniensium apud Ægos flumen potiturum, præter triremes 10. quæ è fuga se in Cyprum recepêre. *Pausanias in Lacon.*

119. Philumena puella fatidica, cujus contubernio Apelles Hæreticus, aut ut alii volunt, Severus usus est. Huic Diabolus per phantasma pueri habitu respondebat, modò Christum, modò Paulum se esse dictitans. Miracula quoque fecit, inter quæ illud præcipuum est, quod in angustissimi oris ampullam vitream, panem grandem immitteret. eumque extremis digitis levaret illæsum, eoque solo quasi divinitus dato cibo, se contentam esse diceret, *Testis est Augustinus.*

120. Idem beatus Augustinus adversus Academicos primo tradit fuisse virum Carthagine, nomine Albigerium, infamis vitæ, qui omnia abdita nosset, adeò ut cùm à discipulo Romantiani, ad quem ipse Augustinus scribit, tentandi causa interrogaretur,

retur, quidnam cogitaret? Respondit ille: Vergilii carmen. Cum rursus interrogaretur, ab eodem, quod carmen? illud recitavit. *Cardanus de rerum variet.lib.*8. *cap.*43.

121. Isaacius Angelus Imperator Graecorum, ad Radaestum maritimam urbem profectus, Basilacium convenit, inusitatae vitae hominem, eamque opinionem apud omnes consecutum, quasi futura praevideret atque praediceret. Is verba confusa, inter se dissidentia, & perplexa fundebat. Mulierum ad se venientium mammis exploratis, & talis contrectatis, obscura promebat oracula, & ad plærasque quaestiones nihil respondebat, & suas divinationes discursionibus & insanis gestibus peragebat. Astabant ei cognatae aniculae, quae consultoribus explicabant, quid illi Basilacii gestus rerum futurarum designarent, & taciturnitatem ut sapientem orationem interpretabantur. Imperatori salutanti nihil respondit, neque tacito nutu capitis gratias egit, sed huc atque illuc instar hominis furiosi saltans, accedentibus maledixit. Constantino Mesopotamitano inprimis, qui tum Isaacio familiarissimus erat. Tandem Scipione quem manibus gestabat, imaginis Imperatoris, quae in ejus oratoriae cellae pariete depicta erat, oculis erasis, etiam pileum de capite auferre studebat. Imperator eo ut deliro despecto

ſpecto receſſit. At non multo poſt à fratre Alexio & oculis & Imperio privatus eſt, & opinio de Baſilacio confirmata eſt, quæ anceps prius, & in pleriſque dubia fuerat. *Nicet lib.* 3.

122. *Hector Boëthius in rebus Scoticis conſtantem fuiſſe famam inquit*, Merlinum ex Incubi & nobilis Britannici ſanguinis fœminæ concubitu genitum eſſe. *De quo ſic Vincentius libro* 21. *Hiſtor.* 30. *narrat*: Vortigernum Regem conſilio capto quid ad ſui tuitionem facere deberet, juſſiſſe acciri artifices, qui turrim fortiſſimam extruerent. Sed cum eorum opera tellus abſorberet, ſuaſum eſt Regi, ut hominem ſine patre inquireret, cujus ſanguine lapides & cementum conſpergerentur, quaſi eo modo ſtabile redderetur cementum. Inventus igitur adoleſcens Merlinus nomine, qui cum matre adducitur coram Rege, quæ illum ex Spiritu in hominis ſpecie conceptum eſſe fatetur. Merlinus hic multa obſcura revelavit, & futura prædixit. Aperuit enim, ſub fundamento eſſe lacum, ſub lacu duos latêre Dracones, quorum unus rubens populum Britonum, alter verò albus Saxonum deſignaret: ſimulque vaticinatus eſt, Aurelium Ambroſium, devicto Hengiſto, & combuſto Vortigerno, regnaturum. *Vierus lib.* 2. *cap.* 46. *de præſtig. Dæmonum.*

123. *Scri-*

123. *Scribit Cælius* fuiſſe in patria ſua mulierculam humili loco, Jacobam nomine, ex cujus ventre immundi Spiritus vocem, prætenuem quidem, ſed tamen ubi vellet dearticulatam & prorſus intelligibilem, audiverit ipſe, verum & innumeri alii, non Rhodigii modò, ſed & tota ferè Italia; quando futuri avida potentum mens ſæpè accerſitam ventriloquam, ac omni exutam amictu, ne quid fraudis occultæ lateret, inſpectare ac audire concupivit. Cincinnatulus Dæmoni nomen erat, Hac ille appellatione geſtiens inclamanti ſubinde reſpondebat. Si de præteritis aut præſentibus ſciſcitarêris, quæ reconditiſſima forent, reſponſa ſæpe dabat mirifica. Si de futuris, ſemper mendaciſſimus. Sed & inſcitiam ſuam nonnunquam murmure incerto, vel bombo verius retegebat. *Cælius lib.* 8. *cap.* 10. *Antiq. lectionum.*

124. *Hadrianus Turnebus Græcarum literarum Profeſſor regius, perſimilem Eurycli Ariſtophanis, hominem aſtutum* Petrum *Brabantium ſe vidiſſe teſtabatur:* qui quoties volebat, toties ex ima corporis parte labiis immotis loquebatur: & hac Dæmonis impoſtura multis paſſim imponebat. Nam cum Lutetiæ virginem quandam formoſam, ſed patre orbatam deperiret, nec matrem ſuperſtitem inducere poſſet, ut eam ſibi deſpon-

ſponderet: tandem cum ultro citroque hac de re colloquuntur, vocem edit è corpore, qua demortuus mulierculæ maritus de pœnarum gravitate conqueri videbatur, quas ob uxoris diffidentiam in purgatorio perpeteretur, quòd ea filiam à Brabantio toties expetitam, optimo viro denegaret. Quibus illa queſtubus exterrita, virique miſerta, petitioni nebulonis aſſenſit: quem tamen non tam filiam, quàm dotem ei à patre in teſtamento conſtitutam ambiiſſe, ſatis apparuit. Sex enim menſibus poſt, ubi puellæ bona decoxiſſet, uxore ſocruq; relicta, Lugdunum aufugit. Ibi mercatorem quendam ac trapezitam prædivitem obiiſſe intellexerat. Qui cum haberetur injuſtiſſimus, eò quòd omnia per fas & nefas in vita corraſiſſet, filium Cornutum, ejus unicum hæredem, in porticu pone cœmiterium obambulantem adit, & eò ſe miſſum innuit, ut quid opus facto eſſet, doceret. Cæterum dum ei de patris anima potius, ac fama, quàm morte cogitandum eſſe dicit, vox inopinatò inter loquendum patrem referens exauditur: quam cum Brabantius ex ventre daret, ſe tamen expaveſcere mirum in modum ſimulabat. Movebatur autem hac voce filius, quem in ſtatum pater injuſticia ſua decidiſſet, & quantis purgatorii cruciatibus tum ſui, tum ipſius cauſa exagitaretur, eò quòd ini-

iniquorum eum bonorum hæredem reliquisſet, quamque nullo modo liberari poſſet, niſi juſta à nato expiatione facta, & debitis in eos eleëmoſynis collatis, qui maximè tum temporis egebant, eos autem eſſe Chriſtianos à Turcis captos. Proinde viro, qui cum loqueretur, crederet, hunc ad redimendos eos conſtantinopolim à piis hominibus ablegatum, ejuſque rei ergò divinitus ad eum miſſum. Cornutus. homo minimè malus, etſi his auditis dotum haud animadverteret, quia tamen durum videbatur iſtud de pecunia verbum, ſe deliberaturum reſpondit, & Brabantium eò loci poſtridiè redire jubet. Interea anxius, de loco ſubdubitabat, in quo vocem exaudierat, quod umbroſus eſſet, ac opacus, & hominum inſidiis Echoque aptus. Quare poſtero die, cum in alium apertum, planum, nulliſque vepribus aut umbris impeditum locum deducit: Ubi nihilominus eadem inter loquendum repetebatur cantilena, hoc etiam addito, ut Brabantio ſtatim ſex Francorum millibus numeratis, tres in ſingulos dies Miſſas redimeret pro ſalute patris, alioquin nullam apud inferos fore redemptionem, Unde filius conſcientiæ ac religione obſtrictus, licet ægrè, totidem tamen Brabantii fidei commiſit, omni legitimo accepti ſolutique teſtimonio neglecto, Pater ignibus ac Vulcani

cani ictibus liberatus, in posterum quievit, nec filium amplius interpellavit. Verum miser Cornutus dimisso Brabantio, cum solito lætior esset, idque reliqui mensarii satis admirari non possent, mox ut sciscitantibus causam aperit, adeò statim irrisus fuit à cunctis, ut præ mœrore post aliquot dies mortuus, & patrem ad inquirendam ex eo rei veritatem insecutus fuerit. *Vierus lib. 2. cap. 12. de præstig. Dæmonum.*

125. Amphiaraus Oiclei filius, augur & vates, quem cum Adrastus Argivorum Rex in bellum contra Thebas vellet ducere, recusavit, ac ne cogeretur, sese occuluit, quòd prævideret, ibidem se periturum. Fraude tamen uxoris Eriphiles (quam monili corruperat Adrastus,) proditus est, & invitus ad bellum tractus, in Bœotia, eo in loco, qui Harma postea dictus fuit, cum curru & equis terræ hiatu absorptus est. *Statius in Thebaide.*

126. Actius Navius puer, & quod magis rideas, pastor, Prisco Tarquinio regnante, litui usum sibi usurpans, repentè quidem è subulco augur, vulgataque rei fama ad Regem evocatus est. Quem Rex intuens, & ætatem & habitum fortassis irridens, tentavit hoc modò: utrum, inquit, quod nunc in animo mihi est, fieri possit, an non possit? interrogo. Navius cum augurium per-

egiſſet, fieri poſſe reſpondit. Hic verò Rex eluſiſſe putans: Atqui, inquit, quòd cotem hanc novacula ſcinderem, meditabar. Ille mirabili conſtantia: Potes ergo, ait: Arreptaque novacula, in conſpectu ſtupentis Regis ac populi, cotem ſecuit. Inde ſacrum Romanis augurium.

127. Cum apud Nolam L. Sylla eſſet, ut cum ſeniore Mario decertaret, perturbato admodum animo, quòd rem perdifficilem animadvertebat eſſe, augur Poſthumius, qui eo præſente rem divinam faciebat, tenſis ad Syllam ambabus manibus, dixit: ut vinciri eum juberet, ac poſtmodum occidi, niſi ejus prælii penes ipſum victoria maneret, felicemque eventum nanciſceretur, ex eo, quòd tunc augurali ſcientia prævidere juſſus erat. Poſtero enim die urbem Romam ingreſſus Sylla, inde Marium expulit, animumque, ut optaverat, explevit. *Fulgoſus libro* 8. *cap.* 11. *ex Plutarcho in Sylla.*

128. Spurina prædixerat C. Julio Cæſari, ut proximos 30. dies, quaſi fatales, caveret, quorum ultimus erat Idus Martiæ. Et cum fortè manè uterque in domum Calvini Domitii ad officium conveniſſet, Cæſar Spurinæ: Ecquid ſcis Idus Martias jam veniſſe? Et is, Ecquid ſcis, illas nondum præteriiſſe? Abjecerat alter timorem, tanquam exacto

acto tempore suspecto, Alter, ne extremam quidem ejus partem periculo vacuam esse arbitratus est. Utinam Aruspicem potius augurium, quàm patriæ parentem securitas fefellisset. *Valerius lib.* 8. *& Suetonius.*

129. Agrippa Herodis Magni ex Aristobuli F. nepos, Romæ in vincula conjectus à Tiberio Imper. quia Cajo favere videretur, ante Regiam stabat inter alios quosdam æque vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. Cui cum insedisset bubo, unus è vinctis, natione Germanus, alitem conspicatus, sciscitatus est à milite, quisnam esset ille purpuratus? & cognito Agrippam esse, Judæorum nobilissimum, rogavit militem, ut liceret sibi propius ad eum accedere: cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. Quo impetrato, & adhibito interprete, O juvenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improvisa fortunæ mutatio, nec facilè credes propè esse effugium, sic consulente rebus tuis divina providentia. Sed testor patrios Deos, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani consolatione lactaturus. Fieri non potest, quin confestim evadas ex his vinculis & mutatis rerum vicibus, ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam pervenias, usque ad eorum invidiam, qui-

bus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem, quando hunc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt, quæ tibi cœlestes missa hac ave nunciant. Proinde rogo, ut quamprimum felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam, ut nos quoque eripiamur ex his adversitatibus. Verus fuit vates. Nam post sex menses Tiberius periit. Cajus in imperio successit, qui Agrippam Regem fecit, *Iosephus libro* 18. *cap* 8.

130. Hispani Adelittos & Almogavenos vocant populos, qui ex volatu avium, ex voce, ex ferarum occursu, aliarumque rerum plurimarum ariolantur, quid boni malique sit eventurum, denique auguriis omnibus prognosticis libros habent diligentissimè scriptos. Horum alteri sunt Duces ac velut Magistri, alteri comites ac discipuli. Est alia horum peritia, investigare transitus non equorum modò, jumentorumque, sed hominum quoque, per vestitam, per nudam, per duram humum, per lapides, per saxa, ut nec numerus eorum qui transierunt unquam ferè eos fallat. Qui apposita voce Investigatores dici possunt. Hi artis suæ specimen ediderunt insigne bello, quod Ferdinandus contra Mauros gessit.

Nam

Nam cum centum Saraceni equerii apud Regem suum devovissent, nunquam reversuros, nisi præclarum aliquod adversus Christianos facinus edidissent: & clam per invia ac Christianorum præsidium opprimendum accessissent: Investigatores eorum iter numerumque subodorati, certiores de insidiis stationarios reddidêre, & equerios insecuti, in torrentis alveo utrinque interclusos sese dedere coëgêre, longa serie colligatos unico fune. *Laurent. valla lib.* 1. *Historiar.*

131. Alexander Imp. anno Domini 904. *ut Sigebertus scribit*, ignavus fuit, luxu & magiæ deditus. Percontatus à præstigiatoribus suis, an diu victurus esset? Responsum accepit, si apro æneo in theatro dentes & pudenda ademisset. Quo dicto significabant, eum gulæ & libidinibus deditum, à quibus nisi abstineret, eum sibi mortem acceleraturum esse: Id quod evenit. Nam post balneum epulis & lusibus deditus, rupta vena, sanguinis effusione interiit. *Zonaras & Cedrenus.*

132. Simeon Bulgarorum Dux, Crobatis bellum intulerat, Romano Lacapeno Imperatori nunciatur, statuam in summo fornice Xerolophi versus occasum positam, in Simeonis Bulgari formam conversam esse: cujus statuæ caput si amputetur, Simeonis interitum haud procul abfuturum. Eo facto, eadem hora Simeonem ex stomachi

 dolore

dolore expirâsse, Imperatori nunciatum est. *Zonaras.*

133. In Gadibus est lapis antiquus in margine maris, opere Saracenico optimè sculptus super transitu, deorsum latus & quadratus, sursum strictus, & tantæ altitudinis, quantum solet volare corvus in sublime: super quem elevata est statua hominis de Orichalco, in pedes erecta, faciem habens versus meridiem, & clavem ingentem dextra manu tenens. Quæ clavis, ut tradunt Saraceni, de manu ejus cadet, anno quo Rex futurus in Gallia natus fuerit, qui totam Hispaniam Christianis legibus in novissimis temporibus subjugabit. Moxque ut viderint Saraceni clavem lapsam, gazis suis in terra positis, omnes fugient. Tradunt Saraceni, quòd Idolum illud Mahomet, dum adhuc viveret, fabricârit, & quandam legionem Dæmonum artè magica eò alligârit, quæ tam fortiter id obtineat, ut à nullo unquam frangi potuerit, nec Christianos sine periculo accedere patiatur, sed solos Mahometanos, & aves ei insidentes subitò enecet. *Turpinus Remensis apud Erfordiensem cap. 68.*

134. Apud Septentrionales Biarmos, Lappos, Bothnicos, Finnones, divinationis magicæ species frequens est hujuscemodi: Conclave ingreditur Magus, uno comite uxo-

te uxoreque contentus: ranam æneam aut ſerpentem malleo ſuper incude certis ictibus percutit, carminumque murmure hinc inde revolvit, continuoque cadens in extaſin rapitur, jacetque brevi tempore ut mortuus. Interea diligentiſſimè à prædicto comite, ne culex, muſca, aliudve animal eum contingat, cuſtoditur. Ad ſe reverſus, annulum vel cultellum in teſtimonium expeditæ legationis oſtendit, & quid agatur certis indiciis conductori ſuo declarat. *Olaus lib. 5. cap. 17.*

135. Jannes præceptor Theophili Imperatoris, ſolebat pelvis vaticinio & præſtigiis futura prædicere. Cum aliquando Barbari tribus ductoribus uſi Romanam ditionem infeſtarent, Imperator optimè ſperare juſſit. Inter æreas ſtatuas, quæ erant in Euripo circi, ſtatua quædam ferebatur extare triceps. Tres ergo malleos æreos fabricari jubebat Janes, eoſque tradi viris manu validis, qui conſtituta noctis hora, ſecum ad ſtatuam illam accederent, iiſque cum ipſe mandâſſet, capita fortiter ferirent, dum ea veluti uno ictu atque impulſu in terram dejicerent. Magna jam parte noctis exacta cum viris iſtis Jannes ad ſtatuam venit, magicumque carmen recitans, robur quod inerat ſtatuæ, adimit, viros omni vi percutere capita ſtatuæ jubet. Eorum duo vali-

dissimis ictibus duo capita statuæ decusserunt: tertius remissius aliquantum feriens, inclinavit quidem, non tamen à corpore totum avellit caput. Eodem modo cum gentis ejus Ducibus actum fuit: Nam seditione coorta intestina, duo de Ducibus ceciderunt, tertius vulnus accepit, sed non lethale Itaque Barbari viribus suis destituti, domum rediêre. *Cedrenus.*

136. Apollonius Tyaneus in Ephesocum disputaret, animo penè abalienatus, intentisque oculis, tanquam si in re præsenti fuisset, sæpius dixit, Percute peccatorem Stephane, percute. Postremoque addidit, Mortuus est Tyrannus. Qui cum magna omnium, qui aderant admiratione auditus esset, postea acceptum est eadem die, atque ipso horæ momento, Romæ occisum fuisse Domitianum Augustum, ab homine cui nomen Stephano erat, sicut tunc Apollonius declaraverat. *Fulgosus lib.* 1. *capite* 6. *& Xiphilinus in Domitiano.*

137. Stephanus Hagiochristophorita (officii nomen est) sed ob impietatem Antichristophorita aliâs dictus, postquam ex dæmonio per Sethum magum cognovit, Andronico Comneno ab eo, cujus nomen haberet initium Is, exitium imminere Isaacium Angelum, quem Andronicus ut hominem mollem spernebat, comprehendere

dere ſtatuit, ac primum in cuſtodiam dare, deinde Andronici tyranni arbitratu occidere. Igitur ad ædes Iſaacii veſperi ingreſſus, Iſaacium deſcendere, ac ſe ſequi juſſit. Illo verò cunctante, vim adhibuit. Iſaacius ſeſe defendens, Stephanum occidit, & ſtricto enſe templum ingreſſus, eam ſedem conſcendit, in qua homicidæ ſuum facinus exponentes, ab ingredientibus & egredientibus veniam petunt. Urbana verò multitudo maximo numero ſtatim ad templum confluit. Eodem ſe confert Iſaacii patruus, Ducas Joannes, ejuſque filius Iſaacius. Ad hæc alii promiſcuam turbam, quæ in templum confluxerat, ac ſubinde accurrebat, rogabant ut ſecum maneret, & pro virili opem ferret, in ſummo periculo conſtitutis. Totam igitur noctem ſic exegit Iſaacius, ut non de Regno cogitaret, ſed exitium deprecaretur. Eſt autem diligenti ſupplicatione id conſecutus, ut quidam ex eo cœtu fores templi clauderent, & illatis luminibus, exemplo ſuo multos impellerent, ne domum abirent. Ubi diluxit, omnes urbis Conſtantinopolitanæ incolæ affuerunt, omnes Deum orârunt, ut Andronico pulſo, Iſaacius imperio potiretur. Andronicus qui urbe tum aberat, cognita Stephani cæde, nihil fecit aliud, niſi ut cives brevi ſcripto moneret, ut novis rebus ſtudere deſinerent:

Cujus hoc fuit initium, Qui habet, habet, pœna sublata est. Manè verò pluribus concurrentibus, Romanorum Imperator salutatus Isaacius, cum quidam ex æditituis, Magni Constantini coronam, quæ supra mysticam mensam pendebat, scalis depromptam ejus capiti imposuisset, inauguratus est. Jam cum equi Imperatorii aureis ornati phaleris per trajectum Cioniorum adveherentur, unus ab equisone vi avulsus, comprehenditur, & ad Isaacium adducitur. Is eo conscenso, ex magno templo discedens, Andronico sibi fuga consulente, palatium ingreditur, ac Imperator salutatus confirmatur. *Nicetas.*

18. Guilielmus Comes Hollandiæ, Rex Rom. Frisia subacta, cum juxta quandam civitatem miro opere exornatum reperisset sepulchrum, ac cujusnam id esset, quæreret? Cives respondent: Neminem hactenus illic sepultum, sed quodam occulto fato id reservari cuidam Romanorum Regi. Cum ergo victor equitaret cum paucis, diverticulum quærens, ut securius exercitum reduceret, in glacie cecidit. Frisones qui latitàbant, erumpunt, & priusquam Regi subveniretur, cæsus partim, partim in galea suffocatus periit. Frisones convocatis finitimis, Hollandos expellunt, ac trucidant, anno Domini 1255. Sic ab indigenis *juxta*

vati-

vaticinium, ei tumulo, anno Regni sui nono, Rex imponitur. Sed filius, ejus Florentius Quintus ejus nominis, post viginti septem annos ossa patris ex Frisia deduxit in Zelandiam, Medioburgum, ac Monasterio Monialium Præmonstratensis Ordinis, à filia ejus Richarde fundato, & censibus aucto, inseruit, Anno Christi 1282. *Cuspinianus.*

139. In Gothia meridionali spectantur duo tumuli, ingentibus saxis, cipporum loco, imposita habentes duorum fratrum corpora, quibus ab auspice in prima adolescentia prædictum fuerat, fore ut mutuis vulneribus conciderent. Fatum declinaturi, peregrinationem ad remotissimas, maximeque contrarias orbis partes suscepêre. In extrema senecta demum in patriam reversi, cum quisque fratrem jam pridem mortem obiisse speraret, non procul ab oppido Jonaco sibi invicem ignoti occurrerunt, & salute ultrò citroque dicta & accepta sub pinu proxima quieverunt. Mox rixantibus eorum canibus, ipsi quoque ad jurgia primum, inde ad vulnera mutua proruperunt, animamque trahentes, & fratres se agnoscentes, in mutuis complexibus expirârunt. *Olaus libro primo de ritib. Septentrional. cap.* 37.

140. Sigthunius Rex Suetiæ, dum sacri-

crificia Diis apud Upſalam metropolim offerret, accepto per victimarios reſponſo, didicit ſibi ab auri metallo ſupremam perniciem & mortem fatali neceſſitate imminere, ideoque ſummopere ab eo cavendum eſſe: à ferro, aut Chalybe, cæteriſque metallis nunquam violari aut occidi poſſe. Quocirca cum ſe invictum putaret, multa bellorum diſcrimina aggreſſus eſt. Huic erat filia Gro pulcherrima. Hanc Schioldus Danorum Rex filio ſuo Gramo conjugem poſtulavit. Sed jam pater ipſam nobiliſſimo pugili Sumbli Finnorum Regis fratri deſponderat. Itaque Gram putans ſe à Sigthunio contemptum, ferarum pellibus circum amictus, magno diſcrimine ad Regiam Sigthunii pervenit, tempus obſervans, donec egredientem virginem in mutuum amorem alliceret, allectamque & ſponte volentem abduceret. Prius tamen Beſſus ejus comes, per ſummam ingenii vim, virginis animum in amorem ſui regis induxit. Ergo nil reluctantem virginem in ſuam Daniam perductam magno amore dilexit, & Guthormum poſtea Daniæ regem, & filiam Sibdageri Norvegiani Regis conjugem ex ea ſuſcepit. Sigthunius raptæ puellæ pater, injuriam armis vindicaturus, bello Danos perſequitur. Gramus clavam more giganteo geſtans, quam auro infuſo ponderoſiorem

rem effecerat, imminentem audacius capiti suo Sigthunium socerum occidit, non inutile documentum futuris Sueonum Regibus eo facto relinquens, quòd plus aurum quàm ferrum formidabile credant. *Iohannes Magnus lib. 2. cap. 6.*

141. In lecto Sempronii Gracchi duo angues reperti, triste omen dederunt. Ab Aruspice enim indicatum, si marem emisisset, uxori brevi tempore esse moriendum: sin fœminam, ipsi. Quod cum audivisset Sempronius, Corneliam uxorem plurimum amans, fœminam ex serpentibus emisit. Uxorem servavit, & ipse paulò post è vita excessit. *Polydorus Vergilius lib. 3. prodig.*

142. M. Marcellus captarum Syracusarum, & Hannibalis ante Nolana mœnia à se primum fugere coacti gloria inflammatus, cum summo studio niteretur, ut Pœnorum exercitum aut in Italia prosterneret, aut Italia pelleret, solennique sacrificio voluntates Deorum exploraret. quæ prima hostia ante foculum decidit, ejus jecur sine capite inventum est, proxima jocinoris duplex caput habuit. Quibus inspectis, Aruspex tristi vultu, non placere sibi exta, quia prima trunca, secunda nimis læta apparuissent, respondit. Ita montibus M. Marcellus, ne quid temerè conaretur, insequenti nocte speculandi gratia, cum paucis egredi ausus,

à multitudine hoſtium in Brutiis circumventus, æquè magnum dolorem ac detrimentum patriæ, interitu ſuo attulit. *Valerius lib.* 1. *cap.* 6. *& Plutarchus in Marcello.*

143. Antharis Longobardorum Rex, Garibaldi Bavarorum regis F. Theodelindam ſponſam in agro Veronenſi excepit. Non procul inde tacta de cœlo arbore, Agilulphus Taurinenſium Dux conſulto Aruſpice, reſponſum tulit, Theodelindam Anthari virginem nubere, ſed paulò poſt Agilulpho viduam. Auſpicii fidem exitus confirmavit. Nam Antharis cum ſex annis pulchre regnâſſet, Ticini veneno abſumptus eſt. Longobardi Theodelindæ ejus uxori, præ manſuetudine & comitate nimia poteſtatem fecêre, quem virum optaret, eum ſibi ſumere liceret, eumque ſe pro rege habituros polliciti ſunt. At illa Agilulphum elegit. Mediolani celebratæ nuptiæ, ubi omnium conſenſu LongobardorumRex ille declaratur. *Bonfinius lib.* 8. *Decadis primæ.*

144. Bello Cimbrico Batabaces Peſſinunte adventavit, Matris magnæ Ideæ ſacerdos. Hic Deam attulit ex adyto nunciâſſe ſibi, victoriam populo Romano magnumqne belli decus acceſſurum. Cum eſſet Senatus aſſenſus, atque ædem Deæ victoriæ cauſſa decreviſſet: prodeunti in concio-

cionem, ut hæc ad populum ederet, Batabaci interdixit. A. Pompejus tribunus plebis, præstigiatorem appellans, hominemque cum indignitate depulit ex rostris. Quæ res commendavit potissimum dicta ejus. Nam simul atque dimissa concione domum regressus Pompejus est, tanta vis occupavit eum febris, omnibus ut constaret, & pervulgatum esset, eum intra septimum diem expirâsse. *Plutarchus in Marii vita.*

145. L. Sylla contra Cinnam & Marium in Italiam reversus ex Asia, in Silvinis Servum Pontii narrat fanaticum allocutum se, qui nunciare ipsi à Bellona diceret, se belli palmam & victoriam. Quod ni maturaret, Capitolium conflagraturum: idque eodem evenisse, quo ille prædixerat die, qui fuerat pridie Non. Quintiles, quas nunc vocamus Julias. *Plutarchus in Sylla.*

146. Creophilus in terminis Ephesiorum, Ephesum, inquit, ædificantes, cum loci magnopere essent dubii, ad Oraculum tandem miserunt, qui, ubi civitas esset locanda, percunctarentur. Respondit autem Dæmon, hic urbem condere, ubi piscis demonstrâsset, aperque docuisset. Est autem fama, quod ubi nunc est fons Hypelæus vocatus, portusque sacer, piscatores quidam prandium parabant. Tum quidam ex piscibus una cum carbonibus exiluit, atque in palea-

learum fasciculum decidit, incensus est continuò cespes, in quo aper agrestis fortè latitabat, qui igne perterritus, bonam montis partem percurrit, ac eò usque ubi Trachea nunc vocatur, conciditque jaculo vulneratus, ubi nunc Palladis templum est erectum. Tum insulam occupantes Ephesii, cum annos viginti & unum eam habitâssent, Tracheam vigesimo secundo postea condiderunt & Corissum, Dianæque templum in foro, & Pythii Apollinis in portu erexerunt. *Athenæus lib.* 8. *cap.* 11.

147. Fuit apud Locros lignea canis talem habens historiam: Quippe Locro cuidam reddita sors est, Ibi civitatem conderet, ubi canis lignea morsum ei infixisset. Quo nomine, cum ad alterum enavigâsset maris littus, calcavit κυνόσβατον, id est, Rubum caninam, spinæ genus, inde cum suspicaretur finem habere Oraculum, civitates condidit, quas Locri habent Ozolæ. *Cælius lib.* 17. *cap.* 28. *ex Athenæo libro* 2. *cap.* 33.

148. *Leonides libro quarto de populis Atticæ*, cum Thymætes frater junior, *inquit*, qui erat nothus, Aphidantem Atheniensium regem obtruncâsset, ipse regnavit Athenis. Quo effectum est, ut Melanthus Messenius exul ex patria, Oraculum, ubinam esset habitaturus, acceperit: cui responsum est,

est, ubi primum muneribus ab hoſpitibus pedes & capita ei in cœna apponentibus exciperetur, quod accidit poſtea in Eleuſina. Nam cum feſtum quoddam de more patrio celebrâſſent, omneſque carnes abſumtiſſent, ac pedes tantum ſupereſſent, & capita, hæc ipſa ad Melanthum detulerunt. *Athenæus lib.* 3. *cap.* 9.

149. Byzantium, antea Lygos dictum, à Lacedæmoniis, Pauſania duce, in anguſtiſſimo Europæ Aſiæque Euripo conditum eſt, quibus ab Apollinis Pythii Oraculo dictum fuit, ut contra cæcos ſedes locarent, id eſt, Megarenſes: qui Chalcedonem ſterili ſolo, omiſſa locuplete ripa, è regione condiderunt. *Strabo lib.* 7 Hanc urbem è ruinis Conſtantinus Magnus, qui Imperii ſedem ex urbe Roma in Orientem tranſtulit, ad Parthorum excurſiones compeſcendas, novis mœnibus cinxit, divinitus admonitus, ſublimibuſque turribus, ac magnificentiſſimis ædibus ita exornavit, ut habitaculum Deorum potius quàm Imperatorum crederetur, Hanc cum Imperator Neam Romam nominare vellet, vulgus à conditore Conſtantinopolim vocavit. *Cuſpinianus.*

150. *Fama eſt*, prodigioſum ſcrophæ occurſum, augurium Trojanis, qui duce Ænea in Italiam venerant, feciſſe condendæ urbis.

Eam

Eam prægnantem fuiſſe ajunt, altaribuſque admotam ſacrificantium manibus excuſſam, inde quatuor & viginti ſtadia procul à mari parvo tumulo conſediſſe, loco natura ſanè horrido ac prædifficili. Æneas Oraculi memor, cum paucis, qui fortè aderant, ſcropham eminus eſt ſecutus, ne veſtigio inſtans fatali via averteret. Tum verò naturam loci contemplatus, cum nihil in eo perſpiceret, quod ad ſui cultum invitaret, conſilii anceps angebatur, nec in animum inducere poterat, tam importunas ſedes fato demonſtrari. Eratque jam dudum in re una deliberanda occupatus, deberetne illic eſſe, an longius adhuc iret: cum ex proximo loco vox ſine autore reddita eſt, quæ Trojanos illic jubebat permanere. Pergerent modò ædificare, cætera fatis permitterent. Alii authores ſunt Deorum penatium effigiem hic Æneæ per quietem obverſatam, quibus juſſus ſit locum communire. Sed quæcunque oraculi ſpecies ea fuit, conſtans fama eſt, ſcropham poſtridie cum numeroſo fœtu, quem noctu enixa fuerat, repertam, Oraculo fidem feciſſe. Tumulus ergo tumultuario opere munitus eſt, in quo poſtea Aſcanius, qui patri Æneæ ſucceſſit, Albam urbem ædificavit, à colore Suis dictam. *Sabellicus lib. 7. Enneadis primæ.*

151. Tarquinius Superbus Romanorum

Rex,

Rex, Jovis, Junonis,& Minervæ templum Sabino bello ab avo votum, in parte Tarpeji collis præcelsa & scopulosa, asperitate loci prius castigata, fundare est adortus. Sed cum de more aream inaugurare statuisset, essetque hujus spatii ambitus, sacella quædam vetustissimi operis complexus: quæ quia exaugurandæ erant, ut omni religionis metu sublato, opifices demoliri possent, ferunt, ut tunc malorum Dæmonum erant illusiones, cætera numina Jovi, deabusque augurio cessisse, solum Terminum (addunt quidam & Juventam) sua sede moveri nequivisse. Atque ipsa re in omen stabilis, mansurique Imperii accepta, sacellum media parte templi immotum postea mansisse Est & majus quoddam operantibus prodigium oblatum. Humanum caput recenti tabo ab iis, qui in ima parte operabantur, est inventum. Tarquinius (nemo enim non id prodigiosum putavit) domesticos Vates consulit. Hi omnem ejus disciplinæ laudem ad Hetruscos referentes, ad regem pertulerunt, ut in Hetruriam sciscitatum mitteret. Hetruscus vates respondit fore, ut ibi arx Imperii, caputque rerum esset, ubi id ostentum apparuisset, ac jam inde locus ex Tarpeio capitolium est dici cœptum. *Sabellicus lib. 5. Ennead 2.*

152. Alexander Magnus movens castra à Troa-

Troade, pervenit ad Minervæ templum. Ibi Sacerdos Alexander nomine, cum ante ædem Ariobarzanis, qui Phrygiæ præses fuerat, statuam humi prostratam, aliaque non parvi momenti ostenta vidisset, accessit ad regem, eumque in magno equestri certamine victorem fore confirmavit, præcipuè si circa Phrygiam manus consereret. Adjunxit etiam, manibus suis insignem hostium Ducem eum interempturum esse: Ea verò omnia sibi à Deis ipsis, & maximè à Minerva significari, quæ ei auxilio ad res feliciter agendas futura esset. Sacerdotis hujus prædictionem læto animo accepit Alexander, ac statim Minervam amplissimo sacrificio honoravit, scutumque ei suum dedicavit, & ex templo alterum, quod sibi firmissimum visum est, detraxit. Quo armatus pugnam primam inivit, ubi celebrem victoriam reportavit. *Diodorus lib. 17.*

153. Cum Græci Aulide in portu Euboeæ naves congregâssent, Trojam profecturi, & sub platano ara extructa sacrificarent, serpens monstrosæ magnitudinis sub ara prorepens, in platanum summam evasit, & passeris nidum in extremo ramo pendentem amplexus, octo pullos, matremque ipsam ala correptam devoravit, & mox ipse in lapidem obriguit. Calchas Vates augurium interpretatus est: Novem annis Græcos Tro-

jam

jam frustra obsessuros, decimo tandem capturos & eversuros, tanti facti gloria æternum mansura. *Vlysses apud Homerum Iliad. β. historiam recenset.*

154. Alexandro Magno Gazam oppugnante, corvus supervolans, cespite sive gleba quadam supernè demissa, Alexandri humerum percussit, inde turre bitumine oblita sedens, implicita tenaci materia alis, captus est. Plutarchus in quodam machinamento sedisse ait, ibique funium nodo implicitum hæsisse. Id intuitus Aristander vates, fore dixit, ut urbs brevi caperetur, verum periculum esse, ne rex eo die vulnus aliquod acciperet. Et utrumque sanè contigit. *Sabellicus lib. 4. Enneadis* 4.

155. Cælius Pontius, cum ei jus dicenti picus supra caput insedisset, & Aruspices respondissent, dimissa ave hostium victoriam fore, sed necata, Reipublicæ, moriturum tamen eum qui oppressisset: Ipsam statim avem exanimavit. Ex quo accidit, ut ipse cum quadraginta aliis Cælius interficeretur. *Volaterranus lib.* 14 *cap.* 2. *Anthropol.*

156. Alexander Magnus expeditione Asiana suscepta, postquam ad bellum movit, cum alia prodigia Deorum nunciata sunt, tum Orphei signum apud Libethra, quod cupressinum erat, sub ea tempestate copioso mana-

manavit ſudore. Eo portento omnibus exterritis, bono animo juſſit illum Ariſtander eſſe, res eum geſturum nunquam obliterandas ac celebres, quæ multum ſudoris & laboris decantantibus eas poëtis & Muſicis eſſent præbituræ. Plutarchus in Alexandro. Idem Tyrum jam ſeptimo menſe obſidebat, dumque exercitum totum penè reficit à ſuperioribus laboribus, paucos autem, ne reſpirarent hoſtes, mœnibus admovet: Vates Ariſtander victimis cæſis, cum inſpiceret exta, confidentius aſſeruit, apud coronam, urbem illo menſe haud dubiè expugnandam. Qua dictum ejus ludibrio & riſu excipiente, quod dies ea noviſſima eſſet, cernens Rex perplexum, favenſque ſemper vaticiniis, vetuit deinceps trigeſimum illum diem, ſed vigeſimum octavum menſis numerari: ſignoque tubæ dato murum acrius, quàm ab initio inſtituerat, eſt adortus. Cum urbs oppugnaretur impigrè, neque illi qui in caſtris erant, quieſcerent. ſed concurrerent ad opem ferendam, fracti Tyrii ſunt, urbemque Alexander illo cœpit die. *Plutarchus in Alexandro.*

157. Syracuſani obſeſſi à Nicia, ad fanum Herculis, quòd diu ſolennia ſacra Herculi non feciſſent, aſcenderunt, immolaveruntque Renunciaverunt Syracuſanis ſacerdotes læta exta & victoriam Aruſpices, ſi non com-

committerent conflictum, sed vim propulsarent. Etenim superâsse omnes Herculem se defendendo prius violatum. Atque ita profecti, prælium navale maximum & acerrimum in ipso portu commisêre, & Athenienses superavêre. *Plutarchus in Nicia.*

178. L. Sylla cum ad bellum Sociale cum exercitu mitteretur, apud Lavernam in ingentem sinum terræ labem desedisse, & ex eo grandem ignem erupisse, & lucidam flammam ad cœlum extulisse. Nunciâsse verò fatiloquos, virum egregium, & forma præcellentem atque insignem præsentibus procellis urbem, cum summum imperium cepisset, explicaturum. Hunc se ait esse Sylla. Nam faciei suæ peculiarem esse auri colore rutilantem comam. Virtutem verò non erubescere se si sibi sumat, tantis & tam præclaris rebus gestis. *Plutarchus in Sylla,* Eodem bello, cum in agro Nolano ante prætorium immolaret, subitò ab una parte aræ prolapsam anguem prospexit. Qua visa, Posthumii Aruspicis hortatu continuò exercitum in expeditionem eduxit, ac fortissima Samnitum castra cœpit. Quæ Victoria futuræ ejus amplissimæ potentiæ gradus & fundamentum extitit. *Valer. Max. lib. 1. cap. 6.*

159. P. Scipio Africanus, cum eum exercitum, qui Carthaginem solo æquavit, cor-

ruptum

ruptum reperisset, correxit. Belli autem exitum, gladii capulum multo sanguine manantem portendisse ferunt: qui cum sæpe abstergeretur, subinde magis cruentatus fuerit. Id enim portentum magnam hostium cædem significari Aruspices dixerunt. *Suidas.*

160. Ferunt aliquando arietis caput cum unico cornu ad Periclem fuisse ex agro delatum, ac vatem Lamponem, ut cornu validum conspexit, & firmum media enatum fronte, duarum dixisse, quæ tunc in urbe erant, factionum, Thucydidis & Periclis potentiam ad unum delatum iri, apud quem hoc prodigium evenisset. Anaxagoram verò cum os capitis dissecuisset, monstrâsse, non complevisse cerebrum sedem suam, sed ovi modò acutum ex tota testa devolutum eò loci, unde originem radix cornu duceret. Atque in præsentia quidem habuerunt in admiratione, qui intererant, Anaxagoram: brevi pòst Lamponem cum opibus fractis Thucydidis, respublica universa in Periclis manum recidisset. Poterat verò rectè uterque conjecisse, tam Physicus, quàm vates. Alter qui causam, alter exitum probè est assecutus. Illius erat enim munus, unde provenisset, & quemadmodum esset enatum contemplari, hujus quid ad genitum esset, & quid portenderet, prænunciare. *Plutarchus in Pericle.*

161. An-

161. Ante quàm Alexander Magnus Persas aggressus est, narrant Darium, cum primùm regnare cœpit, Persicam acinacis vaginam mutari jussisse in eam formam, qua Græci tempestate illa utebantur. Ac tum Chaldæorum plures vaticinatos, futurum, ut Persarum imperium ad eos transiret, quorum Rex esset vaginam imitatus. Id quod postea sic evenit, Darius enim est ab Alexandro captus, & Persarum Regnum ad Græcos translatum. *Sabellicus lib.* 4. *Ennead.* 4.

162. Maximino Patri scutum ad solem accensum est, & hasta fulgure percussa, à summo ad imum unà cum ferro in duas discissa est partes: Unde Aruspices dixerunt, ex eadem gente futuros Imperatores eodem nomine, qui parvo tempore durarent. Ita enim contigit. Nam pater & filius ambo Maximini, simul parvoque tempore imperârunt. *Sabellicus lib.* 1. *cap.* 4.

163. Dion contra Dionysium classem in Zazyntho parabat. Miltas Thessalus vates apum ostentum, quarum in Dionis navigiis conspexerunt ad puppim examen consedisse, privatim apud illum & amicos timere ostendit se, ne res quas gesturus esset magnificas, cum floruissent paulisper, emarcescerent. *Plutarchus in Dione.*

164. Quo tempore Dionysius Syracusa-

nus tyrannide exutus est à Dione, aquila raptam satellitis lanceam in sublime tulit, inde demisit in profundum. Vates respondêre, ministrum esse aquilam Jovis, lanceam principatus insigne. Igitur eversionem Tyrannidis moliri Deorum principem. *Plutarchus in Dione ex Theopompo.*

265. Cum Crœsus Lydorum Rex, contra Cyrum Persarum Regem æquo Marte pugnâsset, & Sardis se contineret, repente omnia suburbana colubris impleta sunt, quos equi, dum ad pascua irent, devoraverunt. Telmisses super ea re consulti: externum exercitum affuturum responderunt, qui indigenas subigeret: Coluber enim terræ filius est, & indigena: Equus verò hostis & advena. Captus interea Crœsus à Cyro, & regno exutus fuit. *Herodotus libro* 1.

165. Cum Dion contra Dionysium tyrannum è Zacyntho insula bellum moturus esset, sub libamina & solennia vota defecit luna. Nec fuit quicquam Dioni novi, eclipticos ambitus, occurrentemque lunæ umbram, & objectam Soli terram reputanti. Cæterum quia milites attoniti erant elevandi, Miltas Thessalus vates, concione advocata, jussit eos bono animo esse, & spem optimam concipere. Quippe denunciare Deum defectum cujuspiam rei in præsentia illustris. Illustrius autem nihil Dionysii tyran-

rannide esse, cujus luminibus ipsos, ut primum Siciliam attigissent, obstructuros. *Ex Theopompo Plutarchus in Dione.*

166. Minori Dionysio portentosa prodigia fuêre à Deo oblata, quo tempore illum Tyrannide exuit Dion. Mare qua alluit arcem, aquam per unum diem dulcem & potabilem reddidit: idque, quicunque gustaverunt, percepêre. *Cujus rei Plinius quoque libro 2. cap. 100. meminit.* Porcelli ei editi sunt reliquis membris integri, tantum mutili auribus. Id vates exposuerunt defectionis & rebellionis ostentum esse, quòd cives non ultrà tyrannidi futuri essent dicto audientes. Maris dulcedinem tristium & sævorum temporum in meliora Syracusanis vicissitudinem afferre. *Theopompus & Plutarchus in Dione.*

167. *Scribit Actius in Bruto*, Tarquinium Superbum hujuscemodi somnium vidisse. Pastorem ad se venire, arietes geminos agentem, seque cum ex his alterum immolaret, aspexisse superstitem irruentem obnixis cornibus, se autem repentino impetu graviter prostratum, atque humi resupinum, dum cœlum suspicit, animadvertisse, Solis orbem novum & insuetum iter agere. Quod cum ad interpretes retulisset, monitum Regem ajunt, cavendum, ne quem ipse rudem ut pecus & monstrum

putaret, ille eum latenti prudentia armatus, regno pelleret. Solis autem ostentum commutationem status populo significare. Atqui non aliter evenit. Brutus enim, cujus germanum Rex oppresserat, & cujus ingenium ludibrio erat, ille Regem nomenque regium expulit: Romana res mutata, unius in locum perpetui Regis, duos annuos Magistratus habere cœpit. *Petrarcha de Somniis, ex Ciceronis lib. 1. de Natura Deorum, ex Accii Bruto.*

168. Hippocrati Atheniensi, Duci fortissimo, cum privatus spectaret Olympia, ingens contigit portentum. Nam cum hostiam immolasset, ahena (ut imposita erant) plena & carne & aqua, absque igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conspicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, suasit ei; Primum, ne uxorem fœcundam duceret domum: Secundo loco, Si uxorem haberet, ejiceret, & si quem ex illa filium sustulisset, abdicaret. At Hippocrates Chiloni non obtemperans, Pisistratum filium sustulit, qui tyrannidem Athenis invasit: *Herod. l.1. Sabell. lib. 6. Ennead. 2.*

169. Apud Thebas Bœotias cum in templo Legiferæ Cereris sub Leuctricæ pugnæ tempus, (quando auspiciis Epaminundæ Spartanos vicerunt) araneæ albas circa valvas texuissent telas, adorientibus jam fines

Mace-

Macedonibus ductu Alexandri Magni, excidium urbi portendentes, nigro omnia opere compleverunt. *Pausanias in Bœoticis.* Signum hoc ante mensem tertium, quàm Alexander Thebas perveniret, accidit. Sub ipsum verò ejus adventum, statuæ quæ erant in foro, visæ sunt sudorem guttis prægrandibus emittere. Præter hæc magistratibus renunciatum est, stagnum quod erat Onchesti, edidisse vocem mugitui consimilem, atque in Dirce horrendam quandam speciem cruentatam in summo aquæ supernatasse. Non defuerunt & alii ex Delphis, qui dicerent culmen ædis, quàm Thebani construxissent, à Phocensibus visum esse sanguine suffusum. Vates dicebant, portendere telam illam, Deorum ab urbe migrationem. Cœlestis arcus speciem, molestiarum varii generis perturbationem. Sudorem de statuis emissum, extrema incommoda. Sanguinem verò qui in locis plerisque comparuisset, cædis multæ ad Thebanam urbem committendæ indicium esse. *Diodor. lib.* 17,

170. Sagunti, antequam Hannibalis excidium passa est, inter magna & assidua monstra, satis constat, infantem è matris utero penè editum, in ipsum matris alvum revertisse. Quod prodigium Vates interpretati sunt teterrimum bellum, & fatale excidium ac imminens fatum, quo ad interne-

cionem funditus eversa est. *Alexander ab Alexand. lib. 2. cap. 31.*

171. Archelaus Judeæ & Idumeæ Tetrarcha, propter tyrannidem ab Augusto Cæsare Romæ accusatus est. Cæsar auditis ejus accusatoribus, & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, quæ est urbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia, anno Regni decimo. Sed priusquam Romam evocatus est, amicis tale narravit somnium: Visus est videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectusque, non contemnendam visionem ratus conjectores super ea consuluit. Quibus dissentientibus, cum variaret interpretatio, Simon, vir Essæus, præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius: Boves enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal: præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata, nec locum eundem retineat, nec faciem. Cœterum decem illas spicas, totidem annorum præfinire numerum, eas enim redire annuis vicibus, jamque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est. Post cujus visionem quinta die venit in Judæam Procurator Archelaus ad evocandum illum missus à Cæsare. *Ioseph. l. 17. c. ultimo.*

172. Mediolani Palatina domus, septimo

modie antè, quàm Barnabas Vicecomes ab Johanne Galeacio patrueli caperetur, adeò vehementer de cœlo tacta eſt, ut intimi cubiculi periſtromata deflagrarent, & viperæ marmoreæ (Vicecomitum inſigne) faſtigio ſuperſtantes fulmine frangeretur. Vates quoque domecticus, cognomento Medicina, ut Nonas Majas eo anno trium ſiderum coitu infauſtas caveret, multò ante prædixerat, & tum in fata ſua properantem retentare fuerat conatus. Occulta enim vis fati tum maximè urgebat, quum miſero mentis arbitrium eriperet. *Iovius in Barnaba.*

173. Zenon Imperator, audita clade ſuorum, in caſtellum, quod populares Conſtantinopolim vocabant, in tumulo ſitum, confugit. Quo cognito, ſuis cum gemitu, Homo igitur, inquit, Dei ludibrium eſt, cùm & me ſic ludificari viſum ſit numini. Vates enim conſtanter affirmarunt, oportere me Julio menſe Conſtantinopoli eſſe. Ac ego me in urbe fore putavi, nunc & deſtitutus ab omnibus, & exul, in hunc tumulum veni, inventa miſer appellatione conſimili. *Suidas.*

174. Friderico II. quidam hariolus, qui ſpiritum familiarem ſibi jactabat adeſſe, prædixerat moriturum eum in agro florentino. Ergo in extrema illa è Thuſcia in Apuliam profectione, omni ſtudio terram Florentinam vitabat. At cum febri graviter decum-

beret in arce Apuliæ, ſex millibus paſſuum diſtante à Luceria (Florentinum vocant) reminiſcens & prædictionis hariolі, & nominis Florentini, intellexit finem vitæ ſibi adeſſe. *Collenutius l. 4. hiſtoria Regni Neapolitani.*

175. *Quidam ſcriptores aſſerunt*, Ezelinum Romanum, & Albericum fratres, cruentos & immanes homines, matrem habuiſſe Adelheidam, ex nobili Thuſcorum ſanguine fœminam, alti ingenii conſiliique, & tam aſtrorum cœlique ſtudio, quàm Magicis artibus ſupra fidem venturi præſciam. Hæc cum ſæpe multa tàm viro quàm natis, tum præcipuè evidens unum, circa diem ſuæ mortis, oraculi more, tribus verſiculis pronunciâſſe dicitur: In quibus & filiorum potentiam, & exitum, & mortis locum ita cecinit, ut ipſis eventibus nihil ex vaticinio demeretur. Quin etiam ut Albericum ſileam, cum Ezelinus ipſe monitus Caſſanum cavere, ignobilis vici neſcius, Caſſanum caſtrum in Paduanorum ac Hetruſcorum ſitum finibus fatale ratus, omni ſemper ſtudio vitâſſet, tandem poſt ſeptuageſimum ætatis annum, dum ſumma vi Mediolanum petit, ab omnibus fermè Longobardis, quibus trux & inſolens ſpiritus odioſum illum fecerat, circumventus eſt. Jam pontem fluminis tranſiverat, illic in extremis ſeſe caſibus videns, loci nomen ſciſcitatus: ubi Caſ-

Cassanum audivit, confusionem nominum recognoscens, adacto calcaribus equo, in oppositum sese flumen injecit: Heu fatum inevitabile, heu materna præsagia, heu arcanum Cassanum, horrendo murmure vociferans: Ac vix terræ tedditus adversæ, ab innumerabili hostium exercitu, qui jam pontem, & utramque ripam occupaverat, opprimitur, *Petrarcha.*

176. Machabæus Scotorum Rex. cum Magduffum timeret, ab Aruspicibus monitus, fatidica mulier prædixit, non illum manu casurum nati ex muliere, nec prius vincendum esse, quam nemus Birnen ad arcem Donusinnam, procul inde distantem, translatum esset. Itaque se & invictum, & ab insidiis tutum falsò credidit. Nam pridie quam vinceretur, excisa sylva Birnen, quilibet ramum secum tulit, atque ita arcem cinxerunt: Occisus denique à Magduffo, qui non natus, sed excisus ex ventre matris fuerat. *Cardanus de Rerum varietate l. 16. cap. 93.*

177. Antonius à Leva Carolum V. Cæsarem ad inferendum Gallo bellum animavit, seque Ducem professus, quamvis sæva arthitide conficeretur, quòd à Divinaculis accepisset, sibi in Gallia moriendum esse, ad D. Dionysii quiescendum. Id ille de victoria Parisios usque extendenda interpretabatur.

tur. At longè aliter accidit. Nam Cæsariano exercitu dysenteria confecto, Leva assiduis confectus vigiliis, & doloribus, in Narbonensi Gallia periit, & Mediolanum relatus, ad D. Dionysium tumulatus est. *Sabellici Supplementum libro* 20.

178. Amilcari Carthaginensium Duci contra Agathoclem Syracusas obsidenti, Aruspex inspectis extis, eum postridie Syracusis cœnaturum affirmavit. Ille dum Syracusis se potiturum sperat, eruptione civium captus, eo die invitus Syracusis cœnavit, & diris vexatus tormentis interiit. *Diodor. l.* 20.

179. Velitris, ubi Augustus Cæsar natus est, antiquitus tacta de cœlo parte muri, responsum est, ejus oppidi civem quandoque rerum potiturum. Qua fiducia Velitrini, & tunc statim, & postea sæpius penè ad exitium sui cum populo Romano belligeraverant. Serò tandem documentis apparuit, ostentum illud Augusti potentiam portendisse. *Suetonius.*

180. Hadrianus Cornetanus Cardinalis, nulla malevolentia, sed vana regnandi cupidine inductus, Leonis X. mortem expectabat. Certam enim spem adipiscendi Pontificatus conceperat ex oraculo fatidicæ mulieris, quæ, cum plæraque jam pridem interroganti de sua & publica rerum fortuna, exactissimè prædixisset: constanter etiam

affirmârat, fore, ut Leone immatura morte ſublato, ſuccederet vir ſenex, nomine Hadrianus, obſcuro natus loco, literarum ſtudiis inſignis, qui ſacros honores gradatim, ſola nixus virtute, ſine ulla majorum commendatione meruiſſet. Hæc omnia ſibi uni apertè congruere putabat. Nam Corneto infami Tuſcorum oræ oppido, familia tenui, & propè ſordida ortus, uno bonarum literarum beneficio, ſingulas ſacrorum ordinum dignitates fuerat conſecutus. At ſicuti vetulæ oraculum ædem non fefellit, ita Cornetanum fefellit. Neque enim ipſe Leoni ſucceſſit, ſed Hadrianus ſenex Batavus, egeni opificis filius, doctrina illuſtris, poſt Leonem prodigioſa felicitate pontificatum eſt adeptus. *Iovius in Leonis vita*, *lib*. 4.

181. Alexander Magnus, cum Oxydracarum Indorum metropolim oppugnare ſtatuiſſet, Demophon quidam ex his, qui futura de oſtentis, & ſignis aliis ſolent conjicere, Regem aggreſſus, ex augurii obſervatione ſe inquit annotâſſe, magnum ei periculum portendi, ob vulnus, quod in oppugnatione accepturus eſſet. Propterea admonebat, uti pro tempore ab invadenda ea urbe animum ad res alias converteret. Hominem Alexander objurgavit, quòd talibus conſiliis virorum fortium virtutem frangeret: atque his quæ oppugnationi erant ne-

cessaria, provisis, ipse primus sequentibus copiis urbem aggressus est, vehementer eam vi capere cupiens. Ibi cum serius machinæ adducerentur, portam unam adortus perfregit, irrumpensque in urbem, multos interfecit, reliquos in fugam versos, usque ad arcem est persecutus. Interim vero Macedonum multitudine adhuc in tentandis mœnibus occupata, non cunctatus, ipse scalam properè arripuit, & muro artis applicuit, scutoque supra caput prætento, inscendere occepit. Tantam autem his omnibus celeritatem adhibuit, ut priusquam excubitores Barbari in muri custodiam venirent, ipse jam in eum summum conscenderit Non audebant hostes proprius accedere, ut manus cum eo consererent, sed eminus & jaculatores & sagittarii ita eum graviter urgebant, ut vix missilium vim sustineret. Macedones scalis, quas duas apposuerant, frequentes scandere conabantur, sed eis pondere perfractis, omnes in terram deciderunt. Igitur omni destitutus auxilio Alexander, solus & armis oneratus in ipsam arcem desiliit, Indisque impetu facto in eum incurrentibus, audacissime resistebat. Dextra arborem prope mœnia positam, læva murum ipsum, ne circumveniri posset, sibi pro munimento accepit: atque ita cum hostibus manus conserebat, eo animo, ut tanquam

Rex

Rex tot clariſſimis rebus geſtis, ſummam virtutem demonſtraret, mortemque glorioſam oppeteret. Multos galea, multos Clypeo ictus ſuſtinuit. Tandem ſagitta ei infra mammillam infixa, vi doloris in genua procumbere eſt coactus. Ibi ſtatim Indus, qui vulnus intulerat, contemptim accedens, ferire eum aggrediebatur, quum Alexandri gladio ſubter ilia transfixus, lethali vulnere concidit. Rex ramo, qui de arbore prope ſe pendebat, comprehenſo adjutus, ſurrexit, cœpitque provocare ex hoſtibus, ſi qui vellent ſecum decertare. Interim Peuceſtes unus è cuſtodibus corporis Regii, ſcala mœnibus ſuperatis, primus ad ſui principis defenſionem pervenit: poſtquam alii plures, qui viſi Barbaros perterruerunt, atque à periculo Alexandrum ſervârunt. *Diodorus lib.* 17.

182. Servus quidam Syrus, in urbe Apamea natus, Eunus nomine, magicis incantationibus & circulatoriis præſtigiis deditus, ſerviebat apud Ennenſes in Sicilia. Hic ſe futura prædicere inſtinctu afflatuque Deorum ipſi in ſomnis apparentium ſimulabat. Mox etiam non ſolum ex ſomniorum viſis futura prænunciabat, ſed & vigil cernere ſe Deos, & ex iis res futuras audire fingebat. Quum autem in multis vaticinationibus mendax comperiretur, interim tamen caſu

eventus quarundam rerum verè prædictionibus ejus reſponderunt: ut falſa quidem ejus vaticinia nemo coargueret, vera autem cum applauſu diligenter notarentur, hominum opinio de eo indies augebatur. Poſtremò artificium excogitavit, quo flammam ex ore cum quodam fanatico furore emittebat, & cum flamma ſimul vaticina verba Phœbadum in morem fundebat. Ignem enim in nucem, aut aliquid hujuſmodi utrinque perforatum, ſimulque materiam, quæ illum alere poſſet, imponebat, deinde ori indens & afflans, modò ſcintillas, modo flammam accendebat. Hic antè defectionem jactare conſueverat, apparentem ſibi in ſomnis Syriam Deam dignitatem Regiam polliceri, & hoc non aliis ſolum, ſed & ſuo ipſius Domino Antigeni Ennenſi aſſidue dictitabat. Cum autem riſu res exciperetur, Antigenes ex hiſce prodigioſis mendaciis voluptatem capiens, in conviviis Eunum aſſeclam habebat, eumque ſibi ſuper regno interrogabat, & quomodo erga unumquemque eorum, qui in cœtu illo erant, gerere ſe decreviſſet. Cum autem ille ita iis reſponderet, ut in ſuis ſermonibus minime vacillaret, polliceretur-que fore ut dominos ſuos leniter clementerque acciperet, omnibus riſum movebat. Hunc Eunum, ſervi rebellionem molientes, adeuntes interrogant, an ſuum ipſorum in-

cœptum

cœptum à Diis concederetur? Hic illis aſſentiens, ut primo quoque tempore illud aggrediantur perſuadet. Statim igitur coacta 400. conſervorum manu, in urbem Ennam irrumpunt, Ducem habentes Eunum. Domos autem ingreſſi ſtragem magnam edunt, ne lactentibus quidem infantibus parcentes. Et hoc fuit initium belli Servilis per Siciliam crudeliſſimè graſſantis, vix tandem à Rutilio confecti. *Diodorus Siculus lib.* 34.

183. Cum ad Thermopylas 300. Lacedæmonii contra Xerxem pugnaturi eſſent, Vates Megiſtias Acarnas, à Melampode oriundus, prælocutus ex extis mortem omnibus imminere, quamvis palam à Leonide dimitteretur, ne unà periret, tamen diſcedere noluit, filium modò, qui ei unicus erat unâ militantem miſſum fecit. Socii reliqui, quos Leonides Spartanorum Rex remittebat, abiêre. Theſpienſes tantum atque Thebani perſtitêre cum Lacedæmoniis, hique permanentes omnes cum illo occubuerunt. *Herodotus libro ſeptimo.*

184. Cum aliàs ſæpè & ab Auguſto & à Tiberio vatibus interdictum eſſet, ne vel abſentibus arbitris, vel coram teſtibus de cujuſquam morte prædicerent, tandem etiam à Domitiano Imperatore Aſcletario vivus comburi juſſus, & Larginus Proclus capite damnatus eſt, quòd publicè prædixiſſent,

quo

quo die ille esset moriturus. Sed horum alter, qui ab eo, qui provinciæ Germaniæ præerat, Romam missus, quæ prædixisset constantissimè Domitiano asseverasset, brevemque diem esse diceret, quo veritas aut vanitas artis judicari posset, supplicium in hunc diem differri placuit. Et fuit certa divinatio. Itaque Nervæ beneficio liberatus est. *P. Ærodius ex Suetonio.*

185. Perusinum sacerdotem, *Grillandus ait*, maximum fuisse totius Italiæ magum, qui cum missam canens versus populum sese obvertisset, ut diceret, Orate pro me, &c. die quodam dixit, Orate pro castris Ecclesiæ, quia laborant in extremis: eodemque momento cæsa fuisse castra, quæ Perusio (ubi canebat Missam) viginti quinque milliaribus aberant. *Similem historiam in Philippo Comminæo legimus*, de quodam Italo Viennensi Archiepiscopo, qui præsente Ludovico Rege XI. die Epiphaniæ missam celebrans in æde S. Martini Turonensis, quando pacem Regi osculandam præbuit, hæc verba pronunciavit, pax tibi, ô Rex, hostis tuus est mortuus: & hora eadem compertum est Carolum Ducem Burgundiæ ad Nanceum in Lotharingia occidisse. *Multa autem de hoc Archiepiscopo Comminæus narrat*, quæ nihil magis redolent, quàm veri Magi effecta certissima.

De Dia-

De Diabolicis somniis, visionibus, revelationibus, & aliis ejusmodi præstigiis atque ludibriis malorum Dæmonum.

1. AGamemnon Græcorum ad Trojam Dux, Achilli Briseidem eripuerat. Thethis pro filio Achille apud Jovem intercedit, ut propter injustum Regem Græcos Trojanis inferiores reddat, donec re ipsa sentiant, quantum damni ex injuria Achilli illata perceperint. Jupiter Somnum mittit ad Agamemnonem, eumque properè copias educere jubet, νῦν γὰρ κὲν ἕλοι πόλιν εὐρυάγυιαν Τρώων. quod nunc esset capturus Ilium. Jovis non est mentiri, Et tamen eo die urbem non cepit. Prævidebat Agamemnonis errorem Jupiter, & propterea in homonymo lusit. Namque adverbium νῦν, Græcis non tantum præsens instans significat, sed latitudinem habet, & ad præteritum quòd non multò antè præcessit, & ad futurum, quod non longè

longè abest, referri consuevit. Jupiter igitur τὸ νυῶ intellexit de decimo anno, in quo jam erant, quòd scilicet non longè abesset Ilii excidium. At Agamemnon de præsenti die somnium interpretans, Græcos eduxit in aciem, & magnam cladem passus est. *Iliados. β.*

2. Cyrus Persarum Rex, contra Massagetas, ubi periit, ducto exercitu, per quietem imaginatus est, se Darium Hystaspis filium maximum natu cernere, duas in humeris alas habentem, quarum una Asiam, altera Europam inumbraret. Erat Histaspi Aristimenti filio ex liberis Darius natu maximus, qui tum viginti annos natus, in Perside fuerat à patre relictus. Hystaspem Cyrus somno experrectus, suspensusque nocturna specie, remotis arbitris affatus, se certo Deorum monitu compertum habere ait, à Dario ipsius filio sibi suoque regno insidias parari. Iret ipse domum, daretque enixè operam, ut cum Massagetis victis in Regnum redivisset, sibi filium sisteret, interim in officio contineret. Hæc ille fatorum ignarus. Cæterum imago illa peniturum Cyrum ea expeditione monstravit, regnumque ad Darium haud multò post perventurum, quod brevissimo Cambysis regno interjecto accidit. *Sabellicus l.6. Ennead.2.*

3. Socrates in somnis discipuli Platonis

nis eloquentiam atque Philosophiam prævidit. Nam pridie quàm ad Socratem à patre Plato puer adduceretur, per quietem vidit candidum Cygnum in sinum suum advolasse, qui aërem miris concentibus repleret. Quod somnium viso Platone statim enarravit. *Pausanias in Atticis.*

4. *Hippocrates in Epistola ad Philopœmenem somnium enarrat*, quod sibi meditanti & sollicito de Democriti, ad quem Abderitis curandum vocatus erat, valetudine sub auroram obvenisse dicit: Videbar, inquit, mihi videre Æsculapium coràm, & jam ad ipsas Abderitarum portas aderamus. Æsculapius autem non ut imagines eum aliàs ostendunt, mitis ac blandus apparebat, sed habitu concitato, & aspectu horrendo. Sequebantur autem ipsum Dracones reptilium generis immanes, longum tractum ducentes, & horribile quiddam velut in desertis ac saltibus subsibilantes. Sequebantur & socii pyxides medicamentarias probè obsignatas gestantes. Deinde porrexit mihi manum, Deus. Quam ubi libentissimè apprehendissem, rogabam ut mihi simul pergere liceret, & ne in medendo destitueret. Verum is, Nihil, inquit, in præsens me opus babes. Sed hæc immortalium ac mortalium communis Dea te peregrinum deducet. Et ego conversus video mulie-

mulierem pulchram & magnam, ſimpliciter ornatam, ſplendidam, cujus oculorum circuli puro lumine micabant, ut ſtellarum fulgorem putares. Et Deus quidem diſparuit. Mulier verò illa apprehenſum me manu, lento gradu benigniter per urbem ducebat, & ubi prope domum eſſemus, in qua hoſpitium mihi paratum eſſe putabam, velut ſpectrum diſparuit, hoc ſaltem dicens, Cras te apud Democritum deprehendam. Cum verò jam ſe illa converteret, Rogo, inquam, optima fœmina, quænam es, & quo nomine vocari debes? Veritas, inquit illa. Cæterum quam accedentem vides, (& derepente altera quædam mihi apparuit, neque ipſa mala videbatur, audacior autem aſpectu & concitatior) Opinio, inquit, appellatur, & habitat apud Abderitanos. Ego igitur ubi de ſomno ſurrexiſſem, mihi ipſi ſomnium interpretatus ſum, quod non indigeret medico Democritus, quando ſanè ipſe medendi Deus diſceſſiſſet, velut qui medendi occaſionem & materiam non haberet. Sed ipſa quidem veritas, quòd Democritus ſanus ſit, apud Democritum manet. Opinio verò, quòd Democritus ægrotet, revera apud Abderitas habitat.

5. Alexander ex gente Herculis per Caranum, & genere materno Æacida per Neoptolemum fuiſſe, pro certo creditur.

Fama

Fama est in Samothrace initiatum cum Olympiade Philippum, cum esset ipse tum adolescens, illam item puellam parentibus orbam, amasse, atque inde parata fratris voluntate Arybba (Arymbam vocat *Diodor. lib.* 16.) nuptias coïsse. Sponsæ ante noctem, qua thoro genitali juncti fuere, visus est Jove tonante venter suus de cœlo tangi, atque ex ictu largum succensum ignem, qui mox erumpens in flammas passim dispersas dissiparetur. Philippus spacio aliquo post nuptias, vidit in somnis, uxoris se ventrem consignare. Habebat sigilli sculptura, ut visa ei est, imaginem Leonis. Ea visione vatibus interpretantibus cæteris Philippo custodiis acrioribus sepiendam conjugem, Aristander Telmesius uterum illam leoni æquandum ait ferre. Nihil enim quod inane sit signari, ac concepisse eum infantem animosum. *Plutarchus in Alexandro.*

6. Poëta Sophocles sæpe per quietem conspexit, Herculem furem eum nominatim accusantem, qui ex fano suo aureum vas furto subripuisset. Ut rem Ephoris detexit, comprehensus, quem Hercules accusabat, verum esse furtum confessus est. Quamobrem ab eo tempore templum illud indicis Herculis nominatum est. *Fulgosus lib.* 1. *cap.* 5.

7. Anneus Seneca, senator Romanus, à Clau-

à Claudio principe ad magiſterium Neronis adhuc pueri, & qui bonæ indolis ſpem dabat, aſſumptus, nocte ſtatim proxima ſomniâſſe dicitur, C. Caligulam, cujus pridem famoſiſſima crudelitas dignum exitum invenerat, ſe diſcipulum habere. Potuit experrectus admirari. At non multò poſt, mutati, ſeu verius detecti Neronis mores, & omnis humanitatis expers animus, admirationem ſuſtulerunt: quia tam Caligulæ ſimilis evaſit Nero, ut non alter, ſed ille idem quodammodo reverſus ab inferis videretur. *Petrarcha ex Suetonio & Dione.*

8. Socratis familiaris Eudemus Cyprius, in Macedoniam proficiſcens, Pheras Theſſaliæ urbem opulentam & egregiam, ſed Alexandri cujuſdam inhumana tyrannide preſſam, venit: illic morbò correptus eſt tam gravi, ut de vita ejus deſperarent medici. Sic afflicto, juvenis eleganti ſpecie per noctem adeſſe viſus, tria denunciavit eventura, ut æger mox ſanitati reſtitueretur: ut ejus urbis Tyrannus intra paucos dies mortem obiret: ut ipſe poſt quinquennium remearet in patriam. Et prima quidem duo clarè, ut annunciata erant, evenêre. Nam ipſe præter ſpem convaluit, & Tyrannus ab uxoris ſuæ fratribus trucidatus eſt. Tertium verò parumper obſcurius. Quinti enim ſub anni finem, dum Eudemus è Si-

è Sicilia, ubi tunc degebat, in Cyprum reditum expectaret, ad Syracusas bello interemptus est. Conjectores verò sic somnium excusasse legimus, ut dicerent hominem tum demum cum è corporis vinculis evaderet, in patriam reverti. *Petrarcha.*

9. Aspasia Hermotimi filia, Phocensis, postquam mater ejus cum partu animam simul egisset, in orbitate est educata, atque in penuria, modestè tamen & liberaliter. Insomnium autem frequenter apparebat, eventura fortunæ vaticinium præ se ferens, quòd viro pulchro bonoque nuptura esset. Adhuc autem puellæ enatus est tumor in ipso mento, aspectu teterrimus, atque tum patri tum ipsi puellæ summum dolorem afferens. Proinde pater eam ad Medicum adduxit, qui se curaturum recepit, sed ea lege, si tres sibi stateres persolverentur. Cum autem pater tantum se non habere diceret, Medicus puellam incuratam dimisit, quæ ob id in acerbissimo luctu versata est. Verum posteaquam præ dolore non cœnasset, planè opportunus eam somnus invasit. In somno autem visio oblata, hæc verba protulit: Bonum animum geras, valeantque medici cum suis Pharmacis. Tu verò rosea Veneris cape, eaque contrita tuberi impone. Hæc ubi audîsset, & executa esset, tuber evanuit, & Aspatia inter omnes puellas adeò for-

forma, vitæ honeſtate, incorruptis moribus emicuit, ut primum Cyro Perſarum Regi, & eo interfecto, Artaxerxi etiam nupta ſit. *Hiſtoriam eleganter deſcriptam leges apud Ælianum de varia hiſtoria lib.* 12. *à principio.*

10. Plinii ætate, cujuſdam militantis in prætorio mater vidit in quiete, ut radicem ſylveſtris roſæ, quam cynorhodon vocant, blanditam ſibi aſpectu pridie in fruteto, mitteret filio bibendam in lacte. In Lacetania res gerebatur, Hiſpaniæ proxima parte: caſuque accidit, ut milite à morſu canis incipiente aquas expaveſcere, ſuperveniret epiſtola matris orantis, ut parêret religioni, ſervatuſque eſt ex inſperato, & poſtea quiſquis auxilium ſimile tentavit. *Plinus lib.* 25. *cap.* 2.

11. Æſculapius Athenienſis eandem medicinam Plutarcho Athenienſi, & Domnino Syro Philoſopho præſcripſit oraculo, illi ſubinde ſanguinem expuenti, huic neſcio quo malo laboranti. Ea verò fuit, ut ſuillis carnibus implerentur. Ac Plutarchus quidem, etſi lege patria non vetaretur, talem ſanationem reſpuit: ac ſomno experrectus, & ulnis in lectulo expanſis, Æſculapii ſtatuam intuens, (nam in veſtibulo templi dormierat) Quid, inquit, Domnino Judæo hoc morbo laboranti præſcripſiſſes? neque

neque enim suillis eum impleri carnibus jussisses. Quæ cum hic dixisset, Æsculapius statim sono è statua suavissimo edito, aliam curandi morbi rationem ei præscripsit. Domninus autem secus quàm instituta Syrorum ferunt, somnium secutus; non Plutarchi exemplum, & tum & postea semper eas carnes comedit: ac fertur, si quando unum id diem intermisisset, recruduisse morbum, donec iis impleretur. *Suidas*,

12. Descendenti ad mare ob pertinentia ad Græciam negotia Themistocli, postquam ad Xerxem confugit, Perses quidam Epixyes nomine, superioris Phrygiæ satrapa insidias struxit, paratis jam pridem Pisidis, qui in oppido, quod Leontocephalon vocant, (significat ea vox caput leonum) pernoctantem trucidarent. Cui matrem Idæam perhibent oblatam per somnium meridianti dixisse: Devita Themistocles leonum caput, ne in leonem incurras. Pro hoc ego abs te postulo ancillam Mnesiptolemam. Unde pavore offusus Themistocles, adorata Dea, declinavit viam Regiam, ac locum illum alio circuitu prælatus, jam nocte consedit. Cum autem unum ex jumentis, quæ portabant tentorium ejus, esset in fluvium delapsum, servi Themistoclis aulæas madefactas expanderunt ad siccandum. Interea accurrunt cum gladiis Pisidæ.

Cum autem ea quæ ſiccabantur, non ſatis pervidetent ad lunam:. arbitrabantur ea Themiſtoclis eſſe tentorium, atque ſe illum intus inventuros quieſcentem Ubi jam ſuggreſſi propius ſuſtulerunt aulæam, intenti ſervi involaverunt in eos ac corripuerunt. Ita defunctus periculo, in Deæ, quæ ſibi fuerat oblata, venerationem, Magneſiæ templum Dindymenæ condidit, cujus filiam ſuam creavit Mneſiptolemam ſacerdotem. *Plutarch. in Themiſtocle.*

13. L. Lucullus bello Mithridatico ad Helleſpontum profectus claſſem inſtruxit. Troadem delatus divertit in delubro Veneris Nocte ſopitus, Deam videre viſus eſt ſibi aſſiſtentem, quæ diceret:

Quid dormis animoſe leo, cum proximus adſit
Hinnulus ecce frequens?

Surgens advocatis amicis expoſuit adhuc nocte ſomnium. Simul adfuerunt ab Ilio quidam, qui nunciarent, conſpectas ad Achæorum portum quinque remes regias, tredecim quæ in Lemnum intenderent curſum. Statim igitur ſolvit, atque his potitus eſt, Præfectum earum Iſidorum occidit, &c. *Plutarchus in Lucullo.*

14. M. Arcorius Auguſti Cæſaris medicus, (cum in campis Philippicis duo Romanorum exercitus ſtetiſſent, huic Octa-

vii

vii & Antonii, inde Bruti atque Cassii, & proximo die essent manus conserturi.) somnium à Minerva accepit, ut admoneret Octavium gravi morbo laborantem, ne propter adversam valetudinem proximo prælio non interesset. Quod cum Cæsar audivisset, lectica se in aciem ferri jussit. In qua dum supra vires, pro adipiscenda victoria excubâsset, morbo liberatus est, & à Bruti militibus de cæde ejus cogitantibus, ejusque castra diripientibus, & lecticam inanem jaculis & pilis trajicientibus liberatus. *Cicero libro* 3. *de Divinat. Sueton. in Augusto.*

15. Fuit Seleucus Antiochi filius, qui unus fuit ex Claris Alexandri Ducibus. Is uxorem Laodicem habuit, quæ ea nocte qua Seleucum concepit, per quietem sibi visa est cum Apolline concumbere, à quo annulum anchoræ figura insculptum, in fidei argumentum accepisset, eumque in lecto repertum, diligenterque asservatum, Laodice Seleuco de sua origine edocto in Asiam cum Alexandro eunti dedit. Adjicitur, Seleucum, & ab eo procreatos, femur nativa anchora insignitum habuisse. *Sabell. lib.* 7. *Ennead.* 4.

16. Cum Romani quondam iniquis locis à Samnitibus circumclusi graviter urgerentur, P. Decius, tunc tribunus militum, visis sibi est in somnis inter densissimos

cuneos occumbere, multa moriens gloria. Quo somnio vir fortissimus, gloriæ sitientissimus, non tamen territus, quam ad promissi exitus cupiditatem animatus, nullum periculi genus declinare cœpit: & ab amicis ut cautius pugnaret, admonitus, somnium ac propositum suum illis exposuit. Tunc tamen præter opinionem illæsus, salvum exercitum è faucibus hostium eduxit. Verùm pòst triennio interjecto, sera fides somno quæsita est. Bello siquidem Latino Cos. ipse se pro Repub. devovit:& in medias inimicorum acies invectus, tanta gloria oppetiit, ut natum ad simile mortis hæreditariæ desiderium excitaret. *Hæc ad hunc propè modum & in Annalibus Romæ scripta, & apud Tullium relata sunt.*

17. C. Gracchus Tiberii fratris, in seditione legis Agrariæ interfecti effigiem in somno vidit, dicentis, Quantum vellet cunctaretur, tamen eodem sibi letho, quo ipse interiisset, esse pereundum. Quod etiam accidit. Cum enim post leges perniciosissimas promulgatas Aventinum montem cum multitudine armata occupâsset, à Lucio Opimio occisus est. *Cicero lib. 1. de Divinat. Plutarchus in vita Gracchorum.*

18. C. Julii Cæsaris uxor Calphurnia, nocte, quam is ultimam in terris egit, in quiete vidit, multis eum confectum vulneri-

neribus in ſinu ſuo jacentem : ſomniique atrocitate vehementer exterrita, rogare non deſtitit, ut proxima die à Curia abſtineret. At ille, ne muliebri ſomnio motus id feciſſe exiſtimaretur, ſenatum, in quo ei parricidarum manus allatæ ſunt, adire contendit, ubi à Bruto & Caſſio interfectus eſt. *Valerius lib.* 1. *cap.* 3.

19. L. Cornelius Sylla, non tantum prævidit fatum ſuum, verum etiam de eo aliquatenus ſcripſit : Siquidem vigeſimo ſecundo commentario rerum à ſe geſtarum biduo antè quam deceſſit, extremam manum impoſuit : ac prædixiſſe ait ſibi Chaldæos, ubi præclarè vixiſſet, in flore ſe felicitatis exceſſurum. *Narrat etiam* filium ſuum, qui paulò ante Metellam obierat, viſum per ſomnium obſoleta in veſte ſibi aſſiſtere, patremque orâſſe, deponeret ſollicitudines, pergeretque ſecum ad matrem Metellam, ibi quietè cum illa in ocio victurum. *Plutarchus in Sylla.*

20. Spectator ludorum, qui ſtans in ſubſellio, à mirmillone, qualem adeſſe videbat, ſe confici in ſomnis contemplatus erat, ut aſſeſſoribus ſomnium vidiſſe enarravit, ita ab illo fuſcina occiſus, eventu miſerabili verum inſomnium periculo docuit. *Alexander lib.* 3. *cap.* 26.

21. Magnus Sfortia pridiè quàm ab Or-

thona contra Braccium, qui Aquilam urbem obſidebat, anno 1425. diſcederet, ſub auroram ſomniavit, profunda aquarum mole oppreſſum in extremo vitæ periculo verſari, proſpexiſſeque virum gigantea ſpecie, D. Chriſtophoro perſimilem, à quo vel magna ac iterata voce opem fruſtra implorâſſet. Verum ſomnio nihil monitus, ab Orthona diſcedens, in trajectu Aterni amnis (qui hodie à Piſcaria oppido nomen habet) dum puero armigero periclitanti opem ferret, protenſa dextra, cœnoſo ſubſidens vado, ejus equus, quanquam inſignis, poſterioribus cruribus defecit, atque ita gravantibus armis eſt ſubmerſus. *Iovius in ejus vita.*

22. Malpaga Sagittarius, Galeatio Sfortiæ Mediolanenſi Duci, inter domeſticos non ingratus erat miniſter. Hic pridie quàm Galeatius occideretur, nocte per quietem, tanquam rei ipſe intereſſet, vidit vulneribus confoſſum eum eodem loculo cum patre componi. Id quod poſtea ipſe vigilans agi mortuo Galeatio perſpexit, dum proprius ei loculus fieret. Quem viſum idem Malpaga, antequam Dux occideretur, comitibus ſuis terrore attonitus, narraverat. *Fulgoſus libro* 1. *cap.* 5. *Exemplorum.*

23. Marcus Antonius Taurellus Gua-

ſtallæ

ſtallæ Comes, cum in Neapolitano Regno militaret, eo bello, quod Ferdinandus ſenior Aragonius Rex, cum Rege Revato Andegavenſi gerebat, in ſtativis, quæ in Brutiorum regione habebat, manè è ſtrato ſurgens, iis qui eum circumſteterant militibus ſuis narravit, ſe in ſomnis viſum in aqua ſubmergi: & propterea decreviſſe à natatione, cui aſſueverat, abſtinere. Cæterum cum in meridie poſt ſomnum, militari Chlamyde deſuper nudo amictus, deambulatum ad vicinum lacum eſſet profectus, ac quoſdam è ſuis natantes videret, nocturni ſomnii immemor, aut fortaſſe ita trahentibus eum fatis, natandi gratia in lacum ſe cum aliis quibuſdam demittens, juxta ſomnium quod viderat ſubmerſus eſt, cum ſuorum nullus opem ferre poſſet. *Fulgoſus l. 1. cap. 5.*

24. Horatius Peruſinus Alexandro Medici Florentinorum Duci miniſter à dapibus paulò ante quàm is à Laurentio Medici interfectus eſt, cum febri torqueretur, ex vapore, uti credi par eſt, atræ bilis, ter noctu viſum habuit, quo principem à Laurentio jugulari apparebat. Quæ rerum imagines ægrum pepulerunt, ut Paſchalio Principis medico enunciaret ad Principem referendas. Sed Paſchalius officio ſollicitè fungens, ea mente Principem repe-

ait, ut eam ſomniantis ægri fabulam eſſe diceret, admirans, cur tota domus in Laurentii odium conſpirâſſet. *Sabellici Supplementum libro 22. ex Iovio.*

25. Baptiſta Cardanus, Papiæ ſtudens, nocte quadam, ut ſurgeret, igniculum tentabat accendere. Interim audit vocem hanc, Vade fili mi, Romam vado. Viditque immenſum ſplendorem, inſtar faſciculi paleæ ardentis. Territus abjecto ſocili, ſub culcitra latuit, donec contubernales ex Academia redirent. Ubi redierunt, exiſtimantes illum ægrotare, pulſant oſtium, aperit. Mox cauſam ſciſcitantibus, reſpondet, arbitrari ſe mortuam matrem, narrabatque quæ viderat, & audierat, ſimulque flebat. Illi in jocum rem verterunt, partim irridentes, partim conſolantes. Sequenti die, cum nondum accepiſſet nuncium de matris ægritudine, de morte certior factus eſt, quòd ea ipſa hora expirâſſet, qua ille hæc præſenſerat. Abeſt Cardanum oppidum à Papia millia paſſuum quadraginta duo. *Cardanus de Rerum varietate lib. 15. cap. 84. hæc de ſuo narrat affine.*

26. Ulyſſes poſt reditum in patriam, territus crebris ſomniis adverſis, interpretes peritiſſimos convocavit, narrans viſum ſibi ſæpius ſimulachrum quoddam, inter humanum, divinumque vultum formæ prælaudabilis, ex eodem loco repentè edi. Quod com-

complecti summo desiderio cupienti sibi, porrigentique manus, responsum ab eo humana voce, sceleratam hujusmodi conjunctionem, quippe ejusmodi sanguinis atque originis: namque ex eo alterum alterius opera interiturum. Dein percontanti sibi vehementius, cupientique causas ejus rei perdiscere, signum quoddam mari editum, intervenire visum, idque secundum imperium ejus in se jactum, utrumque, disiunxisse. Quam rem cuncti, qui aderant, exitialem uno ore pronunciârunt, monentes caveret ab insidiis filii. Ita suspectus patris animo Telemachus in agros, qui in Cephalenia erant, relegatur. Ipse secedens in loca abdita semotaque, somniorum vim evitare nitebatur Per idem tempus Telegonus, quem Circe editum ex Ulysse apud Acæam insulam educaverat, ubi adolevit, ad inquisitionem patris profectus, Ithacam venit, gerens manibus quoddam hastile, cujus summitas marinæ turturis osse armabatur, insigne scilicet insulæ ejus, in qua ipse editus erat. Edoctus ubi pater Ulysses ageret, per custodes agri suspectior primo aditu prohibitus, ubi vehementius perstat, è diverso repellitur, clamare occipit, indignum facinus, prohiberi se à parentis complexu. Ita creditum Telegonum ad inferendam vim Regi adventare, acrius resistitur, nulli quippe compertum. esse alium

etiam Ulyssi filium. At juvenis ubi se vehementius & per vim repelli videt, dolore elatus, multos custodum interficit, aut graviter vulneratos debilitat. Quæ postquam Ulyssi cognita sunt, existimans juvenem à Telemacho immissum, egressus foràs, lanceam quam ob tutelam sui gerere consueverat, adversum Telegonum jaculatur. Postquam hujusmodi ictum juvenis subterfugit, ipse in præsentem insigne jaculum mittit. Ubi eo ictu Ulysses concidit, gratulari cum fortuna, confiterique optimè secum actum, quòd per vim externi hominis interemptus, parricidii scelere Telemachum charissimum sibi liberavisset. Deinde reliquum adhuc retentans, juvenem percontari, quisnam, & ex quo ortus loco, qui consilio belloque inclitum Ulyssem Laërtis filium interficere ausus esset? Telegonus tum cognito parentem esse, utraque manu dilanians caput, fletum edit quàm miserabilem, maxime discruciatus ob illatam per se patri necem. *Dictys libro 6.*

27. Pindarus Poëta Lyricus, exacta jam ætate in somnis videre visus est adsistere Persephonem, & quæri, unam se ex omnibus Diis non fuisse ipsius carminibus exornatam. Verum ubi ad eam venisset, suum etiam ipsi hymnum esse facturum. Paulò quidem pòst, atque adeò ante decimum ab eo somnio

diem,

diem, vitæ muneribus eſt perfunctus. Erat Thebis anus quædam, Pindaro genere conjuncta, & in multis ejus Canticis decantandis valde exercita. Ei Pindarus ſe per quietem oſtendens, hymnum in Perſephonem cecinit. Illa mox experrecta, conſcripſit omnia, quæ cantantem Pindarum per viſum in quiete audierat. In eo ſanè cantico, inter alia Ditis cognomina, eſt Chryſenius, ab aureis nempe habenis, quod ad Proſerpinæ raptum pertinere ſatis conſtat. *Pauſanias in Bœoticis.*

28. Phayllo Phocenſium Regi, poſt ſpoliatum Delphicum phanum, vix dum ad imperandum aggreſſo, talis oblata eſt per ſomnium ſpecies. Inter Apollinis donaria pervetus effigies quædam fuit ex ære, hominis, cui carne conſumpta, ſola eſſent reliqua oſſa. Ajebant Delphi ab Hippocrate Medico dedicatam. Huic Phayllus ſe ſimilem factum videre viſus eſt. Ac paucis pòſt diebus, macie contabeſcens, ſomnii eventum implevit. *Pauſanias in Phocicis.*

29. Sub excidium Meſſenæ, vigeſimo primo anno belli, Ariſtodemus Rex Meſſeniorum, per quietem viſus eſt videre, cum eſſet armis jam ſumptis ad pugnam exiturus, victimarum extis in menſa appoſitis, filiam (quam ante ſexennium pro patriæ ſalute devotam ſuis manibus interfecerat) in pulla veſte aſſiſtentem, & nudato pectore

vulnera ostentantem: deinde disturbatis è mensa extis, detractis armis, ab ea aurea se corona, & albis vestimentis donari. Mortem itaque sibi somnium hoc portendere arbitratus est, quòd Messenii optimates coronatos, & candida veste velatos efferunt. Nec mora, cum filiæ devotione patriæ se nihil profuisse videret, ad filiæ tumulum sibi ipsi mortem conscivit. *Plutar. in Cleomene.*

30. Macedoniæ Rex Alexander, Cassandri pestiferam sibi dexteram somnio prius cognovit, quam exitu sensit: Existimavit enim se ab illo interfici, cum eum nunquam vidisset. Interposito deinde tempore, postquam in conspectum venisset, nocturni metus patefacta imagine, ut Antipatri filium esse cognovit, adjecto versu Græco, qui fidem somniorum elevat, præparati jam adversus caput suum veneficii, quo occidisse Cassandi manu creditur, suspicionem animo repulit. *Valerius Maximus lib.* 1. *cap.* 7. *Sabellicus lib.* 6. *Ennead.* 4.

31. Alcibiades somnum capiens, pallio amicæ suæ se coopertum in somno putavit. Cujus veritas mox secuta est. Critias enim cum videret Alcibiadem plurimum gratia & autoritate valere, operam dedit ut è medio tolleretur. Misit igitur Tisimenum (vel ut alii nominant Susametrem) & Bagoum, ut eum interficerent. Ille cum apud ami-

amicam esset, in ejus gremio interfectus, & insepultus abjectus, amicæ suæ vestimento contectus est. *Iustinus lib. 5. Plutarchus & Probus in ejus vita.*

32. Efficax illa quietis imago, quæ Crœsi Regis animum maximo prius metu, deinde etiam dolore confecit. Nam è duobus filiis, & ingenti agilitate, & corporis dotibus præstantiorem, imperiique successioni destinatum Atym existimavit ferro sibi ereptum. Itaque quicquid ad evitandam denunciatæ cladis acerbitatem pertinebat, nulla ex parte patria cura cessavit avertere. Solitus erat juvenis ad bella gerenda mitti, domi detentus est. Habebat armamentarium, omnis generis telorum copia refertum, id quoque amoveri jussit. Gladio cinctis comitibus utebatur, vetiti sunt propius accedere. Necessitas tamen aditum luctui dedit. Cum enim ingentis magnitudinis aper, Olympi montis culta, crebra cum agrestium strage vastaret, inusitatoque malo Regium imploratum esset auxilium, filius à patre extorsit, ut ad eum opprimendum mitteretur, eò quidem facilius, quòd non dentis, sed ferri sævitia in metu reponebatur. Verum dum acri studio interficiendi Suem omnes sunt intenti, pertinax casus imminentis violentiæ lanceam, petendæ feræ gratia ab Adrasto missam, in eum detorsit: & quidem

dem eam potissimum dexteram nefariæ cædis crimine voluit aspergi, cui tutela filii à patre mandata erat. *Valerius Maximus l.* 1. *cap.* 7. *& Herodotus lib.* 1.

33. Polycratis Samiorum Tyranni filia, videbatur sibi cernere per quietem, patrem in aëre sublimem esse, qui à Jove quidem lavaretur, à Sole autem ungeretur. Hac visione territa, patrem monebat, ne ad Orætem Cambysis Præfectum Sardis proficisceretur. At ille dicto non parens, ob Oræte cruci affixus est. *Herodotus lib.* 1.

34. Hipparcho Pisistrati filio, in somnis objecta est viri proceri imago hos versus pronunciantis:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ,
Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδίκων τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

Manè ad somniorum conjectores hæc referre volebat. Sed mox spreta visione, neglexit, & in pompam prodiit, ubi ab Aristogitone & Harmodio Gephyræis fuit interfectus. *Herodotus lib.* 5.

35. Simon Atheniensis, cum contra Persas expeditionem moveret, classe jam parata, somnium tale habuit. Canis irata ipsum allatrare visa est, & vocem inde ex humana & canino latratu confusam edere, in hæc verba:

Vade,

Vade, mihique, meis catulisque futurus amicus.

Astyphilus ergo Posidoniates, divinus homo, & Simonis familiaris, mortem ei prædici asseruit, hoc usus argumento: Canis homini quem allatrat inimicus est: inimico autem nemo charus est, aut amicus, nisi quando moritur. Porrò mixta vox, Medum hostem designat, cujus copiæ ex Græcis & Barbaris mixtæ sunt. Somnium verum fuisse, exitus comprobavit. Non multò pòst enim Simon morbo in obsidione Citii periit *Plutarchus in ejus vita.*

36. Cum in somnis quidam Socrati visus esset Homericum versum recitare:

Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο.

Æschini dixit, Tertio die moriar. Phthia erat patria Achillis. Et amici conabantur persuadere Socrati, ut in Thessaliam fugeret, quòd illic haberet bonos amicos. At ille φθίην, ἀπὸ τοῦ φθίσαι deduxit. Et tertio post die, hausta in carcere cicuta periit. *Laërtius in ejus vita.*

37. Atterius Ruffus, eques Romanus, cum gladiatorium munus Syracusis ederetur, inter quietem Retiarii se manu confodi vidit. Idque postero die in spectaculo consessoribus narravit. Incidit deinde, ut proximo ab equite loco Retiarius cum Mirmillone introduceretur. Cujus cum faciem

ciem vidisset, idem dixit, ab illo se Retiario trucidari putâsse, protinusque inde discedere voluit. Illi sermone suo, metu ejus discusso, causam exitii misero attulerunt. Retiarius enim in eum locum compulso Mirmillone, & abjecto, dum jacentem ferire conatur, transjectum gladio Atterium interemit. *Valerius Maximus libro primo, capite septimo.*

38. Julius Cæsar non multò antè quàm interiret, in somnis modò supra nubes volitare, modò dextram Jovi jungere sibi visus est. *Suetonius.* Quin etiam nocte eadem, cùm in lecto suo cubaret, omnibus cubiculi januis pariterque fenestris patefactis, exterritus est simul strepitu & lumine, Calphurniamque splendente Luna advertit arctè sopitam, voces obscuras, suspiriaque edere indiscreta. Imaginabatur illa lugere se eum, quem in gremio teneret confossum. Eam visionem alii negant ei oblatam. Sed cum Cæsaris ædibus esset ex Senatus consulto adjunctum, *ut autor est Livius*, velut ad ornamentum & amplitudinem pinnaculum, id per quietem imaginata collabi Calphurnia, videbatur sibi ideo lamentari & lachrymari. Ac cùm lux appetisset, rogavit Cæsarem, si qua fieri posset, ne prodiret, sed in aliud tempus rejiceret Senatum. Quod si somnia sua flocci penderet, at Aruspices hostiasque consuleret de impendentibus. Unde fuit

fuit aliqua illi quoque, ut videtur, oblata suspicio & metus: quippe superstitionem nullam animadverterat ante muliebrem in ea, quam tum videbat, anxiam. Ut verò multis jam cæsis hostiis renunciaverunt ei Aruspices, litari non posse, statuit misso Antonio senatum dimittere. Interea Decius Brutus, Albinus cognomento, quem Cæsar ob fidem, quàm ei habebat, in secundis hæredibus scripserat, cum conjurationis alterius Bruti & Cassii consors esset, veritus, ne si diem illum exemisset Cæsar, res efferretur, irrisit Aurispices, Cæsaremque castigavit, & manu præhensum eduxit. Et sic eo die in Curia, multis vulneribus confossus, miserabiliter trucidatus est. *Plutarchus.*

39. Cæsare interfecto, populus conjuratos requirebat abditos. Helius Cinna Poëta ex amicis Cæsaris somnium horrendum priore nocte habuerat. Videbatur sibi ad cœnam invitari â Cæsare: cum renueret autem, manu ab eo invitus & reluctans duci. Hic audito Cæsaris corpus in foro cremari, etsi visionem suspectam habebat, & tenebatur etiam febre, honoris illius causa in forum profectus est. Ut conspectus est, nomen quidam ex plebe quærenti alteri dixit, ille alteri: mox omnes pervasit unum hunc esse ex Cæsaris percussoribus. Erat enim in Conjuratis alius illi cognominis

Corn.

Corn. Cinna: quem quòd existimarent hunc esse, impetu confestim facto, in ipso foro eum dilaceraverunt. *Plutarchus in Caesare & Bruto.*

40. Nero, desciscentibus subinde provinciis, terrebatur evidentibus portentis somniorum, & auspiciorum, & omnium, tum veteribus tum novis, nunquam antea somniare solitus. Occisa demum matre, vidit per quietem navem sibi regenti extortum gubernaculum, trahique se ab Octavia uxore in arctissimas tenebras. Et modò pennatarum formicarum multitudine oppleri, modò à simulachris gentium ad Pompeji theatrum dedicatarum circuiri, arcerique progressu: Asturconem, quo maximè laetabatur, posteriore corporis parte, in Simiae speciem transfiguratum, ac tantum capite integro hinnitus edere canoros. *Suetonius.*

41. Galba Imperator, paulò ante suum interitum, monile margaritis gemmisque confertum, ad ornandam Fortunam suam Tusculanam ex omni gaza secreverat. Id repentè, quasi augustiore dignius loco, Capitolinae Veneri dedicavit. At proxima nocte in somnis visa est Fortuna conqueri, de monili erepto: & seriò minari, sese quoque ea, quae dedisset, erepturam. In somnio territus Imperator, summo mane praemissis, qui rem divinam appararent, in Tusculanum excur-

ritt

rit: nihilque invenit, præter tepidam in ara favillam, atratumque juxta ſenem, in Catino vitreo thus tenentem, & in calice fictili merum. *Suetonius.*

42. Minervam, quam ſuperſtitioſe colebat, ſomniavit excedere ſacrario Domitianus, negantem ultrà ſe tueri eum poſſe, quòd exarmata eſſet à Jove. Idem ſomniavit, Ruſticum cum gladio accedere, & Minervam, quæ in ejus cubiculo collocata erat, arma abjicere; eandemque ex curru, qui nigris equis trahebatur, in magnum hiatum deſcendere. Mox ab inſidiatoribus ſuis interfectus eſt. *Xiphilinus in ejus vita.*

43. Antoninus Caracalla, Imperator, paulò antequam à Martiale tribuno militum gladio confoderetur, & profectionem ex Antiochia pararet, Pater Severus ei cum gladio aſtitit in ſomnis, aitque: Quemadmodum tu fratrem Getam interfeciſti, ita ego te interficiam. Experrectus igitur è ſomno Antoninus, ſuæ crudelitatis atque vitæ finem inſtare nequaquam dubitavit, cum antea quoque vates ſimilia prædixiſſent. *Dion Nycæus.*

44. Intra privatum habitum Dionyſio Syracuſano adhuc ſe continente, Hymeræa quædam, non obſcuri generis fœmina, inter quietem opinione ſua cœlum conſcendit, atque ibidem Deorum omnium luſtratis

ſtratis ſedibus, animadvertit prævalentem virum, flavi coloris, lentiginoſi oris, ferreis cathenis vinctum, Jovis ſolio pedibuſque ſubtectum. Interrogatoque juvene, quo gratia conſiderandi cœli duce fuerat uſa, quiſnam eſſet? Audivit illum Siciliæ atque Italiæ dirum eſſe fatum, ſolutumque vinculis, multis urbibus exitio futurum. Quod ſomnium poſtero die ſermone vulgavit. Poſtquam deinde Dionyſium, inimica Syracuſarum libertati, capitibuſque inſontium infeſta fortuna, cœleſti cuſtodia liberatum, velut fulmen aliquod ocio ac tranquillitati injecit, Himera eum mœnia, inter effuſam ad officium & ad ſpectaculum ejus turbam, intrantem ut aſpexit, hunc eſſe, quem in quiete viderat, vociferata eſt. Id cognitum tyranno, curam tollendæ mulieris dedit. *Val l.1.c.7.*

45. Cum in Capitolium Cicero Julium Cæſarem proſequeretur, eique narraret nocte proxima à ſe viſum Jovem, qui cathena aurea puerulum mira indole à cœlo ad Capitolii portam demiſerat, cui poſtea flagrum in manu dederat: Perſpecto tunc Octavio, quem Cæſar, voti ſolvendi gratia, in Capitolium duxerat, cognovit eum eſſe quem in ſomnis viderat: Triumphi natuſque ejus, verè flagrum inſolentis nimium Romanæ nobilitatis, certum Ciceronis ſomnium fecit. *Fulgoſus lib.1.cap.5. & Xiphil. in Auguſto.*

46. Q. Ca-

46. Q. Catulus dedicato Capitolio, per quietem vidit Jovem è multis prætextatis pueris unum delegiſſe, cui ſigna Romana manu geſtanda dederat, atque ſequenti nocte cum dormiens illum ipſum puerum à Jovis gremio pellere vellet, Jovem dixiſſe, ne puerum amoveret, quod ad Reipub. Romanæ tutelam eum ſervabat. Mane ſequenti in Octavium fortè incidens adhuc puerulum, ab effigie veſteque cognovit, ipſum illum eſſe, quem per quietem viderat. *Fulgoſus lib. 1. cap. 5. & Xiphilinus.*

47. Somnus Veſpaſiano Patri imperium ſuum filiorumque oſtendit. Nam cum adhuc privatus eſſet in Achaja cum Nerone, ab incognito dici ſibi per quietem vidit, cœpturam ſuam felicitatem, cum Neroni dens exemptus eſſet. Experrectus igitur, is in quem primò incidit medicus fuit, qui dentem oſtendit, quem tunc Neroni evulſerat. Itaque haud multò pòſt ſecuta Neronis mors, item Galbæ, ac poſt eos Othonis ac Vitelli diſcordiæ, Veſpaſiano ad Imperium primordia ac vires dedêre. *Fulgoſus lib. 1. cap. 5.* Quin etiam Nero ipſe vidit per quietem, Currum Jovis in ædes Veſpaſiani intromitti: Quæ cum egerent interpretatione, Joſephus Judæus Imperium Romanum Veſpaſiano portendi dixit. *Xiphil. in Veſpaſiano.*

48. Julianus Imperator creatus à militibus

bus in Gallia invitus, dixit amicis quibusdam charioribus: Nocte ea, quæ declarationis Augustæ diem præcesserat, à se visam per quietem imaginem alicujus genii, quæ hæc ei objurgando dixerit: Dudum Juliane vestibulum ædium tuarum observo, latenter tuam gestiens augere dignitatem, sed aliquoties repulsus abscessi: ac ne nunc quidem recipior, sententia concordante multorum. Ibo demissus & mœstus, id tamen retinebo in corde, quòd tecum diutius non habitabo. *Cuspinianus.*

49. In somnis visus est Stilponi Philosopho Neptunus iratus, quòd non immolâsset Hecatombem, quemadmodum mos erat. At Philosophus hoc viso nihil perturbatus, respondit: Quid ais Neptune? itàne veluti puer huc venisti, cum tua querimonia, quòd pecunia mutuò sumpta non expleverim nidore civitatem? Atqui pro rei familiaris modulo sacrificavi tibi apuas aliquot. Ad hæc arridens Neptunus, visus est illi arrepta dextra dixisse: In tuam gratiam ingentem apuarum proventum largiar civitati Megarensium. *Quod & evenisse tradunt.*

50. Hippiæ Pisistrati filio, dum exul Regium affectat fastigium, apud Marathonem nocturna species matris, cum qua coire videbatur, per quietem oblata est. Qua de re

de re Imperium latè ſibi portendi conjectores ſibi reſponderunt, ipſeque ſomnio monitus, & ſpei plenus, Athenarum dominio haud multò poſt potitus fuit. *Herodotus lib.* 6.

51. Mater Dionyſii Siracuſani, cum eum conceptum utero haberet, parere viſa eſt Satyriſcum: conſultoque prodigiorum interprete, clariſſimum ac potentiſſimum Gray ſanguinis futurum, certo cum eventu cognovit. *Valerius lib.* 1. *cap.* 7.

52. Cyri ſuperioris ortum ad imperium totius Aſiæ ſpectantem, maternus avus Aſtyages, duobus prænunciis ſomniis fruſtra diſcutere tentavit. Mandanen filiam ſuam, quòd in quiete viderat urinam ejus omnes Aſiaticas gentes inundâſſe, non Medorum excellentiſſimo, ne in ejus familiam Regni decus transferretur, ſed Perſarum modicæ fortunæ viro Cambyſi collocando, natumque Cyrum exponi jubendo: quia ſimiliter quietis temporibus exiſtimaverat, genitali parte Mandanes enatam vitem eò uſque creviſſe, donec cunctas dominationis ſuæ parteis inumbraret: fruſtratus eſt enim ſeipſe, nepotis felicitatem, cœleſtium judicio deſtinatam, humanis conſiliis impedire conando. *Valerius lib.* 1. *cap.* 7. *Herodotus lib* 1.

53. Cyrum Aſſyriorum Regem ſomniâſſe ferunt, maximum filiorum Hyſtaſpis Regu-

Reguli, geminis alis, altera Aſiam, altera Europam obumbrare. Itaque poſt Cambyſem filium, Hyſtaſpis major natu filius Darius regno potitus, Europam & Aſiam domuit. *Herodotus libro* 1. *&* *Iuſtinus.*

54. Demetrio Antigoni filio, Mithridates Ariobarzanis filius ſocius erat, & æqualis, & obſervabat Antigonum, homo neque re, neque aliorum opinione malus. De eo ſiniſtra ſuſpicio incidit Antigono, propter inſomnium. Nam ſecundum quietem viſus erat ſibi ſpacioſum campum auri ramentis conſerere, inde auream primò ſuccreſcere ſegetem: Paulò poſt ſe, cum revertiſſet eò, nihil præter ſtipulas offendere, & cùm graviſſimè doleret, cujuſdam vocem audire, qui Mithridatem aurea demeſſa ſegete in Pontum Euxinum abiiſſe diceret. Perturbatus, id viſum filio ad ſilentii prius juramentum adacto aperuit: idque etiam, ſe ſtatuiſſe quoquo modo Mithridatem interficere. Graviter doluit hac re cognita Demetrius, cumque adoleſcens ille pro more ſuo ocioſus ad ipſum acceſſiſſet, ob juramenti religionem verbis eum monere non auſus, ſenſim ab amicis ſeduxit: cumque ſoli eſſent, in terram inverſa haſta cernente eo ſcripſit, Fuge Mithridates: iſque re intellecta, noctu in Cappadociam aufugit. Inſomnium autem Antigoni mox fatum comprobavit: amplam enim

enim & bonam regionem occupavit Mithridates, Regnique Pontici, quod sub octavo circiter Rege Romani everterunt, autor fuit. *Plutarchus in Demetrio.*

55. Actia Augusti Cæsaris mater, in Apollinis templo obdormiens, visa est cum Dracone commisceri, peperitque expletis ad pariendum mensibus. Adhæc, antequam pareret, somniavit viscera sua sublimè in cœlum ferri, & in totum terrarum orbem diffundi. Eadem nocte Octavius ex vulva uxoris oriri in somnis vidit. Cum infans jam natus esset, Nigidius Figulus Senator statim patri filii summum Imperium prædixit. *Xiphilinus. & Sueton. in Augusto.*

56. Octavius cum per Thraciam exercitum duceret, & Bacchi Oraculum de filio Augusto consuluisset, insequenti nocte statim videre visus est filium mortali specie ampliorem, cum fulmine & sceptro, exuviisque Jovis Opt. Max. ac radiata corona super laureatum currum, bis senis equis candore eximio trahentibus. Q. Catulus post dedicatum Capitolium, duabus continuis noctibus somniavit: Prima, Jovem Opt. Max. prætextatis compluribus circum aram ludentibus, unum se crevisse, atque in ejus sinum signum Reip. quod manu gestaret, reposuisse, atque in sequenti animadvertisse, se in gremio Capitolini Jovis eundem pue-

rum, quem detrahi jussisset, prohibitum monitu Dei, tanquam is ad tutelam Reip. educaretur. Ac die proximo obvium sibi Augustum, cum incognitum aliâs haberet, non sine admiratione contuitus, simillimum dixit puero, de quo somniâsset. Quidam prius somnium Catuli aliter exponunt, quasi Jupiter compluribus Prætextatis tutorem à se poscentibus, unum ex eis demonstrâsset, ad quem omnia desideria sua referrent, ejusque osculum delibatum digitis ad os suum retulisset. Marcus Cicero C. Jul. Cæsarem in Capitolium prosecutus, somnium pristinæ noctis familiaribus fortè narrabat: Puerum facie liberali demissum cœlo, catena aurea ad fores capitolii constitisse, eique Jovem flagellum tradidisse. Deinde repentè Augusto viso, quem ignotum adhuc plerisque avunculus Cæsar ad sacrificandum acciverat, affirmavit ipsum esse, cujus imago secundum quietem sibi obversata sit. *Sueton.*

57. *Convenit inter omnes*, tam certum Vespasianum Imperatorem de sua suorumque genitura semper fuisse, ut post assiduas in se conjurationes ausus sit affirmare. Senatui, aut filios sibi successuros, aut neminem. Dicitur etiam vidisse quondam per quietem stateram in media parte vestibuli palatinæ domus positam examine æquo, cum in altera lance Claudius & Nero starent, in

altera

altera ipſe ac filii. Nec res fefellit, quando totidem annis, parique temporis ſpacio utrique imperaverunt. Neronem diebus ultimis monitum per quietem ferunt, ut thenſam Jovis Opt. Max. è ſacrario in domum Veſpaſiani, & in circum deduceret.

58. Hadrianus pridie antequam Imperator deſignatus eſſet, vidit Antiochiæ Syriæ in ſomnis ignem de cœlo in ſiniſtram partem juguli ſui cadere, mox ſerpere in dextram, quo igne neque perterritus, neque læſus eſſe ſibi videretur. *Dion Nicæus*, *&* *Xiphilinus in Adriano.*

59. Alexander dum Tyrum urbem per menſes ſeptem aggeribus, machinis, atque ex mari triremibus ducentis oppugnat, per quietem Herculem vidit ex muro ſibi manus tendentem invitantemque. Tyriorum multis viſus in ſomniis Apollo eſt dicere, ad Alexandrum ſe tranſire, neque enim ſibi cordi eſſe ea quæ in urbe agerentur. Illi verò ſicut transfugæ ſceleris comperti Apollinis ſimulachrum devinxêre cathenis, claviſque baſi affixere, Alexandri fautorem appellantes. Alia ſpecies eſt noctu Alexandro obverſata. Satyrus ei oblatus eſt. Viſus eſt hic procul ei alludere. Quem cum corripere conaretur, ſubducere ſe, tandem poſt preces multas ſuas & circumcurſationes venire in manus ſuas. Ei Vates diſſecto nomine non

absurdè responderunt, σὰ τύρ@ Tua erit Tyrus, quod σὰ Græcis tua significet. Ostendunt fontem, apud quem videre secundum quietem visus est Satyrum. *Plutarchus in Alexandro.*

60. Eumenes, cum Neoptolemum & Craterum contra se movisse sentiret, & pararet de nocte movere, mox prodigiosa sopore oppresso oblata visio est. Alexandros duos visus est videre ad prælium inter se committendum instruentes aciem, ac singulas utrumque ducere phalanges: hinc uni Minervam, alteri cererem auxilio venire. Commisso acri certamine fusum eum, à quo stabat Minerva, Victori Cererem desectis spicis coronam contexere. Hoc visum protinus conjecit secundum esse sibi, qui pro optimo agro, & id temporis præclaram habente in Calyce spicam dimicaret. Plenus enim totus sementis erat, & speciem præbebat pax splendidam magna comantibus ubertate campis. Jam magis erectus est, postquam accepit signum pugnæ hostibus Minervam & Alexandrum esse. Itaque signum ipse quoque suis Cererem & Alexandrum dedit, præcepitque omnibus, ut corona caput & arma spicea redimerent. Commisso prælio, Craterum & Neoptolemum interfecit. *Plutarchus in Eumene.*

61. Timoleon Corinthiorum Imper.

classe

classe in auxilium Siculorum contra Dionysium Tyrannum comparata, subministratisque omnibus quibus opus erat exercitui, Sacerdotes Proserpinæ Cererem & Proserpinam visæ sunt videre ad peregrè proficiscendum se ornantes, & cum Timoleonte dicentes, navigaturas se in Siciliam. Quare triremem sacram Corinthii paraverunt Drabus nuncupatam. Naves habebat Corinthias septem, duas Corcyrenses, decimam Leucadii præbuêre, cum his solvit. Nocte cum in alto esset, & secundo vento veheretur, visum ei repente cœlum est fissum, & super navem copiosam effudisse & luculentam flammam. Inde fax elata mysticis germana, comitansque & tenens eundem cursum, quam potissimum Italiæ partem gubernatores petebant, in eam est delata. Vates hanc speciem consonare cum Sacerdotum somniis asseverârunt, & huic expeditioni esse præsto Deas, atque hoc jubare cœlitus prælucere. Esse enim Proserpinæ Siciliam sacram, nam raptam quoque ibi fabulantur, atque hanc insulam ei nuptiali dono datam. Ac divinitus quidem ad hunc modum confirmata classis fuit. *Plutarchus in Timoleonte.*

62. Hannibalis Carthaginensium Ducis, ut detestandum Romano sanguini, ita certæ prædictionis somnium, cujus non vigiliæ tantum, sed etiam ipsa quies ho-

ſtilis imperio Romano fuit. Hauſit enim propoſito, & votis ſuis convenientem imaginem, exiſtimavitque miſſum ſibi à Jove mortali ſpecie excelſiorem juvenem, invadenda Italiæ ducem. Cujus monitu, primò veſtigia nullam in partem ſecutis oculis, mox humani ingenii prona voluntate vetita ſervandi, ponè reſpiciens, animadvertit immenſæ magnitudinis ſerpentem, concitato impetu, omne quicquid obvium fuerat, proterentem: poſtque eum magno cum cœli fragore erumpentes nimbos, lucemque caliginoſis involutam tenebris. Attonitus deinde, quidnam eſſet monſtri, ecquid portenderet? interrogavit. Hic Dux: Italiæ vides, inquit, vaſtitatem: proinde ſile, & cætera tacitis permitte fatis. *Valer. Max. libro 1. cap. 7.*

63. Amandatus à Mardonio eſt ad Amphiarai oraculum ſervus, ſcitatum ſuper iis quæ adminiſtrarentur. At is per quietem putavit, Dei miniſtrum ſibi aſſiſtentem, primò quidem voce repellere, ceu abeſſet Deus: mox verò, ut minus obſequentem, manu etiam obtrudere: poſtremò pertinacius perſeveranti, lapidem bene magnum in caput impegiſſe. Ταῦτα δὲ ἦν ὥσπερ ἀντίφωνα τῶν μελλόντων, id eſt: *Hæc autem erant velut futurorum antiphona.* Superatus namque Mardonius eſt ad Platæas ingenti prælio, ac la-

ac lapide ictus cecidit. *Cælius lib. 19. c. 15. ex Plutarcho.*

64. Xerxes Darii filius, Persarum Rex, bellum Græcis illaturus erat. Artabanus Hystaspis filius Xerxis patruus, vehementer obstitit. Xerxes quamvis stomachabundus, tamen Artabano parere proposuerat. Verùm urgentibus fatis, bis idem habuit somnium. Heroica specie virum vidit, objurgantem se, quòd Græciæ bellum inferre differret. Re cum Artabano communicata, Artabanum Regiis vestibus indutum, in Regio solio somnum capere coëgit. Artabano quoque eadem species ob oculos versata est. Itaque non minore studio, quam ante obstiterat, Xerxem ad Græciæ bellum inflammavit: nimirum sic urgente malo Xerxis fato, ut insolentissimus Rex suæ temeritatis & superbiæ pœnas daret. Idem visus est sibi in somnis surculo oleagineo coronatus esse, cujus oleæ ramis universa tellus obrueretur, & mox corona capiti circumdata evanuit. Clarius & certius hoc somnium priore. Totum orbem bellico apparatu terruerat Xerxes, & de Græcia jam triumphum egisse videbatur, captis Athenis, cum Themistoclis solertia fractus, turpi fuga vitæ suæ consulere fuit coactus. *Herodotus lib. 7.*

65. Ad Arginusas Spartani Duce Calli-

cratida navali prælio cum Atheniensibus pugnaturi erant, vatibus utrinque dissuadentibus. Lacedæmoniis enim victimæ caput in litore jacens disparuit, æstu fluctus haustum: hæc omnia portendi, prætorem classis eo certamine periturum, nunciârunt Aruspices. Quo audito, ferunt Callicratidam respondisse, nihil Spartanæ dignitati, si pugnando caderet, se detracturum. Thrasybulo verò Atheniensi, qui tum Prætor classem ductabat, cuique ea die summa imperii pro sorte obvenerat, per noctem somnium hujusmodi apparuit. Videbatur sibi, unà cum sex aliis prætoribus, Athenis in Theatro frequenti Tragœdiam Euripidis agere, cui Phœnissas titulus inscribitur. Adversariis verò Tragœdiam, cui nomen Supplices, agentibus, visum esse. Cadmeam victoriam illis obtigisse, cunctosque interiisse, Duces imitando, qui ad oppugnandas Thebas castra posuerant. His auditis vates ad conjectandum accitus, ita est interpretatus, septem Duces eo prælio casuros. Ac sacris alioquin victoriam palàm spondentibus, jubet Duces, uti collegis suis solis de interitu cuique nuncietur, victoriam verò ex ipsis sacris portentam, per universum divulgent exercitum. Pugna commissa, Callicratidas aliquot ante hostium navibus oppressis, occubuit: victoria penes Athenienses mansit, 25. navibus desi-

desideratis, hostium 77. depressis. Utrinque navibus paulò minus quadringentis pugnatum, idque prælium omnium maximum memoratur, quod quidem unquam Græci cum Græcis decertârint. *Diodorus libro* 13.

66. Pyrrho Epirotarum Regi Spartam obsidenti tale somnium est oblatum. Videbatur ei Lacedæmon fulmine ab ipso icta inflammari tota, atque ipse inde exultare. Lætitia excitatus imperat Ducibus, ut milites habeant instructos, somniumque exponit amicis, quasi urbem esset expugnaturus. Cui cum alii mirificè assentirentur, non placuit Lysimacho visum. Vereri ait se, ne ut loca, quæ ut fulmine afflantur, manent inaccessa, ita Pyrrho Deus non ingressurum significaret eum urbem. Huic ubi Pyrrhus respondit, meras eas esse præstigias, atque incertitudinis plenas: illud verò in manibus arma tenentem sibi quemque subjicere debere.

Optimum id augurium pro Pyrrho exponere vitam.

Primo diluculo urbem aggreditur. Sed impigrè & supra vires se defendentibus Lacedæmoniis, obsidionem solvere coactus fuit. *Plutarchus in Pyrrho*.

67. Cn. Pompejus Mithridatem Regem ad Euphratem assecutus, noctu cecidit.

Quo tempore fama fertur vidisse Mithridatem in somnis speciem, quæ futura ei prænunciaret. Videbatur sibi in mari Pontico secundo navigare vento, Bosphorumque jam prospicere, & comiter una vectos affari, ut qui certa & indubitata incolumitate gaudeat: verùm repentè ab omnibus se reperisse desertum, ac fragmento exiguo navigii jactari. His occupatum motibus & imaginibus assistentes amici excitavêre, Pompejum nunciantes adesse. Pugna igitur pro vallo commissa, victus est. Longè plus decem millia cecidere, & castra capta sunt. Ipse Mithridates initio octingentorum equitum cum eo per Romanos erupit. Mox cæteris dilapsis solus relictus cum tribus est, in quibus Hipsicratia fuit pellex, quæ semper quidem virilis audaciæ fuerat: quare Hipsicratiam eam Rex appellavit. Tunc verò veste amicta virili Persica, & equo vecta, nec corpore ex fugæ prolixitate fatiscere visa est, nec curando Regis corpore & equo est fatigatus: usque dum ad arcem Inora ventum est, ubi Regia pecunia & Thesauri erant cumulata. Inde sumpsit Mithridates vestes preciosas, quas confluentibus ad ipsum ex fuga distribuit. Præterea lethale virus cuique amicorum ferendum secum dedit, ne quis in manus hostiles veniret. Inde in Armeniam ad Tigranem contendit.

Quod ille cum ei interdiceret, ac centum talenta in caput ejus pronunciâſſet, præteritis Euphratis fontibus, intendit per Colchidem fugam. *Plutarch. in Pompejo.*

68. Ante pugnam Pharſalicam nocte viſum Cn. Pompejo eſt in ſomnis theatrum ingreſſo ſibi populum plaudere, templumque ſe Veneris victricis multis ſpoliis exornare. Hæc viſio partim erexit eum, partim ſolicitavit nonnihil metuentem, ne Cæſaris familiæ Venerem contingenti accederet ab ſe decus & claritas: atque exciverunt eum Panici quidam terrores ex ſomno. Quarta vigilia ſupra Cæſaris caſtra, ubi omnia quieta erant, ingens effulſit lumen. Ex eo fax accenſa flammea, in Pompeji caſtra eſt delata. Ipſe ſe Cæſar hoc, dum excubias circumiret, ait vidiſſe. *Idem Ibidem.*

69. Hecuba prægnans, facem ardentem, quæ Aſiam & Europam combureret, ſibi parere viſa eſt. Peperit non multo poſt Paridem, cujus inceſtis amoribus Troja patria diruta, vires attritæ, Græcia longo bello confecta fuit & perdita. *Sabellicus lib.* 1. *cap.* 1. *Volaterranus lib.* 18. *Anthropol.*

70. Cambyſes Perſarum Rex in ſomnis vidit Smerdem in Regio ſedentem ſolio, cœlum contingere vertice. Ob id metuens, ne frater Smerdes Regnum occu-

paret, Prexaſpem miſit ad eum interficiendum. Neque tamen vel hoc parricidio avertere potuit, quo minus Smerdes magus, qui ſe verum Smerdem Cyri filium eſſe ſimulabat, Regnum invaderet. Cambyſes equum conſcenſurus, gladio in fœmore vulneratus, obiit. *Herodotus lib* 3.

71. Darius è Suſis moverat contra Alexandrum, copiarum ſubnixus multitudine (quippe ſexcenta millia militum ſub ſignis habebat) fretus ſomnio quodam, quod blandientes ei magis quàm pro veriſimilitudine interpretati fuerant Magi. Macedonum agmen magno ignis fulgore viſum eſt collucere: Alexander autem, quo antè ipſe cultu fuerat indutus, cum Regis eſſet Aſcandes (id eſt, nuncius, vel aſcantes, id eſt, cubicularius) ſibi miniſtrare: Ac cum in Beli templum eſſet ingreſſus, ex oculis eſſe ſubductus. His mea ſententia portendit Deus magnificas & claras res Macedonas geſturos, & potiturum Aſia Alexandrum, ſicut potitus ea Darius fuerat, ex aſcende factus Rex, verum brevi vitam cum gloria depoſiturum. *Plutarchus in Alexandro.* Curtius caſtra magno fulgore collucere Regem imaginatum prodidit. *Sabellicus lib.* 4. *Ennead.* 4.

72. Domitianum ferunt ſomniaſſe gibbam ſibi ponè ce rvicemauream enatam:

pro

pro certoque habuisse, beatiorem post se, lætioremque portendi Reipublicæ statum. Sic ut sanè brevi evenit, abstinentia & moderatione insequentium Principum. *Suet.*

73. Ezelinus cognomento Monachus, sanguinarius, & crudelissimus Tyrannus, per quietem filiorum vidit fortunam, ea nocte, qua primum cum uxore congressus est, quæ Adela nomine, Tusca ex comitum antiquorum Montajonis gente fuit. Visus est enim sibi videre collem, in quo Romanum oppidum in agro Patavino situm erat (cui ille imperabat, & Romanus inde dicebatur) ita efferri exaltarique, ut culmine cœlum contingeret, eundemque paulo post veluti nivem liquefieri, adeoque demitti, ut amplius non extaret. Liberorum casus hunc effectum tulêre. Nam major natu filius, & ipse Ezelinus nomine, Veronæ, Patavii, Vincentiæ, Feltrii, Cividalisque ac Marchiæ imperium occupavit. At minor Albericus, Tarvisii, aliorumque locorum tyrannidem invasit. Cæterum postea variante fortuna, Salutis anno ducentesimo quinquagesimo sexto supra millesimum cum Papa Guelphiq; simul in Ezelinum filium arma movissent, Patavium cum toto agro amisit. Cum autem confideret, se astu Mediolanum urbem occupaturum, & ob id Abduam amnem trajecisset, circumsessus ab hostibus, prælio vi-

ctus, vulnere accepto, juxta Soncinum captus, eo ipſo in loco periit, ac conditus eſt. Hoc caſu frater Albericus perculſus, cum diffideret Tarviſium retinere poſſe, in ſancti Zenonis arcem ſe recepit, ubi ſalutis anno 1200. à ſuis proditus, in hoſtium poteſtatem venit. Illic intuitus coram ſe ſex filios occidi, uxoremque Margaritam cum duabus puellis comburi, ipſe minutatim per ſingulos artus cæſus, Romanam gentem ſuam, ſicut in ſomniis pater habuerat, finiri ſecum vidit. *Fulgoſus lib. 1. cap. 5.*

74. Phalaridis mater Mercurium (cujus ſimulachrum pateram manu tenens, inter Deorum effigies domi ſuæ colebat) in ſomniis vidit ex ea patera ſanguinem humi ſpargere, pavimentoque illiſum rebullire, donec ſenſim domum omnem faſtigiotenus inundaret. Quod in una viſum, in multis domibus verum fecit cruenta nati ſævitia. *Hujus viſionis auctor eſt Ponticus Heraclides, doctus vir, ut ait Tullius, & diſcipulus Platonis. Petrarcha.*

75. Dux Carthaginenſium Amilcar, Syracuſas obſidens, in ſomnis audire viſus erat, ſe poſtridie intra obſeſſæ urbis mœnia cœnaturum. Ea re ad victoriæ ſpem reflexa, manè alacris ad oppugnandam urbem inſtruebat aciem. Talia volventi ac molienti, quod ſæpè fit, gravis tumultus

inca-

in castris exortus est, Chartaginensibus ac Siculis inter se dissidentibus. Oppidani occasione freti, repentè portas egrediuntur, & fusis hostibus victores, Ducem turbatis suorum ordinibus succurrere cupientem, atque ideo negligentem sui, intercipiunt. Et sic in urbem ductus, & in compedibus cœnans, intellexit, quam falsus interpres veri somnii fuisset. *Valer. Max. lib.* 1. *cap.* 7. *& Cicero lib.* 1. *de Divinat. Scribit Artemidorus*, speciem in somno cuidam obversatam, seu cum Saturno cœnaret, ac ita contigisse, ut insequenti die in carcerem impingeretur. *Cælius lib.* 13. *c.*21. *Antiq. L.*

76. T. Latino homini ex plebe Jupiter in quiete præcepit, ut consulibus diceret, sibi præsultorum ludis Circensibus proximis non placuisse, quæ res nisi attenta ludorum instauratione expiata esset, secuturum non mediocre urbis periculum. Ille veritus, ne cum aliquo incommodo suo religioni summum amplicaret imperium, silentium egit. Evestigioque filius ejus, subita vi morbi correptus, interiit. Ipse etiam per quietem ab eodem interrogatus, an satis magnam pœnam neglecti imperii sui pependisset, in proposito perseverans, debilitate corporis solutus est. Ac tum demum ex consilio amicorum lectica ad tri-

ad tribunal Coss. & inde ad Senatum perlatus, ordine totius casus sui exposito, magna cum omnium admiratione, recuperata membrorum firmitate, pedibus domum rediit. *Valerius libro 1. capite 7. Cicero libro 1. de Divinatione & Livius lib. 2. Decad. 1.*

77. Tartari ultra montem Belgiam, mari interjecto, habitabant, Changius aut primus illorum Imperator, equitem candidum, qui sibi Imperium prædixerat, in somnis iterum vidit, voluntatem esse immortalis Dei, in monte Belgia transmisso, in occidentem pergerent, & regna omnia subjicerent. Quam primum autem ad montem Belgiam venissent, qua parte mare montem alluit, descenderent, & in Orientem versis faciebus novem ingeniculationibus Deum immortalem adorarent. Paruit Changius, & educto omni populo, tota nocte eum in orationibus perseverare coëgit. Mane facto, mare per novem pedes à monte recessisse vidit, & illac per siccum traduxit universum exercitum per vastas solitudines in Asiam. *Haithonus Armenus in libro de Tartaris.*

78. Hannibal Dux Carthaginensium, in templo Junonis Lucinæ repertam columnam auream asportare decreverat. Incertus autem an solida ex auro, an superficie

tenus

tenus inaurata esset, celebrando tentavit: & certior factus est auream totam, in proposito rapiendi firmatus erat. Cui inter somnium Junonis species adesse visa, ut avaris & sacrilegis cœptis absisteret monuit: minata si pergeret, se quoque illum uno quo solum videret lumine privaturam. Quo somno Dux alioquin ferox, & cui nullus Dei metus, nulla religio (ut de eo scriptum est) motus tamen traditur, nihil loco movere au[illegible], ex eo ipso auro, quod ex foramine, dum tentaretur, exciderat, buculam fieri, & supremæ columnæ imponi curavit. *Petrarcha.*

79. Vidit in somnis Valens Cæsar hominem quendam sibi hæc verba dicentem:

Magnum ad Mimantem vade festinans, te tibi
Extinguet horrentem gravis fati impetus.

Somno experrectus, astantes quæsivit, quisnam Mimas vocaretur locus? Et cum tandem ex Grammaticis seu Oratoribus quispiam, qui Regias aulas sequuntur, dixisset esse Asiæ montem Mimanta, cujus & in Odyssea Homerus meminisset: Ad aëriumque Mimanta. Ridens Imperator suscepit, Quæ me urget necessitas hunc visendi, & fatum quærendi? Sed cum contra Alanos pugnans, in tuguriolo circa Hadrianopolim Thra-

Thraciæ exuſtus eſſet Imperator, abeuntibus illinc Barbaris, milites quidam Valentis cadaver diſquiſiverunt. In eo tugurio ubi periit; inventum eſt antiqui cujuſdam viri ſepulchrum, cum hac inſcriptione, Præfectus Macedonum Mimas hic ſitus eſt. Itaque impletum eſt ſomnium illud Valentis. *Cuſpinianus.*

80. Quod olim Julio Cæſari, antequam in citeriorem Galliam moviſſet, & infeſta in urbem ferret arma, in ſomnis oblatum eſt, cum ſibi per quietem viſum fuit, matri ſtuprum intuliſſe: Quo ſomnio ad ſpem ampliſſimam conjectores illum excitârunt, dominium orbis ſibi dari interpretati. Idem ſomnium Hippiæ, Piſiſtrati filio, qui Tyrannin ſucceſſor, patriam crudelius occupavit, dum privatus adhuc Regium affectat faſtigium, haud diſpari eventu oblatum fuiſſe memorant. Siquidem nocturna ſpecies matris, cum qua coire videbatur, ſibi per quietem oblata fertur, qua de re imperium latè ſibi portendi, conjectores reſponderunt. Ipſeque ſomnio monitus, & ſpei plenus, Athenarum dominio haud multò poſt potitus fuit. Hic eſt enim ille Hippias, qui tyrannidem non ſine immani ſcelere aggreſſus, patre impotentior effrænatiorque, quum exul ſolum vertiſſet, impia contra patriam arma molitus fuit: Denique cum Dario conſpirans,

rans, in pugna Marathonia cæſus, pœnas patriæ & penatibus dedit. Alter vero ejuſdem Piſiſtrati filius, Hipparchus, qui multorum Tyrannorum ſævitiam anteceſſit, cum patriam & cives impotenti dominatu opprimeret, conjuratione in caput Tyranni facta, ab Harmodio & Ariſtogitone fortiſſimis juvenibus, non ſine omnium ſalute, cæſus fuit: quorum nomina devota libertati, ne quando ſervis indere liceret, Athenienſes publica deteſtatione ſanxerunt. *Alexand. lib. 3. c. 26.*

81. Sabacus Æthiopum Rex, quinquaginta annis Ægypti regnum occupavit, quibus exactis, viſus eſt ei Deus, qui Thebis colitur, dicere, Regnum ſuum in Ægyptios neque felix, neque diuturnum fore, niſi Sacerdotibus Ægypti omnibus occiſis, per media ipſorum cadavera cum ſuis tranſiret. Hoc ſomnium ſæpius oblato, omnes undique Sacerdotes convocavit, narratiſque quæ per ſomnium acceperat: Nolle ſe, inquit, in Ægypto manentem alicui perniciem ſtruere, ſed malle purum, omnique ſcelere ſolutum ab Ægypti regno abſtinere. *Diodorus Siculus & Herodotus lib. 3.*

82. Sethon Ægypti Rex, Vulcani ſacerdos, cum Ægyptios contemneret, externo milite utebatur, & Ægyptios agris exuebat. Ob hanc injuriam factum eſt, ut cum poſtea Sennacheribus Arabum Aſſyriorumque

rumque Rex cum magnis copiis invasisset Ægyptum, noluerint ei Ægyptii opitulari. Tum sacerdos consilii inops, in cœnaculum se contulit, ibique apud simulachrum comploravit, quantum periclitaretur. Ei igitur inter lamentationem obrepsit somnus, & inter quietem visus astare Deus exhortans, nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obviam iret, se enim auxiliarios ei missurum. His somniis fretus Sacerdos, sumptis Ægyptiorum voluntariis, institoribus & operariis, castra in Pelusio posuit, hac enim Ægyptus invaditur. Eo cum pervenisset noctu, ingens multitudo agrestium murium repentè exorta, tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas in castris hostium arroserunt, ita ut postera die hostes armis exuti, fugam fecerint, multis amissis Eoque nunc iste Rex in templo Vulcani lapideus stat; manu murem tenens, atque hæc per literas dicens: In me quis intuens, pius esto. *Herodotus lib. 2.*

De Mi-

De Miraculis Diabolicis, seu de variis præstigiis & ludibriis malorum Dæmonum, ad confirmandam Idololatriam Gentium.

1. VIrginis Æmyliæ discipulam extincto igne, tutam ab omni reprehensione Vestæ numen præstitit, qua adorante, cum carbasum, quam optimam habebat, foculo imposuisset, subitò ignis emicuit. *Valerius lib.* 1. *cap.* 1.

2. Penates Deos ajunt Æneam Troja advectos Lavinii collocâsse: inde ab Ascanio filio ejus Albam, quam ipse condiderat, translatos, pristinum sacrarium repetivisse: & quia id humana manu factum existimari poterat, relatos Albam, voluntatem suam altero transitu significâsse. *Valerius Max. lib.* 1. *cap.* 8.

3. Isidem non Ægyptii tantum, sed omnis ferè orbis antiquitus propter miracula colebat: Hæc enim in somnis non rectè valentium morbos sanabat, & qui moni-

tis

tis ejus obtemperabant, præter opinionem curabantur. Viſu quoque aut alia corporis parte debiles, ejus Deæ numen implorantes, in priſtinam valetudinem reſtituebantur, *Diodorus Siculus lib.* 1. *cap.* 2. *de Rebus antiquis.*

4. In Æſculapii templo apud Epidaurios, qui Deum precatum venêre, obdormiunt, & in ſomnis ſanitatis recuperandæ rationem diſcunt. Pilas inde ponunt in templo, nomina eorum, qui curati ſunt, continentes, & curationis modum. *Pauſanias in Corinthiacis.* Idem mos fuit apud Romanos, uſque ad Antoninorum tempora, id quod ex tabella marmorea Romæ in Æſculapii templo in inſula Tybernia inventa, & uſque ad hanc diem apud Maphæos conſervata, intelligere licet, in qua Græcè hæc Latino ſermone reddita leguntur, ut teſtatur *Hier. Mercurialis Medicus doctiſs. libro primo de Gymnaſtica.* Hiſce diebus Cajo cuidam cæco Oraculum reddidit, veniret ad ſacrum altare, & genua flecteret, à parte dextra veniret ad lævam, & poneret quinque digitos ſuper altare, & elevaret manum, & poneret ſuper proprios oculos, & rectè vidit populo præſente, & gratulante, quòd grandia miracula fierent ſub Imperatore noſtro Antonino. Sanguinem revomenti Juliano deſperato ab omnibus hominibus, ex Ora-

Oraculo reſpondit Deus, veniret, & ex ara caperet nucleos pini, & comederet unà cum melle per tres dies: & convaluit, & vivens publicè gratias egit præſente populo Valerio Apro militi cæco Oraculum reddidit Deus, veniret, & acciperet ſanguinem ex gallo albo admiſcens mel, & collyrium conficeret, & tribus diebus uteretur ſupra oculos, & vidit, & venit, & gratias egit publicè Deo. Lucio affecto lateris dolore, & deſperato à cunctis hominibus. Oraculum reddidit Deus, veniret, & ex ara tolleret cinerem, & unà cum unio commiſceret, & poneret ſupra latus, & convaluit, & publicè gratias egit Deo: & populus congratulatus eſt illi.

5. Ariſtides Rhetor Smyrnæus, cum terræmotus inſtaret, juſſus eſt Æſculapio paulò antè ad avitam domum proficiſci, & in Atys collis vertice ſacra facere, araſque exſtruere. Quæ cum vix abſolviſſet, obortus terræmotus, omnem quidem interjectam Regionem ita concuſſit, ut nullum relinqueret diverſorium, ſed ad Atym non proceſſit, nec ultra quicquam attigit. *Stobæus Sermone* 3.

6. Vejis à Camillo expugnatis & direptis, quod in arce erat Junonis ſignum Romam deportare, ut voverat, viſum eſt. Convocatis ad id artificibus Camillus ſacra fecit,

cit, precatuſque Deam, ut ſtudium amplectꝫeretur Romanorum, volenſque & propitia Diis Romam incolentibus commigraret: Signum ferunt ſummiſſa voce velle & annuere dixiſſe. *Livius tradit* inter precandum attrectaſſe Camillum Deam & invitâſſe, inde velle & annuere ac ſequi libentem reſpondiſſe ex aſtantibus nonnullos. *Plutarchus in Camillo.*

7. Alexandro Magno ad expugnandum Tyrum aggerem in mari ducente, repente cetus incredibilis magnitudinis adnatavit, & corporis parte altera aggeri inclinata, diutius ibi conſtitit, cum maximo inſpicientium omnium terrore. Rurſus demum in mare enatavit. Hincque religio maxima utroſque occupavit, exiſtimantes illud portendere, Neptunum Macedonibus auxiliarem fore, animo utique in id, quod optabant, inclinato. In urbe quidam viſum hujuſmodi ſibi apparuiſſe narravit, tanquam Apollo dixiſſet, Tyriam urbem ſibi deſerendam eſſe. Id ipſum cum ab eo homine in Alexandri gratiam confictum fuiſſe plebs ſuſpicaretur, jamque lapidibus eum impetere juniores quidam vellent, à Magiſtratibus ſubtractus ille è medio, in Herculis templum confugit, atque ita Dei præſidio, quem imploravit, ab imminenti pœna eſt liberatus. Sed nihilo magis Tyrii ejus rei

ſuper-

ſtitione ſe excoluerunt, qui catenas aureas Apollinis ſigno injecerunt: ita impeditum non amplius ex urbe poſſe eum demigrare cenſentes. Capta urbe, Apollini catenas aureas & compedes à Tyriis injectas, Alexander detraxit, atque Philalexandrum appellari juſſit. *Herculi magnificentiſſimum ſacrificium peregit. Diodorus lib.* 17.

8. Philippides Athenienſis Lacedæmonem legatus miſſus de Perſarum in Græciam irruptione domum rediens, cunctationemque Lacedæmoniorum incuſans (qui exercitum educere ante plenilunium nolebant) in Parthenio ſaltu Pana obvium habuit, qui ſe Athenienſibus in pugna ad Marathonem præſtò futurum pollicitus fuit. Ex eo nuncio Deo Athenis honores haberi cœpti. *Pauſanias lib.* I.

9. Bello Mithridatico, cum Mithridates Cyzicum obſediſſet, videntur Cyzicenos Dii quoque probantes eorum fortitudinem excitaſſe, cùm aliis perſpicuis ſignis, tum inſtante Proſerpinæ feſto: quo cum nigra bove ad immolandum deficerentur, farinaceam fictam admoverunt aræ. Sacra vacca, quæ Deæ alebatur, transfretum paſcebat cum reliquo armento Cyzicenorum. Hæc illo die armento relicto ad oppidum tranavit ſola, & ſe ſacris admonuit. Dea inſuper publico Ludimagiſtro Ariſta-

gorae offerens se in somnis: Equidem, inquit, adsum, & tibicinem Africum in tubicinem Ponticum impellam. Tu ergo jube cives bono animo esse. Mirantibus hanc vocem Cyzicenis, prima luce fluctuavit mare quasi immenso incumbente vento, & admotae muris Regis machinae, insignia Thessali Nicomedis opera, stridore & crepitu primum, quid instaret indicaverunt. Inde Auster supra modum procellosus coortus, horae brevi momento, cum alia convulsit machinamenta, tum turrim ligneam in altitudinem centum cubitorum excitatam, tanta vi concussit, ut proruerit eam. *Jam memoriae proditum est*, compluribus Illi Minervam in somnis fuisse obversatam, quae copioso manabat sudore, partemque pepli discissam ostendebat. Eam dixisse, modò venire se ab ope Cyzicenis ferenda. Mithridates fame pressus, re infecta in Bithyniam rediit, Lucullo insequente. *Plutarchus*.

10. Boeotii capti à Thracibus, cum in Trophonii antrum fugissent, isque per somnium dixisset, Bacchum illis adjutorem fore: ebrios aggressi Thraces, alii alios redemerunt, & Bacchi redemptoris aedem condiderunt, *ut scribit Heraclides Ponticus*.

11. Cleomeni Spartanorum Regi, post Argios superatos, ajunt apud Junonis templum litanti effluxisse flammam è pectoribus

bus simulachri, signo non obscuro, eum non esse Argos expugnaturum. Si enim è capite simulachri flamma extitisset, fore, ut urbem ab arce caperet, Cum verò è pectoribus fulgur extiterit, id omne fuisse confectum, quod Deus confici voluisset. *Herod. lib. 6.*

12. Funesta pugna, qua ad Pharsalum à Cæsare victus est Pompejus, magnis quidem & multis fuit signis antea præmonstrata. In Elide simulachrum Victoriæ, quod in templo Minervæ fuit, à janua aversum, eo die, quo sic dimicatum est, sua sponte ad valvas se convertit. Antiochiæ in Syria & Ptolemaide bis eodem die tantus est clamor circa urbem auditus, ut cum armis sit populariter in muros discursum. Pergami in templo tympana exaudita sunt. *Valer. lib. 1. cap. 6.*

13. Quum Attila Hunnorum Rex, expeditionem in Romani Imperii fines suscepisset, Deorum simulachra non solum noctu, sed & interdiu visa, quæ sibi pro se quemque præcavere juberent. Sanguineæ cœlo guttæ defluxere, bicipites infantes editi. Sacra tecta in plerisque locis de cœlo tacta. Vox nocte audita sæpè, Cave tibi Italia. *Bonfinius lib. 3. Decad. 1.*

14. Paulo ante Trojanum excidium in æde Minervæ sacris subjectus ignis pepercit. Qua re turbati populares, ad Aram Apollinis confluunt, atque ibi superpositis ex-

torum partibus, ibi flamma admota est, repentè cuncta quæ inerant disturbata, ad terram deciderunt. Quo quidem spectaculo perculsis atque attonitis omnibus, subitò aquila stridore magno extorum partem rapuit, & ad naves Græcorum detulit. *Dict. l.* 5.

15. Erexit Tonanti Jovi ædem in parte Capitolii Cæsar Augustus, quam Cantabrico bello voverat, dedicatamque quotidiè frequentabat. Visus itaque est ipsi per somnium Jupiter Capitolinus queri, sibi cultores abduci, seq̃ue respondisse, Tonantem pro janitore ei appositum: ac mox tintinnabulis fastigium ædis redimivit, quod ea ferè tunc januis dependebant. *Sabell. lib.* 9. *c.* 5.

16. *Zonaras Annalium tomo* 3. *recitat*, sub Anastasio Imperatore Manichæo, Mago, homine sceleratissimo, simulachrum æneum Fortunæ urbanæ muliebri specie, quod alterum pedem in navi ante se posita ænea & ipsa haberet, alicubi in urbe Constantinopolitana stetisse, cujus navis vel vetustate corruptæ, vel per insidias contusæ, fragmenta quædam ablata fuerint Ex eo naves onerarias Byzantium amplius non appulisse, sed cum propè accessissent, violentia ventorum repulsas esse, ac nisi longæ naves, multis concitatæ remigibus, sarcinas in urbem pervexissent, populum fortassis fame periturum fuisse. Quæ res cum ad tempus durasset,

curæ

curæ fuit Magiſtratibus, cauſaque mali à Mago quodam ſolerti conjectura indagata, fragmentis navis illius æneæ ſtudiosè conquiſitis, & in ſuum locum reſtitutis, expeditionem, navigationem, & mare navigiis repletum fuiſſe. Ut autem certò ſcirent, illud appellendis navibus obſtitiſſe, denuò ſublatis fragmentis, quæcunque naves tum appellerent, iterum vi ventorum rejectas fuiſſe; Ea re comperta, navem illam magno adhibito ſtudio eſſe renovatam.

17. Fuere in arce Athenis oleæ Palladi ſacræ, quæ dicebantur Moriæ. Eas Halirrhotius Neptuni filius ſecuri excidere adortus, quod earum productione pater à Minerva ſuperatus fuiſſet, ſecurim ſibimet impegit, & ex eo vulnere obiit. *Cælius lib.* 12. *c.* 20.

18. Æſculapium *dicunt quidam* non ex Nympha Coronide natum, ſed ex ovo corniculæ, quia κωρονὶς utrumque ſignificat, & Nympham ita vocatam, & corniculam, ut aſſerit Lucianus in Dialogo de falſo vate. Fertur quidam ex antiquis ſacerdotibus ſerpentem perexiguum in ovum vacuum corniculæ incluſiſſe, ceraque ſtudiosè oblitum luto in quodam loco occultâſſe, mox ara extructa populum in concionem ad eum locum advocâſſe, cum nunciaret omnibus palàm, ſe Deum eſſe oſtenſurum. Poſt concionem incognitis quibuſdam vocibus uſus,

Apollinem & Æſculapium invocavit,ut dexter ac felix illi civitati accederet. Deinde phiala aquam hauriens in profundum demerſa, ovum illud unà cepit, quod præſentibus multis fregit, pullumque recentem ſerpentis inveniens, cunctos homines in admirationem rei induxit. Poſtea verò ſerpentem inſignis magnitudinis, paucis diebus elapſis, in loco ſubobſcuro oſtendens, artificiosè ſe moventem, illum ita creviſſe ajebat, ac Deum eſſe Æſculapium Apollinis filium. Inde verò ſerpentes in ejus tutela crediti ſunt, & ejus geſtamen putatus fuit baculus ſerpente involutus, *ut ſcribit Dercylus. Natalis Comes Mythol. lib.* 4. *cap.* 11.

19. Anno poſt Romam conditam, CCCC. LXXIIII. Atronius quidam Maximus, ſervum ſuum verberatum, patibuloque conſtrictum ante ſpectaculi commiſſionem per circum egit. Ob hanc cauſam indignatus Jupiter, Annio cuidam per quietem imperavit, ut ſenatui nunciaret, non ſibi placuiſſe plenum crudelitatis admiſſum. Quo diſſimulante, filium ipſius mors repentina conſumpſit: ac poſt ſecundam denunciationem, ob eandem, ipſe quoque in ſubitam corporis debilitatem ſolutus eſt. Sic demum ex conſilio amicorum lectica delatus Senatui retulit, & vix conſumato ſermone, ſine mora recuperata bona valetudine, curia pedibus egreſ-

egressus est. Ex Senatus itaque consulto & Mævia lege, ad propitiandum Jovem additus est illis Circensibus dies, isque lustrativus dictus est, non à patibulo, ut quidam putant, Græco nomine ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, sed à redintegratione, ut Varroni placet, qui instaurare ait esse instar novare. *Macrobius libro* 1. *Saturnal. cap.* 11.

20. Argonautæ tradunt, ex Sigæo digressos fœda tempestate jactatos, cæterisque in manifesto discrimine desperantibus, Orpheum voto Samothracibus Diis nuncupato, remedium adversus sævientem procellam demonstrâsse. Quum Minyæ medio periculo tenerentur, duplex lumen Castoris & Pollucis capitibus effulsisse ferunt, nec ita multò pòst pelagus sævire desiisse, & ob eam rem credita juvenum divinitate, subitos ejusmodi ignes in mari Castoreos appellatos Geminæ sunt, velut fulgurum effigies, quæ aliàs nocturnis militum vigiliis in pilorum cuspidibus sedere, aliâs per antennas, cæterasque navium partes vagæ, vocali quodam sono vagari solitæ. Graves cum solitariæ venere, mergentesque navigia, geminæ & tunc quidem, & semper aliàs salutares, prosperique cursus nunciæ, suoque adventu diram illam & minacem, quam eodem argumento Helenam dixêre, fugare creduntur. Res miraculi loco accepta, fecit ut Castor &

Pollux religiosè à nautis colerentur, portuque soluturi Samothracibus Diis pro solventium salute sacra facerent. *Sabell. lib.* 5. *Ennead.* 1.

21. *Marcus Tullius Tusculanarum Quæstionum libro primo tradit*, Trophonium & Agamedem exædificato templo Apollini Delphico, venerantes Deum, laboris sui mercedem petiisse, nihil quidem certi, sed quod esset optimum homini: Quibus Apollo se id daturum ostendit post diem ab illo tertium, qui ut illuxit, mortui sunt reperti.

22. Crœsus Lydorum Rex, à Cyro victus, & rogo, ut cremaretur, impositus, cum Solonem ter alta voce inclamasset, & Cyrus causam intellexisset, pyram extingui iussit. Verùm cum ignis jam prævaluisset, Crœsus Apollinem invocavit, ut si unquam ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsum præsenti malo liberaret. Repentè igitur nubes è sereno & tranquillo aere collecta, copiosissimam aquam effudit, rogumque extinxit. *Herodotus lib.* 1.

23. Xerxe contra Græcos classem ducente, in ora Magnesiæ terræ, feruntur Athenienses Boream invocasse ex Oraculo, quod ei redditum est, ut generum suum ad sibi opitulandum invocarent. Habet enim Boreas in matrimonio Orithyiam Atticam Erech-

Erechthei Regis filiam. Itaque dum in Chalcide pro Europa excubarent, invocavere Boream & Orithyiam, ut sibi auxilio essent, & Barbarorum naves corrumperent, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Borea igitur id præstante, digressi illinc, delubrum ei extruxere ad amnem Ilissum. In eo autem naufragio, qui paucissimas naves, ii non pauciores quadringentis ex Xerxis classe periisse ajunt, viros quoque innumerabiles ac vim pecuniarum immensam, præter naves onerarias & lembos. *Herodotus lib.* 7.

24. In Vulcanali colle juxta Agrigentum, viridia ligna quæ aræ superimponebantur, si preces justæ erant, sponte ignem concipiebant. Quod si iniquæ, nullum concipiendi ignis signum edebant. *Fulg. l.* 1. *c.* 6.

25. Romulus Sabino bello, quod circa Capitolium Palatiumque gestum est, cum turpem suorum fugam quodam prælio sistere non posset, Statori Jovi ædem voto nuncupavit, si fugientibus suis metum ademisset, sisteretque Romanum adversus hostem, qui à tergo victor instabat. Vix bene preces effuderat, atque illicò factus est voti compos: restituta enim acie, non tantum æquata est pugna, sed ad Curtium usque lacum Sabinus, qui victoria exultabat, est cum cæde & strage repulsus. *Sabellicus libro* 2. *cap.* 5. *ex Plutarchi Romulo.*

26. Quid Numa Pompilius (successit is Romulo, ex Curibus Sabinis in Regnum accersitus) quàm efficax illius precatio, aut quàm audax, quæ è cœlo Jovem elicuit. Res (quod satis constat) non solum credita, sed ab aliis etiam tentata. Tullus Hostilius, qui post illum Regno potitus est, quia parùm scitè id sacrum obiisset, cum tota domo fulminis est igne concrematus. *Sabell. lib. 2. cap. 5.*

27. Tullus Hostilius, cum ad Tiberis & Anienis confluentem, in Fidenates & Vejentes aciem direxisset, cognita Albanorum ad hostes defectione, 12. Salios vovit Marti: extititque confestim victor exercitus, qui pro victo jure habebatur, jam spe & viribus impar hostibus factus. *Ibidem.*

28. Majus adhuc pietatis imitamentum (nam pietatem quis dixerit malorum Dæmonum cultum?) in Tuccia, & ipsa quidem Vestali, extitit: dubium major fœminæ in eo fiducia, an Dæmonum obsequium. Jussa dicere causam, crimenque diluere, quod ab accusatore intendebatur. Vestam precata est, ut si caste sanctéque ejus sacris ad id tempus operam dedisset, propositum teneret. Hoc tantum precata est, simulque ad ripam fluminis progressa, multis comitantibus, ut rei eventum cognoscerent, cribrum flu-

viali

viali aqua plenum, ad Pontificum conſpectum (quorum ea cognitio erat) detulit. *Adjiciunt huic miraculo*, accuſatorem attentè requiſitum, nuſquam apparuiſſe amplius. *Ibidem.*

29. Pari miraculo illuſtrata Claudia, ejuſdem ceremoniæ cultrix, cujus liberior vita cum calumniam incurriſſet, ut eam hominum animis opinionem magno aliquo teſtimonio eximeret, facinus adorta eſt, plus admirationis quàm fidei ad poſteros habiturum: navem qua Deorum mater vehebatur, Tiberino vado hærentem, Veſtam prius ſuppliciter precata, cingulo alligat, mox eam remolita eſt, traxitque adverſo flumine, quod pars Rom. civitatis poſt multos & varios conatus nequiverat. *Ibidem.*

30. Adrianus Imperator Lucio Commodo in ſpem Imperii adoptato, Severianum & Fuſcum nepotem ejus, quòd illud ægrè ferre viderentur, ſuſpectos & inviſos juſſit occidi, quorum alter nonagenarius, alter verò decem & octo annos natus erat. Sed Severianus priuſquam jugularetur, ignem popoſcit, atque incenſo thure, Vos, inquit, ô Dei, teſtor, me nihil mali commiſiſſe, De Adriano hoc tantum imprecor, ut cum mori cupiet, non poſſit, Et hic quidem mortuus eſt. Adrianus poſt morbum ſæpius fruſtra invocata morte, ſæpe etiam ſeipſum

occidere voluit. Extat ejus Epistola, quæ hoc ipsum significat. Scribit enim: Quam miserum est mortem optare, & mori non posse. *Dion Cassius, in vita Adriani.*

31. Athenienses cum Peste aliquando laborarent, responso accepto à Pythia, urbem expiandam esse: Niciam Nicerati filium navi miserunt, qui Epimenidem ex Creta advocaret. Ille profectus Olymp. 27. lustravit urbem hoc modo: Oves sumpsit nigro & candido vellere, duxitque in Areopagum, atque inde quò vellent abire permisit comitibus mandans, ubicunque illæ accubuissent, singulas mactarent peculiari cuipiam Deo. Sic quievit lues. Hinc factum, ut per Atheniensium pagos passim Aræ sine nomine inveniantur. Qui fortè ignotus ille Deus est, cujus occasione D. Paulus Atheniensibus Christum prædicare cœpit. *Laërtius.*

32. Victis ad Platæas Persis, Græcis de sacrificio consulentibus respondit Apollo, Jovi liberatori erigerent aram, at sacra antè facerent, quàm extincto per totam Regionem igne, quòd esset per Barbaros pollutus, purum Delphis ex communi foco accendissent. Itaque Magistratus Græcorum illicò circumvecti, subegerunt eos, qui igne uterentur, omnem extinguere. Ex Platæensibus pollicitus Euchidas, quàm ocyssimè

fieri

fieri posset, allaturum se à Deo ignem, Delphos profectus est, lustratoque corpore, & lympha asperso, laurea coronatus, ignem sumpsit ex ara, currensque retrò Platæas contendit, & ante Solis occasum reversus est, eodem die mille stadiorum emensus. Salutatis civibus, ubi ignem tradidit: concidit confestim, & paulò pòst expiravit. Sustulerunt eum Platæenses, atque in Eucliæ Dianæ fano funeraverunt; inscripseruntque hoc tetrametrum:

Euchidas Delphos cucurrit, & die reversus uno est.

Plutarchus in Aristide.

33. Herculem Alcmenæ filium tradunt Jovi porricientem in Olympia, cum muscas abigere non posset, abactori muscarum ἀπομυίῳ Elei appellant, hostiam mactasse. Cumque perlitatum esset, omnes repentè muscas trans Alpheum evolâsse. Inde servatum ab Eleis, ut ad abigendas ex Olympia muscas, idem sacrum usurparetur. *Pausanias lib.* 5.

34. Aurelianus Imperator adversus Marcomannos, cum Mediolanum usque ad Placentiam venisset, movens, ad Senatum scripsit, ut inspectis Sibyllinis libris, quæ necessaria essent sacra, ad impetrandam Deorum opem conficerent. Quæ cum Senatus egisset, ac divino nutu magis quàm humanis viribus atque consiliis, Barbari ul-

trà, progredi gravibus ostentis territi non auderent, Aureliano ad victoriam via patuit. Is autem ne parùm gratè cœlo demissam agnoscere opem videretur, præter munera hujus victoriæ gratia per urbem Romam multis templis data, soli Capitolino Jovi quindecim millia auri pondo, & magnam gemmarum vim pluribus collationibus dedit. *Fulgosus libro* 1. *cap.* 1.

35. Persæ imperantes Asiæ, cum omnia Græcorum loca sacra expilassent, solum semidræ Rheæ templum quod in Castamo Chorronesi extat, nec mœnibus nec custodiis cinctum, intactum reliquêre. Latrones insuper singula rapientes, hoc solum haud quaquam muro cinctum, ut absque periculo spoliari queat, inviolatum sinunt. Hujus rei causam tradunt, Deæ communem in omnes beneficentiam. Nam & ægros per somnum curas morborum docet, & multis insuper sanitatem desperantibus salutem præbet. Mulieres præterea parturientes à laboribus ac vitæ discrimine hæc liberat Dea. *Diodorus libro* 5.

36. Extra Crotonem olim Junonis Laciniæ templum fuit, multa religione sacrum. Lucus proceris abietibus septus. Læta in medio pascua, ubi omnis generis pecus Deæ sacrum sine custode pascebatur, gregibus sub noctem ad stabula sponte remeantibus,

tibus, nulli hominum ferarumve injuriæ obnoxiis. Miraculum narratur ex ara, quæ ibi sub dio fuit, nunquam cinerem ventorum impulsu dissipatum. *Sabellicus libro* 3. *Ennead.* 5.

37. Pelasgi orta agrorum sterilitate, ver sacrum Diis voverant. Voti compotes, exolvere neglexerant. Pestilentia inde vexati, Oraculum de causa mali interrogavere. Responsum accepere, ὅτι τυχόντες ὧν ἐβούλοντο, οὐκ ἀπέδοσαν ἃ ηὔξαντο. Itaque ad placandum numen, decumanas hostias exolvendas esse. *Dionys. Halicarn. libro* 1. *Euseb. lib.* 4. *præparat. Euangelicæ.*

38. *In Italia ad Posidoniacorum petram scribunt miraculum tale accidisse:* Erat Venator in regione, quæ dicitur Andragathia, solitus antea eorum quæ ceperat capita ac pedes Dianæ dicata, arboribus affigere. Cum aprum ingentem cepisset, contempta Dea, ait se caput solum dicaturum: arborique cuipiam suspenso, cum meridianum æstum devitans, sub arbore quievisset, in somnum incidit: tum ligaculo suo sponte dissoluto, caput decidens hominem peremit. *Diodor. lib.* 4. *cap.* 3.

39. Oeneus Calydoniæ Rex in Oetolia in magna frumenti copia, cum cæteris Diis, sola Diana neglecta, sacrificasset, irata Dea, Calydonium aprum, ingenti magnitudine

tudine celebrem, ad vastandam latè regionem propinquam immisit. Ad hunc delendum Meleager ætate viribusque integer, multis assumptis secum sociis, aprum jaculatus, occisæ bestiæ præmium (id erat animantis pellis) omnium consensu tulit. Cum in venatione Atalanta Schœnei affuisset filia, ejus amore captus, pellem veluti præmium occisæ feræ ei concessit. Quod factum qui unà venati fuerant Thestii filii ægrè ferentes, advenam eis fœminam præferri, improbato Meleagri facto, Atalantæ per insidias, cum in Arcadiam rediret, pellem abstulêre. Meleager tum amore motus, tum incensus ignominia, primum raptores, ut virtutis ab se datum mulieri præmium restituerunt, hortatus est: ejus verbis contemptis, omnes (ii erant Altheæ fratres) necavit. Illa suorum cæde mœsta, Meleagrum execrata est, ab Diis immortalibus, qui ejus votum exaudiêrunt, filio mortem imprecata. *Scribunt quidam*, in Meleagri ortu Parcas noctu in somnis Altheæ dixisse, tunc vitæ Meleagri filii finem fore, cum id lignum (is torris extinctus erat) combureretur. Orto puero, existimans in ejus ligni custodia filii salutem contineri, diligenter custoditum servavit. Postmodum fratrum morte irritata, torre combusto, causa interitus filii extitit. Cujus facti pœnitens, laqueo vitam

tam finivit. *Diodorus libro* 4. *capite* 2.

40. Stymphalus fluvius in Arcadia lacum efficit, & terram per cuniculum subiens, in Argolico se demum agro profert, ibique mutato nomine, pro Stymphalo Erasinus vocatur. Pausaniæ tempore hoc miraculum contigit. Cum Stymphaliæ Dianæ solenne sacrum ab Arcadibus indiligentius omni ex parte factum esset, ac imprimis patrii ritus prætermissi, lucus repentè supra eam cavernam corruit, quam subter Stymphalus amnis meat. Obsepto igitur ostio, aqua refluens, latè omnem campum haud minus stadium 400. perpetuo stagno occupavit. Fortè ita accidit, ut venator cervum fugientem persequens, cum illa se in ejus paludis cœnum abjecisset, animi impetu concitatus, per aquam natans, eam urgere non prius desierit, quàm idem hiatus & feram & venatorem absumpserit: mox & stagnantem aquam, amni via patefacta, consecutam, ac totam paludam uno die siccatam tradunt. Sacrum Dianæ apparatius & magnificentius factum. *Pausanias in Arcadicis.*

41. Glaucus Sisyphi filius, qui apud Potniam regnavit, sacra Veneris spernens, ab equabus suis, quibus ad currum utebatur, dilaceratus est. *Servius libro* 3. *Georg.*

42. Hercules Jolao nepoti templum magni-

magnificum erexit, & in eo ſacra multa instituit: Quòd ſi à ſolitis deficerent ſacris incolæ, muteſcebant prorſus: rurſus verò ſi ex more perficerent, in priſtinam ſanitatem reſtituebantur. *Alexand. ab Alexand. lib. 2. cap.* 14.

43. Cyanippus Syracuſanus, quod Baccho ſacra facere neglexiſſet, irato Deo in tantam ebrietatem incurrit, ut occurrentem in tenebris filiam Cyanem, quamquam reluctantem, violarit. Ea verò annulum ſcortatori ſurripiens, nutrici commendavit, ut violatoris indicium eſſet. Poſtmodum verò cum gravis peſtilentia urbem invaſiſſet, ob tam crudele perpetratum facinus, ex Pythio delatum eſt Oraculum, ut impietatis author liberatoribus Diis immolaretur. Conſcia igitur rerum Cyane, tractum capillis patrem mactavit, ut Deos iratos placaret *Doſitheus lib.* 3. *Rerum Siculatum, & Plutarchus cap.* 39. *Parall.*

44. In Phocide ad Tithorean Iſidis templum eſt, religione ſanctiſſimum eorum omnium, quotcunque Græci Ægyptiæ Deæ conſecrârunt. Neque enim ad id penetrale acceſſus eſt aliis, quâm quos Iſis ipſa per ſomniorum viſa ſibi præ cæteris delectatos advocaverit. Iſidi Tithoreæ binæ celebrantur quotannis nundinæ; vere ſcilicet, & autumno. Inſtitores tabernas ſibi erigunt ex arun-

arundine, & alia fortuita quavis materia. Postremò tertio die, qui ad eum mercatum convenêre, emunt mancipia. Pomeridianis jam horis ad ſacra animum adjiciunt. Immolant lautiores, boves & cervos: tenuiores, anſeres, & Meleagrides aves, &c. Hominem aliquando ajunt profanum, cum cœpta jam eſſet pyra incendi, præ curioſitate & confidentia ingredi auſum. Ac ſibi illum viſum videre Lemurum plena omnia. Reverſum tamen Tithoream, cum quæ viderat cuncta enarrâſſet, ſtatim animam efflâſſe. *Pauſan. in Phocicis.*

45. Cabirorum Thebanorum (qui Cererem colebant) religiones qui violaſſent, inexpiabilis ſceleris pœnam effugere non potuiſſe, eventu compertum eſt. Nam quæ Thebis fierent ſacra, cum eſſent Naupacti profani homines auſi uſurpare, non multò pòſt fraudem luerent. Ex Perſis etiam de Xerxis copiis, qui duce Mardonio in Bœotia ſtativa habuerunt, quæ pars in Cabirorum fanum introire non dubitavit, vel ingentis prædæ allecti cupiditate, vel potius ad numinis contemptum, inſania omnes correpti, partim ſe in mare abjecêre, partim de præruptis rupibus præcipites dedere. Cum Alexander ſuperatis prælio Thebanis, urbem & agrum igni ferroque pervaſtaſſet, qui è Macedonibus intra fanum Cabirorum irrupe-

ruperunt: omnes aut fulminibus, aut è cœlo missis ignibus exanimati sunt. Tanta fuit jam tum ab initio ejus templi religio. *Pausanias in Bœoticis*.

46. Pentheus Rex Thebanorum cum Liberum patrem multis contumeliis vexaret, & alia insolenter faceret, postremò etiam, ut fœminarum operta sacra specularetur, ad Cytheronem profectus, in arborem ascendit, atque inde omnia conspicatus. Quod cum Bacchæ adnimadvertissent, impetu facto viventem eum laceraverunt, ac membratim discerpserunt. Corinthii redditum sibi Oraculum narrant, ut eam arborem quærerent, & inventæ divinos honores haberent. Illius igitur Oraculi monitu arbore inventa duo signa lignea Liberi patris in foro posuêre, inaurata, præter ora tamen, quæ minio oblita sunt, Lysium alterum Baccheum nominant. *Pausanias in Corinthiacis* Euripides in Bacchis Cadmi filias, sororesque Semeles, quæ Dionysium educaverant, Pentheum discerpsisse *scribit & commemorat*, quas corporis partes singulæ abstulerint. *Natalis comes Mythol, l. 5. cap. 13.*

47. Cum Potitii sacrorum Herculis ritum, quem pro dono genti eorum ab ipso assignatum, velut hæreditarium obtinuerant, authore Appio Claudio censore, ad humile servorum ministerium transtulissent,

omnes,

omnes, qui erant numero supra triginta puberes, intra annum extincti sunt, nomenque Potitium in duodecim familias divisum, propè interiit. Appius verò luminibus captus est. *Valer. lib. 1. cap. 2. Livius lib. 2. Decad. 3.*

48. C. Terentius Varro ædilis, cum ludos Circenses in Jovis opt. max. templo faceret, eximia facie puerum histrionem ad excubias tenendas posuit. Quod factum multos post annos memoriæ tum repetitum, tum expiatum est. Consul enim longè pòst factus, apud Cannas, ob iras Junonis, tam infeliciter pugnavit, ut ferè quinquaginta Romanorum millia cæsa sint. *Valer. Max. lib. 1. cap 2.*

49. Carthaginensium duces Annibal & Himilco Agrigentum obsidentes, militibus mandarant, ut sepulchra eruerent, eaque ruina aggerem ad mœnia ducerent. Nec segnis, ad imperium multitudo facilè deduxêre opus. Ibi inter eruendum ingens quædam religionis reverentia, & Deorum pavor cepit exercitum. Nam Theronis sepulchrum miræ molis artisque opus, fulminis ictu concussum tremuit. Quo portento procurato, nonnulli vates cum ad illud eruendum, properare multitudinem vidissent, obsistere prohibereque, ne id committeretur, conati sunt: moxque repentè pestilentia

lentia invasit castra, quæ multos absumpsit, nec paucam turbam in varias afflictiones, gravesque calamitates distortam traxit, in quibus Hannibal Dux interiit. Tum ex his qui in vigiliis pernoctabant, nonnulli vidisse se per noctem manes & simulachra vita defunctorum per umbram vagantia. Himilco ab eruendis sepulchris destitit, mox Diis supplicia peregit: Saturno infantem immolavit: Neptuno turbam sacerdotum summersit. *Diodorus lib.* 13.

50. Ilus cum Minervæ templum ardere videret, cursu concitus, demissum cœlo palladium eripuit, & statim oculis captus est. Postmodum verò placata ira Deæ pristinum recuperavit visum. *Plutarchus c.* 34. *Parall.*

51. Pegaso imagines Dionysii ex Eleutheris civitate Bœotiæ in Atticam Regionem portante, Athenienses Deum neglexerunt, neque ut mos erat, cum pompa acceperunt. Quare Deus indignatus pudenda hominum morbo infestavit, qui erat illis gravissimus. Ab oraculo, quo pacto liberari possent, petentibus, responsum, ut cum honore & pompa Deum reciperent. Ex ea rerum privatim tum publicè lignea virilia thyrsis alligantes per eam solennitatem gestabant. *Natalis comes lib.* 5. *cap.* 13.

52. Japygum Duces Deorum imagines diri-

diripiebant è templis, cum dicerent potentioribus eos cedere oportere. Ea propter de cœlo percuſſi ſunt telis & igni. Apparebant enim procul tela, quæ de cœlo mittebantur. Atque omnes eorum poſteri in hodiernum uſque diem, ad cutem detonſi, ſtolamque lugubrem geſtantes vivunt, omnibus qui unquam fuerunt viris bonis rariores. *Athenæus lib.* 12. *cap* 7.

53. Cum Ægnietæ Epidauriorum invaſiſſent, & ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ Oleagina aſportaſſent, quarum cauſſa quotannis Epidaurii ſacra Erichtheo Athenas ferre cogebantur (ea namque lege olearum poteſtatem Epidauriis conceſſerant) Epidaurii pactum ſolvere renuebant. Athenienſes igitur ad ſtatuas repetendas triremem in Ægniam miſerunt, ut ſimulachra tanquam è ſuis lignis facta aſportaret: Conati ſunt igitur circumdatis funibus ſtatuas in navim vi pertrahere. Sed dum trahunt, ſtatuæ in genua procubuêre, & ex eo tempore ſemper eo geſtu permanſerunt. Interea cum tonitru terræmotus extitit, & remiges in amentiam verſi, mutuis cecidere vulneribus, uno duntaxat cladis nuncio relicto, qui ad Phalerum ſe recepit. *Herodotus libro* 5.

54. Artabazus Perſa, Pharnacis filius, à Mardonio 60. millibus præfectus, cum in tem-

in templum Neptuni & in ejus simulachrum, quod est in suburbanis Potideæ, impius fuisset, in obsidione urbis, æstu maris vexatus, & obsidionem solvere coactus, cum in Pallenem cum exercitu concederet, æstuatione maris magnam copiarum partem amisit. *Herodotus lib.* 8.

55. Pub. Scipio Africanus minor, cum Carthaginem militibus diripiendam concessisset, Quidam Apollinis templum ingressus, ejus simulachrum aurea veste indutum, spoliare tentavit. Qua re indignatus Apollo id egit, ut sacrilegæ manus inter fragmenta vestis & fimbrias à corpore abscissæ reperirentur. *Valerius Maximus l.* 1. *cap.* 2.

56. Aulide convenerant Græci, ad Trojam navigaturi. Agamemnon longius ab exercitu progressus, conspecta circa lucum Dianæ caprea, ignarus religionis, quæ in eo loco erat eam jaculo transfigit. Non multò post ira Dianæ exercitum lues invadit. Mulier quædam Deo plena, Dianam ob necem capreæ, qua maximè lætabatur, sacrilegii pœnas ab exercitu expetere, nec leniri, priusquam autor tanti sceleris, filiam natu maximam victimam immolâsset, asserit: &c. *Dictys lib* 1.

57. *Pancrates Arcadicus in inscriptis Marinis operibus, narrat*, pompilum piscem,

cem, quem & Nautillum dicunt, non Neptuno ſolum haberi in precio, ſed ab omnibus etiam Diis, qui ſunt in Samothracia. Cum aureum adhuc genus hominum viveret, Epopeus, ex inſula Icaro, cum piſcaretur una cum filio, nullumque alium piſcem caperet, præter pompilos, ab iis edendis non abſtinuit, ſed omnes cum filio unà comedit. At paulò poſt pœnas luit ſuæ impietatis. Nam cepe ad navim accedens, Epopeum in conſpectu filii ſui deglutivit. *Narrat præterea Pancrates*, quod pompilus eſt Delphinis inimicus, quodque mechi impunè habent, ubi pompilum comederint, nam inutiles facti, perturbatique poſtquam comederunt, ad littora undis projiciuntur, mergiſque ac fulicis fiunt eſca. *Athenæus libro 7. cap. 7.*

58. Hominem quendam ajunt ſacram pecuniam; quam in fano Delphici Apollinis compilaſſet, abdidiſſe in ea Parnaſſi parte, quæ maximè eſſet ſylveſtribus arboribus condenſa. Lupum verò in dormientem impetu facto, illum occidiſſe, ac deinde quotidie cum ululatu ſolitum intrà urbem penetrare Id cum non niſi divinitus fieri exiſtimare Delphi cœpiſſent, feram ſecuti, aurum ſacrilegio ereptum repererunt, & ad rei memoriam, lupum ex ære dedicârunt Apollini. *Pauſanias lib.* 10.

59. Sambicus quiſpiam Eleus, unà cum

ſociis aliquot, non paucas apud Olympia æreas ſtatuas concidit, vendiditque. Deinde majora etiam auſus, Dianæ præſidis templum diripuit. Eſt enim illius in Elide templum, quod Ariſtarcheum nominant. At ille mox comprehenſus, dum ſocios prodere recuſat, annum perpetuum exquiſitis cruciatibus dilaceratus eſt, inter quos etiam animam efflavit. *Plutarch. in problemat. Græc.*

60. Philomelus, qui primus Phocenſium Delphicum fanum occupavit, à rebus ſacris, quarum neceſſitas permiſit, manus continuit. Sed qui ei ſucceſſit Onomarchus, multum de pecunia in belli ſumptus eſt. Tertius Phayllus, frater Onomarchi, non pauca munerum, quæ in templo fuerant conſecrata, ad pecuniam ſignandam conflavit, ut conducto militi ſtipendia exolveret. Dicatos ſiquidem à Cæſare Lydorum Rege lateres aureos centum viginti, quibus pondus erat talenta bina, acceptos pro conficiendis nummis disjecit, pariter & aureas trecenta ſexaginta phialas binis minis expenſas, leoniſque & fœminæ ſigna aurea, ut ea omnia auri talentis & triginta æſtimata fuerint, redactiſque omnibus quæ ex auro erant conflata, ad argenti rationem talenta quatuor millia perficerentur. E rebus autem argenteis, quæ tum à Crœſo, tum ab aliis fuerant conſecratæ, Duces omnes abſum-

sumpserant, ad summam talentorum supra sex millium: ut auri argentique totius ratione inita, talenta essent plus decem millibus. Sed hi omnes suæ impietatis & contemptus Dei graves pœnas dederunt. Philomelus enim contra Bœotos sacrilegii vindices pugnans, multis affectus vulneribus, in locum quendam præruptum, & unde non facilè posset evadere, inclusus, supplicia, quæ nonnunquam in captos edi solent, timens, sese illinc præcipitem dedit, & ad eum modum persoluta Deo pœna debita, extinctus est. *Diodorus lib.* 16. Onomarchus, à Philippo Amyntæ filio acie fusus, ad triremes Atheniensium litus legentes adnatans, in mari interfectus est. Phayllus longa tabe absumptus. Qui verò post omnes eos quicquid in donariis reliquum erat corripuit, Phalæcus, in variis magnisque periculis & timore vitam longam satis duxit, non quo sors ejus melior quam cæterorum sceleris impii sociorum esset, sed ut longiori tempore cruciatos, multisque ex sua miseria notior factus, insigniorem celebratamque magis calamitatem subiret. Variis agitatus erroribus, dum in Creta Cydoniam oppugnat, fulminis incendio periit.

61. Q. Fulvius Flaccus impunè non tulit, quòd in censura tegulas marmoreas ex Junonis Laciniæ templo in ædem Fortunæ

equestris, quam Romæ faciebat, transtulit. Negatur enim post hoc factum mente constitisse, quin etiam per summam ægritudinem animi expiravit, cum ex duobus filiis in Illyrico militantibus, alterum decessisse, alterum graviter audisset affectum. Cujus casu motus senatus, tegulas Locros reportandos curavit. *Valerius lib.* 1. *cap.* 2. *&* *Livius lib.* 42.

62. Persæ, Xerxis ductu, ubi Delphos spoliandi animo templum celeberrimum pervenêre, magna rerum miracula sunt eorum oculis oblata. Nunquam mali Dæmones, quorum haud dubiè fuit domicilium illud majorem hominum capturam sibi oblatam videre, quàm cum ea tempestate, Xerxem & totum orbem, quem ille secum trahebat, novæ licebat superstitioni addicere. Duo scopuli ex Parnassi verticè repentè concussi, in subjectos hostes devoluti, multos subeuntium obtrivere. Fulmina adhæc de cœlo cum fragore dejecta, & sacra arma sua sponte è penetralibus mota, vociferatioque ex proximo Minervæ providæ templo exaudita, subitam Barbaris consternationem injecit, ut præcipites se inde, quasi furore perciti, per declivia montis ejecerint, in quos Delphii saxa & tela torquentes, stragem ediderunt insignem. Hisque phantasmatum ambagibus templum inviolatum

latum mansit. *Trogus* quatuor millia hominum Delphos venisse *ait*, quæ manus tota sit fulminibus, fœdaque tempestate consumpta, ac tum demum palàm factum, quanto major offensa esset Deorum quàm hominum, tantò præsentiorem pœnam gravioremque sequi oportere. *Diodor. lib.* 11.

63. Theron Rex Hispaniæ citerioris, cum ad expugnandum Herculis templum, quod apud Gades est, ageretur furore, instructo exercitu navium, Gaditani ex adverso venerunt, provecti navibus longis, commissoque prælio, adhuc æquo Marte consistente pugna, subitò in fugam versæ regiæ sunt naves, simulque improviso igne correptæ, conflagraverunt. Paucissimi qui superfuerant hostium capti, indicaverunt apparuisse sibi leones, proris Gaditanæ classis superstantes, ac subitò suas naves immissis radiis, quales in Solis capite pinguntur, exustas. *Macrob. lib.* 1. *cap* 20.

64. Scythæ finibus suis egressi, cum Ascalone in Palæstina Veneris Uraniæ templum essent deprædati (erat autem fanum vetustissimum) Dea & ipsis, & eorum liberis immisit muliebrem morbum, quem illi, quos Scythæ vocant Enareas; curare tantum possunt. Asiæ imperio 28. annis potiti, tandem à Cyaxare Medorum Rege convivio excepti, inter pocula ex composito

trucidati fuerunt. *Herodotus lib.* 1.

65. Alexander, Philippi Macedonis filius, cum Miletum Joniæ urbem munitissimam oppugnasset, ejus milites in Cereris templum spoliantes irruerunt. Sed Milesia Ceres factum ulciscens flammas objecit, quæ spoliantium privaret oculos. *Valerius lib.* 1. *cap* 2.

66. Fanum Proserpinæ apud Locros multa religione insigne Pyrrhus Epirotarum Rex ex Sicilia reversus, cum Locris præterveheretur, hostiliter spoliavit, per derisum inquiens: Intempestiva religio superstitio est, & opes cogere sine labore prudentia. Postridie verò quàm id sacrilegium perpetrârat, classe fœda tempestate jactata, omnes naves, quæ sacram pecuniam habebant, Italiæ sunt litoribus impactæ. Qua clade territus, conquisitam pecuniam in pristinos Deæ thesauros reponi jussit. Nec illi postea quicquam prosperè evenit: Multis adversis casibus jactatus, postremò Argos ingressus infeliciter periit. *Suidas & Livius lib.* 9. *secundi belli Punici.*

67. Himilco Carthaginensium Dux, cum tota ferè Sicilia in suam redacta potestatem, Syracusás obsideret, templa spoliavit cætera, imprimis verò Cereris & Proserpinæ fanum. Dumque stationem cingere, muroque obducere castra studet, omnia propè pro-

pè proxima operi ſepulchra demolitus eſt ad murum educendum, in quibus Gelonis & ejus conjugis Demaretæ monumenta, miro opere olim extructa. Sed hujus ſacrilegii, impietatiſque in Deos inſolentius commiſſæ, brevi poſt meritum ſupplicium pendit. Mox namque res ei in pejus cedere, cuncta fieri deteriora cœpta, cumque deinde Dionyſio paulatim audacia creſceret, crebriſque laceſſere excurſionibus, & eruptionibus levibus conſerere manus aſſueſceret, ex omni ſemper congreſſu ſuperiores redibant. Excitabantur etiam crebrò per ſtationem medio noctis ſilentio, vani tumultus inter milites, ſubitique terrores, quibus ad arma fruſtrà, cauſa quæ id moveret incomperta, currebatur, miſcebanturque trepidationibus caſtra perinde ac hoſtes vallo irrumpere cernerent. Peſtilentia in loco paluſtri ferventiſſima æſtate obſidentes invaſit Apros, quæ ad 150. millia abſumpſit. Ea occaſione uſus Dionyſius, claſſem illorum incendit, & ad eam neceſſitatem redegit, ut 300. talentorum mercede ſibi & Carthaginenſibus tutum abitum, relictis & proditis ſociis, à Tyranno mercari cogeretur. In patriam reverſus, expoſitam opprobrio omnium vitam egit, eoque infelicitatis proceſſit, ut in tenuiſſima tunica ſuam arguens impietatem, confeſſamque ſcelerum in Deos, pœnam nu-

mini exhibens, urbis templa circuiret. Denique desperans, mortem sibi ipse conscivit; ingentem violatæ religionis formidinem civibus relinquens. *Diodorus lib.* 14.

68. Cum esset Delos totius olim Græciæ emporium, eaque sola religione munita, contra omnes omnium injurias incolas tueretur, exortus est Menophantes quidam Mithridatis copiarum dux, qui vel suapte insolentia, vel Regis imperio impulsus in insulam, tum murorum, tum armorum præsidio carentem, cum classe invasit: ubi omnibus cæsis, direptis, compilatis, atque etiam sub corona venditis, ipsam tandem urbem solo æquavit. In ea populatione Apollinis effigiem, petulanter sede sua motam, in mare abjecit: ea maris æstu in Bœotorum in Laconiæ fines delata, loco nomen dedit Epidelium. Verum Dei iram neque Menophantes, neque Mithridates ipse effugit. Non multò enim post Deli calamitatem, cum in altum proveheretur, qui ejus manum effugerant, negociatores hominem occiderunt. Mithridatem verò coëgit Deus ipse manus sibi consciscere, cum amisso jam regno, à Romanis huc illuc pulsus, nuspiam posset consistere. Sunt qui illum dicant, ab uno de Barbaris mercenariis magni beneficii loco impetrâsse, ut se conficeret. *Pausanias in Laconicos.*

69. Cum

69. Cum Achæi supplices è templo Neptuni, quod erat in urbe Helice, per vim abstractos trucidâssent, ingens terræ ac repentinus motus, non ipsa tantum mœnia, & ædificiorum superficiem subvertit, sed urbis etiam totius aream ita obruit, ut ne vestigia quidem ulla posteris agnoscenda relinquerentur. *Accessisse & alteram hujuscemodi cladem memorant*. Maris eluvione & hyeme anni Helicen totam circumquaque incinctam, ipsumque Neptuni lucum ita inundatione ea obrutum, ut vix summa extarent arborum cacumina. Quo factum, ut repentè cum terræ motione violentissima, tum verò effusius maris æstu stagnante, urbs tota cum omni civium numero pessum ierit. Olympiad. 191. anno quarto. *Pausanias in Achaicis*.

70. Lacedæmonii cum in Ilotas sævissent, qui supplices in templum Neptuni Asphalii, id est, tuti, ut inquit Suidas, quod ad Tænarum est, evaserant, Sparta tam vehementibus, tamque crebris terræ impulsibus concussa est, ut nulla propè domus ruinæ expers fuerit. Ex universa urbe, quatuor solùm ædificia relicta. *Pausanias in Achaicis*, & *Ælianus lib. 6. variæ historia*.

71. Cum Sybari Cytharœdus caneret in certamine, quod in honorem Junonis erat insti-

institutum, inter Sybaritas propter eum est orta contentio: cumque mutuò ad arma venirent, citharœdus cum ipsa stola ad aram Junonis confugit. At illi ne in isto loco quidem manus à citharœdo abstinuerunt. Paulò verò pòst videbatur in Junonis templo scaturire sanguis, non secus quàm ex perenni fonte. Sybaritæ autem, cum Oraculum Delphicum consultum misissent, tale responsum acceperunt:

Cede meis mensis, manibus nam sanguis adhærens,
Destillansque recens, prohibet tibi limina templi.
Non tibi fata canam: magnæ Iunonis ad aram
Musarum innocuum stravisti cæde ministrum.
Non immortales hoc Dii patientur inultum.
Si quis enim prudens scelerata è mente profectum
Committat facinus, gravis hunc ponè pœna sequetur.
Non exorabit, neque si genus ab Iove summo
Duceret, ipse suo collo, collisque nepotum
Hoc luet, & generi cumulatim damna sequentur.

Neque

Neque ultio tardata est. Cum enim adversum Crotoniatas bellum gererent, subacti sunt ab illis, & civitas eorum eversa est. *Ælianus lib. 1. de var. histor.*

72. In monte Halesio, propè Mantineam, templum fuit Neptuni equestris, quernis tabulis à Trophonio & Agamede extructum, non obicis alicujus oppositu, sed laneo duntaxat funiculo obtenso, cui occulta vis ad homines arcendos inerat, ab aditu prohibens. In hoc templum nullus unquam intravit, præter Æpytum Arcadiæ Regem, qui filio conscisso, ubi primum templum intravit, marinæ aquæ è sacris scatebris erumpentis vi subita excæcatus, neque multò post suo oppressus est fato. Adrianus Imperator cum illud reædificaret, speculatores adhibuit inter fabros, ne quis intra vetus templum aspiceret, aut ruderis ex eo quidquam sineret aliò transportari. *Pausanias in Arcadicis.*

73. In Lycæo monte Arcadiæ area est Lycæi Jovis, quò hominibus non est accessus. Si quis loci religione contempta introierit, necesse omnino est intra annum eum è vita excedere. Mirum est etiam quod ajunt, tam homines quàm bestias, quæ fortè intra ejus loci ambitum se immiserint, nullas è corporibus suis umbras reddere. Ac feras quidem venator illuc confugientes non

consequitur, sed foris consistens, nullam sanè umbram ab eis mitti animadvertit. Ea certè anni parte, qua Cancer solem gestat, Syenæ quæ Æthiopiæ urbs est, nullæ è corporibus umbræ se ostendunt, verum in Lycæo hoc nulla non anni parte contingit. *Pausanias in Arcadicis.*

74. *In Cerynea oppido Achajæ Eumenidum fanum est, dedicatum ab Oreste tradunt.* Huc si quis vel cæde, vel quovis incesti, aut impietatis genere pollutus intrârit, spectandi causa, statim eum mente capi diris terroribus exagitatum credidêre. Quare omnibus etiam aliò contendentibus templi aditu interdictum. *Pausanias in Achaicis.*

75. Cum Cereris nemus Erisichthon quidam Thessalus exscidisset, illi Ceres perpetuam famem immisit, fecitque ne unquam posset cibo saturari. Hic filiam habebat Mestram nomine, veneficiorum peritissimam, quam in varias animalium formas mutatam frequenter vendebat, quæ paulò pòst effugiens, rursus ad patrem priore forma recepta redibat, itaque pro suis viribus paternæ fami opem ferebat. Postremò ad tantam famem redactus est, ut sua ipse membra corroserit. *Natalis comes Mythol. libro 5. cap. 14.*

76. Cambyses Persarum Rex, cum ad Thebas

Thebas Ægyptias usque pervenisset, quinquaginta millia ad Ammonios diripiendos misit, & ut Oraculum Jovis Ammonis incenderent præcepit. Cum igitur septem dierum itinere per arenas processissent, & inter Oasim urbem & Ammonios pranderent, validus Auster ingestis arenæ cumulis totum oppressit exercitum. Ipse cum reliquo exercitu contra Æthiopes Macrobios profectus, cum vix quintam itineris partem confecisset, commeatu destitutus, Memphim rediit. Ubi cum propter Apis apparitionem festum diem agerent Ægyptii, ratus id fieri in suam contumeliam, quasi pro rebus malè gestis ei insultarent: sacerdotes & Ægyptios feriantes interfecit, Apim vulneravit, ex quo vulnere postea contabuit. Mox fratrem Smerdem, & sorores germanas interfecit, dignas scelerum suorum pœnas luens. *Herodotus libro* 21

77. Persæ Anactorium templum Cereris in Eleusine concremârunt. Mox cum ad Platæas victi essent à Græcis maxima clade, ne unus quidem Persarum visus est intrâsse fanum Cereris, quod ibi erat, neque circa templum occubuisse: quasi Dea arceret eos, qui fanum suum diripuissent. *Herodotus lib.* 9.

78. *Suidas commemorat*, Anagyrasion quendam genium fuisse, sic à loco

Atticæ Anagyro cognominatum, qui ſenem vicinum, quod lucum ſuum incidiſſet, hunc admodum ultus eſt. Senis concubinæ inſanum quendam amorem immiſit in illius filium, quæ cum adoleſcentis animum pellicere non poſſet, eum ultrò apud patrem detulit, quòd ſeſe de ſtupro non deſineret interpellare. Pater perſuaſus à muliere, filium è tecto præcipitem dedit ac interemit. Deinde facti pœnitens, ſemetipſum laqueo præfocavit. Poſtremò mulier ſeſe in puteum dejecit. *Hujus rei citat authorem Hieronymum, in opere de Tragœdiarum ſcriptoribus.* Hinc proverbium;

Anagyrum commoves. Eraſmus.

79. Æſculapius conſecratum templo ſuo lucum apud Coos, à Turulio præfecto Antonii, ad naves ei faciendas, magna ex parte ſucciſum dolens, inter ipſum nefarium miniſterium devictis partibus Antonii, imperio Cæſaris morti deſtinatum Turulium, manifeſtis numinis ſui viribus, in eum locum quem violaverat, traxit, effecitque, ut ibi potiſſimum à militibus Cæſarianis occiſus, eodem exitio, & everſis jam arboribus, pœnas lueret: & adhuc ſuperantibus, impunitatem conſimilis injuriæ pareret, ſuamque venerationem, quam apud colentes maximam ſemper habuerat, Deus multiplicavit. *Valerius libro* 1. *capite* 2.

Lactan-

Lactantius libro 2. de Origine erroris capite 8.

80. *Scribit Pollux Onomastici libro* 5. apud Athenienses ἀρκτεύεσθαι virgines dici, hoc est, Dianæ, priusquam tempus appetat nuptiarum, consecrari, initiarive. Decreto namque sancitum Atheniensium erat, ne qua viro puella traderetur, εἰ μὴ ἀρκτεύσει τῇ θεῷ, id est, nisi sacra obiisset Dianæ. Quod mense Januario fieri consuevisse, *indicat Libanius in oratione, quam de Dianæ laudibus dixit.* Induebantur autem veste, quam Crocotam nominant, nec decimo ætatis anno grandiores, nec quinto inferiores. Iis autem placari credebatur Diana, quæ causa ejusmodi indignationem concepisse videatur. Ferunt quandoque ursam feram in Attica ita cicurem factam, ut homines nihil aversaretur omnino, sed compasceretur, multaque licentia huc illuc, nemine impedimentum inferente, pervagaretur. Contigit puellam quandam lasciviusculè cum bellua colludere, quæ irritata, puellam facto impetu proscidit. At fratres rem intuiti, ac commoti acrius, ursam jaculis impetitam necârunt. Ex qua causa, pestilens morbus latius per regionem grassari cœpit. Consultis oraculis, respondit Deus, mali non defuturum finem, nisi virginum nonnullas compellerent, τῆς τελευτησάσης ἄρκτου

ἄρκτου ἀρκτεύειν, id est, ursæ peremptæ honori Dianæ necari. *Cælius lib. 26. cap. 19.*

81. Apud Tanagræos Bœotos est templum Mercurii Criophori dicti, eò quòd pestilentiam Mercurius averterit, circumlato in murorum ambitu ariete: ob eamque rem Mercurium Tanagræis Calamis fecit arietem humeris portantem. Qui sanè puberibus cæteris forma præstare judicatus fuerit, is festo Mercurii die agnum humeris portans muros circumambulat, quod præsentissimum contra pestem remedium fuit. *Pausanias in Bœoticis.*

82. Octavo anno regni Numæ, pestilentia, quæ per Italiam vulgabatur, urbem quoque Romanam vastabat. Perculsis civibus, *tradunt* peltam æneam in manus Numæ cœlitus delapsam. De hac mira prædicâsse Regem, ex Ægeria se & Camænis accepisse: esse ea arma ad salutem urbis missa, & servanda cum undecim aliis, quæ pari figura, amplitudine, & forma facienda erant, ne quis fur commodè propter similitudinem intervertere cœlestia valeret. Camœnis item eum consecrandum campum, & circumjecta prata, ubi plerumque cum ipso congrediebantur: fontem quo irrigatur campus, sacrandum virginibus vestalibus, cujus aqua lustrarent & aspergerent quotidie penetralia. His fidem factam narrant ex eo, quòd

quòd morbus statim conquieverit. *Plutarchus in Numa.*

83. Æsculapii fanum Naupacti à fundamentis olim erexit vir privatus Phalysius. Ei aliquando graviter ex oculis, & ferè usque ad cæcitatem laboranti, qui Epidauri colitur Deus Anyten misit nobilem versibus faciendis fœminam, cum tabulis obsignatis. Eas per visum in quiete mulier sibi accipere visa fuerat. Sed vero eventu res est comprobata. Tenuit enim manibus jam vigilans obsignatas tabulas. Naupactum igitur cum appulisset, jubet Phalysium amoto signo literas inspicere. Ille primò putare literas à se aspici non posse, qui oculis captus esset. In spem deinde erectus, salutare sibi fortasse aliquid ab Æsculapio apportari, tabulis resignatis, in ceras aspexit, & simul se oculorum calamitate levatum sensit. *Pausanias in Phocicis.*

84. Defuncto Sesostre Ægyptiorum Rege, ejus filius (quem Herodotus vocat Vahronem) regnum capiens, assumpto patris nomine, nulla in re gloriam paternam est imitatus: sed eodem quo pater casu afflictatus est: oculis enim captus, sive propter communem patris naturam, sive ut quidam fabulantur, propter impietatem erga Nilum, in cujus alveum spiculum torsit, coactus est ad Deorum auxilium confugere, ac plurimo tempore

pore variis peractis sacris ad placanda numina, nulla ope adjutus est. Decimo pòst anno responso ei reddito, ut placato Deo, qui in Heliopoli coleretur, faciem mulieris inspiceret, quæ nullum nisi proprium nosset virum, ab uxore propria incipiens, cum multas expertus esset, nullam reperit incorruptam, præter hortulani cujusdam, quam visu restituto uxorem cepit, reliquas omnes in villa quadam vivas combussit. Quem locum postea Ægyptii Sacram glebam vocitârunt. Deo autem Heliopolis gratias secundum oraculum acceptum reddens, duos erexit unius lapidis obeliscos, latitudinis octo, altitudinis cubitorum centum. *Diodorus lib.* 1. *cap.* 4.

85. Hadriano Imper. graviter laboranti cum mulier quædam diceret, per quietem à Diis se monitam, ut eum hortaretur, ne sicut morbi tædio videbatur constituisse, se occideret, quoniam brevi valetudinem recepturus esset. Mulier ipsa, quia principis valetudo in tempore dictis non respondebat, se excæcavit. Denuo etiam monita, ut Adriani genua oscularetur, & aqua quæ in templo erat, oculos lavaret, monita per quietem secuta, statim visum recepit. Similiter quidam à nativitate cæcus, è Pannonia profectus, tacto Adriano, oculorum lumen assecutus est, &

Adria-

Adrianus ad pristinam bonam valetudinem restitutus.

86. Uxorem quam duxit Amasis Rex Ægyptiorum, alii volunt filiam fuisse Batti, filii Arcesilai: alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen, cum qua dum in thoro cubaret, concumbere non poterat, cùm tamen aliis mulieribus uteretur. Id cum diu fieret, ad eam Amasis: Tu verò, inquit, uxor, veneficio me læsisti, ideoque nullo machinamento vales effugere, quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice cum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasim, vovit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto statim voto, coiit cum ea Amasis ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat, ac postmodum eam valdè dilexit. Et Ladice votum Deæ persolvit, facta statua, Cyrenasque missa, quæ ad Herodoti usque memoriam incolumis erat, extra urbem Cyrenensem posita. *Herodotus libro 2.*

87. Milo Epirota, cum hastam in Laodamiam filiam Pyrrhi conjecisset, quæ ad aram Dianæ, velut ad asylum confugerat, Dea vindicante, in furorem versus est, quo intra duodecimum diem periit.

88. Halicarnassi, cum sacrificium quoddam Jovi Ascræo peragitur, gregem caprarum

prarum ad fanum adductum consistere, votisque absolutis, unam earum, nemine ducente, progressam ad aram accedere, qua sacerdos arrepta litet. *Apollonius de hist. mirab.*

89. In Bœotia Cereris Mycalessiæ templum occludi singulis noctibus, & aperiri ab Hercule putant. Præterea ad simulachri pedes, poma omnia quæ fert autumnus, exponunt, ea quàm recentissima totum annum perdurant. *Pausanias in Bœoticis.*

90. Inter Tralles atque Nyssam vicus est Nyssaensium, non procul ab urbe nomine Achraca, ubi Plutonius est luco sumptuoso circundatum. Item Plutonis ac Junonis delubrum, & antrum Charonium, natura admirabili, quod luco imminet. *Tradunt* ægrotos, qui horum Deorum curis vocant, eò proficisci, atque in vico specui vicino, apud sacrorum peritos immorari, qui pro eis indormientes, curas ex insomniis captant. Hi Deorum remedia invocantes, sæpe illos in antrum ducunt, ubi tanquam in caverna manentes, multos dies & jejuni & quieti exudant: nonnunquam ægrotantes, propriis insomniis intendunt, ductu & consilio sacerdotum. *Strabo lib.* 14.

91. Epidaurus Peloponnesi civitas, Æsculapii claritate nobilitata, quem varia morborum genera curasse scripserunt vete-

res,

res. Erat verò templum ægrotantium multitudine usquequaque refertum, pendentibusque tabellis, in quibus sanati languores erant inscripti. Quemadmodum & in Coa fiebat insula, pariter & Trica. Sita urbs est in ipso Saronici sinus recessu intimo. *Strabo lib.* 8. *Idem Strabo scribit*, fanum Æsculapii insigne fuisse Tetrapoli, quæ civitas ab Jonibus & Caribus habitabatur. Erat id templum multitudine ægrotantium, & variis morbis laborantium plenum, & parietes pictis tabellis ubique tecti, in quibus scripti erant morbi & nomina eorum, qui ab illo Deo sanati essent.

92. In Daulia memorant Iliados Minervæ templum, in quo alantur canes, quibus insitum planè sit, perinde ac ratione quadam, adventantibus subblandiri Græcis, Barbaros autem, ubi se ostentarint, latratu insectari. *Cælius lib.* 23. *cap.* 30. *Antiq.*

93. Romæ in Boario foro, ædes Herculi rotunda præcipuæ admirationis, ad quam ferunt nec canes, nec muscas ingredi: Sicut Achillis ædem ante Borysthenem nulla ales ingreditur. *Alexander ab Alexand. lib.* 2. *cap.* 14.

94. Apud Methonem Peloponnesi urbem Pallados fuit templum ἀνεμώτιδος, Diomede simulachrum dicante, quod ante id violentiores loca ea venti insigniter oblæderetur,

retur, haud tempestivè satis perflantes, qui mox fusis Deæ precibus desierint, nullumque deinceps calamitatis genus incolis indidem enatum. Unde cognomentum Minerva est adepta, *Cælius l. 20. cap. 24. Antiq. lect.*

95. Cum diuturna siccitate Græcia laboraret, ac non minus reliqua, quæ extra Isthmum est, Græcia, quam tota Peloponnesus, cœlestium aquarum penuria affecta esset, missi Delphos sunt, qui ex Oraculo calamitatis causam ac remedium cognoscerent. Ibi respondit Pythia, Jovem placandum, utendum verò, modo ut velit obsequi, Æaco deprecatore. Ex eo itaque responso missi ex singulis urbibus ad Æacum, ut deprecationem susciperet, oratum. Ille panellenio Jovi sacris ritè peractis, & votis nuncupatis, imbrium Græciam compotem fecit. Ad rei memoriam, legatis Æginetæ statuas posuerunt. *Pausanias in Corinthiacis.*

96. Messene in gymnasio Aristomenis Messenii visitur sepulchrum, quod sanè esse inane, atque honoratium duntaxat, negant. Etsi enim expugnata à Spartanis Era, exul mortuus est, tamen Pythii Apollinis jussu, ossa ejus in Patriam reportata fuerunt, & sacra instituta talia. Aræ destinatum taurum ad pilam non procul à sepulchro alligant. Is cum ferox, & vinculorum sit insolens, evadere conatur. Quod si dum trepidat

& exi-

& exilit, pila moveatur, ſecundum id eſt Meſſeniis omen: ſin prorſus immota ea pila ſteterit, calamitatem ſibi aliquam portendi interpretantur. Interfuiſſe vero heroa Ariſtomenem Leuctricæ pugnæ 187. annis poſt ejus obitum, & auxilio Thebanis fuiſſe, & ejus maximè opera magna clade afflictos Lacedæmonios prædicant. *Pauſanias in Meſſenicis.*

97. Apud Pachynum Siciliæ promontorium, Apollo Lybiſtinus eximia religione celebratur Nam cum Lybici invaſuri Siciliam, claſſem appuliſſent ad id promontorium, Apollo, qui ibi colitur, invocatus ab incolis, immiſſa ab hoſtibus peſte, & penè cunctis ſubita morte interceptis Libyſtinus cognominatus eſt. *Macrobius libro* 1. *capite* 17.

98. Cum Perſæ ductu Xerxis ad ſacellum Minervæ, quod eſt ante templum Delphicum, accederent, interea è cœlo fulmina in eos deciderunt, ut à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt devoluti, permultoſque eorum interceperunt. Atque ex ipſo ſacello Minervæ vociferatio jubilatioque extiterunt. Barbari fugæ ſe mandârunt. Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui ſuperfuere, rectà ad Bœotios effugerunt, referentes, ſe duos vidiſſe armatos, humana natura auguſtiores

ſeſe

ſeſe inſequentes. Hos duos Delphi ajunt indigenas Heroas eſſe, Phylacon, & Autonoum, quorum fana viſuntur. Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam, ſuper ædem Minervæ: Autonoi verò prope Caſtaliam, ſub Hyampeo vertice. *Herodotus lib.* 8.

99. Cum bello Sabino, quod virginum raptarum gratia commiſſum eſt, Romani portam quæ ſub radicibus collis Viminalis erat (quæ poſtea ex eventu Janualis vocata eſt) claudere feſtinarent, quia in ipſam hoſtes irruebant: poſtquam eſt clauſa, mox ſponte patefacta eſt. Cumque iterum ac tertiò idem contigiſſet, armati plurimi pro limine, quia claudere nequibant, cuſtodes ſteterunt. Cumque ex altera parte acerrimo prælio certaretur, ſubitò fama pertulit fuſos à Tatio Romanos. Quam ob cauſam ii, qui aditum tuebantur, territi profugerunt. Cumque Sabini per portam patentem irrupturi eſſent, fertur ex æde Jani per hanc portam magnam vim torrentium, undis ſcatentibus, erupiſſe, multaſque perduellium catervas aut exuſtas ferventi aqua, aut devoratas rapida voragine periiſſe. *Macrobius l.* 1. *Saturnal. cap.* 9.

100. Sunt qui in Apollonia in Jonico ſinu ſacræ Solis oves, quæ interdiu ſecundum flumen paſcuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatum agrum fluit in mare,

juxta

juxta Oricum portum. Eas noctu stabulantes, in antro non procul ab urbe, custodiunt delecti viri, divitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli: quod ex Oraculo quodam Apolloniatæ eas oves permagni faciant. Ibi Evenius quidam cum aliquando delectus ad custodiendas oves obdormisset, ingressi antrum lupi, circiter sexaginta oves jugularunt. Id Apolloniatæ ubi acceperunt, adductum in judicium Evenium condemnaverunt, & quia vigiliam edormisset, visu privaretur: quem posteaquam excæcaverunt, mox eis neque pecora fœtificavêre, neque terra pro consuetudine fructum ferre. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati Prophetæ causam mali præsentis, responderunt causam esse, quia custodem sacrarum ovium Evenium iniquè luminibus orbassent: Deos enim immisisse lupos, nec prius ab illius ultione cessaturos, quàm ei satisfecissent ex iis, quæ in eum perpetrâssent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, Deos postea daturos tale donum, quod habentem plerique hominum putarent beatum. Hæc Oracula Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è civibus exequenda delegaverunt. Isti hunc in modum putârunt exequenda Evenium in statione sedentem adeunt, eique assidentes aliis de rebus

verba faciunt, donec deveniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta ejus rei mentione, percontantur, quam mulctam optaret, si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic qui Oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia civium, quorum matrimonia omnium Apollonitarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium, quod sciebat in urbe esse optimum. Assensere statim cives, & Oraculum, quod acceperunt, narrârunt, eaque prædia à dominis mercati, Evenio dedêre: Qui mox deinde à Diis divinationem obtinuit, unde celeberrimus evasit. *Herodotus lib. 9.*

101. Pilappii extremam Scandinaviæ peninsulæ partem ad mare glaciale inhabitant. Hi nec agros colunt, nec ullum animal alunt, præter Tarandum, quo utuntur pro jumento, tempore hyemis, quando congelatæ aquæ constiterunt, & omnia obriguerunt frigoribus. Vivunt ex venatione & piscatione, & coluerunt hactenus pro Diis ligna & lapides. Ituri venatum aut piscatum, aut aliquid aliud incepturi, præmissis quibusdam adjurationibus, suos Deos, quos consulunt, tentant loco movere. Hi si facilè sequantur, annuunt instituto, & successum promittunt: Si renitantur, successus negant: Si omnino moveri se loco non patiantur, offensos se ostendunt. Tales ergo sacrificio pla-

placandos existimant, quod in hunc modum instituunt. Tympanum habent æneum, in quo depicta sunt ea quadrupedum, avium, & piscium genera, quæ ipsis non est difficile consequi. Habent & ranam æneam, ferreæ perticæ annexam, quam in medium tympani ad perpendiculum defigunt. Postea adjurationibus editis, pulsant tympanum, ad cujus sonitum desilit rana in depictorum animalium aliquod. Illud animal cujus effigiem petiit rana, mactant Diis. Caput suspendunt ab arbore, quam sacram habent. Reliqua coquunt, & amicis adhibitis consumunt, seque illo omnes perfundunt jure: cum quo hostia decocta est. Talibus peractis sacris, succedere quæ moliuntur & parant, experimento sese didicisse ajunt. *Olaus.*

De Mirabilibus Satanæ præſtigiis, ludibriis & impoſturis, ad ſtabiliendam & confirmandam Idololatriam de adoratione & invocatione Sanctorum mortuorum, cultu ſtatuarum ſive imaginum, & ad confirmandum commentum de purgatorio, &c. juxta vaticinium S. Pauli Apoſtoli, 2. Theſſ. 2.

1. THeodoſius Imperator ſuſpectum habens falſi criminis Johannem Damaſcenum Monachum, quod Perſis, apud quos captivus fuerat, proderet Imperii arcana, abſciſſa manu eum mulctavit. Ad ea D. Virginis ope palam reſtituta eſt, ut ante erat, licet Eccleſiæ valvis affixa fuiſſet per multos dies. *Fulgoſus lib.1. cap.6.*

2. *Nice-*

2. *Nicephorus lib.* 15. *cap.* 23. *narrat*, archisynagogum Judæorum quendam Constantinopoli cum pueris duobus, in tumultu concitato sub Leone Imperatore, perinde atque is autor ejus esset, comprehensum, & crudeliter à viro consulari excruciatum, inter tormenta varia vociferâsse; O Deus Sancti Sergii adjuva me! Sancte Sergi, tu nosti. Judices fingere hæc Judæum suspicati, ad ignem eum condemnârunt. Sed in media flamma equites duo candidis induti stolis apparentes, horis multis illum ab igne intactum conservârunt. Multitudo postremò in flammam insiliens, hominem inde eripuit.

3. Cum Levinnæ virginis corpus anno 1058. per vicos & castella Flandriæ maritimæ circumferretur, paralytici, surdi, claudi, & aliis morbis detenti, subito sanati sunt. Duo itidem cerei vento extincti, ubi ad ossa perferrentur, ipsorum vi accensi sunt. *Iacobus Meyer*, *ex scriptis Dogonis tunc temporis Morinorum Episcopi.*

4. Ad sepulchrum Martini IIII. Pontificis bellicosi satis, multi valetudinarii delati, multi cæci perducti, multi & claudi, pristinam valetudinem recepêre. *Platina.*

5. Currus quo corpus S. Ladislai Ungariæ Regis defuncti ferebatur, custodibus

dormientibus, & jumentis pascentibus, sine ullo impulsu, Varadinum usque tanta celeritate pervenit, ut neque custodes eum assequi, neque quisquam remorari posset. Dum sepulchro mandatur, os cujusdam, qui fœtere illud dixerat, in tergum ita retortum est, & mentum in humeris hæsit, ut nulla arte in integrum restitui posset. Sed cum vociferaretur, peccavi in sanctum Principem, sancte Ladislaë, miserere mei, & supplici veneratione iratum sepulchri numen placaret, mentum in suum locum reductum est. *Bonfinius lib.* 4. *Decadis.* 2.

6. Adelberti Pragensis Episcopi in Livonia ob Christum occisi digitum, quo inter prædicandum usus sæpe fuerat, in Vandalum amnem projecerunt carnifices Projectum piscis absorbuit. Absorptus in facis speciem, in ventre piscis illuxit. Piscatores hoc edocti portento, mira industria ceperunt piscem, in exenterati ventre Adelberti digitum facis more lucentem invenêre. *Idem lib.* 1. *Decadis secundæ historiæ Vngar.*

7. Genarius Beneventanus Episcopus, Neapoli pro Christi fide capite mulctatus est. Diversis templis condita caput, sanguisque ejus ampulla conclusus. Quo die per urbem solenniter feruntur, sanguis qui in pilam induruit, cum in caput incidit, liquescit totus in ampulla, non aliter, quàm cum

pri-

primum cœſo capite ex martyris corpore defluxit. Cum autem à capite disjungitur, in ſphæricam formam, ut antè erat, dureſcit. Id etſi ſatis patet, nos tamen ut certius rem intelligeremus, eorum qui in re præſenti fuerunt, intentiſque oculis diligentes ſeſe ſpectatores præbuerunt, teſtimonium habere voluimus. *Fulgoſus lib.* 1. *cap.* 6.

8. Valens Imperator Arianus, cum transferre Conſtantinopolim Johannis Baptiſtæ caput vellet, currus cui impoſitum erat, moveri loco nunquam potuit: itaque omittere coactus eſt opus, quod ſuſceperat. Hoc autem ipſum caput poſteà facillimè à Theodoſio orthodoxo perlatum fuit. *Fulgoſus lib.* 1. *cap.* 6.

9. Othonis & Philippi Imperatorum bello, Coloniam viſa ſunt in templum redire undecim millia virginum, trium Regum corpora, ab Abbatia Fuldenſi ex Thuringia, quò à Colonia fuerant tranſlata. Manè enim dum nocturni Pſalmi cantarentur, Abbas monachique ejus Monaſterii egredi templo corpora ipſorum trium perſpexêre Regum, quæ haud multò pòſt Coloniæ in templo, ubi antea erant, fuerunt inventa. *Idem Ibidem.*

10. Cum Johannes Eleëmoſynarius eſſet ſepultus, Mulier quædam per triduum ſepulchro aſſidens, continuo flevit, propterea

quòd tradidiſſet ei ſchedam, in qua grande peccatum ei aperuiſſet: indeque metueret, ne illa ad alienas manus deveniret, ut facinus fieret manifeſtum. Ibi Eleëmoſynarius apparuit mulieri, reddiditque ſchedam obſignatam, cui deleta priori ſcriptura, ita erat inſcriptum, propter Johannem ſervum meum, deletum eſt peccatum tuum. *Metaphraſtes in vita ejus.*

11. Conradus quidam Germanus ſcelerum pœnitens Romam venit. Hildebrandus Pontifex loricam loco interulæ illum ferre jubet, quinque catenis ligat, literas peccatorum Catalogum continentes obſignatas dat, loca ſancta totius orbis obire præcipit, ſicubi veniam exorare, & peccatorum remiſſionem conſequi poſſet. Paret ille, & diu multumque vagatus, ne Hieroſolymis quidem prætermiſſis, in Ungariam tandem venit, & ſancti Stephani Regis ſepulchrum in Alba Regali accedit. Quum à prima hora diei ad nonam uſque obſecrationibus incubuiſſet, ante aram gravi ſomno correpto, Divus Rex apparet, Surge mox, inquit, amice, ne meis quidem meritis opeve apud tribunal Dei veniam impetrabis Sed filii mei Emerici monumentum, quod juxtà eſt, adito, qui præ virginitate ſua præcipuam apud Deum gratiam promeruit. Ille ſomno experrectus, exorat Divi nomen, & opinione celerius vin-

vincula, quibus erat obſtrictus, undique diſrupta concrepuêre. Pugillares reſciſſo ſigillo ſpontè patuêre, in quibus nullum peccatum, ne minima quidem litera inſpici poterat. Ex eo poſtea huic ſacello tantum Relligionis acceſſit, ut è remotiſſimis regionibus homines confluerent. *Bonfinius lib.* 1.*Decad.* 2.

12. Anno circiter tertio poſt cladem ad Nicopolim à Turcis acceptam, Sigiſmundo imperante, cum multi in eum campum deſcenderent, emiſſam inter oſſa ſubinde vocem exaudivêre, JESV CHRISTI Salvatoris, & Mariæ virginis nomina reſonantem. Loquax inter cadavera caput inveniunt. Quod, ubi homines ſibi adeſſe novit. Quid tam, inquit, ſtupidi hic ſtatis viri? Chriſtianus ego ſum, inexpiatus, inconfeſſuſque in hoc bello incubui. Maria mater me æterni ſupplicii reum eſſe non patitur, hic me adhuc linguæ compotem ſervavit, & ut delicta fateri, & animum ſacris Apoſtolicis luſtrare queam: Proinde Sacerdotem, qui confeſſionem exaudiat, & me expiatum reddat, accerſite quæſo. Rogatus, qui tantum à Virgine beneficium promeruiſſet? Reſpondit Peculiare in vita ſibi id fuiſſe numen, ſeptena quotannis in vita ſua feſta reverentiſſimè celebrâſſe, religioſiſſimiſque jejuniis ex pane duntaxat & aqua decorâſſe, ſacris fuiſſe quàm ſtudioſiſſimè operatum, illi

tantum Numini cunctas animi vires dedicâsse. Accersito è pago proximo sacerdote, confessionem ritè transegit, & impetrata erratorum omnium remissione, acceptaque novissima lustratione, repente conticuit, perpetuoque quievit. *Bonfinius lib.* 3. *Decad* 3,

13. Mercurius quidam Ungarus basilicæ Albensis æedituus, quum Ladislaus Rex imperâsset tumulum divi Stephani aperiri, ne quid è reliquiis subtraheretur, cum plerisque aliis procul amotus, tristi vultu in sacrum chorum se recepit, valde mœrens, quòd sanctissimum corpus neque videre, neque osculis attingere potuisset. Tum juvenis quidam intempesta nocte coram adstitit, forma incredibili, liberali facie, candidissimoque habitu, nescio quid bysso involutum deferens: Accipe, inquit, Mercuri, quod optâsti, & hoc donum preciosissimum, quod tuæ fidei committitur, commendatissimum habeto, asservatoque diligentissimè, & cum tempus dabitur, ipse depromito. Nocturnis sacris ritè peractis, Mercurius petita latebra, rem traditam explicat, sancti Regis dexteram & anulum invenit. Mox ad Carpathii montis radices secedens, qui Transylvaniam ab Ungaria dirimit, cœnobium quoddam ligneo opere confectum gubernaturus, dexteram neque sibi neque alii credere audens, terræ infodit, & quotidianas ex Mo-

nachis

nachis excubias instituit, ne quo modo surripi posset. Demum id ex ordine Ladislao Regi aperuit. Cujus edicto, habito Pontificum conventu, solennis dies Regiæ dextræ decernitur. Quam universo collegio sacerdotum ostensam basilicæ Rex intulit, eamque splendidè instauratam, multis reditibus donavit. Anno Salutis 1078. Abbatiam Regiæ dexteræ nunc appellant. *Bonfinius lib.* 1. *Dec.*2.

14. Dum octavam nativitatis B. Mariæ aliquando Bruno Hildesianus Episcopus solennem ageret, in templo ipsi videndam se præbuit Maria. Quam in genua procidens Episcopus sic compellavit: O cœli Regina, quid ex sublimi ad me miserum homuncionem venire dignata es? Cui illa respondit: Ex animo lætor, quod te autore, mea Nativitatis memoria tanta celebritate peragitur, unde & singularis meo filio honor emergit. His dictis, in tenues auras evanuit. Hinc deinceps octava Nativitatis Mariæ maximè sacra haberi cœpit. *Chron. Saxon.*

15. Anno 1495. Nicolaus Sigismundi Quinqueeclesiensis Episcopi quæstoris familiaris, Buda ad Regem Uladislaum properans, in villa cui Solita nomen est, magna in aëre luce, cum ingenti fragore oculis auribusq; suis objecta, repentè rei novitate exterritus, in terram procubuit, suspiciensq; inde in cœlum, B. Virginis speciem cum filio,

nimbo fulgentiſſimo circumfuſam per aëra deſcendentem, & Budam verſus curſum intendentem vidit, idque ipſum ſtatim Boënno cuidam & uxori ejus hoſpiti, & aurigæ ſuo venerabundus oſtendit. Is erat dies, qui Deiparæ virginis conceptioni dicatus, quem poſtea ſemper Ungari religioſius coluerunt. *Bonfinius lib. 5. Decad. 5.*

16. Sarolthæ, Ungarorum Ducis Geiſæ conjugi dormienti, cum uterum gereret, Stephanus Protomartyr apparuit, eamque his verbis affatus eſt: Confide in Domino JESV CHRISTO, mulier, & ex me divino mandato ſic habeto te propediem ſcitum fortunatumque puerum edituram, cui Pannonici Regni debetur diadema: ac talis is vir erit, qualem nunquam deinceps viſura eſt Pannonia. Demum inter Divos ipſi locus erit. Et cum ego Stephanus ſim Protomartyr, qui nunquam non ei adero, meum filio nomen imponito. His dictis evanuit. Sarolrha ſomnio confirmata, Protomartyri ad omnes aras ſacra fieri præcepit, & anno 909. puerum enixa eſt. *Bonfin. l.1.Decad 2.*

17. Nicolai Tollentinatis parentes de futura ſobole Oraculo quodam inſtructi, voti cauſa Barium profecti ſunt. Ubi cum ad Divi (qui religioſè illic colitur) conditorium venerabundi diutius jacuiſſent, caſu an potius providentia, dubium, ſomno ſuccubuê-

cubuêre. Hic inopinato monitu instructi, perceptam multò ante spem prolis augent, auctam votis & solenni precatione sibi ratam despondent. Neque preces incassum missæ, omnia majora sanctioraque secuta, quàm mens hominum sperare ausa esset, ut ex non sanctis sanctus nasceretur. *Sabellicus lib.* 1. *cap.* 1.

18. Huldricus Leodiensis Episcopus, cum circa anum cancro laboraret, nullamque Medici salutem sponderent, jussit se in Turones ad Beati Martini fanum deferri. Illic cum septimum diem inter lachrymas genitusque juxta aram ageret, & fessus in somnum incidisset, visus est videre Martinum Bricciumque simul de ipsius morbo loquentes: atque Martinum crucis signo frontem ejus notare, ac pedo, quod manu gerebat, morbosam contingere partem. Itaque à somno experrectus, præ lætitia magna voce exclamavit. Ad quem ejus familia, cum clamorem mirata accurrisset, amotis fasciis, quibus læsa pars deligata erat, liber est inventus, solaque cicatricis parva nota in eo esse loco, ubi cancer erat. *Fulgosus lib.* 1. *cap.* 5.

19. Erat juxta Brundulum templum D. Michaëli sacrum, quod unum Clodia, Matemaucum, Venetiæque ipsæ, summa pietate colerent. Accidit verò, ut apud Senogalliam Sergius quidam, opibus & authoritate

 Prin-

Princeps gravi morbo laboraret: cui noctu vox audita fertur, ut si quamprimum votum nuncuparet invisenda ædis Divo Michaëli sacræ, statim incolumis fieret. Qua ex re pactum statim factum, ut reus voti, relicto patrio solo, fanum inviseret, amplisque muneribus donaret, tum verò salvus penates suos inviseret. *Egnatius lib.* 1. *cap.* 6.

20. Johannis Orphanotrophi, Michaëlis Paphlagonis Imperatoris fratris os ulcus depascebatur. Cum verò Medici de ope ferenda desperassent, per insomnium ei visus Magnus Nicolaus, monuit, ut quamprimum Myra iret, ibi sanitatem recepturus. Celerrimè igitur eò profectus, Nicolai clericos unguentis, aliisque sumptuosis rebus demeritus, metropolin Myra muro validissimo cinxit, morboque solutus rediit. *Cedrenus*.

21. Henricus II. Imperator cum Apuliæ civitates perlustraret, calculorum labore sic est infestatus, ut plerique de ejus salute desperarent. Sed tanta patientia hunc morbum sustinuit, flagellum correptionis sibi à Deo missum judicans, ut cum montem Cassinum ascenderet, petiturus intercessionem à Sanctis. Divo Benedicto & S. Scholastica (nam Medicorum arte nullam recuperare potuit valetudinem) in somnis visus est videre divum Benedictum astare sibi, & ferro

ferro pudenda aperire, & calculum ingentem eximere, vulnereque ſolidato, calculum in manum Regis dormientis collocavit. Qui è ſomno experrectus, grande miraculum cernens, ſatellites ad ſe vocavit, ut Principes accerſerent, quibus rem hanc mirandam & ſupra humanum captum incredibilem oſtendit, unà cum cicatrice vulneris obducta. Agens itaque immenſas Deo immortali optimo maximo gratias, oblatiſque templo divi Benedicti precioſiſſimis donariis, ac annuis ex prædiis adjacentibus reditibus Caſſinum reliquit. *Cuſpinianus.*

22. Manuel Theophili Imper. Dux (qui vivo Theophilo, ſimulachrorum cultum improbaverat, & tum quoque nutabat) incidit in graviſſimum morbum, adeò quidem, ut jam de vita ejus deſperaretur. Eum acceſsêre quidam Monachi, ex Studii collegio, quibus nunciatum fuerat eſſe mortuum: cumque ad lectum aggreſſi, vivere adhuc & ſpirare ſenſiſſent, lætum ei de priſtina ſanitate recuperanda nuncium prædicaverunt. Ille tenui ac imbecilla voce: Quomodo, inquit, hoc mihi contingat? cujus & animæ facultates defecerunt, & corpus omninò confectum exaruit? Reſpondêre Monachi: Deum nihil non poſſe. Quod ſi ergo ſanitate recepta operam ſit daturus, ut Imagines ſecundum vetera Majorum decreta

creta restituat, se ei vitam certò promittere. Atque hæc fati, discesserunt. Statim verò & morbus remisit, & naturales facultates omni impedimento sunt liberatæ, brevique temporis spacio infirmitate prorsus est solutus. *Cedrenus.*

23. Amicus quidam Juliani, cum ad eum in Persia existentem properaret, & in loco quodam viæ publicæ divertisset, ac penuria domestici hospitii coactus, in Ecclesia, quæ illic erat, dormiret, noctu ad eum, sive vigilantem sive dormientem, multi ex Apostolis & Prophetis congregati, de contumelia Imperatoris adversus Ecclesias conquesti sunt, ac quid faciendum esset, inter se consultaverunt: & postquam ea de re multis deliberâssent, ac veluti perplexi essent, duo in medium surgentes, aliosque bono animo esse jubentes, ac festinanter tanquam ad destruendum Juliani Imperium properantes, concilium illud reliquerunt. Homo ille, rerum istarum admirabilium spectator, susceptum iter deinceps negligens, ut quis esset visionis illius futurus exitus videret, rursus eodem loco dormivit, iterumq; eundem conventum vidit. Ad quem subitò, veluti ex itinere reversi, ingressi sunt illi, qui præterita nocte contra Julianum pugnaturi discesserant, ac reliquis annunciârunt esse eum occisum. *Sozomenus lib. 6. cap. 2.*

24. *Nau-*

24. *Nauglerus libro secundo, Generatione decima tertia narrat*, Basilium Cæsareæ Cappadociæ Episcopum, cùm ob minas Juliani, quibus Cæsaream, reversus ex bello Persico, subversurum sese dixerat, indicto jejunio triduo in templo, Mariæ Virginis Deo supplicâsset, in somnis vidisse, Mercurium militem dudum defunctum, mandato Mariæ virginis occidere Julianum, & ea arma ibi pendentia non reperisse: Æditūum autem interrogatum, quò arma ejus pervenissent? Respondisse, Se nescire, & sacramento affirmâsse, vesperi ea adhuc adfuisse, Rediisse itaque Basilium in montem, & nocte excitâsse alios, eisque dixisse, Julianum esse interfectum. Eo nuncio excitatos, venisse ad Mercurii sepulchrum, & lanceam ejus pristino loco restitutam, & cruore fœdatam reperisse: *Sed Hermannus Gygas in floribus temporum, sub Iuliano, non de Basilio, sed de Blasio quodam Episcopo Cerastensi hæc affert.*

25. Edovardus III, Anglorum Rex, jam vigesimum quartum propè annum regnarat, cum ei allatus fuit à quibusdam Hierosolymis venientibus annulus, quem ipse diu antea pauperi clam dederat, qui pro amore, quem erga Divum Johannem Euangelistam habebat, eleëmosinam petierat: nec multò pòst morbo affectus, per quietem

tem Deo opt. max. illud ipſum edoctus, animam cœlo reddidit. Sepultus eſt in templo Veſtmonaſterii, ac brevi pòſt tempore inter Divos relatus. Ille annulus in eodem templo multa veneratione perdiu eſt ſervatus, quòd ſalutaris eſſet membris ſtupentibus, valetque adverſus comitialem morbum, cum tangeretur ab illis, qui ejuſmodi tentantur morbis. Hinc natum, ut Reges poſtea Angliæ, conſueverint in die paraſceves, multa ceremonia ſacrare annulos, quos qui induunt, hiſce in morbis omninò nunquam ſunt. *Polydorus lib.* 8.

26. Imago Divi Pauli, antiquæ manus opus, quam auro exornatam in S. Quadragintæ æde repoſuit Andronicus Comnenus Tyrannus, imminente Andronico exitio, lachrymavit. Quo is audito, explorari juſſit, an verum ſit? Ad id miniſterium præter cæteros, Hagiochriſtophorita Stephanus delectus, per gradus aſcendit (nam in ſublimi pendebat imago) Paulique pupillas puriſſimo linteolo abſterſit. Quo facto, lachrymæ magis etiam tanquam ex fonte exuberârunt. Quod ubi cum admiratione retulit, Andronicus gravi dolore perculſus, & diu agitato capite, cum gemitu dixit: Paulum videri ſua cauſa lachrymâſſe, ac graviſſimam ſibi cladem impendere. Se enim ex animo amare Paulum, & ejus dicta maximi facere,

facere, & à Paulo utique amari. Neque verò multò pòst pedibus suspensus, inter horribiles cruciatus expiravit. *Nicetas lib. 2.*

27. Leonis V. Iconomachi mater, visa est videre in templo Mariæ virginis, in Blachernis, mulierem quandam, filios vestibus candidis indutos sequi, & pavimentum Ecclesiæ à sanguine consperssum, mulieremque aliam hastam manu gestantem, jussisse vas sanguine impleri, & matri Regis dari. Quod ubi accipere recusasset, sic loquutam, Tuus, inquit, filius eos qui me venerantur, ulciscitur, & eorum sanguine replet omnia, unde non immeritò & ego & filius meus illi indignantur. Mater somnio exterrita, mox filio Regi omnia manifestavit, enixeque rogavit, ut à persecutione Imaginum desisteret: verùm surdo fabulam narravit, licet aliquantisper timeret, & præsertim ubi aliud quoque cujusdam insomnium intellexit. Nam Tarasius Patriarcha cuidam in somnis apparuit, qui acclamabat quendam Michaëlem, ut Leonem aggrederetur, & interficeret, in vindictam eorum, quos impiè & crudeliter ob religionem occiderat. Neque ita multò pòst die Natali Christi, dum in templo canit, conspiratione Michaëlis Trauli cæsus est. *Cuspinianus.*

29. Bardas Durus paulò ante interitum visus

visus est sibi per quietem cum Michaële Imperatore ad solennem quandam festivitatem in magnum templum ire. Quò cum appropinquâssent, quosdam præire albis amictos vestibus, & se ab iis deduci ad cancellos tribunalis: ibique se nihil videre aliud, quàm solio Patriarchæ residentem senem quendam, quem ipse putaret Petrum esse Apostolorum coryphæum: ad pedes ejus volutari Ignatium, quam paulò antè miserè vexatum relegaverat, & injuriarum suarum ultionem flagitare. Porro Petrum cuidam adstantium ensem tradere, & mandare, ut Theorgistum (sic appellasse eum Cæsarem, quasi divinæ iræ obnoxium) inter eos qui à sinistris stant, collocet, eoque ense membratim concidat: Asebotecnum autem, (hoc nomine eum Imperatorem notâsse, ut impium filium) inter dextros constituat quidem, sed simile tamen supplicium denunciet. *Cedrenus.*

30. Nocturna visio, Ambrosio Mediolanensi Episcopo, corpora Martyrum Gervasii Protasiique, quæ ad eam diem ubi essent ignorabantur, detexit: cum seipsos ei in somnis, quales inventi sunt, ostendissent. Sic Hierosolymis Honorii imperii septimo anno, in somnis Gamaliel Luciano, Sacerdoti locutus est & apparuit, atque ubi esset corpus suum detexit, filiique Abibæ, ac simul

mul Protomartyris Stephani. Neque verò somnio fides antè adhibita est, quàm ter hoc idem per quietem vidisset. Corpora enim eo numero & forma, quam in somnis viderat, invenit. In hujus rei testimonium, his quoque temporibus, Ecclesia diem festum sub Stephani inventione celebrat. *Fulgosius lib.* 1 *cap.* 5.

31. Texit longam narrationem Sozomenus, de inventis à Pulcheria Theodosii sorore martyribus quadraginta, sub Licinio quondam apud Sebastem Armeniæ passis: quorum ut defossas inquireret reliquias, Thyrsum ait Martyrem ei ter apparentem suggessisse, atque ut ad se transferret monuisse. Ipsos deinde quoque martyres quadraginta militari habitu splendide vestitos, ei sese manifestâsse. *Sozomenus libro* 9. *capite* 2. Nicephorus Pulcheriæ Stephanum Protomartyrem apparuisse inquit, cujus reliquias cum Constantinopolitani excipere vellent, & secum retinere, mulas, ait, currum, cui reliquiæ impositæ erant, trahentes, humana voce locutas.

32. Apparuit Agricolæ cuidam Calemoro nomine, præsidi vici Chopharis, circa Eleutheropolin Palæstinæ, Zacharias Propheta, eique in hortulum quendam ducto, loculos suos defossos demonstravit. *Sozomenus lib.* 9. *cap.* 8.

33. *Fa-*

33. *Fama est* Venetiis D. Marci corpus aliquamdiu ignoratum ubi loci esset, creditumque vulgò, aut in occultiorem sedem divinitùs transiisse, aut inde furto sublatum. Cæterùm supplicatione & jejunio publicè indicto, civitas clerum secuta, subiit Divi templum. Miraculo hic evenisse ajunt, ut brachio ex conditorii latere exerto, anxiæ sollicitæque obtulerit sese multitudini. Tum verò ingenti omnium lætitia corpus inde sublatum ferunt, atque in augustiorem locum repositum: Decretum adhæc, ut soli Venetiarum Principi, templique procuratoribus, id sacrarium fas esset scire. *Sabell. lib.* 3. *Ennead.* 9.

34. Urbano Papæ per quietem apparuit S. Benedictus, inquiens, Ne meum corpus Cassini quiescere dubites. Certitudinis testimonium sit: fratribus ad nocturnam synaxin surgentibus, pleuritide, qua laboras, liberaberis. Cui visioni respondit eventus. *Chronicon Cassinense lib.* 4. *cap.* 5.

35. Basilius Macedo, qui posteà Imperio potitus est Constantinopolitano, in pueritia patrem amisit. Mater gravata paupertate, statuit serviendo se cum filio nutrire. Ingressus Megalopolim noctu, quia nullæ erant impensæ misero, divertit ad ædes S. Diomedis, & præ labore fessus dormire cœpit. S. Martyr nocte diacono cuidam, vel ædi-

æditu o, qui nondum ſacris initiatus erat, in ſomnis apparuit, jubetque ut foris dormientem in fovea ante ædis veſtibulum Regem intromittat. Experrectus diaconus, & extra portas templi profectus, Baſilium adoleſcentulum reperit dormientem, ſomnium phantaſma exiſtimans. Ingreſſus templum, & iterum ſomno ſe dedens, fuit iterum atque tertio experrectus, & admonitus ut Regem introduceret. Excitato itaque Baſilio, introducit in templum, & neceſſaria ei ſubminiſtrat. Erat huic Diacono affinis quidam amicus, qui ſerviebat Theophilizæ, qui Michaëli Imperatori & Bardæ Cæſari ejus avunculo erat ob genus familiariſſimus. Hujus fratri hoc arcanum, quod in ſomnis viderat Diaconus, aperuit, rogavitque ut hunc in ſervitium alicujus Principis duceret. At hic ſuo domino Baſilium conjunxit: ſtatimque fratres iſti Baſilio inſomnium narrant, ac jurejurando adigunt, ut ſi quando ad regnum perveniret, beneficii memor eſſet. *Cuſpinianus ex Zonara & Cedreno.*

36. Elfredo Regi Anglorum pulſo à Danis & exulanti, in ſomnis apparuit Chutbertus Epiſcopus, inquiens: Ego ſum Chutbertus, miſit me Dominus, ut tibi proſpera nunciem. Anglia jamdudum peccatorum ſuorum pœnas luit, modo tandem indi-

indigenarum ſanctorum meritis à Domino reſpecta eſt, tu miſerabiliter Regno extorris, poſt paucum tempus in ſolio glorioſe reponêris: Et hoc tibi ſignum, venient hodie piſcatores tui, magnam multitudinem piſcium corbibus evehentes. Quod mirum eſt, cum gelante aqua fluminis, nil tale ſperetur: ſed & tempus frigidum omnem artem piſcantium eludat. Tunc fortunæ ſecundæ compos, memento liberatoris tui, & ejus nuncii. Hoc idem viſum per ſomnium matri ſuæ. Experrecti ambo, ſomnia ſua referebant, & ecce piſcatores adveniunt, cum magna piſcium copia. *Vincentius lib.* 24. *cap.* 40. *ex Helinando. & Wilhelmus lib.* 2, *cap.* 14. *de geſtis Anglorum.*

37. Cum Hungus Pictorum Rex Chriſtianus Scotis auxilium contra Athelſtanum Anglorum Regem eſſet pugnaturus, per noctem Hungi exercitus Athelſtanique, crucem in cœlo vidêre beati Andreæ lucidam, inſtar X. Græcæ literæ, quæ quidem his formidinem, illis timorem addebat. Sed Hungus per ſomnium monitus non defuturam crucem ante victoriam, monuit milites, hortatuſque victor evaſit. *Cardanus lib.* 15, *de Rerum varietate*, *cap.* 81.

38. Edgarus Scotorum Rex adverſus Donaldum Regem pugnaturus, per ſomnum monitus eſt, ut Chutberti vexillum ſecum

ſecum ferret. Ergo ubi peractis ſacris vexillum D. Chutberti ſuſtulit è cœnobio, Donaldum ſui deſeruêre, atque ita abſque ſeditione & ſanguine illum cepit. *Cardanus ibidem.*

39. Vladiſlao & Geyſa fratribus contra Salamonem Ungarorum Regem prælium commiſſuris, Angelus Geyſæ capiti coronam auream imponere viſus eſt ab Vladiſlao. Qui cum fratrem eade re admonuiſſet, baſilicam divæ virgini vovit in loco victoriæ. Victis hoſtibus, cum de ſtatuenda baſilica deliberaret: Ubi Divi Petri ſacellum eſt, ecce cervus expanſis cornibus inſignis, quem ardentiſſimæ faces circumſederant, apparuit, ſylvam petiit, ibique tantum veſtigia fixit, ubi ædes deinde ædificata eſt. Quem cum milites ſagittis peterent, in Danubium ſe projecit, nec uſquam poſtea viſus eſt. Ladiſlaus oſtenti admiratione correptus, Nimirum, inquit, Dei Angelus erat iſte. Sed quid faces in cornibus? ait Geyſa. Mox Ladiſlaus, non cornua, ſed alæ, frater, inquit, neque illæ quas ardentes appellas, ſunt faces, ſed fulgentiſſimæ pennæ. At ubi fixit veſtigia, nobis locum oſtendit, ubi baſilicam exædificaturi ſumus. Quare ibi Divo Petro ædiculam dicarunt, mox delubrum magnæ Matri ſtatuerunt. *Bonfinius lib. 3. & 4. Decad. 2.*

 40. Theo-

40. Theodosio, cum in Alpibus esset constitutus, cum Eugenio signa collaturus, in somnis apparuisse *scribit Paulus Diaconus & Nicephorus*, duos viros vestibus candidis exornatos, & equis albis insidentes, & jussisse, ut die illucescente pugnam iniret, se enim ad id destinatos esse, ut victoriam ad ejus partes inclinarent, & hostes cæderent, & quidem nomina sua indicâsse. quòd alter esset Johannes Euangelista, alter verò Philippus Apostolus. *Idem etiam quendam militem eadem nocte somniâsse, refert Theodoretus lib. 5 cap. 24.*

41. Missus ab Honorio Imperatore, Mascelcerus, adversus Gildonem fratrem Imperium affectantem, ad recuperandam Africam, somniavit, Episcopum Mediolanensem Ambrosium videre, qui jam diu mortuus erat, pede pastoreo ter humum percutere, terque dicere, Hic, atque hoc in loco. Itaque postera die, in eo ipso loco, parvo labore Gildonem superavit. *Fulgosus.*

42. Recepta à Latinis Principibus Antiochia, Andreas Apostolus sacerdoti Petro Pontio, simplici viro, apparuit, lanceamque qua Salvatoris Christi trajectum fuit latus, quæ terra obruta erat, in templo D. Petro dedicato, revelavit. Cujus inventione civitas, quæ à Turcis obsessa, fame premebatur, bona spe repleta in prælium egressa,

Cor-

Corbanam ſuperavit, qui Belſech Turcæ Perſarum Regis auſpicio urbem obſidebat, à Niceno Epiſcopo in prælium inter armatorum turmas eam geſtante. *Æmilius.*

43. Cum diu ancipiti Marte inter Romanos (qui Johanni Zimiſcæ, Conſtantinopoleos Imperatori auxilio venerant) & Roſſos pugnaretur, divinitus Romani adjuti feruntur: procella enim Barbarorum facies feriit, prætereà à multis eximius viſus eſt eques, qui Romanos tueretur, hoſtiumque phalanges turbaret. Theodorum autem fuiſſe, ex eo conſtat. Muliercula enim quædam Byzantia, religioſa, pridie illius pugnæ, in ſomnis ſanctam Deiparam procedere cum magno comitatu vidit, quæ dixerit: Domine Theodore, meus & tuus Johannes gravia certamina ſuſtinet, properè igitur illi opem ferto. Id ſomnium illa quibuſdam aperuit, qui die notato, compererunt id pridie poſtremæ pugnæ contigiſſe. *ut Zonaras Tomo 3. indicat.*

44. Ariulphus Dux Spoletanus, cum ante mortem adverſus Romanos apud Camertes bellum gereret, victoriam adeptus, mox ſuos milites percunctatus eſt, quiſnam ille fuerit, qui ſe tam ſtrenuè in prælio geſſerit? Reſpondentibus illis, Fuiſſe principem. Præpollentiorem fuiſſe, inquit, ipſe vidi: quippe qui ſemper me proprio, adur-

gente hoste, clypeo protexit. Deinde Spoleto appropinquans, spectata Divi Sabini basilica, ubi corpus ejus reconditum est, interrogavit, cujusnam illa foret ædes? Quum responderent, Sabini esse templum, quem invocantibus militibus præstò semper adesse ajunt: equo repentè desiliit. Ædem ingressus, visa Sabini imagine, hunc mox eum virum, qui inter confertos hostes pugnantem se protexerat, adjecto juramento, fuisse affirmavit. Ex quo mox creditum est, Divum Sabinum, pientissimum militum patronum, Ariulpho adhuc Christianæ religionis experti deesse noluisse. *Bonfinius lib. 8. Decad. 1.*

45. Magnus Sfortia, filio suo ex Catella Alopa, Pandulphi Alopi sorore nati Leonhardi nomen in ejus Divi honorem indidit: quoniam per quietem D. Leonhardum ea specie, qua depingi in templis solet, sibi opem ferentem vidisset, cum & clatros ferreos fenestræ carceris disrumpere, & compedes solvere præsenti numine videretur. Implevit autem somnii fidem, & numinis oraculum rei eventus. Nam eodem die lætam somnio noctem secuto, & Rex Jacobus Gallus, per seditionem Regno Neapolitano expulsus, imperium cum libertate amisit, & Sfortia adaperto carcere, ingenti omnium lætitia iterum Magister equitum est re-

est renunciatus. *Iovius in vita ejus.*

46. Quum florente fortuna Ferdinandi primi Regis Aragonii, urbs Neapolitana & Regnum, nullis adhuc belli calamitatibus premeretur, satis constat Cataldum sanctum virum, qui ab hinc annis mille Pontifex urbi Tarentinæ præfuit, quemque patronum Tarentini cives venerantur & colunt, nocte intempesta ministro sacrorum cuipiam tunc sacris initiato, & in casta religione educato, semel atque iterum in somnis apparuisse, ac monuisse, ut libellum à se conscriptum, quem in remoto loco vivens abdiderat, in quo divina arcanæ scripta erant, effodere, & protinus ad Regem deferri curaret. Qui cum parum fidei somnio dedisset, eadem sibi per quietem sæpius obversata specie, quum primo diluculo solus moraretur in templo, ipsum Cataldum, qualis erat olim, dum in vita ageret, pontificia veste & infula amictum, eidem ministro planè vigilanti apparuisse, & prædixisse, ut postera luce quum primum posset, libellum à se conscriptum in abdito loco, quem in somnis prædixerat, conditum effodere, & Regi deferre ne cunctaretur, pœnam, nisi fieret, graviter comminatus. Postera luce solenni pompa ministrum cum populi comitatu ad latebram, in qua longissimo ævo libellus latuerat, processisse eumque plumbeis

tabellis obsignatum, & clavis obseratum invenisse, satis constat. In eo certum est, futurum Regni excidium, miserias, calamitates, & luctuosa tempora, atque instantia mala, quæ postea secuta sunt, Regi prædixisse. Id quod experimento docti, magna mercede persolutum vidimus. Siquidem tanta vis divinæ prædictionis fuit, ut haud multò pòst ipsum Ferdinandum seu Deûm ira, seu fato insuperabili, quod vitari non potuit, in primo belli apparatu, è vita constat excessisse: Carolumque VIII. Gallorum Regem, ingenti coacta manu, innumeris copiis Neapolitanum omne regnum invasisse: Alfonsumque Ferdinandi primogenitum, post patris obitum vix Regno assumptum, regno orbatum, turpi fuga velut in exilio diem suum obiisse. Mox ipsius filium Ferdinandum Juniorem, summæ spei adolescentem, miri erga omnes studii & favoris, cui rursus Regnum debebatur misero & fatali bello implicitum, in ipso ætatis flore immatura morte præventum, occubuisse. Postea Gallos & Hispanos communicato Imperio, & æquato Regni jure, fugato Frederico altero, prioris Ferdinandi filio, qui mox Regno successerat, admotis hostiliter legionibus, & ampliore exercitu, denuo Regnum invasisse, sacra profanaque occupâsse, bonorum direptiones fecisse, urbes, villas, vicosque omni

omni bellica clade pervastatos, multa fœda & indigna passos. *Alexand. ab Alexand. lib. 3. cap. 15.*

47. Jacobum Zebedæi tribus noctibus in forma splendidissima apparuisse Carolo Magno, eumque hortatum esse, ut suam Hispaniam, in qua requiescat, de manibus Saracenorum liberaret, ac promisisse ei pro eo beneficio coronam æternam. *Henricus Erphordiensis ex Turpino Remensi Episcopo refert, cap. 68.*

48. Floriacensis cœnobii Monachi, de Normannorum in Galliam expeditione certiores facti, S. Benedicti corpus Aureliam deferunt, ubi tutius ipsi contra hostes erat receptaculum. Normanni autem advenientes, Floriacense Monasterium devastârunt, igneque subjecto concremârunt. Nocte insequenti D. Benedictus comiti Sigilloso, cui monasterii illius cura & defensio erat commissa, in somnis apparuit, eumque graviter, quòd nimirum sua ope defuisset cœnobio contra Normannorum incursiones, objurgat. Comes somno excusso, statim arma capit parvaque manu coacta, hostem præda onustum, concitato secutus est cursu, ac impetu in eos facto, D. Benedicti ope, ad internecionem usque omnes cecidit, sicque præda & captivi suis sunt redditi locis. *Robertus Ganguinus lib. 5.*

49. Childeberto monarchiam Regni Francorum tenente, Archangelus Michaël apparens Auberto Abrincatensi Episcopo, monuit semel & iterum, ut in toto maris, qui propter eminentiam sui Tumba vocatur, fundaret Ecclesiam in memoriam sui, volentis talem venerationem exhiberi sibi in pelago, qualis exhibetur sibi in monte Gargano. Interim taurus à Leone furtim raptus, in illo loco religatur. Unde Episcopus tertiò admonitus, ut in loco fundamentum jaceret, ubi taurum religatum inveniret, & sicut eum terram pedibus protrivisse videret, sic Ecclesiæ ambitum duceret: Ecclesiam in honore S. Michaëlis constituit, & ex illo tempore, sicut in monte Gargano, ita etiam illo in loco, quod modò dicitur, In periculo maris, veneratio Archangeli frequentari cœpit *Sigebert. anno Domini.* 799.

50. Agnes Leopoldi Austriæ Marchionis conjunx, marito suadebat, ut locum aliquem designaret, in quo laudes Christi dicerentur, & Divæ ejus genetrici Mariæ, pro Monasterio condendo. Ex arce in monte Cecio sita Danubium prospectabant, leni Zephyro flammeum è capite Agnetis abreptum in proximum nemus defertur. Quod ubi post novem annos ibi Leopoldus inter venandum reperisset illæsum, eò loci monasterium extruxit. *Cuspinianus in Austria.*

51. Con-

51. Conrado II. Cæſare bellis diverſis diſtento, Longobardi facta conſpiratione jurârunt, ſe nullo domino niſi ad nutum ſuum omnia gerenti obtemperaturos. Ad hos comprimendos Cæſar Mediolanum, cujus Epiſcopus primas ferè tenebat, obſidet: Verùm cum inter celebrationem Miſſæ fulgura & tonitrua ſtupenda fuiſſent exorta, & Bruno Herbipolenſis Epiſcopus ac alii Ambroſium atrocia Cæſari minitantem, in ea aëris intemperie ſibi apparuiſſe dicerent, combuſtis ſuburbiis, Imperator receſſit, anno Domini 1037. juxta contractum. Annum 1039. *Sigebertus habet.*

52. Colomannus Ungarorum Rex Jaderam Dalmatiæ urbem propter frequentes defectiones incendio perdere ſtatuerat. In ſomnis ei D. Nicolaus Jadrenſium olim Epiſcopus apparuit, eumque ob conceptum animo facinus, crinibus correptum aureo flagello miſerrimè cecidit, ita ut expergiſcens vibices in corpore videret & ſentiret. Proinde Jaderam, licet novarum rerum cupidam, ſuis moribus vivere permiſit. *Bonfinius lib.* 5. *Decad.* 2.

53. D. Bernhardus Spiram venerat, & in ſtatua Divæ Virgini conſecrata legebat hæc inſcripta, O clemens, ô dulcis, ô pia mater Maria. Tum vocem è ſtatua editam ferunt, Salve Bernharde. At ille præſtigias

Dæmonis suspicans, Mulierem in Ecclesia loqui Paulus vetat, respondit. *Hanc statuam adhuc hodie post valvas templi Spiræ extare ajunt.*

54. Medericus Abbas apud Edunum sanctitate clarus, cum Monachum libidinosis cogitationibus æstuantem tunica sua induisset, ejusmodi molestia liberavit: discedentisque ab illo immundi Spiritus ululatus auditus est, & ipse in castitatis proposito absque lasciviæ prurigine purè integreque permansit. Alius frater Mederici reliquiis de mensa collectis atque haustis, vagæ mentis inquietudinem repressit, cum antehac tali Dæmonis illusione sollicitatus, persistere in Ecclesia omnino non posset, sed semper, priusquam solennis precatio peracta foret, egrederetur. *Marulus libro* 5. *capite* 7.

55. Genovepha cum in sabbato sub gallicinio ad Divi Dionysii basilicam egrederetur, ecce funale prælatum extinguitur: turbantur virgines, comitesque ejus, ne quid per noctem turpitudinis horrorisve paterentur. At illa funale sibi dari jubet. Quod ubi in sacra manu constitit, protinus incendium eluxit, admotumque languentibus: plerosque curavit, *Bonfinius lib.* 5. *Decad.* 1.

56. Leo IV. Papa incendium signo crucis extinxit, quod diu per domos Saxonum & Longobardorum vagatum, Divi Petri basi-

basilicæ appropinquabat, octava die ab assumptione beatæ Dei genitricis, qui dies postea ut festus celebratus est, non longè à basilica Laurentii sancti Martyris extra mœnia. *Platina.*

57. Temporibus Calixti Papæ Capuana urbs conflagravit incendio, cumque ferè consumpta urbe, Monasterio ignis jamjam imminere videretur, Monachi sumpto corporali calicis, incendio illud objecerunt. Mirum in modum coërcitus ignis, ultra progredi ausus non est. Civibus quoque visum est, ignem manu quadam à Monasterio propelli. Corporale illud ab ignis injuria prorsus mansit illæsum. *Chron. Cassinense.*

58. Cum Martini reliquiæ essent Antissiodorum translatæ, ob Normannorum metum, Monachi disceptarunt inter sese, utrum illa Ecclesia de Martino, an de Liborio, qui prius isthic cultus fuerat, esset denominanda. Leprosus in medium collocatur, & fiunt preces, ut Sancti suas exerceant virtutes D. Martini igitur arca vox inquit, Jam te ex una corporis parte mundo, reliquum fratri meo Liborio relinquo, semper enim sunt hospites honorandi. Conversus ille ad Liborium, etiam ex altera parte curatus est. *Platina in vita Stephani.*

59. Circa annum Christi 1016. Monachi quidam Hierosolyma reversi, particu-

lam lintei, quo Dominus Apostolorum pedes ante ultimam Cœnam detersit, attulerunt Cassinum. Cujus rei fides, cum plurimis esset suspecta, superstitiosi eam ardentibus imposuerunt carbonibus, quorum statim colorem induit linteum: sed ab iis remotum, priorem formam recepit. *Chronicon Cassinense libro 2. cap.* 34.

60. Cum in convivio quodam Bononiæ, mira arte gallus assatus dissectus fuisset, unus convivarum dixit, D. Petro hunc gallum in integrum restituere impossibile esse. Ad hanc vocem statim gallus ille prosiliit, & alis collisis jusculum in discumbentium ora diffundit. Blasphemus lepra statim hæreditaria punitus est. *Vincentius lib.* 25. *cap.* 64.

61. Alexandriæ Episcopus admodum religiosus, vicinum habebat quendam Philosophum, Euagrium nomine, Græcæ superstitioni addictum, qui in schola sodalis Episcopo fuerat. Hunc Episcopus à væsano falsorum Numinum cultu, ad fidem Christianam traducere cupiens, identidem provocabat, cumque eo disputabat. Sed Philosophus magis magisque veræ religioni infensus, fertur Episcopum in hæc verba allocutus: Profectò Episcope, præter alia & hoc mihi improbatur, quod mundi finem fore vos Christiani dicitis, corpora resurre-

ctura

ctura de mortuis, & pro acta vita cuique mercedem redditum iri: tum qui pauperi misericordia motus largiatur, eum sua apud Deum in favore ponere, recepturumque centuplum cum vita æterna. Episcopo nihil vanitatis aut ludibrii inesse Christianæ doctrinæ summopere affirmante, ita discessit Euagrius, ut qui animi valdè dubius esset. Aliquanto pòst tempore, Deo Episcopi doctrinam adjuvante, credidit & baptizatus est: utque erat prædives, attulit ad Episcopum CCC. auri libras, quas ille pauperibus distribueret, data sibi cautione manu propria scripta, Deum ista redditurum. Episcopus pecuniam accepit, eamque, data synagrapha, inter egenos divisit. Philosophus autem aliquot adhuc annos cum piè vixisset, moriturus suis liberis præcepit, ut sibi in manum insererent syngrapham istam, atque sic sepelirent. His ita factis, tertio pòst die, Episcopo in somnis visus est Euagrius ita alloquens: Accede ad sepulchrum meum Episcope, & recipe syngrapham tuam, redditum enim est mihi debiti centuplum, neque habeo quod à te exigam, sed & quo plenius tibi caveretur, manu mea subscripsi. Diluculo Episcopus Philosophi filios ad se vocavit, cumque ex iis rescivisset Chirographum cum Euagrio fuisse sepultum, cum clero urbis ad sepulchrum accessit. Quo aperto invenerunt

Philosophum sedentem, manumque cum charta protendentem. Quam cum vellent Clerici eximere, nemini eorum concessit: Episcopo autem manum explicante, eam statim dimisit, ac recubuit. Episcopus charta in conspectu omnium aperta, invenit recens manu Philosophi subscriptum ita: Euagrius Philosophus sanctissimo Episcopo Domino meo Synesio S. Scias pater, me centuplum debiti recepisse, neque eo nomine habere, quod abs te exigam. Hoc audito, jussit Episcopus, Philosophi manu scriptam schedam in armario asservari. *Cedrenus.*

62. Constantinopoli in Monasterio sanctæ Dei genitricis, juxta palatium, prope sanctam Sopniam, erat imago B. Mariæ, quæ tenebat infantem in brachio, quam depinxit in tabella sanctus Lucas, cum adhuc viveret Maria. Hæc imago vocatur Odigitria, id est, deductrix, quia duobus cæcis apparuit Maria, & deduxit eos ad suam Ecclesiam, eosque illuminavit. Cum ista imagine faciebant Constantinopolitani à Saracenis obsessi, processionem omni die Martis per totam civitatem, jejunantes & orantes, simul & pugnantes. Quidam civis admonuit afferri deberi illam imaginem, & ab omnibus orationem ad illam fieri hoc modo: Sancta Dei genitrix, quæ toties nos liberasti, libera nos modò de inimicis filii tui,

& si

& si vis, ut imaginem tuam non mergamus in mari, merge illos. Cum hæc dixissent, ille secretè imaginem tenuit sub undas, & statim procella surrexit, & omnes naves Saracenorum aut mersit, aut fregit. *Vincentius lib. 23 cap. 147.*

63. *Ex Procopio hanc narrationem texit Euagrius:* Edessæ urbis cives in summa rerum desperatione, cum jamjam urbs capienda esset per Cosroën Persam, imaginem Christi, quam fecerat, ad Abagarum miserat, ad fossam adduxisse, & immersam aquæ contra rogum & ligna objecisse. Quo facto, dicto citius struem lignorum in cinerem redactam, & aggerem, quem Cosroës extruxerat, ut pedestri impressione urbem invaderet, combustum.

64. Populus herbulas sparserat super tumulum Nicecii Lugdunensis Episcopi. Aigulphus Diaconus Roma veniens, de hisce herbis sacerdote porrigente, secum asportavit, ac febricitantibus cum haustu aquæ frigidæ exhibuit, ac sanitati evestigio restituit. *Gregorius Turonensis.*

65. *Idem Turonensis cap. 84. de gloria Confessorum, revelationem mirabilem Valerii Episcopi Consoranensis texit.* Dicit Theodorum Episcopum reperisse duo sepulchra, hæsitantem tamen utrum esset Valerii. Cum clero itaque tota nocte vigilias cele-

celebrans, petebat à Valerio ſupplex, ut ſibi locum, in quo requieſceret, patefacere ac monſtrare dignaretur. Duas igitur ampullas vino plenas ſuper ſepulchris collocans, dicebat: In qua ampulla vinum fuerit auctum, manifeſtum ſignum erit, hoc ſepulchrum eſſe Valerii. Sequenti die reperit unam ex ampullis, quæ erant impoſitæ tumulo Valerii, exundare vino.

66. Cum eſſet Ebroino Magiſtro equitum apud Gallos nunciatum, quòd ad tumulum D. Leodegarii fierent miracula, miſit eo militem exploratum. Is autem calcans locum pedibus, inquit, Maritus ita miracula facit, ſicut meus podex cantat. Factum autem eſt, ut quoties ille deinceps per totam ſuam vitam verbum ederet, toties etiam crepitum ex ano cum fœtore emitteret. *Martinus in Chronico, feria ſexta id maximè fieri ſolitum ait*, qua maritus ejus Martyr effectus erat. Et Pipinum Regem, accerſita muliere in majorem martyris, verum id eſſe deprehendiſſe. *Vincentius lib. 23. cap. 159. Et Erphordienſis cap. 67. referunt.*

67. Vladiſlaus I. Polonorum Rex Judītham Uratiſlai Bohemorum Regis filiam uxorem duxerat, Quæ cum diu ſterilis fuiſſet, admonita à Lamperto Epiſcopo Cracovienſe, mittit Oratores in Narbonenſem Provinciam, ad Monaſterium Divi Ægidii,

dii, ubi corpus ſancti illius viri mortui conditum erat, cum ampliſſimis donariis. Indicitur Monachis tridui jejunium, oratur Deus, ut intuitu gratioſi ſervi ſui Ægidii, maſculam prolem concedat piis Principibus. Triduo illo revelatur per viſum ſeni cuidam & pio Monacho, impetratum eſſe, quod tanto ſtudio petitum eſſet. Dimittuntur cum ſpe certa Oratores. Reverſi reperiunt Juditham gravidam, quæ poſtea maturo partu puerum edidit, cui Boleſlao nomen inditum eſt. Juditha poſt quartum menſem à partu extremum clauſit diem, fœmina pietati imprimis & beneficentiæ dedita: quæ & ipſa facultates ſuas, mundumque muliebrem penè omnem in uſus pauperum, & ad cultum templorum viva elargita eſt. *Cromerus lib.* 5.

68. Cum Vedaſti Atrebatenſis Epiſcopi corpus de loco, ubi olim poſitum fuerat, transferretur, Audomarus cæcus à Deo petiit, ut videret Sancti oſſa, & illicò viſum recepit. Mox cum rurſum orâſſet, ut ſi ea res animæ ſuæ ſaluti minus conduceret, rediret infirmitas, iteratò oculis captus fuit. *Marul. lib.* 5. *cap* 4.

69. Methodius Patriarcha Conſtantinopolitanus, ob cultum Imaginum ab adverſariis ſummo habebatur odio. Corruperunt hi publicum ſcortum multa pecunia, effeceruntque ut hunc ſtupri accuſaret coram

totius

totius Senatus primoribus : quæ omnia Methodius æquo animo tulit, donec eò impulerunt virum Sanctum, ut coram Manuele magistro, multisque primoribus Senatus, nulla alia purgatione uteretur, sed paucis verbis præfatus, limbo vestis subducto, membrum virile tabidum & enervatum ostenderet : unde facile obvium cuique fuit, ipsum ad res Venereas inhabilem, & membrum haud esse idoneum. Quod Orthodoxis læticiam, calumniatoribus verò & Sycophantis mœsticiam peperit. Cumque vir Sanctus rogaretur, unde tabes membri, an ex ægritudine provenisset? non sine pudore respondit : Olim cum vitam Romæ ageret, à Dæmone crebrius esse carnis igne correptum, & cum passio hæc increvisset, & amoris incendium quotidie exardesceret, timens ne vitæ continentiam amitteret, sanctos Apostolos Petrum & Paulum summis precibus rogâsse, ut periclitanti opem ferrent. Et cum incessanter sic orarem, nocte, inquit, quadam mihi dormienti astare duo viri visi sunt, quorum unus pudenda digitis tangens. Bono esto animo, dixit, mox hic ignis extinguetur, qui mihi visus est adurere pudenda, ut præ dolore expergiscerer. A somno excitatus, virile membrum tabidum reperi & emortuum, nec ab eo tempore ullam mihi molestiam intulit. *Cuspinian.*

70. Aga-

70. Agatha virgo & martyr, cum illi post multos cruciatus mammillam à pectore avulsisset Tyrannus, quoniam fidem non poterat, & Petrus Apostolus eam curaturus in carcere apparuisset, chirurgum aliquem ad se venisse rata, detrectabat medicinam, dicens, nunquam se pharmaca corpori admisisse, sed illius Medici opera semper usam, qui solo verbo omnem infirmitatem curaret, hunc autem esse Dominum Jesum. Tunc Petrus Apostolum se ejus esse, & ab eodem ad illam missum indicans, evanuit, ipsa sana relicta. *Marulus lib.* 5. *cap.* 4.

71. Regnante Philippo Deodaro, circa annum Sal. 1182. cum internecinum bellum inter Rothomagensem Regem, ac sancti Egidii comites esset, neque ei ullius opera finis imponi posset, pauper quidam vir Durandus nomine, ex Podio pusillo loco ortus, arte faber lignarius, dum in sylva opus faceret, Deiparæ apparitione sigillum accepit, in parva membrana pictam virginis imaginem cum filio: in cujus margine Latinè inscriptum erat, Agnus Dei, dona nobis pacem, eam sibi datam dicebat, & injunctum, ut bellantes inter se populos pacem inire Dei verbis juberet. Ejus orationi fides habita est, atque inita pace, imagini illi similes permultæ factæ fuerunt, quæ gestantes eas in pileis, non incolumes solùm inter

arma

arma præstarent, verum ut viatico quoque in itinere juvarentur, efficerent. *Fulgosus lib. 1. cap. 1. & continuator Sigeberti.*

72. Dagobertus Clotharii II. Francorum Regis filius, admodum adolescens, Sadregisillum clarissimum virum, à patre designatum Aquitaniæ Præfectum, detracta veste loris cecidit, & ut quam reverenter filium Regis oporteret, se ab eo observari existimaret, offensus inprimis, quòd ille convivio frequenti contra se accumbendi locum legisset, poculoque ex ejus manu, oblitus per vinum majestatis, id quod tantum inter pares fieri asseleret, ultro sumpto, bibisset. Ille deformatum os, laceratumque recentibus verberum vestigiis tergum Regi ostendit. Qua fœditate percitus comprehendi filium jussit, apparebatque non levi defuncturum pœna. Adolescens iram patris devitabat, aliis atque aliis deinceps latebris se tegebat. Tandem unico filio, qui formidine, fuga, pœnitentiaque satis pœnarum dederat, reconciliatus est Rex: traditumque frequenti fama, missos a Rege ad Catuliacum Parisiorum vicum, qui filium ex spelunca ubi latitaret, retraherent, suborto horrore, omnibusque membris captos ingredi non potuisse. Patrem ratum eos gratificantes filio regnaturo, volentes, non invitos arceri ab ingressu, cum illuc se contulisset,

tulisset, eodem repente favere correptum, non antè quam venia filio data ingressum: eo loco corpora Martyrum Dionysii, Rustici, & Eleutherii conditorio alta terra obruto, ad eum diem ignota jacuisse: à Martyribus per quietem admonitum Dagobertum ædem illi vovisse, quam rerum potens excitatam magnificentissimè excoluit. *Æmilius lib.* 1.

73. Ferunt mulierem quandam peccata sua in volumine descripta Basilio Magno porrexisse, supplicantem, uti pro eorum remissione Deum deprecaretur. Oravit ille, & omnia deleta apparuere, præter unum cæteris gravius. Cujus causa dum ad Efrem Eremitam missa mulier nihil profecisset, inde rediens Basilium diem suum obiisse comperit, flevitque ubertim. Mox chartam illam super jacentis pectus deponens, cùm tandem sustulisset, id quoque in ea, quod residuum erat, abolitum deprehendit. *Marulus lib.* 4. *cap.* 11.

74. Vintoniensis in Anglia anno 975. Elferus Marciorum Princeps sacerdotes conjugatos contra Monachos cœlibes defendebat. Monachi causa inferiores. & scripturarum authoritate, Dunstani Archiepiscopi Cantuariensis opera incassum utebantur. Tandem Christi crucifixi imago è pariete suspensa, vocem protulit, Non bene sentiunt

tiunt, qui favent presbyteris. Miraculo attonitis plerisque, alii magicum commentum esse, utpote verbo divino contrarium dictitabant. Evocatus è Scotia Ethelredus Episcopus conjugia Sacerdotum acerrimè tuetur. Interea cœnaculum corruit, presbyteri plærique occisi, plurimi læsi, Monachis incolumibus Dunstanus in trabe stans servatus est. Sicque presbyteri Monachorum præstigiis causa cecidêre, & Dunstanus cæde plurimorum victoriam obtinuit. *Mamelburiensis lib 2. Ranulphus lib. 6. cap.* 11. *Polydorus lib. 6.*

75. Clodoveus Francorum Rex ad Christi fidem conversus, consentientibus Proceribus, bellum Vestgothis intulit, non solum quia terras Francorum occupaverant, sed quia Arianæ perfidiæ assertores erant. Cum igitur in eo prælio nimis urgeretur Clodoveus, S. Martino equum, cui insidebat, vovit, si victor evaderet. Voti compos promissum equum offerre non distulit. Sed dum eum precio centum aureorum redimere voluisset, nec equus loco moveretur, ducentos impendit, & confestim ducentem secutus est. Tum Rex jocosè, Martinus, quantum video, inquit, in ope ferenda facilis, sed in redimendo difficilis est. *Iohannes Magnus lib.* 16. *cap.* 2.

76. Cum Luitprandus Rex Longobardorum

dorum reliquias S. Auguſtini ex Sardinia, à Saracenis vaſtata, Papiam transferre ſtuderet, & in itinere ad villam quandam in Therdonenſi diœceſi currus ſubſtitiſſet, neque ulla vi aut arte loco moveri poſſet, Rex votum vovit: Quòd ſi Auguſtinus ſibi obtemperet, & ſua oſſa Ticinum ſineret vehi, ſe villam iſtam Sacerdotibus & cultoribus ejus donaturum. His exoratus Sanctus, effecit ut levi & facili opera currus progrederetur. *Vincentius lib. 23. cap. 148. Sigebertus tranſlationis illius meminit anno Domini 721.*

77. Adelbertus Bohemiæ Epiſcopus, ab infantia graviſſima febre correptus, ad Divæ Mariæ virginis ædem perlatus, à parentibus nuncupato religionis voto, ſi morbo evaderet, repentè convaluit. *Bonſinius l. 1. Decade 2.*

78. Gennadius Patriarcha Conſtantinopolitanus, Clericum quendam fani S. Eleutherii malè viventem cum ſæpè objurgâſſet, neque tamen inflectere poſſet, rem ad ſanctum Eleutherium detulit, eum in ſuo templo cujuſdam miniſtri ejus opera ſic alloquens: Dive Martyr Eleutheri, aut corrige clericum tuum, aut excinde. Illico Clericus expiravit. *Cedrenus.*

79. *Gregorius Turonenſis de gloria confeſſorum, cap. 97. ſcribit:* Cum Hoſpitius ſepe-

sepeliretur, Vir quidam de sepulchro ipsius pulverem sumpsit linteo involutum, secum asportans, ac ad Lirinense Monasterium pergens. Navi autem vectus, cum appropinquaret Monasterio prædicto, navis velut rupes immota in medio mari consistit. Mirantibus verò & stupentibus Judæis, quorum erat navis, vir ille patefecit, sese habere reliquias Hospitii secum: ideoque nunc demum reipsa experiri, navem ab iisdem reliquiis teneri, nec loco moveri posse, nisi vela dirigant ad Lirinense Monasterium, ubi sanctas reliquias sit depositurus.

80. Cum ad Fuldense Monasterium Bonifacii Moguntini Episcopi ab Ethnicis occisi, cadaver esset perlatum ex Frisia, omnes campanas, sine ullius hominis agitatione aut impulsu, solito clarius sonuisse, *scribit Wernerus in fasciculo temporum, & Mutius lib. 7. de Germania.*

81. Undecim millium virginum ab Hunnis Cæsarum corpora Coloniæ in commune sacellum relata. Unde cum Sacerdos quidam corpus unius virginis impetrâsset, quod in ædem suam religionis causa subinde transferret, dum matutina sacra fierent, illa resumpto corpore, spectante universo collegio Sacerdotum, magnam aram prævenerata recessit. Antistes mox tumulum adiens, reconditam virginem non invenit. Ad harum

rum aras innumera vota nuncupantur, miræque tabellæ valvis affixæ sunt. Quemadmodum Germanum harum religioni addictum, quum morbo admodum laboraret, ex his una dormientem adit, edocetque, si undecies mille Dominicam orationem dixerit, totidem virginum ope ac patrocinio in hora mortis non cariturum. *Bonfinius lib. 5. Decad. 1.*

82. Hunnorum temporibus, dum S. Servatio Trajectensi Episcopo sacra fierent, patefacta desuper æde, columna ignis altissima è cœlo, ad tumulum usque, à prima vigilia noctis ad auroram usque pependit: quod non oppidani solum, sed finitimi quoque, ac alienigenæ plurimi viderunt. Quare hunc potissimum colere, & inter Divos referre cœperunt. Sepulchrum ejus in media æde situm, nunquam tecto cooperire valuerunt. Et quamvis ibi sub dio rem divinam faciunt, votaque suscipiunt, nunquam tamen sacris neque imber & grando, neque nix & tempestas ulla obfuit. *Bonfinius libro & capite eodem.*

83. Francorum Rex Dagobertus ædem D. Dionysii à fundamentis erexit, ex aliis undequaque corradens, easque spolians, quò hanc unam ditaret: nec quisquam ante eum invenitur, qui patrimonii reditus annuos templis tam magnificè profuseque donârit.

Templum Dionyſii ſolito argento texit, ac corpora Sanctorum eò collocari fecit, condita pheretro aureo, & additis multis preciosis muneribus, eò quòd illud templum aliquando ipſi contra patris iram aſylum fuerat, cum Satellites, qui eum inde extrahere juſſu patris voluerant, ante Sacellum fixis pedibus ſtupentes conſtitiſſent, nec potuiſſent intrare. Mira autem fuit ejus templi dedicatio. Pontificibus enim, qui ad dedicationem convenerant, leproſus quidam, qui in eo templo nocte illa excubuerat, narravit, Chriſtum à ſe viſum, alioſque Sanctos templum dedicantes: jubente Chriſto, ut quod viderat, pontificibus ad dedicationem profectis referret, ejuſque rei, ne fortè fides deſideraretur, ſignum oſtenderet illud, quod eſſet à lepra mundatus, cutiſque ex facie, quæ tuberculis ejus morbi ulceroſa eſſet, tota eſſet ſublata. Igitur non fides tantum eſt habita, ſed etiam à dedicatione Pontifices abſtinuerunt. In rei autem memoriam, nunc quoque detracta ex leproſi vultu cutis, aurea pyxide condita oſtenditur, & dies quotannis inter ſolennes celebratur. *Fulgoſus lib.* 1.

84. Genovepha virgo Pariſienſis, Catulacenſem vicum, ubi divus Dionyſius morte multatus eſt, reverenter frequentavit, cui baſilicam quoque vovit. Sacerdo-

tum collegia supplex adiit, ut ex collecta pecunia ædem illi facerent. At illi modò paupertatem, modò calcis inopiam causari. Contrà illa divinitùs effata, Egredimini, inquit, quæso, ad pontem urbis, & quæcunque audieritis, nunciate mihi. Egressi, dum in foro stant attenti, si quid acciperent, ecce subulci duo adventantes inter se verba faciunt. Alter, Dum suis, ait, vestigium vagantis opertus legerem, maximam fornacem calcis inveni. Ego quoque itidem in sylva, inquit alter. Hæc quæ audierunt stupidi Sacerdotes, virgini referunt. Ast illa præ gaudio in lachrymas effunditur. Quæ ubi civibus significata sunt, magnifica è collata pecunia ædes erecta, Dionysioque dicata. Ne sacra quidem prodigia in ædificanda basilica defuêre. Nam cum potus fabris lignariis forte deficeret, cadum accepit, quem ubi exorato Numine, signo crucis expiavit, mox operariis plenum propinavit, pari exuberantia semper redintegratus divinitus, eorum sitim ad consummatum usque opus explevit. *Bonfinius lib. 5. Decadis* 1.

85. Primi Venetæ urbis conditores (quos Patavinos fuisse ajunt) cum casas quasdam extruxissent, nec adhuc templum alicui Numini dicâssent, repentè ignis ex Architecti domo noctu erumpens, continuato incendio quatuor & viginti domos absum-

psit, vento & materia passim disjecta flammas alentibus. Versa in preces multitudo, ædem D. Jacobo vovit. Ignis eodem momento desedit, & ædes ex voto erectæ. *Egnatius libro 6. cap. 5.*

86. Circa annum Salutis 1516. Balthasar Hubmeyerus Theologus apud Regenspurgenses, suis concionibus Magistratum ita inflammavit contra Judæos, ut excisa illorum Synogoga, in arca ipsa templum D. Mariæ formosæ ædificârint, Quæ cum nescio quæ miracula edidisse diceretur, fama longè lateque per Germaniam sparsa, tantus repente peregrinorum concursus esse cœpit, ut nec templum nec cœnobium, vix etiam urbs ipsa, ampla alioqui, veroque Regia, tantæ colluviei sufficeret. Auctus inde furor, ut qui formosæ tantum Mariæ Ratisponensis vel obiter meminisset, velut enthusiasmo correptus, posthabitis parentibus, conjugibus, liberis, rectà ad eam dies noctesque irrequieto cursu, obviis in itinere nec salutatis nec agnitis, contenderet. Neque verò vel minis vel vinculis coërceri poterat. Instrumenta artis (nam plebejos ferè & opifices hæc væsania agebat) quæ mente motis ad manum fuissent, secum abrepta, statuæ anathematis loco offerebant. Vidisses mulierculas trahentes pueros, senes scipionibus innitentes, pueros panis frustum

vel

vel pomum donarii loco obtendentes, ægros cum linteaminibus & ſtragulis adrepentes, cibi, potus, ſomnique interea immemores, mutos, ſurdos, & apertis cœcos oculis. Templum ingreſſi non omnes eodem afficiebantur modo: ſed qui ad ſummum gratiæ, uti perſuadebant Sacrificuli, perveniſſent, ubi primùm formoſum ſimulacrum aſpexiſſent, nulla miſſa voce, ſideratis ſimiles concidebant: ad ſe reverſi, unà cum furore morbis ſe liberatos profitebantur. Fecit hæc perſuaſio, ut multi æmulatione quadam ſuperſtitionis, ſub templi ingreſſum humi ſeſe abjicerent. Inſolentiam hanc immodeſti cultus cum Senatus edictio ſeverè coërcuiſſet, ſeu vindicta Numinis, ſeu indignatione Dæmonis factum eſt, ut Enthuſiaſmus ille, qui per octennium & amplius Germanos credulos dementaverat, unà cum miraculis elanguerit. Sunt qui putent Judæorum fraude, alii eorum ad quos ex hac peregrinatione quæſtus redundaret ampliſſimus, arte magica hanc ei loco conciliatam authoritatem, quam ſimulachri cultus, & ſemel deluſis ſuperſtitione mentibus, auxerit & ampliârit. Utut ſit, plurimi cordati, vereque catholici, Signa hæc Magica & Diabolica potius, quàm Divina eſſe judicârunt. *Sebaſt. Francus in Chronicis.*

87. Lampertus Lovanienſium Comes,

philacterium de collo in pectus usque dependens, Sanctorum reliquiis plenum circumtulit, atque hoc se patrocinio adversus omnis generis pericula tutum fore credidit. Verùm in prælio adversus Godefridum Ducem, fascinum illud de collo in campum procidit: moxque comes, ante invictus, perimitur, anno 1015. Militum autem quidam, agnitum amuletum in Caligis abscondit. Sed res tumore coxæ & cruris ejus prodita est. Itaque fratri obtruncati comitis Etheloni traditur. *Sigebertus in Chronico.*

88. Episcopus Metensis, vice Popponis Trevirensis in Palæstinam profecti, perficiens ordinationem Clericorum, clavum Dominico simillimum altari imposuit, utrumque in sinum abdidit, quem tamen manantem sanguine restituit, terramque cum sanguine abrasam crystallo inclusit. *Catalogus Treverensis.*

89. Constantinus Imperator, clavos crucifixi Christi ab Helena matre donatos, semper adoravit, unum galeæ cono infixit, ex altero frænum equo suo confecit, quod etiam hodie Mediolani cernitur, fretus horum adjumento, omnia vitæ se evasurum pericula. Sed quid impium magis, quàm si ferro ascribas ea, quæ Dei sunt altissimi. *Fulgosus lib.* 1. *cap.* 2. *de cultu divino ex Ambrosio.*

90. Gre-

90. Gregorius II. Papa, tres ſpongias benedictas, quæ ad uſum menſæ ejus apponi ſolebant, miſit Eudoni Aquitaniæ Duci. Eas in fruſta conciſas diſtribuit exercitui, quem contra Saracenos educebat, ac evenit, ut nullus ex eis, qui participes facti fuerant, vulneratus aut interfectus ſit. *Eudoni epiſtola ad Gregorium in libro Pont.*

91. Monachus cœnobii Romani, qui à parentibus puer traditus fuerat abbati, ubi adolevit, relicta religione uxorem duxit. Angina autem laborans, in Monaſterium relatus, habitu ac pœnitentia ſuſcepta, à S. Andrea & Gregorio, propter admiſſa crimina fœdè flagris cæſus eſt. Hinc lecto exiliens, ſcapulare & cilicium induit, & ædem S. Andreæ ingreſſus, dixit adſtantibus: Ecce Sanctorum verberibus ita purificatus, è corpore egredior, quemadmodum olim de baptiſmate mundus exivi. Et inter Miſſarum murmura obiit. *Vincentius lib. 25. cap. 57.*

92. Colonienſis quidam patre natus Judæo, ſed converſo, cum in Paſchali feſtivitate corpus Domini percepiſſet, integrum illud ore, neſcio ad quos uſus, ſecum deferebat domum. At divinitus ille territus, in cœmeterio ipſum terræ mandavit. Supervenit fortè Sacerdos, ac quid agatur explorans, foſſa aperta, infantis formam

reperit, quem cum ad Ecclesiam deportare festinaret, in tenues abiit auras. *Trithemius in Hirsaugiensi Chronico.*

93. Mulier quædam infamis, in solennitate Paschæ, apud Castrum, quod Mons aureus dicitur, cum ore Corpus Domini perciperet, integrum domi suæ arculæ inclusit. Eam cùm fortè aliquantò pòst quidam ejus amatorum aperuisset, hostiam (ut vocant) Dominici corporis in carnis & sanguinis effigiem transmutatam invenit, anno Domini 1181. *Sigeberti continuator.* Hisce præstigiis Satan figmentum Papisticum de Transubstantiatione stabilire conatus est.

94. Anno Christi 1345. Cum consecrati quidam homines hostiam cum ferculo suo è templo omnium Sanctorum memoriæ dicato suffurati essent, atque id ferculum non aureum, ut crediderant, sed æreum inauratum esse comperissent, apud Bubalum pagum suburbanum Cracoviæ in cœnosam paludem id abjecerunt. Mox locus crebris ignibus atque faculis dies noctesque aliquot perpetes collustratus est. Id miraculum cum ad Episcopum perlatum esset, neque causa tamen ejus pateret, post indictum triduanum jejunium, eò cum solenni pompa profectus est: repertamque Eucharistiam eò, unde sublata erat, retulit.

lit. In eo verò loco, ubi reperta est, Cazimirus II. Rex augustum templum, titulo Corporis Christi, de coctis lateribus ædificavit, successuque temporis peramplum spacium muro complexus, novum oppidum condidit, & Cazimiriam de suo nomine appellavit. *Cromerus lib.* 12.

95. Bruxellis anno Christi M. CCC. LXIX. Jonathas Judæus à Johanne Parocho ad D. Catharinam aliquot hostias, ut vocant, consecratas redemit, & incursu inimicorum in horto occisus, eas uxori asservandas reliquit, uxor Abrahamo filio: qui die Veneris sancto hostiam exemptam in cœtu Judæorum cultello confodit atque conscidit. Verum copioso profluente sanguine, mater Abrahami conversa, miraculum evulgavit. Venceslaus Brabantiæ Dux, diligenti inquisitione facta, Abrahamum cum consciis ante ædem D. Catharinæ vivum exuri curavit, & hostiam in templo Cathedrali D Gudulæ religiosè deposuit. *Ludovicus Guicciardinus in descriptione Germaniæ inferioris.*

96. Olim Canon Missæ palàm & alta voce decantabatur. At Vigilius Papa statuit, ut non nisi in loco sacrato, in vestibus sacratis, & voce submissa. Contigit semel, ut Pastores in campo ridiculosè super lapidem pane posito, recitârint verba Canonis, quibus fit tran-

ſubſtantiatus: atque ita repentè ante ſe viderunt carnem humanam cruentam, ſtatimque divinitus percuſſi, interierunt. *Hermannus Gygas*.

97. Cum ex crypta templi Paulini Treverenſis ubi legionis Thebeæ, à Rictionario Maximiani quondam Imperatoris Præfecto interemptæ, corpora quieſcere putantur, terra portaretur, os quoddam incautè à Sacerdote projectum, ſanguinem non modicum ſtillavit, & uſque hodie cruentum permanet. *Schaffnaburgenſis Anno* 1072.

98. *Regino narrat* Clodoveum Regem Francorum, propterea quòd minus religiosè corpus Dionyſii diſcooperuerit, & os brachii ejus fregerit, & rapuerit, confeſtim ſtupefactum in amentiam incidiſſe, & poſt duos annos vitam cum Regno finiiſſe. *Idem Adon Vienenſis ætate 6. & Nauclerus generatione 23. Sigebertus circa annum Domini 660.*

99. *Refert Hector Boëthius*, Guanoræ cujuſdam beatæ mulieris in Scotia ſepulchrum ſi qua mulier calcâſſet, perpetuò ſterilem evaſiſſe. *Cardanus de Rerum varietate lib. 8. cap.* 44.

100. Mulier quædam quæ D. Genovephæ calciamenta Lutetiæ ſubtraxerat, luminibus repentè caruit, petitaque venia, lucem recuperavit. *Bonfinius libro* 5. *Decad. 1.*

101. Ad tumulum Venceslai IIII. Bohemorum Regis insignis latro cum accessisset, exprobrans mortuo vitam, lapidea statua supra sepulchrum posita colaphum incussit, & mox cæcitate perculsus, impietatis suæ pœnam dedit. Statua postmodum in Sacrario erecta est, & alia ænea loco ejus reposita. *Æneas Sylvius, capite* 28. *Histor. Bohem.*

102. Constantinus quidam strator Artabasdi videns imaginem Dei genitricis stantem, apprehensum lapidem adversus eam projecit & contrivit, & cum cecidisset, calcavit. Et vidit in somnis astantem sibi & dicentem, Nosti quàm fortem causam in me operatus fueris? verum contra caput tuum hoc fecisti. Postridie Saracenis murum oppugnantibus, & certamine commisso, miser in murum accurrens, tormenti lapide caput faciemque contritus, dignam suæ impietatis mercedem tulit. *Paulus Diaconus lib.* 21. *Rerum Rom. & Cedrenus.*

103, *Constantinus Episcopus Cypri in quarta actione Nicenæ secundæ narrat*, Armentarium quendam, qui imagini Mariæ stimulo dextrum oculum evulserat, postea in agrum egressum, cum percuteret pecus, sibi ipsi oculum elisisse. Et alium quendam in Citio, eò quòd per caput imaginis ejusdem in pariete depictæ clavum infixisset,

ingenti dolore capitis affectum esse, quo non prius liberari potuerit, quàm clavum extraxisset. Agarenum etiam conto oculum statuæ Mariæ in Gabala civitate Syriæ evellere conantem, sibi oculum effodisse, & ardenti febre correptum esse, *ibidem asseritur. Et in actione* 5. adhuc alia tria miracula ab imaginibus edita proferuntur, ad earum cultum stabiliendum, *quæ Carolus Magnus in libello de adoratione Imaginum, ad vim superstitionis refert.*

104. Judæus quidam baptismo in Hannonia suscepto, à Guilielmo comiti Hollandiæ de sacro fonte levatus, ad vomitum rediens, imaginem Mariæ virginis in templo clam pugione in faciem percussit, sanguis profluxit copiosissimus, Judæus fuga sibi consuluit. Virgo in somnis fabro ferrario apparet, autorem facinoris indicat, eum persequi, & duello oblato sceleris convincere hortatur. Paret ille, & Judæum monomachia victum ad crucem adigit. *Iohannes Trithemius in Chronico Hirsaugiensi.*

105. Dum de pace agitur inter Henricum Anglorum & Philippum Francorum Reges, quidam introducti à Ricardo Henrici Anglorum Regis filio satellites, quos illa ætas Coterellos appellavit, dum alea ludunt, Quidam perditis nummis simulachrum virginis filium dextra gestantis in templi

vesti-

vestibulo aspiciens, jacto in imaginem lapide, brachii partem à filio abrupit, ex quo profluens cruor, multis ægrotantibus remedium præstitit Ille à Dæmonio mox abreptus, eodem die spiritum miserabiliter efflavit. *Robertus Gaguinus libro 6.*

106. Sub Carolo VI Rege, Galli Burburgum oppidum receperunt. Gallus miles, dum effracto templo simulachrum argenteum D Johannis rapere conatur, statua sese avertisse dicitur. Ille furiis correptus, seipsum dentibus laniâsse fertur. *Robertus Gaguinus.*

107. Budæ Pannoniæ urbe duo aleatores ita convenerant, ut alter in Dei nomine, alter in nomine Diaboli luderet. Qui Deum nequitiæ fautorem faciebat, pecunias omnes, ipsas quoque vestes amisit: intempesta nocte desperabundus domum rediens, per cœmiterium iter fecit. Ibi Salvatoris crucifixi imaginem conspicatus, ira & furore plenus, saxum arreptum violenter fronti illisit. Miraculosè igitur saxum in vulnere hæsit, & copiosus sanguis profluxit. Cœmeterio vicinus habitabat lanius senex, podagricus, is per quietem vocem incertam audit, Surgeret, & cultro proximum quemvis sibi obviam factum confoderet. Quam vocem cum tertiò iteratam, multis cum minis instantem audivisset, parêre decrevit. Itaque cum prius

ne movere quidem ſeſe lecto poſſet, impigrè ſurgens, lanario cultro arrepto, in cœmiterium deſcendens, aleatorem infelicem furibundum ſibi obviam factum cultro confixit. Hoc patrato facinore, Judicis ædes accedens, aditum & colloquium poſtulat. Judex non credere, ſed phantaſma Dæmonis arbitrari. Tandem admiſſus, ſomnium & cædem indicat. Cum jam illuxiſſet, ad cœmiterium conveniunt, cadaver circũmſtant. Interim Dæmones cum terribili ululatu in ſublime raptum cadaver, ex hominum conſpectu abſtulerunt. Ea res præter vulnus crucifixo illatum, aleatoris perfidiam arguit, & lanium periculo liberavit. *M Fritſchius in Meteoris.*

108. Anno Salutis noſtræ M. CCC. LXXXIII. fuit in his Regionib. homo quidam, cui nomen *Schelkrop*, humili genere, & ex infima plebe natus. Hic, cum alioqui natura præditus erat maligno ingenio, factus eſt etiam ultrò tam licentia quàm conſuetudine peccandi deterior. Neque flagitiis tantum, ſed etiam infamia ipſa delectatus, in luſtris & tabernis ætatem tranſigebat: fuit autem appetentiſſimus ludi, ex quo pleraque vitiorum genera, tanquam vermes è putri cadavere ubertim erumpunt, præcipuè vero impietas erga Deum inde naſcitur, Qua duce *Schelkrop* tantum nefas admiſit,

misit, quantum vix omnibus retrò sæculis auditum est. Cum enim aliquando volens pro consuetudine sua fortunam ludo experiri, quosdam sui similes ad ejus rei communionem allexisset, itum est ab illis in quoddam diversorium publicum, sive tabernam suburbii Moguntini, *Filtsbach* appellati, nomen verò & signum ipsius Tabernæ flos erat, dicebaturque vulgò, *zu der Blumen.* Cumque illic aliquamdiu taxillis lusissent, contigit fortè, ut *Schelkrop* parum prospera fortuna usus, pecuniam ferè omnem quam habebat, perderet, multumque detrimenti acciperet. Quod cum per ludi progressum non modo non emendaret, verùm etiam immodicè augeret, cœpit tandem, uti solebat, graviter stomachari, & post convitia collusoribus dicta, Deum etiam & Sanctos blasphemare. *Sunt qui referant* eum hac ira & impietate succensum palam fuisse minatum, quamcunque crucifixi Jesu imaginem primam obviam habuisset, ab ea se præsentis damni pœnas, & vindictam repetiturum. *Sed de hoc nihil affirmo. Illud constat*, eum à sociis digressum, pervenisse ad Sacellum quoddam, inter ædem D. Albani & hanc beatissimæ virginis Ecclesiam situm, ubi jam olim hæc simulachra fuerant reposita. Quamprimum ergò ad id Sacelli pervenit, Imaginem crucifixi atrociter vulneravit, & unico

unico ictu ejus cervicem dissecuit, ita ut ne ullatenus hæreret quidem. Mox D. Virginis, aliorumque Sanctorum signis cruci astantibus cæsim & punctim pleraque vulnera inflixit, &c. *Hactenus* Schelkrop *debacchatus est. Quæ verò sequuntur ad vindictam divinam & miraculum ipsum pertinent.* Terrificus enim & admirabilis cruor subitò ex vulneribus effluxit, ceu non lignea simulachra, sed vivi homines eam injuriam perpessi forent. *Schelkrop* autem jam expleta impietate sua, inde pedem non movit, ac ne movere quidem potuit, donec à supervenientibus in flagranti crimine deprehensus, & in urbem Moguntinam captivus deductus, atque ibi vivus in conspectu populi exustus est, non longè ab urbe, in eo loco, quem Judæorum arenam vulgo appellant, quia Judæi quondam cadavera sua illic humare solerent. Imagines verò vulneribus & cruore insignes, ab ædicula illa veteri, ad templum quod Sanctæ crucis nominatur, summa veneratione Sacerdotum manibus translatæ fuerunt. Ubi in hodiernum usque diem terrificus ille cruor cernitur, & admodum religiosè colitur, multique mortales variè afflicti, susceptis votis Dei Opt. Max. clementiam experti, & salutem adepti sunt. *Theodoricus Gresmundus Legum Doctor.*

109. Etsi autem hæc furiosorum hominum

num impietas & petulantia nequaquam tolleranda, ſed potius legibus & pœnis ſeveriter coercenda & vindicanda, tamen non eſt dubium, miracula hæc facta eſſe fraude & impoſtura Diaboli, ad confirmandam Idololatriam in cordibus hominum de cultu & adoratione ſtatuarum, qua alligatur Deus ad truncos & lapides. Quæ horribilis Idololatria uſitatiſſima fuit, & adhuc eſt in Regno Pontificio. *Vide de his ſignis & prodigiis Paulum in poſteriore epiſtola ad Theſſalonicenſes. cap. 2. & textum diligenter perpende.*

110. Vigeſimo quarto anno Conſtantini Copronymi, in Beryto imago Chriſti à Judæis contumelioſè tractata, aperto latere ſanguinem & aquam effudit, quo curati ſunt infirmi. Eum ampullis exceptum, Epiſcopus miſit per orbem terrarum, atque inde anniverſaria feſtivitas ad 5. Idus Novembris de Paſſione Imaginis Chriſti inſtituta fuit. Sigebertus anno Domini 765. Patres in ſecunda Nicena Synodo volunt id accidiſſe tempore Athanaſii, eumque in peculiarem retuliſſe, & poſteritati reliquiſſe. Ex Syria divino magis quàm humano conſilio Mantuam tranſlatus fertur. *Sabellicus lib. 9. Ennead. 8. & Cuſpinianus.*

111. Judæus quidam ſub Pelagio Pontifice Imaginem Salvatoris de Eccleſia furtim

rim sublatam, telo transfixit, eamque clam domum deferens, cum eam vellet flammis exurere, se sanguine Imaginis cruentatum videns, præ stupore eam abscondit. Quam Christiani requirentes, & per vestigia sanguinis sanguinolentam receperunt, Judæumque lapidârunt. *Sigebertus in Chron.*

112. Othone & Philippo Imperii causa inter se bella gerentibus, cum permulti se cum rebus suis in fanum S. Govari, haud longè à Treveris recepissent, quia & natura & arte satis munitus videbatur locus, eoque impugnaturus templum Vernerus Bolanus venisset: qui intus obsidebantur, cum suspectam haberent fenestram, ne ea hostes aditum sibi in templum facerent, posita in eo loco crucifixi Christi imagine, quæ lignea erat, satis cavisse rebantur, ne illâc hostes irrumperent. Sagittarius quidam sagittam in eum locum dirigens, Christi imaginem confixit, & mox tanquam ex vivente corpore sanguis manavit. Ea re territus Vernerus, cruce sumpta, mare ad bellum contra Christi hostes gerendum trajecit: Imago autem sagittaque sanguine conspersa fuit asservata. *Fulgosus lib. 1. cap. 6.*

113. *Gregorius Magnus in epistola ad Theoctistum inquit:* Quendam ex Longobardis in Transpaduana regione, reperisse clavem Petri auream, Regi Longobardico maxi-

maximi muneris loco transmissam, ac cultro eam incidisse. Quod quamprimum tentarit furore correptus satanico, cultro sibi jugulum disciderit, eademque hora expirârit. Unde verò Petro tam preciosa clavis? & ad quid?

114. Adelgisius, quem Pandulphus Princeps Capuanus Cassinum ire, indeque Planetam, calicem Imperatoris, & alia Ecclesiæ ornamenta preciosiora pignoris loco sibi adferri jusserat: Dum mandata Domini exequi tentat ad altare, ubi ornatus ille repositus erat, in faciem procidit, & paralysi ac epilepsia correptus, miserum astantibus præbuit spectaculum: à quo morbo licet utcunque liberararetur, oculos tamen & os distortum retinuit. Ipse vero princeps non tantum non incœptis destitit, sed & majora contra fratres designavit. At post ipsius obitum, puer quidam venatoribus eum ferreis nexibus vinctum, & in cœnoso & fœtido lacu usque ad guttur demersum, & restibus à duobus nigerrimis Spiritibus in profundum subinde demitti, & iterum extrahi vidit. Causam verò tam tetri supplicii ab eodem puero rogatus, respondit: Quòd aureum Calicem cœnobio S. Benedicti eripuerit, & in agone mortis restitui neglexerit, obsecrans uxori talia indicari, ut Monasterio erepta bona reddat. Quod tamen mulier illa ava-

la avara minimè præstitit. *Chronicon Cassinense lib. 2. cap. 62.*

115. Eremita quidam in rupe, juxta publicam viam ditionis Neapolitanæ habitans, dum noctu post Psalmorum recitationem, ad explorandam horam aperit fenestram, vidit Æthiopes longo ordine incedere, & stramine onustos incendium minari. De sua conditione interrogati, se Dæmones esse dixerunt, & fomites ignium comburendis hominibus conferre, jamque Pandulphum Capuarum Principem morti vicinum præstolari, eademque hora Pandulphum expirâsse depræhensum. Confestim Vesævus mons flammas evomuit, tantaque copia resina sulphurea inde effluxit, ut torrentem faceret, qui cum impetu se in mare exoneraret. *Chron. Cassinense lib. 2. cap 84.*

116. *Vrspergensis & Platina narrant,* D. Johannem Baptistam homini cuidam rapaci & sacrilego, qui monumentum Regis Longobardorum Rotharis, in basilica sibi extructa quiescentis, aperuerat, & ornamenta corporis, quibuscum erat humatus Rex abstulerat, apparuisse, eumque duriter compellâsse, quod ausus esset corpus hujus hominis attingere, qui tametsi non recto pede ad veritatem incesserit, tamen sese ipsius tutelæ & patrocinio commiserit. Ob hoc facinus eum non ingressurum amplius hoc tem-

templum. Quod & factum est. Quoties enim Ecclesiam volebat ingredi, à Spectro jugulum ejus petente abigebatur.

117. Eo bello, quod Carolus VIII. Gallorum Rex gessit adversus Annam Britanniæ Ducem, quam postea in matrimonio habuit, Britannus quidam Remensi urbe egressus prædatum, in pagi cujusdam templo, quò meliorem rerum suarum partem agrestes contulerant, capsam confregit, arbitratus sæcularium hominem esse: repletoque sinu iis rebus, quas auferre secum poterat, postea quam domum rediit, dum res raptas agnoscit, in eis particulas quasdam linteas vidit, haud absimiles his, quæ ad nasi purgationem conficiuntur: minimeque arbitratus ex eo genere esse, quibus Sacerdotes pro mappa ad sustinendam hostiam utuntur, fœminæ hospiti eas dono dedit. Cum autem sanguine infectas cerneret, primum manus suas inspexit, quas cum illæsas cerneret, neque inde sanguinem manâsse videret, in sinum suum oculos deflexit, ubi integra pectoris cute, diploidem quoque interiore tunica sanguine illitum animadvertit. Fœmina cum ad amnem lotura hos pannos tulisset, non modò sanguinis maculæ non abibant, sed aqua quoque cruentabatur. Quod haud dissimile est ei, quod Leoni Pontifici contigit, qui petentibus à se sanctas reliquias,

quias, ejus mappæ, quæ corporale dicitur, partem secabat & dabat. Cæterum cum semel quidam eam rem despiceret, Leo illo præsente mappam pupugit, clareque illi ostendit sanguinem ex ea manare. *Fulg. l.* 1. *c.* 6.

118. *Gregorius Turonensis cap.* 81. *de gloria Confessorum scribit, de Mariano Eremita*, cujus festum quotannis celebrari solitum fuit, quod ædes cujusdam (qui propter domestica negotia, & necessarias occupationes, ad festum ipsius diem non advenerat, commonefactusque à vicino responderat: Melius esse domi opera facere necessaria, quàm talem Sanctum colere, de cujus salute ambigitur) incenderit, & flammis ultricibus absumpserit: ita tamen, ut ignis non nisi in ipsius ædes grassaretur.

119. Quidam Aurelianensis, cum in vineam suam sese conferret laboraturus, die festo Aviti, Abbatis Carnotensis, admonitus à reliquis ne id faceret, quamprimum manum operi admovit, facies ejus contorta ad tergum (scilicet à Spiritu homicida) est conversa. Tremebundus igitur, spectante magna hominum multitudine, basilicam Aviti ingreditur, deprecans culpam, & paucis diebus pòst, ut facies in suum locum converteretur, impetrat. *Gregor. Turonens. lib. de gloria Confess. cap.* 99.

120. Parisiensis quædam oppigneraverat

rat

rat Judæo vestem. Cum redimere non posset, hostiam, quam Paschate proximo sumptura esset, illi pollicetur. Judæus acceptam hostiam lebeti ferventi oleo & aqua pleno injicit, blasphemis verbis illudit. Prosiliisse ajunt puellum formosissimum, & harpagonem Judæi mira agilitate, quo illum demergere nitebatur, declinâsse. Astabant pueri, & rei novitate territi, ad matrem currunt, crudelitatem patris contra pusionem indicantes. Fit concursus populi. Ereptam Judæo hostiam, Episcopus in Ecclesiam S. Johannis de Gravia deportavit. Judæi uxor & liberi ad Christi fidem conversi. Ipse ad supplicium ductus, Talmudi virtutem jactare, & inclamare non desinebat. Ad hominis superstitionem eludendam afferri jubetur. Eo accepto, cum securitatem Judæus sperare inciperet, ignis jaculi instar è pyra constructa evolans, Judæum cum libro exussit. *Thomas Patriarcha Barbariensis lib. 3. Fortalicii fidei.*

121. In Ecclesia Arvernensi quidam impius homo mendaciter juraverat. Subitò autem linguam sibi ligatam sentiens, mugire incipit. Ac de admisso scelere dolens & gemens, prosternitur ante sepulchrum Dretemonii Episcopi, ejus opem (non ipsum Deum, ut præceptum est) supplex implorans. Sentit itaque sibi relaxari vinculum lin-

linguæ, & expeditè rursus, ut antè, loquitur, publicè confitens suum peccatum, quo, sibi hanc pœnam sciens & volens accersiverat. *Gregorius Turonensis de Confessoribus capite 29.*

122. Boleslao III. Bohemorum Duci, Mescho Polonorum Princeps Cracoviam per fraudem eripuit. Per inducias ambo Duces apud Cracoviam convenerunt. Boleslaus in convivio captus, luminibus privatur, comites ejusdem crudeliter necati, exceptis Urisbuicensibus insidiarum consciis, scelerisque particibus. Iidem quoque Janurem Boleslai fratrem dolo necare conantur. Cochares enim, adolescentem sub specie venationis in sylvam tractum, ad stipitem arboris alligatum, sagittis confodi jusserat. Fama est, Divum Johannem Baptistam ab eo precibus exoratum, hirsuto tegmine sagittas excepisse, uxoremque ejusdem per visum commonuisse, periclitanti viro opem ferret. Interea famulus principis Overa elapsus, proditiones populo exposuit. Qui proditoribus occisis, ducem salvum reduxit. In eo loco, Monasterium ordinis sancti Benedicti, quod Veliscam appellant, constructum, & ara major ibi sita, ubi arbor religatum Janurem tenuit. *Æneas Sylvius in histor. Bohem.*

123. Gomnenus Imperator cum ægrotaret, & jam deficere videretur, Salvatoris

ima-

imagine eſt reſtitutus. Divinum enim peplum in Chalce repoſitum, quod faciem Chriſti impreſſam habebat, ad lectum, in quo jacebat, expanſum eſt, & ipſius corpus eo involutum: Itaque morbi vehementia remiſſa, ſurrexit, cibum ſumpſit, ac convaluit, morbuſque deſiit. Sed cum parum conſtans viſa eſſet hæc valetudinis recuperatio, ut populum vana ſuſpicione liberaret, eques in forum deſcendit. *Cuſpinianus.*

124. Per quos dies ſacroſancta crux Ptolemaide anxiè conquiſita nuſquam comparuit, alia paſſi Domini monumenta miraculo mortalibus extitêre. Lutetiæ Ludovicum filium Philippi Auguſti Regis trimulum (Rege in ſacra expeditione abſente) tanta vis invaſit morbi, ut animam agere, ac tantum non expirare videretur. Sacræ ſpineæ coronæ particulam eam, quæ ad ædem Divi Dionyſii aſſervabatur, ac ſacrum clavum, obſecrationibus factis, Lutetiam reverentiſſimè attulit Mauritius Pariſiorum Pontifex, vir ſanctus, ac corpori pueri admovit. Morbus depulſus, valetudo reſtituta. *Æmilius lib. 6.*

125. Quidam lethaliter ſauciatus, guſtata buccella panis à D. Bernhardo conſecrata, valetudinem ſuam recuperavit, is panis per multos annos incorruptus ſervari poterat, nec colore, nec ſapore mutato. In Tolo-

ſana provincia multi infirmi, guſtatis quibus D. Bernhardus benedixerat panibus, ſanitatem recipiunt. Quidam Civis Salernitanus, aqua, qua manus laverat D. Bernhardus Abbas, ſanitati reſtituitur. *Autor vitæ.*

126. Monachi Malmendrenſes, poſtquam fruſtra lachrymis & precibus liberam reſtitutionem ſui cœnobii à Cæſare, qui id Colonienſi Antiſtiti ſubjecerat, petiiſſent, oſſa S. Remacli Leodium deferunt, menſæque Regis convivium agentis imponunt: quæ onere fracta, crus pedeſque viri cujuſdam nobilis contrivit: qui tamen per interceſſionem Remacli implorata Dei ope, priſtinam ſanitatem ita recepit, ut ne cicatricis quidem ullum remaneret veſtigium. Cumq; etiam alia ad reliquias iſtas ederentur miracula, Rex & ablata reſtituit, & munera Monachis contulit, an. 1071. *Schaffnaburgenſis.*

127. In confinio Biturigum & Turonum Claudiomagus vicus eſt, celebris quoque ibi Eccleſia, in cujus ſecretario S. Martinus quandoque peregrinando permanſit, & in ſtramento requievit. Eo abeunte Sacerdotes ac Virgines ſtramentum ex devotione partiuntur. Quod cum ad cujuſdam cervicem ſuſpendiſſent, qui Dæmonio agitabatur, citius dicto convaluit. *Bonſinius l. 5. Dec. 1.*

128. *Chronicon Martini manuſcriptum refert,*

refert, ossa seu reliquias Stephani à nobili quadam muliere ignoranter Hierosolyma Constantinopolim translatas, existimantem se ossa sui mariti habere. Accidisse verò, ut Dæmones in aëre ululantes factum prodiderint: quos Angeli suaviter canentes fugaverint. Filiam verò Imperatoris Dæmoniacam exclamâsse, Si Stephanus venerit, statim sanabor.

129. Quidam Othonis II. Imperatoris præfectus à Diabolo obsessus, catena qua S. Petrus vinctus dicebatur, collo circumdatus, mox liberatur, anno 983. *ut Chronicon Saxoniæ habet. Vincentius libro 24. cap. 88. Othonis primi temporibus accidisse narrat, Sigebertus verò secundi.*

130. Populus herbulas sparserat super tumulum Nicetii Lugdunensis Episcopi: Aigulphus Diaconus Roma veniens, de hisce herbis Sacerdote porrigente, secum asportavit, ac febricitantibus cum haustu aquæ frigidæ exhibuit, ac sanitati evestigio restituit. *Gregorius Turonensis hæc sua ætate facta esse, pro certo affirmat.* Albanensis Episcopus febri laborans, cum ex patella, ex qua D. Bernhardus cibum ceperat, panem & aquam gustâsset, mox convaluisse dicitur. *Autor vitæ Bernhardi. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum cap. 85. de Sylvestri Cavillonensis Episcopi lectulo funibus*

ligato mira quadam narrat. Febricitantes politi subtus hunc lectum, recreati & refocillati sunt. Multos dicit sese vidisse, qui abscissis particulis de funibus lectuli, cum infirmos hisce tangerent, pristinæ restituisse valetudini. Matrem suam, ait, particula abscissa de istis funibus, puellam febricitantem, cum de collo suspenderet, sanâsse.

131. *Ivo in Chronico, & Paulus Diaconus libro* 6. *cap.* 2. *de gestis Longobardorum narrant*, quòd cum tempore Constantini, circa annum Domini 682. per tres menses, Julium, Augustum & Septembrem, pestis Ticinum adeo depopulata esset, ut civibus inde fugientibus herbæ & frutices enascerentur in plateis, revelatum esse quibusdam viris, non prius pestem abituram, quam Sebastiani martyris altare in basilica Petri construeretur, atque eventum correspondisse. Reliquiis enim Sebastiani Roma Ticinum translatis, altari extructo, lues illa quievit. Atque hinc superstitio de Sebastiani contra pestem præsidio rudium animos occupavit.

132. Constantinus Magnus, devicto Maxentio, crucis sibi cœlitus ostensæ symbolo, cum Maximinum quoque Christianis infestum opprimere cogitaret, subito elephantiasi corripitur. Medicis omnibus despe-

desperantibus, tandem adsunt Græci, qui in Capitolio locum ex puerorum sanguine fieri oportere asserunt, in quo si se Imperator ablueret, certò valetudinem pristinam recuperaret (Id remedii genus Ægyptiorum Regibus familiare esse, *scribit Plinius l.26. cap. 1.*) convocantur pueri, carnifices adsunt, edictum expectant. Non tulit matrum lachrymas humanissimus Imperator, & pueros suis matribus salvos & incolumes donavit. Nocte proxima Petrum & Paulum divos ad se venientes conspicit, & ut Romanum Antistitem Sylvestrum adeat, atque ex ea piscina (quam is monstraturus esset) se lavaret, monetur. Paret, & septem dierum jejunio indicto, à Sylvestro sacro baptismate abluitur cum filio Crispo, sacro prius oleo unctus, Lux interim clarissima locum illustrat, & sonus suavissimus exauditur. Constantinus ipse divinæ cujusdam manus attactum sentiens, ex labro sanus atque salvus egreditur. *Nicephorus lib. 7. cap. 33. & Cedrenus.*

133. In ergastulo detentus Lotharingus quidam Constantinopoli, tam robustus erat, ut Turcæ veriti ne catenas ac vincula disrumperet, torquem ejus collo ferreum applicarent, quinque digitorum crassitudine latum, ac trium crassum, ferreis catenis innexum. Huic cum in memoriam rediret

Sanctus patriæ suæ Nicolaus, eum comprecatus, ut intercederet pro se apud Deum, obdormivit: Postero mane cum pagi æditúus templum reseraret, captivum hunc in vinculis dormientem ad fores offendit: ille è somno excitatus, in fano S. Nicolai de Varenguille (duobus à Nanceo milliaribus distans) quem invocârat pridie, se esse agnovit. Re pervulgata, populus accurrit, & post aliquot Alleluia decantata à Sacrificis, quatuor accersiri jubet fabros ferrarios, qui vinculis eum liberarent. Quæ cum nulla viderentur humana vi posse dissolvi, ecce in conspectu omnium torques dissiliit. *Vierus lib. 2. cap. 29. de præstigiis Dæmonum, ex libello de Galliæ Sanctuariis,*

134. *Gregorius Turonensis libro 5. cap 6. scribit*, Leonastem Bituricum archidiaconum, cataractis decidentibus oculorum beneficio privatum esse. Frustra autem Medicorum opem implorans, ac sese tandem ad Martini basilicam conferens, spacio duorum aut trium mensium jejunio & precibus macerans, visum ut reciperet, ardenter petebat. Instante festo Martini, visum recipit.

135. Leo Pontifex Romanus Caroli Magni tempore, cum pompam in agendis supplicationibus per urbem duceret, ad sancti Sylvestri ædem, à Paschali primicerio, Pampuloque presbytero, quorum turpissimam

mam vitam verbis ſæpè corripuerat, pontificis inſignibus exuitur, & lingua cum oculis privatur. In Divi Eraſmi cœnobium delatus, Albini cubicularii opera, in D. Petri baſilicam relatus, in eo cœnobio linguam & oculos recepiſſe fertur, *Sigebertus anno 799. & Bonfinius lib. 9. Decade 1.*

136. *Gregorius Turonenſis libro de gloria confeſſorum, cap. 96. de quodam paralytico miraculoſam recitat hiſtoriam:* Ad diem feſtum Albani Andegavenſis Epiſcopi, cum paralyticus ille curru vectus adeſſet, in ſomnis per noctem vidit ad ſe venientem virum, ac dicentem, Hora tertia ſurge. & baſilicam ingredere, futurum enim eſt, ut ea hora Martinus cum Albino ingrediatur. Si eo momento adfueris, ſanitatem recuperabis. Quod ita factum eſſe, multis idipſum ſpectantibus, ſicuti ei fuerat in ſomnis prædictum, *Turonenſis affirmat.*

137. Presbyter quidam paralyticus ad Dunſtani Cantuarienſis Archiepiſcopi tumbam delatus, ſtatim ſanitati reſtitutus eſt. Ad ejuſdem ſepulchrum obſeſſus quidam multo cum ſanguine Dæmonem evomuit. *Vincentius lib. 24. cap. 95.* Gandavi anno 1010. ad corpus S. Bavonis, quod tum fortè transferebatur, Manſuindis puella Antverpienſis paralyſi liberata eſt. *Iacobus Meyer in Chronico Flandrenſi.*

 138. Coſ-

138. Cosroes Rex Persarum, audiens Sergium martyrem esse datorem omnium quæ petebantur: petiit ab eo auxilium in defensionem Regni, & fœcunditatem conjugis sterilis, quibus ab ipso impetratis, misit ad Gregorium auream crucem, discum, poculum, thuribulum, & alia dona in honorem Sergii martyris. *Euagrius l. 6. cap. 21.*

139. *Constantinus Episcopus Cypri narrat in quarta actione Nicena*, quendam qui clavum in parietem adigendo, Petri depicti in pariete frontem transfodisset, indeque dolorem capitis sensisset, jussum esse clavum eximere, & sic sanatum esse.

140. Francos à Pipino Floriacum missos, ut ossa Benedicti in Cassinense cœnobium reportarent, cum ingressi essent templum, excœcatos virtute Benedicti, & re infecta reversos esse, ac censuisse non æquum esse, ut Gallia tam sanctis ossibus privaretur. *Scribit Sigebertus anno Domini 753. Vincentius lib. 23. cap. 155.*

141. Garganus quidam civis Sipontinus, cujus prægrande armentum in monte Urio Apuliæ, qui hodie Garganus, & S. Angeli dicuntur, pascebatur, quo tempore Gothorum armis Italia vexata est, armentalem taurum, qui à grege aberrârat, quæritans, inventum tandem ad speluncam nativam, in vivo cavatam saxo, ira percitus sagitta petiit.

tiit. Ea ubi tergum tauri attigit, retrò flexa e vestigio in Garganum versa. Ea re in religionem versa, Garganus Laurentio Sacerdoti rem aperuit. Is indicto trium dierum jejunio, noctu Michaëlem Archangelum in somnis vidit, affirmantem sua opera taurum indicem basilicæ extitisse, quam inhabitari vellet, & ab hominibus celebrari. Jam verò cum Sipontini Neapolitanos urbem obsidentes, oraculo Archangeli per Laurentium habito, stata hora erumpentes fudissent, fides Spectro habita, & spelunca tanquam Archangeli excavata manibus religiosè coli cœpta, neque Gelasii Pontificis max. dedicatio quam parabat, ab Archangelo approbata, quòd locus cœlitus consecratus humana non egeret dedicatione. Sic igitur specus consecrata, cum templo augustissimo, quòd plurimi mortales quotannis accedere solent. Admonent religionis tabellæ, votaque passim suspensa, titulos indicantia. Ubi verò aræ admotus, ad Numinis procumbens statuam, loco solo, & ab hominum accessu semoto, repentè inhorrescit tacito metu animus, atque in divinarum tantum rerum cogitationem versus, in preces supplicia effundit Augent venerationem aliæ item aræ, nullo sumptu, nullo artificio factæ, quibus natura ipsa videtur locum statuisse. *Pont. l 2. belli Neapol.*

 142. Bar-

142. Bartholomæo Gradonico Duce, cum aquæ ſupra conſuetum excreviſſent, ita ut non leve periculum Venetæ urbi immineret, manè piſcator ſenex retulit, dum tempeſtas ſæviret, à tribus ſe venerandi aſpectus requiſitum, eos uſque in portus fauces duxiſſe: qui, ſedata tempeſtate, omnes in urbe remanſerunt: In S. Georgii fano unus, alius in ſancto Nicolao, tertius cum alios duos Georgium & Nicolaum eſſe dixiſſet, ſe Marcum eſſe Euangeliſtam oſtendit, imperavitque, ut quod viderat narraret, quia ab urbis principe abunde laboris ſui, quòd eos trajeciſſet, mercedem eſſet accepturus. Ut autem iis quæ narraret, fidem penes homines inveniret, anulum donavit, quem piſcator oſtenderet. Itaque re audita, Veneti conſtituto Piſcatori annuo ſtipendio, ſupplicationes decreverunt. *Fulgoſus lib. 3. cap. 6. Et Egnatius eodem.*

143. Stephano Ungariæ Rege, quinto & quadrageſimo à morte ejus anno inter Divos relato, omnes Ungariæ principes cum Ladiſlao Rege Albam convenere. Celebratis inferiis, ad ſancti Regis monumentum perventum eſt, à quo tanta odorum fragrantia effluxit, ut univerſam baſilicam veluti cœleſti quodam rore compleret. Oſſa balſamo quodam delibuta & humecta comparêre. Quibus in ſyndone reconditis, anulum

lum aureum, vetus ejus gestamen, in liquore disquirere occœperunt. Quem cum nulla percunctatione in arca marmorea indipiscerentur, de hauriendo liquore cogitatum. Is ubi exhauriri cœptus est, completis plerisque phialis ac doliis, nunquam penitus exantlari potuit, nam ad singulos haustus, vi numinis iste liquor reparabatur. Quod ubi compertum est, quod fuerat exhaustum, continuo reconditis ossibus infudêre: & post infusionem liquor ille neque crevisse, neque decrevisse visus est. Ex invento ibidem thesauro, Divæ Virgini ara instaurata. Quin & paucis post temporibus, eximii Principis uxor, cui Mathildi nomen erat, & intestinorum dolor tribus annis incesserat, hujus fama commota, in Ungariam peregrinatur, atque adito Sacello, mox cruciatu liberata est. *Bonfinius lib.* 1. *Decade* 2.

144. Ladislaum Ungariæ Regem anno 103. post mortem, miraculorum multitudine, quæ vim Numinis testabantur, Pontifex inter Divos retulit. Eadem hora, cum puer ad sepulchrum ejus allatus esset, cui pro manibus ac pedibus informis caro erat, ubi neque ossa neque nervos cernere erat, vix parentes pro filio vota susceperant, cum manibus ac pedibus convaluisse viderunt. *Bonfinius lib.* 4. *Decade* 3.

145. Sergiopolitani sive Antiocheni cum Cosroë Rege Persarum de servanda civitate agentes, ei pro redimenda urbe sacros thesauros offerunt, inter quos & aurea crux erat, quam illuc Justinianus Imperator & Theodora miserant. Illis receptis, cum plura postularet Cosroës, & inter reliqua argenteam urnam, in qua Sergii Martyris reliquiæ continebantur, auferre tentaret, subitò acies quædam in ambitu urbis apparuit, quæ Persas ab urbe repulit, & in fugam convertit. Sic urbs sine milite, per miraculum est liberata. *Euagrius libro* 4. *cap.* 28.

146. Anno decimo Leonis Isauri Imperatoris, Saraceni Niceam Bithyniæ obsident. Verùm diu urbe oppugnata, murorum partibus dejectis, apparitione Sanctorum, qui ibi coluntur, patrum deterriti, re infecta turpiter discesserunt, *Cedrenus*.

147. Thessalonicenses à Bulgaris imperante Michaële Paphlagone obsessi, quadam die ad sepulchrum martyris Demetrii accesserunt, supplicationeque per totam noctem tracta, ulique unguento, quod ex eo sephulchro scaturit, uno impetu apertis portis in Bulgaros se emiserunt, hostemque improvisa impressione perterritum in fugam conjecerunt, nemine subsistere, aut se defendere auso. Ductor Romanæ aciei fuit martyr,

tyr, iterque complanavit, quod Bulgari captivi juramento confirmârunt, dicentes, vidisse se juvenem equitem, qui Romanæ phalangi præiret, ex quo ignis exiliens, adversos cremaret hostes. *Cedrenus.*

148. Cives Carnotenses Camisiam Mariæ, per Carolum Calvum eò ex Constantinopoli advectam, loco vexilli de muro suspenderunt, quæ Rollonem Danum cum suo exercitu cæcitate percussit, indeque abegit. *Ranulphus lib. 6. cap. 2. & Gaguinus lib. 5.*

149. Quo die Godofretus Bolionius cum aliis ad Syriacam expeditionem profectis, prælio Hierosolymas adortus, eam urbem expugnavit, à multis perspectus est Aimarus Episcopus Aniciensis, in prælio alios præire, & cum primus in muros evasisset, aliis ut conscenderent innuere: quanquam pro certo haberetur, multis mensibus antè eum Antiochia decessisse, sicuti Guilielmus Tyrius Episcopus scribit. *Fulgosus lib. 1. cap. 6.*

150. Henricus II. Imper. Boleslaum Bohemiam possidentem, cum omni Sclavorum gente subjugavit, & similiter Poloniam debellavit, accepto gladio S. Adriani Martyris, qui longo tempore in loco, cui nomen est *Waldberg*, asservabatur. Hostes terribiliter persecutus est, divino numine

cooperante. Viſi autem ſunt Divi Martyres, Georgius, Laurentius, & Adrianus exercitum ſuum antecedere, & cuneos hoſtium diſſipare. *Cuſpinianus.*

151. Chriſtiani Latini cum Corbana Perſarum Principe collatis ſignis ante Syriæ metropolim Antiochiam, lancea ſancta, qua Chriſti latus vulneratum fuit vexilli loco prælata, plus centum millia hoſtium cecidêre, ſuorum quatuor millibus ducentis deſideratis. Baldricus Dolenſium Pontifex illius temporis æqualis, comperiſſe ſe ſcribit ex his qui interfuerant, oblatam hoſtibus ſpeciem trium procerum humana ſpecie auguſtiorum, qui albentibus in equis ſedentes, ingens agmen pari cultu corporis habituque oris ex editiſſimis locis adverſus hoſtes ducerent. Hos non ab omnibus, ſed à quibuſdam noſtrorum viſos, creditoſque eſſe Martyres Georgium, Demetrium, Mercurium. Nec deinde Barbaris animus menſve aut conſilium ſuppetebat, conſtabatque: apud eos omnia formidine fugaque continuò plena fuêre. *Æmilius lib.* 4.

152. Actius Vicecomes, cum Johannes Bohemiæ Rex Caroli IIII. Rom. Imperatoris pater circa annum Chriſti 1330. Italiam invaderet, pedibus æger decumbens maximum rerum ſuarum diſcrimen ſubiit, Leodriſii Vicecomitis patruelis perfidia circum-

cumventus. Is enim conductis Rhætorum. Helvetiorumque cohortibus, & Germanis equitibus, magnaque manu exulum passim collecta, ad Abduam profectus est. Actius quanquam pedibus æger, ex omnibus locis milites cogit, munitioraque oppida subitario præsidio confirmat, donec auxilia conveniant. Ad Nervianum vicum acri pugna commissa, superiores jam erant Leodrisiani, nisi D. Ambrosius, Mediolanensium tutelare numen, in urbe equestri effigie à multis conspectus, opem planè perditis rebus attulisset. Supervenit enim Hector Panicus cum ala Cataphractorum Allobrogum, à Ludovico Sabaudio Actii socero transmissa. Hæc Rhætos intempestivè exultantes, & cædi prædæque solutis ordinibus incumbentes protrivit, atque cæcidit. Leodrisius in manus hostium incidit. Interfecta sunt supra quatuor millia hominum. In eo autem campo ubi pugnatum est, templum in arce Divo Ambrosio ad rei gestæ memoriam conditum, ubi quotannis insigni pompa effuso Mediolanensi populo, cum prætore & Decurionibus, altero & vigesimo Februarii die, sacra solennia celebrantur. *Iovius in Actio. At Fulgosus lib. 1. cap. 6. scribit*, redintegrato prælio ab auxiliaribus copiis, quæ supervenerant, clarè conspectum Ambrosium flagello Barbaros (quos Masti-

Maſtinus Scaliger pro Leodriſio mercede conduxerat) inſectari, & in hujus memoriam victoriæ, Ambroſii ſimulachro ab eo tempore flagellum, quod non antè pingebatur, addi cœpiſſe.

153. Eo prælio, quod Ramirus Hiſpaniarum Rex, adverſus Saracenos decertavit juxta Calagurium, ab omnibus qui interfuêre, conſpectus eſt Jacobus Apoſtolus, albo vexillo Chriſtianorum aciem antecedere, atque in fugam Saracenos vertere. *Fulgoſus lib.* 1. *cap.* 6.

154. *Narrat Nicephorus lib.* 8. *cap.* 23. in Nicena ſynodo Chryſanthum & Muſonium Epiſcopos è vita prius deceſſiſſe, quàm Nicenæ fidei ſubſcripſiſſet. Patres itaque Synodi ad monumenta eorum acceſſiſſe, & ſcriptum manibus tenentes, tanquam ad viventes & audientes dixiſſe: Bonum certamen ſancti patres nobiſcum certâſtis, curſum peregiſtis, fidem ſervâſtis. Si igitur ratum eſſe debet, quòd à nobis actum eſt, quoniam nunc nullo interpoſito obſtaculo Trinitatis ſplendore illuſtrati, clarius id perſpicitis, peropus eſt vos nobiſcum libello ſubſcribere. Hæc cum dixiſſent, libellum obſignatum ad tumulum depoſuiſſe, noctemque totam inſomnem egiſſe. Et poſtridie ad locum redeuntes, ſigna inviolata inveniſſe: & libello reſignato, ſubſcriptiones illo-

illorum reliquis insertas cognovisse, recentes adhuc, & in hæc verba concœptas: Chrysanthus & Musonius, qui cum patribus omnibus in sancta prima Oecumenica Synodo Nicena consensimus, quamvis corpore translati, manu tamen propria nos quoque libello subscripsimus.

155. Plecgilis Presbyter, poscebat sibi præmonstrari, quæ foret species latitans sub forma panis & vini. Dum talia precaretur, angelus de cœlo adveniens affatur: Surge, inquit, properè, si Christum videre placet. Adest præsens corporeo vestitus amictu, quem sacra puerpera gessit. Respiciens ergò vidit super aram patris filium puerum, eumque ulnis trementibus accipit, & deosculatur. Eundem mox restituit in verticem altaris, & prostratus denuò deprecatus est Deum, ut dignaretur ipse iterum verti in pristinam speciem. Expleta oratione, invenit corpus Christi in formam remeâsse priorem, uti deprecatus fuerat. *Rabanus de Sacramento Eucharistia, cap.* 30. *Paschasius in libro de corpore & sanguine Domini, capite* 41.

156. Miles quidam in urbe Roma pestilentiæ morbo extinctus, cum revixisset, dixit apparuisse sibi pontem angustum, fluviumque subterlabentem, tetrum admodum & caliginosum, ac fœtore incredibili gra-

gravem. At verò ad ulteriorem ripam loca amœna, & quæ oculos florum varietate, nares odorum fragrantia multum oblectarent, tum habitacula passim disposita divini cujusdam nitoris ac formæ, sed inter ipsa unum cæteris majus, elegantiusque, quod totum aureis laterculis adhuc construebatur, cui autem construeretur, scire se nequivisse. Considerâsse tamen, quòd justi pontem securè pertransirent, reprobi verò laberentur, & in fluvium ruerent. Tunc vidit, ut ajebat, Peregrinum presbyterum tam inoffensè per angustias illas gradum tulisse, quàm hic piè vixerat. Sed inter eos quoq; qui ceciderant, quosque rapidi gurgitis spumosi vortices agitabant, vidit Petrum Ecclesiasticæ familiæ Hierarcham, qui quadriennio ante obierat, ferreis vinculis complicatum, & de horribili alveo enatare frustrà conantem, atque idcirco ei supplicio mancipatum audivit, quod reos olim, quos puniendos accipiebat, severiter magis quàm obsequenter punierit, *Marulus lib. 6. cap. 14.*

157. In castro Sanctorum septem fratrum, Albericus quidam nobilis puer, cum decimum ageret ætatis annum, morbo correptus ad extrema perductus est. Quo tempore diebus novem, & totidem noctibus immobilis, ac sine sensu quasi mortuus jacuit. Hoc autem intervallo à B. Petro, Apostolo,

ſtolo, duobuſque Angelis per loca pœnarum deductus, ad infernale barathrum devenit. Demum ad paradiſi amœna delatus, vidit Sanctorum manſiones, atque in cœlum ſublevatus aëreum à B. Petro ſufficienter edoctus de veteri Teſtamento, de peccatorum pœnis, gloriaque Sanctorum: vidit arcana quædam: quæ loqui prohibitus eſt. Sicque per Provincias ſeptuaginta duas ab eodem Apoſtolo deductus, vitæ redditus eſt. *Chronicon Caſſinenſe lib. 4. cap. 68.*

158. *Extat apud Vincentium libro 27. cap. 98. & 99. longa narratio de Tundalo,* cujus anima tum in locum ſuppliciorum infernalium, tum purgatorii, duce Angelo, deducta fuerit, ac multos ſibi notos viderit. In primo beatorum aditu offendit magnam virorum & mulierum multitudinem, pluviarum & ventorum injuriam ſuſtinentes, fame & ſiti tabeſcentes, lumine tamen fruebantur, nulloque fœtore moleſtabantur. Angelus comes hos reſpondit non valde honeſtè vixiſſe, bonaque temporalia pauperibus non fuiſſe largitos, poſt aliquot annos ducendos ad requiem. Venerunt inde ad portam, quæ ultrò aperta eſt eis, quam cum intrâſſent, viderunt campum floridum, æterna luce plenum, in quo multæ animæ erant utriuſque ſexus exultans, deſtinatum iis, qui de cruciatibus erepti, nondum meren-

rentur Sanctorum consortio conjungi. Fons ibi est aquæ vivæ, è qua bibens vivet in æternum, nec sitiet unquam. Procedentes paululum, viderunt Concobrum & Donatum Reges, in vita sua crudeles, & inter se invicem multum inimicos, qui tamen ante mortem suam pœnituerant. Concober languens votum voverat, si vixisset, Monachum se futurum. Donatus autem per multos annos in vinculis religatus, omnia quæcunque habuit, dederat pauperibus. Ulterius progressi incidêre in Cormartum Regem, sub quo Tundalus in sæculo vixerat, qui in argenteo degens palatio, regio prorsus tractabatur more. Ministrorum copia assistebat maxima, pauperum scilicet & peregrinorum animæ, quibus Rex bona sua largitus fuerat. Spectantibus illis, obscurata est domus, omnes habitatores consternati sunt, Rex contristatus exivit cum fletu. Quem cum Tundalus sequeretur, vidit Ministros expansis in cœlum manibus Deum devotissimè deprecantes, & dicentes, Domine Deus omnipotens, sicut vis, & sicut scis, miserere servi tui: Et respiciens, vidit Regem in igne usque ad umbilicum, & ab umbilico sursum cilicio indutum. Hanc pœnam, inquit Angelus, quotidie patitur per tres horas, & per viginti horas & unam requiescit. Quia legitimi conjugii maculavit

sacramentum, & ideo patitur ignem usq; ad umbilicum. Cilicium verò portat, quòd jussit comitem interfici juxta S. Patricium & prævaricatus est jusjurandum. Exceptis his duobus, cuncta ei crimina dimissa sunt.

159. Alterius cujusdam anima per Raphaëlem ad superos & inferos deducta, vidit hominem in sella ignita sedentem, in cujus os mulierculæ ornatissimæ ardentes faces immittebant, & per posteriora retrahebant, eosque cruciatus perpetuò patiebatur, quoniam luxui ac libidini deditus fuerat. Vidit hominem, quem Diaboli excoriabant vivum, saleque conspersum, & craticulæ impositum assabant, qui in subditos crudelis fuerat. Alius oblatus, equo ardenti insidens, antè capram, post terga monasticam vestem gestans, qui de rapinis vixerat, ac mulierculæ cuidam suam capram surripuerat: tandem Monachum simulata pœnitentia induere voluerat. Vidit diversi ordinis religiosos, quorum alii risu cachinnoq;, alii gulæ ac libidini explendæ studebant, Dæmonibus eos ad similitudinem perpetratorum scelerum ad hæc cogentibus. Denique Judam proditorem, omnibus Dæmonibus damnatisque hominibus invisum, in imo barathro, ubi omnium ludibriis, conviciisque expositus erat, conspexit. Hæc cum contra interdictum homo ille, ad se reversus, narrare adstan-

adstantibus fratribus cœpisset, statim S. Benedictus baculo os ejus feriit. Et quia, inquit, loquendo peccâsti, usu sermonis per dies novem privaberis, & injuncta pœnitentia discessit. Novem autem diebus exactis, rem omnem suo tandem Abbati, ut jussus fuerat, aperit. Abbas verò, qui tacendi præceptum non acceperat, porrò in publicum produxit. *Vincentius libro 29. capite* 8. 9. 10.

160. Genovepha virgo Parisiis ecstasi usque adeò laboravit, ut triduo, jam exanimis, rubentibus tantum genis observaretur. Ubi ad se rediit, se ad inferos deductam, beatorum campos, & supplicia impiorum lustrâsse affirmavit. *Bonfinius libro 5. Decade* 1.

161. Erasmo Episcopo martyri, post ingentia pro Christo fortiter tolerata supplicia, visi sunt sancti Apostoli & Prophetæ coronam de cœlo afferre, Qua visione delectatus, oravit vitæ hujus finem, eoque impetrato, spiritum exhalavit. *Marulus lib.6. cap.* 16.

162. Ursinus Nursiæ presbyter, dum animam ageret, lætus exclamavit, gratias agens iis, quos ad se venisse solus cernebat. Et quærentibus qui ei assidebant, qui essent illi, quorum adventu tantopere gauderet? Nunquid non videtis, inquit, Petrum

& Pau-

& Paulum Apoſtolos hic adeſſe, & evocare me: Mox ad eos, quos tantùm ipſe videbat converſus, dum repeteret, Venio, venio, ecce venio: cum iiſdem abiens, corpus exanime reliquit. *Gregorius lib.* 4. *Dialogorum cap.* 11.

163. Quidam religioſæ vitæ vir moriens, Jonam, Ezechielem, & Danielem Prophetas vidit, viſos cognovit, cognitos ſalutavit: & dum reverentiæ illis, quos nemo alius cernebat, cum multi adeſſent, officium exhibet, mortem oppetiit. *Idem.*

164. Merolo Monaſterii Gregoriani Romæ Monacho, egregia morum ſanctitudine prædito, in quiete viſum, coronam candidiſſimis floribus contextam è cœlo labi, ac ſuper caput ſuum ſiſti. Poſt hæc adverſa valetudine agitatus, cum magna animi alacritate diem obiit extremum. Anno deinde decimo quarto, Petri Abbatis juſſu, aperto ejus ſepulchro, incredibilis odoris inde ſuavitas exhalavit. Qua ex re illud, quod per ſomnium viderat, verum fuiſſe cognitum eſt. *Idem lib.* 4. *cap.* 47.

165. Gallæ Romanæ, Chriſti ancillæ, ex cancro ægrotanti *Gregorius autor eſt*, Apoſtolum Petrum apparuiſſe, atque illam ut ſecum veniret, invitâſſe, eò quòd peccata ejus dimiſſa eſſent. Hanc viſionem cum aliis ipſa retuliſſet, corpore exuto cum illo uti-

utique abiit, cui claves datæ ſunt regni cœlorum. *Idem lib.* 4. *cap.* 11.

166. *De Muſa puella idem Gregorius cap.* 17. *tradit*, ei per viſionem nocturnam, Dei genitricem Mariam cum Virginum choro apparuiſſe, atque injunxiſſe, ut riſu jociſque & omni vanitate abſtineret. Futurum enim, ut poſt trigeſimum diem ſuo ſuarumque Virginum conſortio gauderet. Inde morbo implicita, & tandem die qui prædictus fuerat imminente, eadem viſione iterum conſolata, quaſi vocanti reſpondere cœpit, Venio Domina, venio. Sub iis verbis efflavit ſpiritum.

167. De Probo Reatino Epiſcopo memoriæ proditum eſt, quod cum ex languore mox ſe deceſſurum cognoviſſet, omnibus qui ei aſſidere ſolebant, tum forte ſummotis, præter unum puerum, vidit ad ſe intrantes Juvenalem & Eleutherium martyres, quorum adventu conterritus, & repentino fulgore ſtupefactus, ubi qui eſſent, didicit, fugiens prorupit è cubiculo, familiam clamore concitat: Ad locum, ubi Epiſcopus jacebat, concurrunt, neminem inveniunt, præter corpus ejus jam exanime. *Marul. lib.* 6. *cap.* 16.

168. Divi Hieronymi corpus, cum ſpiritum reddidiſſet, ſubita lux circumfulſit, viſi ſunt angeli, & Chriſti vox audita, quæ

illum

illum ad possidendum cœleste regnum invitaret. Lux cum Spiritu abiit, odor suavissimus cum corpore remansit. Eadem hora Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus animam ejus angelicis manibus gestatam, cœlum versus tendere conspexit. Eodem die sancta hæc anima miro radians fulgore Augustino Hipponi apparuit. Turoni etiam duo Monachi lucentem globum aëra transire, & inde dulciter canentium choros audiri, dum admirantur, intellexerunt Hieronymi presbyteri animam tunc apud Bethlehem defuncti, ab Angelis ad Paradisi quietem ferri, &c. *Idem*.

169. Augustinum, quo die corpus ejus mandatum sepulturæ fuit, Monachus quidam procul inde manens, & in spiritu raptus, vidit infula & pontificalibus indumentis insignem, sedere intra nubem candoris eximii: de oculis ejus promicantes radii, totam illuminabant Ecclesiam, & ubique incredibilis odoris fragrantia nares oblectabat. Posthæc à Bernardo Abbate visus est, dum per noctem sermones à fratribus in Ecclesia legerentur, limpidissimas ore aquas vomens, quibus totum Ecclesiæ pavimentum supra modum inundabat. *Idem*.

170. Francisci Assisiatis (à quo Minorum Ordo cœpit) ut vita, ita vitæ finis nobilis ac magnificus fuit. Quo expirante,

quidam fratrum animam ejus, in ſtellæ ſpecie de ore emicuiſſe, cœlumque petiiſſe vidit. Eadem illa hora miniſter Terræ laboris graviter ægrotans, cum jam deficiente ſpiritu, & langueſcente lingua obmutuiſſet, repente in vocem prorupit, dicens: Expecta me pater, expecta me. Et interrogatus, Patrem Franciſcum ſe videre dixit, multa cum luce cœlum verſus tendentem. Hoc dicto, de corpore exiit, & verba re comprobavit, illum continuò ſequens, quem cernere ſe ajebat. *Marulus libro 6. cap. 16.*

171. Monachus quidam S. Andonei Rhotomagenſis, nocte amicam inviſurus, de ponte in aquam cecidit, atque ſubmerſus eſt. De anima verò Dæmones & Angelus certant. Res communi conſenſu ad Ricardum Normanniæ Ducem, ut is litem dirimat, defertur. Is talem fert ſententiam, ut corpus in eundem pontem, reſtituta prius anima, collocetur: ac ſi Monachus eam, quæ ad amaſiam ducat, viam fuerit ingreſſus, Diabolorum ſit in poteſtate: ſin ad ſuam Eccleſiam pedes retulerit, penes Angelum ſit anima. Quo facto, Monachus ad ſuum Monaſterium regreſſus eſt, ſicque anima ex Dæmonum liberata creditur faucibus. *Ranulphus libro 6. cap. 7. in Polychronico.*

172. Cum ad defuncti Monachi cujuſdam cadaver Miſſa celebraretur, ad cantum, Agnus

Agnus Dei, ille ex feretro exiliit, Deum blasphemans, crucem ligneam osculandi causa oblatam conspuens, Mariam conviciis incessens, & psallentes deridens, quod horrendis inferni cruciatibus destinatus esset. Monachis verò sese flagellantibus, pectora pugnis verberantibus, precesque fundentibus, miser saniori recepta mente, Christi omnipotentiam laudare, Satanæ renunciare, crucem adorare, & fornicationem post susceptum Monachatum perpetratam confiteri cœpit, Deumque laudans altero die placidè expiravit. *Vincentius lib. 25. cap. 62.*

173. Monachus quidam apud Gallos, animam hominis perdidissimi & profligatissimi, qui tamen in agone mortis monasticum habitum induerat, à Dæmonibus catenis ignitis vinciri, & ad tartarum pertrahi vidit: Sed tandem interventu Benedicti liberari, quod ejus habitu ornatus, nihil mali egisset. Item, Majo Cassinensis Monachus, qui noctu à Diabolo è sublimi fenestra præcipitatus cervicem fregerat, cuidam ejus cœnobii alumno, (id enim multis precibus petierat conventus ille) in somnis à Diabolo sibi hoc mali irrogatum queritur: sed D. Benedicti liberatum esse auxilio. Hinc eleëmosynæ & psalmodiarum numerus pro defunctis, in consortio illo creverunt. *Chron. Caß. lib. 4. cap. 4.*

174. D. Germanus cum ad Turnodurum venisset, cujusdam discipuli, qui è Britannia se secutus fuerat, sepulchrum invenit: quem cum evocâsset, rogâssetque anne ulterius secum militare vellet? Respondit, Sat sibi esse militatum, seque cumulatissimis militiæ præmiis perfrui: proinde orare, se missione donaret. Quiesce Germanus inquit, ac vale. At ille deposito mox capite, in Domino obdormivit. Cùm Augustodunum iter faceret, ad Cassiani Pontificis tumulum, Scythia oriundi, non sine magna turba pervenit. Cunctis audientibus, è tumulo, Quidnam ageret, & quomodo sese haberet, interrogavit? Dulci quiete, inquit, perfruor, & expecto Redemptoris adventum. Ad quem Germanus, Quiesce igitur, & pro salute nostra diligentius intercede. *Bonfinius lib.* 4. *Dec.* 1.

175. Paschasius Apostolicæ curiæ Diaconus, pietate erga Deum & homines præstans (ut à Gregorio traditum est) nisi quòd contra Symmachum tam omnium suffragiis maximo Pontificatu dignum judicatum, pertinacius quàm fas erat, pro Laurentio, quem ipse digniorem censuerat, stetit: cum hanc culpam post mortem lueret, à Germano Capuano Episcopo in Angulanis thermis opera servi fungens inventus est. Qui Germanus ut causam didicit, abiit, & per dies ali-

aliquot pro illo ſupplicationem fecit, ficut ipſe rogaverat, atque eodem rediens, liberatum onere illo cognovit, quem jam ibi non comparere animadvertit. *Marul. lib.* 5. *cap.* 11.

176. Presbyter quidam Centumcellis, cum ad balnea lavatum veniſſet, & homini qui ibi ſæpè jam illi operam lavandi gratuitam præſtiterat, panes aliquot muneri obtuliſſet, accepit ipſum eis non indigere. Loci enim illius dominum fuiſſe, & poſt mortem ibidem anguſtiari, noxæ cujuſdam expiandæ cauſa, piaculique ſolvendi: tamen multum profore ei, ſi ipſe panem conſecratum Deo offerendo, pro illo oraret. Quamobrem presbyter ſacram hoſtiam obtulit, Deum precatus eſt, ad balnea rediit: ſed non invento homine, à pœna liberatum intellexit. *Idem.*

177. Benedictus X. Pontifex Maximus, cum mortem obiiſſet, Johanni Portuenſi Epiſcopo apparens, confeſſus eſt ſe Odilonis Abbatis precibus ab æternæ mortis periculo ſervatum. Se autem ideo tunc ei apparuiſſe, ut ipſe eundem Abbatem rogatum iret, ne ſibi in flammis purgatoriis ardenti ſubtraheret auxilium, quod ferre adhuc in corpore viventi conſueverat. Hoc nuncio ſibi allato, Abbas & ipſe ſuppliciter pro illo oravit, & omnibus qui cum ipſo erant Mo-

nachis, ut itidem facerent, injunxit. Haud ita multò pòst, Benedictus totus lucidus ac refulgens apparuit Edelberto Monacho, seque à purgatorio ad beatitudinem translatum dixit. Odilone ac Monachis pro se deprecantibus, deinde & ipsi Odiloni sub eadem forma se ostendens, gratias egit, eo quod tam grande beneficium per eum potissimè accepisset. *Idem ibidem.*

178. *Robertus Gaguinus refert*, Johannem Anachoretam Ansoaldo Pictavorum Episcopo narrasse, se à quodam sene reverendo ex somno excitatum esse, ac jussum orare pro anima Dagoberti Regis Francorum, eadem hora defuncti. Id verò cum fecisset, in medio mari se turbam Dæmonum conspexisse, qui animam Regis cymba devehentes, ad pœnas rapuerint: Illam verò contra eos frequenter opem Martini, Mauricii & Dionysii Martyrum inclamâsse, ac mox procellam cum fulgure & crebris imbribus exortam esse, & tres illos viros candidis vestibus ad se venisse, profitentes se eos esse, qui invocati velint Dagoberto opitulari; ac sine mora animam supplicis Regis tormentis, exemisse, & secum in cœlum asportasse. *Sigebertus in Chronico, circa annum Domini 645. narrat* cuidam revelatum esse, animam Dagoberti ad judicium raptum, accusari à multis Sanctis, propter

Eccle-

Ecclesiarum expoliationem: Ac malis Angelis eam abripere conantibus, Dionysium Parisiensem Martyrem intervenisse, eamque liberâsse, modò pœnitentiæ præscripto, ut ad honorem Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum, quos offenderat, Ecclesiam ædificaret. *Nauclerus Generatione* 21.

179. Mauritius Rothomagensis Episcopus, post mortem templo inferendus, resumpta anima circumstantibus dixit, ultima Pastoris vestri verba percipite, Naturaliter mortuus sum, sed ut quæ vidi, vobis nunciarem, revixi, nec diu superstes ero. Ductores mei, quorum vestitus vultusque longe pulcherrimi, sermoque jucundissimus erat, mihi versus Orientem eunti pollicebantur Paradisum, Hierosolymisque peracta sanctorum adoratione, ad Jordanem tendimus, cujus accolis comitatum nostrum augentibus, læticia mihi suborta est. Cum autem flumen transire maturarem, Comites Dominum præcepisse referebant, ut peccata venialia, quæ prius confessione non dilueram, pavore ex aspectu Dæmonum concepto purgarentur. Et extemplo astitit tantus teterrimorum Spirituum exercitus, hastas acutissimas vibrantium, ignesque evomentium, ut aër totus ferreus, flammeusque videretur. Quo spectaculo supra modum horrui. Ut igitur vestræ saluti consulatis, hoc

recepto habitu vobis dixi. Statimque iterum expiravit. *Vincentius lib. 25. cap. 4.*

180. Macarius Alexandrinus, dum aliquando per Scythioticam ſolitudinem deambularet, calvariam hominis humi jacentem conſpicatus, cœpit per Chriſtum Jeſum obteſtari, & interrogare, cujas fuiſſet dum viveret? quove nunc in loco animus quondam inhabitator ſuus degeret? Aridum os, carneque & nervis nudum, prorupit in vocem, ac ſe gentilem fuiſſe, proximique vici indigenam reſpondit: nunc verò in foveam barathri infernalis tam altè retruſum anguſtiari, quàm procul à terra diſtet cœlum. Sed etiam ſe inferius corruere Judæos incredulos, & ipſis inferius hæreticos Chriſtianos, qui revelatam divinitus veritatem mendacibus pervertere ſententiis moliuntur. *Idem.*

181. *Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus refert*, dum mœſtus oraret, indicari ſibi petens, qualiter ſe haberet Ruffi nepotis ſui nuper defuncti anima: ſe fœtorem primò ſenſiſſe ſupra modum gravem, neque naribus omnino niſi compreſſis tolerabilem: mox deinde ipſum Ruffum conſpexiſſe catenis candentis ferri præcinctum, flammas fumo mixtas ore vomentum, & toto prorſus corpore ex ardoribus, quos intra ſe habere videbatur, ſcintillantem. Cumque hoc

ſpe-

ſpectaculo conterritus miraretur, & vehementer expavidus quæreret, quam ob culpam juvenis moribus integer, & ob id quondam omnibus charus, talibus pœnis dignus judicatus eſſet? ab eodem didiciſſe, nihil ei aliud crimini fuiſſe datum, pro quo ita vexaretur, præter aleæ luſionem, quoniam ipſa identidem uſus eſſet, & leviſſimum vel nullum peccatum exiſtimans, illud Sacerdoti confiteri neglexiſſet. *Idem.*

182. Quidam in finibus Valeriæ provinciæ ægrotans, priuſquam Severus presbyter ad ipſum à peccatis abſolvendum adveniret, diem ſuum obiit. Mox die eodem, Severi lachrymis ac precibus, annuente Domino revixit. Interrogatus, quid ſibi cum è corpore migrâſſet, contigerit? Reſpondit: Se à quibuſdam hominibus nigrioribus, quàm Æthiopes ſunt, & qui ore naribuſque ignem efflabant, repente correptum fuiſſe, & per opaca loca atque aſpera raptim deductum. Sed cum adhuc duceretur, à candidiſſimis juvenibus, multaque luce coruſcantibus obviam factis dimitti, ac vitæ priſtinæ reſtitui juſſum, quòd dicerent, Severo presbytero hoc poſcenti Deum concedere. Igitur cum peccata ſua eidem confeſſus pœnitentiam peregiſſet; die ſeptimo iterum, ſed felicius obdormivit. *Marulus ex Gregorio.*

183. Quo tempore Gothi Italiam vaſtabant,

bant, Reparatus Romanus, improbus magis quam ignobilis vir, dum defunctus plangeretur, revixit: Et mittite, inquit, ad Ecclesiam Laurentii Martyris sciscitatum, quid Tiburtius presbyter agat? vidi enim eum rogo impositum acriter torreri: Vidi & alium rogum, qui flammæ mucrone cœlum lambere videbatur: de flamma quoque vocem erumpentem audivi; quæ indicaret, quis ille esset, cui hæc pœna parabatur. His enarratis, repente obmutuit, non sidere, sed morte percussus: atque iterum illuc, unde redierat, abiit. Tiburtius etiam infelicem animam tunc exhalâsse compertus est, de quo hominum præjudicium factum fuerat, nemine non vitam illius detestante. Cum enim presbyter esset, nihil presbyteri habebat, præter figuram ac nomen. *Idem.*

184. Stephanus Romanus, vir sua ætate illustris, Constantinopolim profectus, in valetudinem incidens, vita decessit. Et quoniam ii, qui illum comitati fuerant, officii gratia corpus ejus ad patriam referre volebant, quæsitus est pollinctor, qui illud exenteratum sale condiret, ne in itinere putresceret. Pollinctore tunc non juvento, is qui mortuus jacebat, die postero exsurrexit vivus, vixitque postea non parum diu, sed minus quàm debuit emendatè. Adeò quosdam ne visa quidem horrenda terrent, ut se

cor-

corrigant. Narrare solebat, tunc se ad inferos deductum, vidisse formidabilia illa, quæ olim audita non crediderat: & dum veluti reus ante Judicis tribunal sisteretur, dimitti jussum, reprehenso errore eorum qui ipsum adduxerant, cum non ipse, sed Stephanus ferrarius adduci jussus esset. Se itaque restituto, eadem hora ferrarium hunc vicinum suum defunctum fuisse, & tantæ visionis fidem fecisse, ne somnium putaretur. *Marulus libro 6. cap.* 14.

185. Gulielmus puer annos natus quindecim, noctu per virum quendam splendidum in locum tormentorum infernalium duci sibi visus est. Ac cum variis modis miserè homines excruciari vidisset, tandem ad ipsum Diabolum, in mediis flammis ignea sella quasi pro tribunali sedentem, defertur. Mox teter quidam Spiritus prosilit, puerum accusans: Omnia, inquiens, prava huic puero semper suggessi. Verum eorum peccatorum, quæ puer paulò antè presbytero confessus fuerat, nulla prorsus facta est mentio. Puer suadente ductore, crucis signo se muniens, omni damnationis metu eximitur. *Vincentius lib. 27. cap.* 84.

186. In Sabinorum provincia Monialem quandam fuisse traditum est, quæ corporis castitatem servans, linguam procacitatis vitio polluebat. Cumque diem obiisset ex-

tremum, & in Ecclesia sepulta esset, æditiuus nocte intempesta Ecclesiam ingressus, vidit illam ante altare distentam secari per medium, partemque superiorem igne cremari, inferiorem vero relinqui intactam. Manè igitur visa fratribus narrans, dum locum, in quo eam uri conspexerat, ostendit, deprehensa sunt in marmoreo solo ardoris vestigia. *Gregorius Magnus lib.* 4. *Dialog. cap.* 50.

FINIS.

INDEX

Rerum & Verborum Locupletissimus, ita ut vice locorum communium esse possit, juxta seriem alphabeti.

A.

Dæmo-

Halber-

Fundus

G.

H.

I.

 grum

Sigthu-

Suda-

Theo-

FINIS.

